

กรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

โดย

พลตำรวจตรีวิเชียร ตันตะวิริยะ
รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๗

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง กรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย พลตำรวจตรี วิเชียร ตันตะวิริยะ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๕๗

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการความร่วมมือทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ทำการรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องในคดีต่าง ๆ หรือเหตุภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศสมาชิก จากผลการวิจัยพบว่า การกำหนดช่องทางการประสานงาน และการกำหนดหน่วยรับผิดชอบในการประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศสมาชิกที่ชัดเจน สำหรับเป็นกลไกหลักในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การให้ความช่วยเหลือด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานของตำรวจอาเซียน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ประเทศสมาชิกทุกประเทศจะต้องสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการกำหนดกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนในระยะเริ่มต้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ต้องมีการระบุผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการติดต่อประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ และระบุชื่อหน่วยงานรับผิดชอบด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศไว้ให้ชัดเจน และต้องมีการปรับข้อมูลผู้ประสานงานให้เป็นปัจจุบัน ช่องทางดังกล่าวจะถูกใช้สำหรับการประสานงานร่วมกันเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ ในการแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกอบรม การปรับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในทางคดี หรือเหตุภัยพิบัติต่าง ๆ ระหว่างองค์กรตำรวจในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ และผลการดำเนินงานของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนอย่างต่อเนื่องจะเป็นการวางรากฐานความร่วมมือที่เหนียวแน่น โดยในระยะยาวจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจอาเซียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจ

ตามเจตนารมณ์ของการสร้างความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศ อย่างมั่นคงและ
ยั่งยืนสืบไป

คำนำ

ประเทศสมาชิกอาเซียนจะเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ นี้ ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมาก เนื่องจากต้องเตรียมการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ และยาเสพติด รวมทั้ง การเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุที่ไม่คาดคิด เช่น อุบัติเหตุ เครื่องบินตก ดึกถล่ม และภัยธรรมชาติต่างๆ ได้แก่ การเกิดแผ่นดินไหว น้ำท่วม โคลนถล่ม วาตภัย สึนามิ ฯลฯ ซึ่งภัยพิบัติเหล่านี้มักจะส่งผลกระทบต่อให้มีผู้สูญหาย หรือล้มตายเป็นจำนวนมาก

ปัญหาเหล่านี้ เป็นความท้าทายที่ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการกำหนดกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระดับอาเซียนขึ้นมา เนื่องจากในปัจจุบันผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น เป็นหัวใจหลักสำคัญในการสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวนในกระบวนการยุติธรรม เพราะว่าความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐานในแต่ละสาขานั้น อยู่ภายใต้การควบคุมด้วยมาตรฐาน ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ทำให้ผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มีความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้ เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงแห่งคดี นอกจากนี้ นิติวิทยาศาสตร์ยังถูกนำมาใช้ในการบ่งชี้เอกลักษณ์บุคคลของศพนิรนาม หรือผู้สูญหาย ในกรณีเกิดเหตุพิบัติภัยต่างๆ อีกด้วย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติงานร่วมกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ของอาเซียนนี้ ทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่น เข้มแข็ง และยั่งยืน ยังผลให้เกิดเสถียรภาพและประโยชน์สูงสุดแก่ภูมิภาคอาเซียน ทั้งในแง่ การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

พล.ต.ต.

(วิเชียร ตันตะวิริยะ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัย เรื่อง กรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากคณะอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการดำเนินโครงการวิจัยจนสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา พล.ท.ธิดา เพ็ญเขตกรณ์ และ น.อ. สิทธิพิชัย บุณนาค ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำทุกขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ตรวจสอบแก้ไข ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะมีคุณค่าทางวิชาการ และเป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบและแผนขับเคลื่อนความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระดับภูมิภาคอาเซียนต่อไป

พล.ต.ต.

(วิเชียร ต้นตะวีริยะ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
ขอบเขตของการวิจัย	๖
วิธีดำเนินการวิจัย	๗
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	๗
บทที่ ๒ ความร่วมมือของอาเซียนสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน	
ความเป็นมาของอาเซียน	๑๔
วัตถุประสงค์ของอาเซียน	๑๙
ประชาคมอาเซียน	๒๒
เป้าหมายหลักในการก่อตั้งประชาคมอาเซียน	๒๓
ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๒๔
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๒๖
ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน	๒๘
ความสัมพันธ์ของประชาคมอาเซียนกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	๒๙
ความสัมพันธ์ของประชาคมอาเซียนกับยุทธศาสตร์การวิจัย	๓๐
สรุป	๔๑
บทที่ ๓ สภาวะแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรคในการทำความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน	
สภาวะแวดล้อมของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน	๔๓
สภาพปัญหาและอุปสรรคความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน	๕๐
สรุป	๕๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔	
ทิศทางการร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์	
บทสัมภาษณ์ของ พล.ต.ท. ปัญญา มาเม่น ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	๕๓
บทสัมภาษณ์ของ พล.ต.ต. ธวัชชัย เมฆประเสริฐสุข ผู้บังคับการพิสูจน์หลักฐานกลาง	๕๔
บทสัมภาษณ์ของ พ.ต.อ. นิธิ บัณฑุงศ์ รองผู้บังคับการ สถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ	๕๖
บทสัมภาษณ์ของ พ.ต.ท. หญิง วิภาดา มาตแย้ม สารวัตรกลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจสรุป	๕๘
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุป	๖๓
ข้อเสนอแนะ	๖๔
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ผนวก ก	ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)
ผนวก ข	นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559)
ผนวก ค	นโยบายรัฐบาล คสช.
ผนวก ง	นโยบายบริหารราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ผนวก จ	นโยบายบริหารราชการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
ผนวก ฉ	กฎบัตรอาเซียน
ผนวก ช	ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Bali Concord II)
ประวัติย่อผู้วิจัย	

ฉ

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

๓-๑ สมาชิกเครือข่าย นิติวิทยาศาสตร์เอเซีย

39

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๑-๑ พิธีลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ หรือปฏิญญาอาเซียน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐	2
๑-2 ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ	2
2-๑ โครงสร้างอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน	19
5-๑ แผนการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน	60
5-2 โครงสร้างองค์กรของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน	61

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations: ASEAN) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration/ ASEAN Declaration) เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก และการดำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และเป็น การเปิดช่องทางในการคลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ โดยสามารถจำแนก วัตถุประสงค์หลักได้ดังนี้

๑. เสริมสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหาร
๒. เสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค
๓. เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในภูมิภาค
๔. ส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
๕. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริม การศึกษาในภูมิภาคอาเซียน
๖. เพิ่มประสิทธิภาพด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การขนส่ง การสื่อสาร และ การคมนาคม
๗. เสริมสร้างความร่วมมือกับภูมิภาค และระหว่างประเทศ

ในเวลาต่อมาประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้ทยอยเข้าร่วมเป็นสมาชิกตามลำดับดังนี้ บรูไนดารุสซาราม ได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๒๗ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐ และราชอาณาจักร กัมพูชา เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ ตามลำดับ ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศ (รูปที่ ๒)

แผนภาพที่ ๑-๑ พิธีลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ หรือปฏิญญาอาเซียน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐

แผนภาพที่ ๑-๒ ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ

ส่วนประเทศที่อยู่นอกเขตพื้นที่อาเซียน ที่ต้องการมีความร่วมมือกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมารวมมือกันแบบพันธมิตร ซึ่งเรียกว่าอาเซียนบวก ดังนี้

อาเซียนบวก ๓ คือ ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ บวก สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี และญี่ปุ่น

อาเซียนบวก ๖ คือ ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ บวก สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี และญี่ปุ่น, สหพันธรัฐรัสเซีย, นิวซีแลนด์ และอินเดีย

อาเซียนบวก ๘ คือ ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ บวก สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี, ญี่ปุ่น, รัสเซีย, นิวซีแลนด์, อินเดีย, ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา

ความสำเร็จของอาเซียนจากอดีตถึงปัจจุบันนั้นเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เนื่องจากก่อให้เกิดเสถียรภาพและสันติภาพในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเป็นผลมาจากกรอบความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๖ ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Bali Concord II) โดยมีความเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลัก คือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ เมื่อเดือน มกราคม ๒๕๕๐ ที่เมืองเซบู ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้บรรลุผล จากเดิมที่กำหนดไว้ภายใน ปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) นั้น ให้เป็นภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕)

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๒๑ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ที่ประชุมได้เห็นชอบที่จะจัดพิธีการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการจากเดิมวันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๕ ไปเป็นวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๐๑๕ เนื่องจากข้อขัดข้องเกี่ยวกับการตรวจลงตรา ภาษีอากรสินค้า กฎระเบียบว่าด้วยการลงทุนระหว่างกัน และความวิตกกังวลเกี่ยวกับ ปัญหาข้ามชาติต่างๆ (Transnational problems)

ในส่วนของประเทศไทยเองได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมาก โดยได้มีการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ในหัวข้อยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีหลักใจความสำคัญ ๕ ประการดังนี้

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทางด้านเศรษฐกิจ โดยต้องเร่งรัดการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและโลก การผลิตจะต้องสัมพันธ์และร่วมพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนที่เสมอภาคกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกในอาเซียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่ความเป็นโลกหลายศูนย์กลางเศรษฐกิจใหม่คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน (BRIC) สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงแยกย่อยออกเป็น

๑.๑ สถานการณ์ความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาค

- การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศส่วนที่สำคัญที่สุดของไทยมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องพึ่งพากันอย่างใกล้ชิด ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่สำคัญ ได้แก่ แผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ

- ปัจจุบันมหาอำนาจต่างให้ความสำคัญและพยายามกำหนดยุทธศาสตร์เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ ACMECS โดยเฉพาะจีนได้เร่งพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ โดยพยายามเปิดพื้นที่เศรษฐกิจด้านมณฑลยูนนานและกวางสีเชื่อมโยงออกสู่กลุ่ม GMS ในเส้นทางบก ทั้งรถไฟ รถไฟความเร็วสูงและถนน เห็นได้ว่า ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำในการกำหนดยุทธศาสตร์

๑.๒ สถานการณ์ในกรอบอาเซียน

- การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียนที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยที่การจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน กล่าวคือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งถือเป็น ๓ เสาหลัก ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคง

- การรวมตัวกันของอาเซียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และสังคมในภูมิภาคอย่างครอบคลุมโดยเฉพาะด้านการป้องกันภัยที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงเช่น SARS ไข้หวัดนก การค้ามนุษย์ การต่อต้านการก่อการร้าย ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมอกควัน ยาเสพติดปัญหาโลกร้อน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาความยากจน เป็นต้น

๑.๓ สถานการณ์ในกรอบเอเชียแปซิฟิก

- การเชื่อมโยงกันระหว่างอาเซียนกับกลุ่มอำนาจเดิมและกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ที่พยายามเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด เช่น ASEAN-US ที่เน้นประเด็นด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของภูมิภาค นอกจากนี้อาเซียนยังอาศัยการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการรักษาประโยชน์ของกลุ่มโดยการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับมหาอำนาจต่างๆ ในโลก

๒. การประเมินความเสี่ยง จากผลการพัฒนาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในทุกมิติและทุกระดับส่งผลให้ไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศใน

ระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขความเสี่ยงภายในประเทศ ดังต่อไปนี้

- แรงงานไทยขาดการยอมรับในมาตรฐานฝีมือแรงงานและมีข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศรวมทั้งความรู้ความเข้าใจด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาค พร้อมทั้งภาครัฐยังขาดการวางแผนงานด้านแรงงานร่วมกับประเทศที่เป็นตลาดแรงงานไทย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความเสียเปรียบในการเคลื่อนย้ายแรงงานและการลงทุนจากต่างประเทศ โดยไทยขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือในสาขาที่มีความต้องการ ไทยยังต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว แต่ยังคงขาดนโยบายที่ชัดเจนด้านการใช้แรงงานต่างประเทศสวัสดิการและการเคลื่อนย้ายแรงงาน และมีความล่าช้าในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนและการวางแผนด้านการพัฒนาด้านแรงงานรองรับเขตเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมที่กระทบต่อความมั่นคงและวิถีชีวิตของคนไทยในพื้นที่ รวมทั้งประเด็นสิทธิ สวัสดิการของแรงงานต่างด้าวและเด็กไร้สัญชาติ

- ความไม่แน่นอนทางการเมืองและความมั่นคงในประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่ประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงเพิ่มขึ้น จะต้องอาศัยเวลาในการปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจโลก จึงจำเป็นต้องติดตามพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจ การค้า และสังคมอย่างยั่งยืน

๓. การสร้างภูมิภาคคู่กัน ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างภูมิภาคคู่กัน ได้แก่

- การใช้ศักยภาพความได้เปรียบของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ และศักยภาพของพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เพื่อสร้างฐานการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยเฉพาะการเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงของธุรกิจการแปรรูปอาหาร การท่องเที่ยว บริการทั้งด้านสุขภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญของภูมิภาค โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของประเทศให้สอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภูมิภาคต่อไป

- การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนแบบมีสมดุลบนพื้นฐานของการสร้างผลประโยชน์ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างกัน

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย จะประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์เป้าหมายและตัวชี้วัดอย่างชัดเจน

๕. แนวทางการพัฒนา ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ซึ่งขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันให้อาเซียน โดยที่การดำเนินความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคเป็นพื้นฐานสำคัญใน

การขับเคลื่อนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้นในทุกมิติ และขยายไปถึงกรอบความร่วมมือสำคัญอื่น ๆ เช่น

- พัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่พัฒนาต่อเนื่องและพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง โดยคำนึงถึงและมีมาตรการรองรับที่เหมาะสมต่อผลกระทบเข้าสู่ประเทศโดยส่วนรวมอันอาจเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน การขนย้ายยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายข้ามแดนเข้าสู่พื้นที่อื่นๆของประเทศ ทั้งนี้ ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนจะต้องคำนึงถึงศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ มีแผนบูรณาการด้านการบริหารจัดการและพัฒนาด้านแรงงาน

- การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันอย่างเสรีและมีประสิทธิภาพ เร่งดำเนินการด้านความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานฝีมือระหว่างประเทศและจัดทำแผนบูรณาการกับประเทศเพื่อนบ้านด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและทักษะแรงงานรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศและอนุภูมิภาค เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบในประเทศ การคุ้มครองดูแลการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ และการติดตามดูแลช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ และคุ้มครองสิทธิประโยชน์แรงงานไทยในต่างประเทศให้ได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด

- การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคภัย ที่ส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจในระยะยาว จากผลกระทบในด้านความมั่นคงแห่งชีวิต เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภูมิภาค โดย พัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติด้านการก่อการร้าย ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ และการหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน การจัดระบบแรงงานต่างด้าว และการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทั้งทางบกและทางทะเล เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและเหตุฉุกเฉิน โดยพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือภายในภูมิภาค เพื่อพร้อมรับมือต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยทางธรรมชาติ โดยให้มีการบริหารจัดการโดยใช้แผนดำเนินธุรกิจต่อเนื่อง เร่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อปกป้องธุรกิจ การค้า และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อคนตลอดจนรักษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒ โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างความศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้ง สัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างสรรค์องค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) โดยดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย ๘ กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม ๑๕๒,๓๔๙ ล้านบาท และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย รัฐบาลปัจจุบันได้บรรจุนโยบายในการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ดังนี้

- เร่งส่งเสริมความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ในภูมิภาคอาเซียน และขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมขนส่งและโทรคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างกันของอาเซียน
- พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยทุกระดับโดยสอดคล้องกับข้อตกลงในการเคลื่อนย้ายในด้านสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่เปิดเสรีมากขึ้น
- พัฒนาแรงงานของภาคอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งแรงงานวิชาชีพ แรงงานมีทักษะ แรงงานไม่มีทักษะ โดยการเร่งรัดและขยายผล การใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยคำนึงถึงความเป็นเอกภาพกับระบบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานวิชาชีพใน ๙ กลุ่ม ที่มีข้อตกลงการเปิดเสรีในอาเซียนควบคู่กันไปกับการวางแผนด้านการผลิตให้เพียงพอ
- เร่งพัฒนาด้านการเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน โดยเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ

- ต่อเชื่อมเส้นทางคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์จากฐานการผลิตในชุมชนสู่แหล่งแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงกับอาเซียนเพื่อยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการรายย่อย
- พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเริ่มจากการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงการคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน

บทบาทสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อประชาคมอาเซียน

ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายการบริหารราชการของ พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง ได้ระบุเรื่องการเตรียมความพร้อมสูงสุดเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไว้ในข้อที่ ๘ ของนโยบายบริหารราชการ (ผนวก ก) คือ เตรียมความพร้อมสูงสุดเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แยกย่อยออกเป็น

๘.๑ เร่งรัด ติดตาม การปฏิบัติของทุกหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๘.๒ พัฒนาหน่วยฝึกอบรมต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีความพร้อม มีมาตรฐาน มีขีดความสามารถรองรับการฝึกอบรมตำรวจให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

๘.๓ ส่งเสริมให้ข้าราชการทุกระดับ มีความรู้ ทักษะ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลในการสื่อสาร รวมทั้งภาษาของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๘.๔ ปรับปรุงสถานีตำรวจที่รับผิดชอบเส้นทางหลวงแผ่นดินซึ่งเชื่อมโยงโครงข่ายประเทศอาเซียน (Asian Highway Route) ให้มีความพร้อมในการให้บริการแก่ประชากรอาเซียน

๘.๕ เตรียมความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมาย การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อทำความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมทั้งประชาชนของทุกประเทศสมาชิก

บทบาทสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจต่อประชาคมอาเซียน

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตามนโยบายการบริหารราชการผู้บัญชาการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ได้จัดทำนโยบายการบริหารราชการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

๒๕๕๗ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการบริหารราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ และแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๘) โดยได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและภารกิจ หน้าที่ความรับผิดชอบ ของหน่วย ซึ่งการกำหนดนโยบายการบริหารราชการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นนโยบายทั่วไปและนโยบายเน้นหนักในเรื่องที่สำคัญและให้เกิดความ ต่อเนื่องให้บังเกิดผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และได้กำหนดนโยบายการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน ดังนี้

- ๑) จัดระบบแลกเปลี่ยนข่าวสาร และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายใน ต่างประเทศ เพื่อตัดวงจรและหยุดยั้งภัยคุกคามจากอาชญากรรมทุกรูปแบบ
- ๒) ปรับโครงสร้างการจัดหน่วยตำรวจที่เกี่ยวข้อง ให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานสอดคล้อง กับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- ๓) เตรียมความพร้อมบุคลากร ขั้นตอนการปฏิบัติ และเอกสารประชาสัมพันธ์ โดย ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศสมาชิก เพื่อการอำนวยความสะดวกและการบริการประชาชน และนักท่องเที่ยว
- ๔) ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจทุกระดับมีความรู้ ทักษะ ทางภาษาอังกฤษ ภาษาของ ประเทศสมาชิกและให้มีการทดสอบภาษาอังกฤษจากสถาบันที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
- ๕) ปรับปรุง มาตรฐาน เอกลักษณ์ ป้าย อาคารสถานที่ทำการ ยานพาหนะ ให้เป็น รูปแบบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างชัดเจนและเป็นสากล มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการ และทุกคนในสังคมเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
- ๖) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อน บ้าน
- ๗) ส่งเสริมความร่วมมือ พัฒนาการความสัมพันธ์กับตำรวจในอาเซียนและนานาชาติ และเร่งรัดกระบวนการจัดส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจประสานงานประจำสถานทูต ให้ครอบคลุมประเทศ สมาชิกอาเซียน
- ๘) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ตามแนว ชายแดน
- ๙) ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับงานตำรวจให้เป็นไป ตามระบบมาตรฐานสากลและเป็นไปตามกฎบัตรอาเซียน
- ๑๐) ยกกระดับหน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้มีความพร้อม มีมาตรฐานสามารถตรวจ พิสูจน์วัตถุพยานได้ทุกประเภทและสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการตรวจพิสูจน์กับหน่วยงาน ทั้งภายใน และต่างประเทศ

๑๑) ประสานงานเพื่อเตรียมการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

๑๒) เร่งรัดดำเนินโครงการนักเรียนนายร้อยตำรวจแลกเปลี่ยนกับประเทศเพื่อนบ้าน ในภูมิภาค (โดยเฉพาะสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์

ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวนในการหาข้อเท็จจริงแห่งคดีด้วยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจได้วางแผนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยจะทำการยกระดับหน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้มีความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งในแง่ของมาตรฐานของเครื่องมือและเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ เพื่อให้สามารถตรวจพิสูจน์วัตถุพยานได้ทุกประเภท และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการตรวจพิสูจน์กับหน่วยงานทั้งภายในและต่างประเทศ

การจัดตั้งความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียนเริ่มขึ้นเมื่อมีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord or Bali Concord I) ในเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้มีข้อตกลงว่า ให้ประเทศสมาชิกให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประเทศที่ประสบภัยตามกำลังและขีดความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management: ACDM) เพื่อวางข้อกำหนดและวิธีการให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวขนาด ๙.๐ ริกเตอร์ ที่เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เกิดคลื่นสึนามิ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตจาก ๑๓ ประเทศ กว่า ๒๒๘,๖๐๐ คน และสูญหายกว่า ๔๐,๐๐๐ คน ซึ่งการเกิดสึนามิ ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ในครั้งนี้ได้สร้างความเสียหายและความสูญเสียอย่างร้ายแรงให้กับประเทศสมาชิกหลายประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย และเมียนมาร์ ACDM จึงได้ผลักดันให้มีการทำข้อตกลงที่เป็นพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศ จึงเป็นที่มาของข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑. ก่อนเกิดภัยพิบัติ กำหนดความเสี่ยง ฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือกับภัยพิบัติ

๒. ขณะเกิดภัยพิบัติ การให้ความช่วยเหลือ และบรรเทาทุกข์

๓. ภายหลังเกิดภัยพิบัติ การบูรณะฟื้นฟู การให้ความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ โดย พล.ต.อ. อดุลย์ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในขณะนั้น ได้เสนอในที่ประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน ครั้งที่ ๓๓ (33rd)

ASEANAPOL Conference) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ที่เมืองพญา ให้มีการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจภูมิภาคอาเซียนเพื่อเพิ่มศักยภาพของงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจในภูมิภาคอาเซียน สืบเนื่องจากมติเห็นชอบตามข้อเสนอดังกล่าว ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้จัดการประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๖ - ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมแมนดาริน เขตบางรัก กรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และผู้แทนจาก สำนักเลขานุการตำรวจอาเซียน ซึ่งได้ร่วมกันร่างข้อตกลงในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจในภูมิภาคอาเซียน (Terms of Reference (TOR) of the ASEAN Police Forensic Science Network (APFSN) Working Group)

การประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๒ ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ซึ่งได้ทำการร่างข้อตกลงในการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน (ASEAN Police Forensic Science Network: APFSN) ซึ่งได้มีการกำหนดทิศทางการร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งในด้านบุคลากร องค์ความรู้และประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ และกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบและผู้ประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน นำไปสู่การวางรากฐานความร่วมมือที่เข้มแข็งชัดเจน ช่วยให้การร่วมมือกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศสมาชิก บทบาทและหน้าที่หลักสำคัญขององค์กรตำรวจของประเทศสมาชิกมีในการรักษาความสงบเรียบร้อยของภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะการรับมือกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ และยาเสพติด ซึ่งอาจจะมาพร้อมกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคตอันใกล้นี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งการรับมือ หรือการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ในกรณีเกิดเหตุภัยพิบัติต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียนและประเทศพันธมิตร เช่น อุบัติเหตุเครื่องบินตก ดึกถล่ม และภัยธรรมชาติต่าง ๆ ได้แก่ การเกิดแผ่นดินไหว น้ำท่วม โคลนถล่ม วาตภัย สึนามิ ฯลฯ ซึ่งภัยพิบัติเหล่านี้มักจะส่งผลกระทบต่อทำให้มีผู้สูญหาย หรือล้มตายเป็นจำนวนมาก เป็นความท้าทายที่ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการกำหนดกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระดับอาเซียนขึ้นมา เนื่องจากในปัจจุบันผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นหัวใจหลักสำคัญในการสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวนในกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐานในแต่ละสาขานั้น จะอยู่ภายใต้การควบคุมด้วยมาตรฐาน ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ทำให้ผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มีความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้ เพื่อใช้เป็นหลักฐาน

ประกอบการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงแห่งคดี รวมทั้งใช้บังคับใช้เอกลักษณ์บุคคลของศพนิรนาม หรือผู้สูญหาย ในกรณีเกิดเหตุพิบัติภัยต่างๆ อีกด้วย

กรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับอาเซียนที่จะศึกษาในงานวิจัยนี้ จะถูกนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม ยังผลให้เกิดเสถียรภาพในภูมิภาคอาเซียน อีกทั้งยังมีส่วนช่วยสนับสนุนความร่วมมือของประเทศสมาชิกทั้ง ๓ เศรษฐกิจ ทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่น เข้มแข็ง และยั่งยืน โดยเฉพาะในเรื่องของความมั่นคงและเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมและความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
๓. เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียนว่าที่ผ่านมา ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีความร่วมมือในลักษณะใดบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง ดังนั้น เมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้บรรลุภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบความร่วมมือที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกลุ่มประเทศสมาชิก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยทำการรวบรวมข้อมูลจากการประชุมร่วมกันของผู้นำตำรวจอาเซียน และการประชุมของคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๑ และ ครั้งที่ ๒ และข้อเสนอแนะโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์เชิงรุกผู้ที่มีหน้าที่และมีความเชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในระดับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ วิธีการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการกำหนดช่องทางการประสานงานหรือหน่วยรับผิดชอบในการประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีแผนงานและวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. **วิธีการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
๒. **แหล่งข้อมูล** การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการรวบรวมข้อสรุปจากการประชุมและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานในด้านนิติวิทยาศาสตร์แต่ละสาขา
๓. **เครื่องมือที่ใช้** บทสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมปัญหาและอุปสรรคของการสร้างความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน และจุดอ่อน จุดแข็งของประเทศสมาชิกในแง่ของการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์แต่ละสาขา
๔. **วิธีการวิจัย**
 - ๔.๑ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานในด้านนิติวิทยาศาสตร์แต่ละสาขา
 - ๔.๒ ข้อสรุปจากการจัดให้มีการประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการประชุมกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบสถานะแวดล้อมและความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
๒. ได้ทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
๓. ได้แนวทางในการกำหนดกรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนที่ชัดเจนสำหรับใช้ในการทำงานร่วมกัน และให้ความช่วยเหลือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกลุ่มประเทศสมาชิก
๔. ได้แนวทางในการจัดตั้งหน่วยรับผิดชอบหลักในการประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน

คำจำกัดความ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมายถึง สมาคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านสันติภาพ ความมั่นคง เศรษฐกิจ องค์กรความรู้ และสังคมและวัฒนธรรมบนพื้นฐานความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นโดย ปฏิญญากรุงเทพฯ

ปฏิญญากรุงเทพฯ หมายถึง เอกสารในการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้รับการลงนาม ณ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งในขณะนั้นมีสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซียและฟิลิปปินส์

ประชาคม หมายถึง การรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เกิดความแข็งแกร่ง มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มั่นคง ปลอดภัย และสามารถค้าขายได้อย่างสะดวกขึ้น ทั้งนี้

ภาครัฐ เอกชน และประชาชน ของประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 3 เสาหลัก (Pillar) ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน

ปฏิญญาบาห์ลีคองคอร์ด ๑ หมายถึง ความตกลงให้มีความร่วมมืออาเซียน ซึ่งมีการลงนามเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ที่บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียน มีการส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การสื่อสาร คมนาคม และความมั่นคง รวมทั้งการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการอาเซียน

ปฏิญญาบาห์ลีคองคอร์ด ๒ หมายถึง ความตกลงเห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ให้เสร็จสิ้นภายในปี ๒๕๖๓ โดยมีการลงนามเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๖ ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๙ ที่บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย

ประชาคมความมั่นคงอาเซียน หมายถึง การรวมตัวเพื่อให้ประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีระบบการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติ มีเสถียรภาพ และมีกรอบความร่วมมือในการจัดการกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงทุกรูปแบบ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับคู่ค้า และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจระดับโลก รวมถึงมีการยกเว้นภาษีสินค้าบางชนิดให้กับประเทศสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้ภูมิภาคอาเซียนมีความเจริญมั่งคั่ง มั่นคง ประชาชนอยู่ดีกินดี

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การรวมตัวเพื่อให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน

แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หมายถึง แผนงานในเชิงบูรณาการ ในการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานในภาพรวมที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจที่ชัดเจนและบรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมีเป้าหมายหลัก ๔ ประการ ดังนี้

๑. การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วม โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

๒. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายอื่นๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กรอบนโยบายการแข่งขันของอาเซียน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ)

๓. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค สนับสนุนการพัฒนา SMEs และเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่างๆ เช่น IAI (Initiative for ASEAN Integration) และ ASEAN-help-ASEAN Programs เป็นต้น

๔. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี การให้สิทธิพิเศษด้านการลงทุนภายใต้เขตการลงทุนอาเซียน (AIA) กับนักลงทุนนอกอาเซียน และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่าย เป็นต้น

ปัญหาข้ามชาติ หมายถึง ปัญหาเกิดขึ้นในประเทศหนึ่งและส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงไปยังอีกประเทศหนึ่ง เช่น ปัญหายาเสพติด, การเคลื่อนย้ายแรงงาน, การค้ามนุษย์, การก่อการร้าย, การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม, การฟอกเงิน, การล่องละเมิดทางเพศ, การฉ้อโกง และอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น

คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ หมายถึง คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการในเชิงรุกในการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบความร่วมมือของภูมิภาคอาเซียน

การจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน หมายถึง ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน โดยเป็นการกำหนดกรอบความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติในลักษณะครบวงจรทั้งก่อนขณะเกิด และหลังเกิดเหตุ

ข้อตกลงในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจในภูมิภาคอาเซียน หมายถึง กรอบข้อตกลงในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานในการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

เครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน หมายถึง กลไกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข่าวกรองที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานตำรวจอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานตำรวจอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังต่อไปนี้

๑. แลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์
๒. พัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์
๓. วางหลักการ วิธีการและเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานสากล
๔. แลกเปลี่ยนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์
๕. บริหารจัดการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานระหว่างนักนิติวิทยาศาสตร์

บทที่ ๒

ความร่วมมือของอาเซียนสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน

ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ระบอบการปกครอง แต่ต่างพึ่งพาอาศัยกันเปรียบเสมือนเครือญาติ เสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกันคือต้องการให้สมาชิกในภูมิภาคมีความแข็งแกร่ง แข็งแกร่ง มีภูมิทัศน์ที่ดี มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปลอดภัย และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังสามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองและขีดความสามารถในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย

ความเป็นมาของอาเซียน (Association of Southeast Asia Nations)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of Southeast Asia Nations หรือ ASEAN) เริ่มก่อตั้งขึ้นจากความผันผวนของสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วงยุคสงครามเย็น (พ.ศ.๒๔๙๐ - พ.ศ.๒๕๓๔) ซึ่งเป็นการต่อสู้กันระหว่างประเทศมหาอำนาจสองฝ่ายที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ระหว่างสหภาพโซเวียตที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ กับสหรัฐอเมริกาที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย ทั้งสองประเทศต่างใช้สงครามจิตวิทยา เช่น การแข่งขันกันสะสมและพัฒนาวุธ การแข่งขันด้านเทคโนโลยี อวกาศ และด้านเศรษฐกิจ มีการจารกรรมข้อมูลลับของฝ่ายตรงข้าม และการทำสงครามผ่านสงครามตัวแทน (Proxy War) ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ประเทศในแต่ละภูมิภาครวมตัวกัน สนับสนุนลัทธิทางการเมืองฝ่ายตน และต่อต้านฝ่ายตรงข้าม แต่เนื่องด้วยประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ต้องการอยู่แบบเป็นกลางและสันติ นอกจากนี้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคยังตระหนักถึงภาวะเสี่ยงต่อภัยอันตรายรอบด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยเฉพาะการขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ และภาวะแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจภายนอกภูมิภาค เป็นการกระตุ้นให้กลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกันหาทางออกสำหรับสถานการณ์เช่นนี้เพื่อสร้างกลไกระดับภูมิภาค การก่อตั้งอาเซียนเป็นความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่ต้องการพึ่งพาตนเองมากกว่าการพึ่งพาประเทศมหาอำนาจอย่างที่เคยเป็นมา มีประเทศที่

ร่วมกันก่อตั้งทั้งหมด ๕ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย โดยต้องการให้องค์กรนี้เป็นเครื่องค้ำประกันความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศ ท่ามกลางสถานการณ์ที่ภูมิภาคกำลังตกเป็นเวทีของการต่อสู้ทางการเมือง และยังเป็นการสานต่อความร่วมมือระดับภูมิภาคที่เคยมีมาก่อนหน้า เช่น องค์กรสนธิสัญญาร่วมป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asia Treaty Organization : SEATO) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The

Association of Southeast Asia : ASA) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ และองค์การกลุ่มประเทศมาเลเซีย-ฟิลิปปินส์-อินโดนีเซีย หรือ มาฟิลินโด (MAPHILINDO) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ทั้งยังได้นำบทเรียนจากการจัดตั้งองค์การที่กล่าวมาเป็นตัวกำหนดแนวทางเพื่อเป็นมาตรการป้องกันความล้มเหลวในการจัดตั้งอาเซียน เช่น การจำกัดประเทศสมาชิกไว้ภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น และการจัดตั้งองค์การอย่างหลวมๆ และยืดหยุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้อาเซียนพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of Southeast Asia Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งจากปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) หรือ ปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๑๐ ณ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร โดยมีสมาชิกผู้ร่วมกันก่อตั้ง ๕ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (Adam Malik) ผู้แทนจาก ประเทศอินโดนีเซีย นายตุน อับดุลราซัค บินฮุสเซน (Tun Abdul Razak bin Hussein) ผู้แทนจากประเทศมาเลเซีย นายนาซิโซ รามอส (Narciso Ramos) ผู้แทนจากประเทศฟิลิปปินส์ นายเอส ราจารัตนัม (S. Rajaratnam) ผู้แทนจากประเทศสิงคโปร์ และ พันเอก (พิเศษ) ดร.ถนัด คอมันตร์ ผู้แทนจากประเทศไทย ต่อมาบรูไนดารุสซาลามได้เข้าเป็นสมาชิกในปี พ.ศ.๒๕๒๗ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกในปี ๒๕๓๘ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เข้าเป็นสมาชิกในปี ๒๕๔๐ พร้อมกัน และล่าสุด ราชอาณาจักรกัมพูชา เข้าเป็นสมาชิกในปี ๒๕๔๒ (กรมการอาเซียน, ๒๕๕๒) ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศ สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต (ติมอร์ตะวันออก) ซึ่งได้รับเอกราชจากอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นประเทศเกิดใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยังไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน ปัจจุบันอยู่ในสถานะผู้สังเกตการณ์ของอาเซียน

หลังยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลงในปี ๒๕๓๔ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป มีการจัดระเบียบโลกใหม่ การสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับประเทศมหาอำนาจและประเทศเพื่อนบ้านกลายเป็นบทบาทที่สำคัญ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ได้เน้นการรวมตัวกันตามลัทธิทางการเมือง และมหาอำนาจไม่ได้เข้ามาบีบบทบาทเหมือนดังเช่นยุคสงครามเย็น เพราะฉะนั้น ประเทศในภูมิภาคจึงเป็นตัวแสดงหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมขององค์กร มากกว่าจะถูกขับเคลื่อนจากตัวแสดงภายนอกภูมิภาค การรวมตัวของอาเซียนก็เช่นกัน การจัดระเบียบโลกใหม่ส่งผลให้อาเซียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานและกลไกความร่วมมือ โดยการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศและองค์กรต่างๆ ทั้งในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศในอาเซียนต่างดำเนินความสัมพันธ์ตามหลัก วิถีอาเซียน (ASEAN Way) ซึ่งได้แก่

๑. การเคารพในอำนาจอธิปไตย ความเท่าเทียมกัน บูรณภาพแห่งดินแดน
๒. การไม่แทรกแซงกิจการภายใน
๓. การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

๔. การไม่ใช้หรือเชื่อว่าจะใช้กำลัง
๕. การใช้การปรึกษาหารือและหลักฉันทามติเป็นพื้นฐานของกระบวนการการตัดสินใจ

ทั้งนี้การดำเนินงานความร่วมมือของอาเซียน มีพัฒนาการแบ่งออกเป็น ๔ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ระหว่างปี ๒๕๑๐ - ๒๕๒๐ คือ ช่วง ๑๐ ปีแรกของการก่อตั้งอาเซียนเป็นช่วงการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งที่เคยมีระหว่างกันมาก่อนในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นความร่วมมือในช่วงนี้จึงเป็นด้านการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

ระยะที่ ๒ ระหว่างปี ๒๕๒๐ - ๒๕๓๐ เป็นช่วงของการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ มีการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) และการสถาปนาความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจา จึงเป็นช่วงการขยายสาขาความร่วมมือเพื่อรับปัญหาใหม่ๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านโรคเอดส์ เป็นต้น

ระยะที่ ๓ ระหว่างปี ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ เป็นช่วงที่อาเซียนได้ขยายสมาชิกภาพ และเป็นช่วงที่ภูมิภาคประสบวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจ รวมทั้งเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้นอาเซียนจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ.๒๐๒๐ (พ.ศ.๒๕๖๓) และจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการตามวิสัยทัศน์และรณรงค์ให้อาเซียนตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันมากขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ อาเซียนจำเป็นต้องมีลักษณะดังนี้ ๑) วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (a concert of Southeast Asian nations) ๒) หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (a partnership in dynamic development) ๓) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (an outward-looking ASEAN) และ ๔) ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (a community of caring societies)

ระยะที่ ๔ ๒๕๔๐ - ปัจจุบัน เป็นช่วงของการปรับปรุงองค์การให้มีการรวมกลุ่มกันในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในบริบทการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับภูมิภาคและระดับโลก จึงได้มีการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนเพื่อเป็นกรอบกฎหมายในการดำเนินงานของอาเซียน และกำหนดให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ซึ่งประกอบด้วยประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political- Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ให้เป็นผลสำเร็จได้ในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) (ทีวีคิกดี ตั้ปฐมวงศ์, ๒๕๕๒)

ภายในกลุ่มประเทศอาเซียนมีความสัมพันธ์ในการให้ความร่วมมือกันทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งเป็นไปตามกรอบสนธิสัญญา และความตกลงของอาเซียนที่เพิ่มขึ้น สำหรับการดำเนิน

ความสัมพันธ์ภายนอก อาเซียนได้กำหนดไว้ ๒ ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ทางการเมือง ปัจจุบันอาเซียนมีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น และประสบความสำเร็จพอสมควร ถึงแม้ว่าอาเซียนจะมีลักษณะการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปก็ตาม (ลาวัญญ์ รัตน์ศิลาปะกุล, ๒๕๓๙)

วัตถุประสงค์ของอาเซียน

เริ่มแรก อาเซียนก่อตั้งขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองที่ตึงเครียด กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างร่วมมือกันเพื่อให้ประเทศของตนมีความปลอดภัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ โดยวัตถุประสงค์หลักของอาเซียนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค อำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน เสถียรภาพ และความมั่นคงปลอดภัยทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดี บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน

จากปฏิญญากรุงเทพฯ ได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์สำหรับอาเซียนไว้ ๗ ประการ ได้แก่

๑. เสริมสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหาร
๒. เสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค
๓. เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในภูมิภาค
๔. ส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
๕. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน
๖. เพิ่มประสิทธิภาพด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การขนส่ง การสื่อสาร และการคมนาคม
๗. เสริมสร้างความร่วมมือกับภูมิภาค และระหว่างประเทศ

แม้ว่าในปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ระบุถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมไว้ด้วยแล้ว แต่ในช่วงทศวรรษแรก อาเซียนได้เน้นดำเนินการในเรื่องการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุถึงความไว้เนื้อเชื่อใจกัน ความพยายามในการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ในขณะนั้นจึงได้พัฒนาจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของอาเซียนในการแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี แปรสภาพจากการเผชิญหน้าเพื่อเอาชนะซึ่งกันและกันมาเป็นการปรึกษาหารือ เพื่อคลี่คลายปัญหาและเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน (พิชญ์ สุวรรณชญ, ๒๕๔๐: ๑๑๔-๑๑๕)

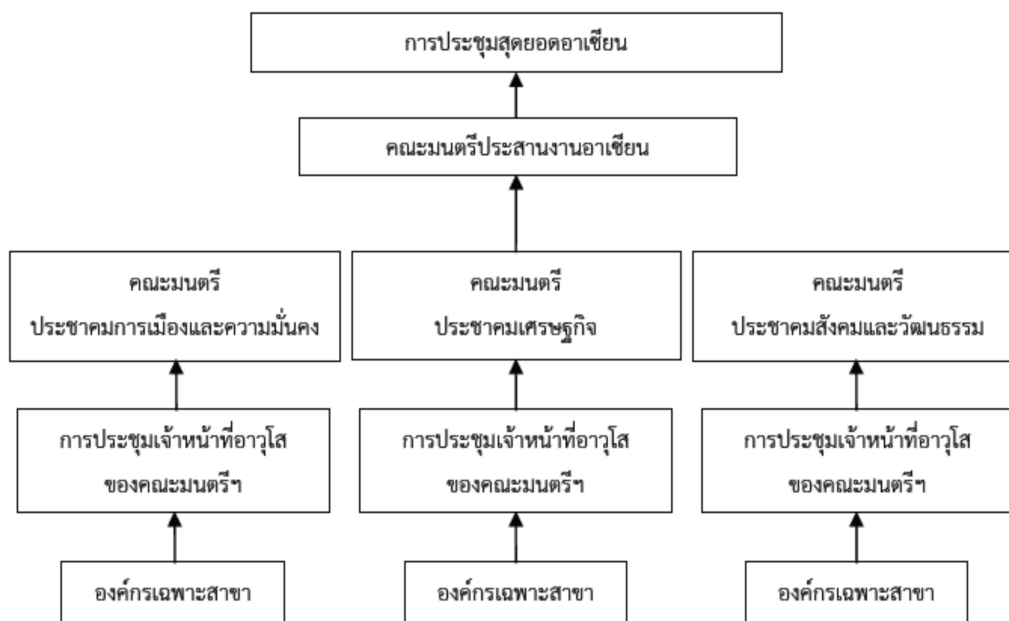
นโยบายและการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือในระดับหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) หรือการประชุมของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นการประชุมระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวม และเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันแสดงเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาว ซึ่งจะปรากฏเป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) หรืออนุสัญญา (Convention) ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้าน

ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน อันปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) ซึ่งได้กำหนดหลักการพื้นฐานเป็นแนวทาง ดังนี้

๑. การเคารพซึ่งกันและกันในเอกราช อธิปไตย ความเท่าเทียม บูรณภาพแห่งดินแดนและเอกลักษณ์ประจำชาติของทุกชาติ
๒. สิทธิของทุกรัฐในการดำรงอยู่โดยปราศจากการแทรกแซง การโค่นล้มอธิปไตย หรือการบีบบังคับจากภายนอก
๓. หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน
๔. ระวังความแตกต่างหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี
๕. การไม่ใช้การขู่บังคับ หรือการใช้กำลัง
๖. ความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพระหว่างประเทศสมาชิก (กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๕)

ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐ ปี ที่อาเซียนได้กำเนิดขึ้นมา ได้มีการจัดทำเอกสารความตกลงกันหลายฉบับ แต่ความร่วมมือส่วนใหญ่ของอาเซียนเป็นรูปแบบของความตกลงกันอย่างไม่เป็นทางการ และมักใช้ความสัมพันธ์เชิงบุคคลในการขับเคลื่อน เช่น ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำประเทศ เป็นต้น ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ เมื่อปี ๒๕๕๐ ที่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) กฎบัตรอาเซียนซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) ปัจจุบันกฎบัตรอาเซียนเปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ นอกจากนี้ในฐานะที่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Organization) จึงมีการบัญญัติให้นิติฐานะแก่อาเซียน กฎบัตรอาเซียนมีจุดเด่นดังนี้ คือ เป็นกรอบการดำเนินการตามกฎหมายสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๔) ดังแสดงในโครงสร้างอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน (รูปที่ ๓) ซึ่ง

ถูกกำหนดขึ้นให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ประชาชนเข้าถึง และเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศสมาชิกมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดหลักปฏิบัติและค่านิยมของอาเซียน มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีบทลงโทษสำหรับประเทศสมาชิกที่ละเมิดพันธกรณี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการของอาเซียนโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people-centered ASEAN) (กรมอาเซียน กลุ่มงานนโยบาย, ๒๕๕๕)

แผนภาพที่ ๓-๑ โครงสร้างอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน

ประชาคมอาเซียน (ASEAN community)

ด้วยสภาวะการณ์ของโลกในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารอย่างไร้พรมแดน การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคใกล้เคียง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงการเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น โรคระบาด การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การยาเสพติด การค้ามนุษย์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติธรรมชาติ จากประสบการณ์ที่ประเทศสมาชิกเผชิญในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นผลให้อาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ และผลกระทบเชิงลบจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลก ดังนั้นผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียนจึงเห็นพ้องว่าควรมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และควรบูรณาการความร่วมมือให้มีความเข้มแข็ง และเป็นเอกภาพเพื่อจัดการกับปัญหาท้าทายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองให้แก่ประเทศสมาชิก ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การสร้างประชาคมอาเซียนเกิดจากแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอกเป็น

สำคัญ ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศมีขนาดเล็ก ไม่สามารถดำเนินการเพื่อรักษาประโยชน์ของตนเองไว้ได้เพียงลำพังท่ามกลางพลวัตของโลก อาเซียนจึงต้องเร่งกระบวนการสร้างความร่วมมือให้มีความเข้มแข็ง และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของภูมิภาค และเป็นแกนกลางของความสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (กรมอาเซียน, ๒๕๕๔: ๔-๖)

อาเซียนได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ๒๕๖๓ หรือ ค.ศ. ๒๐๒๐ โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน ในด้านการเมือง ได้กำหนดให้จัดตั้ง “ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political-Security Community (APSC) ด้านเศรษฐกิจกำหนดให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมกำหนดให้จัดตั้ง “ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน” หรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) ซึ่งต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก ๕ ปี คือภายในปี ๒๕๕๘ หรือ ค.ศ. ๒๐๑๕ เนื่องจากได้เล็งเห็นว่าสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถคงบทบาทนำในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาค และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

เป้าหมายหลักในการก่อตั้งประชาคมอาเซียน

เป้าหมายหลักของการจัดตั้งประชาคมอาเซียนอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมและรักษาสันติภาพในภูมิภาคอาเซียนให้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น
๒. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อให้ภูมิภาคอาเซียนให้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงอื่น
๓. เพื่อให้ประชาชนและรัฐสมาชิกของอาเซียนอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้โดยสันติ
๔. เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพ มีความมั่นคง และมีความสามารถในการแข่งขันสูง
๕. เพื่อบรรเทาความยากจนและลดช่องว่างในการพัฒนาภูมิภาคอาเซียน
๖. เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม รวมถึงส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
๗. เพื่อความร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ

๘. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาค และสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

๙. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกันในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

๑๐. เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคมีความอยู่ดีกินดี มีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนามนุษย์ และสวัสดิการสังคม

๑๑. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มั่นคง และปราศจากยาเสพติด

๑๒. เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของภูมิภาคมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์จากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

๑๓. เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๑๔. เพื่อเป็นองค์กรที่มีพลังในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ในเวทีโลก

ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยได้เสนอแนวคิดความเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Connectivity) ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีบทบาทและทำที่ร่วมกันของในเวทีโลกในปี ๒๕๖๕ (ค.ศ. ๒๐๒๒) ดังนั้นความร่วมมืออันดีของประเทศสมาชิกจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมือง และมีความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังผลให้ประชาชนอาเซียนมีความเป็นอยู่ที่ดีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กำหนดให้จัดตั้ง “ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political-Security Community (APSC) ด้านเศรษฐกิจ กำหนดให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมหรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) ดังนี้

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community (APSC))

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นกลไกที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้มีการขับเคลื่อนโดยคณะมนตรีประชาคมการเมืองและความมั่นคง ซึ่งจะมีการจัดประชุมอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง นโยบายเน้นหนักของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะไม่เน้นการมีนโยบาย

ต่างประเทศและความมั่นคงร่วมกัน แต่จะเน้นหนักในเรื่องของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีระบบการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี มีการวางกรอบความร่วมมือเพื่อรองรับกับภัยคุกคามในรูปแบบเดิมและ รูปแบบใหม่ การหาจุดยืนร่วมกันเพื่อสร้างความและเสถียรภาพในภูมิภาคภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) ซึ่งมีเป้าหมายหลัก ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ กติกา และพัฒนานโยบายที่เป็นบรรทัดฐานร่วมกันในประชาคมอาเซียน ให้มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ สนับสนุนให้มีทิศทางการพัฒนาไปในทางเดียวกันทั้งในส่วนของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การต่อต้านการทุจริต และการส่งเสริมหลักนิติธรรมและ ธรรมาภิบาล โดยยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน และส่งเสริมค่านิยมของประชาคม (Community values)

๒. เพื่อให้อาเซียนมีความพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบเดิม และ รูปแบบใหม่ สนับสนุน ให้ประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคง ส่งเสริมสันติภาพ มี ความเป็นเอกภาพ มีความแข็งแกร่ง และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ข้อขัดแย้งต่าง ๆ เน้นการสร้างกลไกป้องกันความขัดแย้ง โดยการสร้างความเชื่อใจ และยุติข้อขัดแย้งโดยสันติ วิธี ครอบคลุมในทุกมิติ (Confidence Building Measures) เพื่อป้องกันการเกิดสงครามระหว่างกัน นำไปสู่ การร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียนในปี ๒๕๔๔ ได้มีการจัดทำปฏิญญาการ ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้น (ASEAN Declaration on Joint Action to Counter Terrorism) (<http://www.asean.org/>, ๒๕๔๔) การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบต่างๆ และการกำหนดนโยบาย ความร่วมมือทางทหาร ตลอดจนการร่วมมือกันเตรียมความพร้อมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้น ในการแก้ไขปัญหาท้าทายต่าง ๆ ตลอดจนการร่วมกันป้องกันและจัดการภัยพิบัติต่าง ๆ ในภูมิภาค

๓. เพื่อส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับประชาคมโลก เสริมสร้างศักยภาพอาเซียนให้เป็นผู้ผู้นำในภูมิภาค มีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกแบบพึ่งพาซึ่งกันและ กันมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมบทบาทของอาเซียนด้านความร่วมมือระดับภูมิภาค และองค์กรระหว่างประเทศให้ บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ซึ่งบทบาทของประเทศไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีดังนี้

๑. ส่งเสริมให้มีความโปร่งใสในด้านนโยบายและข้อมูลทางการทหารในภูมิภาค

๒. ส่งเสริมให้มีการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

(ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights- AICHR)

๓. สนับสนุนการปฏิบัติตามแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๔. ส่งเสริมให้มีการจัดการภัยพิบัติอาเซียน

๕. ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการอาเซียน
๖. ผลักดันให้สหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีสันติสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia- TAC)
๗. ผลักดันให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ (Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone- SEANWFZ)
๘. ผลักดันให้อาเซียนเป็นเขตปลอดอาวุธอำนาจทำลายล้างสูง
๙. ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures- CBMs) และการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค เอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum- ARF)
๑๐. ส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตย ธรรมภิบาล และหลักนิติธรรม โดยมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงแก่ประชาชน

ความเสี่ยงและผลกระทบทางด้านลบจากการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาคในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง ได้แก่ อุปสรรคในการสร้างค่านิยมร่วมกันเนื่องจากประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีความหลากหลายของวัฒนธรรมการเมือง (Political Culture) ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาข้อพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างประเทศ และปัญหาขาดความเข้าใจกัน ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างประเทศสมาชิก มีการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงทั้งสิ้น (ประภัศร์ เทพชาติ, ๒๕๕๔)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(ASEAN Economic Community (AEC))

การประชุมสุดยอดอาเซียนในปี ๒๕๓๕ ที่ประเทศสิงคโปร์ ได้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น (ASEAN Free Trade Area, AFTA) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน เพื่อป้อนผลผลิตสู่ตลาดโลก โดยการเปิดเสรีทางการค้า และการลดภาษี เป็นต้น ต่อมาในปี ๒๕๕๐ ได้มีการจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในด้านความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน ภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) (M. Pangestu, ๒๕๔๘) โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base) ซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือได้อย่างเสรีใน ๘ สาขาวิชาชีพ ได้แก่

๑. วิศวกรรม (Engineering Services)

๒. พยาบาล (Nursing Services)
๓. สถาปัตยกรรม (Architectural Services)
๔. การสำรวจ (Surveying Qualifications)
๕. แพทย์ (Medical Practitioners)
๖. ทันตแพทย์ (Dental Practitioners)
๗. บัญชี (Accountancy Services)
๘. การท่องเที่ยว (Journal Hospitality & Tourism)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรี ส่งผลให้อาเซียนมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ประกอบกับนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่เพื่อลดช่องว่างระดับการพัฒนาโดยการให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างกันอย่างเสมอภาค มีการพัฒนาวิสาหกิจทั้งขนาดกลาง และขนาดย่อม เสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ ทำให้ตลาดอาเซียนมีขนาดใหญ่ขึ้น โดยมุ่งเน้นให้เกิดท่าที่ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ทำให้สามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ ตลอดจนการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกด้วยการปรับปรุงและประสานนโยบายทางเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่เสียเปรียบ

นอกจากนี้การคมนาคมขนส่งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อาทิเช่น การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟจากสิงคโปร์ไปยังมาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนาม และสิ้นสุดที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน, โครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งมีการเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างเมืองสำคัญๆ ในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion) ประกอบด้วย ๖ ประเทศ คือ ไทย จีน (มณฑล ยูนนาน) เวียดนาม กัมพูชา ลาว พม่า โดยแบ่งเส้นทางการคมนาคมตามภูมิภาคได้เป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. North-South Economic Corridor เป็นเส้นทางเชื่อมต่อจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) เข้ากับภูมิภาคแหลมทองผ่านถนนในแนวเหนือ-ใต้

๒. East-West Economic Corridor เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างสองมหาสมุทรคือ มหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก และมหาสมุทรอินเดียทางตะวันตก

๓. Southern Economic Corridor เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างไทย-กัมพูชา-เวียดนาม

ปัจจัยสำคัญอีกประการคือการปรับมาตรฐานของเส้นทางคมนาคมทางบก และทางรถไฟให้มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของภูมิภาคได้อีกด้วย ทั้งนี้เมื่อการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำเร็จประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการขยายการส่งออก และโอกาสทางการค้า มีโอกาสทางการค้าบริการในด้านที่ประเทศไทยมีความถนัด และเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังช่วยให้มีโอกาสในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้อาเซียนมีอำนาจการต่อรองในเวทีการค้าโลก เกิดการดึงดูดการลงทุน

จากต่างประเทศมายังอาเซียน ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในอาเซียนโดยรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่อุปสรรคที่สำคัญของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือช่องว่างระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศยากจน ซึ่งยังเป็นสาเหตุให้ประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองยังคงมองประเทศสมาชิกอื่นเป็นแข่งขันทางเศรษฐกิจ ทำให้ยังไม่สามารถเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกันได้อย่างเต็มรูปแบบ

ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน

(ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC))

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมีเป้าหมายตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ในการส่งเสริมให้ประชาชนอาเซียนมีความอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรและแบ่งปันซึ่งกันและกัน มีการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity) ส่งเสริมความเป็นเอกภาพให้ประชากรอาเซียนมีความรู้สึกร่วมกันถึงหน้าที่ในการเป็นประชากรของอาเซียน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิกเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา และอารยธรรม ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development) ให้การศึกษาเพื่อให้มีประชาชนอาเซียนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการจ้างงาน สนับสนุนเทคโนโลยีด้านสารสนเทศ และสร้างทักษะการประกอบอาชีพแก่ประชาชนอาเซียนทุกระดับชั้น เพื่อลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) โดยเน้นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก ทำให้ประชาชนอาเซียนมีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม มีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) เพื่อลดปัญหาความยากจนให้กับประชาชนในประเทศและระหว่างประเทศสมาชิก มีบริการด้านสุขภาพและสาธารณสุขที่ดี ปลอดภัยเสถียร และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งเสริมการมีสิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights) ด้วยการรักษาสิทธิและปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนอาเซียนให้มีความเท่าเทียม ส่งเสริมให้มีการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Environmental Sustainability) ด้วยการสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีภัยพิบัติต่าง ๆ อย่างไรก็ตามอุปสรรคของการรวมตัวเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนยังมีอยู่มาก ซึ่งมีสาเหตุอันเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนนั่นเอง เช่น ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาการมีอัตลักษณ์ร่วมกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความขัดแย้ง และปัญหาช่องว่างระหว่างประเทศร่ำรวยกับประเทศยากจน เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของประชาคมอาเซียนกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้วางแนวทางการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย เพื่อให้เป็นสมาชิกอาเซียนที่เข้มแข็ง มีความพร้อมในการรับมือกับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเตรียมแผนดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทำให้สามารถประเมินสถานการณ์และใช้โอกาสจากความร่วมมือในอาเซียนในการสร้างศักยภาพด้านการแข่งขันของประเทศ ส่งเสริมการพัฒนาให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น พร้อมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวในการเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้นการแสวงหาโอกาสจากการรวมตัวด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานภายในภูมิภาค ซึ่งได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศไทยไว้ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้า บริการ การค้า และการลงทุน เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคการผลิต บริการ การค้าและการลงทุน สำหรับรองรับการเปิดเสรีทางการค้า และการใช้โอกาสจากการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองทางสังคม เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคม และประกันความเสี่ยง ทำให้มีสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่มั่นคงและปลอดภัย
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความเชื่อมโยงให้มีความสะดวกทั้งทางการค้าและการลงทุน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาอาเซียน รวมทั้งทักษะฝีมือและภาษา
- ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนากฎหมาย กฎ และระเบียบ เพื่อปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกการค้า การลงทุน และสอดคล้องกับพันธกรณีและข้อตกลงต่างๆ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงนำไปสู่การมีบรรทัดฐาน เอกภาพ และสันติภาพร่วมกันในภูมิภาค
- ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การเพิ่มศักยภาพของเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน เพื่อพัฒนาอาเซียนให้มีศักยภาพที่จะเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกทั้งในด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การบริการ การลงทุน และการค้าชายแดน

ความสัมพันธ์ของประชาคมอาเซียนกับยุทธศาสตร์การวิจัย

ในส่วนของยุทธศาสตร์การวิจัยได้กำหนดวิสัยทัศน์การวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ไว้ว่า “การวิจัยเพื่อนำประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นประเทศผู้นำในประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน” ซึ่งประกอบด้วย ๔ พันธกิจ ดังนี้

๑. ส่งเสริมการวิจัยด้านบูรณาการความร่วมมือในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
๒. ส่งเสริมงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ให้เกิดความร่วมมือกันด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
๓. ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรม
๔. ส่งเสริมงานวิจัยอื่น ๆ ที่ สามารถช่วยสร้างความร่วมมือกับระหว่างกัน

ซึ่งยุทธศาสตร์การวิจัย ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ ๑ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ยุทธศาสตร์ ๒ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านเตรียมความพร้อมในด้านการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ยุทธศาสตร์ ๓ ยุทธศาสตร์การสร้างศักยภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตผ่านภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งทางความคิดและวัฒนธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันของประชาคมอาเซียน และการสร้างเสริมวัฒนธรรมทางจิตใจ

ยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ ๕ ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาคประชาชนในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ทั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัยด้านต่างๆที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทุกภาคส่วน ทั้งในภาครัฐ เอกชน และประชาชน นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ผลงานวิจัยจะมุ่งเน้นให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี ทำให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาค ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา และการวิจัยด้านวัฒนธรรมระหว่างสถาบันการศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสังคมและวัฒนธรรมระหว่างกัน รวมทั้งการส่งเสริมงานวิจัยที่สร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมในภูมิภาค นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่อประชาคมอาเซียน

ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมไทยมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากคุณค่าของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมีส่วนช่วยอย่างมากในการสืบสวนสอบสวนเพื่อคลี่คลายคดีต่าง ๆ ในหลายคดีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักฐานสำคัญในการสืบหาเบาะแส

การกระทำความผิดทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ความสำเร็จดังกล่าวขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะดำเนินการเก็บพยานหลักฐาน และตรวจพิสูจน์หลักฐานอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนใด ๆ และป้องกันไม่ให้เกิดการสูญเสียคุณค่าของวัตถุพยานของคดีนั้น ๆ ไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องรู้วิธีที่จะเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการเก็บรักษาอย่างถูกวิธี นอกจากนี้สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอย่างมากคือความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน ลำดับการรวบรวมวัตถุพยาน การเก็บรักษา การวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ การส่งไปเก็บรักษา การส่งผ่านไปศาล โดยในทุก ๆ ขั้นตอนนั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงกัน และถูกบันทึก วันที่ เวลา การถือครองของแต่ละบุคคล โดยละเอียด เพราะหากการครอบครองวัตถุพยานไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดข้อสงสัย หรือไม่สามารทำให้คำอธิบายในขั้นตอนการเดินทางของวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุไปถึงห้องพิจารณาของศาลได้ จะส่งผลให้สูญเสียคุณค่าของวัตถุพยานนั้นไป เทคโนโลยีการพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการลงโทษอาชญากรรมนั้นได้มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดถูกต้องแม่นยำ น่าเชื่อถือ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนงานของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม แต่เดิมวิทยาศาสตร์มีจุดมุ่งหมายคือศึกษาและค้นหาวิธีการที่ทำให้ความจริงเป็นที่ประจักษ์ ส่วนในทางกฎหมายคือการต้องค้นหาความจริงในแต่ละคดี ซึ่งวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการพิสูจน์ความจริงก็คือการใช้วิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ นั่นเอง

นอกจากนี้ อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์คือการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในเหตุภัยพิบัติ โดยเฉพาะในภาวะการณ์ปัจจุบันภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีภาวะเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศโลก จากรายงานดัชนีประเทศเสี่ยงภัยจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ของบริษัทแมเปิลครอฟท์ (Maplecroft) ที่ปรึกษาความเสี่ยงในอังกฤษ ในปี ๒๐๑๐ พบว่าจาก ๑๗๐ ประเทศทั่วโลก ประเทศไทยติดอันดับที่ ๑๔ ประเทศฟิลิปปินส์ติดอันดับที่ ๖ ประเทศเมียนมาร์อันดับที่ ๑๐ ประเทศกัมพูชาอันดับที่ ๑๒ และประเทศเวียดนามเป็นอันดับที่ ๑๓ ซึ่งภัยพิบัติต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นมีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรงยิ่งขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๕๔ ประเทศไทยได้รับความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากภัยพิบัติทั้งสิ้น ๔๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ และจากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ของประเทศไทยในปี ๒๕๕๔ ทำให้สูญเสียเงินประกันภัยพิบัติถึง ๑๐,๗๘๙ ล้านดอลลาร์ และผลกระทบจากสึนามิในปี ๒๕๔๗ ซึ่งมีผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับผลกระทบรวมประมาณ ๒๒๗,๘๘๘ คน รองจากแผ่นดินไหวในประเทศเฮติในปี ๒๕๕๓ ซึ่งมีผู้ประสบภัยประมาณ ๒๓๐,๐๐๐ คน (Raymond Vanholder และคณะ, ๒๕๕๓)

ในอดีตประเทศไทยเคยเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากหลายครั้ง เช่น เหตุเครื่องบินเลาด้าแอร์ตกที่จังหวัดสุพรรณบุรี โรงแรมรอยัลพลาซ่าถล่มที่จังหวัดนครราชสีมา ไฟไหม้โรงงานตุ๊กตาขนาดใหญ่ของบริษัทเคเดอร์อินดัสเตรียลที่จังหวัดนครปฐม เครื่องบินสายการบินไทยตกที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และบทเรียนครั้งสำคัญของประเทศไทยคือการเกิดภัยพิบัติสึนามิครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากแผ่นดินไหวอย่างรุนแรงในมหาสมุทรอินเดีย ส่งผลให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗

ภัยพิบัติครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชากรไทยในพื้นที่ ๖ จังหวัดทางภาคใต้ แถบชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ สตูล ตรัง กระบี่ พังงา ภูเก็ต และระนอง รวมทั้งอีกหลายพื้นที่ในต่างประเทศ ได้แก่ หมู่เกาะอาเงะห์ อินโดนีเซีย, มาเลเซีย, ศรีลังกา, อินเดีย, บังกลาเทศ, หมู่เกาะนิโคบา, หมู่เกาะมัลดีฟส์, พม่า, โซมาเลีย, เคนยา, แทนซาเนีย และหมู่เกาะซีเชล ในทวีปแอฟริกา ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่ใกล้กับจุดเกิดแผ่นดินไหวจำนวนมากกว่า ๑๖๕,๐๐๐ ราย ต้องสูญเสียชีวิตไปอย่างน่าสลดใจ (Roland Cochard และคณะ, ๒๕๕๑) สาเหตุการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่จากเหตุคลื่นยักษ์สึนามิในครั้งนี้เกิดจากในภูมิภาคมหาสมุทรแปซิฟิกยังขาดการจัดการที่ดีพอเกี่ยวกับการป้องกันภัยสึนามิ และยังไม่มียุทธศาสตร์ป้องกันภัยสึนามิที่สมบูรณ์ ดังนั้นองค์การระหว่างประเทศหลายองค์การจึงได้เสนอให้มีการจัดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิโลกขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษาให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติโดยความร่วมมือระหว่างกันของหลายหน่วยงาน อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นอีกหนทางหนึ่งในการช่วยป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ โดยอาศัยแนวทางการเตรียมความพร้อมการจัดการภัยพิบัติไว้ ๓ ขั้นตอนคือ ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ทั้งนี้ ประเทศไทยต้องเร่งให้การศึกษาและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและเอาตัวรอดภัยพิบัติทางธรรมชาติแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปอย่างจริงจัง เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการรับมือเมื่อเกิดแผ่นดินไหว ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดแผ่นดินไหว และผลต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังแผ่นดินไหว เช่น สึนามิ ดินถล่ม ตลอดจนการเอาตัวรอดเมื่อเกิดแผ่นดินไหว โดยการกำหนดหลักสูตรและเนื้อหาสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับการเอาตัวรอดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อสนับสนุนให้มีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติประเภทต่าง ๆ อย่างถ่องแท้และเป็นระบบ อีกทั้งผนวกวิทยากรสมัยใหม่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย แนะนำช่องทางการแจ้งเหตุ หรือช่องทางการขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติประเภทต่าง ๆ (Laura Monica Gorghiu and Gabriel Gorghiu, ๒๕๕๕)

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงผลกระทบที่รุนแรงของการเกิดเหตุภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วโลกและในภูมิภาค จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติกับอาเซียน (ASEAN Committee on Disaster Management : ACDM) ขึ้น โดยกำหนดให้มีการจัดประชุมทุกปี ซึ่งเจ้าภาพการประชุมจะเวียนตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษของชื่อประเทศสมาชิก การประชุมประจำปีครั้งแรกถูกจัดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ เมืองบันดาเสรีเบการ์วัน ประเทศบรูไน โดยมีเป้าหมายหลักของการจัดตั้งคือร่วมกันจัดทำโครงการจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน หรือ ASEAN Regional Programme on Disaster Management (ARPD) (ASEAN, ๒๕๕๕) เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือ และยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ โดยมีภารกิจที่สำคัญเร่งด่วนคือสร้างกรอบการทำงานบริหารจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน กำหนดข้อตกลงในภูมิภาคว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ การทำงานในภาวะฉุกเฉิน การพัฒนามาตรฐานการทำงานช่วยเหลือในยามเกิดภัยพิบัติ เสริมสร้างประสิทธิภาพของคณะทำงานในแต่ละประเทศในการให้ความ

ช่วยเหลือแบบฉุกเฉินฉับพลันในยามเกิดภัยพิบัติ และมีการซ้อมรับมือภัยพิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยมีแผนปฏิบัติการในการผลักดันให้มีการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องตามข้อตกลงอาเซียนดังนี้

๑. การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเผชิญเหตุของภูมิภาคอาเซียน
๒. การปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ
๓. การพัฒนาเว็บไซต์ ACDM และเว็บไซต์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศสมาชิก และการจัดทำจดหมายข่าว (Newsletter) ด้านการจัดการภัยพิบัติ
๔. การแสวงหาหุ้นส่วนร่วมดำเนินการ การระดมทรัพยากรสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากร
๕. การจัดงานวันจัดการภัยพิบัติของอาเซียน การดำเนินการโครงการจัดพิมพ์เอกสารการส่งเสริมการศึกษาและการเสริมสร้างจิตสำนึก

การสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดภัยพิบัติและการป้องกันควบคู่กับการให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นและไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป (ASEAN, ๒๕๕๕) เมื่อเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติก็จะมี การนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ถ่ายทอดให้แก่บุคคลในครอบครัวและชุมชน ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถรับมือภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตื่นตระหนก และนำความรู้ที่มีอยู่มาปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุในยามที่เกิดภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้สามารถเอาตัวรอดได้ในยามคับขันได้ นอกจากนี้การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการบอกเล่าประสบการณ์ของบรรพบุรุษในการเอาชีวิตรอดก็มีส่วนช่วยในการลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากภัยพิบัติต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกหนทางหนึ่ง

บทบาทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีต่อประชาคมอาเซียน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีบทบาทสำคัญในส่วนของ การให้ความช่วยเหลือโดยใช้หลักนิติวิทยาศาสตร์ในด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เพื่อพิสูจน์ทราบว่าผู้เสียชีวิตจากเหตุภัยพิบัติเป็นใคร โดยใช้ข้อมูลจากการตรวจศพผู้เสียชีวิตมาเทียบกับข้อมูลของบุคคลที่สงสัยว่าสูญหาย เช่น ข้อมูลจากญาติ เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ข้อมูลทางการแพทย์ ประวัติการทำฟัน เอกสารลายพิมพ์นิ้วมือ และการตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบบ่อยเสมอในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล คือข้อมูลของบุคคลขาดหายหรือไม่เพียงพอ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ใกล้ชิดผู้ประสบภัย เช่น สามี ภรรยา หรือลูก มักจะเดินทางไปด้วยกัน และประสบเหตุหรือสูญหายไปพร้อมกัน ทำให้ไม่มีผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดของศพได้อย่างละเอียดหรือขาดข้อมูลบางส่วนไป หรือผู้สูญหายไม่เคยมีการพิมพ์ลายนิ้วมือมาก่อน จึงไม่สามารถตรวจเปรียบเทียบลายพิมพ์ลายนิ้วมือสืบนิ้วของศพได้ เครื่องประดับหรือของมีค่าที่ติดมากับศพเกิดการสูญหายหรืออาจถูกลักขโมยไป ตลอดจนการเน่าสลายของศพ ถูกสัตว์กัดแทะ หรือส่วนของนิ้วมือนิ้วเท้าหายไป ทำให้ไม่สามารถพิมพ์ลายนิ้วมือ หรือไม่สามารถตรวจหารายละเอียดอื่นๆจากศพได้

วิธีการที่ใช้ในการยืนยันตัวบุคคลได้นั้นจะเป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือและอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ (Fingerprint analysis) การตรวจลักษณะฟัน (Dental analysis) และการตรวจสารพันธุกรรม (DNA analysis) ซึ่งทั้ง ๓ วิธีการนี้เป็นวิธีการตรวจที่สามารถยืนยันเอกลักษณ์บุคคลได้ด้วยการเปรียบเทียบลักษณะที่จำเพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความน่าเชื่อถือกว่าการตรวจพิสูจน์ด้วยวิธีการอื่นๆ อย่างไรก็ตามก็อาจนำวิธีการสังเกตลักษณะภายนอก เช่น เพศ อายุ สีผม สีดวงตา สีผิว รอยสัก แผลเป็น หรือลักษณะที่อาจบ่งบอกลักษณะเฉพาะตัวของผู้ตาย การตรวจดูเสื้อผ้าหรือหลักฐานอื่น ๆ มาใช้ประกอบกันเพื่อช่วยสนับสนุนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วย ซึ่งสามารถจำแนกวิธีการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในเหตุภัยพิบัติได้ดังนี้

๑. การพิสูจน์บุคคลด้วยสายตา โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เช่น อายุ เพศ ส่วนสูง รวมถึงข้อมูลจำเพาะอื่น ๆ ของผู้ตาย วิธีการนี้เป็นที่ยืนยันที่ไม่แน่นอน เนื่องจากบางครั้งที่ศพมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปมาก เช่น บวม อืด มีสีเขียวคล้ำ เน่า มีบาดแผลจนใบหน้าผิดรูปไปจากเดิม ทำให้การจดจำคลาดเคลื่อน หรือการตรวจเปรียบเทียบลักษณะจากภาพถ่ายก็เป็นวิธีการที่ควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากในเหตุภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากผู้เสียชีวิตมักจะได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงจนไม่สามารถจดจำใบหน้าหรือรายละเอียดอื่น ๆ จากศพได้

๒. การพิสูจน์จากเอกสาร โดยใช้ข้อมูลประจำตัวของผู้เสียชีวิต เช่น พาสปอร์ต บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ หรือ บัตรเครดิต เป็นต้น

๓. การพิสูจน์เครื่องแต่งกาย สิ่งของเครื่องใช้และทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ติดตัวมาที่ศพ โดยใช้ข้อมูลจากเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับต่าง ๆ ที่ใส่อยู่ ทั้งลักษณะการตัดเย็บ ชนิดของผ้าหรือวัสดุที่ใช้ หรือลวดลายพิเศษเฉพาะตัวต่าง ๆ เป็นต้น ข้อควรระวังคือสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ในบางครั้งอาจจะไม่ใช่ของผู้เสียชีวิตเอง เพราะอาจมีการแลกเปลี่ยนหรือการยืมกันไปได้ ยกเว้นกรณีเครื่องประดับที่ติดอยู่กับตัวศพแบบถาวร เช่น เครื่องประดับที่มีการเจาะติดกับร่างกายจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

๔. การใช้ตำหนิรูปพรรณต่าง ๆ เช่น รอยสัก ฝ้า ปาน หรือแผลเป็นต่างๆตามร่างกาย

๕. การใช้ข้อมูลความผิดปกติหรือความพิการของอวัยวะในร่างกาย โดยอาศัยประวัติการตรวจรักษาทางการแพทย์ เช่น บาดแผล การผ่าตัดอวัยวะ การใช้หมายเลขเฉพาะตัวของอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น เครื่องกระตุ้นหัวใจ เหล็กตามกระดูก เป็นต้น

๖. การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยลายนิ้วมือนั้นจะอาศัยความแตกต่างที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่เกิดจากเส้นนูนของชั้นผิวหนัง ลายนิ้วมือของแต่ละบุคคลจะเกิดขึ้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาและจะมีลักษณะเช่นนั้นไปตลอดชีวิต การตรวจพิสูจน์จะทำได้โดยใช้ลายพิมพ์นิ้วมือสืบนิ้วจากศพเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือของผู้สูญหายที่เคยพิมพ์ไว้ หรือเทียบกับลายนิ้วมือแฝงที่ตรวจเก็บจากเครื่องใช้ส่วนตัวของผู้สูญหาย

๗. การตรวจพิสูจน์จากสภาพฟัน และประวัติการทำฟัน โดยใช้ข้อมูลการตรวจสภาพฟันของศพ และx-rays รากฟัน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาพฟันจากประวัติการทำฟันของผู้สูญหาย เนื่องจากฟันของแต่ละบุคคลจะมีโครงสร้างและลักษณะเฉพาะที่สามารถนำมาใช้แยกเอกลักษณ์ของบุคคลได้ ลักษณะสภาพฟันที่เก็บข้อมูลได้จากศพผู้เสียชีวิตจะถูกนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลประวัติการรักษาฟันจากทันตแพทย์ที่เคยทำการรักษาผู้สูญหายคนนั้นตอนยังมีชีวิตอยู่ โดยธรรมชาติแล้วฟันของมนุษย์จะมีความแข็งแรง ทนทานต่อแรงกระแทกและถูกทำลายได้ยาก แม้ว่าร่างกายจะเน่าสลายไปแล้ว แต่ฟันจะยังคงสภาพไปได้อีกนาน ดังนั้นสภาพฟันจึงสามารถนำมาใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้เป็นอย่างดี ลักษณะที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์คือวิธีการรักษาฟันแบบต่างๆ เช่น การอุดฟัน การครอบฟัน การรักษารากฟัน ฟันปลอม การจัดฟัน ซึ่งวัสดุต่างๆ ที่ใช้ในการรักษาฟันนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลทำให้สามารถเปรียบเทียบเพื่อพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้

๘. การตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ เนื่องจากดีเอ็นเอของแต่ละคนจะมีลักษณะแตกต่างกัน ยกเว้นในฝาแฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน ดังนั้นจึงสามารถนำข้อมูลดีเอ็นเอจากศพเทียบกับดีเอ็นเอของผู้สูญหาย หรืออาจใช้วิธีการพิสูจน์ โดยการเปรียบเทียบดีเอ็นเอจากศพกับดีเอ็นเอของพ่อแม่หรือบุตรของผู้สูญหาย หรือเทียบกับดีเอ็นเอของผู้สูญหายที่เก็บได้จากเครื่องใช้ส่วนตัว เป็นต้น การตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอนั้นมีข้อดีคือไม่จำเป็นต้องอาศัยการเก็บบันทึกข้อมูลของผู้เสียชีวิตมาก่อน ซึ่งแตกต่างจากวิธีการตรวจเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือและการตรวจลักษณะฟัน แต่โดยมากแล้วการตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง เนื่องจากในกรณีเหตุภัยพิบัตินั้นส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบดีเอ็นเอในระบบพ่อแม่ลูกซึ่งต้องทำการตรวจดีเอ็นเอถึงสามชุดเพื่อให้ได้ข้อมูลดีเอ็นเอของทั้ง พ่อ แม่ และลูก มาเปรียบเทียบกัน

๙. การทำภาพเชิงซ้อน โดยการนำรูปถ่ายของผู้สูญหายมาซ้อนกับภาพกะโหลกศีรษะที่มีขากรรไกรล่าง แล้วจัดท่ากะโหลกศีรษะให้อยู่ในท่าเดียวกับภาพถ่าย โดยให้ยอดศีรษะกับปลายคางของกระดูกเข้าที่ที่เหมาะสมกับภาพถ่าย แล้วทำการเปรียบเทียบส่วนต่างๆ ของกระดูก เช่น กลางจมูก โหนกแก้ม เบ้าตา ขากรรไกร และฟัน ว่าอยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้องตรงกับภาพถ่ายหรือไม่

การเกิดภัยพิบัติแต่ละครั้งมักจะมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ดังนั้นการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เพื่อให้ญาติของผู้เสียชีวิตสามารถนำร่างของผู้เสียชีวิตกลับไปทำพิธีกรรมทางศาสนาได้อย่างถูกต้องโดยไม่เกิดการสลับกับผู้เสียชีวิตรายอื่นๆ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับศพ ระยะเวลาที่ศพถูกทิ้งไว้สิ่งแวดล้อมของศพ และการรวบรวมข้อมูลของผู้เสียชีวิตด้วยวิธีการต่างๆ ดังนั้นผู้ทำการตรวจพิสูจน์ต้องอาศัยหลักการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลตามหลักสากล เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปแลกเปลี่ยนหรือประสานงานกับประเทศอื่น ๆ ได้ ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๓ นั้นกำหนดว่า หากมีกรณีเหตุเครื่องบินตก หรือเกิดภัยพิบัติที่มีคนตายเป็นจำนวนมาก ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีวินาศภัย ซึ่งประกอบด้วย นายแพทย์ใหญ่เป็นประธานกรรมการ ตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานส่งกำลังบำรุง พิสูจน์หลักฐาน ทะเบียน

ประวัติอาชญากร การต่างประเทศ และผู้บังคับการสถาบันนิติเวชวิทยา เป็นเลขานุการ โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบและขั้นตอนในการทำงานไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีการใช้แบบฟอร์มพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีวินาศภัย (Disaster Victim Identification Form) ขององค์การตำรวจสากล ซึ่งมีการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการทำงานไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับระบบการพิสูจน์บุคคลของประเทศอื่นทั่วโลก ทำให้สามารถประสานแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ แนวทางการปฏิบัติงานนั้นต้องเร่งติดบัตรเลขหมายเลขและระบุเพศ ซึ่งต้องเขียนด้วยหมึกชนิดไม่ละลายน้ำไว้กับตัวศพทุกศพ โดยห้ามติดไว้ที่เปลหามหรือผ้าที่ใช้ห่อศพ การตรวจเก็บรวบรวมทรัพย์สินส่วนตัวที่ติดมากับศพโดยการบันทึกภาพไว้

นอกจากเหตุภัยพิบัติแล้วยังมีอีกปัญหาการก่อการร้าย ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นอีกสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มีการตื่นตัวในเรื่องการสนับสนุนงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ และตัวอย่างเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการตื่นตัวด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างเด่นชัดคือ เหตุก่อการร้ายที่เมืองมูมไบ ประเทศอินเดีย ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกระทำการโดยชายชาวปากีสถานกลุ่มหนึ่งพร้อมด้วยวัตถุระเบิดและกระสุน ได้เดินทางลักลอบเข้าไปเมืองมูมไบโดยทางเรือ และทำการโจมตีสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งโรงแรมทัชมาฮาลพาเลซ ซึ่งเป็นสถานที่แห่งสัญลักษณ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศอินเดีย ทำให้มีผู้เสียชีวิตราว ๑๖๖ คน และบาดเจ็บอีกประมาณ ๓๐๐ คน ความสับสนวุ่นวายจากเหตุดังกล่าวได้สิ้นสุดลงเมื่อทหารและตำรวจอินเดียได้สังหารและจับกุมผู้ก่อการร้าย และสามารถเข้าควบคุมอาคารและช่วยเหลือผู้รอดชีวิตได้ หลังจากเหตุการณ์นี้ประเทศอินเดียได้จัดสรรเงินทุนสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงสถานที่การปฏิบัติงานให้ทันสมัย และมีการจัดการการฝึกเพิ่มเติมเจ้าหน้าที่สืบสวนอีกด้วย หลายปีต่อมาได้เกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ขึ้นอีก โดยผู้ก่อการร้ายได้บุกโจมตีด้วยการเปิดฉากยิงเข้าไปในลีโอบอลด์คาเฟ่ ซึ่งเป็นบาร์ยอดนิยมแห่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวต่างชาติของประเทศอินเดีย ในเหตุการณ์ดังกล่าวประเทศอินเดียได้รับการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์จากสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) และสำนักข่าวกรองกลาง (CIA) เพื่อช่วยสืบหาตัวผู้ก่อการร้ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยทำการรวบรวมหมายเลขกำกับอาวุธปืนและลูกกระบอกมือที่ใช้ในการโจมตีและการเก็บข้อมูลดีเอ็นเอของผู้ก่อการร้าย และผู้เคราะห์ร้าย เบื้องต้นทราบว่าผู้ก่อการร้ายใช้ลูกกระบอกมืออาร์เกส ซึ่งเป็นยี่ห้อของประเทศออสเตรเลียที่เลิกกิจการไปแล้ว แต่ยังมีโรงงานเหลืออยู่อีกหนึ่งแห่งที่ปากีสถาน แต่เนื่องจากเทคโนโลยีการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศอินเดียในเวลานั้นยังมีข้อจำกัดอยู่มาก พยานหลักฐานต่าง ๆ จึงถูกส่งไปยังห้องปฏิบัติการของเอฟบีไอ

จากเหตุการณ์การสังหารหมู่ในครั้งนี้รัฐบาลอินเดียได้มีการปรับปรุงงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการสืบสวน เนื่องจากได้ตระหนักว่าขีดความสามารถในการเก็บร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการป้องกันการโจมตีในอนาคตได้ และมีส่วนช่วยในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายให้หมดไป ประเทศอินเดียจึงวางแผนในการปฏิรูปกองกำลังตำรวจอย่างเป็นรูปธรรม

ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ด้วยการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางนิติวิทยาศาสตร์และสร้างห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนทำการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

เช่นเดียวกันกับหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ โดยการแสวงหาแนวทางในการความร่วมมือระหว่างประเทศ และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งได้มาตรฐานมาประยุกต์ใช้ รวมทั้งการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในงานพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และการป้องกันภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อเนื่องมาจากการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคตอันใกล้ จึงได้มีคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและกำหนดกรอบความร่วมมือต่าง ๆ สำหรับรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การอยู่ดีกินดีของประชาชนอาเซียนตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งประชาคมอาเซียนขึ้นมา อาทิ เช่น

การศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายจากประเทศพม่าในประเทศไทย (ฤทธิพงศ์ พวงมณี, ๒๕๔๒) ซึ่งเน้นศึกษาปัญหาแรงงานในรูปแบบต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะกรณีแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่าในประเทศไทย เนื่องจากแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ในงานวิจัยนี้ รายงานว่าโครงสร้างการดำเนินงานตามกลไกของอาเซียนนั้นยังไม่ตอบสนองต่อลักษณะของปัญหาแรงงานข้ามชาติที่มีความซับซ้อนได้ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งในทางสังคม การเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ ทำให้การแก้ไขปัญหายังไม่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงต้องร่วมกันหาแนวทางและวางกรอบความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาลักษณะข้ามชาติที่สามารถแก้ไขประเด็นปัญหาได้อย่างครอบคลุม

การศึกษาแนวทางการจัดระเบียบนำเข้าและการจัดระบบควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายของไทย (อำนาจ นิลวิไล, ๒๕๔๓) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายในประเทศไทยเปรียบเทียบกับระบบการนำเข้าและระบบการควบคุมแรงงานต่างด้าวในประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย พบว่ามีการลักลอบใช้แรงงานผิดกฎหมาย แม้ว่ารัฐบาลไทยจะมีการวางกรอบนโยบายแนวทางและมาตรการในทางปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายไว้แล้ว ซึ่งสาเหตุการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายเกิดจากภาวะความขาดแคลนแรงงานของนายจ้างและผู้ประกอบการ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงควรนำรูปแบบการนำเข้าแรงงานต่าง

ตัวในลักษณะสัญญาจ้าง หรือทำข้อตกลงให้มีการนำแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการออกกฎหมายในการควบคุมแรงงานต่างด้าวให้มีจ้กุ่ม และส่งกลับแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาต

สืบเนื่องมาจากความกังวลเรื่องความเสี่ยงของโรคติดต่อต่างอันเป็นผลจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน หรือการเข้าประเทศอย่างเสรีของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน จึงได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงของโรคติดต่อต่าง ๆ เช่น การศึกษาเรื่องย้ายถิ่นข้ามพรมแดนไทย-พม่า และสถานการณ์เสี่ยงต่อโรคเอดส์ในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น (ปราณี มหาศักดิ์พันธ์ และคณะ, ๒๕๔๔) ซึ่งทำการศึกษาศาสนาการณ์ของโรคเอดส์ในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นสัญชาติพม่าและพบว่าในพื้นที่แม่สายกับแม่สอดมีสถานการณ์เสี่ยงของโรคเอดส์สูง โดยสถานการณ์เอดส์ที่แม่สายรุนแรงกว่าในพื้นที่แม่สอด เนื่องจากแม่สายเป็นเส้นทางของกระบวนการค้าหญิงและเด็กข้ามชาติที่สำคัญ ดังนั้นกรอบความร่วมมือเพื่อป้องกันโรคติดต่อจากการเคลื่อนย้ายแรงงานในอนาคตสามารถทำได้โดยการเร่งพัฒนานโยบายสาธารณสุขสำหรับผู้ย้ายถิ่น โดยให้มีความสอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ ดังนี้คือ การตรวจคนเข้าเมือง การให้ความรู้ด้านสุขศึกษา และการสนับสนุนให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการสาธารณสุข เป็นต้น

การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นข้ามชาติกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน (พัชรวลัย วงศ์บุญสิน, ๒๕๔๔) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและผลกระทบของการย้ายถิ่นข้ามชาติของประชาชนอาเซียน โดยทำการศึกษาสภาวะปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของแรงงาน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดกรอบร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับมาตรการรองรับ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติและแนวทางแก้ปัญหการย้ายถิ่นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายโดยต้องเน้นการกำกับดูแลและควบคุมการย้ายถิ่นของแรงงานให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งประเทศของตน และในภูมิภาค โดยร่วมกันวางมาตรการในการจัดการเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงานภายในภูมิภาคให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานต่างด้าวในโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การลักลอบย้ายถิ่นของแรงงานอย่างผิดกฎหมายนั้นให้หมดไป

นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพกำลังแรงงานไทยภายใต้ข้อตกลงอาเซียน เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และคุณภาพแรงงานของไทย โดยเฉพาะในสาขาการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกรอบความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาแรงงานของไทยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อข้อมูลในการกำหนดกรอบความร่วมมือทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยการกำหนดแนวทางการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้ข้อตกลงอาเซียน ๓๒ ตำแหน่งงานในสาขาการท่องเที่ยว (สรารุจ ไพฑูรย์พงษ์, ๒๕๕๓)

จากข้อตกลงร่วมกันของประชาคมอาเซียนให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกลุ่มแรงงานฝีมืออย่างเสรีในปี ๒๕๕๘ นี้ จะส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานของไทยทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยในด้านบวกนั้นแรงงานในกลุ่มนี้จะสามารถเลือกโอกาสในสถานที่ที่มีรายได้ที่สูงขึ้น และผลกระทบในด้านลบ คือ จะมีการไหล

เข้ามาของแรงงานจากประเทศอื่นทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสมองไหล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในประชาคมอาเซียน เพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการให้ได้รับรู้ข่าวสารของเกี่ยวกับการพิสูจน์สัญชาติ และการต่ออายุใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมายด้วย (กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๓)

ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกำหนดให้มีการเปิดเสรีด้านการค้าใน ๑๑ สาขา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เกษตร สินค้าประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ/เสื้อผ้า ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าสุขภาพ การบิน การท่องเที่ยว และเทคโนโลยีสารสนเทศ (อนุญัตติ ไทย, ๒๕๕๕) จึงได้มีการศึกษาวิจัยในเกี่ยวกับการพัฒนาภาคคนเพื่อรองรับการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลจากไปเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานต่อไป (สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์, ๒๕๕๔) กระทรวงแรงงานซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเคลื่อนย้ายแรงงานและฝีมือแรงงาน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดความพร้อมของในการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี จากการศึกษาพบว่าประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศยังไม่มีความพร้อมในการให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีอย่างเต็มรูปแบบเนื่องจากปัญหาช่องว่างของประเทศที่รัวรัวกับประเทศยากจน (สฤทธิเดช ขำปัญญา, ๒๕๕๕)

สรุป

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องอาศัยการตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงต้องมีการกำหนดกรอบความร่วมมือระหว่างกันให้ครอบคลุมในการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการสืบหาความจริงแห่งคดีของการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ และการค้ายาเสพติด เพื่อให้เกิดความมั่นคงของภูมิภาค ทำให้เกิดศักยภาพในการทำความร่วมมือเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา หรือข้อพิพาทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดระบบการพัฒนาตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดจะเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขป้องกัน และปราบปรามปัญหาอาชญากรรม การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การก่อการร้ายสากล โจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติได้ ดังนั้นการวางกรอบความที่ชัดเจนร่วมกับระบบการจัดการที่ดี เช่น การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว ปรับปรุงระบบการเข้าเมือง นำมาตรการป้องกันการฟอกเงิน มาตรการทางการเงินและภาษีมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการกระทำผิดเกี่ยวกับการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แรงงานทาส การก่อการร้ายสากล ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่ง

การกำหนดกรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างรัดกุมและมีแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจนนั้น จะช่วยให้การปฏิบัติงานร่วมกันในการพิสูจน์การกระทำผิดในคดีต่าง ๆ ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอาเซียน ทั้งในแง่ของการอ้างไว้ซึ่ง เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคง

สำหรับประเทศไทยก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องกับ กรอบความร่วมมือในด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย เพื่อให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและ การนำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในทางคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนการ ปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในส่วนของการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ระหว่าง ประเทศสมาชิก เพื่อช่วยให้สะดวกในการติดตามผลและการนำไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อสืบ หาตัวผู้กระทำผิดในคดีต่าง ๆ รวมทั้งการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในเหตุภัยพิบัติอีกด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่าง ยิ่งในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

บทที่ ๓

สถานะแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรค

ในการสร้างเครือข่ายทางนิติวิทยาศาสตร์

สถานะแวดล้อมของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน

ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอาเซียนได้เกิดขึ้นก่อนที่จะมีความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มมีมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ซึ่งในปี ๒๕๒๑ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ASEAN Committee on Science and Technology: COST) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิกอาเซียน ใน ๘ สาขา ดังนี้

๑. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร (Food Science and Technology)
๒. เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology)
๓. เทคโนโลยีไมโครอิเล็กทรอนิกส์และสารสนเทศ (Microelectronics and Information Technology)
๔. เทคโนโลยีวัสดุศาสตร์ (Material Science and Technology)
๕. การวิจัยพลังงานนอกแบบ (Non-Conventional Energy Research)
๖. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางทะเล (Marine Science and Technology)
๗. อุตุนิยมวิทยาและธรณีฟิสิกส์ (Meteorology and Geophysics)
๘. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Infrastructure and Resources Development)
๙. เทคโนโลยีอวกาศและการประยุกต์ (Space Technology and Applications)

ความร่วมมือดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน๒๐๒๐ (ASEAN Vision) โดยการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเน้นโครงการที่มีลักษณะ ASEAN-help-ASEAN โดยให้ความสำคัญกับประเทศสมาชิกฯ ที่ด้อยพัฒนา เสริมสร้างชุมชนวิทยาศาสตร์ที่มีความสามารถเสริมสร้างระบบที่จะผลักดันการทำงานนวัตกรรมและส่งเสริมให้มีกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน ผ่านการลงทุนและการสร้างรายได้ COST มีกลไกความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจา ดังนี้

၁. ASEAN – EC Joint Cooperation Committee Sub Committee on Science and Technology (ASEAN – EC JCCST)
၂. ASEAN- China Joint Science and Technology (ASEAN – China JSTC)

๓. ASEAN- India Working Group on Science and Technology (ASEAN – India WGST)

๔. ASEAN- Russia Committee on Science and Technology (ASEAN – Russia CST)

นอกจากนี้ยังมีกลไกความร่วมมือกับ จีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN COST + ๓) อีกทั้งมีการขยายความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาอื่น ๆ ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐฯ และปากีสถาน เพื่อดำเนินโครงการร่วมกัน หรือรับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการจากประเทศเหล่านี้

การประชุมประจำปีจะถูกจัดขึ้นปีละ ๒ ครั้ง นอกจากนี้ยังมีการจัดการประชุมรัฐมนตรีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting on Science and Technology – AMMST) อย่างเป็นทางการเป็นประจำทุก ๒ ปี และอย่างไม่เป็นทางการ (Informal ASEAN Ministerial Meeting on Science and Technology – IAMMST) เป็นประจำทุกปี การประชุม ASEAN-COST ครั้งล่าสุดคือครั้งที่ ๖๗ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ ณ ประเทศสิงคโปร์

กลไกการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนที่สำคัญของ COST คือการจัดงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน (ASEAN Science and Technology Week–ASTW) ทุก ๓ปี ซึ่งทำให้เกิดการระดมทุนจากภาคเอกชนแหล่งเงินทุนของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะได้รับการสนับสนุนจากกองทุน ASEAN Science Fund (ASF) ซึ่งประเทศสมาชิกจ่ายสมทบครั้งแรกประเทศละ ๕๐,๐๐๐ดอลลาร์สหรัฐ และได้รับเพิ่มจากประเทศคู่เจรจา ต่อมา COST ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกเพิ่มเงินสนับสนุนเป็นประจำปีละ ๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐโดยจ่ายผ่อนในระยะเวลา ๑๐ ปีซึ่งจำนวนที่จ่ายแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประเทศสมาชิกโดยเริ่มจากปี ๒๕๔๒ เป็นต้นไป

ส่วนความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์ของภูมิภาคอาเซียนนั้น ได้มีการทำความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะการให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อกรณีการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก อาทิ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ อเมริกาได้จัดตั้ง American Society of Crime Lab Directors (ASCLD) ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้จัดตั้ง Senior Managers of Australian and New Zealand Forensic Laboratories (SMANZFL) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ยุโรปได้จัดตั้ง European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI) และในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ละตินอเมริกา สเปนและโปรตุเกสได้จัดตั้ง Iberoamericana De Criminalistica Y EstudiosForenses (AICEF)

การจัดตั้งความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียนเริ่มขึ้นเมื่อมีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord or Bali Concord I) เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ACDM) เพื่อวางข้อกำหนดและวิธีการให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวขนาด ๙.๐ ริกเตอร์ ที่เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เกิดคลื่นสึนามิ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและสูญหายเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้ประเทศสมาชิกหลายประเทศเกิดความเสียหายและความสูญเสียเป็นอย่างมาก ACDM จึงได้ผลักดันให้มีการทำข้อตกลงที่เป็นพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศ จึงเป็นที่มาของข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ แม้ว่าก่อนจะมีการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชีย (AFSN) จะยังไม่มีเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์อย่างเป็นทางการพบว่ามีความร่วมมือต่าง ๆ และการทำงานร่วมกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านนิติวิทยาศาสตร์ดีเอ็นเอและสถิติประชากรของผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์จากสหรัฐอเมริกา ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซียและเวียดนามที่จัดขึ้นในประเทศสิงคโปร์

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จัดตั้งคณะทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ดีเอ็นเอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลหลังจากเกิดเหตุคลื่นสึนามิในปี ๒๕๔๗ ในปีเดียวกันนี้ ดร.บาร์บารา เรมเบิร์กจาก UNODC ได้ริเริ่มแนวคิดในการจัดตั้งเครือข่ายระดับภูมิภาคในช่วงการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการระดับภูมิภาคของ UNODC

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ผู้แทนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์จาก ๖ ประเทศ ได้แก่: บรูไนดารุสซาลาม, มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์, ไทย, เวียดนาม และสิงคโปร์ ได้ทำการหารือเกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ในการประชุม UNODC ที่สิงคโปร์ ซึ่งการประชุมครั้งนี้ได้ให้กำเนิดเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชีย (AFSN) ซึ่งจะเป็นตัวแทนทำงานร่วมกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ในเอเชีย ประกอบด้วยองค์กรหรือสถาบันที่ดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ โดยประเทศสมาชิกจะผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมวิชาการร่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านวิชาการและพัฒนามาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ และทักษะด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย

ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม เป็นเจ้าภาพการจัดการประชุมสัมมนาวิชาการ และการนำเสนอผลงานทางวิชาการด้านนิติวิทยาศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชีย และสร้างความสัมพันธ์อันดี

ระหว่างหน่วยงานเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย เพื่อร่วมกันระดับคุณภาพของเครือข่ายให้ไปสู่ความเป็นสากล

ความแน่นแฟ้นของภูมิภาคที่พยายามก้าวให้ทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ความท้าทายทางคดีอาญา เช่น การค้ายาเสพติด อาชญากรรมทางไซเบอร์ การก่อการร้ายและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำนาคารเด็กทำให้การทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างกันของภูมิภาคในด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความร่วมมือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อพัฒนาวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด และสร้างระบบทางวิทยาศาสตร์ที่แข็งแกร่ง ยั่งยืนและมีระเบียบแบบแผน ทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความแข็งแกร่งทำให้เกิดความมั่นใจว่า หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะดำเนินการตามวิธีปฏิบัติทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างที่ดีที่สุด โดยการติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วภูมิภาค และในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชีย มีสมาชิก ๑๒ ประเทศดังแสดงในตารางที่ ๓-๑

ตารางที่ ๓-๑ สมาชิกเครือข่าย นิติวิทยาศาสตร์เอเชีย

Country	Name of Member Institute
Bangladesh	National Forensic DNA Profiling Laboratory
Brunei Darussalam	Department of Scientific Services
India	Centre for DNA Fingerprinting and Diagnostics
Indonesia	Department of Police Medicine of the Indonesian National Police
Indonesia	Eijkman Institute for Molecular Biology
Indonesia	Forensic Laboratory Centre of Indonesian National Police Headquarters
Indonesia	Laboratory of National Narcotics Board
Indonesia	Indonesian Association of Forensic Pathologist
Korea	National Forensic Service
Korea	Scientific Investigation Laboratory
Korea	Korea Coast Guard Research Institute

Korea	National Digital Forensic Center of Supreme Prosecutors' Office
Lao PDR	Food and Drug Quality Control Center
Macau, SAR	Forensic Science Department of Judiciary Police
Malaysia	Department of Chemistry
Malaysia	CyberSecurity
Malaysia	Royal Malaysia Police Forensic Laboratory
Mongolia	Mongolian National Institute of Forensic Science
People's Republic of China	Forensic Science Center of Guangdong Provincial Public Security Department
People's Republic of China	Guangzhou Forensic Science Institute
People's Republic of China	Institute of Forensic Science, Ministry of Public Security
People's Republic of China	Institute of Forensic Science, Tianjin Public Security Bureau
People's Republic of China	The Institute of Evidence Law and Forensic Science, China University of Political Science and Law
People's Republic of China	Forensic Science Division, Department of Fujian Provincial Public Security

Philippines	Laboratory Service, Philippine Drug Enforcement Agency
Philippines	National Bureau of Investigation
Philippines	Natural Sciences Research Institute, University of the Philippines Diliman Quezon Cit
Philippines	Philippines National Police Crime Laboratory
Singapore	Health Sciences Authority
Thailand	Central Institute of Forensic Science
Thailand	Department of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University
Thailand	Department of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Siriraj Hospital
Thailand	Department of Medical Sciences
Thailand	Faculty of Medicine, Chiang Mai University
Thailand	Human Genetics Unit, Department of Pathology, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital
Thailand	Institute of Forensic Medicine, Police General Hospital, The Royal Thai Police
Thailand	Office of Narcotics Control Board
Vietnam	Vietnam Forensic Science Institute

ข้อมูลจาก: เครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชีย

<http://www.asianforensic.net/list-of-AFSN-member.html>

สมาชิกของเครือข่ายจะมีการประชุมประจำทุกปี เพื่อหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคใหม่ล่าสุด ในการประชุมครั้งที่ ๕ ที่ประเทศสิงคโปร์ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการระบุน้ำมันมือและดีเอ็นเอ และวิธีการประมวลผลและวิเคราะห์หลักฐานในที่เกิดเหตุ รวมทั้งได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงวิธีการสืบสวนอย่างต่อเนื่องในสาขาเฉพาะแต่ละด้านตัวอย่างเช่น คณะทำงานเครือข่ายตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานและการปรับปรุงเทคนิคต่าง ๆ ให้ทันสมัย เพื่อนำไปใช้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเพิ่มพูนการฝึกในหน่วยงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางเทคนิคและความร่วมมือในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

บังคลาเทศซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชียได้นำทักษะและความรู้ที่ได้มาใหม่ไปใช้ในห้องปฏิบัติการการตรวจลำดับดีเอ็นเอของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ซึ่งช่วยให้สามารถระบุตัวตนของผู้เคราะห์ร้ายจำนวนหลายร้อยคนจากเหตุการณ์อาครพหุชนิคมในกรุงธากา เมืองหลวงของประเทศ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามการรายงานของหนังสือพิมพ์ธากา ทริบูน ส่วนในประเทศไทย รัฐบาลไทยได้ฝึกให้ทหารใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์เศษซากของวัตถุระเบิดแสงเครื่อง ข้อมูลบันทึกในโทรศัพท์มือถือ และตัวอย่างดีเอ็นเอ เพื่อติดตามหาตัวผู้ก่อความไม่สงบทำให้สามารถกำหนดภูมิประเทศ โครงสร้าง และเครือข่ายการสั่งการของผู้ก่อความไม่สงบในท้องถิ่นได้ ถือเป็นกรณีปฏิบัติการเชิงรุกในแง่ของการจับกุม การจับกุม และการเลือกกำจัดผู้นำของกลุ่มก่อความไม่สงบ

ปัจจุบันเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชียเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก การสร้างเครือข่ายนี้มีความประสบความสำเร็จ เนื่องจากความท้าทายต่าง ๆ ในภูมิภาคมาทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในวัฒนธรรม ระบบกฎหมาย และการดำเนินคดีทางอาญาความยากลำบากทุกประการ ตั้งแต่เรื่องภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป จนถึงความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการทำให้นักวิทยาศาสตร์ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถเทียบเคียงกับเครือข่ายอื่น ๆ ทั่วโลก

นอกจากนี้เครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์เอเชียยังเป็นสมาชิกองค์กรพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ทางนิติวิทยาศาสตร์นานาชาติ (IFSA) ซึ่งเป็นองค์กรที่ดูแลเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ทั่วโลก เพื่อส่งเสริมการเติบโตของนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมีทำงานร่วมกับตำรวจสากล และสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติในการพัฒนาการศึกษาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ในภูมิภาคเอเชียต้องอาศัยหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้นเรื่อย ๆ ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม การป้องกันการก่อการร้าย และการช่วยเหลือในด้านบรรเทาภัยพิบัติ ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมความเชี่ยวชาญ และความสามารถในการจัดการกับความท้าทายทางนิติ

วิทยาศาสตร์ทั้งในระดับประเทศ และระดับภูมิภาคให้มีความแข็งแกร่งและมีคุณภาพ มีการสร้างการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกับภูมิภาคอื่น ๆ ในชุมชนนิติวิทยาศาสตร์ระดับโลก

ภายใต้กรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกทำให้เกิดการดำเนินงานในการซ้อมแผนบรรเทาภัยพิบัติประจำปี ๒๕๕๖ (ARF DiREx 2013) โดยความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๗-๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖ วัตถุประสงค์ในการฝึกซ้อมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการประสานงาน ระหว่างฝ่ายพลเรือนกับฝ่ายทหารในการบรรเทาภัยพิบัติ รวมทั้งแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการจัดการและบรรเทาภัยพิบัติระหว่างผู้เข้าร่วม ๒๖ ประเทศ สมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ ประเทศคู่เจรจาอาเซียน และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค โดยมีรูปแบบการฝึกซ้อมแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

๑. การฝึกซ้อมภาคทฤษฎี (Table Top Exercise) ซึ่งเป็นการทดสอบแผนปฏิบัติการ บนโต๊ะร่วมกันระหว่าง ๒๒ ประเทศและ ๕ องค์กรระหว่างประเทศ เป็นการทดสอบเชิงนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่การเข้าสู่ประเทศ ทดสอบใช้แผนปฏิบัติการ การนำระเบียบหรือข้อตกลงที่กลุ่มประเทศอาเซียน หรือประเทศคู่เจรจาอาเซียนมีส่วนร่วม

๒. การฝึกภาคสนาม (Field Training Exercise) มี ๒๗ ประเทศเข้าร่วมปฏิบัติโดยกระทรวงกลาโหมรับผิดชอบดำเนินการ เน้นการประสานระดับปฏิบัติการต่อได้สถานการณ์ มี ๗ สถานีฝึก การฝึกดังกล่าวมีการสมมติสถานการณ์เกิดแผ่นดินไหวขนาด ๘.๙ ริกเตอร์ นอกชายฝั่งตะวันตกเหนือเกาะสุมาตราที่ระดับความลึก ๑๗กิโลเมตร เกิดคลื่นสึนามิ พบพื้นที่ปนเปื้อนสารเคมี และวัตถุอันตราย คนไร้ที่อยู่ต้องอาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว หินถล่ม อาคารถล่ม เรือล่ม รัฐบาลไทยประกาศภัยพิบัติระดับ ๔ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ มีการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อรับมือเหตุฉุกเฉิน รัฐบาลไทยได้ขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศผ่านกลไก และขั้นตอนที่มีอยู่ในระดับชาติ ภูมิภาค และกลไกระหว่างประเทศโดยการฝึกนั้น ได้แก่

๒.๑ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้า (EOC: Emergency Operation Center)

๒.๒เหตุหินถล่ม (Rock Slide) เมื่อเกิดแผ่นดินไหว

๒.๓เหตุแผ่นดินไหวทำให้เกิดเหตุอาคารถล่ม (Building Collapse)

๒.๔การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล (Maritime)

๒.๕การตั้งศูนย์พักพิง (Evacuation Camp)

๒.๖เหตุสารเคมีรั่วไหล (Chemical Leakage)

๒.๗การปฏิบัติการทางอากาศ (Air Operation)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดย สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ได้รับเชิญให้จัดกำลังเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการฝึกซ้อมครั้งนี้ โดยได้ออกแบบการฝึกในส่วนของการจัดการศพจำนวนมากจาก

ภัยพิบัติและดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานขององค์การตำรวจสากลซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการเพื่อการดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล มีดังนี้

๑. การจัดการศพในที่เกิดเหตุ โดยได้รับมอบหมายพื้นที่ที่หินถล่ม เป็นพื้นที่สำหรับการปฏิบัติการ ค้นหา และเคลื่อนย้ายศพออกจากที่เกิดเหตุ

๒. การตรวจศพเพื่อรวบรวมข้อมูลผู้เสียชีวิต

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สูญหาย

๔. การตรวจเปรียบเทียบข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การจัดพื้นที่สำหรับการฝึกตามกระบวนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล แบ่งเป็น ๒ พื้นที่

๔.๑ พื้นที่ในสถานการณ์จำลอง เหตุหินถล่ม

๔.๒ พื้นที่ศูนย์เยาวชนชายพระรามหก ใช้สำหรับการฝึก งานตรวจศพ, งานเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สูญหาย และ การตรวจเปรียบเทียบข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

ผลการปฏิบัติในการฝึกของแผนกบรรเทาภัยพิบัติประจำปี ๒๕๕๖ (ARF DiREX2013)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกแบบแผนการฝึกซ้อมกรณีการจัดการศพจำนวนมากจากภัยพิบัติและดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานขององค์การตำรวจสากล จากนั้นได้จัดกำลังข้าราชการตำรวจ เข้าร่วมฝึกซ้อมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนด และได้ดำเนินการฝึกซ้อมจนเสร็จสิ้นการฝึกดังกล่าว

การจัดการฝึกซ้อม ARF DiREX๒๐๑๓เป็นการแสดงเจตนาารมณ์ และความมุ่งมั่นของไทยที่จะพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดการภัยพิบัติ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายกับประเทศและองค์การระหว่างประเทศซึ่งมีความก้าวหน้าด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม

การฝึกซ้อม ARF DiREXจัดขึ้นทุก ๒ ปี โดยครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่เกาะลูซอน ประเทศฟิลิปปินส์ และครั้งที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่เมืองมานาโด ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศสมาชิก ARF นอกภูมิภาค ผลัดกันเป็นเจ้าภาพร่วม การฝึกซ้อมมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการประสานงานระหว่างฝ่ายพลเรือนกับฝ่ายทหารในการบรรเทาภัยพิบัติ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการและบรรเทาภัยพิบัติระหว่างผู้เข้าร่วม ARF ๒๖ ประเทศ และ ๑ กลุ่มประเทศ ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ ประเทศคู่เจรจาอาเซียน และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

ที่ผ่านมาทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยการดำเนินงานของสถาบันฝึกอบรมและวิจัย การพิสูจน์หลักฐานของตำรวจการฝึกอบรม สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ได้มีการจัดการฝึกอบรม ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นด้านนิติ วิทยาศาสตร์ให้กับตำรวจเมียนมาร์ จำนวน ๑๕ นาย ในวันที่ ๒๓ มีนาคม - ๑๙ เมษายน ๒๕๕๗ โดยมุ่งเน้นเนื้อหาความรู้เบื้องต้นในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ, ความรู้เบื้องต้นในการถ่ายภาพและ การเก็บวัตถุพยาน, การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเกี่ยวกับทรัพย์สิน, การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเกี่ยวกับชีวิต, การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเกี่ยวกับเพลิงไหม้, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุระเบิด, การตรวจสอบสถานที่เกิด เหตุและการระงับป้องกันอันตราย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการบริหารจัดการ ภัยอุบัติภัยร้ายแรง, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์ เคมี ชีวภาพ และการระงับ ป้องกันอันตราย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุน, การตรวจ สถานที่เกิดเหตุเกี่ยวข้องกับอาวุธปืน, การตรวจลายนิ้วมือแฝง, ความรู้เบื้องต้นในการใช้ ห้องปฏิบัติการ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์, ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์เอกสาร การเตรียมตัวอย่างและวัตถุประสงค์การตรวจพิสูจน์, การตรวจ พิสูจน์ลายมือและลายเซ็น, ฝึกปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการทางเคมี, ระบบการพิมพ์ ตัวอักษร พิมพ์ดีด รอยประทับ, การตรวจเอกสารทางเคมีและฟิสิกส์และวัตถุร่องรอยบนวัตถุ, ความรู้เบื้องต้น การตรวจยาเสพติด, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุพยานทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ, และระบบงาน ทะเบียนประวัติอาชญากร

โดยมีเจ้าภาพร่วมระหว่าง ไทย-มาเลเซีย โดยจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๘เม.ย.-๒พ.ค. ๕๗ ณ สำนักงานพัฒนาภาค ๑ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ กองบัญชาการกองทัพไทยได้จัดให้มีการฝึกการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาเซียน ๒๐๑๔ (ASEAN Humanitarian Assistant and Disaster Relief Exercise: AHEx๑๔) เพื่อทดสอบขีด ความสามารถทางทหารและพลเรือนในการช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ภายใต้กรอบความตกลงอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน เตรียมความ พร้อมในการบูรณาการบุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่าง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเสริมสร้างประสบการณ์ ความคุ้นเคยกับขั้นตอนและวิธีการ ปฏิบัติ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

สภาพปัญหาและอุปสรรคความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน

แม้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียน มีสภาพภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า การหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันให้ได้นั้น เป็นเรื่องที่ท้าทาย และต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป

เนื่องจากแต่ละประเทศก็ยังคงตั้งอยู่บนหลักการของการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นหลัก ดังนั้นปัญหาและอุปสรรคของอาเซียนที่อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนนั้นมีดังนี้

๑. ปัญหาความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง

การปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนมีหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

๑.๑ ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา คือ ไทย กัมพูชา สิงคโปร์ และ มาเลเซีย

๑.๒ ประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดี คือ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

๑.๓ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ คือ ลาวและเวียดนาม

๑.๔ การปกครองระบบประธานาธิบดี คือ เมียนมาร์

๑.๕ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือ บรูไน

การทำความร่วมมือระหว่างกันในเรื่องข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นยังคงเป็นไปได้ยากลำบาก โดยเฉพาะในบางประเทศ รวมทั้งยังคงมีความขัดแย้งระหว่างประเทศอยู่ เช่น ปัญหาพรมแดนระหว่างประเทศไทย กับกัมพูชา เป็นต้น

๒. ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มประเทศตามศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือได้ ดังนี้ ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม คือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ คือ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม สิงคโปร์ และประเทศไทย ส่วนในฟิลิปปินส์ ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์นอกเหนือจากความแตกต่างทางศาสนาแล้ว ปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมาก ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะมีความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ทั้งหมดนี้ อาจเป็นอุปสรรคในทางตรงและทางอ้อมในการให้ความร่วมมือระหว่างกันในด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแง่ของทัศนคติความคิดเห็น และวิถีปฏิบัติในเรื่องเดียวกันในมุมมองที่แตกต่างกัน

๓. ความแตกต่างด้านระบบการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์

ระบบฐานข้อมูล เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในงานนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งฐานข้อมูลระบบพิมพ์นิ้วมือ ฐานข้อมูล DNA ฐานข้อมูลปืนและกระสุนปืน ฐานข้อมูลรอยเครื่องมือ (Toolmarks) และฐานข้อมูลวัตถุระเบิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลดังกล่าวระหว่างประเทศสมาชิกยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากอุปสรรคหลาย ๆ อย่าง อาทิ ระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ต่างกัน ชั้นความลับและกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น

๔. ปัญหาด้านการสื่อสาร

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันของประเทศสมาชิกอาเซียนคือภาษาอังกฤษซึ่งหมายความว่านอกเหนือจากภาษาประจำชาติหรือภาษาประจำถิ่นของแต่ละชาติแต่ละชุมชนเองแล้ว ประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้น ทั้งในการไปร่วมประชุมปรึกษาหารือและทำมาค้าขายระหว่างกัน ตลอดจนการท่องเที่ยว การทำความรู้จักคุ้นเคยกัน เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และที่สำคัญการเดินทางข้ามพรมแดนเพื่อหางานทำ หรือแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้กับชีวิต เหล่านี้จึงทำให้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับพลเมืองอาเซียนในการสื่อสารของภูมิภาคอาเซียน

ปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญมาก และจะยิ่งสำคัญมากๆ ในอนาคต เรียกได้ว่าใครไม่ได้ภาษาอังกฤษก็หางานทำลำบาก แต่ปัญหาหลักของการสื่อสารระหว่างกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ในแง่ของการทำความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนแล้วภาษาอังกฤษซึ่งต้องมีการอบรมสัมมนา ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความรู้กัน ตลอดจนการประชุมร่วมกันในระดับนานาชาติ ล้วนแล้วต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางทั้งสิ้น แต่การสื่อสารไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้เลยหากเราไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ เนื่องจากหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยเองก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน สาเหตุที่ทำให้คนไทยส่วนใหญ่อ่อนภาษาอังกฤษ อาจเนื่องมาจากภาษาอังกฤษไม่ใช่ภาษาทางการของไทย จึงทำให้มีจุดอ่อน คือ ไม่สันทัดในการใช้ภาษาอังกฤษ

๕. ปัญหางบประมาณ

การขับเคลื่อนเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนต้องอาศัยงบประมาณในการดำเนินการ เนื่องจากต้องมีการประสานงานและทำงานร่วมกันในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับเวทีโลก จึงต้องมีการจัดเตรียมงบประมาณสนับสนุนในส่วนของการจัดฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติร่วม การจัดสัมมนา และการศึกษาดูงาน เป็นต้น ซึ่งการเป็นเจ้าภาพในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ในระดับนานาชาติต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง

สรุป

ในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่มีการทำความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานของตำรวจของประเทศสมาชิกอาเซียน ในโอกาสของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะถึงนี้ การจัดตั้ง

เครือข่ายนิสิตวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนจึงถูกจัดตั้งขึ้นมา เพื่อพร้อมรองรับปัญหาอาชญากรรมที่จะมีโอกาสดังขึ้นได้มาก และหลากหลายรูปแบบมากขึ้น เนื่องจากการหลั่งไหลเข้าออกของประชาชนอาเซียนมีเสรีมากขึ้น นอกจากนี้ เครือข่ายนิสิตวิทยาศาสตร์อาเซียนยังเป็นตัวหลักในอนาคตในการประสานงานให้ความช่วยเหลือทั้งในทางคดี และภัยพิบัติต่าง ๆ ตามคำร้องขอของประเทศสมาชิก ดังนั้นการวางแผนดำเนินงาน และการกำหนดทิศทางความร่วมมือให้ชัดเจนและรัดกุมนั้น จะช่วยให้การจัดตั้งเครือข่ายนิสิตวิทยาศาสตร์อาเซียนสามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านความมั่นคง ปลอดภัย และประชาชนอาเซียนอยู่ดีกินดี และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้ ความร่วมมือด้านนิสิตวิทยาศาสตร์ของอาเซียนจะต้องสามารถข้ามพ้นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. ปัญหาความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง
๒. ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม
๓. ความแตกต่างด้านระบบการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์
๔. ปัญหาด้านการสื่อสาร
๕. ปัญหางบประมาณ

ซึ่งการกำหนดกรอบความร่วมมือดังกล่าว จะนำเสนอในบทต่อไป

บทที่ ๔

กรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ในงานวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ผู้วิจัยเคยรับราชการในตำแหน่งผู้บังคับการอำนวยการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ในปี ๒๕๕๕ และตำแหน่งรองผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจในปี ๒๕๕๖ ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าคณะทำงานในการเตรียมความพร้อมในการ จัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน (ASEAN Forensic Science Police) เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยในการประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียนครั้งที่ ๓๓ ที่ในประเทศไทย ทุกประเทศต่างให้ความสำคัญของงานนิติวิทยาศาสตร์ และได้มีมติให้จัดการประชุม คณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๑ ที่ประเทศไทยและครั้งที่ ๒ ที่ประเทศ ฟิลิปปินส์ ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งได้ข้อสรุปของกรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ ดังนี้

การประชุมผู้นำตำรวจอาเซียนครั้งที่ ๓๓

การประชุมจัดขึ้นที่ โรงแรมดุสิตธานี พัทยา จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในขณะนั้น ได้เสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Forensic Science Institute) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจในภูมิภาคอาเซียน สำหรับรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยหัวหน้าตำรวจ ประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEANAPOL Chief of Police) ทั้ง ๑๐ ประเทศ พร้อมด้วยประเทศคู่ เจรจา (Dialogue Partners) ทั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ ๓ องค์กร ประกอบด้วย สำนักเลขาธิการองค์การตำรวจสากล (INTERPOL) สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) และสำนักเลขาธิการตำรวจอาเซียน (ASEANAPOL Secretariat) ในการ ประชุมครั้งนั้นที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติของไทยเสนอ และให้สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาขับเคลื่อนแผนงานดังกล่าว โดยมี วัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจอาเซียน นำไปสู่ความร่วมมือ กันในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน โดยมีแผนการจัด ฝึกอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างตำรวจในกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ เพื่อประสานความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งกันและกันถือเป็นก้าว แรกที่สำคัญของการร่วมมือกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจในภูมิภาคอาเซียน

การก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคตอันใกล้นี้ อาชญากรรมต่าง ๆ ก็มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจากอาชญากรสามารถข้ามแดนไปมาได้อย่างสะดวกมากขึ้น ดังนั้นงานด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ โดยอาศัยความร่วมมือทางด้านฐานข้อมูลจากประเทศสมาชิกอาเซียน และต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกมีศักยภาพในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในฐานะที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมคณะทำงานฯ ในครั้งนั้นจึงมีการมุ่งเน้นในการผลักดันให้มีการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และเป็นที่ยอมรับในระหว่างตำรวจในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน

การประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๑ (1st ASEANAPOL Working Group Meeting on the Need to Increase the Capacity of ASEAN Police in Forensic Science)

การประชุมจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมแมนดาริน กรุงเทพมหานคร ที่ผ่านมา ซึ่งการประชุมประสบความสำเร็จไปด้วยดี และได้ผลสรุปของการประชุม ดังนี้

๑. ได้ทำการรับรองข้อตกลงของคณะทำงานเพิ่มขีดความสามารถของตำรวจอาเซียนด้านนิติวิทยาศาสตร์ (Adoption of the TOR for the ASEANAPOL Working group on Increasing the Capacity of ASEAN Police in Forensic Science)

๒. ได้ทำการร่างข้อตกลงการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน (draft TOR for the Establishment of the ASEAN Police Forensic Science Network) แต่การแก้ไขร่าง TOR ในที่ประชุมยังไม่เสร็จสิ้น เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลา ที่ประชุมจึงเสนอให้มีการนำร่างข้อตกลงดังกล่าวไปพิจารณาต่อในการประชุมคณะทำงานครั้งที่ ๒ ต่อไป ซึ่งจัดขึ้นที่ เมือง ตาโกไต ประเทศฟิลิปปินส์

สาเหตุที่การประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๑ ได้ลงความเห็นเสนอให้จัดตั้งเป็นเครือข่ายด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน (ASEAN Police in Forensic Science Network : APSFN) แทนการจัดตั้งเป็นสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากการจัดตั้งเป็นเครือข่ายสามารถทำให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น ดังนั้นความร่วมมือจะเป็นรูปแบบการทำความร่วมมือของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศภายใต้กรอบการทำงานของตำรวจอาเซียนซึ่งเลขาธิการตำรวจอาเซียนได้นำผลการ

ประชุมไปเสนอต่อที่ประชุมผู้นำตำรวจอาเซียนครั้งที่ ๓๔ ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมโซฟิเทล พลาซ่า กรุงเทพมหานคร ประเทศฟิลิปปินส์

การประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๒ (2nd ASEANAPOL Working Group Meeting on the Need to Increase the Capacity of ASEAN Police in Forensic Science)

การประชุมจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรมซัมมิทริจด์, ตาโกไต ประเทศฟิลิปปินส์ ที่ผ่านมานั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์การจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน (ASEAN Police in Forensic Science Network : APSFN) ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวมีเป้าหมายหลักในการจัดตั้งดังนี้

๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจในภูมิภาคอาเซียน
๒. เพื่อพัฒนาความรู้ทุกด้านที่เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์
๓. เพื่อให้เกิดมาตรฐานในหลักการ วิธีการและเทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์
๔. เพื่อแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

๕. เพื่อจัดให้มีการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญการในด้านการพิสูจน์หลักฐานสาขาต่าง ๆ

เลขาธิการตำรวจอาเซียนจะนำผลการประชุมในครั้งนี้ไปรายงานในการประชุมผู้นำตำรวจอาเซียนครั้งต่อไปคือครั้งที่ ๓๕ ที่ประเทศอินโดนีเซียที่จะมีขึ้นในปี ๒๕๕๘ นี้ ซึ่งแผนการดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่าย APFSN จะถูกบรรจุไว้ในแผนประจำปีของตำรวจอาเซียนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันของประเทศสมาชิกตำรวจอาเซียนต่อไป

นอกจากผลการประชุมดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนผ่านทางแนวคิด และประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยตรงซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ และผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในความเห็นเกี่ยวกับทิศทางความร่วมมือที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในด้านต่าง ๆ ทั้ง ๕ ข้อดังนี้

๑. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

๒. แนวทางการ พัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทุกสาขา
๓. แนวทางการปรับมาตรฐานในแง่หลักการ วิธีการ และเทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์
๔. แนวทางการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์
๕. แนวทางการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขา

บทสัมภาษณ์ระดับผู้บริหาร

พล.ต.ท. ปัญญา มาเม่น ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พล.ต.ท. ปัญญา มาเม่น ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติฝ่ายปราบปราม และเคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยท่านได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดกรอบความร่วมมือที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในฐานะผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้ดังนี้

การดำเนินงานของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน ต้องมีการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการบริหารจัดการที่ดีในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์ มีการกำหนดวิธีการในการประสานงานและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ไปยังประเทศสมาชิกบูรณาการหลักการวิธีการและเทคนิคในการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาขีดความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างกันและแสวงหาการเพิ่มขีดความสามารถและการพัฒนาระบบงานนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ

นอกจากนี้ จะต้องมีการจัดให้มีสถานที่ตั้งของเครือข่ายตำรวจนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน และมีผู้ประสานงานเพื่อรับประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก และสำนักงานประสานงานของตำรวจอาเซียนในด้าน ต่าง ๆ เกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการดำเนินการวางหลักการ วิธีการ และเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานสากลให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยอาจเริ่มจากการจัดฝึกอบรมระหว่างประเทศสมาชิก แล้วประเมิน แล้ววิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติในครั้งต่อ ๆ ไป

ทำการวางแผนการปฏิบัติงาน สำหรับประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยให้มีการประชุมตามความต้องการในแต่ละกรณี หรือจากความต้องการของประเทศคู่เจรจา เพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาต่างๆ ของงานนิติวิทยาศาสตร์ และกำหนดหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์และสัมมนาสำหรับประเทศ

สมาชิกและคู่เจรจา โดยแสวงหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากประเทศสมาชิก หรือ ประเทศคู่เจรจาประเทศอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศที่มีความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วม ซึ่ง เครือข่ายตำรวจนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน ควรมีการจัดประชุมกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อความ ต่อเนื่องของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยเจ้าภาพการประชุมคือประเทศที่เป็นประธานการประชุมตำรวจอาเซียนในแต่ละครั้ง

พล.ต.ต. ธวัชชัย เมฆประเสริฐสุข ผู้บังคับการพิสูจน์หลักฐานกลาง

ในด้านการบริหารงานเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พล.ต.ต. ธวัชชัย เมฆประเสริฐสุข ตำแหน่งผู้บังคับการพิสูจน์หลักฐานกลาง ซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลงานการพิสูจน์ หลักฐานในส่วนกลาง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดกรอบความร่วมมือที่จะนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนดังนี้

การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้น คือการเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้ตรวจพิสูจน์ เครื่องมือ เทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ ระบบงาน และสถานที่ ดังนี้

๑. **ผู้ตรวจพิสูจน์** ต้องมีการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การฝึกอบรมและทดสอบ ประสิทธิภาพทุก ๆ ๒ ปี การสนับสนุนให้ไปดูงานในต่างประเทศ การเพิ่มเงินสวัสดิการ ค่าตรวจ พิสูจน์ และค่าตอบแทน การอบรมพัฒนาจิตใจ ให้ทุ่มเทในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละเพื่อองค์กร มี จิตใจในการให้บริการ ตามหลักยึดในจรรยาบรรณของผู้ตรวจพิสูจน์

๒. **เครื่องมือ** ทำการจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการตรวจพิสูจน์ให้เพียงพอ พร้อมทั้งพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์และใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ

๓. **ระบบงาน** ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ต้องเป็นไปตามหลักการที่เป็นสากล และพัฒนา ระบบการตรวจพิสูจน์ตามมาตรฐานสากล ข้อกำหนดสำหรับห้องปฏิบัติการ ตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025 ได้แก่

- ข้อกำหนดด้านระบบบริหารงาน ๑๕ข้อ คือ องค์กร ระบบการบริหารงาน การ ควบคุมเอกสาร การทบทวนข้อตกลง ข้อเสนอและสัญญา การจ้างเหมาช่วงการทดสอบและสอบ เทียบ การจัดซื้อผลิตภัณฑ์และบริการ การให้บริการต่อผู้ใช้บริการ ข้อร้องเรียน การควบคุมการ ทดสอบ/และหรือสอบเทียบที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด การปรับปรุง การปฏิบัติการแก้ไข การ ปฏิบัติการป้องกัน การควบคุมบันทึก การตรวจติดตามคุณภาพภายใน การทบทวนการบริหารงาน

- ข้อกำหนดระบุไว้ ๑๐ข้อ คือ ข้อกำหนดทั่วไป บุคลากร สถานที่และภาวะแวดล้อม วิธีทดสอบและวิธีสอบเทียบและการตรวจสอบความใช้ได้ของวิธี เครื่องมือ ความสอบกลับได้ของการ วัด การชักตัวอย่าง การจัดการตัวอย่างทดสอบและสอบเทียบ การประกันคุณภาพผลการทดสอบและ สอบเทียบ การรายงานผลและข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจ ตามมาตรฐาน ISO/IEC 17020 ได้แก่

- ข้อกำหนดทั่วไป ความเป็นกลาง, การรักษาความลับ
- ข้อกำหนดด้านโครงสร้าง คุณลักษณะที่ต้องการด้านการบริหาร, โครงสร้างองค์กร และการจัดการ
- ข้อกำหนดด้านทรัพยากร บุคลากร, สิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือ, การจ้างเหมาช่วง
- ข้อกำหนดด้านกระบวนการ (ขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีการตรวจ, การจัดการ การตรวจและตัวอย่าง, บันทึกการตรวจ, รายงานการตรวจและใบรับรองการตรวจ, ข้อร้องเรียนและอุทธรณ์, ขั้นตอนการดำเนินงานข้อร้องเรียนและอุทธรณ์
- ข้อกำหนดด้านระบบการจัดการสำหรับหน่วยตรวจ (ระบบบริหารคุณภาพทั่วไป, การควบคุมเอกสาร, การควบคุมบันทึก, การประชุมทบทวน, การตรวจติดตามคุณภาพภายใน, การแก้ไขและการป้องกัน

๔. สถานที่ทำงานสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานและห้องปฏิบัติการ ต้องมีระบบความปลอดภัยตามมาตรฐานกำหนด

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละสาขา ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า ควรให้สถาบันฝึกอบรมและวิจัยงานด้านพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มีศักยภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีมาตรฐานในการฝึกอบรม และนำเอางานวิจัยมาใช้ในการพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์ ทำการควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ตรวจพิสูจน์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้ตรวจพิสูจน์สามารถศึกษา พัฒนาความรู้การตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ส่งเสริมแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และในส่วนของผู้ตรวจพิสูจน์เอง ต้องมีการสรุปบทเรียนการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์เพื่อพัฒนาความรู้ใหม่ทุกปี

สำหรับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการปรับมาตรฐานในแง่หลักการ วิธีการ และเทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้เห็นว่า หลักการในกรอบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม ใช้ทั้งทฤษฎี หลักเหตุผลและหลักปฏิบัติมาประกอบกัน แต่ในการเทคนิค หรือวิธีการ ต้องปรับให้เกิดผลตามหลักการอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ต้องมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบการตรวจพิสูจน์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความทันสมัยหรือไม่ และทำอย่างไรจะลดขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ให้มีความรวดเร็วขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งในและต่างประเทศผ่านทางเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

แนวทางการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า ให้ทำการประสานความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเยี่ยมชม แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ทั้งนี้ต้องแสวงหาข้อมูล เช่น การของบประมาณจากประเทศจีน หรือ AFP เป็นต้น ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของผู้ตรวจพิสูจน์ในเรื่องการใช้

ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางการสื่อสารของอาเซียน และในระดับสากล เพื่อให้สามารถฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้านนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้ความเห็นว่า หากทำได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม จะเกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกัน โดยเริ่มจากการทำข้อตกลงร่วมกัน การทางงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน และ ทำการศึกษาหาข้อมูลของระบบการตรวจพิสูจน์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ

พ.ต.อ. นิธิ บัณฑุงศ์รองผู้บังคับการสถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ในด้านการบริหารงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมและวิจัยเกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พ.ต.อ. นิธิ บัณฑุงศ์ ตำแหน่งรองผู้บังคับการสถาบันฝึกอบรมและวิจัยการ พิสูจน์หลักฐานตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลงานด้านการฝึกอบรมหลักสูตรและโครงการที่เกี่ยวกับนิติ วิทยาศาสตร์และวิทยาการตำรวจรวมถึงการดำเนินการวิจัยพัฒนาและบริการข้อมูลวิชาการตลอดจน กำหนดมาตรฐานของเครื่องมือวิทยาศาสตร์และการปฏิบัติงานนักวิทยาศาสตร์ในสังกัดสำนักงาน พิสูจน์หลักฐานตำรวจ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดกรอบความร่วมมือที่จะนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนดังนี้

การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง ทำ แต่ต้องดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะถึงนี้ เกิดการเคลื่อนไหว เข้าออกของประชาชนอาเซียนได้อย่างเสรีมากขึ้น อาชญากรก็เช่นกันดังนั้นประเทศสมาชิกต้อง เตรียมการตั้งรับกับปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศมีความ แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการจะปรับให้มีการทำงานร่วมกัน และเดินไปด้วยกันได้อย่างเท่า เทียมจึงต้องดำเนินการไปอย่างช้า ๆ และต่อเนื่อง ห้ามก้าวกระโดด ดังที่ ดร.สุรินทร์ ทิศสุวรรณอดีตนายกรัฐมนตรีอาเซียน ได้เคยกล่าวไว้ว่า อาเซียนต้องไปช้า ๆ และค่อย ๆ หลอมเป็นเนื้อเดียวกัน เครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนก็เช่นเดียวกัน ดังนั้น ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการ ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกันนั้น ต้องเริ่มจาก “GET TO KNOW EACH OTHER” เพื่อทลาย กำแพงของความแตกต่างในด้านต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนางานด้านวิชาการร่วมกัน ทั้งในแง่ของการ พัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องเดินไปพร้อม ๆ กัน คนเดินเร็วต้องช่วยดึง คนเดินช้าให้ก้าวให้ทันกันให้ได้

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การร่วมมือกันเป็นเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนนี้ เป็นนิมิต หมายอันดี ในการให้ความร่วมมือกัน เพื่อปกป้องสิทธิ์ รักษาความเป็นธรรม ความมั่นคง และความ ปลอดภัยให้พลเมืองของแต่ละประเทศ และในระดับภูมิภาค

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้านนั้น ต้องทำการศึกษาข้อมูลว่าในแต่ละสาขานั้น มีสาขาใดบ้างที่ถูกนำมาใช้บ่อยในการปฏิบัติงานร่วมกันในระดับนานาชาติ อาทิ งานลายนิ้วมือแฝง งานตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ และงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DVI) เป็นต้น ดังนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จึงมีความเห็นว่า ฐานข้อมูลทั้ง ๓ ฐาน ควรจะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ยากเนื่องจากข้อขัดข้องในบางเรื่อง เช่น ชั้นความลับ และระบบการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน แต่อาจจะกระทำได้ด้วยการส่งข้อมูลมาตรวจเปรียบเทียบ โดยผ่านช่องทางการประสานงานของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน (APFSN) ซึ่งต้องคำนึงถึงห่วงโซ่วัตถุพยาน (Chain of custody) เป็นสำคัญ

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับมาตรฐานในแง่หลักการวิธีการและเทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์ไว้ว่า จะต้องมีการเข้ารับการอบรมสัมมนาเรื่องมาตรฐานของผู้ปฏิบัติงาน และวิธีการปฏิบัติงาน อย่างเท่าเทียมและมีการปรับใช้เครื่องมือ และวิธีการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีหลักยึดเดียวกัน และมีองค์รภายนอกมาเทียบวัดมาตรฐานให้เท่าเทียมกัน แต่ต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของแต่ละประเทศด้วย

ในส่วนของแนวทางการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า ให้ใช้ระบบวิเคราะห์ว่าประเทศใดมีความโดดเด่นด้านใด มีประสบการณ์และเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ที่ทันสมัยในด้านใดบ้าง ให้มาเป็นผู้ถ่ายทอดโดยการจัดสัมมนาทั้งในรูปแบบของพหุภาคี และ ทวิภาคีตลอดจนการไปดูงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศคู่เจรจา ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ ประเทศคู่เจรจามีความต้องการจะช่วยสนับสนุนได้ทั้งในด้านบุคคลากร เครื่องมือ และงบประมาณ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องมีการวางแผนประจำปี (Year Plan) จัดระบบให้ได้แล้วดำเนินการให้เป็นรูปธรรม

ในส่วนของการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้านนั้น อาจเริ่มจากการส่งผู้ปฏิบัติงานในแต่ละสาขาไปดูงาน พร้อมทั้งตรวจงาน วิเคราะห์ข้อบกพร่อง ข้อดี และข้อด้อย และนำแนวทางต่าง ๆ ที่ได้มาชี้แนะและปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เช่น ทำความประสงค์ขอไปดูงานในประเทศ ออสเตรเลีย อังกฤษ หรือประเทศอื่น ๆ ที่มีความล้าหน้าและโดดเด่นในงานด้านการพิสูจน์หลักฐานในแต่ละสาขา โดยใช้งบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือทุน กพ. หรือขอรับการสนับสนุนจากประเทศคู่เจรจา

บทสัมภาษณ์ระดับผู้ปฏิบัติ

พ.ต.ท. หญิง วิภาดา มาตแย้มสารวัตรกลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน
ตำรวจ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนสุดท้ายในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากเหตุภัยพิบัติ (Disaster Victim Identification (DVI))คือ พ.ต.ท.หญิง
วิภาดา มาตแย้มตำแหน่งสารวัตร กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากเหตุภัยพิบัติ ไว้ดังนี้

ปฏิบัติงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากเหตุภัยพิบัติ เป็นส่วนหนึ่งการปฏิบัติงานด้านการ
ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้กระบวนการจัดการตามมาตรฐานขององค์การตำรวจสากล
(INTERPOL)เพื่อการยืนยันระบุตัวบุคคลของผู้ซึ่งเสียชีวิตจากเหตุภัยพิบัติ ซึ่งสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติได้จัดตั้งกลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ขึ้นในสังกัด สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ โดยมี
การปฏิบัติภารกิจด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลมาเป็นเวลาร่วม ๑๐ ปี ตั้งแต่เกิดเหตุคลื่นยักษ์สึนามิ
ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และเหตุภัยพิบัติอื่นๆ ที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ได้แก่ เหตุโคลนถล่มที่จังหวัด
อุดรดิตถ์ , เหตุเครื่องบินตก , เหตุเรือล่ม , เหตุไฟไหม้ เป็นต้น โดยมีผู้ปฏิบัติงานด้านนิติ
วิทยาศาสตร์จากหลายฝ่ายมาร่วมปฏิบัติงานด้านการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการตรวจพิสูจน์
ได้แก่งานตรวจสถานที่เกิดเหตุงานตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ งานตรวจดีเอ็นเอ งานพิมพ์ลายนิ้วมือและ
กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เป็นต้น ทั้งนี้ นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้น
ภายในประเทศแล้วสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือการปฏิบัติงานด้าน
การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีเกิดเหตุภัยพิบัติในต่างประเทศด้วย ได้แก่ เหตุแผ่นดินไหวที่
ประเทศ นิวซีแลนด์ และเหตุเครื่องบินตกที่ประเทศลาว เป็นต้น

จากสถิติและการเปลี่ยนแปลงของโลก ทำให้สถานการณ์ภัยพิบัติมีแนวโน้มการเกิดเหตุ
สูงขึ้นปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ เพื่อให้
การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก สำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการผู้เสียชีวิต นั่นคือ งานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยมี
ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ด้านนิติวิทยาศาสตร์การเตรียมความพร้อมให้กับเจ้าหน้าที่ด้านนิติ
วิทยาศาสตร์เพื่อการดำเนินการตามกระบวนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจึงเป็นขั้นตอนสำคัญยิ่งใน
การวางแผนรับมือภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ให้ความเห็นว่า การเพิ่ม
ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์องค์กรต้องเริ่มต้นด้วยการให้ความสำคัญกับการ

ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เพราะมีแหล่งองค์ความรู้ค่อนข้างจำกัดในระดับประเทศแต่มีรูปแบบการจัดการองค์ความรู้อย่างหลากหลายในระดับสากล เนื่องด้วยการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากเหตุภัยพิบัติ เป็นงานที่มีหลักการปฏิบัติตามแนวทางขององค์การตำรวจสากล ซึ่งมีตัวแทนจากประเทศสมาชิกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล จึงทำให้งานนี้เป็นภารกิจที่หน่วยงานตำรวจและหน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละประเทศทั่วโลก ให้ความสำคัญและร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือกันเมื่อมีเหตุภัยพิบัติเกิดขึ้น โดยมีหน่วยประสานงานกลางคือ งานการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลกรณีเหตุภัยพิบัติขององค์การตำรวจสากล ตั้งอยู่ในประเทศฝรั่งเศส และจะทำการจัดประชุมประจำปีในลักษณะการประชุมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยน องค์ความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ในเหตุภัยพิบัติต่างๆในแต่ละรอบปี ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะเป็นเจ้าหน้าที่ตัวแทนที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากประเทศสมาชิก และจะมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่ต่ำกว่า ๑๕๐ คน ในแต่ละปีที่ผ่านมา

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น จะเห็นว่า หน่วยงานระดับนานาชาติ ซึ่งหมายถึง องค์การตำรวจสากล เป็นหน่วยงานกลางที่มีอิทธิพลในการขับเคลื่อนทิศทางการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในระดับสากลประเทศไทยก็เป็นสมาชิกองค์การตำรวจสากลและเคยได้รับความช่วยเหลือในการจัดตั้งหน่วยงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลขึ้น ตั้งแต่เกิดเหตุภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ พ.ศ. ๒๕๔๗

ในอดีต ได้มีการพัฒนาระบบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์ มาแล้วในระดับหนึ่ง แต่ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่เคยมีแผนรองรับที่จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ไปเข้าร่วมการประชุมประจำปี ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์ที่องค์การตำรวจสากล และเมื่อได้รับการเชิญให้จัดส่งตัวแทนไปเข้าร่วมประชุม สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการ ถือว่าเป็นการลดโอกาสในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้อัตราการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ลดลงไปด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ จึงมีข้อพิจารณาว่า เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีวาระการพิจารณาจัดทำแผนและงบประมาณประจำปีรองรับ กรณีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปเข้าร่วมประชุมประจำปี ซึ่งจัดขึ้น ณ องค์การตำรวจสากล ประเทศฝรั่งเศสทั้งนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้เข้าถึงองค์ความรู้และการรับรู้ข้อมูลจากประสบการณ์ทำงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากประเทศสมาชิก ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นการนำความรู้ในระดับสากลมาเผยแพร่ต่อให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ต่อไป และนอกจากนี้ การเข้าร่วมการประชุม

ระดับนานาชาติ ยังมีข้อดีในด้านการประชาสัมพันธ์หน่วยงาน และเพิ่มระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในระดับนานาชาติ ในโอกาสที่หากต้องประสานงานช่วยเหลือกันในอนาคตอีกด้วย

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้านนั้น ในปัจจุบันมีแนวทางการพัฒนาความรู้ในองค์กรที่ใช้กันอยู่ทั่วไป คือ การจัดการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติ และเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นงานที่มีลักษณะเฉพาะ และเป็นองค์ความรู้ที่ต้องใช้หลักการทั้งด้านกฎหมายและด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยการควบคุมให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรมต่อประชาชนผู้รับบริการ

การฝึกอบรมเพื่อพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่จัดขึ้นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มักจัดขึ้นในรูปแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยมีผู้มีความรู้ความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระดับที่มีความเชี่ยวชาญสูงกว่า ทำการถ่ายทอดไปยัง ผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับความเชี่ยวชาญน้อยกว่า ในลักษณะ การบรรยายในห้องเรียน การฝึกสอนงานในสถานที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นด้วยกับ แนวทางการพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในลักษณะการจัดการฝึกอบรม และการสอนงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบที่มีในปัจจุบัน แต่เห็นควรที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะได้พิจารณาเพิ่มเติมรูปแบบการจัดการฝึกอบรมแบบ TRAIN THE TRAINER ด้านการพัฒนาความรู้นิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มคุณภาพการเป็นผู้ให้ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์แบบมืออาชีพ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างเครื่องมือในการฝึกอบรมแบบเป็นมาตรฐานกลาง ได้แก่

๑. การจัดทำตำราประจำแต่ละหลักสูตร
๒. สื่อการสอนมาตรฐานของแต่ละวิชาเพื่อให้วิทยากรแต่ละคนได้ใช้ร่วมกันในการบรรยาย
๓. การจัดทำภาพถ่ายหรือวิดีโอ เพื่อใช้เผยแพร่ เหตุการณ์หรือ Incident Scenario Exercise

แนวทางการปรับมาตรฐานในแง่หลักการวิธีการ และ เทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นว่า การปฏิบัติงานด้านนี้จะต้องใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และความรู้ด้านกฎหมายเป็นองค์ประกอบสำคัญการปรับมาตรฐานในแง่หลักการวิธีการและเทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาเรื่องผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นประเด็นสำคัญการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาในอดีต จึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อประกอบการพิจารณาในกรณีการเสนอแก้ไขเพื่อสร้างแนวทางการปรับมาตรฐานต่างๆและอื่นๆ นอกจากนี้ ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ หน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน หรือ

ใกล้เคียง ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และ รอบคอบต่อการพิจารณา
นำเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ ต่อไป

ในส่วนของแนวทางการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับ
นิติวิทยาศาสตร์ ในปัจจุบัน สักคมไทยให้ความสนใจกับผลงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติมากขึ้น รวมถึง สถาบันการศึกษาได้ผลิตบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วยเหตุ
นี้ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์
ให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่องผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นว่า การฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ นั้น เป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพผู้ปฏิบัติงานด้านนิติ
วิทยาศาสตร์ โดยจะเห็นว่า การพัฒนาบุคลากร มักถูกกำหนดอยู่ในแผนงานประจำปีงบประมาณของ
แต่ละปีอยู่แล้ว แต่หาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะพิจารณาประเด็น “ การแลกเปลี่ยนการฝึกอบรม
ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ ” ก็คงจะต้องร่วมวางแผนอย่างรอบคอบกับ
การงบประมาณด้วย เพราะผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณาว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติสมควรพิจารณา
ประเด็นเรื่อง การแลกเปลี่ยน ให้ครอบคลุม ทั้งในระดับประเทศ และนานาชาติ ด้วย เนื่องจาก
ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.ตรี
มีจำนวนมาก และบางท่านมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศในเกณฑ์ดี สมควรที่ สำนักงานตำรวจ
แห่งชาติจะส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้มีโอกาส เดินทางไป
ต่างประเทศเพื่อการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อการประชุมทางวิชาการ เพื่อการ
ฝึกปฏิบัติงาน หรือ เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่เป็นบุคลากรยืมตัวในองค์การระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณี
ทั้งนี้ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาหน่วยงานต่อไป

สำหรับแนวทางการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขาการแลกเปลี่ยนผู้
ชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า เป็นแนวคิดที่ดีเพราะจะเกิดประโยชน์ใน
ทางการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ชำนาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ แต่ได้ให้ข้อสังเกตว่าการพิจารณาในการ
ดำเนินการต้องมีความรอบคอบอย่างยิ่ง เนื่องจากการปฏิบัติงานต่างๆ ในระบบราชการ หรือ ระบบ
บริหารงานภาครัฐ มักเกิดประเด็นปัญหาอันเกี่ยวกับกรณี “เจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำการโดยชอบ
ด้วยกฎหมายหรือไม่” หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการศึกษาและร่วมพิจารณากันอย่างรอบคอบ
แล้ว การแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญจะไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งจะได้นำเสนอให้
สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สรุป

การจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนขึ้นมานั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในภาพรวมของการรักษาความสงบเรียบร้อยของภูมิภาคอาเซียน จากผลการประชุมคณะทำงานและผล การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้น ทุกฝ่ายได้ให้การยอมรับและ สนับสนุนในการทำข้อตกลงร่วมกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยในครั้งนี้ ทำให้สามารถสรุปกรอบความร่วมมือใน งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจอาเซียนได้ดังนี้

๑. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์
๒. การพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์
๓. การวางหลักการ วิธีการและเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็น มาตรฐานสากล
๔. การแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติ เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพและเพิ่ม ศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์
๕. การบริหารจัดการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานระหว่างนักนิติวิทยาศาสตร์ในกลุ่ม ประเทศสมาชิก

กรอบความร่วมมือดังกล่าว จะช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพและศักยภาพด้านนิติ วิทยาศาสตร์ ทำให้การให้ความช่วยเหลือระหว่างกันของประเทศสมาชิกตำรวจอาเซียนในการตรวจ พิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีต่าง ๆ ตามร้องขอ เป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วและสัมฤทธิ์ผล อย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านช่องทางการประสานงานของผู้ประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ อาเซียนของแต่ละประเทศ นั่นเอง

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนนั้นเป็นกลไกหลักที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของประชาชนอาเซียนซึ่งต้องอาศัยทั้งการบังคับใช้กฎหมายและการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยให้ครอบคลุมถึงการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบหาความจริงแห่งคดีของการก่ออาชญากรรมในภูมิภาคอาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีเหตุภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก อาทิ เหตุแผ่นดินไหว น้ำท่วม โคลนถล่ม หรือ เครื่องบินตก เป็นต้น

ความร่วมมือกันด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือในด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการวางแผนการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลวัตถุระเบิด ฐานข้อมูลประวัติอาชญากรและลายนิ้วมือ และฐานข้อมูลดีเอ็นเอ เพื่อช่วยให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างองค์กรตำรวจของภูมิภาคอาเซียนได้ ทำให้การตรวจพิสูจน์และการติดตามผล เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ และมีกฎหมายระหว่างประเทศรองรับ โดยต้องคำนึงถึงห่วงโซ่วัตถุพยาน (Chain of custody) เป็นสำคัญ ดังนั้นการวางกรอบความชัดเจนร่วมกับระบบการจัดการที่ดีและครอบคลุมจะช่วยให้การสืบหาความจริงแห่งคดีของการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ และการค้ายาเสพติด อีกทั้งยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหา หรือข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกได้ นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดจะช่วยให้การปฏิบัติงานร่วมกันในการพิสูจน์การกระทำความผิดด้วยหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแง่ของเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงแก่ประชาชนอาเซียนต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือในด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อรองรับความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ซึ่งต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิก และการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติงานและแบบฟอร์มในการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ และสะดวกในการติดตามผลการตรวจพิสูจน์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวน

สอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดในคดีต่าง ๆ รวมทั้งการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในเหตุภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีการทำงานร่วมกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานของตำรวจของประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์จึงได้เห็นพ้องต้องกันในการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนขึ้นมา พร้อมทั้งได้มีการกำหนดกรอบความร่วมมือที่ชัดเจนและรัดกุมสำหรับเป็นกลไกหลักในการรับมือกับปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ และปัญหาอาชญากรรมที่หลากหลายรูปแบบและมีแนวโน้มที่จะเกิดมากขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ของอาเซียนจะประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องสามารถข้ามพ้นปัญหาและอุปสรรคด้านความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ความแตกต่างด้านระบบการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาด้านการสื่อสาร และปัญหางบประมาณ

จากผลการประชุมคณะทำงานและผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นสามารถสรุปกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจอาเซียนได้ดังนี้

๑. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์
๒. การพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์
๓. การวางหลักการ วิธีการและเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานสากล
๔. การแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติ เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์
๕. การบริหารจัดการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานระหว่างนักนิติวิทยาศาสตร์ในกลุ่มประเทศสมาชิก

ที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า ทิศทางการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกันขององค์กรตำรวจในประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น ต้องมีการวางกรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ขององค์กรตำรวจในภูมิภาคอาเซียนไว้อย่างชัดเจนและรัดกุม เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจนและมีกฎหมายรองรับทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันในการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย ได้มาตรฐานทำให้เกิดความเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอาเซียนทั้งในด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคง นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ในอดีตที่ผ่านมาองค์กรตำรวจอาเซียนได้มีการประสานความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติผ่านช่องทางจัดการประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน ซึ่งถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แต่ในส่วนของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ซึ่งจะอยู่ภายใต้กรอบการทำงานของตำรวจอาเซียนนั้น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในรูปแบบของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน หรือ ASEAN Police Forensic Science Network (APFSN) ซึ่งจะเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข่าวกรองที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานตำรวจอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างหน่วยงานของตำรวจจากประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีเป้าหมายดังนี้

๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจในภูมิภาคอาเซียน
๒. เพื่อพัฒนาความรู้ทุกด้านที่เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์
๓. เพื่อให้เกิดมาตรฐานในหลักการ วิธีการและเทคนิคด้านนิติวิทยาศาสตร์
๔. เพื่อแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์
๕. เพื่อจัดให้มีการแลกเปลี่ยนผู้ชำนาญการในด้านการพิสูจน์หลักฐานสาขาต่างๆ

การเพิ่มประสิทธิภาพของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถดำเนินการตามกรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ดังนี้

๑. การดำเนินการในระยะเริ่มต้น (๑-๓ ปี)

แนวทางการดำเนินงานสามารถทำได้โดยการกำหนดวิธีการในการประสานงานและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ไปยังประเทศสมาชิกมีการบูรณาการหลักการวิธีการและเทคนิคการตรวจพิสูจน์ให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างกัน โดยการแสวงหาวิธีการเพิ่มขีดความสามารถและการพัฒนาระบบงานนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศตลอดจนการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศมีการจัดการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะจัดตามความต้องการในแต่ละกรณี หรือตามความต้องการของประเทศคู่เจรจา

นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาต่างๆ ของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์รวมทั้งต้องให้มีการจัดประชุมเครือข่ายตำรวจนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนอย่างน้อยปีละ

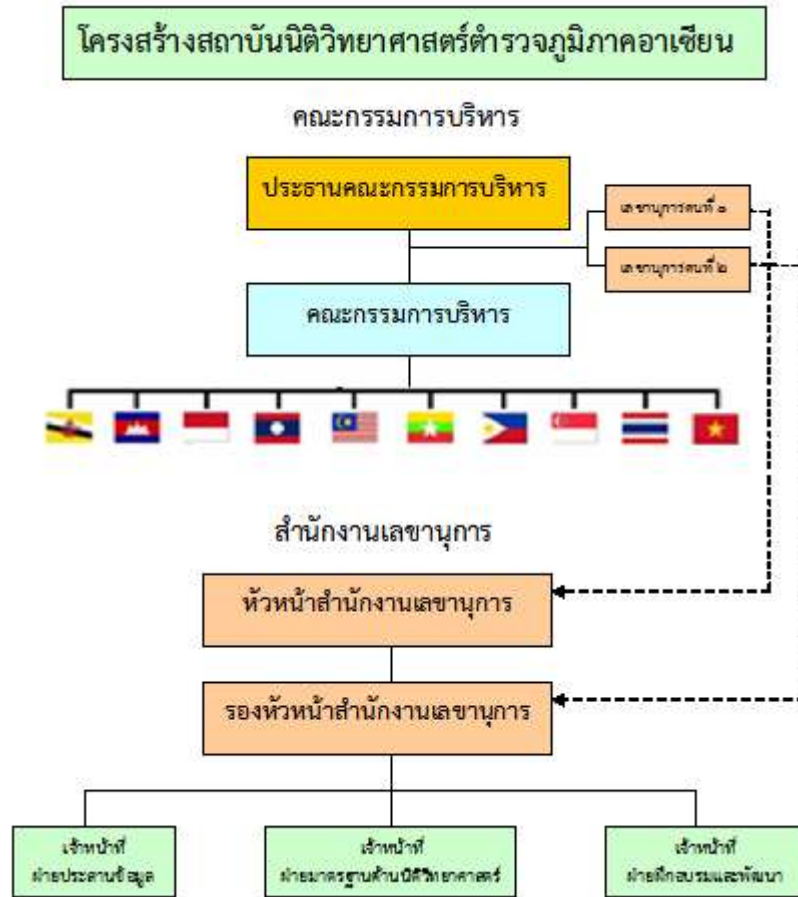
หนึ่งครั้งเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้มีการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์และมีการพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีหลักการวิธีการและเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องต่อไป

๒. การดำเนินการในระยะยาว (๔-๑๐ ปี)

การดำเนินงานของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง นี้ จะเป็นการวางรากฐานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกอบรม ตลอดจนมาตรฐานบุคลากร มาตรฐานเครื่องมือ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นรูปแบบเดียวกัน ทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ ทำให้การตรวจพิสูจน์เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรากฐานความร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่นนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในอนาคต เพื่อเป็นสถาบันที่รับผิดชอบในการเพิ่มขีดความสามารถของตำรวจอาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามเจตนารมณ์ของการสร้างความร่วมมือกันในด้านนิติวิทยาศาสตร์ขององค์กรตำรวจอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป ซึ่งอาจวางแผนการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในอนาคตได้ดังแสดงในแผนภาพที่ ๕.๑ และ ๕.๒ ตามลำดับ

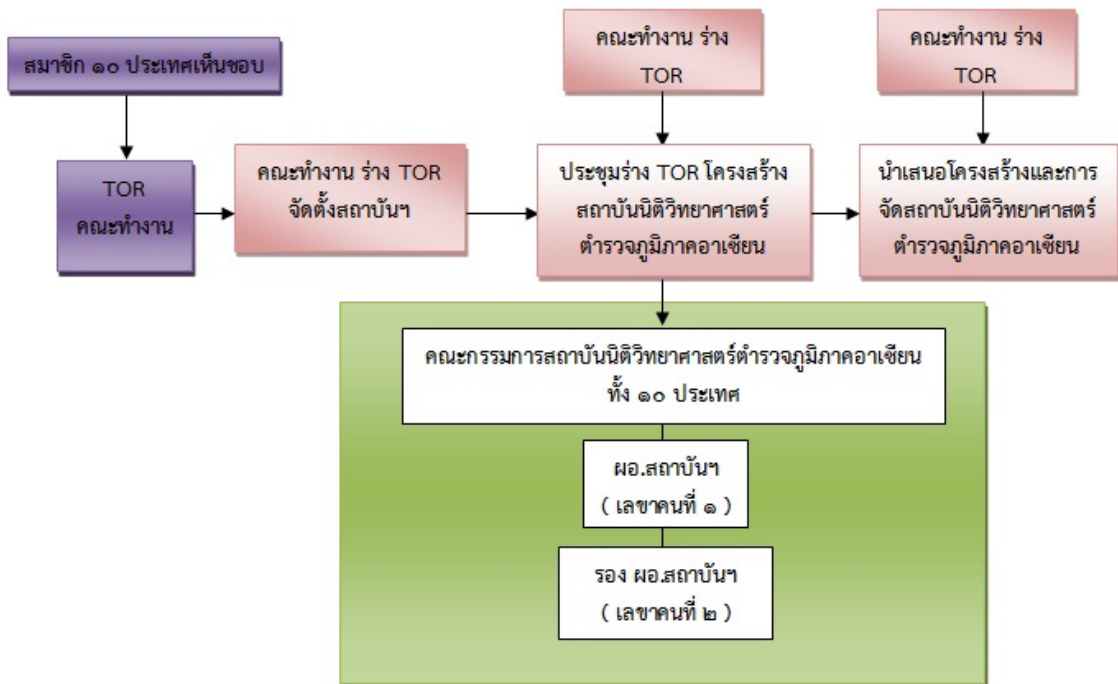
๓. ในอนาคตประเทศไทย จะต้องเข้ามามีบทบาทหลักในการผลักดันงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน โดยสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่หลักในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของไทย จะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนให้เป็นรูปธรรม และต้องเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในประเทศไทยโดยการแสวงหาความร่วมมือและประสานงานกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ในการร่วมกันกำหนดกรอบ นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนและเอื้อให้เกิดการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และรัฐบาลจะต้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือกำลังคน และอื่น ๆ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นผู้นำด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจแห่งภูมิภาคอาเซียนต่อไป

แผนภาพที่ ๕.๑ แผนการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

แผนภาพที่ ๕.๒ โครงสร้างองค์กรของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

แผนการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจภูมิภาคอาเซียน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ลาวัญญ์ ทัศนศิลป์กุล. “อาเซียนกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายในกลุ่มประเทศสมาชิกและความสัมพันธ์ภายนอกอาเซียน”. นนทบุรี, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙.
- พิชญ์ สุวรรณะชฎ. “สามทศวรรษอาเซียน = ASEAN in three decades”. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๐.
- ประภัสสร เทพชาติ. “ประชาคมอาเซียน” กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, ๒๕๕๔.
- อนัญญา เชื้อไทย. “AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. กรุงเทพฯ : แสงดาว, ๒๕๕๕.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- กรมอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ. “ไทยกับอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20121203-162828-142802.pdf>, ๒๕๕๘.
- กรมอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ. “การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและผลกระทบต่อไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20130128-161036-636094.pdf>, ๒๕๕๘.
- กรมอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ. “ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/asean/th/customize/30637>, ๒๕๕๖.
- กรมอาเซียน, กลุ่มงานนโยบาย. “พัฒนาการของประชาคมอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/organize-20120827-153635-807152.pdf>, ๒๕๕๕.
- กรมอาเซียน, โครงสร้างอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน. (ออนไลน์). <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/organize-document-5780.pdf>, ๒๕๕๕.

กรมอาเซียน, โครงสร้างอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.asean.org/> ASEAN Declaration on Joint Action to Counter Terrorism, ๒๕๔๗.

ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์, “ประชาคมอาเซียนและกฎบัตรอาเซียนคืออะไร และสำคัญอย่างไร”.

(ออนไลน์). <http://www.thaingoo.org/writer/view.php?id=1324>, ๒๕๕๕.

ภาษาต่างประเทศ

Book

M. Pangestu, Mari Pangestu, "Southeast Asian Regional and International Economic Cooperation in International Relations", in Southeast Asia ed., Donald E. Weatherbee. Littlefield, ๒๕๔๘, ๒๑๐, ๒๙๒-๒๕๔๘

Journals

Roland Cochard , Senaratne L. Ranamukhaarachchi, Ganesh P. Shivakoti, Oleg V. Shipin, Peter J. Edwards and Klaus T. Seeland. “The ๒๕๔๗ tsunami in Aceh and Southern”. ๒๕๕๑.

Electronic Database

ASEAN. “ASEAN Ministerial Meeting on Disaster Management (AMMDM)”.(Online). Accessed from : <http://www.asean.org/communities/asean-socio-cultural-community/category/asean-ministerial-meeting-on-disaster-management-ammdm>, ๒๕๕๕.

Muhammad Faris. “1st ASEANAPOL Working Group Meeting on the Need to Increase the Capacity of ASEAN Police in Forensic Science”. (Online). Accessed from : <http://www.aseanapol.org/display/2014/03/31/1st-aseanapol-working-group-meeting-on-the-need-to-increase-the-capacity-of-asean-police-in-forensics-science>, ๒๕๕๘.

PinspDahlan T Samuddin. “2nd working group meeting” (Online). Accessed from :
<http://pro9.pnp.gov.ph/index.php/public-relations/news-release/245-2nd-aseanapol-working-group-meeting>, ២៥៥៨.

The Sunday Nation. “Police forensic institute to be established”.(Online). Accessed from : <http://www.nationmultimedia.com/national/Police-forensic-institute-to-be-established-30228149.html>, ២៥៥៨.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่สิบเอ็ด

พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

พระราชพิธี
มหามงคลเฉลิม

๒๕๕๕
ธันวาคม

พระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม

ประกาศ

เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นสมควรให้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ที่ภาคีทุกภาคส่วนในสังคมไทยทุกระดับได้มีส่วนร่วมดำเนินการ และได้ให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นตามมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว เพื่อให้เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังมีสาระสำคัญตามที่แนบท้ายนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔
เป็นปีที่ ๖๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น
เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชน
ก่อนโดยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา
เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริม
ความเจริญขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป...
...ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น
ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุ
ผลสำเร็จ ได้แน่นอนบริบูรณ์...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ สังคมไทยได้เผชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ การกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี

สารบัญ

หน้า

ปฐมบท

ก - ช

สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) (๑) - (๑๘)

ส่วนที่ ๑ : การประเมินสถานการณ์ของประเทศ

บทที่ ๑ การประเมินสถานการณ์ของประเทศ ๑

ส่วนที่ ๒ : วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา

บทที่ ๒ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา ๑๘

ส่วนที่ ๓ : ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑

บทที่ ๓ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ๒๕

บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ๓๙

บทที่ ๕ ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ๕๒

บทที่ ๖ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ๖๖

บทที่ ๗ ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจและสังคม ๘๕

บทที่ ๘ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ๙๙

ส่วนที่ ๔ : การบริหารจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ

บทที่ ๙ การบริหารจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑
สู่การปฏิบัติ ๑๒๑

ป ร ฐ ม บ ท

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ ขณะนี้ได้หยั่งรากลึกกลงในสังคมไทย พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาคน” ในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงความถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต หลักการทรงงานของพระองค์จะเน้นการ “เข้าใจ เข้าถึง และร่วมพัฒนา” อย่างสอดคล้องกับ “ภูมิสังคม” ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของระบบภูมินิเวศ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการพัฒนาที่มุ่งสู่ “การพึ่งพาตนเอง” ดำเนินการด้วยความรอบคอบ วิเคราะห์ระมัดระวัง “ทำตามลำดับขั้นตอน” มีการทดลองด้วยความเพียรจนมั่นใจ จึงนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์สู่สาธารณะ

สังคมไทยได้ตระหนักและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ที่ประเทศไทยเผชิญกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ และสถานการณ์ในขณะนั้นได้สะท้อนผลการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุลและยั่งยืน เนื่องจากมุ่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ขณะที่สังคมเผชิญปัญหาในหลายด้าน และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ปัจจุบันการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างกว้างขวาง เป็นปรัชญาที่ชี้นำยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้นำไปเป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนในทุกระดับตั้งแต่ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน จนถึงประเทศมีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและบริหารจัดการความเสี่ยง ทำให้สังคมไทยสามารถฟื้นตัวและผ่านพ้นภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและภัยพิบัติได้ดีกว่าในอดีต อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศในอนาคต สังคมไทยยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในสังคม และการบริหารจัดการภาครัฐที่อ่อนแอ ประกอบกับต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็ทั้งโอกาสและข้อจำกัด จึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของการสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เป็นของตนเอง รวมทั้งการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และมีธรรมาภิบาล

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : หลักการพัฒนาประเทศ

ภาพรวมของการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๗ สรุปได้ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ทำให้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ได้ปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลักมาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไปพร้อมกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการพัฒนาที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยให้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงมิติ

เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล แต่วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๔๐ ทำให้การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการพัฒนาไม่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม สังคมไทยได้เริ่มรับรู้ถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รับการขานรับอย่างกว้างขวางในขณะที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตครั้งสำคัญของประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ได้อัญเชิญหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายหลักเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยสู่ความอยู่ดีมีสุข พร้อมทั้งยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพและยั่งยืน ควบคู่ไปกับปรับเปลี่ยนกระบวนการวางแผนจากการดำเนินการ “โดยราชการเพื่อประชาชน” เป็นการมี “ประชาชนเข้าร่วม” ให้คนเป็นผู้ตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางการพัฒนาที่คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อพร้อมรับความเสี่ยงบนฐานของความรอบรู้ ความรอบคอบ ความเพียร และคุณธรรม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างสมดุล การอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขในสังคมและการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้มีการวิเคราะห์สถานะทุนของประเทศใน ๓ ทุน ได้แก่ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และวิเคราะห์บริบทการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งระบบเศรษฐกิจโลก ตลาดการค้า ตลาดการเงิน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญภาวะโลกร้อนและการขาดแคลนพลังงาน นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของการใช้ความรู้ได้อย่างถูกหลักวิชาการ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนและการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคม พร้อมทั้งเสริมสร้างระบบโครงสร้างกลไกและกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีสำหรับสังคมไทย

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการประยุกต์ใช้และมีผลอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี ๒๕๔๐ และเป็นแนวทางปฏิบัติอันสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้พ้นจากภาวะวิกฤต ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย รวมถึงวิกฤตที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตการเมือง และวิกฤตทางสังคม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติ ได้ส่งผลให้ประเทศไทยเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันสูงขึ้นในหลายด้าน ขณะที่บางเรื่องอยู่ในระหว่าง การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและประชาชนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงรุนแรงในเบื้องต้นแต่สามารถฟื้นตัวได้เร็วขึ้น ความก้าวหน้าในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติของทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งหวังให้เกิดภูมิคุ้มกันแก่ตัวเอง ครอบครัว องค์กร สังคมและประเทศมีหลายประการ

ในส่วนภาครัฐ ได้น้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารประเทศในหลายระดับ ทั้งเป็นหลักการบริหารเศรษฐกิจในระดับมหภาค การกำหนดนโยบายภาครัฐที่ยั่งยืน การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินการตามนโยบายที่เหมาะสม ตลอดระยะเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคอย่างรัดกุมมากขึ้น บนพื้นฐานการของการรักษาวินัยทางการเงินการคลัง โดยกำหนดกรอบการคลังที่ยั่งยืนเพื่อเป็น

กฎเกณฑ์ในการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาล ประกอบด้วย ๑) การรักษาสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในระดับที่ไม่เกินร้อยละ ๕๐.๐ ๒) การกำหนดสัดส่วนรายจ่ายการลงทุนของรัฐบาลไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๕.๐ ของงบประมาณโดยรวม และ ๓) การกำหนดภาระหนี้รัฐบาลไม่เกินร้อยละ ๑๕.๐ ของงบประมาณรวม

ขณะเดียวกัน การวางแผนและการดำเนินการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐในบางโครงการได้เริ่มดำเนินการบนพื้นฐานการวิเคราะห์อย่างรอบคอบทั้งในศักยภาพด้านการเงิน ความพร้อมในการดำเนินการ และความจำเป็นตามความต้องการของประชาชน ให้ความสำคัญกับความสมดุลในเชิงปริมาณและคุณภาพของการลงทุน การกระจายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของประเทศระหว่างเมืองและชนบท และศักยภาพที่แท้จริงของประเทศ รวมทั้งมีระบบการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แผนการลงทุนภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ เป็นตัวอย่างของการออกแบบการลงทุนให้มีการกระจายอย่างเหมาะสมทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมทุกสาขาโดยเฉพาะสาขาการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สาขาการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทั้งระบบในเขตชนบทและเมือง สาขาสาธารณสุขที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพของระบบบริการ ในภาพรวมจึงเป็นการลงทุนที่สนับสนุนการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการจ้างงานในระยะสั้น ควบคู่กับการวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมที่จะพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ ผลที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมในระยะเริ่มต้น พบว่า ภาคเศรษฐกิจฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตและมีการขยายตัวในระดับที่เพียงพอต่อการจ้างงาน และอัตราการว่างงานของประเทศลดลงค่อนข้างรวดเร็ว ในระยะยาวจะเพิ่มผลผลิตจากการผลิตจากการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาทุนมนุษย์ และการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

นอกจากนี้ ส่วนราชการต่างๆ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติภายในส่วนราชการ ทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ มีการตรวจสอบที่รัดกุม การดำเนินโครงการและการกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งประโยชน์สู่ประชาชนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งการยกระดับธรรมาภิบาลภาครัฐ กำหนดเป็นกฎระเบียบด้านจริยธรรมเพื่อถือปฏิบัติอย่างชัดเจน สะท้อนถึงการปรับตัวของภาครัฐในการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนบนพื้นฐานของความรู้ คู่คุณธรรม รวมทั้งออกแบบนโยบายภาครัฐที่ยึดทางสายกลางและสอดคล้องกับมิติการพัฒนาที่เป็นองค์รวม

บทเรียนจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินในปี ๒๕๔๐ นำไปสู่การปรับโครงสร้างของภาคการเงินทั้งระบบภายใต้แผนแม่บทภาคการเงินในระยะที่ ๑ และ ๒ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบการเงินให้สถาบันการเงินทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความสามารถในการแข่งขัน และสามารถให้บริการกับลูกค้าทั้งภาครัฐเรือนและธุรกิจได้อย่างทั่วถึง และมีความมั่นคงในภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนและธุรกิจมีต้นทุนทางการเงินที่ลดลง รวมทั้งปรับแก้กฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามมาตรฐานสากลของธนาคารกลางในการดูแลให้ระบบการเงิน ระบบสถาบันการเงิน และระบบการชำระเงินมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ และมีกระบวนการตัดสินใจด้วยความโปร่งใส รอบคอบ ส่งผลให้ภาคการเงินของประเทศมีความเข้มแข็ง สถาบันการเงินมีระบบบริหารความเสี่ยงที่รัดกุม มีการลงทุนในตลาดการเงินระหว่างประเทศในสัดส่วนที่พอประมาณและสมเหตุสมผล ในช่วงที่โลกเผชิญกับภาวะวิกฤตการเงินปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ระบบสถาบันการเงินไทยทั้งระบบ

ถือครองสินทรัพย์ต่างประเทศเพียงร้อยละ ๘.๐ ภาคการเงินจึงมีภูมิคุ้มกันที่ดีกว่าในอดีต ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจการเงินโลกต่อภาคการเงินจึงอยู่ในวงจำกัด และเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ภาคเศรษฐกิจไม่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านสภาพคล่องทางการเงินและสามารถฟื้นตัวผ่านพ้นช่วงวิกฤตได้ค่อนข้างเร็ว

ขณะที่ **ภาคธุรกิจเอกชน** ได้มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวางมากขึ้น ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๔๐ องค์กรภาคธุรกิจได้มีการปรับเปลี่ยนจรรยาบรรณทางธุรกิจเพื่อให้ความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น บทเรียนจากวิกฤตทำให้องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่เริ่มมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งกำไรระยะยาวมากกว่าในระยะสั้น และให้ความสำคัญแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิสัยทัศน์ในการดำเนินธุรกิจได้ส่งผลต่อการวางแผนการลงทุน การผลิต การบริหารกำลังคน การตลาดและการบริหารความเสี่ยงในทุกด้าน ทั้งกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ และกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการกระจายความเสี่ยงอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะการกระจายแหล่งเงินทุนจากหนี้ระยะสั้นในตลาดเงินมาเป็นการระดมทุนในตลาดทุนมากขึ้น สินเชื่อของภาคธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงจากร้อยละ ๔๔.๑ ในปี ๒๕๔๖ เป็นร้อยละ ๓๖.๓ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่การออกหุ้นกู้และหุ้นทุนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น การระดมทุนได้ค้ำึงถึงศักยภาพของทุนในประเทศอย่างรอบคอบมากกว่าในช่วงก่อนเกิดภาวะวิกฤต จึงลดการก่อหนี้ต่างประเทศลงอย่างชัดเจน สัดส่วนหนี้ต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงจากร้อยละ ๗๒.๙ ในปี ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๓๓.๙ ในปี ๒๕๕๓ รวมทั้งมีความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างฐานการผลิตที่ใช้วัตถุดิบโดยเฉพาะภาคเกษตรและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดสร้างคุณค่าที่ผลประโยชน์ตกอยู่กับประชาชนในพื้นที่ เช่น การผลิตและการส่งออกสินค้าเครื่องใช้ในบ้าน สบู่ ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร รายได้จึงกระจายสู่ชุมชน สินค้าส่งออกเริ่มมีฐานที่กระจายประเภทผลิตภัณฑ์หลากหลายมากขึ้นเช่นเดียวกับการกระจายตลาดส่งออกไปสู่ตลาดใหม่ๆ เพื่อลดความเสี่ยง

ในภาพรวมของการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมา ตลาดหลักทรัพย์รายงานว่ามีหลายองค์กรธุรกิจและหลายบริษัทในประเทศไทยมีความตื่นตัวในเรื่องของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และนำไปเชื่อมโยงกับกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากโครงการที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการร่วมกับชุมชนและเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก อาทิ โครงการปลูกป่า โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ/การรักษาต้นน้ำ โครงการทำความสะอาดแม่น้ำลำคลองหรือทะเล สะท้อนถึงธรรมาภิบาลของภาคธุรกิจเอกชนที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากขึ้น

สำหรับภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน มีจำนวนไม่น้อยเป็นองค์กรตัวอย่างที่มีการบริหารธุรกิจบนฐานการสร้างกลุ่มที่เข้มแข็งในลักษณะเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ มีการศึกษาศักยภาพของทุนและวัตถุดิบในชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้พื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการใช้เงินทุนและขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังของตนเอง มีกระบวนการผลิตที่ประหยัด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิจัยและพัฒนาสินค้ามุ่งคุณภาพและมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา สร้างสินค้าที่มีเอกลักษณ์ มีการตลาดที่ขยายฐานจากตลาดภายในประเทศสู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการมีแนวโน้มดำเนินกิจการเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น ทั้งที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด สหกรณ์ และมูลนิธิ มีการแบ่งผลกำไรคืนสู่สมาชิกและชุมชนอย่างมีเป็นธรรม เน้นความซื่อสัตย์ และการแบ่งปัน รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ และส่งผลให้สังคมโดยรวมดีขึ้น เช่น การกระจายรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น เป็นต้น เป็นการทำธุรกิจเพื่อสังคมที่เป็นธรรม สร้างสมดุลระหว่างผลกำไร สวัสดิการของประชาชน และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

ส่วน **ภาคประชาชนและชุมชน** รับรู้ เข้าใจและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการเก็บออม และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน^๑ จากการเผยแพร่แนวคิดและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง กว้างขวางตั้งแต่ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมา ทำให้การรับรู้ของประชาชนขยายตัวค่อนข้างมาก จากผลการสำรวจของโครงการ พ.ศ. พอเพียงในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร และวิทยุ ขณะที่ความเข้าใจในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีพมีสูงถึงร้อยละ ๗๔.๐ ของกลุ่มตัวอย่าง ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างกันในแต่ละหลักการ ในหลักความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขการมีความรู้ พบว่า การมีคุณธรรมอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ ๗๕-๘๕ ขณะที่ความเข้าใจในหลักความมีเหตุผลมีร้อยละ ๔๔.๐ และประชาชนมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีเชื่อมโยงอย่างมากกับการประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีชีวิตเรียบง่าย มีการออม และเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส

ผลการสำรวจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน^๒ พบว่า ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ในระดับปานกลางถึงร้อยละ ๗๔.๐ ของกลุ่มตัวอย่าง และระดับมาร้อยละ ๑๓.๖ ในแนวทางที่หลากหลาย เช่น การยึดหลักพอประมาณ เน้นการเติบโตที่ก่อให้เกิดความสมดุลในระยะยาว ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรและปัจจัยในท้องถิ่น ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาชุมชนที่มีระบบการผลิตที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี กฎหมายและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างภูมิคุ้มกันโดยมีระบบการผลิตและการตลาดที่หลากหลาย มีแผนชุมชนที่คำนึงถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน สร้างประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนให้เข้มแข็งและจัดให้มีระบบสวัสดิการสังคม ระบบการออม ระบบประกันสุขภาพ ขณะเดียวกัน ส่งเสริมแนวคิดเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความรู้ รัก สามัคคีในชุมชน โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมระบบคุณธรรม ความขยัน ซื่อสัตย์ อุตุนแบ่งปัน สร้างผู้นำชุมชน/ผู้นำความคิดที่เป็นแบบอย่างของบุคคลแห่งคุณธรรม

ขณะที่ **ภาคเกษตร** เป็นภาคที่มีความสำคัญและมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับอย่างกว้างขวางตั้งแต่ระดับเกษตรกร ครอบครัว ชุมชน และประเทศ หลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรที่เป็นรูปธรรม นำไปสู่ความพออยู่พอกินมีความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหาร ลดรายจ่าย พึ่งตนเอง และแก้ปัญหาความยากจนของภาคครัวเรือนและภาคชุมชน เกษตรกรที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในหลายพื้นที่ ปรากฏผลชัดเจนว่าสามารถก้าวพ้นภาวะหนี้สินจากการทำการเกษตรเชิงพาณิชย์สู่เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์วนเกษตร เกษตรกรตัวอย่างที่ได้รับรางวัลการประกวดผลงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่างก็ยืนยันว่าเกษตรกรที่เริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการดำเนินตามเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ลดรายจ่าย ลดการใช้สารเคมี และเน้นการผลิตที่ยึดความมีเหตุผล และองค์ความรู้ สามารถทำให้เกษตรกรมีเงินออม หลุดพ้นจากภาวะหนี้สิน และมีรายได้มั่นคงสามารถช่วยเหลือ แบ่งปันให้เพื่อนบ้านและชุมชน

^๑ ผลการสำรวจของโครงการ พ.ศ.พอเพียงในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑, สศช.

^๒ ผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยในปี ๒๕๕๐

นอกจากนี้ **ด้านการศึกษา** ทั้งมูลนิธิ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันวิจัยอื่นๆ ได้มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างหลากหลายมากขึ้น มีการสังเคราะห์บทเรียนจากการปฏิบัติจริง นำมาจัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวางในหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษามี ๒๖ หลักสูตร/รายวิชา ใน ๑๙ สถาบัน มีการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยที่มีการเปิดสอน รวมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เข้มข้นยิ่งขึ้น

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ โครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งความเสี่ยงจากความเสื่อมถอยของค่านิยมที่ฝังรากลึกในสังคมไทย ความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงมีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง **“มีเหตุผล”** และใช้หลัก **“ความพอประมาณ”** ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม **“ระบบภูมิคุ้มกัน”** ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ **“ความรอบรู้”** ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน **“คุณธรรม”** จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย **“ความเพียร”** จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในมิติการพัฒนาต่างๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญ และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน โดยมีแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันในประเด็นต่างๆ ที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ดังนี้

๑. การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชนสู่สังคมที่มีคุณภาพ สามารถจัดการความเสี่ยงและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๑.๑ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวม และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาประเทศ

๑.๒ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน

๒. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ทิศทางการเติบโตในรูปแบบใหม่ ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการในภาคการผลิตและบริการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และผู้ประกอบการในภาคเกษตร ให้ใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับสู่การผลิตและการให้บริการบนฐานความรู้ และที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้มีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ประกอบด้วย

๒.๑ การสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานที่มีความมั่นคง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรสามารถพึ่งตนเองและเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้อย่างมั่นคง

๒.๒ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม มุ่งปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาบริการที่มีศักยภาพ พัฒนาภาคอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมฐานความรู้เชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่ไปกับการปฏิรูปกฎหมายและกฎ ระเบียบต่างๆ และบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจของประเทศที่เข้มแข็งและขยายตัวอย่างมีคุณภาพ

๒.๓ การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศกับความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือแบบหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนและยึดผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค สร้างปฏิสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ เตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่นให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

๓. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล รักษาและใช้ประโยชน์ การปรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ สร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีประชาคมโลกเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนในสังคมไทย

โดยสรุป การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ ให้แก่ ปัจเจก ครอบครัวยุคนิยม สังคม และประเทศ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พร้อมทั้งขยายการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพจาก ๓ ทุน ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็น ๖ ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ก้าวสู่สังคมและเศรษฐกิจสีเขียวที่มีแบบแผนการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยนำความรู้และจุดแข็งของอัตลักษณ์ไทยมาปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมที่เข้มแข็ง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน สร้างความยั่งยืนของภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม

สรุปลำระสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑

(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

๑. ความนำ

การจัดทำแผนพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ เศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๙ และการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน

ในระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สังคมไทยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางทุกภาคส่วน ส่งผลให้ประเทศไทยเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันสูงขึ้นในหลายด้าน และสามารถปรับตัวรับกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยโดยรวมที่ไม่ได้รับผลกระทบและอยู่ระหว่างร้อยละ ๖๖-๖๘ มีปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง การมีงานทำ ความเข้มแข็งของชุมชน และความอบอุ่นของครอบครัวที่ส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุข อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ยังเป็นอุปสรรค ได้แก่ ความสมานฉันท์ในสังคม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศขาดความสมดุล ความเสี่ยงจากปัญหาเสถียรภาพที่เพิ่มขึ้น รวมถึงสุขภาวะของคนไทยลดลงจากคุณภาพการศึกษาที่เป็นปัญหา สอดคล้องกับการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่ประสบความสำเร็จน่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศไทยเข้มแข็งและเริ่มเติบโตอย่างมีคุณภาพ การขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗.๘ ในปี ๒๕๕๓ หลังจากชะลอตัวอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๕.๑ ในปี ๒๕๔๙ และหดตัวลงร้อยละ ๒.๓ ในปี ๒๕๕๒ คุณภาพชีวิตของคนไทยดีขึ้น มีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย และความยากจนลดลง แต่ต้องให้ความสำคัญต่อเนื่องกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับ กระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้ง โอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. การประเมินสถานการณ์ ความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ

๒.๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งในระดับโลก และภายในประเทศ ซึ่งมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ ดังนี้

๒.๑.๑ การเปลี่ยนแปลงสำคัญระดับโลก

๑) กฎ กติกาใหม่ของโลกหลายด้านส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัว วิกฤต เศรษฐกิจและการเงินของโลกที่ผ่านมาได้ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจโลกทั้งด้านการค้า การลงทุน การเงิน สิ่งแวดล้อม และสังคมเพื่อการจัดระเบียบใหม่ที่สำคัญของโลก ครอบคลุมถึงกฎ ระเบียบด้านการค้า และการลงทุนที่เน้นสร้างความโปร่งใสและแก้ปัญหาโลกร้อนมากขึ้น การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ความร่วมมือระหว่างประเทศ และการกำกับดูแลด้านการเงินที่เข้มงวดมากขึ้น พันธกรณีและข้อตกลงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขปัญหาโลกร้อน และกฎ ระเบียบด้านสังคมมีบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน ที่ให้ ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดความเคารพและรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน กฎ กติกาใหม่เหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการค้าที่ผลักดันผู้ประกอบการไทยให้จำเป็นต้อง ยกระดับการผลิตให้ได้มาตรฐานที่กำหนดเพื่อสามารถแข่งขันได้ ข้อตกลงระหว่าง ประเทศด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และธรรมาภิบาลจะเป็นแรงกดดันให้ต้องปรับกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ให้ ความสำคัญกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันให้สูงขึ้น

๒) การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง รวมทั้งภูมิภาคเอเชีย ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อาทิ ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และ กลุ่มประเทศอาเซียน ที่มีแนวโน้มเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมโลก ขณะที่นโยบายการเปิด ประเทศของจีน รัสเซีย พลวัตการขยายตัวของบราซิลและอินเดีย และการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางในภูมิภาค เอเชียจะเพิ่มกำลังซื้อในตลาดโลก นอกจากนี้ การรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้แก่ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ รวมทั้งกรอบความร่วมมืออื่นๆ อาทิ กรอบความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก จะมีผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยซึ่งต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ

๓) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกอย่างต่อเนื่อง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ประชากรสูงอายุในโลกจะเพิ่มขึ้นอีก ๘๑.๙ ล้านคน และการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศสำคัญๆ ในโลก มี

ผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายกำลังคนข้ามประเทศ เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขณะที่โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนจากการใช้แรงงานเข้มข้นเป็นการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้การพัฒนาคนมุ่งสร้างให้มีความรู้ ทักษะ และความชำนาญ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทดแทนกำลังแรงงานที่ขาดแคลน ขณะเดียวกัน ประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะมีรายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น ทำให้งบประมาณสำหรับการลงทุนพัฒนาด้านอื่นๆ ลดลง

๔) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมา อุณหภูมิโลกสูงขึ้นโดยเฉลี่ย ๐.๒ องศาเซลเซียสต่อทศวรรษ ส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งและทวีความรุนแรง อาทิ แผ่นดินไหว ดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง ไฟป่า ระบบนิเวศในหลายพื้นที่ของโลกอ่อนแอ สูญเสียพันธุ์พืชและสัตว์ พื้นผิวโลกเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ โดยเฉพาะการสูญเสียพื้นที่ชายฝั่งเนื่องจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น นำไปสู่การย้ายถิ่นของประชากรที่อยู่อาศัยบริเวณชายฝั่งทะเล รวมทั้งสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน เขตท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง โรคระบาดเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของประชากร รวมทั้งการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตรและธัญญาหารของโลก รวมทั้งกระทบต่อภาคสังคม อาทิ ความยากจน การอพยพย้ายถิ่น และการแย่งชิงทรัพยากร

๕) ความมั่นคงทางอาหารและพลังงานของโลกมีแนวโน้มจะเป็นปัญหาสำคัญ ความต้องการพืชพลังงาน สินค้าเกษตรและอาหารมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มประชากรโลก แต่การผลิตพืชอาหารลดลงด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่ เทคโนโลยีที่มีอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานในอนาคต ส่งผลให้ผลผลิตอาหารสู่ตลาดลดลง ไม่เพียงพอ กับความต้องการของประชากรโลก หรือมีราคาสูงเกินกว่ากำลังซื้อโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศยากจน อาจนำไปสู่การเกิดวิกฤตอาหารโลก

๖) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นานาเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำงานของสมองและจิต ที่เป็นทั้งโอกาสหรือภัยคุกคามในการพัฒนา อาทิ การจารกรรมข้อมูลธุรกิจหรือข้อมูลส่วนบุคคล ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีได้ช้าจะกลายเป็นผู้ซื้อและมีผลิตภาพต่ำ ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา จึงเป็นความท้าทายในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและลดความเหลื่อมล้ำ

๗) การก่อการร้ายสากลเป็นภัยคุกคามประชาคมโลก การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวทั่วโลกและรุนแรง มีรูปแบบและโครงข่ายที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ต้องเตรียมความพร้อมในการควบคุมปัจจัยที่เกื้อหนุนการก่อการร้าย และสร้างความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติจากภัยก่อการร้าย

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ

๑) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านเศรษฐกิจ อัตราการขยายตัวและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ดี ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสูง ภาคเกษตรเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของ

ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจ ขณะที่การเชื่อมโยงเศรษฐกิจในประเทศกับต่างประเทศทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการค้าและการลงทุน สำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย แต่ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง ทำให้บทบาทของการลงทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตาม ระบบเศรษฐกิจของไทยมีความอ่อนแอด้านปัจจัยสนับสนุนในส่วนของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพการบริการของโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย กฎระเบียบทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการจัดระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

๒) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคม ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุจากการมีโครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุเพิ่มขึ้น วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่มีปัญหาคุณภาพการศึกษาและระดับสติปัญญาของเด็ก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และผลิตภาพแรงงานต่ำ ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีการจัดสวัสดิการทางสังคมในหลายรูปแบบ แต่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากรและโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรเป็นปัญหาการพัฒนาประเทศ สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนันโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่คนไทยตื่นตัวทางการเมืองและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลมากขึ้น

๓) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทนทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลซ้ำเติมให้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรุนแรง กระทบต่อผลิตภาคเกษตรและความยากจน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขณะที่ความขัดแย้งทางนโยบายในการบูรณาการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีความมั่นคงด้านอาหาร แม้จะต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและความต้องการพืชพลังงาน

๔) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น แต่ความขัดแย้งทางการเมือง ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงอยู่และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การดำรงชีวิตของประชาชน และความเชื่อมั่นของนานาชาติ รวมทั้งความสงบสุขของสังคมไทย ขณะที่ประสิทธิภาพภาครัฐมีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่ดีขึ้น แต่ขีดความสามารถในการป้องกันการทุจริตต้องปรับปรุง การกระจายอำนาจประสบความสำเร็จในเรื่องการเพิ่มรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่มีความล่าช้าในการถ่ายโอนภารกิจและมีความไม่ชัดเจนในการแบ่งบทบาทหน้าที่กับราชการส่วนกลาง ขณะเดียวกัน การคอร์รัปชันยังคงเป็นปัญหาสำคัญของไทยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

๒.๒ การประเมินความเสี่ยง ประเทศไทยจะเผชิญกับความเสี่ยงที่ต้องเตรียมการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ๖ ประการ ดังนี้

๒.๒.๑ การบริหารภาครัฐอ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจรัฐถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและระหว่างประชาชนกับประชาชนในบางพื้นที่มีช่องว่างมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นแต่การมีส่วนร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายมีน้อย เจ้าหน้าที่รัฐย่อหย่อนในการปฏิบัติตามหน้าที่ การบังคับใช้

กฎหมายไม่จริงจัง ขณะที่ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันชี้ให้เห็นว่ายังคงมีการทุจริตประทุติมิชอบและไม่โปร่งใส นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย

๒.๒.๒ โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจไทย ยังคงพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกประเทศ ทั้งการส่งออกสินค้า การลงทุน และการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศอย่างมาก จึงมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและปัจจัยแวดล้อมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิตดั้งเดิมโดยเฉพาะทุน และแรงงานราคาถูกที่มีผลผลิตการผลิตต่ำ เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ขณะที่เศรษฐกิจในประเทศยังมีความเหลื่อมล้ำ ประชาชนระดับฐานรากซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรมีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับนอกภาคเกษตร ประสบความยากจนและมีปัญหาหนี้สินเป็นปัจจัยบั่นทอนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย

๒.๒.๓ โครงสร้างประชากรที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน ลดลง ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ ขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ อาจกระทบต่อความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจในอนาคต การแข่งขันเพื่อแย่งชิงแรงงานจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานคุณภาพ ภาครัฐและครัวเรือนจะมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ส่งผลต่อภาระงบประมาณของภาครัฐ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในการดูแลสุขภาพอนามัย และการจัดสวัสดิการทางสังคม

๒.๒.๔ ค่านิยมที่ตึงเครียดถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ตึงเครียดลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แก่งแย่ง เอารอดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม

๒.๒.๕ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของประเทศมีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรง จากการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกายภาพ การใช้ประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้สถานการณ์และแนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรง โดยเฉพาะน้ำท่วม ภัยแล้ง การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ไม่คุ้มค่า และปริมาณของเสียที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความเสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ รวมไปถึงการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ภัยพิบัติจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง กระทบต่อฐานการผลิตภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน สุขภาวะและคุณภาพชีวิตของประชาชน

๒.๒.๖ ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคง ทั้งที่มาจากปัญหาการก่อความไม่สงบในประเทศ ปัญหาการก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจและการแข่งขันด้านต่างๆ ในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้ง ภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติมีความรุนแรงและผลกระทบสูงในระยะต่อไปเป็นประเด็นท้าทายต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งการบริหารวิกฤต การเตรียมความพร้อมเพื่อตอบสนองอย่างฉับไว และการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างและใช้ประโยชน์จากภูมิคุ้มกันประเทศ ๕ ประการ ดังนี้

๒.๓.๑ ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักที่ยึดโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะรัชกาลปัจจุบันที่ทรงเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตบนทางสายกลางและความพอเพียง ทรงยึดมั่นในประโยชน์สุขของพสกนิกรในทุกด้าน

๒.๓.๒ การพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ในการปรับเปลี่ยนการผลิตจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน และแรงงานที่มีผลิตภาพต่ำ ไปสู่การใช้ความรู้และความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๒.๓.๓ สังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม ยึดโยงคนไทยให้เป็นปึกแผ่น ลดอิทธิพลของความทันสมัยและความขัดแย้งในสังคมไทย ประชาชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ครอบคลุมร่วมเพาะความเป็นไทยที่มีจิตสำนึกและอัตลักษณ์ให้บุตรหลานได้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง

๒.๓.๔ ภาคการเกษตรเป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ทั้งแหล่งสร้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และเชื่อมโยงวิถีชีวิตของสังคมไทยมีส่วนสำคัญในการลดความยากจน สร้างงาน และลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

๒.๓.๕ ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมสวัสดิการ เป็นพลังหลักในการพัฒนาฐานรากของประเทศให้มั่นคง ชุมชนพึ่งตนเองสามารถบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ

๓.๑ แนวคิดหลัก

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม ขณะที่การทบทวนผลการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งมีความเสี่ยงในหลายมิติที่อาจทำให้ปัญหาต่างๆ รุนแรงมากขึ้น การพัฒนาประเทศในอนาคต จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมั่นคง

กรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับ

ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ

๓.๒ ทิศทางการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจพลังงาน และภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งเชิงบวกและลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในส่วนการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก

ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับปลูกจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม

๔. วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศระยะกลาง เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาว ที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปี พ.ศ.๒๕๗๐ ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มิมีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

๔.๑ วิสัยทัศน์และพันธกิจ การพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง ดังนี้

๔.๑.๑ วิสัยทัศน์

“สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

๔.๑.๒ พันธกิจ

๑) สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม

๒) พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

๓) พัฒนาระบบการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

๔) สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๔.๒ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๒.๑ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข
- ๒) เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

๓) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ คุณภาพ และยั่งยืน มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญา นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

๔) เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

๔.๒.๒ เป้าหมายหลัก

๑) ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลง และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันไม่ต่ำกว่า ๕.๐ คะแนน

๒) คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น

๓) เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐ ต่อปี เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ให้มีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐.๐

๔) คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

๔.๒.๓ ตัวชี้วัด

๑) ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข ดัชนีความสงบสุข สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐.๐ กับกลุ่มที่มีรายได้น้อยร้อยละ ๑๐.๐ สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจน สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน

๒) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ และดัชนีความอบอุ่นของครอบครัว

๓) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ผลิตภาพการผลิตรวม อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

๔) คุณภาพน้ำและอากาศ ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ และสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหัวเปรียบเทียบกับลำดับขั้นการพัฒนาที่แสดงโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว

๕. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็งควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีดังนี้

๕.๑ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับ

๕.๑.๑ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยควบคู่กับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างโอกาสในชีวิตให้แก่ตนเอง มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีฐานการพัฒนาที่ทั่วถึงและยั่งยืน พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่มีความหลากหลายและแข็งแกร่งมากขึ้น ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความเป็นธรรม ปรับโครงสร้างภาษีทั้งระบบให้สนับสนุนการกระจายรายได้และเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและการถือครองทรัพย์สิน พัฒนาการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมแก่คนในสังคมไทย รวมทั้งยกระดับคุณภาพระบบการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมทุกคนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น

๕.๑.๒ การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจก และสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาระบบบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและมีช่องทางการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง การจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย การเข้าถึงระบบสาธารณสุขโรค พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการเงินฐานรากและระบบการออมที่หลากหลาย เสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย และพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนทุกคนตามสิทธิ และสามารถเข้าถึงบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๓ การเสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคมและมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ให้ทุกคนสามารถแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลังร่วมในการพัฒนาสังคม พัฒนามาตรฐานระบบการคุ้มครองผู้บริโภค เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค ส่งเสริมบทบาทสตรีในระดับการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

๕.๑.๔ การสานสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้มีคุณค่าร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคม และเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีระบบตรวจสอบและการรับผิดชอบที่รัดกุม โดยสร้างค่านิยมใหม่ที่ยอมรับร่วมกันบนฐานของความไว้วางใจและเกื้อกูลกันในสังคม ส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองที่มีธรรมาภิบาลนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้องและ

เหมาะสม เสริมสร้างระบบบริหารราชการให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ มีระบบถ่วงดุลอำนาจการตรวจสอบที่เข้มงวดและรอบด้าน พัฒนาข้าราชการให้มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม จริยธรรมทางอาชีพ และมีความรับผิดชอบ ปฏิรูปการเมืองไทยทั้งระบบให้เป็นประชาธิปไตยของมวลชน สร้างความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรมและเพิ่มช่องทางในการรับข้อร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสนับสนุนการใช้สื่อเพื่อสังคมทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น และสังคมออนไลน์ให้เป็นพลังหนุนเสริมการพัฒนา

๕.๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับ

๕.๒.๑ การปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม เป็นการส่งเสริมคู่สมรสที่มีความพร้อมให้มีบุตรเพิ่มขึ้นและรักษาระดับอัตราเจริญพันธุ์ไม่ให้ต่ำกว่าระดับที่เป็นอยู่ปัจจุบัน สนับสนุนการกระจายตัวและส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานของประชากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่

๕.๒.๒ การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการเกื้อกูล พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลุกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย พัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตและบริการที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เรียนรู้การรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ

๕.๒.๓ การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม โดยสร้างเสริมสุขภาพของคนไทยให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ พัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพของประเทศ การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้เหมาะสมทั้งการผลิตและการกระจายบุคลากรตลอดจนการใช้มาตรการการเงินการคลังเพื่อสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๕.๒.๔ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๕.๒.๕ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของสถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน สร้างค่านิยมให้คนไทยภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร

๕.๓ ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ให้มีความสำคัญกับ

๕.๓.๑ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน มุ่งรักษา ป้องกัน และคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตร สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดิน เป็นของตนเองหรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน ใช้มาตรการทางภาษีเพื่อบังคับหรือจูงใจให้บุคคลผู้ถือครองที่ดิน ทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น สนับสนุนการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม เร่งรัดการจัดให้มีองค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็น ฐานการผลิตภาคการเกษตร พื้นฟูและส่งเสริมค่านิยม วัฒนธรรมที่ดี และวิถีชีวิตทางการเกษตรที่ ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

๕.๓.๒ การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ภาครัฐให้ความสำคัญกับ การวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน สนับสนุนการผลิตทาง การเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ควบคุมและกำกับดูแลให้มีการนำเข้าและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ได้ มาตรฐาน ปรับปรุงบริการขั้นพื้นฐานเพื่อการผลิตให้ทั่วถึง ส่งเสริมการผลิตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายของ พันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของประเทศ พัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมทางการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

๕.๓.๓ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต สนับสนุนการผลิต และบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงาน ส่งเสริมสถาบันการศึกษาใน พื้นที่ให้ร่วมทำการศึกษาวิจัยกับภาคเอกชน สนับสนุนเกษตรกรและผู้ประกอบการนำองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สินค้า ผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหาร ยกย่องคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร มาตรฐานระบบการ ผลิตสินค้าเกษตรให้เทียบเท่าระดับสากล ส่งเสริมระบบตลาดกลางสินค้าเกษตรและตลาดซื้อขายสินค้าเกษตร ล่วงหน้า ส่งเสริมภาคเอกชนและองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตรและ อาหารร่วมกับสถาบันเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตร

๕.๓.๔ การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร มุ่งพัฒนาระบบการสร้าง หลักประกันรายได้ของเกษตรกรให้มีความมั่นคงและครอบคลุมเกษตรกรทั้งหมด พัฒนาระบบประกันภัย พืชผลการเกษตร ส่งเสริมระบบการทำเกษตรแบบมีพันธสัญญาที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ยกย่องคุณภาพ ชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร สร้างแรงจูงใจให้เยาวชน เกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่ อาชีพเกษตรกรรม พัฒนาสถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของ เกษตรกร เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าเกษตรและ อาหารที่มีต้นทุนต่ำที่เป็นผลมาจากข้อตกลงการเปิดการค้าเสรี

๕.๓.๕ การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและ ชุมชน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรทำ การเกษตรด้วยระบบเกษตรยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีการจัดการและ เผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารศึกษาทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริม พฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมของบุคคลและชุมชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่

เกี่ยวเนื่องกันในระดับชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ส่งเสริมการนำวัตถุดิบทางการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนและที่เหลือใช้จากการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งด้านอาหารให้กับเกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นระบบ

๕.๓.๖ การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร ด้วยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงานจากพืชพลังงาน จัดให้มีระบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและพลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้พลังงานชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและบริการ จัดให้มีกลไกกำกับดูแลโครงสร้างราคาของพลังงานชีวภาพ และปลูกจิตสำนึกในการใช้พลังงานชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

๕.๓.๗ การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยสนับสนุนบทบาทของเกษตรกร เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ภาคเอกชน และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการผลิตทางการเกษตร ปรับกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการร่วมมือและบูรณาการการทำงานอย่างจริงจัง ทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและพลังงานตั้งแต่การผลิต การตลาดไปจนถึงการบริโภค พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเกษตร ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนที่ก่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

๕.๔ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
ให้ความสำคัญกับ

๕.๔.๑ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผลักดันให้มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและแข่งขันได้ ด้วยการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับการขยายตัวของเอเชีย แอฟริกา และเศรษฐกิจภายในประเทศ ปรับโครงสร้างภาคบริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ พัฒนาภาคเกษตรบนฐานการเพิ่มผลิตภาพในการผลิตและยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่มุ่งการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพและยั่งยืน ด้วยการใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ สู่อุตสาหกรรมฐานความรู้เชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๕.๔.๒ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เน้นการนำความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สินทางปัญญา วิจัยและพัฒนาไปต่อยอด ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคม และชุมชน โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมที่ส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการผลิต ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้ทั่วถึงและเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

๕.๔.๓ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม
มุ่งพัฒนาตลาดเงิน และตลาดทุน รวมทั้งกำลังแรงงานให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ พัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศให้เชื่อมโยงการขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานสู่สากล สร้างความมั่นคงด้านพลังงานด้วยการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด พัฒนาพลังงานทางเลือก และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุก ระดับ ปฏิรูปกฎหมาย และกฎ ระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก

๕.๔.๔ การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีเสถียรภาพ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการเงิน โดยดำเนินนโยบายการเงินที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์แวดล้อมและทันต่อเหตุการณ์ เพิ่มบทบาทตลาดทุนในระบบเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาคการเงินโลก ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน พัฒนากลไกการเฝ้าระวังความผันผวนทางเศรษฐกิจและพัฒนาระบบเตือนภัยแบบองค์รวม เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินทุนระหว่างประเทศ และการบริหารจัดการด้านการคลังที่ปรับปรุงระบบการจัดเก็บรายได้ของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ป้องกันความเสี่ยงทางการคลัง พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐเพิ่มขึ้น และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๕ ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ความสำคัญกับ

๕.๕.๑ การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่างๆ มุ่งพัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง พัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน/เขตเศรษฐกิจชายแดน ตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ

๕.๕.๒ การพัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับอนุภูมิภาค
มุ่งพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เป็นฐานการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การเกษตร และการท่องเที่ยว พัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดน รวมทั้งบูรณาการแผนพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุประโยชน์ร่วมกันทั้งด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของพื้นที่

๕.๕.๓ การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ยกย่องทักษะฝีมือแรงงาน กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคุณภาพสินค้าและบริการ ที่เป็นการป้องกันสินค้าและบริการนำเข้าที่ไม่ได้คุณภาพทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

๕.๕.๔ การเข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศและภูมิภาคภายใต้บทบาทที่สร้างสรรค์ เป็นทางเลือกในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศในเวทีโลก มุ่งรักษาบทบาทของไทยในการมีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ของกรอบความร่วมมือที่ดำเนินอยู่ รวมทั้งรักษาดุลยภาพของปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมและมหาอำนาจใหม่

๕.๕.๕ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเร่งดำเนินการด้านความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานฝีมือระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในการขยายการลงทุนไปสู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน คู่เมืองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ

๕.๕.๖ การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างสังคมนานาชาติที่มีคุณภาพชีวิต ป้องกันภัย
จากการก่อการร้ายและอาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคภัย มุ่งพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหาข้ามชาติด้านการก่อการร้าย ยาเสพติด และการหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ พัฒนาศักยภาพและความร่วมมือภายในภูมิภาคเพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและเหตุฉุกเฉิน และร่วมมือในการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำ

๕.๕.๗ การเสริมสร้างความร่วมมือที่ตีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเปิดรับความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไร เป็นการดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมในระดับอนุภูมิภาค เสริมสร้างการผลิตและบริการที่นำสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกขององค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไรให้มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการให้ไทยเป็นฐานการดำเนินความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศในภูมิภาค

๕.๕.๘ การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีผลบังคับใช้แล้ว เป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับภาคธุรกิจโดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบให้สามารถพัฒนาศักยภาพและโอกาสของตนเองในการใช้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรี โดยเฉพาะภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการสนับสนุน เยียวยาและดูแลจากรัฐในกรณีที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

๕.๕.๙ การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานการลงทุน และการประกอบธุรกิจในเอเชีย
รวมทั้งเป็นฐานความร่วมมือในการพัฒนาภูมิภาค โดยจัดให้มีสิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เพื่อให้มีการจัดตั้งสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค และสนับสนุนบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไร

๕.๕.๑๐ การปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศ
ตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น มุ่งเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้รับรู้และเตรียมพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน ให้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมศักยภาพด้านวิชาการและเครือข่ายของสถาบันการศึกษาของไทยที่สร้างความใกล้ชิด และปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาค

๕.๖ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับ

๕.๖.๑ การอนุรักษ์ ป่าไม้ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มุ่งรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าและเขตอนุรักษ์ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดการองค์ความรู้ให้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและบริหารจัดการ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการที่ดินและการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ ปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน ส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ

๕.๖.๒ การปรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศและพฤติกรรมบริโภคเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและขนส่ง เพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคม ระบบนิเวศเข้าด้วยกัน

๕.๖.๓ การยกระดับขีดความสามารถในการรองรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน มุ่งพัฒนาองค์ความรู้และเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรองรับกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงพัฒนาศักยภาพชุมชนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๕.๖.๔ การเตรียมความพร้อมรองรับกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ด้วยการจัดทำแผนที่และจัดลำดับพื้นที่เสี่ยงภัยทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและจังหวัด ยกระดับการจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูล การสื่อสารโทรคมนาคม ส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการจัดการภัยพิบัติ พัฒนาระบบงานอาสาสมัครของประเทศอย่างจริงจัง และให้มีมาตรฐานตามหลักสากล สนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการ โรงเรียน และท้องถิ่นให้มีการเตรียมความพร้อม และจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับภัยพิบัติ

๕.๖.๕ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มุ่งติดตามและเฝ้าระวังมาตรการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน เตรียมมาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมาตรการทางการค้าและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ศึกษาผลกระทบและกำหนดแผนกลยุทธ์รายสินค้า รวมทั้งมาตรการเยียวยาในสินค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ผู้ส่งออกทำคาร์บอนฟุตพริ้นต์ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๕.๖.๖ การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เป็นการศึกษารายละเอียดและสร้างความเข้าใจในพันธกรณี ติดตามสถานการณ์การเจรจาและท่าทีของประเทศต่างๆ พัฒนาบุคลากรภาครัฐเพื่อเสริมสร้างทักษะการเจรจาพัฒนาความร่วมมือในกลุ่มอาเซียนและประเทศคู่ค้าสำคัญ สนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๖.๗ การควบคุมและลดมลพิษ มุ่งลดปริมาณมลพิษทางอากาศ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ ลดความเสี่ยงอันตราย การรั่วไหล การเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมี และพัฒนาระบบเตือนภัย แจ้งเหตุฉุกเฉิน และระบบการจัดการเมื่อเกิดอุบัติเหตุด้านมลพิษ

๕.๖.๘ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ มุ่งส่งเสริมสิทธิและพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาคอขวดในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ปรับนโยบายการลงทุนภาครัฐให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและลดการก่อมลพิษ สร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

๖. การบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ

การบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยยึดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นกรอบทิศทางหลัก และแปลงสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และกระจายการพัฒนางสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม ให้จังหวัดเป็นพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนาจากระดับชุมชนสู่ประเทศและประเทศสู่ชุมชน เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนทั้งระดับพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน ใช้กลไกและเครื่องมือการพัฒนาของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพด้วยกระบวนการสร้างเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

๖.๑ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแนวทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนตระหนักและยอมรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สร้างความเข้าใจให้ภาคการเมืองในเป้าประสงค์และแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และผลักดันให้ภาคการเมืองนำประเด็นการพัฒนาสำคัญไปผสมผสานในการจัดทำนโยบาย รวมทั้งจัดทำคู่มือการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เผยแพร่ให้ภาคีการพัฒนารับรู้และนำไปปฏิบัติ

๖.๒ การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนระดับอื่นๆ โดยกำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่เสนอต่อสาธารณะอย่างชัดเจน บูรณาการประเด็นการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกัน และจัดทำเป็นแผนการลงทุนหรือแผนพัฒนาเฉพาะด้านที่ตอบสนองการพัฒนาในหลายมิติ เชื่อมโยงแนวคิดพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ ประเด็นพัฒนาสำคัญ และแผนพัฒนาเฉพาะด้านภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เข้ากับนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนระดับต่างๆ จัดทำยุทธศาสตร์การ จัดสรรงบประมาณแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกัน รวมถึงกำหนดแนวทางจัดสรรงบประมาณสนับสนุนแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และแผนท้องถิ่นภายใต้แนวทางการพัฒนาภาคที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ตลอดจนผลักดันให้ภาคเอกชนนำประเด็นการพัฒนาสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ พิจารณาประกอบการจัดทำแผนการลงทุนทางธุรกิจ

๖.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีการพัฒนาต่างๆ นำการวิจัยเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนา นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จัดทำฐานข้อมูลที่ภาคส่วนต่างๆ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย รวมทั้งสร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมการพัฒนา

๖.๔ การเพิ่มประสิทธิภาพกลไกรับผิดชอบการขับเคลื่อนแผนฯ ที่ชัดเจน สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในระดับประเทศและระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้เชื่อมโยงคณะกรรมการระดับชาติที่มีอยู่ นำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มาเป็นกรอบดำเนินงานอย่างเป็นทางการให้จังหวัดเป็นจุดประสานการพัฒนาระดับพื้นที่ รวมทั้งประสานและผลักดันกลไกนอกภาครัฐมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนฯ มากขึ้น

๖.๕ การเสริมสร้างบทบาทของทุกภาคส่วนให้สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ พัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้พร้อมรองรับกับความเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ ผลักดันให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้าร่วมพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมที่ดี และพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๖.๖ การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลสำเร็จ และผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามประเด็นการพัฒนายุทธศาสตร์และผลการพัฒนาในภาพรวม พัฒนากลไกการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ทั้งการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติในภาพรวม การติดตามประเมินผลการพัฒนาระดับพื้นที่ และการตรวจสอบของภาคประชาชนให้เข้มแข็ง โดยสนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมกลุ่มติดตามความก้าวหน้า ตรวจสอบความโปร่งใสและความสำเร็จของโครงการต่างๆ ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในทุกกระดับ ทั้งฐานข้อมูลระดับภาพรวมและระดับพื้นที่

บทที่ ๑

การประเมินสถานการณ์ของประเทศ

๑. การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๑๐ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๕๔)

การจัดทำแผนพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ เงื่อนไข และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากขึ้น มีการปรับแนวคิดการพัฒนาใหม่จากที่เน้นการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนามาสู่การพัฒนาแบบองค์รวม ที่มีคนหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเน้นกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ได้ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทาง มุ่งพัฒนาสู่ความสมดุลและยั่งยืน เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ประเทศไทยยังคงเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันอย่างต่อเนื่อง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น มุ่งการพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยยังคงยึดถือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙

ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สังคมไทยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางทุกภาคส่วน ภาครัฐได้นำไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายและจัดทำแผนงาน โครงการต่างๆ จำนวนมาก การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ค้ำประกันถึงเหตุผลและมีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ภาคเอกชนทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชนได้ปรับกลยุทธ์การลงทุนเพื่อให้ธุรกิจมีภูมิคุ้มกันจากความเสี่ยง ภาคประชาชนและชุมชนมีการปรับวิถีการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเองมากขึ้น การยึดมั่นและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติ ส่งผลให้สังคมไทยเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันสูงขึ้นในหลายด้าน และสามารถปรับตัวรับกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนได้จากความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยโดยรวมไม่ได้รับผลกระทบ โดยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อยู่ระหว่างร้อยละ ๖๖-๖๘ ใกล้เคียงกับร้อยละ ๖๖.๐ ในปี ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง การมีงานทำ ความเข้มแข็งของชุมชน และความอบอุ่นของครอบครัวส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทย

การติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พบว่าบรรลุความสำเร็จที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศไทยเข้มแข็ง และมีภูมิคุ้มกัน สามารถรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจการเงินโลกและวิกฤตการเมืองภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจเริ่มเติบโตอย่างมีคุณภาพ การขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗.๘ ในปี ๒๕๕๓ หลังจากชะลอตัวอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๕.๑ ในปี ๒๕๔๙ และหดตัวลงร้อยละ ๒.๓ ในปี ๒๕๕๒ สอดคล้องกับผลผลิตภาพการผลิตรวมที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕.๑ ในปี ๒๕๕๓ หลังจากชะลอตัวลงจากร้อยละ ๒.๔ ในปี ๒๕๔๙ และหดตัวลงร้อยละ ๔.๓ ในปี ๒๕๕๒ อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจเริ่มลดลง สัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๒.๘ ในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๒๙.๖ ในปี ๒๕๕๒ สะท้อนว่าการออมในประเทศอาจมีไม่เพียงพอต่อความต้องการลงทุนในประเทศในอนาคต นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงพึ่งพิงตลาดระหว่างประเทศ สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศลดลงเป็นร้อยละ ๖๗.๕ ในปี ๒๕๕๓ จากร้อยละ ๗๔.๘ ในปี ๒๕๕๒ รวมทั้งปัญหาหนี้สาธารณะที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอาจเป็นตัวบั่นทอนเสถียรภาพของเศรษฐกิจในอนาคต

ในด้านคุณภาพชีวิตของคนไทยดีขึ้น สัดส่วนความยากจนได้ลดลงจากร้อยละ ๙.๖ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๗.๘ ในปี ๒๕๕๓ และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยมีแนวโน้มดีขึ้น คนไทยมีงานทำ ระดับการจ้างงานอยู่ในระดับค่อนข้างเต็มที่และสูงกว่าเป้าหมาย คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย ทำให้คนไทยร้อยละ ๙๙.๔ มีหลักประกันสุขภาพ รวมทั้งคนส่วนใหญ่ได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการของสังคมมากขึ้น มีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย สำหรับศักยภาพคนไทยโดยรวมถึงแม้ว่าจะดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าเป้าหมายหลายด้าน จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๘.๒ ปี ขณะที่เป้าหมายกำหนด ๑๐ ปี การยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมต้นขึ้นไปมีเพียงร้อยละ ๔๕.๖ ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ ๖๐.๐ ขณะที่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดมีการดำเนินงานอย่างจริงจัง แต่ความรุนแรงของปัญหากลัมน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะมีกลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี เข้ามาเกี่ยวข้องในประเด็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย ปัญหาที่ยังต้องให้ความสำคัญต่อเนื่อง ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคม การลดความเหลื่อมล้ำของประชาชน การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และการบริหารจัดการภาครัฐในเรื่องความโปร่งใส

การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าประเภทต่างๆ อาทิ ป่าชายเลน ป่าชุมชน ปลูกป่าสาธิต สวนป่าของภาคเอกชน และการคุ้มครองป่านุรักษ์ ทำให้พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๒.๗ ของพื้นที่ประเทศ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๓๓.๖ ของพื้นที่ประเทศ ในปี ๒๕๕๓ เช่นเดียวกับการพัฒนาพื้นที่ชลประทานทั้งขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โครงการแก้มลิง ได้ส่งผลให้พื้นที่ชลประทานเพิ่มเป็น ๒๙.๓ ล้านไร่ในปี ๒๕๕๓ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาฟื้นฟูคุณภาพดินยังดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมาย การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการลดมลพิษยังมีปัญหาการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มสูงขึ้น คุณภาพน้ำและอากาศต่ำกว่ามาตรฐาน แหล่งน้ำมีสถานะเสื่อมโทรม คุณภาพแม่น้ำสายหลักลดลงต่อเนื่อง แหล่งน้ำที่มีคุณภาพเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปมีจำนวนลดลงเหลือร้อยละ ๖๑.๐ ในปี ๒๕๕๓ ลดจากร้อยละ ๗๔.๐ ในปี ๒๕๔๙ นอกจากนี้การควบคุมการใช้และการแพร่กระจายของสารเคมีอันตรายขาดประสิทธิภาพ การจัดการของเสียอันตรายยังทำได้ต่ำกว่าเป้าหมาย ส่งผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีมลภาวะมากขึ้น ในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องเร่งฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์ ควบคุมมลพิษและสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ และเพื่อการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างยั่งยืน

๒. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทั้งระดับโลกและในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งโอกาสที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ขณะที่ต้องคำนึงถึงภัยคุกคามและจุดแข็งที่ใช้ผลักดันการพัฒนาให้ก้าวหน้า รวมทั้งแก้จุดอ่อนที่มีอยู่ไม่ให้เป็นอุปสรรคการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปอย่างรอบคอบ พร้อมทั้งประเมินศักยภาพของประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สรุปได้ ดังนี้

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงสำคัญระดับโลก ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงกฎ กติกาใหม่ของโลก การเกิดขั้วเศรษฐกิจหลายศูนย์กลางในโลก การเป็นสังคมผู้สูงอายุของโลก ภาวะโลกร้อน และวิกฤตความสมดุลของพลังงานและอาหาร สรุปได้ดังนี้

๒.๑.๑ กฎ กติกาใหม่ของโลกหลายด้านส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัว วิกฤตเศรษฐกิจและการเงินของโลกที่ผ่านมาได้ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบในการบริหารจัดการเศรษฐกิจโลกเพื่อการจัดระเบียบใหม่ของโลกที่สำคัญ ได้แก่ กฎ ระเบียบด้านการค้าและการลงทุนที่เน้นสร้างความโปร่งใส และนำเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาโลกร้อนมาติดกันทางการค้ามากขึ้น ทั้งในรูปแบบที่เป็นมาตรการภาษีและที่ไม่ใช่มาตรการภาษี ส่งผลให้การส่งออกสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาไปประเทศพัฒนาแล้วทำได้ยากขึ้น การเปิดเสรีในสาขาการค้า บริการ และการลงทุนในบางสาขาผ่านความร่วมมือแบบพหุภาคีหรือข้อตกลงในภูมิภาค ที่ประเทศสมาชิกต้องให้ความสำคัญในการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างประเทศผู้ลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและมาตรฐานทางบัญชีมีความเข้มงวดมากขึ้น ความร่วมมือระหว่างประเทศและองค์การกำกับดูแลด้านการเงินของแต่ละประเทศในการเฝ้าระวังและเตือนภัยจะมีเพิ่มขึ้น นโยบายการเงินที่ให้ความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินควบคู่ไปกับเสถียรภาพด้านราคาสินค้าและบริการ และการปรับกฎ ระเบียบ กติกาในด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ทำให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องมีส่วนร่วมในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากขึ้นในอนาคต และเผชิญข้อจำกัดที่กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วกำลังดำเนินมาตรการใหม่ๆ ในรูปแบบต่างๆ ทั้งมาตรการพหุภาคี และมาตรการฝ่ายเดียวในลักษณะสมัครใจและบังคับ อาทิ การย้ายฐานการผลิตคาร์บอนจากประเทศพัฒนาแล้วมาอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา และมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาเสียเปรียบ นอกจากนี้ กฎ ระเบียบด้านสังคมเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ในเชิงการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศโดยเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน เป็นประเด็นที่ประเทศพัฒนาแล้วเรียกร้องให้ประเทศกำลังพัฒนาปฏิบัติตาม เช่น กระบวนการผลิตสินค้าจะต้องไม่ใช่แรงงานเด็ก ต้องไม่ละเมิดสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรของบุคคลหรือชุมชน การลงทุนของบริษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนาต้องคำนึงถึงประเด็นสิทธิมนุษยชนนอกเหนือไปจากความได้เปรียบในด้านต้นทุน เป็นต้น

กฎ กติกาใหม่ของโลกเหล่านี้ จะเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการค้าที่ผลักดันผู้ประกอบการไทย ต้องยกระดับการผลิตให้ได้มาตรฐานที่กำหนดเพื่อสามารถแข่งขันได้ ข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และธรรมาภิบาลจะเป็นแรงกดดันให้ต้องปรับกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันสูงขึ้น

๒.๑.๒ การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง รวมทั้งภูมิภาคเอเชียซึ่งทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อาทิ ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และกลุ่มประเทศอาเซียน ที่มีแนวโน้มเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมโลก โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของห่วงโซ่การผลิตภายในภูมิภาคและต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ประเทศในตะวันออกกลาง รัสเซีย และประเทศผู้ผลิตสินค้าที่เป็นวัตถุดิบจะได้รับผลประโยชน์จากราคาน้ำมันและราคาสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดโลกที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น ขณะเดียวกันนโยบายการเปิดประเทศของจีน รัสเซีย พลวัตการขยายตัวของบราซิลและอินเดีย และการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางในภูมิภาคเอเชีย จะช่วยเพิ่มกำลังซื้อในตลาดโลก นอกจากนี้วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อศักยภาพการขยายตัวของประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่ ทำให้เศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่ความเป็นโลกหลายศูนย์กลางทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเงินในระยะปานกลาง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ คาดว่าเศรษฐกิจโลกจะขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๐ ต่อปี ขณะที่เศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียจะขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๘.๙ ต่อปี^๑

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลกจะมีมากขึ้น และการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้แก่ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ซึ่งประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายด้าน อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งทางด้านการศึกษา ทักษะด้านภาษา และทักษะฝีมือแรงงาน รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อาทิ การบริหารจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาคและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งร่วมกันเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนของภูมิภาค

๒.๑.๓ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่เป็นสังคมผู้สูงอายุนานกว่า ๔๐-๕๐ ปี อาทิ ฝรั่งเศส สวีเดน สหรัฐอเมริกา อิตาลี และญี่ปุ่น ส่วนประเทศกำลังพัฒนา อาทิ เกาหลี สิงคโปร์ จีน อินโดนีเซีย บรูไน ไทย และเวียดนาม ได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้วในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ประชากรสูงอายุในโลกจะเพิ่มขึ้นอีก ๘๑.๙ ล้านคน เกิดผลกระทบหลายอย่าง อาทิ การย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติทั้งแรงงานที่มีฝีมือและไร้ฝีมือเพื่อทดแทนกำลังแรงงานในประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกัน ก็เกิดภาวะสมองไหล โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนจากการใช้แรงงานเข้มข้นมาเป็นการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้การพัฒนาคนมุ่งสร้างให้มีความรู้ มีศักยภาพ ทักษะและความชำนาญ ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีทดแทนกำลังแรงงานที่ขาดแคลน ประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะมีรายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น ทำให้งบประมาณสำหรับการลงทุนพัฒนาด้านอื่นๆ ลดลง

การที่สัดส่วนผู้สูงอายุของประชากรโลกโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต จะเป็นโอกาสของประเทศไทยในการให้บริการดูแลผู้สูงอายุและการให้บริการการแพทย์และสุขภาพ แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็ต้องปรับตัวเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสวัสดิการสังคมเพื่อรองรับการปรับตัวเข้าสู่โครงสร้างสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้แรงกดดันด้านงบประมาณที่มีมากขึ้นในภาวะที่เศรษฐกิจโลกมีความผันผวน รวมทั้งยังต้องเตรียมรับมือกับปัญหาขนาดของกำลังแรงงานที่จะขยายตัวช้าลงและลดลงในอนาคต ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

^๑ International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2011

๒.๑.๔ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติและผลกระทบต่อระบบการผลิตของโลกที่รุนแรงมากขึ้น อุณหภูมิโลกสูงขึ้นโดยเฉลี่ย ๐.๒ องศาเซลเซียสต่อทศวรรษ ในช่วง ๓๐ ปี ที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล และภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและทวีความรุนแรง ทั้งอุทกภัย แผ่นดินไหว ดินถล่ม วัตภัย ภัยแล้ง และไฟป่า ระบบนิเวศในหลายพื้นที่ของโลกจะอ่อนแอ เปรียบบาง เกิดการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ และความหลากหลายทางชีวภาพ และสูญเสียพันธุ์พืชและสัตว์ พื้นผิวโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ โดยเฉพาะการสูญเสียพื้นที่ชายฝั่งเนื่องมาจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น นำไปสู่การย้ายถิ่นของประชากรที่อยู่อาศัยบริเวณชายฝั่งทะเล รวมทั้งสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน เขตท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ภาวะโลกร้อนยังส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และโรคระบาดเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของประชากร และส่งผลกระทบต่อผลิตภาพของกำลังแรงงาน และการสูญเสียทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ระดับคาร์บอนไดออกไซด์และอุณหภูมิที่สูงขึ้น ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝน ภัยธรรมชาติที่รุนแรง และการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช จะส่งผลกระทบต่อระบบการเพาะปลูกและปริมาณผลผลิตทางการเกษตรในหลายพื้นที่ของโลกลดลง ส่งผลกระทบต่อทางสังคมตามมา อาทิ ปัญหาความยากจน การอพยพย้ายถิ่น และการแย่งชิงทรัพยากรเพิ่มขึ้น

ในระยะยาว ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในสภาพภูมิอากาศของโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น จะส่งผลซ้ำเติมให้ปัญหาการขาดแคลนอาหาร และความเสียหายของพืชผลทางการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจให้กับประเทศที่มีภาคเกษตรเป็นแหล่งรายได้สำคัญรวมทั้งประเทศไทย นอกจากนี้ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและเกิดขึ้นบ่อยครั้งจะเป็นตัวฉุดให้การพัฒนาประเทศไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

๒.๑.๕ ความมั่นคงทางอาหารและพลังงานโลกมีแนวโน้มจะเป็นปัญหาสำคัญ อัตราการใช้พลังงานของโลกในภาพรวมจะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ขณะที่พลังงานฟอสซิลมีจำกัด จึงเกิดการพัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนจากพืชเพิ่มขึ้น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลผลิตอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของประเทศและการส่งออก นอกจากนี้ ความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารที่เพิ่มขึ้นจากการเพิ่มของประชากรโลก และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะสูงขึ้น โดยเฉพาะในทวีปเอเชียและแอฟริกา แต่ผลผลิตพืชอาหารโลกลดลงจากข้อจำกัดด้านพื้นที่และศักยภาพทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาการครอบครองทรัพยากรพันธุกรรมและการผูกขาดทางการค้าเมล็ดพันธุ์พืช ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรรายย่อยจำนวนมากที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรป่าไม้ พันธุ์พืชต่างๆ เป็นอาหารและยาสมุนไพร และความมั่นคงทางอาหารของประเทศในระยะยาว

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก วิกฤตอาหารถือเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าภาคเกษตรเพื่อการส่งออก แต่ประเทศไทยเองก็ยังพึ่งพิงการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศที่มีราคาสูง และหันมาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพลังงานทดแทน แต่อาจนำไปสู่ความไม่สมดุลระหว่างการปลูกพืชอาหารและพลังงาน และเกิดการแย่งชิงพื้นที่เพาะปลูกหรือปัญหาอื่นๆ ตามมา

๒.๑.๖ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตอบสนองการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทั้งด้านการเงิน การผลิตและการควบคุมคลังสินค้า รวมถึงนาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำงานของสมองและจิต เป็นโอกาสใน

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาพลังงานและวัสดุต่างๆ จากพืช การทดแทนแรงงานด้วยเครื่องจักร การพัฒนาสุขภาพและศักยภาพในการทำงานของผู้สูงอายุ เป็นต้น ขณะเดียวกัน อาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น การจารกรรมข้อมูลธุรกิจหรือข้อมูลส่วนบุคคล การสิ้นไหลของวัฒนธรรมอย่างไร้พรมแดน การใช้สื่อเผยแพร่ข้อมูลเท็จ และเป็นเครื่องมือของการก่อการร้าย เป็นต้น ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีช้าจะกลายเป็นผู้ซื้อและมีผลิตภาพต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมก็เป็นช่องว่างที่จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังอยู่ในสถานะของผู้ซื้อเทคโนโลยีมากกว่าผู้คิดค้นหรือสร้างขึ้นเอง ทำให้ยังมีการพึ่งพาจากต่างประเทศในระดับสูง ขณะที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย โดยที่ยังขาดแนวทางรองรับหรือคัดกรองการไหลเข้ามาของข้อมูลข่าวสารที่ไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่วิกฤตศีลธรรมและปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา

๒.๑.๗ การก่อการร้ายสากลเป็นภัยคุกคามประชาคมโลก การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวทั่วโลกและรุนแรง มีรูปแบบและโครงข่ายที่ซับซ้อนมากขึ้น เกิดกระแสการป้องกัน การก่อการร้ายทั่วโลก องค์กรสหประชาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาภัยคุกคามจากการก่อการร้าย อาทิ การจัดทำอนุสัญญาตลอดจนพิธีสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับแนวทางแก้ไขปัญหาคือการก่อการร้ายสากลให้ประเทศสมาชิกถือปฏิบัติให้สอดคล้องกัน ขณะที่สหรัฐอเมริกามีมาตรการที่เข้มงวด ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ และต้นทุนการส่งออกของผู้ประกอบการไทย ดังนั้น การสร้างความร่วมมือภายใต้กรอบต่างๆ ต้องเตรียมความพร้อมในการควบคุมปัจจัยที่เกื้อหนุนการก่อการร้ายระหว่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ

สถานการณ์การก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในเชิงอุดมการณ์ทางศาสนาและลัทธิความเชื่อต่างๆ ส่งผลให้สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ยังคงมีอยู่ต่อไป ในขณะเดียวกันแนวโน้มความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคาดว่าจะทำให้ขีดความสามารถในการปฏิบัติการของกลุ่มการก่อการร้ายเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงและเป็นวงกว้างมากกว่าเดิม

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ สรุปได้ดังนี้

๒.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านเศรษฐกิจ

๑) ประเทศไทยสามารถรักษาอัตราการขยายตัวและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเศรษฐกิจไทยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๘ ระหว่างปี ๒๕๓๗-๒๕๕๓ ขณะเดียวกันโครงสร้างการผลิตและบริการได้ปรับเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมกลายเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสูงต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ ๓๖.๐ ในปี ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๔๐.๘ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นผลมาจากการย้ายฐานการผลิตเพื่อการส่งออกของประเทศญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ผลิตภาพการผลิตรวมของภาคอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๑.๘ ในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๓ เนื่องจากความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและการดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศยังคงค่อนข้างจำกัด

ภาคเกษตรมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากภาคเกษตรเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของ

ภาคอุตสาหกรรม จากความเข้มแข็งของฐานทรัพยากรธรรมชาติและความสะดวกสบายของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการสะสมความรู้และภูมิปัญญาทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจ ช่วยลดการขาดดุลการค้า พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน และรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการผลิตอื่นของประเทศ

๒) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจของประเทศกับเศรษฐกิจต่างประเทศทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะกิจกรรมทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมาโดยตลอด ทั้งนี้ การส่งออกของไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๓) และสามารถรักษาสัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกที่ร้อยละ ๑.๒ ต่อเนื่องมาตลอดนับแต่ปี ๒๕๔๙ ถึง ๒๕๕๓ ซึ่งส่งผลให้สัดส่วนการพึ่งพาต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ ๘๔.๙ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในแผนพัฒนา ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) เป็นร้อยละ ๑๓๗.๕ ในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓) สำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย แต่จากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง ทำให้บทบาทของการลงทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๔๑.๒ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๗ เป็นร้อยละ ๒๕.๗ ในปีช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐

๓) ระบบเศรษฐกิจของไทยยังมีความอ่อนแอด้านปัจจัยสนับสนุน ไม่เอื้อต่อการจัดระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพการบริการของโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย กฎ และระเบียบทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้โครงสร้างเศรษฐกิจของไทยไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน และยังคงต้องพึ่งพิงและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกประเทศมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ การกระจายผลตอบแทนต่อปัจจัยแรงงานของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๐.๒ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๘ เป็นร้อยละ ๒๙.๔ และ ๒๘.๙ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ และ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ ตามลำดับ ในขณะที่ผลตอบแทนของปัจจัยการผลิตอื่นๆ ที่ไม่ใช่แรงงาน เช่น ผลตอบแทนของทุน ผู้ประกอบการ และที่ดิน เป็นต้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาประเทศในอนาคต จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพโดยใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม พร้อมทั้งใช้โอกาสจากปัจจัยภายนอกให้เกิดประโยชน์กับประเทศได้อย่างเหมาะสมและขยายฐานการพัฒนาให้ทั่วถึงมากขึ้น

๒.๒.๒ การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคม

๑) ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุจากการมีโครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุเพิ่มขึ้น วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ขณะที่การย้ายถิ่นของประชากรส่งผลให้ความเป็นเมืองสูงขึ้น โครงสร้างประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยลดต่ำลงอยู่ที่ ๑.๖ ในปี ๒๕๕๑ ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ลดลงจากร้อยละ ๒๐.๕ : ๖๗.๖ : ๑๑.๙ ในปี ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๑๘.๓ : ๖๖.๙ : ๑๔.๘ ในปี ๒๕๕๕ ทำให้ประเทศไทยเผชิญภาวะขาดแคลนกำลังคนในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อผลิตภาพการผลิตของประเทศ นอกจากนี้ ประชากรจากชนบทอพยพเข้ามาทำงานในเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้สัดส่วนประชากรในเขตเมืองเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๑.๑ ในปี ๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๔๕.๗ ในปี ๒๕๕๓ หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๔๖.๙ ความเป็นเมืองที่ขยายไป

อย่างรวดเร็วส่งผลให้วิถีชีวิตมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ การอยู่อาศัยแบบเครือญาติเปลี่ยนไปสู่การเป็นปัจเจกมากขึ้น โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนไปสู่ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ และครัวเรือนที่มีอายุรุ่นเดียวกัน สองรุ่น และรุ่นกระโดด (ตายาย-หลาน) หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกันสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น เช่น อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นจาก ๔.๕ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๔๕ เป็น ๕.๕ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๕๓ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศต่อเด็กและสตรีเพิ่มขึ้น

๒) คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาและสติปัญญาของเด็ก มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และผลิตภาพแรงงานต่ำ การพัฒนาที่ผ่านมาทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ระดับการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น ในปี ๒๕๕๓ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัย ๑๕ ปีขึ้นไปเพิ่มเป็น ๘.๒ ปี แต่ยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษา โดยคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงจากร้อยละ ๓๙.๐ ในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๓๔.๙ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๕๕ อีกทั้ง ยังมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น อัตราการตั้งครรรภ์ของวัยรุ่นหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปี เพิ่มจาก ๕๔.๙ ต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปีพันคนในปี ๒๕๔๘ เป็น ๕๖.๒ ในปี ๒๕๕๓ ส่วนกลุ่มวัยเด็กมีพัฒนาการด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างต่ำ โดยเด็กอายุ ๐-๕ ปีที่มีพัฒนาการสมวัยมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๗๒ เหลือเพียงร้อยละ ๖๗ ขณะที่กลุ่มวัยทำงานยังมีผลิตภาพต่ำ มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยของผลิตภาพแรงงานช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ เพียงร้อยละ ๑.๘ ขณะเดียวกัน จากการดำเนินนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ส่งผลให้มีแรงงานต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย ๑.๓ ล้านคน ในปี ๒๕๕๓ คิดเป็นแรงงานถูกกฎหมายร้อยละ ๒๘.๔ และแรงงานผิดกฎหมายถึงร้อยละ ๗๑.๖ นอกจากนี้ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับแรกสูงขึ้นในทุกโรค ทั้งโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดในสมอง โรคหัวใจ และมะเร็ง โดยเฉพาะกลุ่มวัยสูงอายุเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น โดยพบว่าร้อยละ ๓๑.๗ ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคือ เบาหวาน ร้อยละ ๑๓.๓ และหัวใจ ร้อยละ ๗.๐ ที่จะส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของภาครัฐในอนาคต

๓) ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีการจัดสวัสดิการทางสังคม ในหลายรูปแบบ แต่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง คนไทยสามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพได้ถึง ๖๓.๑ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๔ ของประชากรผู้มีสิทธิทั่วประเทศ จากการดำเนินนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และมีการดำเนินการเรื่องการคุ้มครองทางสังคมในรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน การให้ความคุ้มครองส่งเสริมสิทธิประโยชน์คนไทยและแรงงานไทย การริเริ่มจัดทำกองทุนการออมแห่งชาติเพื่อเป็นการออมระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น แต่ยังมีบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคม กล่าวคือ กำลังแรงงานของประเทศมีหลักประกันทางสังคมเพียงร้อยละ ๓๖.๖ ขณะที่แรงงานอีกร้อยละ ๖๒.๑ ยังไม่มีหลักประกันทางสังคม อย่างไรก็ตาม ได้มีการขยายความคุ้มครองให้แรงงานนอกระบบภายใต้การประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเริ่มให้ผู้สนใจสมัครเป็นผู้ประกันตนเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ ขณะเดียวกันผู้สูงอายุร้อยละ ๗๐.๐ หรือ ๕ ล้านคนมีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตเพียงเบี้ยยังชีพ และกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๑๐.๐ ของประชากรมีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ ๙๔.๐ นอกจากนี้คุณภาพบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุขยังคงมีความแตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นจากผลการประเมินสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายพื้นที่ และการกระจายทรัพยากรสาธารณสุขในแต่ละภูมิภาค

๔) ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากรและโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรเป็นปัญหาการพัฒนาประเทศ การกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มที่มีโอกาสและรายได้สูง ทำให้สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยร้อยละ ๑๐ ของประชากร กับกลุ่มคนจนร้อยละ ๑๐ ของประชากร มีความแตกต่างกันถึง ๒๒.๘ เท่า ในปี ๒๕๕๒ แม้ว่ารัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ผ่านนโยบายต่างๆ อาทิ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และนโยบายการให้สินเชื่อเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่าย ทำให้คนยากจนในประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๔๒.๒ หรือ ๒๒.๑ ล้านคน ในปี ๒๕๓๑ เหลือร้อยละ ๘.๑ หรือ ๕.๓ ล้านคน ในปี ๒๕๕๒ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คนยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา การรับรู้ข่าวสาร และอำนาจต่อรอง การประท้วง การใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม และยาเสพติด เป็นปัจจัยลดทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และทำให้ประชาธิปไตยอ่อนแอ ขณะเดียวกัน การกระจายผลตอบแทนระหว่างปัจจัยการผลิต และการกระจายรายได้ระหว่างภูมิภาคแตกต่างกัน ผลตอบแทนของแรงงานมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๐.๒ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นร้อยละ ๒๘.๙ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขณะที่ผลตอบแทนของทุน ผู้ประกอบการ และที่ดินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

๕) สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจน ขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้จากคนในสังคมมีความถี่ในการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ขณะที่กระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาได้ไม่เต็มที่ ผู้ที่ใช้ความรุนแรงมักขาดความยับยั้งชั่งใจ มีพฤติกรรมเลียนแบบหรืออาจเกิดจากการเลียนดู ขาดการใช้เหตุใช้ผล ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร ส่งผลให้สังคมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง

๖) สังคมไทยเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนันโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในช่วง ๔ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีสัดส่วน ๕.๐-๕.๔ คดีต่อเด็กพันคน สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๙ ที่มีสัดส่วน ๓.๓-๕.๑ คดียาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๘,๘๐๓ คดี ในปี ๒๕๔๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๔,๖๙๕ คดี ในปี ๒๕๕๓ ทั้งนี้ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนและสถานศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนพบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๙.๒ ปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๕๑.๓ ปี ๒๕๕๓ ขณะเดียวกันกลุ่มเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเล่นการพนันมากขึ้น

๗) สังคมไทยตื่นตัวทางการเมืองและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและระบบธรรมาภิบาลมากขึ้น ประชาชนไทยมีความตื่นตัวในทางการเมืองสูงขึ้น การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น การตรวจสอบทางการเมืองเกิดขึ้นต่อเนื่อง ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น มีการจัดตั้งเครือข่ายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีการดำเนินธุรกิจในรูปแบบกิจการเพื่อสังคม ซึ่งเป็นแนวทางการลงทุนใหม่ของการประกอบธุรกิจเพื่อการเจริญเติบโตของภาคสังคมเป็นหลัก ไม่มุ่งกำไรสูงสุด อย่างไรก็ตามในด้านการ

บริหารจัดการยังมีปัญหาความโปร่งใส และไม่สุจริต ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๓ มีคะแนนในช่วง ๓.๒-๓.๕ เทียบกับในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่คะแนนอยู่ในช่วง ๓.๒-๓.๘ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

๒.๒.๓ การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) **ทุนทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม** จากการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางด้านการค้า และการลงทุน ซึ่งทำให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเกินศักยภาพและกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๕๓.๓ ในปี ๒๕๐๔ เหลือร้อยละ ๓๓.๖ ในปี ๒๕๕๓ อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะรักษาสมดุลของระบบนิเวศ พื้นที่ป่าต้นน้ำอยู่ในชั้นวิกฤตถึง ๑๔ ล้านไร่ ส่งผลให้เกิดอุทกภัยและปัญหาภัยแล้ง รวมทั้งการขาดแคลนน้ำมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีปริมาณน้ำต้นทุนเพียง ๒ ใน ๓ ของความต้องการใช้น้ำเท่านั้น การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพมีแนวโน้มสูงขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ การกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่หลายแห่งอยู่ในภาวะวิกฤต ปี ๒๕๕๐ แนวชายฝั่งทะเลทั่วประเทศถูกกัดเซาะ ๑๕๕ แห่ง รวมเป็นความยาวประมาณ ๖๐๐ กิโลเมตร เกิดการสูญเสียที่ดินไปถึง ๑๑๓,๐๔๒ ไร่ คิดเป็นมูลค่าความเสียหายเฉพาะที่ดินประมาณ ๑ แสนล้านบาท ส่วนพื้นที่แนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนในทั้งหมดซึ่งได้รับการจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงมากกว่า ๕ เมตรต่อปี ขณะที่ทรัพยากรดินที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ มีความเสื่อมโทรมและมีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรงและระดับวิกฤตเท่ากับ ๓๖.๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒ ของพื้นที่ประเทศ การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และปัญหาการกระจายการถือครอง มีการเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งการขยายตัวของเมือง พื้นที่อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม รุกพื้นที่เกษตรกรรมมากขึ้น

๒) **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลซ้ำเติมให้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรุนแรง กระทบต่อผลผลิตภาคเกษตรและความยากจน** ภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมาทำให้เกิดการเสียสมดุลของธรรมชาติ ส่งผลกระทบเชื่อมโยงในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ที่เริ่มปรากฏชัดเจนในบริเวณภาคกลางเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและภาคอีสานตอนล่างที่มีอุณหภูมิสูงขึ้น ทำให้พืชและสัตว์ต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบนิเวศที่เปลี่ยนไปเกิดการเปลี่ยนแปลงของพันธุ์พืช สัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในป่า ความหลากหลายทางชีวภาพก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ระบบนิเวศทางทะเลก็ได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน เนื่องจากอุณหภูมิผิวน้ำที่เพิ่มขึ้นและระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นในบางพื้นที่ส่งผลให้พืชและสัตว์ทะเลบางชนิดสูญพันธุ์ เกิดการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และส่งผลกระทบต่อแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งประกอบอาชีพ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญโดยตรงหากไม่ได้รับการป้องกัน ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา ปริมาณน้ำฝนในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้าในบางพื้นที่มีแนวโน้มลดลง เกิดภัยพิบัติภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำหลาก ภัยแล้งยาวนาน หรือดินถล่มในหลายพื้นที่ เกิดความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตรคิดเป็นมูลค่ากว่าสี่พันล้านบาทต่อปี การสูญเสียผลผลิตทางการเกษตรจากการเกิดภัยแล้งยาวนานหรือน้ำท่วมซ้ำซากส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรที่ต้องประสบปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน หรือต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ขณะที่ผลผลิตตกต่ำ เกิดการสูญเสียที่ดินของเกษตรกรรายย่อย นำไปสู่การบุกรุกที่ป่าเพิ่มขึ้น และความขัดแย้งเชิงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๓) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขณะที่มีความขัดแย้งทางนโยบายในการบูรณาการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขาดการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การกำหนดเครื่องมือและกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแบบแยกส่วน ระบบการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้มาตรฐาน ไม่ครอบคลุม และขาดการเชื่อมโยงกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม กฎหมายมีลักษณะของการบริหารจัดการทรัพยากรรายสาขา ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ขาดความเป็นธรรม และความโปร่งใส นอกจากนี้ มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร เช่น ที่ดิน น้ำ และป่าไม้ เป็นต้น ขณะที่เกิดความขัดแย้งของนโยบายระหว่างการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ภาคประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ดังเช่นกรณีปัญหามลพิษในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในมิติเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

๔) ประเทศไทยยังมีความมั่นคงด้านอาหาร แม้จะต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและความต้องการพืชพลังงาน ผลผลิตเกษตรมีเพียงพอสำหรับการบริโภคและส่งออก แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกไปสู่พืชพลังงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง แต่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตพืชอาหารสำคัญในภาพรวมของประเทศ อาทิ ข้าวนาปีที่มีพื้นที่การผลิตไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ดี ผลกระทบจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการพัฒนาระดับคุณภาพระบบการผลิตของภาคการเกษตรในอนาคต รวมถึงแนวนโยบายภาคเกษตรของประเทศที่ให้ความสำคัญในการเลือกส่งเสริมการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานอย่างสมดุล

๒.๒.๔ การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ

๑) รัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และวางรากฐานธรรมาภิบาลของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น วิกฤตการณ์ทางการเมืองปี ๒๕๔๙ ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยของไทยมีค่าคะแนน ๕.๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๙๐ จากประเทศกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แต่ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่นำไปสู่กระบวนการเลือกตั้ง ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยในปี ๒๕๕๑ เพิ่มขึ้นเป็น ๖.๘ เป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน และอยู่ลำดับที่ ๕๔ จากประเทศกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนเกิดความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมบริหารประเทศที่สูงกว่าในอดีต การรวมตัวแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเป็นการวางรากฐานการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย และเสริมสร้างการเมืองให้โปร่งใส สุจริตมากขึ้น

๒) ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลต่อเศรษฐกิจ การดำรงชีวิตของประชาชน ความเชื่อมั่นของนานาชาติ และทำให้ความสงบสุขลดลง ความขัดแย้งทางการเมืองอันเนื่องมาจากการชุมนุมประท้วงและการก่อความรุนแรงในเหตุการณ์ต่างๆ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสามัคคีของคนในชาติ เป็นเหตุให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ไม่สามารถบริหารประเทศได้เต็มความสามารถ ลดความเชื่อมั่นจากนักลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งการใช้ความรุนแรงในการยุติปัญหาระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนทำให้เกิดการบาดเจ็บและความล้มตายของผู้คน ความรุนแรงที่เกิดขึ้นยังทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความเครียด ความวิตกกังวล และหวาดระแวงเพิ่มมากขึ้น ขณะที่

ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังรุนแรง ทำให้มีผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บ และทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ความไม่สงบยังทำให้เศรษฐกิจภาคใต้อ่อนแอ มีการว่างงาน คนจนเพิ่มขึ้น และการที่เจ้าหน้าที่รัฐถูกทำร้าย ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ให้บริการประชาชนได้ตามปกติ คนในท้องถิ่นจึงมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการของรัฐ อาทิ ด้านสุขภาพอนามัย สถานการณ์ความรุนแรงทั้ง ๒ กรณี เป็นปัจจัยลบที่ส่งผลให้ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีระดับดัชนีวัดความสงบสุขอยู่ในระดับต่ำที่สุดประเทศหนึ่งในโลก และต่ำที่สุดเป็นอันดับที่สองในกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากประเทศพม่าเพียงประเทศเดียว

๓) ประสิทธิภาพภาครัฐมีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่ดีขึ้นจากช่วงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ แต่ขีดความสามารถในการป้องกันการทุจริตต้องปรับปรุง ระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นถึง ๑๐ ลำดับจากลำดับที่ ๒๗ ในปี ๒๕๕๐ เป็นลำดับที่ ๑๘ ในปี ๒๕๕๓ มีสาเหตุมาจากการปรับโครงสร้างระบบราชการให้การบริหารงานมีอิสระและคล่องตัว มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นได้ผลเป็นรูปธรรม โดยจังหวัดสามารถจัดทำแผนและตั้งค่างบประมาณของจังหวัดได้เอง รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความคืบหน้ามากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการที่ขีดความสามารถการพัฒนาระบบราชการไทยด้านความการทุจริตและประพฤติมิชอบ เปรียบเทียบกับ ๕๘ ประเทศ ลดลงจาก ๓.๐ คะแนนเป็น ๑.๘ คะแนน ในช่วงเวลาเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่า ระบบราชการไทยยังต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติงานภายใต้วินัยที่ดีและการตรวจสอบการดำเนินงาน

๔) การกระจายอำนาจประสบความสำเร็จในเรื่องการเพิ่มรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แต่มีความล่าช้าในการถ่ายโอนภารกิจและมีความไม่ชัดเจนในการแบ่งบทบาทหน้าที่กับราชการส่วนกลาง การปรับปรุงแผนกำหนดขั้นตอนและแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้ อปท. อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ อปท. มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ยังมีความล่าช้าในด้านการถ่ายโอนภารกิจอยู่หลายประการ เนื่องจากมีความล่าช้าของการแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่จำเป็น รวมทั้งบุคลากรที่จะถ่ายโอนไม่มีความพร้อมหรือมีปัญหาในการปรับตัว ขณะเดียวกัน การจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ของ อปท. มีความซ้ำซ้อนกับส่วนกลาง ทำให้ขาดความชัดเจนในการแบ่งบทบาทหน้าที่ทั้งในเชิงกำกับดูแล การควบคุม และการตรวจสอบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการให้บริการและต้นทุนการบริหารจัดการ รวมทั้งขาดการบูรณาการแผนงานระดับต่างๆ อุปสรรคดังกล่าวส่งผลให้ อปท. ไม่สามารถดำเนินภารกิจตามกฎหมายในการจัดบริการสาธารณะเพื่อรองรับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในภาพรวม

๕) การคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญของไทย ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงบ่อนทำลายประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายการปราบปรามและรณรงค์เพื่อป้องกันคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง แต่ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันโดยรวมของประเทศไทยยังไม่ดีขึ้น ในปี ๒๕๕๐-๒๕๕๓ อยู่ระหว่าง ๓.๒-๓.๕ คะแนน จาก ๑๐ คะแนนเต็ม ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่สูงกว่า เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ส่งผลให้หลายภาคส่วนชุมนุม รวมกลุ่มต่อต้าน เรียกร้องและกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้ง ขณะเดียวกัน เมื่อมีการสำรวจทัศนคติของประชาชนไทยต่อปัญหาการทุจริตพบว่า ประชาชนบางกลุ่มยอมรับได้กับการทุจริตคอร์รัปชันหากทำให้ประเทศชาติรุ่งเรือง ประชาชนกินดีอยู่ดี จึงเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศตามวิถีประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน

๓. การประเมินความเสี่ยง

การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกประเทศที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ซึ่งความเสี่ยงที่สำคัญ ประกอบด้วย

๓.๑ การบริหารภาครัฐอ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจรัฐถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและระหว่างประชาชนกับประชาชนในบางพื้นที่มีช่องว่างมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นแต่การมีส่วนร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายมีน้อย เจ้าหน้าที่รัฐย่อหย่อนในการปฏิบัติตามหน้าที่ การบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง จากการที่ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันชี้ให้เห็นว่ายังคงมีการทุจริตประพฤติมิชอบและไม่โปร่งใส นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย

๓.๒ โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจไทยยังคงพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกประเทศ ทั้งการส่งออกสินค้า การลงทุน และการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศอย่างมาก จึงมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและปัจจัยแวดล้อมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิตดั้งเดิมโดยเฉพาะทุน และแรงงานราคาถูกที่มีผลิตภาพการผลิตต่ำ เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ขณะที่เศรษฐกิจในประเทศยังมีความเหลื่อมล้ำ ประชาชนระดับฐานรากซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรมีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับนอกภาคเกษตร ประสบความยากจนและมีปัญหาหนี้สินเป็นปัจจัยบั่นทอนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย

๓.๓ โครงสร้างประชากรที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนร้อยละ ๑๑.๙ ในปัจจุบัน และจะเพิ่มเป็นร้อยละ ๑๔.๘ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ประเทศไทยจึงจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ ขณะที่ประชากรวัยเด็กมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๒๐.๕ ในปัจจุบันเหลือร้อยละ ๑๘.๓ ในปี ๒๕๕๙ เป็นผลมาจากภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยที่ลดลงต่ำกว่าระดับทดแทน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวทำให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จากสัดส่วนประชากรเด็ก : แรงงาน : ผู้สูงอายุ ๒๐.๕ : ๖๗.๖ : ๑๑.๙ ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๑๘.๓ : ๖๖.๙ : ๑๔.๘ ในปี ๒๕๕๙ แม้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แต่ในอนาคตความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจอาจเพิ่มขึ้น การขาดแคลนแรงงานจะเป็นปัญหาสำคัญไม่เฉพาะแต่ประเทศไทย ภายใต้สถานการณ์ที่ประเทศต่างๆ เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปอย่างเสรี การแข่งขันเพื่อแย่งชิงแรงงานจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานคุณภาพ จะเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยที่ยังมีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการแรงงานต่างชาติ นอกจากนี้ ภาครัฐและครัวเรือนจะมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ส่งผลกระทบต่อภาระงบประมาณของภาครัฐ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในการดูแลสุขภาพอนามัย และการจัดสวัสดิการทางสังคม เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ หากไม่มีการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

๓.๔ ค่านิยมที่ดั่งงามของไทยเสื่อมถอย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระแสโลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ดั่งงาม ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม พฤติกรรมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลง คนไทยให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดั่งงามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน

การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง ต่างแก่งแย่งเอาเปรียบกัน ทำให้คนไทยขาดความสามัคคี การเคารพสิทธิผู้อื่น และการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทยทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ

๓.๕ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของประเทศมีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรง จาก การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกายภาพ การใช้ประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้สถานการณ์ และแนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรง โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำ รูปแบบและพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยทั้งในภาคประชาชนและภาคการผลิต ทำให้มีการใช้ ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ไม่คุ้มค่า และปริมาณของเสียเพิ่มขึ้น เกิดความเสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลาย ทางชีวภาพในระบบนิเวศทางทะเล ชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ และป่าไม้ รวมไปถึงการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง สร้างความเสียหายต่อพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตร หรือแหล่งท่องเที่ยว และการประกอบอาชีพ เกิดการ อพยพย้ายถิ่นทำให้วัฒนธรรมพื้นถิ่นสูญหาย ขณะที่ภัยพิบัติจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มีพื้นที่เสี่ยงต่ออุทกภัย วาตภัย และภัยแล้งเพิ่มขึ้น กระทบต่อฐานการผลิตภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน สุขภาวะและคุณภาพ ชีวิตของประชาชน

๓.๖ ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคง ทั้งที่มาจากปัญหาการก่อความไม่สงบใน ประเทศ ปัญหาการก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจและการแข่งขันด้านต่างๆ ในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งภัย พิบัติที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติมีความรุนแรงและผลกระทบสูง มีแนวโน้มจะมีความรุนแรงและผลกระทบ เพิ่มขึ้นในระยะต่อไป เป็นประเด็นท้าทายต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งการบริหารวิกฤตการณ์ การ เตรียมความพร้อมเพื่อตอบสนองอย่างฉับไว และการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการเสริมสร้าง ศักยภาพของประเทศให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง

๔. การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ

สังคมไทยดำรงอยู่ได้ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ในตลอดระยะเวลาที่ ผ่านมาภายใต้ความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมและการดำเนินยุทธศาสตร์การ พัฒนาที่เหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่กระแสการเปลี่ยนแปลงจะรุนแรงมากขึ้น และจะกระทบต่อการพัฒนาประเทศและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในวงกว้าง จึงควรพิจารณานำจุดแข็ง ของสังคมไทยที่มีมาแต่ในอดีต ตลอดจนจุดเด่นของการดำเนินยุทธศาสตร์ในอดีตมาสร้างเป็นภูมิคุ้มกันให้ ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างก้าวหน้าและมั่นคงต่อไปในอนาคต ดังนี้

๔.๑ ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักที่ยึดโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น เป็นแบบอย่างใน การดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะรัชกาลปัจจุบันที่ทรงเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตบนทาง สายกลางและความพอเพียง รวมถึงทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกรในทุกด้าน นอกจากนี้ การที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันทรงให้ความสำคัญกับการดำเนินวิเทศব্যกับ นานาประเทศอย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเป็นเอกราช ยืนอยู่บนเวทีโลกอย่างมีศักดิ์ศรี มี สัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ รวมถึงมีศักยภาพและความพร้อมในการคงไว้ซึ่งอธิปไตยของชาติ ให้ความสำคัญ ต่อการเป็นพันธมิตรและภาคีการพัฒนา กับประเทศต่างๆ โดยยึดความเป็นกลางในการสร้างความร่วมมือ ระหว่างประเทศ

๔.๒ การพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ในการปรับเปลี่ยนการผลิตจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน และแรงงานที่มีผลิตภาพต่ำ ไปสู่การใช้ความรู้และความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้เป็นพลังขับเคลื่อนและภูมิคุ้มกันประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

๔.๓ สังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม ความเป็นไทยได้ถูกสะท้อนอยู่ในวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกี่ยวโยงกับสภาพสังคมของประเทศ วัฒนธรรมไทยที่ดีงามสามารถยึดโยงคนไทยให้เป็นเอกภาพ ลดอิทธิพลของความทันสมัยและความขัดแย้งในสังคมไทย ประชาชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ครอบคลุมร่วมนำพาความเป็นไทยที่มีจิตสำนึกและอัตลักษณ์ให้บุตรหลานได้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง

๔.๔ ภาคการเกษตรเป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ ภาคการเกษตรมีความสำคัญในสังคมไทย ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ทั้งแหล่งสร้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และเชื่อมโยงวิถีชีวิตของสังคมไทย มีส่วนสำคัญในการลดความยากจน สร้างงาน และลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน การรักษาภาคการเกษตรเป็นแหล่งอาหารหลักของประเทศ สร้างกระแสธรรมชาตินิยม และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง

๔.๕ ชุมชนเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมสวัสดิการ ชุมชนเป็นหน่วยสำคัญที่สุดของประเทศ วิถีชุมชนพึ่งพิงและอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนพึ่งตนเองได้ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน จะเป็นพลังหลักในการพัฒนารากฐานของประเทศให้มั่นคง ชุมชนพึ่งตนเองสามารถบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลไกชุมชนสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง

๕. ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในระยะต่อไป

การประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ พร้อมทั้งการวิเคราะห์จุดอ่อนและข้อจำกัดที่เป็นจุดเสี่ยงของประเทศ รวมทั้งภูมิคุ้มกันที่จะต้องเร่งเสริมสร้างให้เข้มแข็งมากขึ้นในสังคมไทย ได้นำมาสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญเพื่อเป็นกรอบการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ดังนี้

๕.๑ การพัฒนาคนเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญาอย่างยั่งยืน มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ควบคู่กับการเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชน

๕.๒ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีคุณภาพและยั่งยืน มีฐานการพัฒนาที่ทั่วถึง ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชีย ตะวันออกกลาง แอฟริกา และเศรษฐกิจในประเทศ ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ และการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพบนฐานของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ สร้างความเข้มแข็งภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหาร พร้อม

ทั้งขยายเศรษฐกิจฐานรากให้มีความหลากหลายและแข็งแกร่งมากขึ้น มีระบบค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการแรงงานที่เป็นธรรม มีการคุ้มครองแรงงานที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะและความรู้ทั้งด้านการผลิตและการบริหารจัดการ การเข้าถึงทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และพัฒนาระบบการเงินฐานรากและระบบการออมที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มโอกาสการประกอบอาชีพที่มั่นคง รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีคุณภาพและครอบคลุมอย่างทั่วถึง

๕.๓ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมและธุรกิจเอกชนให้เป็นพลังร่วมในการพัฒนาสังคมไทย มุ่งยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน และการจัดการความรู้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการดำเนินธุรกิจที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนคืนสู่สังคมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกระตุ้นชุมชนและภาคประชาสังคมร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ และส่งเสริมให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนา กับบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนุภูมิภาค อาเซียน และโลก

๕.๔ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม เน้นการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่กับการพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะสูง บริหารจัดการโลจิสติกส์ พัฒนาการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พัฒนาระบบราง พัฒนาบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน รวมทั้งปฏิรูปกฎหมาย กฎ ระเบียบทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์

๕.๕ การส่งเสริมความร่วมมืออย่างเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค เน้นสร้างความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนผ่านการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่เชื่อมโยงภูมิภาคเอเชียใต้

๕.๖ การเตรียมความพร้อมของไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ให้ความสำคัญในการสร้างความตระหนักในความสำคัญของประชาคมอาเซียน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น พัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้และใช้ประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พัฒนาทักษะแรงงานให้มีความสามารถเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานอาเซียน รวมทั้งการปรับกฎ ระเบียบ และการจัดการเชิงสถาบันให้สอดคล้องกับกติกาของอาเซียน

๕.๗ การบริหารจัดการน้ำและที่ดินเพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ มุ่งพัฒนา ปรับปรุง และฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน พัฒนาระบบโครงข่ายกระจายน้ำ และความมั่นคงด้านน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้น้ำ ฟื้นฟูและพัฒนาดินที่เสื่อมสภาพให้เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตอนุรักษ์ ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบ กระจายการถือครองที่ดินให้เป็นธรรม และป้องกันการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินของเกษตรกรรายย่อย

๕.๘ การยกระดับขีดความสามารถในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการวางแผนรองรับและจัดการปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว และการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตภาวะโลกร้อน

๕.๙ การบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม พัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม

โดยสรุป จากการทบทวนประเมินผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา และการวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ล้วนบ่งชี้ว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ยาก แม้ว่าในระยะที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศจะให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืนในระยะต่อไป จำเป็นต้องเสริมสร้างให้ระบบภูมิคุ้มกันต่างๆ มีความเข้มแข็งขึ้นตามแนวทางการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพและมีความสามารถในการแข่งขัน พร้อมก้าวสู่เศรษฐกิจและสังคมสีเขียวบนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ สังคมมีความเป็นธรรม มีการเชื่อมโยงการพัฒนากับนานาชาติ และการรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศและพร้อมที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

บทที่ ๒

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา

การประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก ประกอบกับการทบทวนผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ขณะเดียวกันยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศที่มีความบิดเบือนไม่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งยังเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆ รุนแรงมากขึ้น และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่งจากการร่วมกันขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

๑. แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ

๑.๑ แนวคิดหลัก

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ แต่การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าว และสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทย จำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้านและวางจุดยืนการพัฒนาในระยะยาว ภายใต้วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. ๒๕๗๐ ซึ่งพิจารณาถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ ไว้ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศระยะปานกลางและมีแนวทางดำเนินการเพื่อบรรลุถึงวิสัยทัศน์ระยะยาวดังกล่าว โดยมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการบริหารและพัฒนาประเทศ แนวคิดพื้นฐานของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีดังนี้

๑.๑.๑ ยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงประเทศ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก โดยยึดหลักความพอเพียง ที่มีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง มีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรู้” ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

๑.๑.๒ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาสู่ความพอเพียงที่ปรับจากการมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาที่ยึด “คน” เป็นตัวตั้ง ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์และความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนเป็นหลัก และใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ

๑) **ปรับวิธีคิดและวิธีการพัฒนาจากแยกส่วนตามภารกิจและหน้าที่มาเป็นแบบบูรณาการเชื่อมโยงทุกมิติ** เป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง และมีวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสอดคล้องตามสภาพแวดล้อม ไม่รบกวนเบียดเบียนสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเสียสมดุล

๒) **ปรับกระบวนการพัฒนาให้เชื่อมโยงและเกิดบูรณาการระหว่าง “บนลงล่าง” และ “ล่างขึ้นบน”** ให้สามารถตอบสนองการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับพื้นที่ ระดับท้องถิ่นและชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึง “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในกระบวนการพัฒนา

๓) **ยึดหลัก “ภูมิสังคม”** ตามความแตกต่างหลากหลายทางธรรมชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่และวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมนั้นๆ โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างภูมิภาค และระหว่างชนบทกับเมือง

๔) **พัฒนาอย่างเป็นไปตามลำดับขั้นตอน** เริ่มต้นจากการพึ่งตนเองให้ได้ก่อน แล้วจึงพัฒนาไปสู่การรวมกลุ่มพึ่งพากันและกัน และสร้างเครือข่ายการพัฒนาเชื่อมโยงสู่ภายนอกเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนในระยะต่อไป

๑.๑.๓ พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง

๑.๑.๔ ยึดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ เป็นเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุการพัฒนาที่อยู่บนรากฐานของสังคมไทย อยู่บนกรอบแนวคิดของการพัฒนาบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสาหลักของความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ ครอบคลุมมีความสุขเป็นพื้นฐานที่สร้างคนเป็นคนดี ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีบทบาทในการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพและมีความสามารถในการแข่งขัน มีการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ มีกฎ ระเบียบและกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเป็นธรรม และประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของการพึ่งพาและผลประโยชน์ร่วมกัน

๑.๒ ทิศทางการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจพลังงาน และภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งเชิงบวกและลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในส่วนการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก

ขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม

๒. วิสัยทัศน์และพันธกิจ

การจัดทำแผนพัฒนาประเทศในระยะต่อไปต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ปี พ.ศ.๒๕๗๐ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในช่วงระยะ ๕ ปีของแผนฯ ดังนั้นกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงประกอบด้วยวิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้

๒.๑ วิสัยทัศน์

“สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

๒.๒ พันธกิจ

๒.๒.๑ สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม

๒.๒.๒ พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

๒.๒.๓ พัฒนาระบบการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

๒.๒.๔ สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๓. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๓.๑ วัตถุประสงค์

- ๓.๑.๑ เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข
- ๓.๑.๒ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ
- ๓.๑.๓ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ คุณภาพ และยั่งยืน มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญา นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ
- ๓.๑.๔ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

๓.๒ เป้าหมายหลัก

- ๓.๒.๑ ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลง และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันไม่ต่ำกว่า ๕.๐ คะแนน
- ๓.๒.๒ คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น
- ๓.๒.๓ เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐ ต่อปี เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้มีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐.๐
- ๓.๒.๔ คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

๓.๓ ตัวชี้วัด

- ๓.๓.๑ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข ดัชนีความสงบสุข สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐.๐ กับกลุ่มที่มีรายได้น้อยร้อยละ ๑๐.๐ สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจน สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน
- ๓.๓.๒ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ และดัชนีความอบอุ่นของครอบครัว
- ๓.๓.๓ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ผลิตภาพการผลิตรวม อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- ๓.๓.๔ คุณภาพน้ำและอากาศ ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ และสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหัวเปรียบเทียบกับลำดับขั้นการพัฒนาที่แสดงโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว

๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็ง ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ดังนี้

๔.๑ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุมทั่วถึงและมีคุณภาพเท่าเทียมกัน มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ได้รับการคุ้มครองสิทธิ ผลประโยชน์และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างเท่าเทียม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวม และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาประเทศ

๔.๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน มุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ

๔.๓ ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานที่มีความมั่นคง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำ รวมถึงเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหารและพลังงาน บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์ การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรสามารถพึ่งตนเองได้และเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้อย่างมั่นคง

๔.๔ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ มุ่งปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาบริการที่มีศักยภาพบนพื้นฐานของนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ เพิ่มผลิตภาพของภาคเกษตร และสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาภาคอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมฐานความรู้เชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน ควบคู่ไปกับการปฏิรูปกฎหมายและกฎ ระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจ และบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจของประเทศที่เข้มแข็งและขยายตัวอย่างมีคุณภาพ

๔.๕ ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเชื่อมโยงมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศกับมิติของความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานการผลิตและการลงทุนของประเทศให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งเชื่อมโยงกับการผลิตในประเทศ พัฒนาความร่วมมือแบบหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค และสร้างปฏิสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ เตรียมความพร้อมประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนในทุกภาคส่วนให้มีทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบร่วมมืออนุภูมิภาค ปรับปรุงกฎ ระเบียบการขนส่งคนและสินค้าเพื่อลดต้นทุนการค้าเงินธุรกิจ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่นให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

๔.๖ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มุ่งบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล รักษาและใช้ประโยชน์ ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนในสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ป่าไม้ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยกกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ควบคุมและลดมลพิษ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ สร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตภาวะโลกร้อน และเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาประเทศในช่วงห้าทศวรรษที่ผ่านมาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ประชาชนมีงานทำและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น รายได้เฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลงและประชาชนเข้าถึงบริการทางสังคมและสาธารณสุขภาคอันเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้กว้างขวางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนกลุ่มต่างๆ โอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลักที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างมากและการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมยังไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทย ดังนี้

๑.๑ โครงสร้างเศรษฐกิจมีฐานอุตสาหกรรมและการส่งออกเป็นสัดส่วนสูงแต่รองรับแรงงานในสัดส่วนที่ต่ำกว่าภาคเกษตรมาก ในขณะที่มูลค่าผลผลิตและผลิตภาพภาคเกษตรต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ในระหว่างสาขาการผลิต ในปี ๒๕๕๒ ภาคอุตสาหกรรมเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๔.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แต่มีการจ้างงานในประเทศคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๕.๐ ขณะที่ภาคเกษตรมีสัดส่วนมูลค่าผลผลิตลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๙.๐ ในปี ๒๕๕๒ และผลิตภาพการผลิตต่ำแต่ยังเป็นแหล่งจ้างงานหลักของประเทศถึงร้อยละ ๓๘.๐ ของการจ้างงานรวม ทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรมีความแตกต่างกันมาก โดยรายได้ที่เป็นค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรต่อรายได้รวมของประเทศอยู่ในระดับต่ำเพียงประมาณร้อยละ ๔.๐ คริวเรือนในภาคเกษตรจึงมีรายได้ต่ำกว่าในภาคเศรษฐกิจอื่น ซึ่งคริวเรือนเกษตรส่วนใหญ่หัวหน้าคริวเรือนมีการศึกษาน้อยและอยู่นอกระบบประกันสังคมมีรายได้ต่ำและไม่แน่นอน โดยเฉพาะที่เป็นครอบครัวใหญ่ที่มีทั้งเด็กและผู้สูงอายุ ส่งผลให้ปัญหาความยากจนในภาคเกษตรมีความรุนแรงกว่าในภาคเศรษฐกิจอื่น ในปี ๒๕๕๒ สัดส่วนคนจนในภาคเกษตรมีร้อยละ ๑๓.๘ เทียบกับร้อยละ ๒.๖ ในภาคนอกเกษตร

๑.๒ รายได้มีความแตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคน สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม การเข้าถึงทรัพยากร และสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง ในปี ๒๕๕๒ กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐.๐ ของประชากรรวมมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๓๘.๔ ของรายได้รวมทั้งประเทศ ในขณะที่กลุ่มจนที่สุดร้อยละ ๑๐.๐ ของประชากรมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ ๑.๗ ของรายได้ทั้งหมด ความต่างกันของรายได้ระหว่างสองกลุ่มนี้สูงถึง ๒๒.๘ เท่า ขณะที่กลุ่มรายได้อื่นที่อยู่ระหว่างกลุ่มรวยที่สุดและจนที่สุดก็มีสัดส่วนรายได้ต่ำกว่ากลุ่มรวยที่สุดหลายเท่า แม้ว่าการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศไทยจะทำให้กลุ่มประชากรที่อยู่ได้เส้นความยากจนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๙.๖ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๘.๑ ในปี ๒๕๕๒ หรือประมาณ ๕ ล้านคนแต่ยังมีประชากรกลุ่มที่อยู่เหนือเส้นความยากจนเพียงเล็กน้อยอีกกว่า ๕ ล้านคน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในภาวะความยากจนได้ง่ายหากเผชิญกับวิกฤติการณ์ด้านเศรษฐกิจและภัยธรรมชาติ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าในปี ๒๕๕๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่อประชากรวัยทำงานต่ำกว่าภาคอื่น ประชากรในเขตเมืองมีรายได้สูงกว่าชนบทและประชากรใน

กรุงเทพมหานครมีรายได้สูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ในขณะเดียวกัน การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินที่อยู่ในรูปของเงินฝากก็มีความกระจุกตัวเช่นกัน พิจารณาได้จากบัญชีเงินฝากประจำและออมทรัพย์ระยะ ๓ เดือนขึ้นไปในธนาคารทั้งหมด พบว่า เพียงร้อยละ ๐.๑ ของจำนวนบัญชีเป็นบัญชีที่มีปริมาณเงินฝาก ๑๐ ล้านบาทขึ้นไป แต่มีวงเงินรวมกันคิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐ ขณะที่บัญชีเงินฝากขนาดเล็กมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๙๙.๙ ของจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งหมดและมีวงเงินรวมกันคิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐ สะท้อนถึงการกระจุกตัวของสินทรัพย์ทางการเงิน รวมถึงการถือครองที่ดินมีการกระจุกตัวในกลุ่มคนจำนวนน้อย บุคคลธรรมดาที่ถือครองที่ดินขนาดเกิน ๓๐๐ ไร่ มีเพียงสี่พันกว่าราย และในจำนวนนี้มีเพียงประมาณ ๑๐๐ รายเศษที่ถือครองที่ดินเกินกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ ขณะที่เกษตรกรยากจนจำนวนสูงถึง ๖.๖ แสนรายไร้ที่ดินทำกิน สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงการขาดโอกาสเชิงเศรษฐกิจและสังคมและการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชนในบางกลุ่มบางพื้นที่ รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านสิทธิและการขาดอำนาจต่อรองของประชาชนบางกลุ่ม ซึ่งส่งผลต่อการสร้างรายได้และการสะสมสินทรัพย์ประเภทต่างๆ

๑.๓ คนไทยได้รับการคุ้มครองผ่านสวัสดิการทางสังคมที่มีความครอบคลุมมากขึ้น แต่คุณภาพของบริการยังมีความแตกต่างกันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างเมืองและชนบท และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง คนไทยได้รับการคุ้มครองด้านการดูแลสุขภาพ ป้องกันรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ จากร้อยละ ๙๓.๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๙๙.๕ ของประชากรไทยทั้งหมดในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่คุณภาพบริการด้านสาธารณสุขยังแตกต่างกันมากในระหว่างพื้นที่ที่มีความเหลื่อมล้ำในการกระจายทรัพยากรทางสาธารณสุขรายพื้นที่ การคุ้มครองทางสังคมสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสมีความครอบคลุมมากขึ้นโดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ มีผู้สูงอายุร้อยละ ๗๐.๐ หรือประมาณ ๕.๖ ล้านคน มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตด้วยเบี้ยยังชีพ คนพิการได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการและสวัสดิการเบี้ยความพิการ ๘.๔ แสนคน แต่อย่างไรก็ตาม โอกาสในการทำงานและคุณภาพชีวิตยังแตกต่างกันมาก นอกจากนั้นแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนหลักประกันทางสังคม กำลังแรงงานของประเทศเข้าถึงหลักประกันทางสังคมเพียงร้อยละ ๓๖.๖ ขณะที่แรงงานที่อยู่นอกระบบหลักประกันทางสังคมมีถึงร้อยละ ๖๒.๑ แม้ว่าได้มีการขยายความคุ้มครองให้แรงงานนอกระบบภายใต้การประกันสังคมมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้วก็ตาม ในขณะเดียวกัน กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๑๐.๐ ของประชากรมีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ ๙๔.๐ ขณะที่กลุ่มรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐.๐ ของประชากรมีผู้จบปริญญาตรีขึ้นไปร้อยละ ๓๘.๐ นอกจากนี้คุณภาพบริการด้านการศึกษายังแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ สะท้อนให้เห็นทั้งจากการประเมินสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายพื้นที่

๑.๔ ความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชายมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น แต่โอกาสที่ผู้หญิงจะก้าวไปสู่ระดับบริหารหรือระดับตัดสินใจยังมีน้อย เด็กทั้งหญิงและชายได้รับโอกาสในการศึกษาภาคบังคับขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน และสำหรับในการศึกษาระดับสูงขึ้นไปอัตราส่วนระหว่างหญิงและชายใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม โอกาสของผู้หญิงในการก้าวสู่ระดับบริหารหรือระดับการตัดสินใจนั้นยังมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าผู้ชายมาก ในระบบราชการพลเรือนสามัญข้าราชการพลเรือนสามัญผู้หญิงจำนวนมากกว่าผู้ชาย คือ ร้อยละ ๖๑.๗ แต่โอกาสที่ผู้หญิงจะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการบริหารมีน้อยกว่าผู้ชายมาก ในปี ๒๕๕๐ สัดส่วนผู้หญิงในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในราชการส่วนกลางมีเพียงประมาณร้อยละ ๒๒.๒ ซึ่งเพิ่มขึ้นเพียงช้าๆ จากร้อยละ ๑๗.๘ ใน ๕ ปีก่อนหน้า ผู้หญิงในตำแหน่งบริหารภาคธุรกิจของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีเพียงร้อยละ ๒๒.๐ สำหรับในภาคการเมืองระดับชาติผู้หญิงที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปี ๒๕๕๐ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๑.๗ และ ๑๖.๐ ตามลำดับ ในระดับท้องถิ่นมีผู้หญิงเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้านเพียงร้อยละ ๙.๔

๑.๕ ความตื่นตัวทางการเมืองของคนไทยสูงขึ้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีมากขึ้น แต่ยังมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการที่ดีในทุกกระดับ สิทธิทางการเมืองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นต่อเนื่องโดยที่ประชาชนได้แสดงการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิของตนในการกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศผ่านการใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนในระดับต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบของการเลือกตั้งให้เจริญก้าวหน้าและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านการสร้างโอกาสอย่างเป็นธรรมของสังคมได้ โดยเฉพาะในส่วนของภาคประชาชนที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น มีการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง รวมทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าร่วมตรวจสอบทางการเมืองกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการพัฒนาด้านการบริหารจัดการที่ดีในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สะท้อนว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ โดยดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒ มีคะแนนอยู่ในช่วง ๓.๓-๓.๕ เทียบกับในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่คะแนนอยู่ในช่วง ๓.๒-๓.๘ ขณะที่ภาพลักษณ์ของภาคเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ในปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องบทบาทกรรมการ ความน่าเชื่อถือของผู้บริหาร การให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย และความรับผิดชอบต่อสังคม

๑.๖ สถาบันการเมืองการปกครองและสถาบันทางเศรษฐกิจที่ขาดความโปร่งใสและความเป็นธรรม ส่งผลให้ความไว้วางใจของคนในสังคมลดลง นำมาซึ่งการสร้างเครือข่ายทางสังคมแบบแบ่งแยกเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มมีค่านิยมและบรรทัดฐานที่แตกต่างกัน ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคมโดยรวม ดังจะเห็นได้จากดัชนีความสงบสุขของประเทศไทยอยู่ที่อันดับถึง ๑๐๕ จาก ๑๒๑ ประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และอันดับที่ ๑๑๘ จาก ๑๕๓ ประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ และ ๒๕๕๒ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นเรื่องความสามัคคีของคนในชาติที่คนส่วนใหญ่มองเห็นว่าสังคมไทยปัจจุบันมีความแตกแยกและขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๑.๗ ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การบังคับใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต การขยายฐานรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองและการบริหารงานขององค์กรที่เน้นประสิทธิภาพเป็นหลักประกันว่าประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในระดับชุมชน นอกจากนี้การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เช่น การจัดทำแผนชุมชนโดยมีเวทีแลกเปลี่ยนร่วมกันคิด การร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ที่นำไปสู่การสร้างเป้าหมายร่วมกันของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นที่มาของการประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลของการพัฒนา ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่เป็นปัญหาสั่งสมมานาน แม้จะมีความพยายามแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้บ่งชี้ถึงความเสี่ยงหลายประการที่ต้องนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันในสังคมไทยและกำหนดแนวทางการพัฒนาในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า เพื่อทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีความเป็นธรรมและเป็นสังคมที่คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสมานฉันท์บนหลักการของการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม

๒. การประเมินความเสี่ยง

ผลการพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศมีความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และโครงสร้างทางอำนาจมีความบิดเบือน ไม่เอื้อต่อการพัฒนาที่ครอบคลุมทั่วถึงและยั่งยืนในระยะยาว และเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมและความไม่เป็นธรรมรุนแรงมากขึ้น ที่จะส่งผลให้การพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๑ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัญหาเชิงโครงสร้างดังกล่าวและความเสี่ยงต่อการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำที่สำคัญ มีดังนี้

๒.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่เอื้อต่อการพัฒนาที่ทั่วถึงและยั่งยืนและเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจมากขึ้น ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตและผลิตภาพสูงกว่าภาคเกษตรมาก และการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเป็นองค์ประกอบหลักของการส่งออกของประเทศ ในขณะที่เศรษฐกิจภายในประเทศมีสัดส่วนต่ำ วิชาศึกษาขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นแหล่งการจ้างงานและฐานรายได้สำคัญของประชาชนส่วนใหญ่ยังอ่อนแอ โครงสร้างเศรษฐกิจเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจรายใหญ่มากกว่าธุรกิจขนาดกลางและเล็ก และเอื้อต่อเจ้าของทุนมากกว่าแรงงาน ประกอบกับผลจากการพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตทำให้การกระจายความมั่งคั่งและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งด้านรายได้ การถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน และทรัพย์สินถาวรโดยเฉพาะที่ดินมีความเหลื่อมล้ำมากในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการต่อยอดในการสร้างรายได้และอาชีพของกลุ่มต่างๆ ยิ่งมีความแตกต่างกันมากขึ้นในระยะต่อไปและกลายเป็นความเสี่ยงที่จะยิ่งทำให้เกิดช่องว่างในสังคมที่รุนแรงขึ้นได้ในอนาคต

๒.๑.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเจ้าของทุนมากกว่าเจ้าของแรงงานและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการพัฒนาช้า การมุ่งเน้นการพัฒนาการส่งออกโดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้นตามลำดับนั้น ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีความก้าวหน้ามากกว่าภาคเกษตร สัดส่วนมูลค่าการผลิตและผลิตภาพสูงกว่าภาคเกษตรมาก กลุ่มทุนโดยเฉพาะกลุ่มทุนอุตสาหกรรมจึงมีอำนาจต่อรองและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาล ผลประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายเศรษฐกิจที่มีน้ำหนักในภาคอุตสาหกรรมมากจึงมักเอื้อประโยชน์ต่อเจ้าของทุนมากกว่าแรงงาน แรงงานขาดอำนาจการต่อรอง ทำให้สัดส่วนรายได้ที่เป็นผลตอบแทนแรงงานต่ำกว่าผลตอบแทนทุนมาก ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาหนี้รายได้ที่ค่าตอบแทนแรงงานและสวัสดิการเป็นสัดส่วนเฉลี่ยเพียงประมาณร้อยละ ๔๐.๐ ของรายได้ประชาชาติในขณะที่รายได้ส่วนอื่นเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๐.๐ แม้ว่าผู้ที่มีฐานรายได้จากเงินเดือนและค่าจ้างจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จึงกลายเป็นช่องว่างระหว่างชนชั้นรายได้และความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการและเจ้าของแรงงาน รวมทั้งเป็นปัญหาคุณภาพชีวิตแรงงานที่มีรายได้ต่ำ

นอกจากนั้น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่พึ่งพิงการส่งออกสินค้าและบริการรวมทั้งทุนจากต่างประเทศสูงทำให้มีความอ่อนไหวสูงต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก และมีความผันผวนได้ง่าย ในช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น ผลประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและกระแสโลกาภิวัตน์ตกอยู่กับเจ้าของทุนในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มแรงงานมาก แต่ผลกระทบจากความผันผวนและภาวะวิกฤตมักจะนำไปสู่การลดต้นทุนค่าจ้างแรงงาน การปรับตัวมักจะเริ่มจากการเลิกจ้างและมีปัญหาการว่างงานตามมา แรงงาน โดยเฉพาะในกลุ่มทักษะต่ำและกึ่งทักษะที่ทำงานในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นมักจะมีความเสี่ยงสูง แต่ในช่วงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโครงสร้างเศรษฐกิจมักจะค่อยๆ ปรับตัวไปพึ่งพิงเทคโนโลยีใหม่มากขึ้น

ตามลำดับเพื่อปรับประสิทธิภาพ ในขณะที่แรงงานส่วนหนึ่งจะไม่สามารถปรับทักษะตามความต้องการของตลาดได้ทันและกลายเป็นปัญหาการว่างงานเชิงโครงสร้างหรือต้องออกนอกระบบหากไม่มีกลไกสนับสนุนในการเพิ่มความรู้และทักษะให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

ในขณะเดียวกัน การผูกขาดทางการค้าเป็นอุปสรรคต่อการสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับรายย่อย ธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อมพัฒนาได้ช้ากว่าธุรกิจขนาดใหญ่ โดยที่วิสาหกิจขนาดย่อมกว่า ๒.๒ ล้านรายจาก ๒.๘ ล้านรายอยู่นอกระบบ มีผลิตภาพต่ำ เข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารได้น้อยกว่า มีอำนาจต่อรองในเชิงนโยบายน้อยกว่าและการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดหลายประการ ในขณะที่การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนยังก้าวหน้าช้าจึงไม่สามารถเป็นแหล่งการสร้างงานและรายได้หลักของประชาชนในชุมชน

๒.๑.๒ โครงสร้างภาษีมีความไม่เป็นธรรมจึงไม่สามารถช่วยสนับสนุนการกระจายผลประโยชน์การพัฒนาในอีกทางหนึ่งได้ และหากไม่ปฏิรูปทั้งระบบให้มีโครงสร้างที่เป็นธรรมมากขึ้นก็จะยิ่งซ้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำ การพึ่งพิงภาษีทางอ้อมเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าภาษีทางตรงทำให้เกิดการผลักภาระภาษีมีโครงสร้างที่เอื้อประโยชน์ต่อฐานรายได้ที่ไม่ใช่ผลตอบแทนแรงงาน และรายได้จากทรัพย์สินและความมั่งคั่ง มากกว่ารายได้ที่เป็นค่าตอบแทนแรงงาน ประชาชนที่ทำงานรับค่าจ้างหรือเงินเดือนเป็นลักษณะประจำนั้นมีระบบภาษีควบคุมที่เข้มงวดชัดเจน ในขณะที่ผลประโยชน์จากทรัพย์สินและผลตอบแทนจากเงินทุนนั้นมักจะมีภาระภาษีในสัดส่วนที่ต่ำกว่าเนื่องจากมีเกณฑ์การกำหนดมูลค่าฐานภาษีที่บิดเบือนและมักจะมีช่องโหว่ของกฎหมายภาษีให้สามารถหลบเลี่ยงภาระภาษีได้ง่าย ในขณะที่การลดหย่อนและการให้ประโยชน์ทางภาษีก็เอื้อต่อกลุ่มรายได้ระดับบนมากกว่าระดับล่าง โดยที่ผู้มีรายได้สูงมีช่องทางลดหย่อนมากเมื่อคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ภาษีบางประเภท เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม กลุ่มรายได้ระดับล่างจึงมีสัดส่วนภาระภาษีที่สูงกว่า และธุรกิจเอกชนขนาดเล็กและขนาดกลางต้องจ่ายภาษีเมื่อคิดเป็นสัดส่วนของรายได้มากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ ดังนั้นระบบภาษีแทนที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดกลไกการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอีกทางหนึ่งกลับซ้ำเติมให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้

๒.๑.๓ การพัฒนาที่ยังกระจุกตัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรวมทั้งเมืองใหญ่อื่นๆ และการรวมศูนย์บริหารจัดการภาครัฐ ทำให้ความก้าวหน้าและโอกาสทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมากในระดับพื้นที่และกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม การพัฒนาที่กระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ทำให้เกิดความแตกต่างในระหว่างพื้นที่ทั้งในด้านโอกาสในการสร้างอาชีพและรายได้ คุณภาพบริการทางสังคม และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ นอกจากนั้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและโอกาสในการสร้างอาชีพและรายได้ที่ดี และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพที่ดีกว่าในกรุงเทพและปริมณฑลรวมทั้งเมืองใหญ่ ก็เป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ในขณะที่ความยากจนในภาคเกษตรและในชนบทนั้นเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญ การย้ายถิ่นของแรงงานที่มีการศึกษาน้อยและขาดทักษะมีทางเลือกน้อยจึงเป็นการย้ายถิ่นเข้าสู่การทำงานนอกระบบหรือนอกภาคทางการ มีชั่วโมงการทำงานต่อวันที่ยาวนาน ขาดความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน และมีความเป็นอยู่ที่แออัดไม่ปลอดภัย กลายเป็นปัญหาความยากจนเมืองที่เป็นช่องว่างทางสังคม มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งในสังคมได้ง่าย

๒.๒ โครงสร้างทางสังคมยังมีช่องว่างที่แตกต่างกันมากระหว่างชนชั้นทั้งในด้านองค์ความรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ รวมทั้งโอกาสที่ไม่เท่าเทียมระหว่างชายและหญิง ผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่มี

หลักประกันทางสังคม คุณภาพของบริการทางสังคมแตกต่างกันมากระหว่างพื้นที่และกลุ่มผู้รับบริการ สาเหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยหลักให้ประชาชนย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือและค่าแรงต่ำ กลายเป็นปัญหาผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองที่มีช่องว่างทางสังคมกับกลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มรายได้สูงโดยเฉพาะโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและความมั่นคงด้านรายได้ ซึ่งความแตกต่างด้านรายได้ ฐานะทางสังคม และองค์ความรู้ยังทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศมีความแตกต่างกันและกลายเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้สำหรับประชากรบางกลุ่ม โครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกันมากทำให้การดำเนินนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีความยากลำบากขึ้น โดยที่จะต้องให้ความสำคัญกับนโยบายในระดับจุลภาคที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้ สังคมไทยยังขาดความสมดุลระหว่างโอกาสของหญิงและชาย โอกาสของผู้หญิงมีข้อจำกัดมากกว่าผู้ชายทั้งในด้านการศึกษาระดับสูงในบางสาขาและในด้านอาชีพ และโอกาสของผู้หญิงในภาคการเมืองทั้งระดับชาติและการเมืองท้องถิ่นและการเป็นผู้บริหารระดับสูงในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนยังมีน้อย ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมโลกที่มีมิติประเด็นปัญหาใหม่ๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างมาก ได้แก่ ประเด็นผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเคลื่อนย้ายแรงงาน สังคมผู้สูงอายุ โรคระบาด ปัญหาสุขภาพจิต ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการแบ่งเบาภาระงานและการหารายได้ โดยผู้หญิง ประเด็นการพัฒนาและปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้หญิงต้องเผชิญกับความท้าทายมากขึ้น ดังนั้น บทบาทสตรีในระดับการตัดสินใจจึงมีความสำคัญมากขึ้น

๒.๓ การทุจริตประพัตติมิชอบยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ขณะที่การเข้าถึงสิทธิและกระบวนการยุติธรรมของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทยยังไม่เท่าเทียมและเป็นธรรม ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ และการละเว้นหรือเลือกปฏิบัติต่อประชาชน ทำให้การดำเนินนโยบายสาธารณะและการจัดบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้งบประมาณแผ่นดินสิ้นเปลืองโดยไม่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและมีความบิดเบือนในการจัดสรรงบประมาณรายจ่าย โดยที่ในบางส่วนเป็นการใช้จ่ายที่ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายหรือปัญหาเร่งด่วนที่ควรจะได้รับลำดับความสำคัญ ในขณะที่เดียวกันยังมีปัญหาความไม่เท่าเทียมของกระบวนการยุติธรรมในสังคมไทยอีกมาก ประกอบกับแนวโน้มการขยายตัวของความเป็นเมืองส่งผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ชีวิตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง จึงกลายเป็นรูปแบบสังคมที่ต่างคนต่างอยู่และขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดความขัดแย้งและกรณีพิพาทในสังคมได้ง่าย

๒.๔ การเข้าถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติทำให้ชุมชนสูญเสียความสามารถในการพึ่งตนเองและการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการขยายตัวเชิงปริมาณมาเป็นเวลายาวนานทำให้กลุ่มทุนตักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป ขณะที่ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะคนยากจนที่อาศัยและพึ่งพาป่าเป็นแหล่งอาหารสำคัญ ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ลดลงต้องอาศัยแหล่งอาหารจากภายนอกชุมชนที่มีต้นทุนสูง ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นตัวเร่งให้เกิดความยากลำบากในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนชนบท ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่รุกคืบพื้นที่เกษตรกรรมและแหล่งทำมาหากินทำให้เกิดเป็นต้นทุนของชุมชน เพราะก่อให้เกิดมลพิษส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน นอกจากนี้ อิทธิพลของกลุ่มทุนตักตวงนโยบายต่างๆ ส่งผลให้ชุมชนมีช่องทางน้อยลงในการทำมาหากินในท้องถิ่นและไม่สามารถดูแล รักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่

๓. การสร้างภูมิคุ้มกัน

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นและแนวโน้มในอนาคตชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องสร้างสังคมที่มีภูมิคุ้มกันเข้มแข็งมากขึ้น โดยต้องสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมแก่คนทุกกลุ่ม ให้ความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมกันของโอกาสและการมีส่วนร่วม เพื่อให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพและมีความเป็นธรรม ประชาชนสามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสังคมไทยต้องมีภูมิคุ้มกันที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑ ทุกคนในสังคมไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับโอกาสในการประกอบสัมมาอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมและทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง เพื่อป้องกันมิให้ตกอยู่ในวงจรความยากจน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างทั่วถึง

๓.๒ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ การพัฒนาเศรษฐกิจมีฐานกว้าง ครอบคลุมทั่วถึงและสร้างโอกาสสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสมากขึ้น บนหลักการการยอมรับอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และลดช่องว่างในสังคม

๓.๓ ประชาชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งเป็นพลังร่วมของสังคมไทย มีการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่และเป็นธรรม โดยที่สามารถปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้

๓.๔ ชุมชนและสังคมมีค่านิยมร่วมและยึดหลักผลประโยชน์ของสังคม มีค่านิยมร่วมในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขระหว่างกลุ่มคน ระหว่างพื้นที่ และระหว่างวัย พี่งพาอาศัยและเกื้อกูลกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๑ วัตถุประสงค์

๔.๑.๑ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงปัจจัยการประกอบอาชีพ ทั้งแหล่งทรัพยากร แหล่งทุน โครงสร้างพื้นฐานและทักษะความรู้ที่จะเป็นฐานการประกอบอาชีพที่มั่นคง รวมทั้งสร้างโอกาสทางธุรกิจในทุกๆระดับ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตให้ทุกคนในสังคมไทย

๔.๑.๒ เพื่อให้ทุกคนในสังคมไทยมีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๔.๑.๓ เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิพื้นฐาน เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค รวมทั้งสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของระบบบริหารราชการแผ่นดินบนพื้นฐานของการใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรมและจริยธรรม และหลักผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

๔.๑.๔ เพื่อสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและลดความขัดแย้งในสังคมไทยและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันโดยยึดหลักผลประโยชน์ของสังคม

๔.๒ เป้าหมายการพัฒนา

๔.๒.๑ ลดช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานรากและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชน

๔.๒.๒ ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพและครอบคลุมอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น ทั้งในเรื่องรายได้ โอกาสทางอาชีพ และโอกาสในการดำรงตำแหน่งในระดับบริหารและระดับการตัดสินใจ

๔.๒.๓ ประชาชนรับรู้สิทธิและหน้าที่และเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ภาคีการพัฒนาต่างๆ มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

๔.๒.๔ คนยากจนและด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีภูมิคุ้มกันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

๔.๒.๕ มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคีในการพัฒนาประเทศ

๔.๓ ตัวชี้วัด

๔.๓.๑ สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรและพื้นที่

๔.๓.๒ สัดส่วนของมูลค่าผลผลิตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

๔.๓.๓ อัตราการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สูงอายุ สตรี และผู้พิการ

๔.๓.๔ สัดส่วนประชากรที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และสัดส่วนของแรงงานนอกระบบประกันสังคมที่เข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของกำลังแรงงานทั้งหมด

๔.๓.๕ สัดส่วนผู้หญิงในระดับบริหารหรือในระดับการตัดสินใจทั้งในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และช่องว่างรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิง

๔.๓.๖ ดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตประพฤติมิชอบ

๔.๓.๗ ดัชนีความสงบสุข

๔.๓.๘ ดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

๕. แนวทางการพัฒนา

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มในอนาคตสะท้อนถึงความเสี่ยงที่อาจจะส่งผลให้เกิดช่องว่างและความไม่เป็นธรรมในสังคมมากขึ้นทั้งจากการเปลี่ยนแปลงในโลก ในภูมิภาคและโดยเฉพาะในประชาคมอาเซียน การลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเป็นธรรมในสังคมจึงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของสังคมทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคมโดยรวม และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความครอบคลุมทั่วถึงที่สร้างโอกาสการมีงานทำอย่างมีคุณภาพสำหรับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม พร้อมทั้งมีระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมและได้รับผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพพื้นฐาน การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ การได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทร รวมทั้งมีการเสริมพลังให้เกิดมากขึ้นที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๕.๑ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย และเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างโอกาสในชีวิตให้แก่ตนเอง

๕.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีฐานการพัฒนาที่ครอบคลุมทั่วถึงและยั่งยืน พร้อมทั้งเศรษฐกิจฐานรากให้มีความหลากหลายและแข็งแกร่งมากขึ้น โดยการสร้างโอกาสเพื่อให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ สนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและวิสาหกิจชุมชน และสร้างโอกาสอย่างเท่าเทียมในการเข้าถึงระบบตลาดในทุกระดับ สร้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้นควบคู่ไปกับการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นฐานในการสร้างรายได้ ยกระดับและสร้างเสถียรภาพรายได้เกษตรกรพร้อมกับการพัฒนาอาชีพและแนวทางสร้างรายได้เสริมนอกฤดูกาล สนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนในการประกอบอาชีพที่กว้างขวาง และกระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึงมากขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาทักษะความสามารถทั้งด้านการผลิตและการบริหารจัดการรวม เพื่อเพิ่มโอกาสการประกอบสัมมาอาชีพที่หลากหลาย

๕.๑.๒ ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรและสิทธิทางทรัพย์สินให้เกิดความเป็นธรรม โดยส่งเสริมการกระจายสิทธิการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับเกษตรกรไร้ที่ดินทำกินและเกษตรกรยากจน ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบและบังคับใช้กฎหมายให้ชุมชนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาระบบหลักฐานทางทะเบียนและสถานะทางกฎหมายในฐานะผู้ถือครองทรัพย์สิน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการครอบครองทรัพย์สิน เช่น การจัดสรรที่ดินของรัฐ และการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย เป็นต้น

๕.๑.๓ พัฒนาการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาอาชีพ โดยเปิดช่องทางการเข้าถึงและใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการผลิตที่หลากหลายและรวดเร็ว รวมถึงข้อมูลช่องทางการตลาดที่เหมาะสมกับทักษะและอาชีพให้กับประชาชนเพื่อเป็นการสร้างทางเลือกและเพิ่มโอกาสการสร้างรายได้

๕.๑.๔ ส่งเสริมการใช้สิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานในสถานประกอบการ โดยเฉพาะในด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย ชั่วโมงการทำงาน การไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการเปิดโอกาสการทำงานสำหรับผู้สูงอายุ สตรี และคนพิการได้ตามศักยภาพมากขึ้น มีการร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อการพัฒนาทักษะและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผู้สูงอายุ สตรี และผู้พิการ การมีระบบค่าจ้างและสวัสดิการแรงงานที่เป็น

ธรรม การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การฝึกอบรมและการฝึกอบรมซ้ำของแรงงาน รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนา กฎเกณฑ์ด้านแรงงานและการบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิผลเพื่อคุ้มครองแรงงานบนหลักสิทธิพื้นฐานและการเพิ่ม ผลิตภาพแรงงาน

๕.๑.๕ ส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมแก่คนในสังคมไทย โดยการรณรงค์และการให้ผลประโยชน์ทางภาษีสำหรับภาคธุรกิจที่ดำเนิน กิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและวิสาหกิจเพื่อสังคม เป็นการสนับสนุนการสร้างความเป็นธรรมต่อแรงงาน ทั้งในด้านค่าจ้างแรงงาน ความปลอดภัยและคุณภาพของชีวิตการทำงานของแรงงานในทุกระดับ และการสร้าง โอกาสและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถสำหรับกลุ่มสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค ชุมชนและสังคมส่วนรวม

๕.๑.๖ ปรับโครงสร้างภาษีทั้งระบบให้สนับสนุนการกระจายรายได้และเป็นเครื่องมือใน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและ การถือครองทรัพย์สิน โดยเน้นการจัดเก็บภาษีทางตรงมากขึ้นโดยเฉพาะภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าทรัพย์สินและ ฐานรายได้ที่ไม่ใช่ผลตอบแทนจากการทำงาน ปรับปรุงการกำหนดชั้นรายได้และอัตราภาษีให้สอดคล้องกับ โครงสร้างฐานรายได้ที่เปลี่ยนแปลงไป ปรับปรุงกฎเกณฑ์การให้สิทธิประโยชน์และการลดหย่อนทางภาษีให้ เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อประชาชนในระดับฐานล่างและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เร่งรัดการบังคับ ใช้กฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง วางระบบฐานข้อมูลและพัฒนากลไกในการนำภาค นอกทางการทั้งแรงงานและผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบภาษี ควบคู่ไปกับการปรับระบบการจัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายนโยบาย

๕.๑.๗ พัฒนากลไกการให้ความช่วยเหลือประชาชนและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ จากการดำเนินนโยบายตามข้อตกลงการค้าและการลงทุนเสรีระหว่างประเทศ ควบคู่ไปกับการสร้าง ภูมิคุ้มกัน โดยการเพิ่มความรู้และทักษะสำหรับแรงงานไทย สร้างโอกาสทางอาชีพและธุรกิจใหม่ๆ โดยความ ร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนที่ได้รับผลประโยชน์ และให้การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนที่จำเป็นในช่วงของการ ปรับตัวสู่อาชีพหรือการประกอบการใหม่ๆ รวมทั้งการยกระดับด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันในบริบทใหม่สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๕.๑.๘ ยกระดับคุณภาพของระบบการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมทุกคนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น ด้วยการกำหนดนโยบาย มาตรการทางกฎหมายและทางสังคม ในการจัดหลักประกันทางสังคมแก่แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีสวัสดิการ แรงงานที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาระบบข้อมูลการให้ความคุ้มครองทาง สังคมให้มีมาตรฐาน สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒ การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน และเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับ ปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ

๕.๒.๑ พัฒนาระบบบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและมีช่องทางการเข้าถึงอย่าง หลากหลาย โดยเฉพาะระบบบริการสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน สวัสดิการสังคม และกระบวนการ ยุติธรรม เพื่อสร้างโอกาสให้กลุ่มด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและ ทั่วถึง รวมทั้งลดความแตกต่างคุณภาพบริการสาธารณะในระหว่างพื้นที่และกลุ่มคน โดยสนับสนุนการกระจาย อำนาจสู่ท้องถิ่นตามกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งบริการการศึกษา สุขภาพ สวัสดิการสังคม กระบวนการ

ยุติธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพและการศึกษาของประเทศ การกระจายทรัพยากรด้าน การศึกษา สาธารณสุข และมีระบบการจูงใจให้บุคลากรมีการกระจายที่เหมาะสมภายใต้มาตรการการเงินการคลังที่ยั่งยืน

๕.๒.๒ สนับสนุนการจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยและการเข้าถึงระบบ สาธารณูปโภค โดยการกำหนดเป็นนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติและเมืองนำอยู่ พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัย แก้ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองโดยดำเนินการร่วมกับภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งส่งเสริมบทบาทภาคธุรกิจเอกชน ให้การช่วยเหลือสังคมด้านที่อยู่อาศัย เช่น การช่วยเหลือแรงงานให้มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย จัดเขตที่พักอาศัย แรงงานข้ามชาติที่ชัดเจนไม่ขัดต่อการจัดระเบียบสังคม และมีบทบาทร่วมกับรัฐบาลในการพัฒนาโครงการที่ อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยที่มีการกระจายตัวอย่างทั่วถึงมากขึ้นและลดความแออัดของเมือง

๕.๒.๓ พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคม โดยจัดระบบความสัมพันธ์ของสวัสดิการทางสังคม ทั้งเกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับชาติ ท้องถิ่น และชุมชนโดยมุ่งเน้นการจัดสวัสดิการที่มี คุณภาพและยั่งยืน ด้วยบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะบทบาทสถาบันครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร และภาคเอกชนที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการลงทุน ในธุรกิจเพื่อสังคม

๕.๒.๔ พัฒนาระบบการเงินฐานรากและระบบการออมที่หลากหลาย เพื่อขยายฐานการ ให้บริการทางการเงินฐานรากและสนับสนุนการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อการพัฒนา โดยบทบาทร่วมกัน ของภาครัฐ ภาคชุมชนท้องถิ่น และภาคธุรกิจเอกชน ส่งเสริมการต่อยอดการออมในชุมชน และส่งเสริมการ ออมเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงเมื่อชราภาพ

๕.๒.๕ เสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีเจตคติบนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย โดยการ ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อในการปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ ยอมรับและส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการไม่กระทำรุนแรงต่อผู้หญิง รวมถึงการเพิ่มโอกาสการ ก้าวสู่ระดับบริหารและระดับการตัดสินใจทั้งทางการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคธุรกิจ เอกชน โดยการเสริมสร้างศักยภาพผู้หญิงให้มีความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึก อุดมการณ์ ค่านิยม จริยธรรม วัฒนธรรมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาล เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของสตรีใน กระบวนการตัดสินใจต่างๆ

๕.๒.๖ พัฒนาระบบฐานข้อมูลการให้การคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม ประชาชนทุกคนตามสิทธิ และเชื่อมโยงระหว่างการคุ้มครองประเภทต่างๆ และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเพิ่ม ขีดความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้เป็นเหตุและผลประกอบในการพัฒนาหรือ ออกแบบช่องทางและรูปแบบการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายให้สามารถเข้าถึงบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓ การเสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการดำเนินชีวิตในสังคมและสร้าง การมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี

๕.๓.๑ เสริมสร้างพลังทางสังคมให้ทุกคนสามารถแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยเรียนรู้ เข้าใจ และปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศ มีค่านิยมไม่ยอมรับการ กระทำผิดและการคอร์รัปชัน ส่งเสริมการเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ในทางสร้างสรรค์และการเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรเพื่อการพัฒนาในระดับต่างๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน

กระบวนการพัฒนาประเทศตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การกำหนดแนวทางและการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐและภาคีการพัฒนาต่างๆ รวมทั้งการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเด็ก เยาวชน สตรี ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม คนยากจน และผู้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล

๕.๓.๒ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งโดยบทบาทของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และการสนับสนุนสิทธิชุมชน พร้อมทั้งให้มีการเชื่อมโยงแผนแม่บทชุมชนกับแผนระดับต่างๆ ในพื้นที่และระดับชาติ รวมทั้งให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในโลก อาเซียน และอนุภูมิภาค สร้างความใกล้ชิดทางสังคม วัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาค

๕.๓.๓ สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาต่อยอดสู่วิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการพัฒนากลุ่มอาชีพที่ครบวงจรทั้งห่วงโซ่มูลค่า และยกระดับคุณภาพมาตรฐานการผลิตและการบริการให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้โดยจะต้องส่งเสริมบทบาทการสนับสนุนและการเชื่อมโยงจากองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ พร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถแก่เกษตรกรให้มีผลิตภาพสูงขึ้น สามารถเข้าถึงตลาดได้ดีขึ้น และมีระบบการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม

๕.๓.๔ เพิ่มและปรับปรุงช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานภาครัฐ การดำเนินโครงการขนาดใหญ่ การจัดสรรทรัพยากร และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายภาครัฐ โดยการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง งบประมาณรายจ่าย โครงการภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนบทบาทของภาคประชาชนในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกกระดับ รวมทั้งภาครัฐให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๕.๓.๕ ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลังร่วมในการพัฒนาสังคมไทย โดยรณรงค์ กระตุ้น สร้างจิตสำนึกในการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการสร้าง ความเข้มแข็งชุมชน และคืนประโยชน์กลับสู่สังคมเพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถทางการพัฒนาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนร่วมกับภาคประชาสังคมในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในทุกกระดับ

๕.๓.๖ พัฒนามาตรฐานระบบการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อการคุ้มครองภายในประเทศและรองรับการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และข้อมูลข่าวสารอย่างเสรีในประชาคมอาเซียน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎระเบียบด้านมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ การปรับปรุงกฎหมายระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องโดยที่ครอบคลุมถึงคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและการคุ้มครองสิทธิรวมถึงช่องทางการรับข้อร้องเรียน พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกเฝ้าระวังคุณภาพมาตรฐาน การตรวจสอบและติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการจากการร้องเรียน การเพิ่มสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค สร้างความตระหนักของผู้บริโภคในการรักษาสิทธิและดูแลผลกระทบจากการใช้สินค้าและบริการ ควบคู่ไปกับการกระตุ้นจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเอกชน

๕.๓.๗ ส่งเสริมบทบาทสตรีในระดับการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและเจตคติใหม่แก่หน่วยงานและสังคม การพัฒนามาตรการ กลไก ด้านการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย การพัฒนากฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบ การแก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการระดับชาติและระดับท้องถิ่น และการสนับสนุนให้ผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชายในหน่วยงานเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันเพื่อเพิ่มจำนวนสตรีนักบริหารให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม และขยายกลไกดังกล่าวไปสู่รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และองค์กรอิสระ รวมทั้งการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในประชาคมอาเซียน

๕.๔ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้มีคุณค่าร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคม และเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีระบบการตรวจสอบและการรับผิดชอบต่อรัฐกุม

๕.๔.๑ สร้างค่านิยมใหม่ที่ยอมรับร่วมกันบนฐานของความไว้วางใจและเกื้อกูลกันในสังคม โดยการเสริมสร้างทุนทางสังคมและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ปลุกฝังกระบวนการคิดในการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ยอมรับข้อจำกัดความแตกต่างของอัตลักษณ์ในพื้นที่ และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และรื้อฟื้นค่านิยมที่ดีและสร้างค่านิยมใหม่ที่เป็นที่ยอมรับบนพื้นฐานของความไว้วางใจ เกิดความร่วมมือ แบ่งปันและเอื้ออาทรกันในสังคม

๕.๔.๒ ส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองที่มีธรรมาภิบาลนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเสริมสร้างจิตสำนึก วัฒนธรรม และวิถีประชาธิปไตยที่ดีให้แก่ประชาชนและนักการเมือง ด้วยการปลุกฝัง สร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมการใช้สิทธิตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมที่ยอมรับความแตกต่างหลากหลายในสังคมและวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยรณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยมีการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และระบบคุณค่าในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับชาติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย

๕.๔.๓ พัฒนาข้าราชการให้มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม จริยธรรมทางอาชีพ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ควบคู่ไปกับการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมสามารถปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเต็มที่ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน

๕.๔.๔ เสริมสร้างระบบบริหารราชการให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ มีระบบถ่วงดุลอำนาจ การตรวจสอบที่เข้มงวดและรอบด้าน โดยปรับระบบการปฏิบัติงานของภาครัฐโดยยึดหลักความมีประสิทธิภาพและโปร่งใสที่มุ่งประโยชน์สุขของประชาชน มุ่งเน้นการบูรณาการที่เชื่อมโยงสาขาการพัฒนาพื้นที่ และบทบาทของภาคีการพัฒนา รวมทั้งเชื่อมโยงภาคการเมือง ภาครัฐ ชุมชน และภาคประชาสังคมให้เป็นพลังร่วมในการสร้างประโยชน์แก่สังคม เพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณแผ่นดิน และยกระดับการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการไปสู่ระบบการประเมินรอบด้านบนพื้นฐานการถ่วงดุลอำนาจและการสร้างความสมดุลเชิงอำนาจ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการตรวจสอบของภาคีต่างๆ อาทิ องค์กรอิสระ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และสื่อมวลชน

๕.๔.๕ ปฏิรูปและเสริมสมรรถนะขององค์กรอิสระหรือสถาบันที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบให้เข้ามาเป็นภาคีในการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน โดยจะต้องดำเนินการอย่างมีบูรณาการเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเชิงลึกและการตรวจสอบที่รอบคอบรัดกุม โดยมีการแก้กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการให้สถาบันการศึกษาทุกระดับสอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้เพื่อผลักดันการแก้ปัญหาการคอร์รัปชันและปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่เป็นผลจากการประพตมิชอบของข้าราชการและนักการเมืองให้มีผลในทางปฏิบัติที่เป็นธรรม โปร่งใส และยั่งยืน

๕.๔.๖ สร้างความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรม ในการตราและบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม และสร้างระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่เข้มแข็ง รวมทั้งขยายการให้บริการและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยสนับสนุนยุติธรรมกระแสหลักควบคู่กับยุติธรรมทางเลือกที่นำไปสู่การเสริมสร้างโอกาสและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างมีบูรณาการตามลำดับขั้นตอนด้วยความโปร่งใส รวมทั้งการหนุนเสริมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในการลดความขัดแย้งในชุมชน และสนับสนุนให้ประชาชนรับรู้สิทธิและหน้าที่และเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ปรับปรุงระบบหลักฐานทางทะเบียนและสถานะทางกฎหมาย และรณรงค์ให้คนรู้จักกฎหมายโดยเน้นที่คนจน

๕.๔.๗ ค้ำครองสิทธิและเพิ่มช่องทางในการรับข้อร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี การบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อน ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือผู้ได้รับผลกระทบจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งวางกลไกในการติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการ

๕.๔.๘ ปฏิรูปการเมืองไทยทั้งระบบให้เป็นประชาธิปไตยของมวลชน โดยสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่เยาวชนและประชาชนในเรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองในระดับชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ พัฒนากลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ ด้วยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายหรือมาตรการสาธารณะ รวมทั้งการใช้จ่ายงบประมาณ พัฒนจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองให้มีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นผลประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่กับการสร้างกลไกและมาตรการที่เข้มงวดในการดำเนินการกับพรรคและนักการเมืองที่มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตนทั้งทางตรงและทางอ้อม

๕.๔.๙ สนับสนุนการใช้สื่อเพื่อสังคมทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น และสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นพลังหนุนเสริมในการพัฒนา โดยเป็นช่องทางเข้าถึงผู้คนทุกภาคส่วนของสังคม ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและแหล่งอื่นที่ถูกต้อง เป็นธรรม และสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นช่องทางในการเสริมสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่ดีงาม โดยมีกระบวนการสร้างความเข้าใจในการกลั่นกรองความน่าเชื่อถือของข่าวสาร พร้อมกับการส่งเสริมการยึดมั่นในจรรยาบรรณของสื่อในการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของสังคม ควบคู่กับการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสื่อสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นโดยอาศัยช่องทางการดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคมและการเปิดโอกาสให้ผู้รับสื่อมาร่วมเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อทุกคน

บทที่ ๔

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณสู่งคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ ๒๑ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ ดังนี้

๑.๑ โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ขณะที่การย้ายถิ่นของประชากรส่งผลให้ความเป็นเมืองสูงขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีประชากรวัยสูงอายุมากที่สุดถึงเกือบ ๑ ใน ๓ ของประชากรสูงอายุทั้งประเทศ ขณะที่กรุงเทพมหานครจะมีการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุอย่างรวดเร็ว สำหรับโครงสร้างประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยที่ลดลงต่ำอยู่ที่ ๑.๖ ในปี ๒๕๕๑ ทำให้สัดส่วนประชากร วัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ลดลงจากร้อยละ ๒๐.๕ : ๖๗.๖ : ๑๑.๙ ในปี ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๑๘.๓ : ๖๖.๙ : ๑๔.๘ ในปี ๒๕๕๙ ขณะเดียวกันคนไทยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลต่อความไม่สมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพของประชากรของประเทศ นอกจากนี้ การย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองอย่างต่อเนื่องทำให้มีการขยายตัวของความเป็นเมืองมากขึ้น โดยสัดส่วนประชากรในเขตเมืองเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ ๓๑.๑ ในปี ๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๔๕.๗ ในปี ๒๕๕๓

๑.๒ คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาด้านสติปัญญา คุณภาพการศึกษา และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ผลการพัฒนาตามช่วงวัย พบว่า **กลุ่มวัยเด็ก** ระดับเซาว์ปัญญามีค่าเฉลี่ยลดลงจาก ๙๑ เป็น ๘๘ ในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๕๒ (องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ที่ ๙๐-๑๑๐) เด็กอายุ ๐-๕ ปี ที่มีพัฒนาการสมวัยมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๗๒.๐ เหลือเพียงร้อยละ ๖๗.๐ ขณะเดียวกันยังมีภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วนจากพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม โดยในปี ๒๕๔๙ เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี มีภาวะโภชนาการเกินถึงร้อยละ ๑๐.๖ และคาดว่าอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ๑ ใน ๕ ของเด็กปฐมวัยจะเป็นโรคอ้วน ส่วน**เด็กวัยเรียน** มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ ๕๐.๐ และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจรณ์ญาณ และคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ จากพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น อัตราการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปี เพิ่มจาก ๕๔.๙ ต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปีพันคนในปี ๒๕๔๘ เป็น ๕๖.๒ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่**กลุ่มวัยทำงาน** ภาพรวมกำลังแรงงานมีการศึกษาสูงขึ้น โดยปี ๒๕๕๓ มีกำลังแรงงานจบการศึกษาสูงกว่าระดับ

ประถมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๕.๔ และสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญอยู่ในอัตรา ๔๐ : ๖๐ แต่การเรียนต่อในสายอาชีพศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับกลางของประเทศ ขณะเดียวกัน อัตราเพิ่มของผลิตภาพแรงงานในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ โดยเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ ๑.๘ นับเป็นจุดอ่อนต่อการขยายการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและเพิ่มผลิตภาพโดยรวมของประเทศ อีกทั้ง แรงงานในกลุ่มอายุ ๒๕-๕๙ ปี ที่เป็นวัยใช้กำลังแรงงานยังขาดการออกกำลังกาย โดยมีเพียงร้อยละ ๑๙.๗ เท่านั้นที่ออกกำลังกาย **กลุ่มวัยสูงอายุ** แม้จะมีอายุยืนยาวขึ้นแต่ประสบปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น โดยพบว่าร้อยละ ๓๑.๗ ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคือ เบาหวาน ร้อยละ ๑๓.๓ และหัวใจร้อยละ ๗.๐ ส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของภาครัฐในอนาคต

๑.๓ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การแพร่ระบาดของยาเสพติด และการเพิ่มขึ้นของการพนันเป็นปัญหาสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การก่ออาชญากรรมที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปี ๒๕๔๘-๒๕๕๒ สะท้อนได้จากภาพรวมคดีอาญาที่สำคัญทั้งการก่อคดีต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดียาเสพติด โดยในปี ๒๕๔๘ มีจำนวน ๓๕๕.๙ คดีต่อประชากรแสนคน และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ๒๕๕๒ เป็น ๕๑๖.๗ คดีต่อประชากรแสนคน จำนวนคดีอาญาดังกล่าวเป็นคดียาเสพติดมากที่สุด โดยปี ๒๕๔๘ มีจำนวน ๑๖๐.๔ คดีต่อประชากรแสนคน และได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงกว่าเท่าตัวในปี ๒๕๕๒ เป็นจำนวน ๓๗๑.๖ คดีต่อประชากรแสนคน ปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนพบว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๙.๒ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๕๑.๓ ในปี ๒๕๕๓ นอกจากนี้ ผลกระทบจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนไทยเข้าสู่วงจรการเสี่ยงโชคมากขึ้น เช่น เล่นพนันบอล หวยใต้ดิน หวยหุ้น เป็นต้น ทั้งนี้ จากสถิติการจับกุมคดีตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ พบว่าในปี ๒๕๕๓ มีการจับกุมผู้เล่นการพนันจำนวน ๑๖๓,๕๕๓ คน ขณะเดียวกันกลุ่มเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเล่นการพนันมากขึ้น

๑.๔ สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน ขณะเดียวกันมีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ทั้งนี้ จากการจัดอันดับคะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันทั่วโลกบ่งชี้ถึงความไม่สมดุลของธรรมาภิบาลการปกครองและปัญหาคอร์รัปชันในประเทศ โดยในปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยได้รับคะแนนความโปร่งใส ไม่ทุจริต และคนในประเทศยอมรับไม่ได้กับการทุจริตเพียง ๓.๔ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน จัดอยู่ในลำดับที่ ๘๔ จาก ๑๘๐ ประเทศ และอยู่ในลำดับที่ ๑๑ ของภูมิภาคเอเชีย ขณะที่ภาคส่วนต่างๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ แต่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ โดยมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มขององค์กรไม่แสวงหากำไรและอาสาสมัครต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพียงร้อยละ ๑.๖ ในช่วงปี ๒๕๔๙-๒๕๕๑ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๔-๗ และเมื่อพิจารณาจากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานด้านคนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านชุมชน พบว่า เพิ่มขึ้นจาก ๗.๗ ล้านครัวเรือนในปี ๒๕๕๑ เป็น ๘.๒ ล้านครัวเรือนในปี ๒๕๕๒ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๐ และ ๙๘.๔ ของครัวเรือนทั้งหมดตามลำดับ

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป จากโครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ และ ครัวเรือนที่มีอายุรุ่นเดียวกัน สองรุ่น และรุ่นกระโดด (ตายาย-หลาน) หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกัน พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น เช่น อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นจาก ๔.๕ คู่ต่อพัน ครัวเรือนในปี ๒๕๔๕ เป็น ๕.๕ คู่ต่อพันครัวเรือนในปี ๒๕๕๓ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศต่อเด็กและสตรีเพิ่มขึ้น

๑.๕ สื่อมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน แต่ยังมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนค่อนข้างน้อย สื่อทางสังคมในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน แต่การเผยแพร่สื่อต่างๆ ยังไม่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม สะท้อนได้จากรายการโทรทัศน์ในหนึ่งชั่วโมงของรายการที่ออกอากาศทั้งหมด มีภาพของความรุนแรงมากที่สุด ๓.๓ ครั้ง ภาพที่ตอกย้ำการสร้างอคติเชิงลบต่อผู้อื่น จำนวน ๑.๓ ครั้ง ภาษาก้าวร้าว ๐.๓ ครั้ง ความไม่เหมาะสมทางเพศ ๐.๑ ครั้ง ขณะที่การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ต่างๆ ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศและการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม และบางส่วนเป็นเว็บไซต์ที่เข้าข่ายลามกอนาจาร ใช้ภาษาที่หยาบคาย รวมถึงเนื้อหาที่รุนแรง ขณะที่เกมคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก พบว่า ปี ๒๕๕๐ ร้อยละ ๔๒.๒ ของเด็กและเยาวชนติดเกมออนไลน์ ซึ่งเกมส่วนใหญ่ที่นิยมเล่นเน้นการต่อสู้ ใช้ความรุนแรง มีเนื้อหาทางเพศ และการใช้ภาษาในเกมที่ไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

๑.๖ บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวีภาคีและระดับพหุภาคี รวมทั้งความร่วมมือในประชาคมอาเซียน ความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ในปี ๒๕๕๓ มีแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมายจำนวน ๓๗๘,๐๗๘ คน และผิดกฎหมายจำนวน ๙๕๕,๕๙๕ คน ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๘ จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะฝีมืออย่างเสรีตามกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีข้อตกลงร่วมกันถึงคุณสมบัติในสายวิชาชีพเพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานใน ๗ สาขา ได้แก่ วิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม วิชาชีพสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี และในระยะต่อไปจะเปิดในสาขาอื่นๆ รวมทั้งแรงงานกึ่งทักษะฝีมือด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้ประเทศต้องมีเกณฑ์เพื่อเป็นมาตรฐานในการประเมินความสามารถของแรงงานที่จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียน

๒. การประเมินความเสี่ยง

การพัฒนาคนและสังคมที่ผ่านมามีต้องเผชิญกับความท้าทายจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างสถาบันทางสังคม และปัจเจกบุคคล โดยมีความเสี่ยงที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ โครงสร้างประชากรมีความไม่สมดุลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ โดยประชากรวัยเด็กนอกจากมีอัตราการเกิดที่ลดลง ยังมีปัญหาพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งผลให้ประเทศไทยอาจประสบปัญหาภาวะขาดแคลนกำลังแรงงานที่มีคุณภาพในอนาคต ขณะที่ประชากรวัยทำงานมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะภาคการเกษตรที่มีสัดส่วนกำลังแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๔๑.๐ ในปี ๒๕๔๕ เป็นร้อยละ ๓๗.๗ ในปี ๒๕๕๒ และเริ่มมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้นเรื่อยๆ ในปี ๒๕๕๒ เฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ ปี โดยเป็นผู้มีอายุมากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไปถึงร้อยละ ๒๐.๕ และอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๑๒.๐ สถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร จนอาจต้องมีการนำเข้าแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก ขณะเดียวกันผลิตภาพและทักษะความรู้ของกำลังแรงงานในปัจจุบันยังอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ผลิตภาพการผลิตและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวลง นอกจากนี้ประชากรวัยสูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น แต่มีงานทำเพียงร้อยละ ๓๘.๒ ในปี ๒๕๕๒ และส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคการเกษตร

๒.๒ คุณภาพชีวิตของประชาชนยังมีความเสี่ยงจากความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการแพร่ระบาดของยาเสพติด สถานการณ์ปัญหาด้านคดีอาญา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อันเป็นผลพวงมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนหนึ่งถูกครอบงำจากกระแสวัตถุนิยมและต้องการหาเงินแบบง่ายๆ เช่น เข้าร่วมขบวนการค้ายาเสพติด การลักลอบเล่นพนันฟุตบอล การขายบริการทางเพศ เป็นต้น ส่งผลให้มีการกระทำผิดหรือก่อคดีอาชญากรรมได้ง่ายขึ้น ทั้งคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดียาเสพติด ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อคุณภาพชีวิตประชาชน

๒.๓ ความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไทย ส่งผลให้สถาบันทางสังคมมีแนวโน้มอ่อนแอ คนในสังคมขาดความไว้วางใจและขาดการมีส่วนร่วมทางสังคม วิกฤตปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นความเสี่ยงที่จะส่งผลให้ประชาชนอยู่ร่วมกันยากลำบาก มีความถี่ในการใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาในระดับครอบครัว และปัญหาความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาค่าไม่เต็มที่ ทำให้ขาดความไว้วางใจกัน นอกจากนี้ กระแสวัฒนธรรมเสมือนจริงที่แพร่เข้ามาผ่านโลกโซเชียล ทำให้มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมมากขึ้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและวิจรรณญาณในการเลือกรับ-ปรับ-ใช้วัฒนธรรม ส่งผลให้ค่านิยมไทยมีการปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมที่รับมา เด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีพอ หรือขาดการใช้วิจรรณญาณกลั่นกรอง จะเสี่ยงต่อการรับวัฒนธรรมที่ไม่ดีงามมาใช้ได้ง่าย นอกจากนี้ ยังมีการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมเสมือนจริงในเชิงการสร้างปัญหามากกว่าเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง สร้างพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น นำไปสู่ความแตกแยกในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในสังคมลดลง

๒.๔ การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีส่งผลกระทบต่อการทำงานและคุณภาพชีวิต การแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรง การเคลื่อนย้ายเงินทุนของบริษัทข้ามชาติ และการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี ทำให้มีความต้องการนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศทั้งในส่วนแรงงานที่มีทักษะฝีมือ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาวะการทำงานทำของแรงงานไทย นอกจากนี้ การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของคนไทยทั้งในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสุขภาพโดยเฉพาะโรคติดต่ออุบัติใหม่อุบัติซ้ำ ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายและผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งการออกลูกหลานโดยไร้สัญชาติ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการรับรองสถานะ และการให้บริการต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประเด็นปัญหามนุษยธรรม และความขัดแย้งระหว่างประเทศ

๓. การสร้างภูมิคุ้มกัน

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงในอนาคตที่คาดว่าจะเป็อุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคน การยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บนหลักการพื้นฐานสำคัญที่คนไทยต้องมีความรู้ ใฝ่เรียนรู้ ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง มีสำนึกในศีลธรรมและจริยธรรม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อดทน มีสติใช้ปัญญา จะนำไปสู่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สามารถดำเนินชีวิตอย่างสมดุลทุกด้าน จึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้คนและสังคมไทย ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

๓.๑ คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ ๒๑

๓.๒ คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความใส่ใจและแบ่งปันต่อผู้อื่น ตลอดจนนำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต

๓.๓ สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และชุมชน ให้เป็นสถาบันหลักในการพัฒนาความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๑ วัตถุประสงค์

๔.๑.๑ เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๔.๑.๒ เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย

๔.๑.๓ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

๔.๒ เป้าหมายการพัฒนา

๔.๒.๑ คนไทยทุกคนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งมีอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในทุกช่วงวัย

๔.๒.๒ คุณภาพการศึกษาได้รับการยกระดับสู่มาตรฐานสากล ต่อยอดองค์ความรู้สู่นวัตกรรมและโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น

๔.๒.๓ โอกาสในการเข้าถึงระบบสุขภาพที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพลดลงอย่างเป็นองค์รวม

๔.๒.๔ สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันชุมชน มีบทบาทในการบ่มเพาะและหล่อหลอมเด็ก เยาวชนและคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเข้มแข็งมากขึ้น

๔.๓ ตัวชี้วัด

๔.๓.๑ คุณภาพของประชากร

๑) อัตราเจริญพันธุ์รวมของประชากรไทยไม่ต่ำกว่า ๑.๖

๒) ระดับค่าเฉลี่ยเขาว์ปัญญาของเด็กไม่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากลที่ระดับ ๑๐๐

๔.๓.๒ คุณภาพคนโดยรวม

๑) ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็น ๑๒ ปี

๒) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมือง

๓) เพิ่มสัดส่วนประชากรที่สามารถเข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ได้ร้อยละ ๘๐.๐ ของประชากรทั่วประเทศ

๔) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็น ๑๕ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน

๕) อัตราเพิ่มของผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐ ต่อปี

๖) อัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคหัวใจ เบาหวาน หลอดเลือดสมอง ความดันโลหิตสูง และมะเร็งลดลง

๗) อัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยลดลง

๔.๓.๓ สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง

๑) ดัชนีครอบครัวอบอุ่นอยู่ในระดับดีขึ้น และจำนวนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองเพิ่มขึ้น

๒) การเรียนรู้ของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น

๓) คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านและชุมชนเพิ่มขึ้น

๕. แนวทางการพัฒนา

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มในอนาคต สะท้อนให้เห็นความเสี่ยงที่อาจเกิดทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง สถาบันทางสังคม และปัจเจกบุคคล จำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและภูมิภาค โดยเฉพาะในประชาคมอาเซียน ดังนั้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และหนุนเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแรงและเอื้อต่อการพัฒนาคน ดังนี้

๕.๑ การปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม ส่งเสริมให้คนไทยมีบุตรที่มีคุณภาพและมีการกระจายตัวประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่

๕.๑.๑ ส่งเสริมคู่สมรสที่มีความพร้อมให้มีบุตรเพิ่มขึ้นและรักษาระดับอัตราเจริญพันธุ์ไม่ให้ต่ำกว่าระดับที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดย

๑) ส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงได้มาตรฐานและมีคุณภาพ รวมทั้งกำหนดมาตรการที่เอื้อต่อการมีบุตรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านภาษีและสวัสดิการในการเลี้ยงดูบุตร

๒) ส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ในเรื่องครอบครัวศึกษา อาหารศึกษา พฤติกรรมอนามัยการเจริญพันธุ์ และสุขภาพทางเพศที่เหมาะสมปลอดภัย รวมถึงการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอด และหลังคลอด

๕.๑.๒ สนับสนุนการกระจายตัวและส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานของประชากรให้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ โดย

๑) เพิ่มโอกาสการจ้างงานและการมีงานทำในภูมิภาค เพื่อลดการย้ายถิ่นออกและจูงใจให้มีการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เพียงพอและมีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกันระหว่างเขตเมืองและชนบท เพื่อจูงใจให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่

๕.๒ การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการสั่งสมทุนทางปัญญา เชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย

๕.๒.๑ พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม และ จริยธรรม โดย

๑) เตรียมความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้วยการกระตุ้นให้ได้คิดและลงมือทำด้วยตนเอง เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง และปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรม และ จริยธรรม

๒) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็กทั้งในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับภูมิสังคม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างคนสามวัย

๕.๒.๒ พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็ง สามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดย

๑) พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน อย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และ นันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และเรื่อง อาเซียนศึกษา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิด สร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณะประโยชน์ โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

๒) ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม หัตถกรรม การกีฬา ดนตรี เป็นต้น ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา ศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ สามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

๓) ส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่ กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษา ประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศ อาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

๔) เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนา ครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนและยกย่องครูเพื่อศิษย์และหรือครูสอนดี เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ครูอื่นๆ จัดให้มีระบบจูงใจให้ครู พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปรับวิธีประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการเรียน การสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งปรับระบบการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการจัด การศึกษาที่เน้นคุณภาพมาตรฐานอย่างจริงจัง

๕) เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็ก โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการ ควบคุม ดูแลอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความรู้ ความเข้าใจในหลักโภชนาการ การออกกำลังกาย และการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจน มีการพัฒนาสุขภาพโรงเรียน โดยจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะเอื้อต่อการมีสุขภาวะ มีการควบคุมดูแลและ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยจากโรค การเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุต่างๆ

๕.๒.๓ พัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิต และบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดย

๑) พัฒนากำลังแรงงานในภาคเกษตร โดยจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างเกษตรกร รุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างครบวงจร ทั้งการ จัดหาพื้นที่ทำการเกษตรตามความถนัด มีแหล่งทุนสนับสนุน และมีทักษะความรู้ด้านธุรกิจและการตลาด

ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้เยาวชนเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมอย่างมีศักดิ์ศรี เพื่อให้ภาคการเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ

๒) สนับสนุนการผลิตและพัฒนานักวิจัย ผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรมในสาขาต่างๆ สร้างเครือข่ายนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนต่อยอดสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรมระดับสูงที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของสินค้าและบริการที่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้อด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเป็นระบบ รวมทั้งการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้อด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

๓) พัฒนากำลังแรงงานระดับกลาง โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การสร้างแรงจูงใจ ปลูกฝังค่านิยมในการเรียนสายอาชีพและการประกอบอาชีพอิสระ การยกระดับคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังแรงงานกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสถานประกอบการ สถาบันเฉพาะทาง ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อกับนานาชาติ

๔) จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับการเรียนรู้อกับคุณวุฒิวิชาชีพตามระดับความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล เพื่อให้แรงงานมีสมรรถนะและมีเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจน ตลอดจนสนับสนุนการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีด้านแรงงานภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม

๕) เตรียมความพร้อมคนไทยในการรับประโยชน์และลดผลกระทบที่จะเข้ามาพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา

๖) เร่งปรับปรุงการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติให้เป็นระบบ ทั้งการจัดระเบียบแรงงานไร้ฝีมือ การดึงดูดแรงงานที่มีความรู้และทักษะสูงเข้ามาทำงานในประเทศ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลของแรงงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ในการบริหารจัดการแรงงานได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการจัดบริการทางสังคมให้กับแรงงานข้ามชาติตามความเหมาะสมและเป็นธรรม

๗) จัดให้มีการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรภาครัฐอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง สร้างความชัดเจนในบทบาทและภาระงานของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของภาครัฐ

๕.๒.๔ พัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นพลังในการพัฒนาสังคม โดย

๑) ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุ โดยกำหนดลักษณะประเภทงาน และอัตราค่าจ้างที่เหมาะสม ควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะทั้งด้านวิชาการและการใช้สื่อการเรียนรู้อสมัยใหม่ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อการประกอบอาชีพและการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เป็นคลังสมองของชาติทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

๓) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเอง โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความจำเป็นทางกายภาพให้เหมาะกับวัย และการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อมให้เป็นต้นแบบของการดูแลผู้สูงอายุเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น

๕.๒.๕ สอดแทรกการพัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่วัฒนธรรมการถือกุศล เสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้างพร้อมรับทุกความคิดเห็น และการปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ควบคู่กับการพัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงาน และเตรียมพร้อมสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดตามศักยภาพและความถนัด

๕.๒.๖ สร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ตระหนักถึงการเคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน การสร้างค่านิยมให้มีพฤติกรรมการผลิตและบริการที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงาน มีการเรียนรู้ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมน่าอยู่

๕.๓ การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม สร้างเสริมสุขภาพควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสาธารณสุข

๕.๓.๑ การสร้างเสริมสุขภาพคนไทยให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการพัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน การลดปัจจัยเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพที่มีผลต่อสุขภาพ การพัฒนาระบบและกลไกเฝ้าระวังความมั่นคงทางสุขภาพจากปัจจัยคุกคามสุขภาพที่แฝงมากับกระบวนการพัฒนา รวมทั้งมุ่งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ การใช้ประโยชน์จากยาสมุนไพรเพื่อการป้องกันและการรักษาเบื้องต้น และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสื่อสารต่อสังคมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก

๕.๓.๒ พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะระบบบริการขั้นพื้นฐาน ควบคู่กับการส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาด้านเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพของประเทศ การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้เหมาะสมทั้งการผลิตและการกระจายบุคลากร ค่าตอบแทน และการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรมีการกระจายที่เหมาะสม รวมทั้งการใช้มาตรการการเงินการคลังเพื่อสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๕.๔ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่

๕.๔.๑ สร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่าน ตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

๕.๔.๒ ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

๑) จัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ยืดหยุ่น หลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้เป็นกลุ่มจนติดเป็นนิสัยใฝ่เรียนรู้

๒) มีระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ปรับระบบการวัดประเมินผลผู้เรียน และระบบการเข้ารับการศึกษาต่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางเลือกในประชากรทุกกลุ่มตามศักยภาพของผู้เรียน

๓) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการใช้มาตรการทางภาษีในการสนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ และเป็นช่องทางสำหรับคนทุกกลุ่มวัยแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๕.๔.๓ สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๑) เสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาในระดับท้องถิ่น ชุมชน และประเทศ โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมและบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับภูมิสังคม และพัฒนาระดับศูนย์ความเป็นเลิศด้านต่างๆ สู่ภูมิภาคและชุมชน รวมทั้งการปรับปรุงและผลักดันกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนมาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้อง ให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒) พัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป อาทิ สถานศึกษา ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ รวมทั้งเปิดพื้นที่/เวทีสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิด และนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์ โดยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน และประชาชนให้เข้าถึงอย่างสะดวกและใช้บริการได้เต็มศักยภาพ มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้

๓) พัฒนานองค์ความรู้ของท้องถิ่นทั้งจากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดให้มีการวิจัยเชิงประจักษ์ของชุมชน การจัดการองค์ความรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๔) สร้างโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาคนทุกคนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็ก เยาวชนและประชาชนที่อยู่นอกระบบ ทั้งที่เป็นเด็กในวัยเรียนที่ออกกลางคัน เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เพื่อส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือให้ได้เรียนรู้ตามศักยภาพและตามสภาพแวดล้อม รวมทั้งประชาชนที่ต้องการทักษะเพิ่มเติมในการประกอบสัมมาอาชีพ โดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในระดับจังหวัดและในระดับท้องถิ่นในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบและการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๕ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนนำค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยเป็นฐานในการพัฒนาคนและสังคม

๕.๕.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะให้คนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในวิถีชีวิต

๑) พัฒนาศักยภาพครอบครัว โดยส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้ที่แน่นอน สามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของครอบครัว มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเชื่อมโยงกับเครือข่ายครอบครัว ให้สิ่งจูงใจแก่ครอบครัวที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับพ่อแม่และผู้ปกครอง โดยสร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและรู้จักใช้ประโยชน์อย่างมีคุณค่าเพื่อลดช่องว่างระหว่างครอบครัว

๒) พัฒนาวัฒนธรรมที่ดีและนำคุณค่าอันดีงามของครอบครัวไทย อาทิ ความเอื้ออาทร และการเป็นเครือญาติมาใช้ในวิถีชีวิต ควบคู่กับการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักใช้ปัญญาในทางที่ถูกต้อง และมีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่จะมีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม

๓) ผลักดันให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์อันดีต่อครอบครัวและชุมชน และภาคธุรกิจจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

๕.๕.๒ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน

๑) สนับสนุนการค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมกลไกเชิงสถาบันในชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความมั่นคงทางวัฒนธรรมและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการจัดการการเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาถอดองค์ความรู้ของชุมชน และชุมชนต้นแบบ การจัดการตนเองได้ตามบริบทของพื้นที่ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ

๓) ส่งเสริมการขยายผลและพัฒนาศักยภาพของคนสามวัย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนอย่างอบอุ่นและเข้มแข็ง ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน

๕.๕.๓ ส่งเสริมภาคประชาสังคมและองค์กรธุรกิจเอกชนในการทำงานเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกับกลไกภาครัฐ และร่วมกันสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการส่งเสริมภาคเอกชนที่ประกอบกิจการเพื่อสังคมที่สร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ขององค์กรและผลประโยชน์ของชุมชนและสังคม โดยเฉพาะส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับแรงงานในสถานประกอบการหรือบริเวณใกล้เคียง การยกย่ององค์กรธุรกิจเอกชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสาธารณะ ตลอดจนการยกย่องคนดีในสังคมให้เป็นต้นแบบและตัวอย่างที่ดีผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

๕.๕.๔ พื้นฟูบทบาทของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมศีลธรรมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยสนับสนุนให้สถาบันศาสนาเผยแพร่แก่นของศาสนาที่ถูกต้องและจัดพื้นที่ในการปฏิบัติธรรมอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการสร้างนวัตกรรมและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมตามหลักคำสอนทางศาสนา

๕.๕.๕ พัฒนาบทบาทของสถาบันทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

๑) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือจังหวัดต่างๆ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาคน ชุมชน และสังคมในพื้นที่อย่างเป็นองค์รวม

๒) ส่งเสริมความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาในการปลูกฝังกระบวนการคิดที่อยู่บนฐานของศีลธรรม การยอมรับความแตกต่าง สำนึกความเป็นพลเมือง และวัฒนธรรมประชาธิปไตย รวมทั้งการใช้ประโยชน์ทุนทางสังคมในการหล่อหลอมและสร้างค่านิยมที่ดี การฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดีงาม

๓) สร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เป็นพลังสำคัญที่มีบทบาทต่อการสะท้อนความต้องการของประชาชน รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ โดยจัดสรรพื้นที่ออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ตามความสนใจ วิเคราะห์แนวทางการใช้ประโยชน์ในการใช้สื่อออนไลน์ และมีการจัดระบบระเบียบการบริหารจัดการอย่างเข้มงวด

๕.๕.๖ สร้างค่านิยมให้คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน เพื่อให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน

บทที่ ๕

ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหาร และพลังงาน

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งในมิติของการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนภาคเกษตร และเป็นฐานการผลิตที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้าและการส่งออกสำหรับภาคการผลิตและบริการอื่นๆ รวมถึงในมิติการพัฒนาสู่แหล่งการผลิตพลังงานทดแทนที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่เข้มแข็งด้วยมีที่ตั้งทางภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสม มีภูมิปัญญาด้านการผลิต การประยุกต์คัดแปลง และวัฒนธรรมอาหารที่เข้มแข็งและหลากหลาย รวมทั้งเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารส่งออกที่สำคัญรายใหญ่ของโลก ซึ่งสถานการณ์การพัฒนาของภาคเกษตรตลอดช่วงที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

๑.๑ บทบาทภาคเกษตรเริ่มลดลงแต่ยังเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยปัจจุบันมีพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ ๔๐.๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ครัวเรือนเกษตรกร ๖.๙ ล้านครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง เกษตรกรที่ผลิตเชิงพาณิชย์ และเกษตรกรที่แปรรูปผลิตผลเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยในปี ๒๕๕๓ สามารถทำการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมงรวมมูลค่า ๓๘๑,๕๕๔ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๓ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ลดลงจากร้อยละ ๙.๐ ในปี ๒๕๔๙ ในขณะที่การผลิตส่วนใหญ่ยังมีปริมาณผลผลิตพอเพียงกับความต้องการใช้ภายในประเทศ สามารถเป็นหลักประกันในการพึ่งพาและสร้างความมั่นคงของสินค้าเกษตรและอาหารที่ใช้ภายในประเทศได้ และมีเหลือส่งออกสร้างรายได้ให้กับประเทศ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะข้าว มีผลผลิตเหลือส่งออกร้อยละ ๔๕.๐ ของผลผลิตทั้งหมดที่ผลิตได้ มันสำปะหลัง ส่งออกร้อยละ ๓๑.๐ อ้อย (น้ำตาล) ส่งออกร้อยละ ๖๗.๐ ของผลผลิตทั้งหมด ขณะที่สินค้าปศุสัตว์และประมงส่งออกที่สำคัญ เช่น กุ้ง และไก่ มีปริมาณการส่งออกคิดเป็นร้อยละ ๘๖.๐ และ ๓๒.๐ ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันตลาดสินค้าเกษตรมีการแข่งขันรุนแรงและมีแนวโน้มถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดจากประเทศคู่แข่งที่สำคัญมากขึ้น

๑.๒ ความเข้มแข็งของภาคเกษตรไทยมีแนวโน้มลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยจะเห็นได้จากประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉลี่ยในบางสินค้าที่ยังคงต่ำหากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากภาคเกษตรไม่สามารถเร่งพัฒนาผลิตภาพการผลิตได้ทันต่อสภาพการแข่งขันในตลาดโลกที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งออกหลักของภาคเกษตรยังคงอยู่ในรูปของสินค้าขั้นปฐม และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาหนี้สินและความยากจน โดยในปี ๒๕๕๐ ประเทศไทยมีคนยากจนทั้งสิ้น ๕.๔ ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกร ร้อยละ ๕๖.๙ อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ผลผลิต

เฉลี่ยต่อไร่ในบางพื้นที่ไม่สูงเท่าที่ควร และมีคุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ เกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกโดยเฉพาะปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และผลิตพืชเชิงเดี่ยวเป็นหลัก ในขณะที่การพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนยังไม่สามารถขยายตัวได้เท่าที่ควร ทำให้มีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคามากขึ้น ขณะที่ราคาผลผลิตเกษตรผันผวนและขึ้นกับราคาในตลาดโลก การเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติบ่อยครั้ง เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจุบันเกษตรกรมีแนวโน้มสูญเสียการเป็นเจ้าของที่ดิน และกลายเป็นผู้เช่ามากขึ้น ทำให้ขาดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรม ในขณะเดียวกันพบว่า รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเพิ่มจาก ๕๒,๙๓๓ บาทต่อครัวเรือน ในปีการผลิต ๒๕๔๘/๔๙ เป็น ๕๘,๖๓๒ บาทต่อครัวเรือน ในปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเนื่องจากราคาผลผลิตการเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้นในสินค้าเกษตรที่สำคัญ เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เกษตรกรก็มีขนาดหนี้สินต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก ๕๒,๘๙๗ บาท ในปี ๒๕๔๘/๔๙ เป็น ๕๔,๔๐๙ บาท ในปี ๒๕๕๒/๕๓

๑.๓ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการครอบครองทรัพยากรพันธุกรรม ส่งผลกระทบต่อวิธีการผลิตของเกษตรกร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของปริมาณและการกระจายตัวของน้ำฝน ระดับอุณหภูมิเฉลี่ยที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในเชิงฤดูกาลต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อตรงต่อการผลิตสินค้าสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากต่อความมั่นคงอาหารและพลังงานของประเทศ ในขณะเดียวกัน ปัญหาการครอบครองทรัพยากรพันธุกรรมและการผูกขาดทางการค้าเมล็ดพันธุ์พืช จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรรายย่อยจำนวนมากที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรป่าไม้พันธุ์พืชต่างๆ เพื่อเป็นอาหารและยาสมุนไพร และกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศในระยะยาว

๑.๔ การขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ผลกระทบจากการที่ประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้เกษตรกรที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับคนหนุ่มสาวไม่สนใจทำการเกษตร โดยในช่วงปี ๒๕๔๑-๒๕๕๐ จำนวนแรงงานภาคเกษตรลดลงประมาณร้อยละ ๑.๙ ต่อปี ส่งผลต่อการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรและศักยภาพภาคเกษตรในอนาคต ในขณะที่ความต้องการอาหารทั้งภายในประเทศและของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเกิดจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อความมั่นคงอาหารในอนาคต

๑.๕ ความต้องการพืชที่สามารถนำไปผลิตเป็นพลังงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสถานการณ์ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นและผันผวนอย่างมาก ประกอบกับความต้องการใช้พลังงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้หลายประเทศในโลก รวมทั้งประเทศไทยมีนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนจากพืชแทนการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลมากขึ้น และทำให้ความต้องการพืชที่สามารถนำไปผลิตพลังงานเพิ่มขึ้น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ผลผลิตการเกษตรจากการปลูกเพื่อเป็นพืชอาหารมาเป็นพืชพลังงานมากขึ้น ซึ่งสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตอาหาร รวมทั้งความมั่นคงอาหารของประเทศและการส่งออกได้ ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยพยายามสร้างฐานภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็งและเกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอ มีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาพลังงานทดแทนจากพืชที่เพียงพอ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศเมื่อราคาพลังงานเกิดความผันผวน รวมถึงสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรในระบบด้วย

๒. การประเมินความเสี่ยง

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยเสี่ยงที่ภาคเกษตรกำลังเผชิญในหลายมิติ ทั้งในเชิงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงสถานะความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของภาคเกษตรให้ลดลงได้ โดยมีปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

๒.๑ ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นฐานการผลิตภาคเกษตรมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น การพัฒนาที่ผ่านมาได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ จำนวนมาก เพื่อการผลิตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งภาคเกษตร เพื่อให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการใช้อย่างสิ้นเปลือง ไม่มีประสิทธิภาพ และขาดการบำรุงรักษา ทำให้ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตของภาคเกษตรที่สำคัญมีความเสื่อมโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ที่พบปัญหาดินเสื่อมสภาพจำนวน ๑๙๐.๐ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงเกือบปีละ ๑.๐ ล้านไร่ เนื่องจากการเสื่อมไปตามสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามสมรรถนะของดิน ในขณะที่เป้าหมายตามแผนการฟื้นฟูดินของภาครัฐกำหนดไว้ประมาณปีละ ๒.๐ ล้านไร่ ทำให้การดำเนินงานไม่ทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ความเสื่อมโทรมของดินรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมาก โดยมีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารเคมีการเกษตรปีละประมาณ ๖.๐ ล้านตัน มูลค่ากว่า ๘๐,๐๐๐ ล้านบาท รวมทั้งมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการผลิตทางการเกษตร เนื่องจากประสบปัญหาน้ำต้นทุนลดลงอย่างมาก ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาคุณภาพน้ำ ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพที่ถูกทำลายมากขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยเสี่ยง ที่ส่งผลต่อความมั่นคงและยั่งยืน รวมถึงความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรในอนาคต

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการผลิตภาคเกษตร โดยเฉพาะภาวะน้ำท่วม ภัยแล้ง และฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล รวมถึงโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ซึ่งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลโดยตรงต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร จากการศึกษาการค้นคว้าของศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัยและฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ปี ๒๕๔๗) พบว่า การเพิ่มขึ้นของปริมาณน้ำฝนในภาคกลาง จะทำให้เกิดน้ำท่วมบ่อยครั้งและจำนวนความถี่มากขึ้น มีผลให้การผลิตข้าวในแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้ผลผลิตลดลง นอกจากนี้ ยังเกิดโรคและแมลงศัตรูพืชระบาดรุนแรงขึ้น เช่น การระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพูในมันสำปะหลัง ประมาณ ๑.๐ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๒ เป็นต้น รวมถึงการระบาดของโรคพืชบางประเภทที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วแต่เพิ่มระดับความรุนแรงยิ่งขึ้น อาทิ การระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว โรคเหี่ยวเตี้ยและโรคใบหงิกในนาข้าวภาคกลาง ประมาณ ๒.๔ ล้านไร่ ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพการผลิตของภาคเกษตร

๒.๓ ความอ่อนแอของภาคเกษตรที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ทั้งนี้ เป็นผลจากหลายปัจจัยที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในสังคมเกษตร ที่เข้าสู่สังคมปัจเจกมากขึ้น มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป ขาดการปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกัน ในขณะที่ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรลดลง อันเกิดจากการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่ยังไม่เพียงพอต่อการเพิ่มผลิตภาพการผลิต โดยเฉพาะพื้นที่ชลประทานที่มีเพียง ๒๘.๐ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๒๒.๐ ของพื้นที่ทางการเกษตร ขณะที่การถือครองที่ดินการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในช่วงปี ๒๕๔๖-๒๕๕๑ ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเฉลี่ย ๑๙.๔ ไร่ต่อครัวเรือน แต่แนวโน้มการเป็นผู้เช่าเพิ่มขึ้น โดยปี ๒๕๔๙ มีการทำ

การเกษตรบนเนื้อที่ของคนอื่นเพียง ๓๗.๐ ล้านไร่ (ร้อยละ ๒๘.๔ ของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร) และเพิ่มเป็น ๖๕.๓ ล้านไร่ (ร้อยละ ๔๙.๕ ของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร) ในปี ๒๕๕๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลาง ในขณะที่เดียวกัน ต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น อันเนื่องจากราคาปัจจัยการผลิตและการขนส่งสูงขึ้นที่ปรับตัวตามราคาพลังงาน ทำให้ไม่สามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้เท่าที่ควร ประกอบกับแรงงานเกษตรมีแนวโน้มลดลงและเป็นผู้สูงอายุ รวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่ไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง และมีการย้ายออกจากภาคเกษตรไปในภาคการผลิตอื่น เช่น ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เป็นต้น ทำให้ภาคเกษตรต้องเผชิญกับความเสียด้านแรงงานมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการพึ่งพาต่างประเทศทั้งปัจจัยการผลิตและตลาดส่งออก เช่น เทคโนโลยี ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ต้องนำเข้าปีละกว่า ๘๐,๐๐๐ ล้านบาท เป็นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกว่า ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท โดยในปี ๒๕๕๐ มีสัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีการเกษตรคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งนับเป็นปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ผลผลิตที่ได้ยังต้องเผชิญความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคา ยิ่งกว่านั้นยังมีปัญหาสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งตลอดช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากพิษภัยของสารเคมีเพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่ปัญหาโรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคต่อมไทรอยด์ และปัญหาอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นโรคสำคัญอันดับต้นๆ ของคนไทย ทั้งที่เป็นเกษตรกรและประชาชนทั่วไป โดยในปี ๒๕๕๐ เกษตรกรที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมีการเกษตรคิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๖.๐ ในปี ๒๕๔๐ จึงนับเป็นสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

ขณะที่ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญส่วนใหญ่ของไทยประมาณร้อยละ ๖๐-๗๐ ต้องพึ่งพิงตลาดส่งออก ทั้งยังเป็นสินค้าขั้นปฐมที่มีมูลค่าเพิ่มน้อย ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำและไม่มีเสถียรภาพ ประกอบกับการเปิดเขตการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อยในประเทศ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ซึ่งจะเห็นได้จากปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบอาหารและสินค้าเกษตรจากต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่มีการเปิดเขตการค้าเสรีในปี ๒๕๔๗ กับประเทศต่างๆ เช่น จีน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น รวมมูลค่าปีละประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และอาจมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเมื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ในขณะที่ทรัพยากรถูกแย่งชิงจากภาคการผลิตอื่น ทั้งทรัพยากรที่ดินและน้ำ เพื่อตอบสนองความต้องการตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากร โดยเฉพาะในพื้นที่ชานเมืองที่มีการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรรในพื้นที่การเกษตรเดิมมากขึ้น

๒.๔ ประเทศไทยมีการใช้พลังงานที่ผลิตจากพืชเพื่อทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงจากฟอสซิลมากขึ้น ทำให้มีความต้องการพืชที่สามารถนำไปผลิตเป็นพลังงานเพิ่มมากขึ้น เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์ม น้ำมัน เป็นต้น เกษตรกรจึงมีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่เกษตรจากการปลูกพืชอาหารมาเป็นการปลูกพืชพลังงานแทน ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกพืชอาหารลดลง และทำให้ราคาพืชอาหารมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการผลิตและใช้เอทานอล รวมทั้งไบโอดีเซลให้มีสัดส่วนที่สูงขึ้น เพื่อลดการนำเข้าและการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน โดยมีเป้าหมายการเพิ่มการใช้เอทานอล และไบโอดีเซล เป็นส่วนประกอบในน้ำมันเบนซินและดีเซลไม่น้อยกว่า ๙ และ ๔.๕ ล้านลิตรต่อวัน ภายในปี ๒๕๖๕ ตามลำดับ เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันที่มีการใช้เอทานอล ๑.๒ ล้านลิตรต่อวัน และไบโอดีเซล ๑.๗ ล้านลิตรต่อวัน และที่ผ่านมาพบว่า มีปริมาณการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นจาก ๑๓๕.๔ ล้านลิตร ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๔๒๖.๐ ล้านลิตร ในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นกว่า ๓ เท่าตัวจาก ปี ๒๕๔๙ ขณะที่ปริมาณไบโอดีเซลเพิ่มขึ้นจาก ๓.๔ ล้านลิตร ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕๙๕.๐ ล้านลิตร ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งสถานการณ์แนวโน้มดังกล่าว นับเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศในระยะยาว

๓. การสร้างภูมิคุ้มกัน

การประเมินปัจจัยเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อความเข้มแข็งของภาคเกษตรซึ่งเป็นทั้งความมั่นคงด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ จำเป็นต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้เพิ่มขึ้นและรักษาภูมิคุ้มกันที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้สามารถป้องกันและลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต โดยมีภูมิคุ้มกันที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑ ความเหมาะสมของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจำเป็นต้องรักษาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า เพื่อให้สามารถพัฒนาสู่การเป็นฐานการผลิตที่เหมาะสม และสนับสนุนให้การผลิตทางการเกษตรมีประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น โดยเฉพาะทรัพยากรดิน น้ำ แรงงาน รวมทั้งเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓.๒ ฐานการผลิตการเกษตรที่เข้มแข็ง ที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้และความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานให้กับประเทศ ให้กับเกษตรกรและสังคมชนบท รวมทั้งสร้างความอุดมสมบูรณ์ของสภาวะแวดล้อม วิถีชีวิต ชนบทธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมที่เอื้ออาทรของสังคมเกษตรกรรม และสนับสนุนการผลิตด้านอุตสาหกรรม การค้าและบริการ โดยให้ความสำคัญกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น

๓.๓ องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความรู้พื้นฐานให้เกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิต ฝึกระวัง ป้องกันภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ที่มีไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาภาคเกษตร การผลิตพืชอาหารและพลังงานให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพอย่างมั่นคงมากขึ้น และมีความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านการใช้ประโยชน์ ภาวะสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความผันผวนด้านราคา และภาวะทางเศรษฐกิจ

๓.๔ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งสามารถเพิ่มปริมาณการผลิตให้เพียงพอที่จะใช้เป็นอาหารและพลังงานชีวภาพในปริมาณที่เหมาะสม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตอาหาร และให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน และการใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนและการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้มีการนำวัสดุเหลือใช้ เช่น แกลบ ฟางข้าว ชังข้าวโพด เศษไม้ มูลสัตว์ เป็นต้น มาใช้ในการผลิตพลังงานจากชีวมวลและก๊าซชีวภาพ ซึ่งช่วยลดมลภาวะแก่ชุมชนอีกทางหนึ่ง

๓.๕ กลไกการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านการผลิตและการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่ม การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมและความเข้มแข็งในชุมชนชนบท รวมทั้งเพื่อให้เกิดกลไกในการสร้างความมั่นคงในการบริหารจัดการอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๑ วัตถุประสงค์

๔.๑.๑ เพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มีความมั่นคงและมีการเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้าเกษตร อาหารและพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม มีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดในระดับราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหารเป็นลำดับแรก

๔.๑.๒ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้เกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนครัวเรือนและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

๔.๑.๓ เพื่อส่งเสริมชุมชนและเกษตรกรให้มีส่วนร่วมและสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงสามารถพึ่งพาตนเองได้

๔.๒ เป้าหมาย

๔.๒.๑ เพิ่มสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๖.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

๔.๒.๒ ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอต่อความต้องการของตลาด พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างน้อยร้อยละ ๕.๐ ต่อปี รวมทั้งผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และปลอดภัยได้อย่างทั่วถึงในราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม

๔.๒.๓ เกษตรกรมีหลักประกันที่มั่นคงด้านอาชีพและรายได้ มีความสามารถในการชำระหนี้สินเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๔ ครอบครัวยุทธศาสตร์สามารถพึ่งพาตนเองทางอาหารจากไร่นาได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ในปี ๒๕๕๙ เกษตรกรและผู้บริโภคได้รับอาหารที่ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๔.๒.๕ เพิ่มปริมาณการผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน ได้แก่ เอทานอล และไบโอดีเซล ในปี ๒๕๕๙ ไม่น้อยกว่า ๖.๒ และ ๓.๖ ล้านลิตรต่อวัน ตามลำดับ และเพิ่มผลผลิตพลังงานไฟฟ้า และพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือน วัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร ไม่น้อยกว่า ๓,๔๔๐ เมกะวัตต์ และ ๕,๕๖๔ พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ในปี ๒๕๕๙ ตามลำดับ และส่งเสริมการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ ตัวชี้วัด

๔.๓.๑ สัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

๔.๓.๒ ผลผลิตและต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของสินค้าเกษตร

๔.๓.๓ จำนวนฟาร์มที่ได้รับรองมาตรฐานในแต่ละปีเพิ่มขึ้น และการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

๔.๓.๔ สัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกร

๔.๓.๕ สัตว์ส่วนเกษตรกรรมใหม่ต่อเกษตรกรรมทั้งหมด

๔.๓.๖ สัตว์ส่วนเกษตรกรรมพึ่งพาตนเองทางอาหารจากไร่นา และสัตว์ส่วนเกษตรกรรมที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมีการเกษตร

๔.๓.๗ ระบบประกันภัยพืชผลที่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง

๔.๓.๘ ปริมาณผลผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน และผลผลิตพลังงานไฟฟ้าและพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือนและวัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร

๕. แนวทางการพัฒนา

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าภาคเกษตรจะมีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ของการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านอาหารและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ รวมถึงเป็นฐานการผลิตที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้าและการส่งออกสำหรับภาคการผลิตและบริการอื่นๆ แต่ความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของการผลิตในภาคเกษตรมีความเสื่อมโทรมและถูกใช้ไปเป็นจำนวนมาก โดยไม่มีการบำรุงรักษาเท่าที่ควร ประกอบกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงเพิ่มขึ้น และการเปิดเขตการค้าเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมอาเซียนที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อย ขณะเดียวกันแนวโน้มสถานการณ์การใช้พลังงานทดแทนจากผลผลิตพืชจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารในอนาคต

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการดูแลและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรอย่างรู้คุณค่าเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนา เพิ่มศักยภาพการผลิตภาคเกษตร สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำรวมถึงเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหารและพลังงาน บนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความคิดสร้างสรรค์ สร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้แก่เกษตรกรเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี รวมถึงสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพในครัวเรือน ชุมชนและประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้กับภาคเกษตร โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการพัฒนาภาคเกษตรให้เกิดความยั่งยืนที่ครอบคลุมทั้งการเกษตรเพื่อพึ่งพาตนเอง การเกษตรในเชิงพาณิชย์ และการเกษตรแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

๕.๑ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๑.๑ รักษา ป้องกัน และคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรและสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบที่มีอยู่ให้เอื้อต่อการนำที่ดินมาใช้ในการเกษตร เช่น พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้น รวมถึงการเร่งรัดการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาและควบคุมการใช้พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูงที่รัฐบาลได้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานไว้แล้ว เช่น ระบบชลประทาน ระบบคมนาคมและขนส่ง เป็นต้น และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังโดยเฉพาะพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อคุ้มครองพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการผลิตทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนของประเทศ

๕.๑.๒ เร่งรัดให้มีการจัดซื้อที่ดินจากเอกชนมาดำเนินการปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม และใช้มาตรการทางภาษีเพื่อบังคับหรือจูงใจให้บุคคลผู้ถือครองที่ดินไว้เป็นจำนวนมากโดยไม่ได้ทำประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคม ให้หันมาทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

๕.๑.๓ เร่งรัดการจัดให้มีองค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อเป็นกลไกในการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง และสนับสนุนการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐอย่างคุ้มค่าโดยเกษตรกรและชุมชน รวมทั้งเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์หรือจัดสรรสิทธิในที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ทำกินให้มีที่ดินเป็นของตนเองอย่างเป็นธรรม

๕.๑.๔ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร ทั้งในเรื่องการฟื้นฟูคุณภาพของทรัพยากรดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคเกษตร เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตร

๕.๑.๕ ฟื้นฟูและส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน โดยเฉพาะวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อช่วยสร้างความสมดุลและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นฐานการผลิตทางการเกษตรต่อไปในอนาคต

๕.๒ การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๒.๑ รัฐควรให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำ ที่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก และส่งเสริมบทบาทของสถาบันเกษตรกร วิชากิจชุมชน องค์กรชุมชน และเกษตรกร ในการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำ การใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร โดยเฉพาะการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และระบบตลาดสินค้าเกษตรที่เป็นธรรม เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองของเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนการบริหารจัดการและการสร้างนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตสินค้าเกษตร เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารและพลังงาน และคงความเป็นผู้นำด้านการเกษตรของโลกในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

๕.๒.๒ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน โดยสนับสนุนสินเชื่อผ่อนปรนและมาตรการทางด้านภาษีแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและขยายการลงทุนให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแข่งขันในตลาดโลก

๕.๒.๓ สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เช่น ศักยภาพของดิน แหล่งรองรับผลผลิต และปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น ระบบชลประทาน ระบบโลจิสติกส์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรและการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของความสมัครใจและการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยกำหนดเขตการใช้ที่ดินและมาตรการจูงใจให้เกษตรกรทำการผลิตตามศักยภาพของพื้นที่และสนับสนุนข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ เช่น สินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรน เป็นต้น และส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชแต่ละชนิด เพื่อใช้สำหรับวางแผนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับภาวะตลาด

๕.๒.๔ ควบคุมและกำกับดูแลให้มีการนำเข้าและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ได้มาตรฐาน โดยการปรับปรุงระบบการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้ได้มาตรฐาน และไม่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่หลายประเทศห้ามใช้แล้ว ควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่ขัดต่อเกณฑ์ทางจริยธรรมขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งสนับสนุนการใช้สารชีวภาพให้มากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสร้างความปลอดภัยในสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจรรณรงค์สร้างความเข้าใจให้เกษตรกรใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการ

๕.๒.๕ ปรับปรุงบริการขั้นพื้นฐานเพื่อการผลิตให้ทั่วถึง เช่น ศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตร หรือศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตในระดับชุมชน เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๕.๒.๖ ส่งเสริมการผลิตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของประเทศ และสนับสนุนการทดลองวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม เป็นต้น เพื่อให้มีองค์ความรู้ที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีของโลกในระยะต่อไป

๕.๒.๗ พัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมทางการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยผ่านศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต เครือข่ายเกษตรกรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละพื้นที่และจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จหรือปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนเพิ่มความสามารถและช่องทางในการรับรู้ข่าวสารให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง รวมถึงพัฒนาสื่อทางการเกษตรในวงกว้าง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรสู่เกษตรกรและประชาชนที่มีความสนใจให้ทั่วถึงมากขึ้น

๕.๓ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๓.๑ สนับสนุนการผลิตและบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงาน โดยพัฒนาศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน บนฐานความรู้ที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของสินค้า เช่น สมุนไพร ผลิตภัณฑ์อาหารและบริการเพื่อสุขภาพ สินค้าอาหารและผลิตภัณฑ์ฮาลาล เป็นต้น รวมถึงสินค้าเกษตรที่มีโซ่อุปทาน เช่น ผลิตภัณฑ์ยาง ไม้ยาง สินค้าจำพวกวัสดุชีวภาพ ผลิตภัณฑ์ยาและอาหารเสริมเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาต่อยอดให้มีโอกาสทางการตลาดและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงสนับสนุนการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรชนิดใหม่ๆ ที่มีมูลค่าสูงเพื่อรองรับความต้องการของตลาดเฉพาะกลุ่มและตลาดโลก

๕.๓.๒ ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทำการศึกษาวิจัยกับภาคเอกชน ควบคู่กับการใช้มาตรการด้านสินเชื่อผ่อนปรนและมาตรการด้านภาษีเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ประกอบการนำองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม บนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหาร

๕.๓.๓ สนับสนุนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร และมาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้เทียบเท่าระดับสากล ควบคุมและดูแลกระบวนการตรวจรับรองคุณภาพอย่างเข้มงวด พัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับและความสามารถในการติดตามการขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสินค้า รวมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ รวมถึงเป็นการสร้างโอกาสและการใช้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรี ตลอดจนมีความรวดเร็ว ทัวถึง และประหยัดสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการ

๕.๓.๔ ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีที่ลดต้นทุนการผลิตอย่างยั่งยืน รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาสายพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อผลิตพ่อแม่พันธุ์และลูกพันธุ์คุณภาพ ฟื้นฟูทรัพยากรประมงและจัดระเบียบการทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพการผลิตตามธรรมชาติ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการประมงในทุกระดับ ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กฎ ระเบียบ ข้อกำหนดต่างๆ ทั้งภายในและระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม ให้สามารถทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบเพื่อรักษาสมดุลของการผลิตและการใช้ทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน

๕.๓.๕ เพิ่มมูลค่าผลผลิตด้านปศุสัตว์ให้สูงขึ้น โดยเพิ่มศักยภาพกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และเพิ่มสมรรถนะการควบคุม ป้องกันโรค ปรับรูปแบบและวิธีการเลี้ยงให้มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ ทั้งรูปแบบของโรงเรือน ชนิด และประเภทของอาหารรวมถึงยาที่ใช้ในการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค รวมทั้งส่งเสริมการทำปศุสัตว์ชนิดอื่นๆ ที่มีมูลค่าสูงให้มากขึ้น โดยการสนับสนุนความรู้ เงินทุน เทคโนโลยีการผลิต และการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ปศุสัตว์ที่มีอัตราแลกเนื้อที่ดี มีโอกาสทางการตลาด และให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนสูง รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาการผลิตอาหารเสริมสำหรับปศุสัตว์จากวัตถุดิบในประเทศ

๕.๓.๖ สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรและผู้ประกอบการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารตามมาตรฐานที่กำหนด เช่น มาตรฐานอาหารปลอดภัย มาตรฐานฮาลาล เป็นต้น รวมทั้งการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน ลดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรอง เพื่อขยายการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕.๓.๗ ส่งเสริมระบบตลาดกลางสินค้าเกษตรและตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยการสนับสนุนสิ่งจูงใจ เช่น สินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนให้กับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อให้เกิดกลไกตลาดที่มีความเป็นธรรม และสนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรสามารถเข้ามาทำธุรกรรมในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นต้น

๕.๓.๘ ส่งเสริมภาคเอกชนและองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตรและอาหาร การเพิ่มมูลค่า และการจัดการด้านการตลาด ร่วมกับสถาบันเกษตรกร เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีช่องทางในการสร้างรายได้ที่เป็นธรรมและเหมาะสมเพิ่มขึ้น รวมถึงสนับสนุนการบริหารจัดการสินค้าเกษตรแบบกลุ่มการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับและต่อยอดการแปรรูปสินค้าเกษตร

๕.๓.๙ สนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตรที่เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทานและสามารถตรวจสอบการเคลื่อนย้ายของสินค้า เพื่อลดความสูญเสียและลดต้นทุนตลอดห่วงโซ่อุปทานจากการเน่าเสียของสินค้าที่มีสาเหตุจากกระบวนการเก็บรักษาและระบบขนส่งสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยพัฒนาระบบขนส่งที่มีการควบคุมอุณหภูมิ ระบบตรวจสอบย้อนกลับ และสนับสนุนให้ผู้ผลิตหรือสมาคมธุรกิจเฉพาะด้านเข้ามามีบทบาทในการจัดระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตรร่วมกับภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการผลิตและตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์

๕.๔ การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๔.๑ พัฒนาระบบการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของเกษตรกรให้มีความมั่นคง และให้ครอบคลุมเกษตรกรทั้งหมด เพื่อนำไปสู่การปรับโครงสร้างการผลิตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อสร้างความมั่นใจกับเกษตรกรในรายได้ขั้นต่ำที่สามารถยึดการเกษตรเป็นอาชีพได้อย่างมั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

๕.๔.๒ เร่งพัฒนาระบบประกันภัยพิบัติผลการเกษตร ให้สามารถคุ้มครองความเสี่ยงด้านการผลิตทางการเกษตรจากทุกภัยพิบัติให้กับเกษตรกรในทุกพื้นที่ โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมรับผิดชอบชำระเบี้ยประกันตามความเสี่ยงของพื้นที่

๕.๔.๓ ส่งเสริมระบบการทำเกษตรแบบมีพันธสัญญาที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักประกันทั้งทางด้านรายได้ให้กับเกษตรกรและความมั่นคงด้านวัตถุดิบแก่ภาคอุตสาหกรรม การเกษตร อาหาร และพลังงาน โดยให้ความสำคัญกับสถาบันและองค์กรเกษตรกร ในการเป็นคู่สัญญากับบริษัท และพัฒนาระบบการถ่ายทอดความรู้และข้อมูลสำหรับการสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดกลไกและมาตรการที่เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลให้เกษตรกรและผู้ประกอบการดำเนินงานร่วมกันบนพื้นฐานของการแบ่งปันประโยชน์อย่างเสมอภาค โปร่งใสและเป็นธรรม

๕.๔.๔ ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยพัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมเกษตรกรในทุกสาขาอาชีพ และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๕.๔.๕ สร้างแรงจูงใจให้เยาวชน หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพเกษตรกร เพื่อให้มีจิตสำนึก เห็นคุณค่าของอาชีพเกษตรและวิถีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น ด้วยการสนับสนุนองค์ความรู้อย่างครบวงจร การจัดหาที่ดินทำกิน สร้างโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน รวมทั้งสนับสนุนกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่อาชีพเกษตรกร และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมการพัฒนาภาคเกษตรของเกษตรกรต้นแบบให้มากขึ้น

๕.๔.๖ พัฒนาสถาบันเกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาความรู้และความสามารถด้านการตลาดและการบริหารจัดการ ด้วยการศึกษาดูงานจากเกษตรกรหรือองค์กรที่ประสบความสำเร็จ และการสนับสนุนสินเชื่อเงินผ่อนปรนที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ภายใต้ระบบการควบคุมตรวจสอบที่รัดกุม รวมทั้งการเชื่อมโยงบทบาทของสถาบันเกษตรกรกับสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อร่วมวางแผนทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมตามพื้นฐานและความต้องการของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ

๕.๔.๗ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและอาหาร จากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการปรับปรุงกระบวนการนำเข้าวัตถุดิบมาแปรรูปให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารที่มีต้นทุนต่ำ อันเป็นผลจากข้อตกลงการเปิดการค้าเสรี โดยสนับสนุนการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถให้เกษตรกรไทย สามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้ตามมาตรฐาน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยอาหารของสินค้าเกษตรและอาหารนำเข้า เพื่อป้องกันสินค้านำเข้าที่มีคุณภาพไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

๕.๕ การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๕.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และมีการปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศที่จะเป็นฐานการผลิตด้านการเกษตรและอาหาร และใช้เป็นแหล่งช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

๕.๕.๒ ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เป็นต้น โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย เพื่อสร้างความมั่นคง ความหลากหลาย การพึ่งพาตนเองและสามารถเข้าถึงด้านอาหารทุกครัวเรือนทั้งในเชิงของปริมาณ คุณภาพ โภชนาการ และความปลอดภัย โดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตผ่านเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และแหล่งความรู้ในพื้นที่

๕.๕.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารศึกษาทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริมพฤติกรรมกรบริโภคที่เหมาะสมของบุคคลและชุมชน เพื่อให้มีพฤติกรรมกรบริโภคที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและการบริโภคที่เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของแต่ละบุคคล โดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการสนับสนุนด้านอาหารศึกษา และเน้นการวิจัยและพัฒนาด้านอาหารในมิติต่างๆ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าที่ปลอดภัยและมีคุณค่าต่อการบริโภค

๕.๕.๔ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่เกื้อกูลกันในระดับชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน โดยมีเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง เช่น ตลาดท้องถิ่น ตลาดเกษตรกร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ปริมาณผลผลิตมีตลาดรองรับมากขึ้น สามารถพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนและนำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งมีศักยภาพในการผลิตและเข้าถึงอาหารและโภชนาการที่ดี รวมทั้งมีความรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

๕.๕.๕ ส่งเสริมการนำวัตถุดิบทางการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนและที่เหลือใช้จากการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนใช้ในระดับครัวเรือนและชุมชน เช่น ไบโอดีเซล พลังงานความร้อนจากการเผาไม้เศษวัสดุทางการเกษตร ก๊าซชีวภาพที่ได้จากการหมักมูลสัตว์ และเศษขยะอินทรีย์ เป็นต้น

๕.๕.๖ สนับสนุนการผลิตพลังงานทดแทนภายในชุมชน โดยการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตพลังงานทดแทน ทั้งจากวัตถุดิบเหลือใช้จากครัวเรือนและการเกษตร อาทิ มูลสัตว์ ขยะฟาง แกลบ เศษไม้ ตลอดจนถ่ายทอดวิธีการดูแลรักษาและการซ่อมบำรุงให้แก่ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการผลิตพลังงานทดแทน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างมั่นคงและยั่งยืนในระดับชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดต้นทุนด้านพลังงาน รวมถึงลดมลภาวะแก่ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการผลิตพืชพลังงานทดแทนที่ไม่ใช่อาหารและมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เช่น สบู่ดำ เป็นต้น

๕.๕.๗ ส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งด้านอาหารให้กับเกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยสนับสนุนบทบาทการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชน เช่น ศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน โรงปุ๋ยชีวภาพปุ๋ยอินทรีย์ โรงเรียน และลานตาก เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพผลิตผลการเกษตรในชุมชน

๕.๖ การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๖.๑ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงานจากพืชพลังงาน โดยการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชพลังงานที่เหมาะสมกับประเทศและให้ผลผลิตสูง และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น รวมทั้งศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตพลังงานจากพืช เพื่อให้สามารถผลิตพลังงานได้มากขึ้นในปริมาณพืชเท่ากัน ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยพืชพลังงานอื่นที่ไม่ได้ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหาร เช่น สาหร่าย เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาภาวะขาดแคลนในพืชที่ใช้เป็นทั้งวัตถุดิบในการผลิตอาหารและพลังงาน

๕.๖.๒ จัดให้มีระบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและพลังงาน โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหาร เช่น ปาล์ม น้ำมัน มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นต้น เพื่อให้มีการผลิตและการซื้อขายเป็นระบบที่เชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ไม่กระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

๕.๖.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้พลังงานชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและบริการ เพื่อลดการพึ่งพาการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงจากการนำเข้าต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผลผลิตทางการเกษตรเกิดความมั่นคงและราคาสินค้าเกษตรมีเสถียรภาพ

๕.๖.๔ จัดให้มีกลไกในการกำกับดูแลโครงสร้างราคาของพลังงานชีวภาพ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการสร้างเสถียรภาพและความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของการใช้พลังงานชีวภาพและศักยภาพการผลิตที่เหมาะสม โดยไม่กระทบต่อการผลิตอาหารของประเทศ

๕.๖.๕ ปลุกจิตสำนึกในการใช้พลังงานชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงประโยชน์และผลกระทบของการใช้พลังงานชีวภาพ

๕.๗ การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๗.๑ สนับสนุนบทบาทของเกษตรกร เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ภาคเอกชน และชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ เชื่อมโยงกับกลไกการบริหารจัดการภาครัฐและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลาง เช่น สภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นต้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม

๕.๗.๒ ปรับกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงพลังงาน ให้มีการร่วมมือและบูรณาการการทำงานอย่างจริงจัง ทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่โดยมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการสร้าง ความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงเป็นผู้ผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาการเกษตร อาหารและพลังงานให้สอดคล้องกับความต้องการในระดับชุมชนในพื้นที่และระดับประเทศ นอกจากนี้ กำหนดให้มีกลไกการประสานการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร และตรวจสอบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่

๕.๗.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารและพลังงานตั้งแต่การผลิต การตลาด ไปจนถึงการบริโภคให้มีความถูกต้อง สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย เพื่อใช้ในการวางแผน พัฒนา แก้ไขปัญหา และเตือนภัย โดยพัฒนารูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ต รวมทั้งพัฒนาการสร้างตัวชี้วัดการพึ่งพาตนเองด้านอาหารตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร และใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนนโยบายด้านการเกษตรในระยะต่อไป

๕.๗.๔ พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ การเร่งรัดออกกฎ ระเบียบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช โดยเฉพาะการคุ้มครองพันธุ์พื้นเมืองและสิทธิชุมชน ให้ประชาชนและประเทศได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงฐานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม เป็นธรรม และมีความเป็นสากล ปรับปรุงพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยให้รวมถึงการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของชาวต่างชาติ และให้มีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงกว่าคนไทย เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า สนับสนุนให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ เพื่อให้เกิดการทำงานในเชิงระบบที่เป็นองค์รวม ต่อเนื่อง และมีกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

๕.๗.๕ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ความร่วมมือในการผลิต การตลาด การจัดตั้งระบบสำรองข้าวฉุกเฉิน ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

บทที่ ๖

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโต อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ ในปี ๒๕๓๕ จนถึงปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ ๓.๙ และสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมไว้ได้ โดยฐานะการคลังมีความแข็งแกร่ง ทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจ้างงานและดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขณะเดียวกันโครงสร้างการผลิตและบริการได้ปรับเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการผลิตของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ เปลี่ยนจากร้อยละ ๑ : ๓ : ๖ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) เป็น ๑ : ๔ : ๕ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒) โดยมีผลของการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสูงต่อระบบเศรษฐกิจแต่ผลิตภาพการผลิตโดยรวมของภาคอุตสาหกรรมยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร โดยมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๘.๑ ในปี ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๔๐.๘ ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นผลมาจากการย้ายฐานการผลิตเพื่อการส่งออกของประเทศญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ใน ๔ กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ ปิโตรเลียม อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งมีสัดส่วนของการผลิตสูงถึงร้อยละ ๔๑.๘ ของภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด นอกจากนี้ สินค้าอุตสาหกรรมยังเป็นสินค้าส่งออกหลักของประเทศ โดยมีสัดส่วนกว่าร้อยละ ๗๕.๐ ของการส่งออกรวมในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อย่างไรก็ตาม ผลิตภาพการผลิตรวมของภาคอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำ โดยใน ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๑.๑ เท่านั้น

๑.๒ ภาคเกษตรนับเป็นภาคการผลิตที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของคนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรม ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและความสะดวกของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการสะสมความรู้และภูมิปัญญาทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และการใช้ผลผลิตการเกษตรเป็นวัตถุดิบด้านอาหาร พลังงาน และวัสดุชีวภาพมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรยังมีการเติบโตน้อยกว่าภาคการผลิตอื่นโดยเปรียบเทียบ ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงจากร้อยละ ๑๐.๔ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เป็นร้อยละ ๘.๙ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากภาคเกษตรไม่สามารถพัฒนาผลิตภาพการผลิตได้ทันต่อสภาพการแข่งขันในตลาดโลกที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องพึ่งพาการส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญโดยไม่ได้ยกระดับการผลิตและแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเท่าที่ควร

๑.๓ ภาคบริการยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเศรษฐกิจ ตลอดจนช่วยลด การขาดดุลการค้า รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน แม้ว่าสัดส่วนผลิตภัณฑ์ภาคบริการจะลดลงอย่าง ต่อเนื่องภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ ภาคบริการ มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๕๖.๓ และได้ลดลงเหลือร้อยละ ๔๙.๔ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ภาคบริการยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ของประเทศ โดยมีสัดส่วนแรงงานถึงร้อยละ ๔๕.๓ ของจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมดในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๕.๕ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ การเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานในภาคบริการสอดคล้องกับการลดลงของแรงงาน ในภาคการเกษตร ซึ่งส่งผลทำให้แรงงานในภาคบริการส่วนใหญ่ยังคงเป็นแรงงานระดับล่าง ดังนั้น สัดส่วน ค่าตอบแทนแรงงานต่อมูลค่าเพิ่มของภาคบริการจึงค่อนข้างต่ำและผลิตภาพการผลิตโดยรวมหดตัวลงเฉลี่ย ร้อยละ ๑.๐ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๑.๔ การเชื่อมโยงเศรษฐกิจในประเทศกับเศรษฐกิจต่างประเทศจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ดังกล่าว ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะกิจกรรมทางการค้าและการลงทุน ระหว่างประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมาโดยตลอด ทั้งนี้ การส่งออกของไทย มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๔๑-๒๕๕๑) แม้ว่าเริ่มขยายตัวลดลงในปี ๒๕๕๒ อันเป็นผลมาจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง แต่ประเทศไทยยังสามารถรักษา สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกที่ร้อยละ ๑.๑ ต่อเนื่องมาตลอดในช่วงปี ๒๕๔๙ ถึง ๒๕๕๑ ซึ่งส่งผลให้สัดส่วน การค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ ๘๔.๘ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เป็นร้อยละ ๑๓๘.๔ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โดยสินค้าอุตสาหกรรมยังเป็นสินค้าส่งออก หลัก และมีตลาดส่งออกสำคัญคือ ตลาดอาเซียน สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น

๑.๕ ประเทศไทยยังต้องพึ่งพิงการนำเข้าในสัดส่วนที่สูง โดยอัตราส่วนการนำเข้าต่อการผลิตใน ประเทศของสินค้าและบริการเพิ่มจาก ๒ : ๑ ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เป็น ๔ : ๑ ในช่วง ๓ ปีแรก ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในขณะที่การพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้ากึ่งสำเร็จรูปสูงถึงร้อยละ ๔๐.๐ ของการนำเข้าทั้งหมด สำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของ ระบบเศรษฐกิจไทย แต่จากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง ทำให้บทบาท ของการลงทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๔๑.๒ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เป็นร้อยละ ๒๕.๖ ในปีช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โดยสัดส่วน การลงทุนจากต่างประเทศลดลงจากร้อยละ ๒๒.๒ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี ๒๕๔๑ เป็นร้อยละ ๘.๐ ในปี ๒๕๕๒

๑.๖ แนวโน้มการกระจายผลตอบแทนของปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะปัจจัยแรงงานมีแนวโน้ม ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๓๐.๒ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นร้อยละ ๒๙.๔ และ ๒๘.๙ ในช่วง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ และ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ตามลำดับ ในขณะที่ผลตอบแทนของปัจจัย การผลิตอื่นๆ ที่ไม่ใช่แรงงาน เช่น ผลตอบแทนของทุน ผู้ประกอบการ และที่ดิน เป็นต้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งช่องว่างของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติได้เพิ่มขึ้น จาก ๔๕.๙ พันล้านบาทหรือร้อยละ ๑.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี ๒๕๓๖ เป็น ๔๓๖.๐ พันล้าน บาทหรือร้อยละ ๔.๓ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งสะท้อนถึงการนำกำไรจากการประกอบการภายในประเทศส่งกลับไปให้ บริษัทแม่ในต่างประเทศเพิ่มขึ้นในช่วงที่ผ่านมา

๑.๗ ปัจจัยแวดล้อมและความสามารถในการแข่งขันปัจจุบันของไทย โดยสถาบันการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกทั้งสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) และการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) มีข้อสรุปตรงกันว่าประเทศไทยยังมีความอ่อนแอด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยตัวชี้วัดหลักด้านการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา จำนวนสิทธิบัตร และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ยังเป็นข้อจำกัดต่อการนำเอาองค์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศโดยรวม นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ ภายใต้อำนาจวิสัยของไต้ยังขาดการบูรณาการในการทำงานระหว่างกัน รวมทั้งขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเชื่อมโยงการวิจัยระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน และการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาในเชิงพาณิชย์ยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้เท่าที่ควร

๑.๘ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ผ่านมา ภาครัฐมีบทบาทนำในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในระยะที่ผ่านมา มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ โดยมีสัดส่วนการลงทุนโดยภาครัฐภายในประเทศ ทางถนนร้อยละ ๗๔.๐ ทางรถไฟร้อยละ ๒๑.๐ ที่เหลือเป็นทางอากาศร้อยละ ๕.๐ สำหรับการขนส่งสินค้านั้น ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางถนนร้อยละ ๘๒.๐ ทางน้ำร้อยละ ๑๕.๐ และทางรถไฟร้อยละ ๓.๐ ทั้งนี้ แม้ว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในระยะที่ผ่านมาจะประสบความสำเร็จในด้านปริมาณ แต่ยังคงต้องพัฒนาด้านคุณภาพและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มากขึ้น นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านการคลัง ตลอดจนกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่บังคับใช้ไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ส่งผลให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ในขณะที่ความต้องการใช้พลังงานของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นและต้องพึ่งพิงการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศจำนวนมาก โดยความต้องการใช้พลังงานของไทยมีมูลค่าสูงถึงปีละ ๑ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทั้งนี้ การผลิตพลังงานในประเทศยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอ โดยการผลิตพลังงานในประเทศสามารถตอบสนองความต้องการใช้ในประเทศได้เพียงร้อยละ ๕๐.๐ เท่านั้น

๒. การประเมินความเสี่ยง

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับความเสี่ยงสำคัญหลายด้านซึ่งเป็นทั้งข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศหรือจุดอ่อนภายในประเทศที่จำเป็นต้องแก้ไขต่อไป ดังนั้น ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมและจัดการความเสี่ยงต่างๆ เพื่อให้กระบวนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนมีความต่อเนื่อง โดยความเสี่ยงทางเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย มีดังนี้

๒.๑ เศรษฐกิจโลกฟื้นตัวช้า เนื่องจากความไม่สมดุลของระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เศรษฐกิจหลักยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาในภาคการคลังในภูมิภาคยุโรป ปัญหาเงินเฟ้อในภูมิภาคเอเชีย จากปัญหาที่แตกต่างกันทำให้แต่ละประเทศมีการดำเนินนโยบายที่ต่างกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การแก้ไขกฎระเบียบด้านการค้าจนนำไปสู่ลัทธิกีดกันทางการค้าและยกระดับการแข่งขันให้มีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยจำเป็นต้องเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขัน และกระตุ้นอุปสงค์ในประเทศเพื่อรองรับความเสี่ยงนี้

๒.๒ การเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนสูงและการดำเนินนโยบายการเงินมีความยากลำบากขึ้น ซึ่งสืบเนื่องจากการพัฒนาตลาดทุนโลก การสร้างนวัตกรรมใหม่ทางการเงิน ความเชื่อมโยงระหว่างระบบเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการเปิดเสรีทางการค้าและการเงิน ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนในระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และต้นทุนการบริหารความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนทั้งในภาครัฐและเอกชนเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การพัฒนาของตลาดทุนไทยยังไม่เพียงพอที่จะสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

๒.๓ ความเสี่ยงเชิงระบบของสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโลกปี ๒๕๕๑ ยังไม่ได้รับการจัดการดูแลอย่างจริงจัง หากไม่ดำเนินการแก้ไขต่อไปอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับปรุงการกำกับดูแลสถาบันการเงินตามหลักเกณฑ์สากล Basel III ซึ่งจะมีการกำหนดมาตรการดำรงเงินกองทุนและสภาพคล่องของสถาบันการเงินที่เข้มงวดขึ้น จนอาจส่งผลให้สถาบันการเงินตลอดจนภาคธุรกิจมีต้นทุนทางการเงินสูงขึ้น

๒.๔ การบริหารจัดการทางการคลังมีข้อจำกัดมากขึ้น แม้ว่าจะมีการตั้งเป้าหมายให้งบประมาณสมดุลในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ แต่ภาระงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งรายจ่ายทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข และรายจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายจ่ายประจำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงทางการคลังที่เกิดจากการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมกึ่งการคลังผ่านรัฐวิสาหกิจและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งอาจสร้างภาระต่องบประมาณในอนาคตและนำไปสู่ปัญหาความล้มเหลวทางเศรษฐกิจดังที่หลายประเทศเผชิญในปัจจุบัน

๒.๕ ผลผลิตการผลิตในภาคการผลิตและบริการยังอยู่ในระดับต่ำทำให้ประเทศไทยไม่สามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันและขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยจากสถาบัน IMD และ WEF ในปี ๒๕๕๓ อยู่ที่อันดับ ๒๖ และอันดับ ๓๘ ตามลำดับ ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนักในระยะที่ผ่านมา โดยปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้แข่งขันได้และเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นผลจากความอ่อนแอด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพการบริการของโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย กฎ และระเบียบทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการจัดระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมถึงการพึ่งพาการส่งออก การนำเข้าสินค้าทุน พลังงาน และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง จนทำให้เศรษฐกิจไทยได้รับอิทธิพลจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกอย่างมีนัยสำคัญในช่วงที่ผ่านมา

๒.๖ บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกอื่นๆ เช่น ภาวะโลกร้อน สังคมผู้สูงอายุ กฎ ระเบียบและกติกาใหม่ๆ ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจที่มีความเข้มงวด และการเปิดเสรีการค้าการลงทุน ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยต้องปรับกระบวนการผลิตไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การยกระดับมาตรฐานการผลิตและการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างสมรรถนะทางธุรกิจเพื่อรองรับสภาพการแข่งขันที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต

๓. การสร้างภูมิคุ้มกัน

ผลการพัฒนาที่ผ่านมา ทุกภาคส่วนได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยที่หลากหลายและเข้มแข็ง ทำให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันและความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงที่ประเทศไทยต้องเผชิญมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องเสริมสร้างจุดแข็งหรือภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ในภาคการผลิตและบริการ รวมทั้งพัฒนาภูมิคุ้มกันใหม่เพื่อรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และใช้โอกาสที่เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน ดังนี้

๓.๑ การรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจโดยรวม เศรษฐกิจสามารถขยายตัวได้ตามศักยภาพรักษาระดับราคาและอัตราการจ้างงานให้เหมาะสมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในประเทศ มีการกระจายรายได้และความมั่งคั่งในทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๓.๒ การรักษาเสถียรภาพทางการคลังและการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลัง โดยมีฐานะการคลังที่แข็งแกร่ง มีเครื่องมือทางการคลังทั้งการเก็บภาษีและการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน

๓.๓ การสร้างระบบการเงินที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยตลาดเงินและตลาดทุนมีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ เร่งดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ ๒ และแผนพัฒนาตลาดทุนเพื่อให้ตลาดเงินและตลาดทุนเป็นแหล่งสนับสนุนเงินทุนและการให้บริการทางการเงินแก่ทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอกประเทศได้

๓.๔ การปรับโครงสร้างการผลิตสู่การใช้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ประโยชน์จากศักยภาพที่ประเทศไทยมีอยู่โดยเฉพาะภาคเกษตร บริการ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและการสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาด ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ และสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในทิศทางดังกล่าว รวมทั้งการสร้างระบบการแข่งขันที่เท่าเทียมและเป็นธรรม ซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๓.๕ การใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกประเทศได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดหลักและตลาดเกิดใหม่ การปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ และกติกา ระหว่างประเทศ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตหรือวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทย ซึ่งประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน ควรเตรียมความพร้อมรองรับและบรรเทาผลกระทบทางลบจากการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของปัจจัยภายนอกด้วยเช่นเดียวกัน

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๑ วัตถุประสงค์

- ๔.๑.๑ เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
- ๔.๑.๒ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างระบบการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม
- ๔.๑.๓ เพื่อให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญา นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคอาเซียน

๔.๒ เป้าหมาย

- ๔.๒.๑ เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
 - ๑) เศรษฐกิจขยายตัวอย่างเหมาะสมและมีเสถียรภาพ และอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ ๓.๕ ต่อปี
 - ๒) ผลผลิตภาพการผลิตรวมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐ ต่อปี
 - ๓) เพิ่มสัดส่วนมูลค่าภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๖.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเพิ่มสัดส่วนมูลค่าภาคบริการให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รวมทั้งยกระดับอุตสาหกรรมสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และมีมูลค่าสูง

๔) พัฒนาสินค้าและบริการสร้างสรรค์ให้มีอัตราการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕.๐ ต่อปี

๔.๒.๒ เลื่อนอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดย IMD เป็นอันดับ ๑๖ ของโลกและเพิ่มอันดับความสามารถในการประกอบธุรกิจให้เป็น ๑ ใน ๑๐ ของโลก

๔.๒.๓ เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑.๐ และเพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในระยะต่อไป โดยมีสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้นเป็น ๗๐ : ๓๐

๔.๒.๔ ลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕.๐ และเพิ่มสัดส่วนการขนส่งทางรางเป็นร้อยละ ๕.๐

๔.๒.๕ เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๙.๐ ลดสัดส่วนการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๐ และลดความเข้มการใช้พลังงานลงร้อยละ ๒.๐

๔.๓ ดัชนีชี้วัด

- ๔.๓.๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- ๔.๓.๒ อัตราเงินเฟ้อ
- ๔.๓.๓ ผลผลิตภาพการผลิตรวม
- ๔.๓.๔ สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาเกษตร อุตสาหกรรม และบริการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
- ๔.๓.๕ อัตราการขยายตัวของสินค้าและบริการสร้างสรรค์

๔.๓.๖ อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศที่จัดทำโดย IMD และ อันดับความสามารถในการประกอบธุรกิจโดยธนาคารโลก

๔.๓.๗ สัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ

๔.๓.๘ สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสัดส่วนการขนส่งทางราง

๔.๓.๙ สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงาน ขั้นสุดท้าย สัดส่วนการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศต่อการใช้พลังงานทั้งหมด และความเข้มข้นการใช้พลังงาน

๕. แนวทางการพัฒนา

ผลการพัฒนาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยยังต้องพึ่งพิงและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกประเทศมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจของไทยยังมีความอ่อนแอด้านปัจจัยสนับสนุนในส่วนของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย กฎ และระเบียบทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการจัดระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่ดีอยู่แล้ว แต่ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนไปอย่างมั่นคงภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไปจะต้องให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยใช้ปัญญา ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน ภายใต้การสร้างปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและมีบรรยากาศในการแข่งขันที่เป็นธรรม พร้อมทั้งใช้โอกาสจากปัจจัยภายนอกให้เกิดประโยชน์กับประเทศได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศเมื่อเกิดความผันผวนจากปัจจัยภายนอกประเทศ รวมทั้งจะต้องสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในประเทศเป็นสำคัญ

๕.๑ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผลักดันให้มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและแข่งขันได้ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๑.๑ ปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชีย แอฟริกา และเศรษฐกิจภายในประเทศ โดย

๑) เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาดเอเชียและแอฟริกา โดยส่งเสริมภาคเอกชนในการกระจายตลาดสินค้าไปสู่ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพทั้งตลาดเอเชียและแอฟริกา และกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งระดับทวีปและพหุภาคี สร้างโอกาสทางการตลาดและดูแลรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร เชื่อมโยงการกระจายผลผลิตจากแหล่งผลิตไปยังผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาการให้บริการของกิจการคลังสินค้า ไฮโล และห้องเย็น ตลอดจนพัฒนาสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าของตนเองที่เน้นคุณภาพและมาตรฐานมีการวางระบบการขายและกระจายสินค้าอย่างครบวงจร ด้วยการสนับสนุนการใช้กลไกการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในต่างประเทศ

๒) พัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดใหม่ โดยศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในเชิงลึกของผู้บริโภคในตลาดเป้าหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภครายได้ปานกลางและระดับสูงในจีนและอินเดียที่มีแนวโน้มจะเป็นกำลังซื้อหลักของประเทศ ศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบและมาตรการที่มีใช้ภาชีรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งที่เอื้อประโยชน์และเป็นอุปสรรคในการส่งออกของไทยไปยังตลาดใหม่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและกระตุ้นผู้ประกอบการไทยให้นำมาตรฐานสากลมาใช้ในการผลิต ตลอดจนมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ เพื่อพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์มากขึ้น

๓) เร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีผลบังคับใช้แล้ว พร้อมทั้งวางแนวทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยสนับสนุนภาคธุรกิจให้ใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าและการลงทุนที่มีผลบังคับใช้แล้ว ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความตกลงการค้าเสรีต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบ มาตรฐานต่างๆ รวมทั้งบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลต่อความต้องการของตลาดในอนาคต พร้อมทั้งกำหนดแนวทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและมาตรการการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ

๔) ส่งเสริมการลงทุนที่ยั่งยืนและสร้างความสมดุลของการเจริญเติบโตในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมฐานปัญญาและความรู้ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเทคโนโลยีการลดคาร์บอน

๕) ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจไทยให้สามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สร้างและพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ ส่งเสริมการยกระดับองค์ความรู้และทักษะผู้ประกอบการทั้งด้านการผลิต การตลาด และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการบริหารธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล นอกจากนี้ จะต้องมีการทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการต่อยอด ประคอง หรือปรับปรุงธุรกิจได้

๕.๑.๒ ปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดย

๑) เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพสู่ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมให้กับธุรกิจ ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าและบริการ และส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ โดยอาศัยความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนสามารถรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและกระแสความต้องการของตลาดโลก ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจบริการโลจิสติกส์ ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจการจัดประชุมและแสดงนิทรรศการนานาชาติ เป็นต้น

๒) ขยายฐานการผลิตและการตลาดของภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดต่างประเทศ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่การผลิตและบริการ สนับสนุนมาตรการด้านการเงินและภาษีให้ทัดเทียมกับประเทศคู่แข่ง ส่งเสริมการค้าและบุกเบิกตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในตลาดต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการขยายตลาดของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพของไทย พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะการบริหารและความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ และพัฒนามาตรฐานธุรกิจและวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

๓) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุนในภาคบริการทั้งในประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในภาคบริการ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบฐานข้อมูลภาคบริการโดยรวมของประเทศและข้อมูลเชิงลึกในสาขาบริการที่มีศักยภาพ ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และสิทธิประโยชน์ให้เอื้อต่อการลงทุน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมธุรกิจบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ

๔) พัฒนาและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักที่เสื่อมโทรม พัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และกระแสด้านความต้องการของตลาดโลก เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและขยายไปยังตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ

๕) บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงความสมดุลและความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพและเพียงพอ และบูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสาขาการผลิตและบริการอื่นๆ

๖) เสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และบุคลากรภาครัฐ เพื่อร่วมกันพัฒนาและเชื่อมโยงกับสาขาการผลิตและบริการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตามแนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามกฎระเบียบใหม่ของโลก

๕.๑.๓ พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดย

๑) สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ตามแนวทางเครือข่ายวิสาหกิจ ที่มีการเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนของธุรกิจสร้างสรรค์ตลอดห่วงโซ่คุณค่า โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในการผลิตสินค้าและบริการ การจัดทำนาย และดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการแข่งขันของ

ธุรกิจที่เป็นธรรมเพื่อการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการที่สูงขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการปรับบทบาทของสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของธุรกิจสร้างสรรค์

๒) ส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ของพื้นที่หรือเมืองทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์ กฎ ระเบียบ การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจสร้างสรรค์ที่มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ๆ ที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่หรือเมือง สามารถดึงดูดการลงทุนของธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาในพื้นที่หรือเมือง รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรม และงานแสดงสินค้าและบริการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นช่องทางหรือเวทีในการพัฒนาและแสดงออกของนักคิดและนักสร้างสรรค์สาขาต่างๆ

๓) เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการและบุคลากรในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการทุกสาขา โดยพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และบุคลากรสร้างสรรค์ที่สำคัญในธุรกิจต่างๆ ของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งด้านการออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรม การบริหารจัดการธุรกิจ เทคโนโลยี และการตลาด โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยเป็นพื้นฐาน ผสมผสานการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจสร้างสรรค์ให้สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเร่งพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขาต่างๆ

๔) พัฒนาระบบการเงินเพื่อสนับสนุนการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยการจัดหาหรืออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสร้างสรรค์ที่ยังขาดแคลนเงินลงทุน เช่น กองทุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กองทุน และสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้ที่มีความประสงค์จะดำเนินธุรกิจสร้างสรรค์สามารถก่อตั้ง ดำเนินกิจการ และพัฒนาธุรกิจได้

๕) ส่งเสริมการจดทะเบียน การใช้ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจสร้างสรรค์ โดยสร้างความตื่นตัวและความตระหนักของธุรกิจและทุกภาคส่วนถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดการเติบโตของธุรกิจยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการ และเร่งรัดการลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจสร้างสรรค์ในการครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๔ พัฒนาภาคเกษตร บนฐานการเพิ่มผลิตภาพในการผลิตและยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับธุรกิจด้านการเกษตรและอาหารให้เป็นแหล่งรายได้และศูนย์กลางตลาดโลก รวมถึงปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพดินและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านการเกษตร เช่น ระบบโลจิสติกส์ของภาคเกษตร เป็นต้น

๕.๑.๕ พัฒนาภาคอุตสาหกรรม ที่มุ่งการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพและยั่งยืน ด้วยการมุ่งเน้นการใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ สู่อุตสาหกรรมสีเขียวและคาร์บอนต่ำบนฐานความรู้เชิงสร้างสรรค์ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดย

๑) พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันของอุตสาหกรรมและชุมชน และส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชน สถาบันการศึกษาและภาครัฐร่วมกันพัฒนา ตั้งแต่การกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา มาตรฐานขององค์ประกอบที่จำเป็นของอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ กำหนดมาตรการการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ไปจนถึงการมีศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ กำหนดมาตรการให้ภาคเอกชนลงทุนเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน และภาครัฐในรูปแบบการสนับสนุนกิจการเพื่อสังคม รวมทั้งเตรียมพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจหลักแห่งใหม่ โดยการกำหนดเขตพื้นที่สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ให้มีขนาดที่เหมาะสมสอดคล้องกับขนาดของชุมชนและขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และจัดทำข้อมูลขีดความสามารถการรองรับมลพิษของพื้นที่เพื่อเป็นเกณฑ์กำกับการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีความสมดุลกับพื้นที่และชุมชน

๒) พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอุตสาหกรรมใหม่ บนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าและยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล และสร้างโอกาสทางการตลาดจากความต้องการอาหารที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรโลก โดยสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มพัฒนาในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ สร้างเครือข่ายความร่วมมือและเชื่อมโยงการผลิตกับวิสาหกิจหรือธุรกิจอื่นๆ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านการผลิตและแปรรูปสินค้า

๓) เพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพภาคอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานการผลิต สนับสนุนการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ รวมทั้งประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทางในการฝึกอบรมบุคลากรให้มีทักษะ มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และองค์ความรู้

๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงการผลิตภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมท้องถิ่น และกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กับภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผ่านระบบห่วงโซ่อุปทาน และเน้นการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ควบคู่ไปกับการจับคู่ทางธุรกิจเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน

๕.๒ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ที่เน้นการนำความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สินทางปัญญา งานวิจัยและพัฒนา ไปต่อยอด ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคม และชุมชน โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

๕.๒.๑ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการผลิต โดย

๑) ปฏิรูประบบการให้สิ่งจูงใจทั้งด้านการเงิน การคลัง และอื่นๆ โดยลดขั้นตอนปฏิบัติในกระบวนการให้สิทธิประโยชน์ให้มีความคล่องตัวเอื้อต่อการปฏิบัติจริง เพิ่มมาตรการจูงใจทั้งด้านการเงิน การคลัง และอื่นๆ ในรูปการร่วมทุนหรือการจัดตั้งกองทุนวิจัยร่วมภาครัฐและเอกชน ให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาเทคโนโลยี และปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัยและพัฒนา และการใช้ประโยชน์ รวมทั้งใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนา และสร้างตลาดรองรับธุรกิจเทคโนโลยีเกิดใหม่ โดยให้กำหนดแนวทางเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

๒) สร้างมาตรการส่งเสริมโครงการลงทุนวิจัยและพัฒนาขนาดใหญ่ในสาขาที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และมาตรการอุดหนุนเทคโนโลยีจากการลงทุนตรงจากต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาตรฐานสากลเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญา เช่น สร้างกลไกสนับสนุนการจดสิทธิบัตรในต่างประเทศ สร้างระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสิทธิในการครอบครองลิขสิทธิ์ในผลิตภัณฑ์ที่จดสิทธิบัตรในต่างประเทศ

๓) ปรับระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยมีระบบการประสานและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติทั้งในภาครัฐและเอกชนอย่างมีบูรณาการ และมีระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

๕.๒.๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้ทั่วถึง และเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดย

๑) เร่งพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์ความเป็นเลิศ ศูนย์บ่มเพาะ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัยเฉพาะทางในสาขาวิทยาศาสตร์ และศูนย์บริการวิเคราะห์ทดสอบอย่างเพียงพอและทั่วถึง โดยเฉพาะในระดับภูมิภาค และสอดคล้องกับความต้องการ หรือสนับสนุนให้ภาคเอกชนและนักลงทุนต่างประเทศจัดตั้งศูนย์วิจัยในประเทศไทย รวมทั้งการนำข้อมูลภูมิสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ

๒) ส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์และชุมชน เพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมและบริการในสาขาที่มีศักยภาพ รวมทั้งยกระดับสินค้าชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงและร่วมมือในรูปแบบเครือข่ายวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ภาคการผลิตและชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจต่างๆ และสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ จัดการความเสี่ยงและ

ผลประโยชน์ที่ชัดเจน รวมทั้งสร้างกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่เป็นระบบ โดยบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา สถาบันเฉพาะทางต่างๆ ภาคเอกชน และชุมชน ตั้งแต่เริ่มกระบวนการจัดทำและพัฒนาแผนวิจัย บุคลากรวิจัย แหล่งทุนวิจัย การบริหารจัดการความรู้ และการจัดทำฐานข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงกัน โดยมีดัชนีชี้วัดการประเมินนโยบายวิจัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ชัดเจนเพื่อช่วยให้ระบบการวิจัยของประเทศมีประสิทธิภาพ

๓) พัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และนักวิจัยให้เพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมที่มีบูรณาการระหว่างการเรียนรู้กับการทำงานจริงในสถานประกอบการ สนับสนุนนักเรียนทุนและผู้มีความสามารถพิเศษ พัฒนาคู่มือวิทยาศาสตร์ รูปแบบและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสร้างความตระหนักของประชาชนให้เรียนรู้ คิด และทำอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเปิดโอกาสเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๕.๓ การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๓.๑ พัฒนาตลาดเงินและตลาดทุน ให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และเป็นช่องทางการออมเงินของประชาชน โดย

๑) พัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบรักษาความปลอดภัยที่เอื้อต่อการให้บริการและพัฒนาบุคลากรในภาคการเงิน สนับสนุนการให้บริการทางการเงินด้วยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ควรเร่งรัดดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่สอง และแผนพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวมทั้งการปฏิรูประบบกำกับดูแลและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินให้มีความเข้มงวดและครอบคลุมมากขึ้น

๒) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างเท่าเทียมด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยกำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้เอื้อต่อการให้บริการประชาชนและธุรกิจอย่างทั่วถึง ภายใต้การบริหารความเสี่ยงที่ดี ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการรายใหม่ และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐเข้ามาเติมเต็มช่องว่างการให้บริการของสถาบันการเงินเอกชน และควรเพิ่มบทบาทของธุรกิจร่วมลงทุน แพลตฟอร์มและลิสซิ่งให้มีมากขึ้น

๓) เพิ่มศักยภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานราก โดยสนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและสหกรณ์ทุกระดับ สร้างความเข้มแข็ง ยกระดับมาตรฐานการดำเนินงาน สร้างกลไกเชื่อมโยงเงินทุนระหว่างกลุ่มการเงิน และกลุ่มการเงินกับสถาบันการเงิน เพื่อให้เป็นแหล่งสนับสนุนเงินทุนและเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังนิสัยการออมเงินและการบริหารจัดการด้านการเงินในระดับครัวเรือน

๔) สร้างความรู้ความเข้าใจทางการเงิน เพื่อสร้างวินัยทางการเงินให้แก่ภาคธุรกิจ ประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อย และส่งเสริมการออมภาคครัวเรือน โดยเฉพาะครัวเรือนระดับกลางและระดับล่างให้มีโอกาสเข้าถึงการออมและการลงทุน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการลงทุนที่ตอบสนองความต้องการของครัวเรือนทุกระดับ ส่งเสริมให้องค์กรนายจ้าง และสถาบันการเงินมีหน้าที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเงินทั้งด้านการออม การลงทุน การบริหารความเสี่ยง การวางแผนการเงินส่วนบุคคล

บุคคล สนับสนุนการทำบัญชีรายรับรายจ่าย และสร้างความเข้าใจถึงความเสี่ยงของเงินกู้ในระบบ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานี้สิน

๕.๓.๒ พัฒนากำลังแรงงานและตลาดแรงงานให้สอดคล้องกับภาคการผลิตและบริการ โดย

๑) เพิ่มขีดความสามารถของผู้จบการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสาขาเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

๒) ยกระดับคุณภาพกำลังแรงงาน โดยการดำเนินการร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาและการฝึกอบรมในการต่อยอดความรู้ความสามารถให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มผลิตภาพกำลังแรงงานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่กับการสนับสนุนการใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพและระบบมาตรฐานฝีมือแรงงานที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งระบบมาตรฐานอาชีพและค่าตอบแทนที่เป็นไปตามความสามารถและสมรรถนะของกำลังแรงงาน

๓) จัดทำฐานข้อมูลแรงงานแห่งชาติเพื่อเป็นศูนย์รวมของข้อมูลตลาดแรงงานไทยทั้งในด้านกำลังแรงงานและความต้องการจำแนกตามรายสาขาเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งข้อมูลแรงงานข้ามชาติที่เป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่ใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างกำลังแรงงานกับความต้องการในตลาดแรงงาน รวมทั้งเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายแรงงาน เพื่อให้กำลังแรงงานได้ทำงานตามศักยภาพและขีดความสามารถซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของกำลังแรงงาน

๕.๓.๓ พัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่ส่งเสริมการจดทะเบียน การใช้ ไปจนถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัย นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดย

๑) สร้างความตื่นตัวและความตระหนักของธุรกิจและทุกภาคส่วนถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ เป็นต้น ที่มีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดการเติบโตของธุรกิจ ยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการ

๒) ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและกลไกการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญา และบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาระบบสิทธิบัตร การจดสิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ภายในประเทศ

๓) เร่งรัดการลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าของผู้วิจัย นวัตกรรม ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ ในการครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น

๕.๓.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ โดย

๑) ผลักดันการพัฒนาการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งไปสู่การขนส่งในรูปแบบอื่นๆ ที่มีต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำและมีการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่เชื่อมโยงการขนส่งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศในลักษณะบูรณาการทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อ

เพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานการขนส่งสินค้าสู่สากลทั้งด้านความเร็ว ความปลอดภัย และความตรงต่อเวลา รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค และพัฒนาระบบบริหารจัดการรวบรวมและกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศในภาพรวม

๒) ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ โดยผลิตบุคลากรด้านโลจิสติกส์ที่มีความเป็นมืออาชีพ พัฒนาระบบและบริหารเครือข่ายธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมเพื่อพัฒนาโลจิสติกส์ และยกระดับประสิทธิภาพของกระบวนการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน เช่น พัฒนาระบบ National Single Window ศูนย์กระจายสินค้า และด่านการค้าชายแดน เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขนส่งและกำหนดบทบาทของท่าอากาศยานและท่าเรือหลักของประเทศ เพื่อลดต้นทุนการขนส่งสินค้าและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

๓) พัฒนาระบบขนส่งทางรถไฟ โดยปรับปรุงทางรถไฟและจุดตัดระหว่างโครงข่ายรถไฟและโครงข่ายถนนเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการให้บริการ ก่อสร้างทางคู่ในเส้นทางรถไฟสายหลัก และจัดการถักจักรและล้อเลื่อน รวมทั้งปรับปรุงระบบอาณัติสัญญาณให้มีความทันสมัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเส้นทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อมโยงสู่เมืองต่างๆ ในภูมิภาคและกลุ่มประเทศอาเซียน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการของการรถไฟแห่งประเทศไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและดำเนินงานในอนาคต

๔) ปรับปรุงพัฒนาโครงข่ายขนส่งมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความทันสมัย ครอบคลุมพื้นที่บริการเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับการขยายตัวของเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยก่อสร้างโครงข่ายระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน และเพิ่มประสิทธิภาพรถโดยสารสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางจากรถยนต์ส่วนบุคคลเป็นระบบขนส่งสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม การปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการรถโดยสารสาธารณะในภูมิภาค รวมทั้งการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการระบบขนส่งสาธารณะทั้งระบบเพื่อให้บริการมีคุณภาพ มาตรฐาน และเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ

๕) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อให้บริการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูงหรือบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศบนพื้นฐานของการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการที่เท่าเทียมกันและพัฒนาระบบการให้บริการภาครัฐผ่านโครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร และส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากบริการสื่อสารความเร็วสูงและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการพัฒนาในระยะยาว และสนับสนุนการพัฒนาเนื้อหาสาระและโปรแกรมประยุกต์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

๖) พัฒนาศักยภาพการให้บริการน้ำอุปโภคบริโภคทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่มีมาตรฐานสากลครอบคลุมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่ชนบท โดยผลักดันให้มีองค์กรกำกับดูแลค่าบริการทั้งด้านน้ำดิบและน้ำอุปโภคบริโภคที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดอัตราค่าบริการที่เหมาะสมและเป็นธรรม

กับทุกภาคส่วน ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อประยุกต์ใช้ในการวางแผนและบริหารจัดการน้ำอุปโภคบริโภคของประเทศ

๕.๓.๕ สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน โดย

๑) ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดและพัฒนาพลังงานทางเลือก โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนทั้งในภาคการผลิตไฟฟ้าและภาคขนส่ง โดยเฉพาะเชื้อเพลิงชีวภาพและชีวมวล เช่น แก๊สโซฮอลล์ ไบโอดีเซล ชยะและมูลสัตว์ เป็นต้น รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาพลังงานทางเลือกในอนาคตให้กับประชาชน

๒) จัดหาพลังงานเพื่อความมั่นคงและเน้นการกระจายชนิดของเชื้อเพลิง โดยสนับสนุนการลงทุนด้านพลังงานที่ใช้เชื้อเพลิงที่มีความหลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยมีบทบาทการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงานมากขึ้น และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการด้านพลังงานอย่างโปร่งใส

๓) กำกับดูแลกิจการพลังงานให้มีราคาที่เหมาะสม มีเสถียรภาพ และเป็นธรรมต่อผู้ใช้และผู้จัดหาพลังงาน โดยกำหนดโครงสร้างราคาพลังงานที่สะท้อนต้นทุนที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกำหนดโครงสร้างราคาพลังงานทดแทนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงศักยภาพการผลิตพลังงานทดแทนของประเทศ ควบคู่กับการพิจารณาต้นทุนการผลิตเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างยั่งยืน และมีราคาที่เป็นธรรมทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

๔) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการผลิตพลังงานจากแหล่งธรรมชาติ เพื่อทดแทนเชื้อเพลิงจากฟอสซิล เช่น พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ และสิ่งเหลือใช้ต่างๆ เป็นต้น ควบคู่กับกำหนดมาตรการส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิจัย สนับสนุนเงินทุน และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การผลิตพลังงานจากแหล่งธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถใช้อย่างยั่งยืนในเชิงพาณิชย์ได้

๕) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกระดับ โดยสร้างแรงจูงใจในการลดการใช้พลังงาน และดำเนินมาตรการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานตั้งแต่ระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน องค์กร และประเทศ การใช้มาตรการผังเมืองโดยเฉพาะในเมืองใหญ่และเมืองอุตสาหกรรมเพื่อการอนุรักษ์และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในภาคการผลิตที่ก่อให้เกิดการประหยัดและใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า ตลอดจนพัฒนาสินค้าประเภทอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนที่จะนำไปสู่การลดการใช้พลังงานในภาพรวม

๕.๓.๖ ปฏิรูปกฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจ ในด้านต่างๆ โดย

๑) การประกอบธุรกิจการค้า การลงทุน โดยเร่งปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบและสิทธิประโยชน์ เพื่อลดอุปสรรคและขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจการค้าและการลงทุนทั้งในและนอกประเทศ และเอื้อต่อการลงทุนที่เน้นการใช้องค์ความรู้ วิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมทั้งผลักดันให้มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งในระดับอนุภูมิภาค และภูมิภาค ตลอดจนปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบทางการค้าเพื่อป้องกันการผูกขาด

๒) การผลิตและบริการ โดยทบทวน ปรับปรุง และตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ และสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมือง เขต และนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงสินเชื่อ การประกันความเสี่ยงในภาคการค้า

การลงทุน การเข้าสู่ตลาด และการทำวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ดึงดูดบริษัทข้ามชาติหรือนักลงทุนจากต่างประเทศให้ร่วมลงทุนกับภาคเอกชนและผู้ประกอบการขนาดย่อมที่มีศักยภาพในการพัฒนาสินค้าบริการเชิงสร้างสรรค์ และดึงดูดแรงงานที่มีฝีมือให้เข้ามาทำงานในประเทศ

๓) การสื่อสารและโทรคมนาคม โดยทบทวนและปรับปรุง ระเบียบ ให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การจัดตั้งองค์กรและกฎเกณฑ์ด้านเทคนิคเกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคม ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบการสื่อสารระหว่างประเทศใหม่ และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการและอุปกรณ์โทรคมนาคม เป็นต้น

๔) การเงินและการคลัง โดยเฉพาะกฎหมายที่สนับสนุนการพัฒนาของตลาดทุน การส่งเสริมการแข่งขันของผู้ให้บริการทางการเงิน การกำกับดูแลสถาบันการเงิน และการคุ้มครองนักลงทุนและกฎหมาย กฎ ระเบียบอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ ๒ และแผนพัฒนาตลาดทุนไทย รวมทั้งการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเงินการคลังของภาครัฐ

๕) การเสริมสร้างให้มีการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยการสร้างกระบวนการตรวจสอบให้เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อตอบสนองต่อกระแสเรียกร้องความรับผิดชอบต่อสังคมและมาตรการระหว่างประเทศ

๖) การสร้างบรรทัดฐานการบังคับใช้กฎหมายของผู้ปฏิบัติให้มีความเป็นเอกภาพและเสมอภาค โดยมีกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิทักษ์และป้องกันการละเมิด ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม และความตกลงระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๗) การเร่งรัดการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายให้มีศักยภาพสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

๕.๔ การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๕.๔.๑ การบริหารจัดการด้านการเงิน โดย

๑) ดำเนินนโยบายการเงินที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์แวดล้อมและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งทางด้าน การรักษาเสถียรภาพของราคา การรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงินโดยรวม รวมถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสื่อสารให้สาธารณชนทราบถึงเป้าหมายและเหตุผลของการดำเนินนโยบายเพื่อสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความมีวินัยในการดำเนินนโยบายการเงิน

๒) เพิ่มบทบาทตลาดทุนในระบบเศรษฐกิจ ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาคการเงินโลกและยกระดับตลาดทุนให้ทัดเทียมกับประเทศในภูมิภาค โดยการขยายฐานผู้ลงทุน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในตลาดทุน เพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในตลาดทุน และเร่งพัฒนาความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาค ตลอดจนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นช่องทางในการออมและการลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้

๓) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน โดยการปรับปรุงกฎหมาย ภาษี กฎ ระเบียบ การกำกับดูแล และการบันทึกบัญชีให้รองรับบรรยากาศของการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค และส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล เช่น ปรับปรุงระบบภาษีให้มีความเป็นธรรมและสนับสนุนการพัฒนาตลาดทุน ปฏิรูประบบกำกับดูแลให้มีความชัดเจน โปร่งใส ครอบคลุมความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อระบบการเงินและระบบ

เศรษฐกิจโดยรวม และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยคำนึงถึงความพร้อมของสถาบันการเงินและระบบการเงินในประเทศ

๔) พัฒนากลไกการเฝ้าระวังความผันผวนทางเศรษฐกิจและพัฒนาระบบเตือนภัยแบบองค์รวม ครอบคลุมความเสี่ยงในทุกด้าน เช่น ความเสี่ยงต่อระบบสถาบันการเงิน ความเสี่ยงทางการคลัง ความเสี่ยงต่อภาคการผลิตและบริการที่มีความสำคัญต่อประเทศ เป็นต้น โดยเชื่อมโยงระบบข้อมูล พัฒนาฐานข้อมูล และการนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์เชิงลึกร่วมกัน

๕) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินทุนระหว่างประเทศ โดยปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเงินทุนจากต่างประเทศไปใช้ประโยชน์และการนำเงินไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการบริหารจัดการเงินทุนสำรองระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดตั้งกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ การสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจที่มีศักยภาพจัดตั้งกองทุนโครงสร้างพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มความเข้มงวดในการกำกับดูแลเงินทุนไหลเข้าระยะสั้น พัฒนาเครื่องมือทางการเงินเพื่อการบริหารความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน และส่งเสริมให้ภาคเอกชนใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดังกล่าว

๖) เพิ่มบทบาทของสกุลเงินเอเชียในตลาดระหว่างประเทศ โดยพัฒนาตลาดพันธบัตรเอเชียให้มีขนาดใหญ่และมีสภาพคล่องมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนด้วยเงินสกุลเอเชียที่มีศักยภาพ เพื่อนำไปสู่การเป็นเงินสกุลกลางสำหรับการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค

๗) รักษาระดับการออมและการลงทุนของประเทศให้เหมาะสมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ และอยู่ในระดับที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากวิกฤตในอนาคตได้ โดยส่งเสริมการออมระยะยาว กำหนดระดับการลงทุนในภาพรวม และจัดลำดับความสำคัญของสาขาการลงทุนที่เหมาะสมและเสนอมาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนการลงทุนในสาขาการลงทุนที่มีความสำคัญสูง

๕.๔.๒ บริหารจัดการด้านการคลัง โดย

๑) ปรับปรุงระบบการจัดเก็บรายได้ของประเทศ โดยปรับโครงสร้างและทบทวนอัตราการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยเฉพาะการปรับลดหรือให้แรงจูงใจทางด้านภาษีแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้ประกอบการรายใหม่หรือรายย่อย ปรับปรุงฐานการจัดเก็บและอัตราภาษีสรรพสามิตให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ ทบทวนค่าลดหย่อนและการยกเว้นภาษีให้เหมาะสม ขยายฐานภาษีโดยการให้ผู้ที่อยู่นอกระบบภาษีเข้ามาอยู่ในระบบภาษีมากขึ้น ตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บ รวมถึงเพิ่มรายได้อื่นที่ไม่ใช่ภาษี เช่น รายได้จากทรัพย์สินของรัฐ และปรับการส่งรายได้ของรัฐวิสาหกิจ รวมถึงเร่งรัดการนำภาษีใหม่ๆ ที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีทรัพย์สิน และภาษีสิ่งแวดล้อม

๒) เพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ โดยจัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการลงทุนภาคเอกชนและกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตและสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต และมีการวัดประสิทธิผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ เพิ่มเติมจากการวัดประสิทธิภาพทางด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ

๓) ป้องกันความเสี่ยงทางการคลัง โดยพิจารณาความเสี่ยงทางการคลังให้ครอบคลุมการคลังภาคสาธารณะให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ทั้งด้านข้อมูลการคลังรัฐบาลซึ่งรวมเงินนอกงบประมาณและกองทุนนอกงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ รวมถึงภาระทางการคลังที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อจะรับรู้ถึงสถานะทางการคลังที่แท้จริงของภาครัฐ

๔) พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ โดยพัฒนาระบบการบริหารจัดการและบริหารความเสี่ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้มีความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งเร่งปรับปรุงโครงสร้างการกำกับดูแลการดำเนินงานและการลงทุนของรัฐวิสาหกิจที่มีสถานะเป็นบริษัทมหาชนให้มีความชัดเจนและสามารถดำเนินกิจการได้อย่างคล่องตัว และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจ

๕) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐเพิ่มขึ้น โดยปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนากลไกและรูปแบบการให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะอื่น เช่น ด้านการศึกษาและสาธารณสุข เป็นต้น โดยพิจารณารูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของกิจการประเภทต่างๆ รวมทั้งยึดหลักความโปร่งใสในการดำเนินการและมีการกระจายความเสี่ยงที่ชัดเจนและเป็นธรรมระหว่างภาครัฐและเอกชน

๖) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเร่งรัดการเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพิงรายได้ที่จัดเก็บได้เองให้มากกว่าเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ด้วยการพัฒนารายได้ทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อำนาจ การเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมประเภทการจัดเก็บภาษีโดยรัฐบาลกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน การเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านคลัง รวมทั้งปรับปรุงวิธีการงบประมาณให้ทันสมัยและสอดคล้องกับระบบงบประมาณของรัฐบาล โดยนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาใช้ สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดความโปร่งใสตั้งแต่เริ่มการจัดทำงบประมาณ การบริหาร และประเมินผลการใช้จ่าย และกระจายอำนาจด้านการกอบกู้และการบริหารหนี้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

บทที่ ๗

ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทางด้านเศรษฐกิจ โดยต้องเร่งรัดการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยจะต้องใช้โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและโลก อาทิ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน การขยายตัวของชีวอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ในเอเชียโดยเฉพาะการดำเนินนโยบายของชีวอำนาจทางเศรษฐกิจเหล่านั้นกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงด้านตลาดในโลก ในขณะที่การพัฒนาปรับปรุงด้านสมรรถนะในการแข่งขันโดยเฉพาะด้านปัจจัยการผลิตจะต้องสัมพันธ์และร่วมพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนที่เสมอภาคกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกในอาเซียนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านปัจจัยแรงงาน พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ ฐานและห่วงโซ่การผลิตและการแปรรูป ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ และยังมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเปิดกว้างต่อตลาดเงินและตลาดทุนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน และเอเชียแปซิฟิกเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สถานการณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องและต่อเนื่องกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ได้เชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลกให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการก้าวสู่ความเป็นโลกหลายศูนย์กลางอันเนื่องจากการขยายตัวของชีวอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน (BRIC) ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างต่อระบบเศรษฐกิจและการปรับตัวของแต่ละประเทศ ทำให้การกำหนดทิศทางดำเนินนโยบายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในระดับทวีปภาคี และระดับพหุภาคี และภูมิภาคมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ในฐานะเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ ด้วยเหตุดังกล่าว ในระยะต่อไปในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ประเทศไทยจึงต้องปรับเพิ่มบทบาทในด้านความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและรักษาสถานะความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเชื่อมโยงมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศกับมิติของความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค โดยพิจารณาจากสถานการณ์ในบริบทความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในกรอบอนุภูมิภาค กรอบความร่วมมืออาเซียน และกรอบภูมิภาคอื่นๆ

๑.๑ สถานการณ์ความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาค

๑.๑.๑ การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศส่วนที่สำคัญที่สุดของไทยมาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด โดยในระยะที่ผ่านมาไทยได้มุ่งเน้นด้านการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของไทยผ่านกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่สำคัญ ได้แก่ แผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation Program: GMS) และยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawaddy-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ส่วนทางด้านใต้ของไทยมีกรอบแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) ซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจภายในอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคดังกล่าวเป็นกลไกและพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนโดยทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อทุนการลงทุนทั้งจากประเทศในอนุภูมิภาคและจากประเทศสมาชิกในอาเซียน รวมทั้งจากประเทศภายนอกอาเซียนด้วย โดยการใช้ประโยชน์จากแนวกว้างที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับ GMS ทั้งยังมีศักยภาพในการเชื่อมโยงสู่ประเทศในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคนอกกลุ่มอาเซียน ได้แก่ กลุ่มเอเชียใต้ในกรอบความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative on Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) ที่เป็นผลจากบทบาทและนโยบายมุ่งตะวันออกของอินเดีย เห็นได้จากการพัฒนาท่าเรือและฐานอุตสาหกรรมด้านอ่าวเบงกอลโดยเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์กับตะวันออก และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงกับพม่า

๑.๑.๒ ปัจจุบันมหาอำนาจต่างให้ความสำคัญและพยายามกำหนดยุทธศาสตร์เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ ACMECS โดยเฉพาะจีนได้เร่งพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ โดยพยายามเปิดพื้นที่เศรษฐกิจด้านมณฑลยูนนานและกวางสีเชื่อมออกสู่กลุ่ม GMS ในเส้นทางทางบกทั้งรถไฟ รถไฟความเร็วสูงและถนน รวมทั้งเส้นทางทางน้ำผ่านทางแม่น้ำโขง โดยใช้การสนับสนุนแบบให้เปล่าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก รวมทั้งมีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษต่างๆ ในลาว พม่า และเวียดนาม ส่วนญี่ปุ่นให้ความสนใจร่วมพัฒนาในกรอบความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง-ญี่ปุ่น ขณะที่สหรัฐอเมริกาได้เสนอกรอบความร่วมมือสหรัฐอเมริกาและประเทศลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ รวมทั้งจากสถานการณ์การเปิดประเทศของสหภาพพม่ามากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้มีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ประเทศมหาอำนาจให้ความสนใจ เช่น โครงการทำเรื่อน้ำลิกทวาย ดังนั้น เห็นได้ว่าประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุนของทั้งภูมิภาคในภาพรวม

๑.๒ สถานการณ์ในกรอบอาเซียน

๑.๒.๑ การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียนที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยที่การจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน กล่าวคือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งถือเป็น ๓ เสาหลัก ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่จะมีการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มในภูมิภาค การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการขยายตลาดอาเซียนที่มีประชากรประมาณ ๖๐๐ ล้านคน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยมีสังคมแห่งสันติภาพและภราดรภาพ

๑.๒.๒ การผลักดันการดำเนินงานตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) จะมีส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนความเชื่อมโยงในอาเซียนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และด้านประชาชน ซึ่งจะช่วยให้บรรลุพันธกรณีในการสร้างประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ รัฐบาลไทยได้เสนอแนวคิดการสร้างเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑๕ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๒ ณ ชะอำ-หัวหิน ประเทศไทย และต่อมาผู้นำอาเซียนในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑๗ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐเวียดนามได้ให้การรับรองแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนที่มีเป้าหมาย แนวทาง และกำหนดเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งการพัฒนากลไกการระดมทุนสำหรับโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งการผลักดันการดำเนินงานตามแผนแม่บทดังกล่าว จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจลดช่องว่างในการพัฒนา ส่งเสริมการกระจายความเจริญให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ห่างไกล และให้มีการพัฒนาอย่างเท่าเทียม รวมทั้งส่งเสริมประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน

๑.๒.๓ การรวมตัวกันอย่างใกล้ชิดทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในประชาคมอาเซียน ก่อให้เกิดโอกาสทางการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นให้กับไทย อีกทั้งส่งผลให้ไทยมีศักยภาพที่จะเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในการเชื่อมโยงทางการคมนาคมและขนส่งของอาเซียน ที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกที่สะดวกยิ่งขึ้นรวมทั้งเป็นเส้นทางเชื่อมโยงสำคัญในการขนส่งสินค้าระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับภูมิภาคยุโรป ตะวันออกกลาง เอเชียใต้ และแอฟริกา โดยมีศักยภาพอย่างยิ่งในการพัฒนาเป็นฐานการค้าสำคัญกับภูมิภาคทั้งสองด้านต่อไป โดยไทยจะต้องเร่งพัฒนาด้านความพร้อมของประเทศในการเข้าสู่ภาวะการแข่งขันเสรีในประชาคมอาเซียน ทั้งในด้านการเสริมสร้างประชาสัมพันธ์ และชักจูงความรู้ความเข้าใจต่อทุกภาคส่วนของประเทศในภาพรวมของประโยชน์ของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตลอดจนผลกระทบในด้านอื่นๆ การปรับโครงสร้างการผลิตที่เหมาะสมและมีสมรรถนะในการแข่งขัน การเสริมสร้างความพร้อมของผู้ประกอบการและความรอบรู้เกี่ยวกับระบบการตลาด ภาษา สังคมและวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนและผู้ประกอบการโดยเฉพาะระดับกลางและระดับย่อมให้มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๒.๓ การรวมตัวกันของอาเซียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคอย่างครอบคลุมโดยเฉพาะด้านการป้องกันภัยที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง เช่น SARS ไข้หวัดนก การค้ามนุษย์ การต่อต้านการก่อการร้าย ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมอกควัน ยาเสพติด ปัญหาโลกร้อน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาความยากจน เป็นต้น

๑.๓ สถานการณ์ในกรอบเอเชียแปซิฟิก

๑.๓.๑ การเชื่อมโยงกันระหว่างอาเซียนกับกลุ่มอำนาจเดิมและกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ที่พยายามเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด เช่น ในกรอบ ASEAN+๓ ซึ่งขยายประเทศพันธมิตรจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลีและจีน และในกรอบ ASEAN+๖ ไปยังอินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ รวมทั้งความร่วมมือกรอบ ASEAN-US ที่เน้นประเด็นด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของภูมิภาค นอกจากนี้ อาเซียนยังอาศัยการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการรักษาประโยชน์ของกลุ่มโดยการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับมหาอำนาจต่างๆ ในโลก

๑.๓.๒ ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุกในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการเป็นผู้นำร่วมในอาเซียนกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก และยังคงใช้ประโยชน์ในกรอบเอเปคที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานานที่ยังคงมีบทบาทอยู่

๑) ไทยได้ใช้โอกาสร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนดำเนินนโยบายที่เน้นการรักษาผลประโยชน์ของไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มีศักยภาพในการเป็นตลาดของไทย โดยดำเนินนโยบายด้านปฏิสัมพันธ์ของไทยกับกลุ่มประเทศดังกล่าวเพื่อให้ไทยเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พร้อมทั้งสามารถพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงทางการเงินการลงทุนรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทันสมัยและมีคุณภาพของประเทศในระยะยาว

๒) ไทยยังคงรักษาความสามารถในการใช้ประโยชน์ในกรอบความร่วมมือที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน ได้แก่ กรอบเอเปคหรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) ซึ่งมุ่งเน้นยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตรูปแบบใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตอย่างสมดุล เท่าเทียม ยั่งยืน บนพื้นฐานนวัตกรรม และความมั่นคงของภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน รวมทั้งสนับสนุนการผลักดันในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบโดฮา

๑.๓.๓ ประเทศไทยเปิดกว้างต่อพัฒนาการด้านการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือที่เกิดขึ้นใหม่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สำหรับกรอบความร่วมมือพหุภาคี ที่ไทยเพิ่งเข้าร่วมและเป็นกรอบความร่วมมือที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจหลายด้าน กล่าวคือ กรอบ Asia-Middle East Dialogue (AMED) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างเอเชีย ตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ มีสมาชิกถึง ๕๐ ประเทศ เป็นโอกาสที่ไทยจะเสนอประเด็นเรื่องความมั่นคงของอาหาร และความมั่นคงของพลังงาน ส่วนความร่วมมือที่ไทยต้องเริ่มพิจารณาให้ความสำคัญมากขึ้นคือกรอบความตกลง Trans Pacific Partnership หรือ TPP ที่สหรัฐอเมริกามีบทบาทผลักดัน ปัจจุบันมีสมาชิก ๙ ประเทศ (นิวซีแลนด์ ซิลี สิงคโปร์ บรูไน ออสเตรเลีย มาเลเซีย เปรู สหรัฐอเมริกา เวียดนาม) และมีโอกาสการพัฒนาไปสู่การค้าเสรีเอเชียแปซิฟิก ที่อาจมีผลต่อการลดความสำคัญของความตกลงการค้าเสรีอาเซียน AFTA และความตกลงการค้าเสรีในกรอบ ASEAN+๓ และ ASEAN+๖

๒. การประเมินความเสี่ยง

จากผลการพัฒนาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในทก มิติและทุกระดับส่งผลให้ไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคทั้งด้านเศรษฐกิจและ สังคมที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ทุกภาคส่วนในประเทศมีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ จากที่ประเทศได้สร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเปิดกว้างนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการ แก้ไขความเสี่ยงภายในประเทศซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงกับภูมิภาค ได้แก่

๒.๑ ผู้ประกอบการไทยขาดศักยภาพในการลงทุนในต่างประเทศรวมทั้งการลงทุนในประเทศ เพื่อนบ้านและขาดความพร้อมต่อการแข่งขันเสรีภายในประเทศ เนื่องจากขาดทักษะของผู้ประกอบการใน การประกอบธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ขาดการรวมพลังในรูปแบบของสภาธุรกิจและกรอบการหารือ ภาครัฐร่วมกับเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเสนอแนวการลงทุนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือรับข้อเสนอ การร่วมลงทุน ทำให้เสียโอกาสในการร่วมลงทุนในกระบวนการแปรรูปเพิ่มมูลค่าในสายการผลิตร่วม ในขณะที่ ภาครัฐในพื้นที่ยังขาดศักยภาพในการเป็นผู้ประสานงานกับผู้ประกอบการด้านการใช้ประโยชน์จากกรอบความ ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งขาดการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ภาพรวมในการลงทุนของผู้ประกอบการ ไทยในประเทศเพื่อนบ้านที่มีบทบาทเชิงรุกและสามารถสร้างเสริมผลประโยชน์ของไทย พร้อมทั้งมีความ รับผิดชอบทางสังคมในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อความไว้วางใจและการพัฒนาร่วมกันที่ยั่งยืน และขาด ยุทธศาสตร์ภาพรวมอย่างมีบูรณาการและแผนปฏิบัติการเชิงลึกในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ รวมทั้ง เกษตรกรภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการแข่งขันเสรีในกรอบประชาคมอาเซียน

๒.๒ แรงงานไทยขาดการยอมรับในมาตรฐานฝีมือแรงงานและมีข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศ รวมทั้งความรู้ความเข้าใจด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาค พร้อมทั้งภาครัฐยัง ขาดการวางแผนงานด้านแรงงานร่วมกับประเทศที่เป็นตลาดแรงงานไทย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความเสียเปรียบในการเคลื่อนย้ายแรงงานและการลงทุนจากต่างประเทศ โดยไทยขาดแคลน แรงงานมีทักษะฝีมือในสาขาที่มีความต้องการ และแม้ว่าจะมีการรับรองข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติ นักวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ไปแล้ว ๗ สาขา ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร ช่างสำรวจ และนักบัญชี และอยู่ระหว่างการดำเนินการรับรองในสาขาบริการ ท่องเที่ยว แต่ยังคงจำเป็นต้องดำเนินการให้สามารถใช้ประโยชน์จากมาตรฐานร่วมดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ใน ขณะเดียวกัน ไทยยังต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว แต่ยังคงขาดนโยบายที่ชัดเจนด้านการใช้แรงงานต่างประเทศ สวัสดิการและการเคลื่อนย้ายแรงงาน และมีความล่าช้าในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนและการวางแผน ด้านการพัฒนาด้านแรงงานรองรับเขตเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมที่กระทบต่อความมั่นคงและวิถี ชีวิตของคนไทยในพื้นที่ รวมทั้งประเด็นสิทธิ สวัสดิการของแรงงานต่างด้าวและเด็กไร้สัญชาติ

๒.๓ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องขาดความรับรู้อย่างพอเพียงในการใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยง ระบบโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่งภายใต้แผนแม่บทความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน และ ผลกระทบจากยุทธศาสตร์เชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ของมหาอำนาจในภูมิภาค ขาดกลไกกลางในการ บูรณาการแผนงานและโครงการในระดับพื้นที่ทำให้เสียโอกาสในการเชื่อมโยงระบบจากแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ต่างๆ ในอนุภูมิภาค เช่น แนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ แนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก แนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ และแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจอื่นๆ ภายใต้แผนงาน GMS รวมทั้งการเชื่อมโยงกับ

ประเทศเพื่อนบ้านระหว่างเมืองชายแดนสำคัญในกรอบ GMS และ IMT-GT ตลอดไปถึงภูมิภาคอาเซียนเพื่อโอกาสการเชื่อมโยงสู่ตลาดภายในอนุภูมิภาค ระหว่างอนุภูมิภาคต่างๆ และภูมิภาคอาเซียน และตลาดภายนอก อาทิ แผนงานพัฒนาโครงข่ายรถไฟความเร็วสูงของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนาท่าเรือยุทธศาสตร์ในอ่าวเบงกอลของจีนในพม่า และของอินเดีย การพัฒนาสร้างความเชื่อมโยงภายในภูมิภาค มีความล่าช้าและมีจำนวนโครงการที่เสนอเข้าสู่แผนไม่ครอบคลุมอย่างเพียงพอ เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้เสียโอกาสในการเชื่อมโยงแผนงานระหว่างประเทศ

๒.๔ การมีบทบาทในเชิงตั้งรับต่อประเด็นความเคลื่อนไหวในด้านการสร้างข้อกีดกันทางการค้าใหม่ๆ อันเนื่องจากการกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีแนวโน้มนำมาใช้เป็นข้อกีดกันในระดับภูมิภาค เช่น ปัญหาโลกร้อน ความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงในหลายภูมิภาคของโลก ได้ก่อให้เกิดข้อกำหนดใหม่ๆ ในการเป็นตัวเลือกในการบริโภคสินค้า เช่น มาตรการฉลากคาร์บอน และข้อมูลแสดงการใช้น้ำ ซึ่งเริ่มเป็นประเด็นข้อกีดกันในบางภูมิภาคของโลก โดยไทยยังขาดความเข้าใจและเตรียมการด้านการให้ความรู้แก่ภาคธุรกิจ/ภาคการผลิตของไทยเองและการเป็นผู้นำในการให้ความรู้กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อปรับกระบวนการผลิตเพื่อรองรับมาตรการใหม่ๆ ที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต

๒.๕ ความไม่พร้อมในการพัฒนาเมืองชายแดนและเขตเศรษฐกิจชายแดนของไทยตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่มีบูรณาการทั้งในส่วนของไทย และในส่วนที่จะเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งความไม่พร้อมในด้านการร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์เขตเศรษฐกิจชายแดนก่อนการเกิดประชาคมอาเซียน ตลอดจนความไม่พร้อมในการพัฒนาบุคลากรและแรงงานทักษะรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ส่งผลให้เศรษฐกิจชายแดนไทยยังไม่ได้รับประโยชน์จากการเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจอย่างเต็มที่

๒.๖ ข้อจำกัดที่ทำให้การขับเคลื่อนการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดนค่อนข้างล่าช้า และไม่สามารถดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือด้านการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดนได้อย่างสมบูรณ์ เป็นผลให้ไม่สามารถใช้โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสทางเศรษฐกิจและประสบกับสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงจากบริษัทต่างชาติที่มีความได้เปรียบทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยีและความชำนาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะธุรกิจโลจิสติกส์

๒.๗ ความไม่แน่นอนทางการเมืองและความมั่นคงในประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่ประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงเพิ่มขึ้น จะต้องอาศัยเวลาในการปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจโลก จึงจำเป็นต้องติดตามพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจ การค้า และสังคมอย่างยั่งยืน

๓. การสร้างภูมิคุ้มกัน

จากการประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนภายในประเทศ เพื่อให้สามารถปรับตัว มีองค์ความรู้ และสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคได้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกัน ได้แก่

๓.๑ การกำหนดบทบาทและทิศทางการพัฒนาของประเทศที่กระตุ้นให้เกิดการเติบโตและเชื่อมโยงของสาขาต่างๆ ทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและโลจิสติกส์ระหว่างประเทศภายใต้แผนงานและโครงการที่ได้กำหนดไว้ในปัจจุบัน รวมทั้งแผนงานและโครงการที่จะพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีการลงทุนพัฒนาจากต่างประเทศและภายใต้กรอบความร่วมมือภาคีรัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สามารถยกระดับให้เป็นแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridor) ที่เป็นเส้นทางการค้าและการลงทุนของอนุภูมิภาคได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยบูรณาการเชื่อมโยงทั้งในอนุภูมิภาคและระหว่างอนุภูมิภาค ตลอดจนในกรอบอาเซียนภายใต้แผนแม่บทการเชื่อมโยงระหว่างกัน ในอาเซียน และพื้นที่ต่อเนื่องอื่นๆ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงอาเซียนสู่ตลาดเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ ตะวันออกกลางและยุโรป โดยใช้ศักยภาพการเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญเนื่องจากมีที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของเส้นทางการขนส่งสินค้าระหว่างตลาดทั้งในด้านตะวันออกและตะวันตกของภูมิภาค

๓.๒ การใช้ศักยภาพความได้เปรียบของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ และศักยภาพของพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เพื่อสร้างฐานการผลิตที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยเฉพาะการเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงของธุรกิจการแปรรูปอาหาร การท่องเที่ยว บริการทั้งด้านสุขภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญของภูมิภาค โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของประเทศให้สอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภูมิภาคต่อไป โดยสร้างความเชื่อมโยงในแต่ละกรอบความร่วมมือ พร้อมทั้งเปิดโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนตลอดต่อเนื่องถึงเมืองและชุมชนศูนย์กลางในภูมิภาคที่สำคัญของประเทศ ซึ่งอยู่ในแนวเชื่อมโยงระหว่างประเทศตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

๓.๓ การสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการไทย ให้ทันกับสถานการณ์การเชื่อมโยงระหว่างกันในภูมิภาคที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและเพิ่มระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มจะมีบทบาทสูงในอนาคต เช่น เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นต้น โดยเน้นบทบาทของสภาธุรกิจ และกรอบการหารือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ของกรอบความร่วมมือ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนในการพัฒนาผู้ประกอบการไทยและผู้ประกอบการของประเทศเพื่อนบ้านในบริเวณพื้นที่การพัฒนาร่วม

๓.๔ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนแบบมีสมดุลบนพื้นฐานของการสร้างผลประโยชน์ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน โดยมีบูรณาการด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปตามหลักวิเคราะห์ความได้เปรียบเปรียบเทียบระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ ประเภทการผลิต และความใกล้ชิดกับแหล่งวัตถุดิบ แรงงานและท่าส่งออก โดยเป็นการจัดสรรบทบาทหน้าที่ระหว่างเขตเศรษฐกิจในภาคต่างๆอย่างเหมาะสม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านท่าส่งออกรับตามความเหมาะสมในปัจจุบันและโอกาสในการพัฒนาต่อเนื่องในอนาคต โดยไทยให้การสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาที่มีความเสมอภาค

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๑ วัตถุประสงค์

๔.๑.๑ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านที่ตั้งของประเทศในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียนและเอเชียแปซิฟิก

๔.๑.๒ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ของไทยในด้านการค้า การลงทุน การเงินและโอกาสด้านการตลาดระหว่างประเทศ ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งเชื่อมโยงด้านการค้าการลงทุนกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ในเอเชียและกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ในเอเชียแปซิฟิก

๔.๑.๓ เพื่อผลักดันบทบาทของไทยให้เป็นส่วนสำคัญของความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบต่างๆ ได้แก่ อนุภูมิภาค อาเซียน อาเซียนและพันธมิตร รวมทั้งเอเชียแปซิฟิก

๔.๒ เป้าหมาย

๔.๒.๑ ระบบห่วงโซ่อุปทานในอนุภูมิภาคมีความเชื่อมโยงระหว่างกันเพื่อรองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาค บนพื้นฐานของผลประโยชน์และความมั่นคงร่วมกัน

๔.๒.๓ เพิ่มสัดส่วนการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีต่อมูลค่าส่งออกรวมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ในปี ๒๕๕๙ ภายใต้ความตกลงทางการค้าเสรีในทุกกรอบที่เจรจาแล้วเสร็จ และเพิ่มโอกาสและทางเลือกบนพื้นฐานของประโยชน์และข้อจำกัดของประเทศในการเข้าถึงตลาดใหม่ที่เป็นกรอบการค้าเสรีที่จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคต

๔.๒.๔ ลดต้นทุนการประกอบธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศภายในภูมิภาคให้เข้าสู่มาตรฐานสากล

๔.๒.๕ เพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและการลงทุนโดยตรงของไทยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๐ และร้อยละ ๑๐.๐ ต่อปี ตามลำดับ

๔.๓ ตัวชี้วัด

๔.๓.๑ ดัชนีความสามารถในการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Enabling Trade Index) รวมทั้งดัชนีย่อยความสามารถในการบริหารจัดการ งบประมาณของประเทศไทย และดัชนีย่อยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

๔.๓.๒ อันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ ใน ๕ ด้านที่มีลำดับสำคัญ ได้แก่ การเริ่มต้นธุรกิจ การได้รับสินเชื่อ การค้าระหว่างประเทศ การดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลง และการขออนุญาตก่อสร้าง

๔.๓.๓ อัตราการเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศในอนุภูมิภาค

๔.๓.๔ อัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในประเทศในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน

๕. แนวทางการพัฒนา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะ ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ซึ่งขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน โดยที่การดำเนินการความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้นในทุกมิติ ซึ่งจะส่งผลให้มีการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุน ทั้งภายในอนุภูมิภาค ระหว่างอนุภูมิภาคกับภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนทั้งการใช้ประโยชน์จากศักยภาพการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคใกล้เคียง และขยายไปถึงกรอบความร่วมมือสำคัญอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑ การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะแผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ (GMS) ร่วมกับยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) และความร่วมมือภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์ร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (Thailand-Malaysia on Joint Development Strategy for Border Areas: JDS) เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ โดย

๕.๑.๑ พัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล โดยเฉพาะรูปแบบบริการขนส่งทั้งทางถนน รถไฟ รถไฟรางคู่ รถไฟความเร็วสูง และการขนส่งทางน้ำ/การเดินเรือชายฝั่ง ตลอดจนการพัฒนาด่านศุลกากรชายแดน ศูนย์เศรษฐกิจชายแดน และการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนที่รวดเร็ว ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การพัฒนาระบบเครือข่ายและการบริหารเครือข่ายธุรกิจของภาคบริการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาค เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันและเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การลดต้นทุนการทำธุรกิจ การปรับปรุงประสิทธิภาพความเชื่อมโยงระบบการขนส่ง ระบบอำนวยความสะดวกการเดินทาง การค้า และการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน โดยใช้ศักยภาพการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในทุกแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีอย่างสูงสุด โดยมีการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงในภาพรวมของประเทศและการเชื่อมโยงในแต่ละแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละอนุภูมิภาคและระหว่างอนุภูมิภาคในภูมิภาคอาเซียน และพัฒนาความเชื่อมโยงต่อเนื่องตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน รวมทั้งแผนความเชื่อมโยงกับระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ของอนุภูมิภาคข้างเคียง พร้อมทั้งคำนึงถึงยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาของประเทศมหาอำนาจของโลกและขั้วอำนาจใหม่ในเอเชียในประเทศเพื่อนบ้านของไทยและแผนงานของประเทศเพื่อนบ้านแต่ละประเทศทั้งที่ได้นำเสนอในกรอบความร่วมมือกับไทยและที่ยังมิได้นำเสนอและอาจเสนอในอนาคต โดยรัฐลงทุนนำในโครงการที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศในแต่ละแนวพื้นที่เศรษฐกิจ พร้อมทั้งเปิดโอกาสการร่วมลงทุนแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

๕.๑.๒ ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดจำนวนเอกสาร ต้นทุนการดำเนินงาน และระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดน เพื่อเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันของไทยและอนุภูมิภาคโดยรวมในด้านการลดต้นทุนค่าขนส่งและโลจิสติกส์ โดยไทยให้ความสนับสนุนทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๕.๑.๓ พัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคเอกชนไทยทั้งในด้านทักษะภาษาต่างประเทศ และความรู้ด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเชื่อมโยงการค้าในธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ได้ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความรู้ด้านศักยภาพการพัฒนาธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและความรู้ในการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจและช่องทางส่งออกในอนุภูมิภาค และพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของไทยในระดับสากลเพื่อให้สามารถริเริ่มธุรกิจระหว่างประเทศได้ โดยไทยให้ความสนับสนุนทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาบุคลากรด้านธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ด้วยในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๕.๑.๔ เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดน ตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งที่เชื่อมโยงปัจจัยการผลิต ระบบการผลิต ห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศ และประตูส่งออกตามมาตรฐานสากล อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้านกับเขตเศรษฐกิจชายแดนไทยและพื้นที่เศรษฐกิจตอนใน ทั้งนี้ โดยมีศูนย์ประสานงานระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณเมืองชายแดนที่สำคัญ

๕.๒ การพัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน มุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างฐานการผลิตตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่สามารถสนองตอบการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดย

๕.๒.๑ พัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและการแปรรูป การเกษตร และการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยมีแผนงานเชิงรุกที่รู้เท่าทันต่อการดำเนินนโยบายของมหาอำนาจในภูมิภาคด้านการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะการพัฒนาตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงตามแนวตะวันออก-ตะวันตก ตามแนวเหนือ-ใต้ และแนวตอนใต้ของแผนงาน GMS และเชื่อมโยงแนวพื้นที่เศรษฐกิจของ IMT-GT ที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยง เพื่อให้เปิดช่องทางการเชื่อมโยงที่มีความหลากหลายและเป็นทางเลือกให้ไทยในทุกสถานการณ์ ทั้งนี้ โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมหารือกับภาคเอกชนในการกำหนดแผนการลงทุน และหารือกับภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศเพื่อนบ้านในกรอบการหารือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศโดยกำหนดมาตรการดูแลป้องกันผลกระทบให้เกิดประโยชน์ต่อทุกประเทศอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม และเป็นผลให้ทุกประเทศยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้เพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างความสามารถในการแข่งขันในเชิงการตลาด ด้านสังคมวัฒนธรรมและความมั่นคงภายใน รวมทั้งโดยคำนึงถึงการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง กับคำนึงถึงศักยภาพการพัฒนาต่อยอดของผลผลิตเกษตรในท้องถิ่นที่มีศักยภาพที่แท้จริงและเป็นที่ยอมรับในการพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งการร่วมพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับประเทศเพื่อนบ้าน และการร่วมส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในเชิงพาณิชย์อย่างครบวงจร

๕.๒.๒ พัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่พัฒนาต่อเนื่องและพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ มาตรฐานการให้บริการและอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน ชีตความสามารถของบุคลากรและผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงและมีมาตรการรองรับที่เหมาะสมต่อผลกระทบเข้าสู่ประเทศโดยส่วนรวมอันอาจเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน การขนย้ายยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายข้ามแดนเข้าสู่พื้นที่อื่นๆของประเทศ ทั้งนี้ ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนจะต้องคำนึงถึงศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ มีแผนบูรณาการด้านการบริหารจัดการและพัฒนาด้านแรงงานเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคต่างๆ และความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศตามแผนแม่บทการเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนและยุทธศาสตร์ในภาพรวมอื่นๆ

๕.๒.๓ บูรณาการแผนพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชื่อมโยงแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุประโยชน์ร่วมทั้งในด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาจากระบบการผลิตร่วมที่สร้างสรรค์ประโยชน์ที่ทัดเทียมระหว่างกัน จากการบริการ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยอาจพัฒนาไปสู่การเป็นคลัสเตอร์การผลิตร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านในสถานะที่มีความเสมอภาคต่อไปเมื่อทุกประเทศมีความพร้อมทั่วกัน ทั้งนี้ ในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าในห่วงโซ่การผลิตร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านควรคำนึงถึงอุปทานในตลาดอนุภูมิภาคและตลาดเป้าหมายเป็นหลัก

๕.๓ การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยผลักดันให้ไทยมีบทบาทนำที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการ ได้แก่

๕.๓.๑ พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนที่มีศักยภาพ ในการร่วมพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ ภาคการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป รวมทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องประชาคมอาเซียน ให้ได้รับข้อมูลและศึกษากฎระเบียบและข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาษา ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมเพื่อให้มีความเข้าใจชัดเจน เพื่อให้มีความรู้และมีสมรรถนะในการแข่งขันในระบบเสรี เพื่อเตรียมความพร้อมของธุรกิจในการได้ประโยชน์จากความเป็นเสรีทั้งด้านการค้า การลงทุนและบริการ การเสริมสร้างความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนแนวทางการขยายตลาดตามโอกาสและข้อตกลงใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งมีระบบการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้างและการแข่งขัน พร้อมทั้งเตรียมการรองรับผลกระทบในด้าน การเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าเกษตร พลังงานและโอกาสในการเกิดการขาดแคลนสินค้าเกษตรอันเนื่องจากการเคลื่อนไหวเสรีของสินค้าโดยแสวงหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนผู้ผลิตรายใหญ่

๕.๓.๒ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน ทักษะด้านภาษาและความรอบรู้ด้านภาษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยไทยมีบทบาทนำในอาเซียนร่วมกับประเทศอื่นที่มีศักยภาพ

๕.๓.๓ กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคุณภาพสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันสินค้าและบริการนำเข้าที่ไม่ได้คุณภาพทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน และก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกำหนดระบบบริหารจัดการร่วมด้านการพัฒนาทักษะและด้านคุณสมบัติของแรงงานนำเข้า เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการสำหรับทุกประเทศ

๕.๔ การเข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างภูมิภาคโดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์ เพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศในเวทีโลก เพื่อรักษาสมดุลในปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยและมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับโลกและภูมิภาค และประโยชน์อื่นๆ ของประเทศทั้งในด้านการค้า ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน โอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไทย โอกาสในการเข้าถึงตลาดเงินและตลาดทุนที่ทันสมัยและเป็นทางเลือกของประเทศ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในกรอบนานาชาติและการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยและภูมิภาคโดยรวม โดย

๕.๔.๑ รักษาบทบาทของไทยในการมีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ของกรอบความร่วมมือที่ดำเนินอยู่ เช่น เอเปค กรอบการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก รวมทั้งเฝ้าติดตามพัฒนาการและพิจารณาเข้าร่วมกรอบที่เป็นทางเลือกใหม่ เช่น กรอบ Asia-Middle East Dialogue (AMED) และกรอบความตกลง Trans Pacific Partnership (TPP) ในลักษณะเชิงรุก เป็นต้น

๕.๔.๒ รักษาคุณภาพของปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมและมหาอำนาจใหม่ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรม และโอกาสในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้าง

๕.๕ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ ในลักษณะเกื้อกูลกัน ผ่านกิจกรรมเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันอย่างเสรีและมีประสิทธิภาพ โดย

๕.๕.๑ เร่งดำเนินการด้านความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานฝีมือระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทยและประเทศเพื่อนบ้านไปพร้อมกัน และจัดทำแผนบูรณาการกับประเทศเพื่อนบ้านด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและทักษะแรงงานรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศและอนุภูมิภาค และการเตรียมการด้านกำลังแรงงานเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย

๕.๕.๒ ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในการขยายการลงทุนไปสู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบในประเทศ และใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษของประเทศเพื่อนบ้านในการผลิตเพื่อส่งออก โดยการสร้างตราสัญลักษณ์ และสร้างเครือข่ายธุรกิจโดยการหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศ การสนับสนุนด้านสินเชื่อ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจและการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ การจัดตั้งหอการค้าและสมาคมธุรกิจเอกชนไทยในต่างประเทศ จัดตั้งเวทีประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ควบคู่กับสภาธุรกิจของกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค และศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่นกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดน การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไทยใช้สิทธิพิเศษทางการค้าตามข้อตกลงทางการค้าต่างๆ

๕.๕.๓ **คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ** และสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่มุขมนตรีไทยในต่างประเทศ โดยการให้ความรู้ด้านกฎหมายท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมคนไทย เสริมสร้างชุมชนไทยในต่างประเทศให้อยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สนับสนุนการฝึกอบรมทักษะฝีมือและทักษะการใช้ภาษา การสร้างหลักประกัน การคุ้มครองดูแลการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ และการติดตามดูแลช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ และคุ้มครองสิทธิประโยชน์แรงงานไทยในต่างประเทศให้ได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด

๕.๖ การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคภัย ที่ส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจในระยะยาว จากผลกระทบในด้านความมั่นคงแห่งชีวิต เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภูมิภาค โดย

๕.๖.๑ พัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหาข้ามชาติด้านการก่อการร้าย ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ และการหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน การจัดระบบแรงงานต่างด้าว และการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศ ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบกและทางทะเล

๕.๖.๒ เตรียมพร้อมรับภัยพิบัติทางธรรมชาติและเหตุฉุกเฉิน โดยพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือภายในภูมิภาค เพื่อพร้อมรับต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยทางธรรมชาติ โดยให้มีการบริหารจัดการโดยใช้แผนดำเนินธุรกิจต่อเนื่อง เร่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อปกป้องธุรกิจ การค้า และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อคน ตลอดจนรักษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

๕.๖.๓ ร่วมมือในการป้องกันการติดเชื่อและการแพร่ระบาดของโรคภัยประเภทที่เกิดขึ้นใหม่ในโลก โดยสร้างศักยภาพในการเตรียมความพร้อมรับการดูแลด้านสาธารณสุข รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำ

๕.๗ การเสริมสร้างความร่วมมือที่ีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดย

๕.๗.๑ ดำเนินการตามกรอบความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมในระดับอนุภูมิภาค อาทิ แผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ และความร่วมมือซึ่งการพัฒนาแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน และระดับภูมิภาค อาทิ มติที่ประชุมรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อมอาเซียน รวมทั้งพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

๕.๗.๒ เสริมสร้างการผลิตและบริการที่นำสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดมลพิษ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การขยายอุตสาหกรรมสีเขียว การใช้พลังงานทดแทน การผลิตที่มีคาร์บอนต่ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเผยแพร่ความรู้เรื่องเทคโนโลยีที่มีประสิทธิผลในการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีต้นทุนที่ต่ำ การสร้างแรงจูงใจในภาคเอกชน และการสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

๕.๘ การผลักดันการจัดทำความตกลงการค้าเสรี และวางแนวทางป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น
โดยเร่งขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจผ่านความตกลงเขตการค้าเสรี และกำหนดมาตรการการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ให้กับภาคธุรกิจโดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบเพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพและโอกาสของตนเองในการใช้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการสนับสนุน เยียวยาและดูแลจากรัฐในกรณีที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

๕.๙ การส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติใช้ประเทศไทยเป็นฐานธุรกิจในภูมิภาคเอเชียและการสนับสนุนบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไร โดย

๕.๙.๑ สนับสนุนให้นักลงทุนต่างชาติใช้สิทธิประโยชน์การจัดตั้งสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นจุดสำคัญของการลงทุนในภูมิภาคและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น

๕.๙.๒ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกขององค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไรให้ มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการใช้ไทยเป็นฐานการค้าเงินความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศในภูมิภาค

๕.๑๐ การปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น ให้พร้อมต่อการเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงในบริบทโลก เอเชียแปซิฟิก อาเซียน และอนุภูมิภาค โดย

๕.๑๐.๑ เสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้รับรู้และเตรียมพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันในระดับประชาชนโดยผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายทางชุมชนและวัฒนธรรม

๕.๑๐.๒ สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ โดยเฉพาะคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (กบก.) คณะกรรมการ กรอ. จังหวัด และคณะกรรมการ กรอ. กลุ่มจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน ให้มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวทันโลกและสามารถพัฒนาเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาร่วมกันระหว่างประเทศ

๕.๑๐.๓ ส่งเสริมศักยภาพด้านวิชาการและเครือข่ายของสถาบันการศึกษาของไทย เพื่อสร้างความใกล้ชิดทางสังคม วัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาค

บทที่ ๘

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก และปัจจัยภายในประเทศ ทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางด้านการค้า และการลงทุน ทำให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเกินศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศ ในขณะที่ขีดความสามารถของการบริหารจัดการและเครื่องมือทางนโยบาย เช่น ฐานข้อมูล กฎระเบียบ การบังคับใช้กฎหมาย และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศโดยรวมอย่างต่อเนื่อง

๑.๑ พื้นที่ป่าไม้ยังคงถูกบุกรุกทำลาย ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจาก ๑๗๑ ล้านไร่ ในปี ๒๕๐๔ หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓ เหลือ ๑๐๗.๖ ล้านไร่ในปี ๒๕๕๒ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ ของพื้นที่ประเทศ จากพื้นที่ป่าที่ลดลงได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นแหล่งพึ่งพิงในการดำรงชีวิตของชุมชน และเป็นพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ได้มีการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ โดยมีการค้นพบสิ่งมีชีวิตชนิดพันธุ์ใหม่ในประเทศไทยหลายชนิด แต่จำนวนชนิดพันธุ์ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

๑.๒ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนรวม ๑.๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ ของพื้นที่ประเทศ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งยังคงได้รับแรงกดดันจากการขยายตัวของการพัฒนา การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว และการทำประมงโดยขาดการควบคุมอย่างเหมาะสม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอันได้แก่ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยตั้งแต่อดีตถึงปี ๒๕๕๐ แนวชายฝั่งทะเลทั่วประเทศถูกกัดเซาะ ๑๕๕ แห่ง รวมเป็นความยาวประมาณ ๖๐๐ กิโลเมตร สูญเสียที่ดินไปถึง ๑๑๓,๐๔๒ ไร่ คิดเป็นมูลค่าความเสียหายเฉพาะที่ดินประมาณ ๑ แสนล้านบาท ส่วนพื้นที่แนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนในทั้งหมดซึ่งได้รับการจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ พบว่า มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงมากกว่า ๕ เมตรต่อปี

๑.๓ ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมและมีความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทรัพยากรดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ มีทั้งปัญหาคุณภาพดินเสื่อมโทรม การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน พื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรงและระดับวิกฤตเท่ากับ ๓๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒ ของพื้นที่ประเทศ มีการเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งมีการขยายตัวของเมือง พื้นที่อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม รุกพื้นที่เกษตรกรรมมากขึ้น

๑.๔ ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและปัญหาภัยแล้งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงขึ้น โดยความสามารถเก็บกักน้ำเพื่อนำมาใช้งานได้ในฤดูแล้ง มีเพียง ๗๔,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถใช้ได้จริงเพียงปีละประมาณ ๕๕,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สมองความต้องการใช้น้ำได้เฉพาะในพื้นที่ชลประทานเท่านั้น ขณะที่ ความต้องการใช้น้ำจะเพิ่มขึ้นจาก ๕๗,๔๕๒ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๖๕,๔๕๒ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ในปี ๒๕๕๙ โดยภาคกลางมีความต้องการใช้น้ำมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ ดังนั้น โอกาสที่ความรุนแรงของปัญหาการขาดแคลนน้ำ และความขัดแย้งจากการแย่งชิงน้ำระหว่างลุ่มน้ำและระหว่างภาคการผลิตจะเพิ่มสูงขึ้นในทุกสาขาการผลิต ทั้งนี้ หมู่บ้านที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรงมีประมาณร้อยละ ๓๔.๐ ของจำนวนหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเสี่ยงมากที่สุด ในขณะที่มีหมู่บ้านเสี่ยงต่ออุทกภัย น้ำหลากและดินถล่มมี ๒,๓๗๐ หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านที่เสี่ยงภัยสูงมี ๓๙๘ หมู่บ้าน ทั้งนี้ ภาคเหนือมีความเสี่ยงมากที่สุด สาเหตุสำคัญเกิดจากการที่พื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลาย

๑.๕ ความต้องการใช้แร่และพลังงานมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความต้องการทรัพยากรแร่เพื่อเป็นฐานการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาอื่นๆ ยังคงเพิ่มสูงขึ้น ทำให้มีการผลิตและนำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งผลจากการพัฒนาทรัพยากรแร่ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และวิถีชีวิตของประชาชนและชุมชน เช่น กรณีปัญหาการปนเปื้อนของตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ อ่างทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ที่เกิดจากการชะล้างกากตะกอนและการแต่งแร่ และการปนเปื้อนของสารแคดเมียมในดิน ในข้าว และพื้นที่เกษตรกรรม จากการทำเหมืองแร่สังกะสีในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นต้น รวมทั้งยังมีปัญหาการจัดการหน้าดิน และการปนเปื้อนในพื้นที่เหมืองที่ปิดกิจการแล้วและพื้นที่โดยรอบ

ความต้องการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้นตลอด ๓๐ ปีที่ผ่านมา โดยในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา มีการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒.๑ ต่อปี จึงต้องมีการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ โดยเฉพาะน้ำมันดิบที่มีสัดส่วนการนำเข้าสูงถึงเกือบร้อยละ ๗๐.๐ ของปริมาณการนำเข้าพลังงานเชิงพาณิชย์ทั้งหมด รวมทั้งมีการพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่นๆ เพื่อทดแทนการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ โดยสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านพลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการใช้พลังงานได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เนื่องจาก การผลิตพลังงานมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภท เช่น ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ และแร่ อีกทั้งการพัฒนาและการใช้พลังงานที่มีการปล่อยสารมลพิษทางอากาศได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังเช่นกรณีการผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ หรือชีวมวลเป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น รวมทั้งยังเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ ความต้องการและราคาพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นอาจนำไปสู่การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชพลังงานอีกด้วย

๑.๖ สถานการณ์มลพิษและสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำ และขยะมูลฝอย มีแนวโน้มเสื่อมโทรมและรุนแรงเพิ่มขึ้นจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของชุมชน และพฤติกรรมบริโภคที่ฟุ่มเฟือย กล่าวคือ

๑.๖.๑ มลพิษทางอากาศในเขตเมืองใหญ่และพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญมีค่าเกินมาตรฐาน ในปี ๒๕๕๑ มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ๑๙๓.๘ ล้านตัน หรือร้อยละ ๙๘.๐ ของการปล่อยสารมลพิษทางอากาศทั้งหมด โดยส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมการผลิตไฟฟ้า คมนาคมและขนส่ง และอุตสาหกรรมการผลิต ในขณะที่คุณภาพอากาศยังคงมีปัญหาเรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินค่ามาตรฐาน เช่น ในจังหวัดสระบุรี แม่ฮ่องสอน เชียงราย ลำปาง กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ ระยอง และชลบุรี เป็นต้น สาเหตุหลักเกิดจากการจราจรขนส่งในเขตเมือง การอุตสาหกรรม หมอกควันจากการเผาในที่โล่งและไฟฟ้า บริเวณพื้นที่ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ยังคงได้รับผลกระทบจากมลพิษทางเสียงที่มากจากการจราจร ที่มีค่าสูงเกินมาตรฐาน รวมทั้งยังมีปัญหาการจัดการมลพิษทางเสียงของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

๑.๖.๒ สถานการณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๔๗ ประเทศไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมทั้งสิ้น ๒๖๕.๙ ล้านตัน รวมการปล่อยจากภาคการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่และป่าไม้ ทั้งนี้อัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๖ จากปี ๒๕๔๖ โดยภาคการผลิตและการใช้พลังงานปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๐ รองลงมาคือ ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคของเสีย คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐ , ๗.๐ และ ๔.๐ ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด ตามลำดับ

๑.๖.๓ ปัญหามลพิษทางน้ำนับวันจะรุนแรงมากขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เติบโตขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ ในปี ๒๕๕๓ คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักและแหล่งน้ำสำคัญของประเทศ ที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๐ โดยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๒ และ ๒๕๕๑ ที่มีสัดส่วนคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้รวมกันถึงร้อยละ ๖๖.๐ และ ๗๖.๐ ตามลำดับ ส่วนน้ำบาดาลในหลายพื้นที่มีการปนเปื้อนจากสารเคมีที่เป็นอันตราย

๑.๖.๔ ปริมาณของเสียทั้งจากชุมชนและภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นและยังขาดการจัดการที่ถูกต้อง ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนมีจำนวนประมาณ ๑๕.๒ ล้านตัน แต่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ ๓๘ และมีอัตราการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพียงร้อยละ ๒๖.๐ สำหรับของเสียอันตรายเกิดขึ้นประมาณ ๓.๑ ล้านตันในปี ๒๕๕๓ โดยมาจากภาคอุตสาหกรรมร้อยละ ๗๗.๐ ทั้งนี้ของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นมากกว่าร้อยละ ๗๐.๐ เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยร้อยละ ๙๗.๐ ของของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม โดยมีโรงงานที่รับจัดการของเสียอันตราย ๓๑๑ แห่ง ชีตความสามารถในการรองรับ ๑๐.๗ ล้านตันต่อปี แต่โรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก ส่งผลให้แหล่งกำเนิดของเสียอันตรายในภูมิภาคอื่นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพื่อนำไปกำจัดสูง จึงทำให้มีการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายไว้ในโรงงาน หรือมีการลักลอบทิ้งปนไปกับขยะมูลฝอยชุมชน

๑.๖.๕ การใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่การใช้กลไกควบคุมยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้มีทะเบียนสารเคมีทางการเกษตรมากเป็นอันดับ ๑ ของโลก ในปี ๒๕๕๓ มีการผลิตและนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศรวม ๔๐.๕ ล้านตัน โดยเป็นการนำเข้าจากต่างประเทศประมาณ ๑๕.๕ ล้านตัน และผลิตเองในประเทศ ๒๕ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๑ ซึ่งมีการผลิตและนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศ ๒๙.๕ ล้านตัน ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน อันเนื่องมาจากการรั่วไหลจากการขนส่ง การจัดเก็บที่ไม่ปลอดภัย และการใช้ที่ไม่ถูกวิธี นอกจากนี้ การเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมีก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

๑.๗ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การกำหนดเครื่องมือและกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแบบแยกส่วน ระบบการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นมาตรฐาน ไม่ครอบคลุม และขาดการเชื่อมโยงกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม กฎหมายมีลักษณะของการบริหารจัดการทรัพยากรรายสาขา ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ขาดความเป็นธรรม และไม่โปร่งใส นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร เช่น ที่ดิน น้ำ และป่าไม้ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจในการบริหารจัดการของภาครัฐ ในขณะที่เกิดช่องว่างทางนโยบายในการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบกับความอ่อนแอของกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมและการบังคับใช้กฎหมาย และความไม่มีประสิทธิภาพของเครื่องมือกำกับและควบคุมในการบรรเทาผลกระทบของโครงการขนาดใหญ่ ส่งผลให้เกิดผลกระทบมากมายจากโครงการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของทั้งภาครัฐและเอกชน แม้โครงการพัฒนาเหล่านี้จะตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ แต่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมหลายประการ ดังเช่น กรณีปัญหามลพิษในพื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียงจังหวัดระยอง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมโดยขาดการควบคุมการปล่อยมลพิษให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด ก่อให้เกิดมลพิษด้านอากาศเกินมาตรฐานคุณภาพอากาศในบางจุดตรวจวัด การปนเปื้อนโลหะหนักและสารอินทรีย์ระเหยง่ายของน้ำผิวดิน น้ำใต้ดินและน้ำทะเล ปัญหาขยะและกากของเสียชุมชน การลักลอบทิ้งขยะอุตสาหกรรม และการเกิดอุบัติเหตุจากการรั่วไหลของสารเคมีบ่อยครั้ง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ และมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ภาคประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อขยายพื้นที่อุตสาหกรรมแห่งใหม่

๑.๘ พันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งด้านการค้า การลงทุน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวโน้มทวีความเข้มข้นและจะสัมพันธ์กันมากขึ้น โดยคาดว่าพันธกรณีและข้อตกลงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายหลังจากสิ้นสุดระยะแรกของการดำเนินการตามพิธีสารเกียวโตในปี ๒๕๕๕ จะทำให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องมีส่วนร่วมมากขึ้นในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ประกอบกับการกีดกันทางการค้าที่เป็นผลมาจากมาตรการแก้ไขปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะเพิ่มมากขึ้น ทั้งในรูปแบบที่เป็นมาตรการภาษี และในรูปแบบที่ไม่ใช่มาตรการภาษี นับเป็นความท้าทายในการวางยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อไปในอนาคตให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกดังกล่าว

๒. การประเมินความเสี่ยง

การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกประเทศที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติที่ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ดังนี้

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะส่งผลให้สถานการณ์และแนวโน้มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ประเทศไทยมีความเปราะบางหลายด้านและมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

๒.๑.๑ การสูญเสียพื้นที่ชายฝั่ง พื้นที่ชายฝั่งประเทศไทยที่มีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคตอย่างรุนแรง ทั้งจากปัญหาชายฝั่งถูกกัดเซาะ และแนวโน้มการเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยตรง รวมทั้งการประกอบอาชีพและแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชน ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน

๒.๑.๒ การขาดแคลนน้ำ จากการที่ปริมาณฝนที่มีความแปรปรวนในหลายพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศจะส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำท่าและน้ำใต้ดินในระยะยาว ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดความไม่สมดุลของปริมาณน้ำ จนส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมของพื้นที่

๒.๑.๓ ความไม่มั่นคงด้านอาหารและพลังงาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มทำให้ผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญของไทยลดลง อาทิ ข้าว น้ำตาล และมันสำปะหลัง ประกอบกับการหันมาผลิตพลังงานทดแทนจากพืชอาจส่งผลกระทบต่อราคาและความมั่นคงด้านอาหารในที่สุด และอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมา เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่การเกษตรเพื่อการผลิตพลังงาน การขยายตัวของการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเกษตรอย่างไม่ถูกต้อง เป็นต้น

๒.๑.๔ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ สถานการณ์การเกิดภัยพิบัติมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติถูกบุกรุกทำลาย โดยคาดว่าจะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเป็นปัจจัยเสริมทั้งด้านความถี่และระดับความรุนแรงของภัยพิบัติในหลายพื้นที่ของประเทศ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง แผ่นดินถล่ม วาตภัย และไฟป่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะประชากรที่มีขีดความสามารถในการรับมือกับผลกระทบด้วยตนเองต่ำ

๒.๒ รูปแบบการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มุ่งเพื่อทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้อย่างสิ้นเปลืองโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ดังนี้

๒.๒.๑ ประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกสาธารณะและความตระหนักเกี่ยวกับการบริโภคที่ยั่งยืน อาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้และความเข้าใจ รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล เพราะไม่มีระบบการให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ จึงใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยตามกระแสวัตถุนิยม ก่อให้เกิดน้ำเสีย อากาศเสีย ขยะ และกากของเสียอันตรายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตพื้นที่เมือง

๒.๒.๒ ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่โดยเฉพาะขนาดกลางและขนาดเล็กยังคงใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพต่ำในการผลิตและจัดการของเสีย ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้อย่างสิ้นเปลือง ขาดประสิทธิภาพ ไม่คุ้มค่า และเพิ่มปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีวงจรอายุที่สั้นลงภายใต้อิทธิพลของกระแสบริโภคนิยม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้หมดไปอย่างรวดเร็ว

๒.๒.๓ ภาคเกษตรเร่งเพิ่มผลผลิตตอบสนองตลาดจนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ การปลูกพืชเชิงเดี่ยวและขยายพื้นที่บุกรุกพื้นที่ป่า ใช้สารเคมีปริมาณมาก ทั้งปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช เหลือเป็นสารตกค้าง ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดินและทำลายความหลากหลายทางชีวภาพในที่สุด รวมทั้งการไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างจริงจัง เพื่อช่วยสร้างความสมดุลและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปอย่างยั่งยืนและลดมลพิษ จึงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง

๒.๓ ความขัดแย้งเชิงนโยบายและความอ่อนแอในการบริหารจัดการของภาครัฐ

๒.๓.๑ นโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมีความขัดแย้งในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เปิดรับการย้ายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษสูง ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่อยหรอเสื่อมโทรม ในทางกลับกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรค ๒ ส่งผลให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือการลงทุนขนาดใหญ่ดำเนินการได้ยากขึ้น ซึ่งแม้จะเป็นผลดีต่อทรัพยากรธรรมชาติ แต่กลับเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนา อาทิ โครงการพลังงานไฟฟ้า และอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นต้น

๒.๓.๒ กลไกการบริหารไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการบูรณาการ ขาดเอกภาพและความโปร่งใส เน้นการสั่งการและควบคุม ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรน้ำและป่าไม้ การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด ไม่เป็นธรรม และไม่โปร่งใส เกิดความไม่เท่าเทียมกันและเอื้อต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในบางกรณี นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแผนยังขาดความต่อเนื่อง

๒.๓.๓ การขาดองค์ความรู้และระบบข้อมูลที่ทันสมัยของภาครัฐ ทำให้การบริหารจัดการของภาครัฐไม่มีประสิทธิผล เช่น ระบบฐานข้อมูลที่ดินและการใช้ที่ดิน การบุกรุกทำลายป่า ตลอดจนการขาดองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้านผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ

๒.๓.๔ ชุมชนขาดความไว้วางใจในการบริหารจัดการของภาครัฐ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับภาคเอกชนผู้ผลิต และระหว่างชุมชนกับภาครัฐ จากโครงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดมลพิษและทำลายวิถีชีวิตของชุมชน อันเนื่องมาจากความขัดแย้งเชิงนโยบาย ความอ่อนแอของกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อม ความไม่มีประสิทธิภาพของเครื่องมือกำกับและควบคุมผลกระทบของโครงการ และการบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลให้ภาคประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการ การพัฒนาอุตสาหกรรม และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ

๒.๔ มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะซับซ้อนและทวีความเข้มข้นมากขึ้น กระแสแรงกดดันของประชาคมโลกจะส่งผลต่อการค้าของประเทศ และทำให้ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อมรับภาระในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคตอันใกล้ การเจรจาภายใต้สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบพันธกรณีในอนาคตในการลดก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าทั้งที่เป็นมาตรการภาษีและไม่ใช่ภาษีเพื่อแก้ไขปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาตรการด้านการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและข้อบังคับในการเปิดเผยข้อมูลปริมาณคาร์บอนหรือข้อมูลการใช้น้ำบนฉลากสินค้า หรือแหล่งที่มาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ทั้งที่เป็นมาตรการฝ่ายเดียวและความร่วมมือในกรอบทวิภาคีของหลายประเทศคู่ค้าสำคัญ ทำให้การผลิตทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการของประเทศต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

๓. การสร้างภูมิคุ้มกัน

จากการพิจารณาสถานการณ์และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่ประเทศไทยต้องเผชิญ ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นฐานการพัฒนาของประเทศในอนาคต จึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้ประเทศสามารถลดความเสี่ยงและบริหารจัดการรวมทั้งสร้างความพร้อมในการรับมือกับปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวข้างต้นได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยภูมิคุ้มกันที่สำคัญ ได้แก่

๓.๑ การมีระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ง่ายต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ทั้งด้านภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคระบาด และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการผลิต รวมไปถึงการลงทุนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและการฟื้นฟูระบบนิเวศ เช่น การฟื้นฟูป่าบก การป้องกันชายฝั่ง การแก้ปัญหาดินเค็ม การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ การคืนสมดุลให้ธรรมชาติ และการบรรเทาปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง

๓.๒ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตไทย และความตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะเป็นภูมิคุ้มกันนำไปสู่สังคมและเศรษฐกิจสีเขียวที่มีแบบแผนการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาด้วยเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวอาจไม่ทันกับปัญหาที่สะสมอย่างต่อเนื่อง หากประชาชนยังคงมีพฤติกรรมบริโภคเกินพอดี ขาดความตระหนัก รักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การไม่ให้ความสำคัญกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเท่าที่ควร อันจะเป็นพื้นฐานในการเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่วิถีแห่งการผลิตและบริโภคที่มีความพอดี ประหยัด รู้คุณค่าและยั่งยืน

๓.๓ เครื่องมือและกลไกบริหารจัดการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้การกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มุ่งองค์ความรู้ ข้อมูล และระบบติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมลพิษ อีกทั้งช่วยให้การบริหารจัดการเกิดความโปร่งใสเป็นธรรมกับทุกภาคส่วนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

๓.๔ ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การที่ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนได้มากขึ้น รวมทั้งบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถอนุรักษ์และฟื้นฟูฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมและยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม ทำให้ปรับไปสู่วิถีการพึ่งตนเองและเกิดความยั่งยืนได้

๓.๕ การบริหารจัดการที่ดี โดยมุ่งเน้นการบูรณาการที่ยึดพื้นที่เป็นหลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงเครื่องมือและกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกระดับ การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวดเป็นธรรม และโปร่งใส การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเป็นธรรม การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกรับผิดชอบของทุกภาคส่วน และการเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการค้าและการลงทุนอย่างเป็นระบบ

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔.๑ วัตถุประสงค์

๔.๑.๑ เพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

๔.๑.๒ เพื่อขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

๔.๑.๓ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และประเด็นสิ่งแวดล้อมโลก

๔.๑.๔ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของประเทศจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ

๔.๒ เป้าหมาย

๔.๒.๑ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ โดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๙.๐ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ ๔๐.๐ ของพื้นที่ประเทศ และเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่าปีละ ๕,๐๐๐ ไร่

๔.๒.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำและการบรรเทาอุทกภัย รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ชลประทานเฉลี่ยปีละ ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหาร

๔.๒.๓ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากการพัฒนา โดยควบคุมคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญให้อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไปไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐.๐ ฟื้นฟูคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งโดยเฉพะบริเวณอ่าวไทยตอนในไม่ให้อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก คุณภาพอากาศในเขตเมืองและเขตอุตสาหกรรมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ ๕๐.๐ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น และมีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐.๐

๔.๒.๔ เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติให้มีความพร้อมทั้งระดับประเทศ พื้นที่ และชุมชน

๔.๒.๕ เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๔.๒.๖ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน

๔.๓ ตัวชี้วัด

๔.๓.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ และสัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ

๔.๓.๒ สัดส่วนจำนวนหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งประเทศ สัดส่วนจำนวนหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งประเทศ พื้นที่ชลประทาน และปริมาณกักเก็บน้ำต่อจำนวนประชากร

๔.๓.๓ คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญ คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง คุณภาพอากาศในเขตเมืองและเขตอุตสาหกรรม อัตราการกำจัดขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาล และอัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

๔.๓.๔ สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหัว เปรียบเทียบกับลำดับขั้นการพัฒนาที่แสดงโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว

๔.๓.๕ เครื่องมือและกลไกในการบริหารจัดการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฐานข้อมูลและแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงภัยจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งระดับประเทศ ภูมิภาค และจังหวัด กลไกการเฝ้าระวังและระบบเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติ

๔.๓.๖ ปริมาณและมูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๔.๓.๗ จำนวนองค์กรที่สามารถพัฒนาให้เป็นสภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนท้องถิ่น กฎหมายในการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของประเทศให้สอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมอื่นๆ

๕. แนวทางการพัฒนา

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาขาดความสมดุลและไม่ยั่งยืน ขณะที่ประเทศไทยกำลังจะต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญยิ่งในมิติของการพัฒนาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูดูแลฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการใช้อย่างตระหนักรู้คุณค่า บริหารจัดการอย่างดี สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และคำนึงถึงต้นทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศ การปรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ การควบคุมและลดมลพิษเพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรม รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนการเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ดังนี้

๕.๑ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางหลัก ดังนี้

๕.๑.๑ **คุ้มครอง ป้องกัน รักษา ฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ และเขตอนุรักษ์** โดยอนุรักษ์พื้นที่เปราะบางที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ สร้างพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างป่า วางระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยให้มีการจัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ทั้งหมด ดำเนินการพิสูจน์สิทธิ และร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียจัดทำแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำและการใช้สารเคมีการเกษตรในพื้นที่ต้นน้ำอย่างเข้มงวด ส่งเสริมเครือข่ายอนุรักษ์และป้องกันการบุกรุกป่าไม้ โดยภาคประชาชนและชุมชน ส่งเสริมหลักการชุมชนอยู่ร่วมกับป่า การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔

อย่าง ส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน การฟื้นฟูและการปลูกป่าในรูปแบบวนเกษตร โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่รอยต่อตามแนวเขตอนุรักษ์ รวมทั้งสนับสนุนการปลูกต้นไม้และการปลูกป่าอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในระดับครัวเรือนและชุมชน ภายใต้แนวคิดและกลไกส่งเสริมที่เหมาะสม เช่น ธนาคารต้นไม้ หรือการปลูกต้นไม้ใช้หนี้ และให้มีการจัดทำแผนส่งเสริมการปลูกป่าของประเทศที่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๑.๒ พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการจัดการองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐและการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้เกิดความชัดเจน เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง และสามารถวางระบบการจัดการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรชายฝั่ง ป่าชายเลน แหล่งน้ำ ที่ดิน และทรัพยากรแร่ เผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่องทุกปีผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่ออื่นๆ ปรับปรุงระบบการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอนุรักษ์ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีอวกาศและภาพถ่ายดาวเทียม ให้เป็นมาตรฐานที่ยอมรับร่วมกัน และสามารถติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าและการใช้ประโยชน์ที่ดินได้

๕.๑.๓ ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบและกระจายการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรม โดยให้มีการจัดทำระบบสารสนเทศและทะเบียนข้อมูลที่ดินและแผนที่แห่งชาติ แสดงการครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ในที่ดินของรัฐ ที่ดินเอกชน และที่ดินที่มีการถือครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลการบริหารจัดการและป้องกันการขยายพื้นที่เกษตรกรรมเข้าไปในเขตอนุรักษ์ กำหนดมาตรการเพื่อกระจายการถือครองที่ดินให้เป็นธรรม เช่น จัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า ให้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่รกร้าง และจัดให้มีระบบและองค์การบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อลดความสูญเสียพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเกษตร และเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ตลอดจนกำหนดมาตรการป้องกันการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินของเกษตรกรรายย่อย เพื่อคุ้มครองความมั่นคงและฐานการดำรงชีวิตของเกษตรกรรายจน

๕.๑.๔ เร่งรัดพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร โดยส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แก้ไขปัญหาดินเค็ม ดินขาดอินทรีย์วัตถุ และการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม อาทิ การพัฒนาพันธุ์พืชทนเค็มที่ใช้ในการฟื้นฟูบำรุงดิน การใช้น้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน การปลูกหญ้าแฝกและการปลูกพืชคลุมดินเพื่อลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยว ดินเค็ม สนับสนุนการดำเนินงานของหมอดินอาสา และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการและภาคเอกชน ในการพัฒนาเทคโนโลยี ถ่ายทอดองค์ความรู้ พัฒนาระบบการส่งเสริมและการจัดการ สร้างศูนย์การเรียนรู้และบ่มเพาะเกษตรกร เพื่อให้สามารถนำความรู้ และเทคโนโลยีการอนุรักษ์ฟื้นฟูบำรุงดินไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างได้ผล

๕.๑.๕ วางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยพัฒนาระบบการจัดการร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ทั้งด้านการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรประมง ผลักดันยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล บรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่รุนแรงและการกัดเซาะชายฝั่ง โดยส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน ฟื้นฟูแนวปะการัง อนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล และสาหร่ายทะเล ส่งเสริมการจัดการพื้นที่ชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและการทำประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน ปรับปรุงการออกแบบและมาตรฐานการก่อสร้างเขตชุมชน อุตสาหกรรม และ

โครงสร้างพื้นฐานบริเวณชายฝั่ง โดยคำนึงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสมุทรศาสตร์และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในภาพรวม รวมทั้งให้มีการวางแผนระยะยาวเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของน้ำทะเล ที่จะส่งผลกระทบต่อเมืองและพื้นที่ชายฝั่ง

๕.๑.๖ เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้อย่างยั่งยืน โดยปรับปรุงกลไกการจัดการน้ำแบบองค์รวม ด้วยการปรับปรุงกฎหมายการจัดการน้ำ การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรลุ่มน้ำและองค์กรท้องถิ่นในการจัดการน้ำ และการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในแต่ละลุ่มน้ำอย่างบูรณาการตั้งแต่การจัดการป่าต้นน้ำ ความต้องการใช้น้ำจนถึงการจัดการน้ำเสียที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาในท้องถิ่นทั้งระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการน้ำ การจัดการพื้นที่วิกฤตภัยแล้งและน้ำท่วม การพัฒนาระบบโครงข่ายน้ำ การพัฒนาระบบข้อมูลความมั่นคงด้านน้ำและการพยากรณ์น้ำเพื่อประโยชน์ในการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรมกับทุกภาคส่วน รวมทั้งการป้องกันภัยและเตือนภัยน้ำแล้งและน้ำท่วม โดยการบังคับใช้ผังเมือง และการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งก่อสร้าง ที่อยู่อาศัยไม่ให้เกิดขวางทางไหลของน้ำ และการปรับวิถีการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อรองรับลดผลกระทบจากอุทกภัยและภัยแล้ง ตลอดจนการป้องกัน และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำให้มีมาตรฐานเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับการบริโภค การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการรักษาระบบนิเวศโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ชุมชน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน และบริหารจัดการด้วยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีการจัดการน้ำ

๕.๑.๗ พัฒนาปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการกักเก็บน้ำ ให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ ภูมิสังคม เศรษฐกิจและความต้องการร่วมกันของชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานแก่ประเทศ โดยการเพิ่มพื้นที่ชลประทานและประสิทธิภาพการกระจายน้ำของระบบชลประทานอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม การพัฒนาแหล่งน้ำตามแนวพระราชดำริ ทั้งแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำบาดาล แหล่งน้ำชุมชน และแหล่งน้ำในไร่นา รวมทั้งแก้มลิงและฝายชะลอน้ำ ตลอดจนการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ควบคู่กับการจัดการความต้องการใช้น้ำ โดยคำนึงถึงความสมดุล และเป็นธรรมในการจัดสรรน้ำให้ภาคการใช้น้ำต่างๆ กับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ และความพร้อมของประชาชนในพื้นที่

๕.๑.๘ พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยจัดระบบการกระจายน้ำให้เหมาะสมในทุกภาคส่วน ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และอุปโภคบริโภค ใช้หลักการลด การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ และจัดทำข้อมูลการใช้น้ำ (Water Footprint) รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำของภาคการเกษตร และส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำ

๕.๑.๙ จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคอย่างเป็นระบบ โดยจัดการน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินอย่างผสมผสานตามศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงน้ำสะอาดได้อย่างทั่วถึง

๕.๑.๑๐ ส่งเสริมการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม โดยจัดให้มีการคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์และระบบนิเวศที่เปราะบาง ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของสมุนไพร มีความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ และเป็นถิ่นที่อยู่ของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์

ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่นโดยองค์กรชุมชน ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพเพื่อการพึ่งตนเองและการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพในระดับชุมชน รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้กลไกการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากนวัตกรรมและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

๕.๒ การปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีแนวทางหลัก ดังนี้

๕.๒.๑ ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดย

๑) เพิ่มโอกาสในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง อาทิ การผลิตไฟฟ้า ซีเมนต์ เหล็ก อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ รวมทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไปสู่การผลิตที่สะอาดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำและสิทธิพิเศษด้านภาษี เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของอุปกรณ์ตามศักยภาพการพัฒนาเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และการปรับเปลี่ยนเชื้อเพลิงมาใช้พลังงานทดแทนที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒) ปรับนโยบายส่งเสริมการลงทุนให้เอื้อสิทธิประโยชน์มากขึ้นสำหรับอุตสาหกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำหรือช่วยลดคาร์บอน รวมทั้งไม่ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓) เร่งพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกในประเทศ ที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อการปรับตัวของกลไกและมาตรการระหว่างประเทศด้านการลดก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเร่งพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่นำไปสู่การเป็นสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ ภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีคาร์บอน การพัฒนาระบบฉลากคาร์บอน และคาร์บอนฟุตพริ้นท์ การเพิ่มมาตรฐานบังคับเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมระบบการประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ รวมถึงการส่งเสริมการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในสาขาการผลิตต่างๆ ที่นำไปสู่การลดก๊าซเรือนกระจก

๔) สนับสนุนการอยู่ร่วมกันของอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างยั่งยืนในลักษณะเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้ได้มากที่สุด และบริหารจัดการวัตถุดิบและของเสียอย่างเป็นระบบครบวงจร และวางกลไกการสื่อสารกับทุกภาคในพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาพื้นที่เชิงนิเวศ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคการผลิตและบริการ ก่อนการจัดตั้งเขตหรือพื้นที่นิเวศ เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกภาคส่วน กำหนดมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนดำเนินธุรกิจภายใต้ความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมแนวคิดในการทำธุรกิจเพื่อสังคม และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นลงทุนร่วมกับภาคธุรกิจมากขึ้น

๕) ส่งเสริมการทำเกษตรที่เกื้อกูลกับระบบนิเวศ ตามแนวคิดของการทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อให้เกิดความสมดุลโดยจัดให้มีกลไกให้ความรู้และขับเคลื่อนทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร และเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รมรงศ์ให้เกษตรกรใช้สารชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาว พัฒนา

เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับสถานะและภูมิสังคมของประเทศ ปรับระบบการใช้ที่ดิน และการค้นคว้า ชนิดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ใช้น้ำน้อย และทนต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสนับสนุนการสร้าง ตลาดรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ด้านปศุสัตว์ สนับสนุนให้มีการจัดการอาหารที่ใช้เลี้ยงโคและกระบือ เพื่อลด การเกิดก๊าซมีเทน ในขณะที่ด้านประมง ส่งเสริมให้มีการทำประมงที่คำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากร สัตว์น้ำ และระบบนิเวศ รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น กฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการป้องกัน ยับยั้ง และขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมของ สหภาพยุโรป เป็นต้น

๖) ส่งเสริมภาคบริการให้มีบทบาทมากขึ้นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยส่งเสริม ธุรกิจบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยและประเทศไทยมีศักยภาพสูง เช่น การท่องเที่ยว การรักษาพยาบาลและสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพการรองรับของระบบนิเวศในพื้นที่และบริหารจัดการการใช้น้ำที่ไม่ส่งผล กระทบต่อชุมชนและเกษตรกรรายย่อย เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับระบบนิเวศและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เช่น สนับสนุนและเพิ่มมาตรการด้านการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพเพื่อลดปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือชุมชนต้นแบบ ตลอดจนส่งเสริมการใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิต สินค้าและบริการสีเขียว และสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่สังคมเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ

๗) สร้างโอกาสทางการตลาดให้กับสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดย ขยายผลการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐให้ครอบคลุมกว้างขวางถึงระดับท้องถิ่น รวมทั้ง ให้ครอบคลุมถึงการจัดซื้อสินค้าทางการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของ การผลิตให้มากขึ้น ให้สิทธิพิเศษด้านภาษีกับผู้ประกอบการหรือสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถแข่งขันกับสินค้าอื่นๆ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และให้รางวัลกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในองค์กรเอกชนผ่านห่วงโซ่อุปทาน หรือการจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านคู่ค้าทางธุรกิจ

๕.๒.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและขนส่ง เพื่อลดปริมาณก๊าซ เรือนกระจก โดย

๑) ส่งเสริมให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางและขนส่งสินค้าด้วยระบบ คมนาคมและขนส่งที่ใช้พลังงานต่อหน่วยต่ำกว่าทางถนนที่เป็นรูปแบบการเดินทางและขนส่งสินค้าหลักใน ปัจจุบัน และพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยงระบบขนส่งสาธารณะเพื่อลดสัดส่วนการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและ ขนส่ง ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาพรวมของประเทศ

๒) ส่งเสริมการใชยานพาหนะที่ใช้พลังงานที่สะอาดขึ้น หรือใช้พลังงานที่สามารถ นำกลับมาใช้ใหม่ โดยส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพและก๊าซธรรมชาติสำหรับยานยนต์ พัฒนาเทคโนโลยี ยานยนต์ที่สะอาดและช่วยประหยัดพลังงาน ควบคู่กับการควบคุมประสิทธิภาพการใช้พลังงานภายใต้ศักยภาพ ของเทคโนโลยี โดยการกำหนดมาตรฐานอัตราการบริโภคเชื้อเพลิง เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างคุ้มค่า และลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกในระยะยาว

๓) สร้างวินัยและส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของประชาชน เพื่อลดการเผาผลาญ น้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนการดูแลเครื่องยนต์ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมทั้งกำหนดให้มีการควบคุมการปล่อย มลพิษไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด

๕.๒.๓ พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคม และระบบนิเวศเข้าด้วยกัน โดย

๑) พัฒนาเมืองแบบกระชับ (Compact urban design) ที่มีการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในพื้นที่เมือง โดยใช้เทคโนโลยีการออกแบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่ง และอาคารที่อยู่อาศัยที่ประหยัดพลังงาน รวมทั้งพัฒนาต้นแบบเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวในเมืองเพื่อการทำเกษตรบางประเภท ตลอดจนการทำฟาร์มในเมืองเพื่อส่งเสริมคนในเมืองให้สามารถผลิตอาหารได้ในพื้นที่ว่างเปล่าที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เช่น พื้นที่ริมเส้นทางรถไฟ หรือพื้นที่สาธารณะร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม

๒) ใช้มาตรการสร้างแรงจูงใจและมาตรการสนับสนุนทางด้านภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีหรือใช้วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งประหยัดพลังงาน และใช้พลังงานทดแทน ควบคู่กับการพัฒนาและปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรฐานด้านการจัดการพลังงานเพื่อให้เกิดการประหยัดและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในอาคารแต่ละประเภท

๓) กำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองอย่างเข้มข้น ทั้งในเขตและนอกเขตเมือง กำหนดมาตรการควบคุมการขยายตัวของเมืองและพื้นที่ชุมชน ในเขตชลประทาน พื้นที่เกษตรกรรม และเขตอนุรักษ์ กำหนดและวางผังแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ และผังเมือง ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของคนรวมทั้งศักยภาพของพื้นที่

๔) จัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างบูรณาการด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งด้านการจัดการน้ำเสีย และขยะมูลฝอย ภายใต้หลักการลด การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๕.๒.๔ ปรับพฤติกรรมการบริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดย

๑) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีสำนึกรับผิดชอบเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นต้นแบบของสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านระบบการเรียนรู้การสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ปลูกฝังแนวคิดให้เกิดความตระหนักว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลต่อการอยู่รอดและการพัฒนาของสังคมมนุษย์ ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแนวคิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุดในระยะสั้น สู่การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๒) ผนวกปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างค่านิยมการบริโภคที่ยั่งยืนให้เป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยการใช้หลักศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิตตามวิถีไทยเป็นเครื่องมือ เพื่อปลูกฝังค่านิยมการบริโภคอย่างพอเพียง โดยคำนึงถึงความพอดี พอประมาณ ยกย่องและให้เกียรติบุคคลและชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดีของการบริโภคที่ยั่งยืนบนฐานภูมิปัญญาดั้งเดิม ผ่านกระบวนการศึกษาทั้งในระบบและ นอก ระบบโรงเรียน อาทิ เวทีการเรียนรู้ของชุมชนและเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งผ่านทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอื่นๆ

๓) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔) เสริมสร้างกลไกคุ้มครองผู้บริโภค และส่งเสริมเครือข่าย สื่อ โฆษณา และประชาสัมพันธ์ให้เข้ามามีบทบาทในการปรับเปลี่ยนสังคมไปสู่การบริโภคที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งของกลไกการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ปรับปรุงกฎหมายควบคุมและกำกับดูแลสื่อ ให้เผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้บริโภคอย่างมีความรับผิดชอบ และจัดให้มีเครือข่ายให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจด้านการผลิตสื่อและโฆษณา เกิดความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึก และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิตสื่อเผยแพร่โฆษณาที่เอื้อต่อรูปแบบการบริโภคที่ยั่งยืน

๕.๓ การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางสำคัญ ดังนี้

๕.๓.๑ พัฒนาการความรู้เกี่ยวกับผลกระทบ และการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย

๑) ศึกษาวิจัยและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสาเหตุและการคาดการณ์ การประเมินความเสี่ยง ความเปราะบาง และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขา ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีความแม่นยำมากขึ้น ทั้งต่อระบบนิเวศป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่ชายฝั่ง การขาดแคลนน้ำ ภัยธรรมชาติ และภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศ เพื่อวางแผนในการรับมือและจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

๒) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว โดยครอบคลุมการศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคการปล่อยก๊าซที่สำคัญและมีความเสี่ยงสูง โดยคำนึงถึงศักยภาพประสิทธิผลและความคุ้มค่าในการลดก๊าซเรือนกระจก การศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมการพัฒนาระบบตลาดคาร์บอนในประเทศ การศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมการรองรับการลดก๊าซเรือนกระจกรายสาขา เช่น สาขาพลังงาน สาขาเกษตรกรรม การศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมการรองรับมาตรการหรือกลไกใหม่ๆ ที่สำคัญ อาทิ การลดก๊าซเรือนกระจกอย่างเหมาะสมในระดับชาติ (National Appropriation Mitigation Action : NAMA) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่า การอนุรักษ์ การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และการเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่าในประเทศกำลังพัฒนา (Reducing Emission from Deforestation and Degradation and the Role of Forest Carbon Stocks in Developing Countries : REDD-Plus) และโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดรายสาขา เป็นต้น

๓) สร้างนักวิจัยและเครือข่ายวิจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายความรู้ และการมีส่วนร่วม ตลอดจนจัดหลักสูตรการศึกษาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔) พัฒนากลไกการประเมินองค์ความรู้ รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ทุกภาคส่วนได้ทราบ เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนในการร่วมกันดำเนินการแก้ไขและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๕.๓.๒ พัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย

๑) สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมของประเทศเพื่อรองรับผลกระทบอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว ๒๐ ปี โดยให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การวางแผนป้องกันเมืองและพื้นที่ชายฝั่ง และการป้องกันน้ำท่วม รวมทั้งการจัดทำแผนระยะยาวในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการรายงานเกี่ยวกับข้อมูลการปล่อยและการลดก๊าซเรือนกระจกและด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยพัฒนาจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลของภาวะโลกร้อน และผลที่เกิดขึ้นจากพันธกรณีต่างๆ ฐานข้อมูลก๊าซเรือนกระจกของประเทศ และข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายสาขาให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน พัฒนาจัดทำระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อป้องกันพื้นที่เสี่ยงภัย รวมทั้งฐานข้อมูลเกี่ยวกับฉลากคาร์บอน และคาร์บอนฟุตพริ้นต์ของการประกอบกิจกรรมต่างๆ ระบบข้อมูลโครงการเทคโนโลยีสะอาดของประเทศ และข้อมูลการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในตลาดภาคบังคับและคาร์บอนออฟเซตในตลาดภาคสมัครใจ ตลอดจนทำการประเมินความต้องการในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเงินและเทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของประเทศในการขอรับการสนับสนุนทางการเงินและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

๓) นำมาตรการทางการคลังมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อม หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ การประกันความเสี่ยง การกำหนดสิทธิการปล่อยมลพิษ รวมทั้งมาตรการด้านการตลาด และมาตรการทางด้านสังคมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในสาขาต่างๆ ตามความเหมาะสม ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ควบคู่กับมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

๔) สนับสนุนให้มีการจัดทำเป้าหมายและแผนปฏิบัติการระยะกลางและระยะยาวในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยสมัครใจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ร่วม รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และระบบการตรวจวัด การรายงาน และการทวนสอบ (Measurable, Reportable and Verifiable : MRV) ทั้งในระดับโครงการและระดับประเทศ รวมทั้งสร้างระบบจูงใจและกลไกเพื่อให้กิจกรรมของภาคส่วนต่างๆ ในประเทศที่ดำเนินกิจกรรมแบบสมัครใจในการลดก๊าซเรือนกระจกถูกบันทึกอย่างเป็นระบบ

๕) ศึกษาวิจัยและพัฒนาตลาดคาร์บอนทุกรูปแบบ เพื่อแสวงหาโอกาสจากการสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิตของผู้ประกอบการทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก รวมถึงชุมชน ศึกษารูปแบบและมาตรฐานที่จะสามารถเชื่อมต่อกับตลาดคาร์บอนในต่างประเทศทั้งแบบสมัครใจและแบบทางการ ศึกษาการกำหนดปริมาณการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และระบบการจัดสรรสิทธิการปล่อยก๊าซ รวมถึงศึกษาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และต้นทุนในการบริหารจัดการ เมื่อเทียบกับการเก็บภาษีคาร์บอน

๖) ส่งเสริมให้มีระบบการขึ้นทะเบียนเพื่อสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ (National Registry System) โดยให้มีการพัฒนาระบบการรายงานและบันทึกกิจกรรมการจัดการก๊าซเรือนกระจกภายใต้มาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกอย่างเหมาะสมในระดับชาติ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไข

กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อแสวงหาการสนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยี และการเพิ่มขีดความสามารถจากต่างประเทศ รวมทั้งการจัดตั้งตลาดคาร์บอนของประเทศไทยในอนาคต

๗) พัฒนากองทุนคาร์บอน เพื่อเป็นแหล่งรับซื้อคาร์บอนเครดิตและคาร์บอนออฟเซ็ทในประเทศ ตลอดจนการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดคาร์บอนของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๕.๓.๓ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย

๑) ยกกระดับขีดความสามารถของกลุ่มเสี่ยงในการปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น และถ่ายทอดความรู้ด้านข้อมูลเสี่ยงภัยและการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานต่างๆ สู่ชุมชนและเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชน รวมทั้งเร่งฟื้นฟูพื้นที่เสี่ยงที่ได้รับเสียหายและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม รวมทั้งส่งเสริมการจ้างงานเพื่อเพิ่มรายได้ของประชากรกลุ่มเสี่ยง

๒) กำหนดมาตรการรองรับผลกระทบต่อชุมชนและสังคมที่ชัดเจน ทั้งมาตรการระยะสั้นและระยะยาว ปรับปรุงกฎหมาย และนวัตกรรมด้านการบริหารความเสี่ยง เช่น การประกันภัยจากสภาพอากาศ ทั้งบ้านเรือนและพืชผลการเกษตร เพื่อให้ชุมชนมีกลไกในการบริหารจัดการความเสี่ยงมากขึ้น

๓) สนับสนุนกระบวนการวางแผนชุมชนระยะยาว รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันต่อสถานการณ์

๕.๔ การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดย

๕.๔.๑ จัดทำแผนที่และจัดลำดับพื้นที่เสี่ยงภัยทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบ ที่ใช้ทั้งมาตรการด้านกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย รวมทั้งพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ เพื่อรองรับภัยพิบัติที่รุนแรงในอนาคต

๕.๔.๒ พัฒนาระดับการจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ กำหนดมาตรการให้ครอบคลุมทั้งด้านการเตรียมพร้อม การป้องกัน การลดผลกระทบ การเตือนภัย การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ และการฟื้นฟูบูรณะ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการและสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการ

๕.๔.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการจัดการภัยพิบัติ โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับภูมิภาค ให้มีการเชื่อมโยงข้อมูล การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ด้านการเตือนภัย และการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

๕.๔.๔ วางระบบเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ พัฒนาระบบงานอาสาสมัครของประเทศอย่างจริงจัง และให้มีมาตรฐานตามหลักสากล ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยฝึกอบรมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ ผนึกกำลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ สื่อมวลชน กองทัพ และภาคประชาสังคม เพื่อการระดมสรรพกำลัง และบูรณาการระบบการจัดการภัยพิบัติของประเทศให้มีประสิทธิภาพ

๕.๔.๕ สนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการ โรงเรียน และท้องถิ่น ให้มีการเตรียมความพร้อม โดยจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับภัยพิบัติ ซึ่งประกอบด้วย การอพยพ การวางระบบปฏิบัติการสำรองในระดับองค์กร และการฝึกซ้อมรับมือภัยพิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความตื่นตัวให้กับสาธารณชน และสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความต่อเนื่องของการดำเนินธุรกิจ

๕.๕ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย

๕.๕.๑ ติดตามและเฝ้าระวังมาตรการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน ทั้งที่เป็นมาตรการฝ่ายเดียวของภาคการค้าหลัก และมาตรการในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมพร้อมในการป้องกันหรือรองรับมาตรการดังกล่าว โดยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคเอกชน

๕.๕.๒ เตรียมมาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมาตรการทางการค้าและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะมาตรการภาษีที่เก็บจากสินค้าข้ามพรมแดน ตามบทบัญญัติของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์ ซึ่งอาจนำมาใช้ในการเก็บภาษีคาร์บอน ณ จุดผ่านแดน การบังคับซื้อใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก การเก็บภาษีคาร์บอนกับสินค้านำเข้า และการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรการฉลากคาร์บอน และข้อมูลที่แสดงการใช้น้ำ เป็นต้น เพื่อลดเงื่อนไขการกีดกันการค้ากับประเทศไทย

๕.๕.๓ ศึกษาผลกระทบและกำหนดแผนกลยุทธ์รายสินค้า รวมทั้งมาตรการเยียวยาในสินค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสินค้า บริการ และอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการเป็นพันธมิตรร่วมทุนกับประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๕.๕.๔ ส่งเสริมให้ผู้ส่งออกทำคาร์บอนฟุตพริ้นต์ โดยสนับสนุนทั้งด้านการเงิน การให้ความรู้ และการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้ส่งออกรายย่อยได้รับการรับรองมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการทำบัญชีต้นทุนคาร์บอนในระดับแหล่งวัตถุดิบ โดยเฉพาะในภาคเกษตรและประมง ตลอดจนพัฒนาระบบตรวจสอบและรับรองผลิตภัณฑ์

๕.๕.๕ สร้างแรงจูงใจให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนหรือที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสร้างตลาดรองรับ โดยส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเพื่อต่อยอดด้านการค้าการลงทุน ตลอดจนสนับสนุนธุรกิจการค้าคาร์บอนเครดิต

๕.๖ การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดย

๕.๖.๑ ศึกษารายละเอียดและสร้างความเข้าใจของพันธกรณี รวมทั้งติดตามสถานการณ์การเจรจาและท่าทีของประเทศต่างๆ ภายใต้อนุสัญญาข้อตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมและกรอบความตกลงอื่นๆ ที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่จะมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบต่อประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถกำหนดท่าทีของประเทศที่เหมาะสม โดยเฉพาะท่าทีการเจรจาในเชิงรุก โดยต้องเสริมสร้างความเข้าใจและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระหว่างภาคการเมือง หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน

๕.๖.๒ สร้างความพร้อมและพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐเพื่อเสริมสร้างเทคนิคการเจรจา โดยสร้างทีมผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน รวมทั้งจัดเตรียมบุคลากรรุ่นใหม่ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

๕.๖.๓ พัฒนาความร่วมมือในกลุ่มอาเซียน และประเทศคู่ค้าสำคัญ เพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะความร่วมมือในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัว การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างยั่งยืน อาทิ ด้านทรัพยากรน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างแนวร่วมเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศด้านการค้า การลงทุน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดเตรียมแผนรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ

๕.๖.๔ สนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อตกลง อนุสัญญา และพิธีสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และพิธีสารที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม โดยให้ชุมชนมีการเข้าถึงเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ และสนับสนุนให้เกิดกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมเมื่อมีการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ รวมทั้งพันธกรณีและข้อตกลงว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อนุสัญญาบาเซล และอนุสัญญาสต็อกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน เป็นต้น

๕.๗ การควบคุมและลดมลพิษ เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน มีแนวทางสำคัญดังนี้

๕.๗.๑ ลดปริมาณมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก โดยส่งเสริมให้มีระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่เมืองใหญ่ ส่งเสริมให้ประชาชนลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล พิจารณาเก็บค่าธรรมเนียมเข้าพื้นที่ที่การจราจรแออัด กำหนดอายุการใช้งานรถยนต์และรถรับจ้าง และสนับสนุนมาตรการด้านผังเมือง เพื่อลดปัญหาจราจรและมลพิษทางอากาศและเสียง เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการป้องกันและการชดเชยผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสะอาดและเชื้อเพลิงสะอาดในกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการใช้กฎหมายในการควบคุมการเผาในพื้นที่โล่งอย่างเคร่งครัด

๕.๗.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน โดยสนับสนุนการจัดตั้งระบบที่สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของท้องถิ่น และส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการดำเนินงาน สนับสนุนการลดปริมาณของเสีย ณ แหล่งกำเนิด โดยส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด รวมทั้งใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการสร้างแรงจูงใจเพื่อลดปริมาณขยะและน้ำเสีย เช่น การเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ หรือค่าธรรมเนียมการใช้สินค้าที่ก่อมลพิษสูง ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤต เร่งรัดการลงทุนก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน และระบบการจัดการขยะแบบครบวงจร ส่งเสริมธุรกิจชุมชนและธุรกิจเอกชนจากขยะรีไซเคิล รวมทั้งสนับสนุนให้มีการผลิตและใช้พลังงานทดแทนจากของเสีย โดยสร้างมาตรการจูงใจในการแปรรูปขยะเป็นพลังงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ตลอดจนออกกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอในการบริหารจัดการและบำรุงรักษาระบบบำบัดและกำจัดของเสียอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๕.๗.๓ พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ โดยสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์จัดการของเสียอันตรายจากชุมชน เพิ่มความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการจัดการขยะอันตรายและสารอันตรายให้มากขึ้น ติดตามและเฝ้าระวังไม่ให้มีการลักลอบทิ้งสารอันตราย กากอุตสาหกรรมและขยะติดเชื้อในสิ่งแวดล้อม ป้องกันการลักลอบนำเข้าสู่สารอันตรายมาใช้ในกิจการที่ผิดวัตถุประสงค์ สนับสนุนการจัดทำระบบฐานข้อมูลเอกลักษณ์ของกากอุตสาหกรรมอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ กำหนดให้โรงงานที่มีการใช้สารเคมี หรือมีกากอุตสาหกรรมอันตรายต้องวางหลักประกันเมื่อขออนุญาตหรือขอขยายการประกอบกิจการ แก่ไขกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ การขนส่งและการรีไซเคิลกากอุตสาหกรรมอันตราย รวมทั้งจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการกำจัดกากอุตสาหกรรมอันตราย ที่ไม่ยุ่งยากและประหยัดค่าใช้จ่าย ตลอดจนกำหนดมาตรการควบคุมคุณภาพสินค้าที่นำเข้า ที่จะก่อให้เกิดปัญหาการจัดการขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ เพื่อรองรับมาตรการส่งเสริมการค้าเสรีภายในกรอบความร่วมมือต่างๆ อาทิ อาเซียน-จีน เป็นต้น

๕.๗.๔ ลดความเสี่ยงอันตราย การรั่วไหล และการเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมี โดยให้ความสำคัญกับการจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร พิจารณาจำกัด หรือยกเลิกการนำเข้าและการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีความเสี่ยงสูง ส่งเสริมการใช้สารทดแทนสารเคมี พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารเคมีของแต่ละหน่วยงานตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ทั้งบัญชีการนำเข้า การผลิต การดำเนินการกับสารเคมีที่มีอยู่ ตลอดจนถึงการกำจัด จัดทำระบบข้อมูลการใช้สารเคมีทางการเกษตรและวัตถุอันตรายตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ สื่อสารความเสี่ยงให้ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจเพื่อลดการใช้สารเคมีที่มีอันตรายในกระบวนการผลิต และให้ความรู้แก่ประชาชนและกลุ่มเสี่ยงเพื่อให้เกิดการป้องกันตนเองได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยสร้างระบบเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบด้านความปลอดภัยสารเคมีและสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค พัฒนาผลิตภัณฑ์ระบบการจำแนก ความอันตราย และระบบการติดตามตลอดจนสร้างเครือข่ายทางสังคมในการเฝ้าระวังและจัดการสารเคมี

๕.๗.๕ พัฒนาระบบเตือนภัย แจ้งเหตุฉุกเฉิน และระบบการจัดการเมื่อเกิดอุบัติเหตุด้านมลพิษ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนกำหนดมาตรการรักษา เยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและผู้ได้รับผลกระทบเมื่อมีเหตุอุบัติเหตุด้านมลพิษ โดยจัดให้มีกองทุนเยียวยาและฟื้นฟูพื้นที่และผู้ได้รับผลกระทบ โดยระดมทุนจากผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และโรงงานผู้ก่อมลพิษ รวมทั้งการใช้มาตรการทางการคลังที่เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

๕.๘ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ มีแนวทางหลัก ดังนี้

๕.๘.๑ พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยสนับสนุนแนวทางการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ตามวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมดั้งเดิม ภายใต้หลักการคนอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างเกื้อกูล สนับสนุนสิทธิของชุมชน บทบาทของปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพึ่งตนเอง สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบนิเวศเพื่อให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ และสนับสนุนให้ชุมชนสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดทำฐานข้อมูลระดับชุมชน โดยร่วมกับองค์กรท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมระบบการจัดการที่เคารพสิทธิทางปัญญา คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และปกป้องทรัพยากรของชุมชน

๕.๘.๒ สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชน โดยสนับสนุนการจัดการเชิงพื้นที่ พัฒนากลไกการจัดการร่วมที่ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน รวมทั้งการจัดตั้งสภาสิ่งแวดล้อมชุมชนท้องถิ่น เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาของภาครัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในทุกขั้นตอน บนพื้นฐานขององค์ความรู้ ข้อมูลที่ถูกต้อง เปิดเผย โปร่งใส สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เสริมสร้างบทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างความตระหนักรู้และความตื่นตัวของสาธารณชนในการดูแลคุ้มครองทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการบริหารจัดการน้ำ และมลพิษทางน้ำ การจัดการขยะและของเสียอันตราย รวมทั้งการจัดการภัยพิบัติ

๕.๘.๓ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมและบังคับใช้อย่างเสมอภาคเป็นธรรม ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ เพื่อลดความขัดแย้ง แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน รวมทั้งจัดทำกฎหมายรองเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ผลักดันการจัดเก็บภาษีที่ดินแบบก้าวหน้าเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน และร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ ปรับปรุงกฎหมายผังเมืองให้ทันสมัยและบังคับใช้อย่างเท่าเทียมและจริงจัง ทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรแร่ เพิ่มบทลงโทษต่อผู้บุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การลักลอบเคลื่อนย้ายสัตว์ป่า และการลักลอบทิ้งสารพิษ รวมทั้งพัฒนากระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การคุ้มครองสิทธิชุมชน การพิสูจน์ความเสียหาย และการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา นอกจากนี้ ควรใช้กลไกทางสังคมติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลผู้ละเมิดกฎหมายและการดำเนินงานของภาครัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย

๕.๘.๔ ปรับนโยบายการลงทุนภาครัฐให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีมาตรการควบคุมการใช้พื้นที่ตามนโยบายส่งเสริมพืชเศรษฐกิจไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายพื้นที่อนุรักษ์และระบบนิเวศที่เปราะบาง สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินมูลค่าที่แท้จริงและมูลค่าในอนาคตของทรัพยากรธรรมชาติในการทำหน้าที่ของระบบนิเวศ ปรับปรุงกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเชิงสุขภาพ พัฒนาหลักเกณฑ์การประเมินความคุ้มค่าของโครงการลงทุนที่คิดรวมต้นทุนการใช้หรือสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ การก่อกมลพิษ และผลกระทบต่อสุขภาพและวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย จัดทำเขตเศรษฐกิจแร่ทั่วประเทศ เพื่อประกอบการวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรแร่อย่างยั่งยืน

๕.๘.๕ ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปฏิรูปการบริหารจัดการงบประมาณของประเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการก่อกมลพิษ ตามแนวทางการปฏิรูประบบภาษีเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมให้เป็นรูปธรรม เช่น พิจารณาเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ ภาษีหรือค่าธรรมเนียมในการใช้สินค้าที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ภาษีสารเคมี เป็นต้น และนารายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมดังกล่าวมาสนับสนุนการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษ และส่งเสริมการผลิตที่ยั่งยืน

๕.๘.๖ สร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและควมหลากหลายทางชีวภาพ

ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจจากทรัพยากรพันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีการอนุรักษ์ การวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมท้องถิ่นและพืชพื้นบ้าน เพื่อสร้างนวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม และเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ เช่น สมุนไพร เวชภัณฑ์ เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งกำเนิดทรัพยากรที่ใช้ ร่วมด้วยสนับสนุนการนำกลไกใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีประชาคมโลก มาปรับใช้เพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนและภาคที่เกี่ยวข้องในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม อาทิ กลไกการตลาดก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่า การอนุรักษ์ การจัดการป่าอย่างยั่งยืน และการเพิ่มพูนปริมาณคาร์บอนในประเทศ กำลังพัฒนา การเก็บค่าบริการเชิงนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES) และกลไกการพัฒนาที่สะอาด

๕.๘.๗ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัย

เพื่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างบูรณาการ โดยส่งเสริมและพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบายได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้ง จัดให้มีระบบการศึกษาวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการวิจัยร่วมระหว่างนักวิชาการและชุมชนท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงภูมิปัญญาในพื้นที่กับวิชาการสมัยใหม่ และพัฒนาโลกและระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล เพื่อศึกษาผลกระทบอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับนโยบายไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและลดความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์

บทที่ ๙

แนวทางการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ

๑. บทนำ

การบริหารจัดการการพัฒนาประเทศเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำแผนพัฒนาประเทศไปปฏิบัติให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน กระบวนการดังกล่าวได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับทั้งกลไก กระบวนการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายใต้สถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและมีผลต่อการบริหารการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้นทุกขณะ การผนึกพลังของทุกภาคส่วนในการสร้างสังคมที่มีความสุข มีความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันภายใต้วิสัยทัศน์ของแผน จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการบริหารจัดการแผนฯ สู่การปฏิบัติ

ในภาวะที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ทั้งที่จะเป็นโอกาสและข้อจำกัดของการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องทบทวนการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์สถานะด้านการบริหารประเทศในปัจจุบันที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการแผนฯ ทั้งในด้านความเสี่ยงที่ต้องตระหนักและศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อนำมาสรุปบทเรียนของการขับเคลื่อนแผน และกำหนดรูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับภาพรวมและระดับพื้นที่ ภายใต้สภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขที่ซับซ้อนมากขึ้นต่อไป

๒. การประเมินสถานการณ์ที่ผ่านมา

๒.๑ การทบทวนการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๑๐ สู่การปฏิบัติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดการพัฒนาตามยุคสมัย มีแนวคิดพื้นฐาน จุดมุ่งหมายหลัก รูปแบบ วิธีการและกระบวนการจัดทำแผน ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ที่แตกต่างกันออกไป จำแนกได้เป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๔ ภาครัฐเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ แผนพัฒนาฯ ระยะแรก จัดทำโดยกลุ่มนักวิชาการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ที่เน้นการเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการลงทุนในโครงการพื้นฐานต่างๆ อาทิ การคมนาคมและขนส่ง เชื้อเพลิงเพื่อการชลประทานและพลังงานไฟฟ้า เพื่อสร้างพื้นฐานรองรับการลงทุนของภาคเอกชน ในระยะต่อมา วัตถุประสงค์หลักยังคงมุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

การขับเคลื่อนการพัฒนาอาศัยมติคณะรัฐมนตรีในการสั่งการ และหน่วยงานนำไปดำเนินการอย่างเคร่งครัดผ่านแผนปฏิบัติการกระทรวง โดยมีการจัดสรรงบประมาณหรือเงินสนับสนุนชัดเจน ในช่วงนี้ภาครัฐเป็นกลไกการพัฒนาหลัก และการดำเนินงานเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง ขณะที่ภาคส่วนอื่นๆ มีส่วนร่วมน้อยในการบริหารจัดการแผนพัฒนาประเทศ

ระยะที่ ๒ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕-๗ ภาคเอกชนเริ่มเข้ามามีบทบาทร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา ในระยะนี้การเมืองในประเทศมีความมั่นคง แต่ความยากจนของคนในชนบทอยู่ในระดับสูง การพัฒนาจึงเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและมุ่งแก้ปัญหาความยากจน โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นความสมดุลระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม โดยผนึกกำลังภาคส่วนต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ขณะที่ประเทศได้เปิดเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น วิธีการวางแผนเริ่มเปลี่ยนจากรายสาขามาเป็นแผนงาน “เชิงรุก” อาทิ แผนงานการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และแผนงานการพัฒนาชนบท มีการกระจายการวางแผนลงสู่ระดับภูมิภาคและพื้นที่ให้เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาท และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕-๗ ได้เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในรูปแบบของกลไกคณะกรรมการต่างๆ อาทิ คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย จัดทำแผน ขับเคลื่อนการพัฒนา และติดตามประเมินผล โดยระดมความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา และได้ริเริ่มแนวคิดการจัดทำงบประมาณตามแผนงานทำให้หน่วยงานสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองแผนพัฒนาฯ มากขึ้น

ระยะที่ ๓ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ ภาศึการพัฒนาขยายสู่ภาคประชาสังคมและชุมชน ขณะที่การขับเคลื่อนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมหลากหลายรูปแบบ ในระยะนี้ การวางแผนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกันสำหรับรองรับความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบการวางแผนการพัฒนาประเทศสู่มิติใหม่ เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม กระจายการวางแผนไปสู่ระดับล่างมากขึ้น การบริหารจัดการแผนฯ สู่การปฏิบัติในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ดำเนินการโดยกำหนดแนวทางการแปลงแผนงาน โครงการ และมาตรการที่ยึดพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนพัฒนาระดับชุมชน แต่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ส่งผลให้การบริหารจัดการประเทศมุ่งไปที่การแก้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

ขณะที่ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ภาครัฐขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้แผนการบริหารราชการแผ่นดินที่จัดทำขึ้นจากการบูรณาการแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ และนโยบายของรัฐบาลเป็นเครื่องมือสำคัญ ประกอบกับภาคการเมืองมีความเข้มแข็ง การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจึงมุ่งใช้นโยบายรัฐบาลเป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน/โครงการผ่านแผนการบริหารราชการแผ่นดินมากกว่าการใช้แผนพัฒนาฯ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ๒๕๔๙ ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ส่งผลให้การพัฒนาโดยใช้แผนการบริหารราชการแผ่นดินชะงักลง การจัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณประจำปี จึงใช้แผนพัฒนาฯ เป็นกรอบการดำเนินงาน

สำหรับในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ แผนฯ ครอบคลุมมิติการพัฒนาที่กว้างขวาง ทำให้ขาดจุดเน้นที่ชัดเจน ตลอดจนขาดแนวทางและกลไกขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ทำให้การขับเคลื่อนแผนฯ ของแต่ละหน่วยงานทำได้ยากและการจัดสรรงบประมาณไม่เอื้อต่อการพัฒนาในเชิงยุทธศาสตร์ เนื่องจากยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ บางประเด็นการพัฒนาครอบคลุมภารกิจหลายกระทรวง แต่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่กระทรวงดำเนินการกระจายไปในหลายยุทธศาสตร์หรือจัดสรรงบประมาณให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงได้ ขณะที่ในระดับพื้นที่มียุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด แผนระดับท้องถิ่นและชุมชน นอกจากนี้ มีการจัดทำแผนแม่บทเฉพาะเรื่อง รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมากำกับการทำงาน อย่างไรก็ตาม การนำเสนอประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงในเชิงยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนระดับรองสำหรับการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติไม่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาได้ชัดเจน

โดยสรุป พัฒนาการของการวางแผนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๑๐ ทั้งในแง่สาระและกระบวนการได้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะกระบวนการวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนา ข้อเสนอสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบการวางแผนในช่วงต่อไปมี ๒ ประการ ดังนี้

๑. แนวคิดการพัฒนาที่เริ่มต้นจากบนลงล่างและแนวคิดที่ผลักดันให้มีการพัฒนาที่ริเริ่มจากล่างขึ้นบน ภายใต้กรอบของแนวคิดพื้นที่-ภารกิจ-การมีส่วนร่วม ซึ่งได้พัฒนามาถึงจุดที่แนวคิดจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบน จะต้องหาจุดเชื่อมโยงในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดการบูรณาการ ทั้งในด้านสาระของการวางแผน และกระบวนการขับเคลื่อนที่จะต้องมีการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การจัดสรรและใช้ทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่-ภารกิจ-การมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. แนวคิดที่เคยยึดแนวทางที่ให้ความสำคัญต่ออุปทานมาตั้งแต่เริ่มการพัฒนาภายใต้ระบบการวางแผนมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนมาคำนึงถึงหลักอุปสงค์ ผ่านกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ อาทิ กลไกคณะกรรมการร่วมภาครัฐและภาคเอกชน กลไกแผนท้องถิ่นและแผนชุมชน โดยเฉพาะการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัย “ภูมิสังคม” ของพื้นที่ ดังนั้น การวางแผนในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของการพัฒนาทั้งในระดับภาพรวม พื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน โดยมุ่งสร้างความสมดุลและความยั่งยืนของการพัฒนาในระยะยาว

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ

๒.๒.๑ การบริหารการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาที่มีข้อจำกัด ทั้งความผันผวนทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจ และความขัดแย้งในสังคมไทย สะท้อนว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปต้องอาศัยความร่วมมือของภาคีต่างๆ ในลักษณะ “หุ้นส่วนการพัฒนา” ภายใต้การทำงานอย่างบูรณาการ เมื่อพิจารณาบทบาทภาคีการพัฒนา พบว่ามีปัญหาอุปสรรคของแต่ละภาคี ดังนี้

๑) ภาคราชการยังมีบทบาทสูง บริหารงานลักษณะรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง การปฏิรูประบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้โครงสร้างการบริหารประเทศเชื่อมโยงกัน และทำงานภายใต้เครือข่ายภาคีการพัฒนา โดยมีกลไกและเครื่องมือรองรับในทุกระดับตั้งแต่ประเทศ จังหวัด ท้องถิ่นและชุมชน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาภาคีจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบ

บูรณาการทำให้การกระจายอำนาจมุ่งสู่ราชการส่วนภูมิภาคมากกว่าท้องถิ่น หน่วยงานระดับภาคไม่สามารถปรับตัวรองรับการพัฒนาในมิติและรูปแบบใหม่ การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับจังหวัดถึงชุมชนมีความสอดคล้องเชื่อมโยงและบูรณาการกันน้อย ไม่สามารถสอดประสานกับแผนงานระดับภาคและประเทศในทิศทางเดียวกัน ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากความล่าช้าของการถ่ายโอนบางภารกิจ รวมถึงมีความซ้ำซ้อนในภารกิจการจัดบริการสาธารณะกับหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมและเข้าถึงทรัพยากรของประชาชนฐานล่างมีข้อจำกัด ขณะเดียวกันการบริหารงานต่างๆ ของภาคราชการยังไม่สามารถปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างในเชิงพื้นที่ได้ ประกอบกับการทำงานต้องยึดกฎระเบียบเดียวกันทั่วประเทศ ทำให้ขาดความยืดหยุ่น เป็นอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆ

๒) ชุมชนไม่สามารถจัดทำแผนชุมชนที่เชื่อมโยงกับแผนระดับอื่นๆ ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะแผนท้องถิ่นและแผนจังหวัด แม้ว่าได้มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่จังหวัดโดยตรง และจัดทำประชาคมในพื้นที่ เพื่อให้แผนชุมชน แผนท้องถิ่น และแผนจังหวัดสอดคล้องเชื่อมโยงกัน แต่ในทางปฏิบัติหลายชุมชนประสบปัญหาต่างๆ อาทิ ไม่สามารถเสนอแผนชุมชนได้ทันกับกรอบเวลาการจัดทำแผนจังหวัด หรือแผนชุมชนถูกนำไปรวบรวมโดยขาดการวิเคราะห์ในเชิงความเชื่อมโยง และไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนจังหวัด นอกจากนี้ ชุมชนยังขาดพลังและมีบทบาทน้อยในการติดตามความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการ รวมถึงขาดการติดตามและประเมินผลแผนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

๓) ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้น แต่อยู่ในวงจำกัด โดยมีส่วนร่วมพัฒนาที่เน้นเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจ ซึ่งมักเป็นการพัฒนารายสาขาที่ยังไม่ได้คำนึงถึงภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกัน การทำงานร่วมกับท้องถิ่น/ชุมชน ในลักษณะภาคีการพัฒนามีน้อย ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะคู่ค้าหรือผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ โดยบทบาทภาคเอกชนทั้งในระดับคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดและระดับของคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) มีจำกัดในด้านของประเด็นความสนใจและไม่สามารถดำเนินการด้านการบริหารการพัฒนาได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่มาก ทั้งนี้ ปัจจัยด้านกฎหมายและกฎระเบียบของทางราชการบางส่วนเป็นอุปสรรคต่อการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

๔) สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง และหน่วยงานวิจัยต่างๆ มีบทบาทมากขึ้นในยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ แต่มีบทบาทน้อยในการเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่การศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้หรือนวัตกรรม เป็นนโยบายที่ภาครัฐรวมถึงภาคเอกชนให้ความสำคัญ ส่งผลให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยต่างๆ ในส่วนกลางได้รับการสนับสนุนทรัพยากรอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีโดยรวมมากกว่าระดับพื้นที่ ทำให้มีบทบาทร่วมพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชนน้อย การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในระดับพื้นที่ร่วมกับท้องถิ่น/ชุมชนในการค้นหาความรู้ที่สอดคล้องกับพื้นที่จึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะการสนับสนุนให้พื้นที่กำหนดประเด็นการพัฒนาและขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ต้องผลักดันให้สถาบันการศึกษาในระดับพื้นที่ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชุมชนอยู่แล้วให้ความสำคัญกับการใช้ความรู้และงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่มากขึ้นเช่นกัน

๒.๒.๒ ปัจจัยที่เป็นความเสี่ยง/ข้อจำกัดต่อการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ต้องคำนึงถึงความเสี่ยง/ข้อจำกัดต่างๆ ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนฯ ในอนาคต ดังนี้

๑) การนำแผนพัฒนาฯ ไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในทางปฏิบัติมีน้อย เพราะภาคการเมืองยึดนโยบายของพรรคเป็นหลัก ขณะที่หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลที่บรรจุไว้ในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้แผนพัฒนาฯ ได้รับความสำคัญน้อยลง ขณะเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐเห็นว่าแผนพัฒนาฯ มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมทุกประเด็นการพัฒนาที่กว้างขวางและค่อนข้างเป็นนามธรรม แม้จะมีเป้าหมายทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ แต่ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดและหน่วยงานหรือกลไกรับผิดชอบที่ชัดเจนยากต่อการปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

๒) ระยะเวลาการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับการประกาศใช้แผนพัฒนาฯ การประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ เป็นช่วงเวลาที่หน่วยงานราชการได้จัดทำคำของบประมาณประจำปี ๒๕๕๕ รวมถึงหน่วยงานระดับจังหวัดได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดระยะเวลา ๔ ปีและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระยะเวลา ๓ ปีไว้ก่อนแล้ว จึงไม่สามารถนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ไปบูรณาการได้ทันในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑

๓) การจัดสรรงบประมาณลงสู่พื้นที่แม้มีจำนวนสูงขึ้น แต่มีข้อจำกัดด้านการบริหารที่ทำให้การใช้จ่ายไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงเท่าที่ควร การจัดสรรงบประมาณลงสู่พื้นที่มีหลายช่องทาง ได้แก่ งบประมาณกระทรวงต่างๆ ในแผนงาน/โครงการที่เป็นภารกิจหลัก จังหวัด/กลุ่มจังหวัดที่ได้รับจัดสรรเพื่อการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ท้องถิ่นได้รับงบประมาณตามภารกิจที่ระบุอยู่ในกฎหมาย ชุมชนได้รับงบประมาณที่จัดสรรภายใต้โครงการต่างๆ ตามนโยบายรัฐบาล อาทิ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงทำให้มีงบประมาณกระจายอยู่ในพื้นที่ จำเป็นต้องกำหนดวิธีบริหารจัดการงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๔) กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศขาดการกำกับดูแลในภาพรวม ในระยะที่ผ่านมา ภาครัฐเป็นกลไกหลักที่ขับเคลื่อนแผนใน ๒ รูปแบบ ได้แก่ การผลักดันแผนสู่ภารกิจปกติของกระทรวงและการกำหนดประเด็นการพัฒนาเฉพาะเรื่องที่มีกลไกกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ อาทิ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ และคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ แต่ขาดกลไกประสานการดำเนินงานในภาพรวม ที่จะเชื่อมโยงนโยบาย แนวปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

๕) การทุจริตคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นในระยะยาว การทุจริตคอร์รัปชันทำให้การบริหารจัดการประเทศมีความล่าช้า เนื่องจากกลไกต่างๆ ไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ผลกระทบจากการคอร์รัปชันมีส่วนอย่างสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายผลประโยชน์ นำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม จำเป็นต้องกำหนดแนวทางแก้ไขในระยะยาวที่อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ เหตุผลสำคัญทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า เกิดจากรูปแบบการคอร์รัปชันมีความซับซ้อน โดยเฉพาะการทุจริตเชิงนโยบายที่อาศัยการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎระเบียบ หรือเงื่อนไขสัมปทานที่มีผลประโยชน์สูง ขณะที่กลไกตรวจสอบมีประสิทธิภาพค่อนข้างจำกัดในทางปฏิบัติ

๒.๒.๓ ปัจจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ จากการพิจารณาจุดแข็ง/โอกาสด้านการบริหารจัดการประเทศภายใต้บทบาทของภาคส่วนต่างๆ ประกอบด้วย

๑) ภาครัฐการมีเครื่องมือและวิธีการใหม่ๆ ด้านการกระจายอำนาจที่เสริมให้การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถสนับสนุนการพัฒนาในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีการปรับโครงสร้าง กลไก และหลักเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐให้กระจายอำนาจการตัดสินใจสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้น อาทิ ปรับปรุง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙) มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการถ่ายโอนงาน-คน-เงินให้ท้องถิ่น และสร้างความชัดเจนในบทบาทของกระทรวง กรม จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการภารกิจของท้องถิ่น สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาและสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัดมากขึ้น นอกจากนี้ การมี พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดให้จังหวัด/กลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ และให้ถือว่าจังหวัด/กลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ทำให้จังหวัดสามารถของบประมาณพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ได้โดยตรง

๒) ภาคชุมชนและภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและมีโอกาสเพิ่มขึ้นในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการประเทศ ประชาชนในวงกว้างตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนเองและชุมชนมากขึ้น และมีช่องทางในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐและภาคีพัฒนาอื่นๆ อาทิ การมีส่วนร่วมในสภาองค์กรชุมชนที่ให้สิทธิผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น การเข้าร่วมเป็นผู้แทนในคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) ทำหน้าที่สอดส่องและเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัด ตลอดจนร่วมเป็นผู้แทนในเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชนในการตรวจราชการระดับพื้นที่ร่วมกับผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวง โดยเฉพาะการตรวจติดตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล เป็นช่องทางให้ประชาชนทุกระดับทั่วประเทศเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้กว้างขวาง

๓) ภาคธุรกิจเอกชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีแนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและทำธุรกิจเพื่อสังคมมากขึ้น ภาคเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรับผิดชอบต่อสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาภาคการผลิต การท่องเที่ยว การส่งเสริมธุรกิจชุมชน และการต่อต้านการทุจริตประพฤตินิยมชอบ โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์และมีกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญทั้งในระดับชาติและจังหวัด อาทิ คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๔) ภาควิชาการตื่นตัวและได้รับการยอมรับมากขึ้นในฐานะแกนหลักของการพัฒนา ในช่วงต่อไป หน่วยงานการวิจัยและพัฒนาบทบาทมากขึ้นในการเชื่อมโยงงานวิจัยลงสู่พื้นที่ โดยนำหลักการทางวิชาการมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือภายในชุมชน ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ ไปจนถึงกำหนดแผนการแก้ไขปัญหาของตนเอง เกิดเป็นเครือข่ายภาคีในการพัฒนาที่ทำงานประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่ อาทิ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และปัญหาสังคมอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. หลักการและวัตถุประสงค์การบริหารจัดการแผนฯ สู่การปฏิบัติ

ความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับความชัดเจนของแผนและระบบการบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ การรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงภารกิจและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมต่อการพัฒนาประเทศภายใต้ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์ ดังนี้

๓.๑ หลักการ

หลักการพื้นฐานเพื่อการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สร้างการยอมรับ และมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง มุ่งให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ กับนโยบายรัฐบาลและแผนระดับต่างๆ พร้อมทั้งผลักดันให้คนไทย ชุมชน และองค์กรทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม โดยใช้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิสังคม ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และเกิดภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

๓.๑.๑ ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยยึดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นกรอบทิศทางหลัก และแปลงสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม

๓.๑.๒ กระจายการพัฒนาลงสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม (Area Function Participation : AFP) ให้จังหวัดเป็นพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนาจากชุมชนสู่ประเทศ และประเทศสู่ชุมชน

๓.๑.๓ เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน

๓.๑.๔ ใช้กลไกและเครื่องมือการพัฒนาของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพโดยกระบวนการสร้างเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่

๓.๒ วัตถุประสงค์

๓.๒.๑ เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

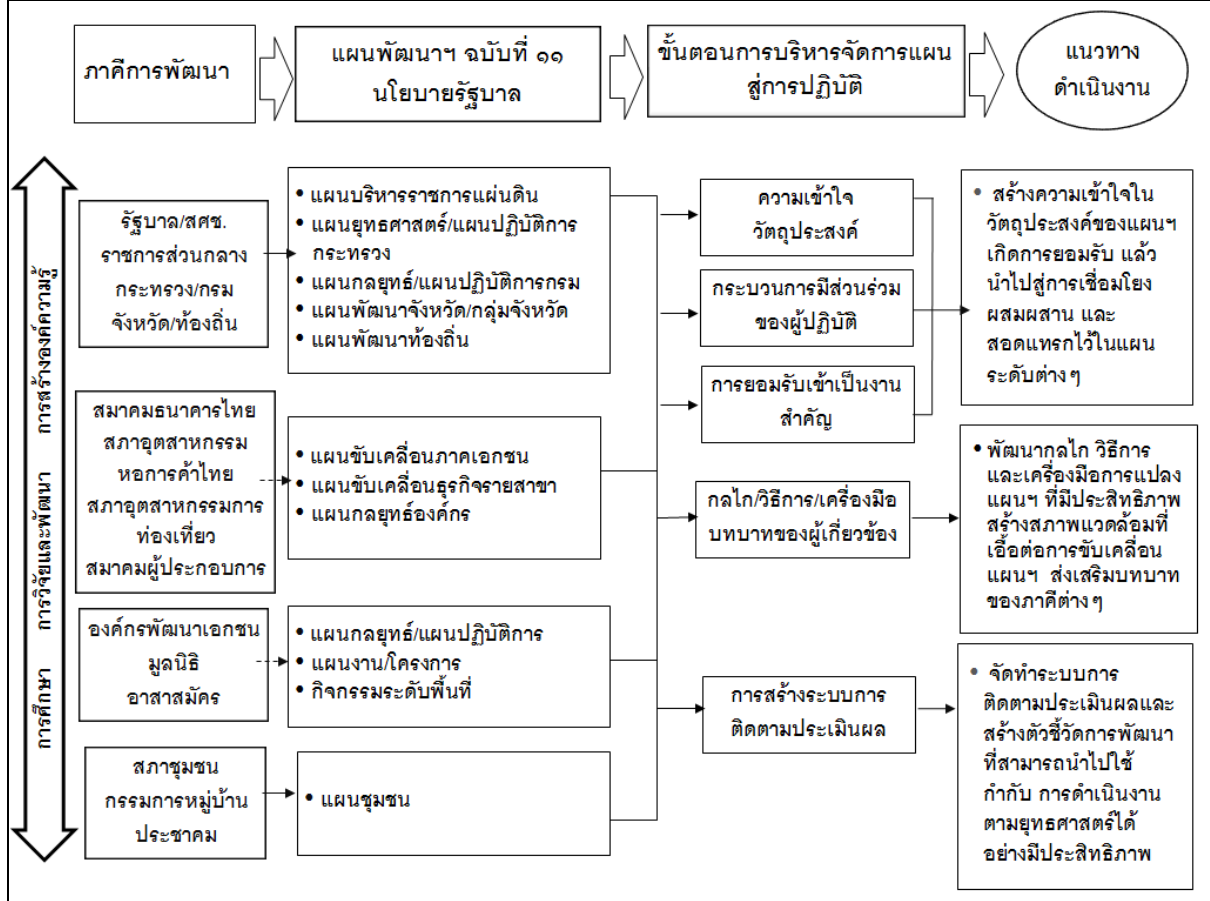
๓.๒.๒ เพื่อบูรณาการแผนงานจากส่วนกลาง พื้นที่ และท้องถิ่น/ชุมชน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ

๓.๒.๓ เพื่อให้การติดตามและประเมินผลเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบตั้งแต่ภาพรวมของประเทศลงสู่ภูมิภาค พื้นที่ และชุมชน

๔. แนวทางการขับเคลื่อนแผนฯ สู่การปฏิบัติ*

แนวทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศสู่การปฏิบัติมุ่งดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ดังนี้

แผนภาพการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ

๔.๑ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ไปสู่การปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สร้างความเข้าใจกับภาคีทุกภาคส่วน ถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ผ่านกระบวนการและเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

๔.๑.๑ จัดทำแนวทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยใช้หลักการตลาดสร้างความตระหนักและยอมรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาแบบบูรณาการที่ทุกภาคีสามารถนำไปปรับใช้ให้บังเกิดผลได้จริง โดยสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพผ่านบุคคล สื่อมวลชนทั้งระดับชาติและท้องถิ่น กิจกรรม สื่อสมัยใหม่ จัดทำแผนพัฒนาฯ

* การพัฒนาการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถนำแนวคิด Plan-Do-Check-Act (PDCA) มาปรับใช้ได้ เริ่มตั้งแต่จัดทำแนวทางยุทธศาสตร์ให้ชัดเจนทั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมายและแนวทาง รวมทั้งจัดทำการบริหารจัดการ อาทิ กระบวนการ วิธีการและเครื่องมือต่างๆ ในการนำทางและกำกับการบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ โดยทุกภาคส่วนมีการปฏิบัติงานภายใต้ระบบที่ออกแบบไว้อย่างจริงจัง รวมถึงตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลที่สะท้อนผลกระทบและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อผลการพัฒนาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการดำเนินงานให้การขับเคลื่อนแผนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ฉบับที่ ๑๑ ฉบับประชาชนที่เข้าใจง่าย รวมทั้งการสร้างเครือข่ายให้ข้อมูลข่าวสารกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถทำหน้าที่สื่อสารและถ่ายทอดสาระหลักของแผนพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ สร้างความเข้าใจให้ภาคการเมืองในเป้าประสงค์และแนวทางของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ และผลักดันให้พรรคการเมืองนำประเด็นการพัฒนาสำคัญไปผสมผสานในการจัดทำนโยบายของพรรคและนโยบายของรัฐบาล โดยพิจารณาลำดับความสำคัญ โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวกับ “การวางรากฐานการพัฒนา” ในระยะยาว

๔.๑.๓ จัดทำคู่มือการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เผยแพร่แก่ภาคีการพัฒนา เกิดความร่วมมือในการนำแผนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นคู่มือการประสานแผนแต่ละระดับที่ทุกภาคส่วนสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดบูรณาการการทำงานร่วมกัน จัดทำเอกสารรวบรวมวิธีการขับเคลื่อนแผนและกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ หรือกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จด้วยการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคีต่างๆ เพื่อเผยแพร่ให้ภาคีการพัฒนานำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม นำเสนอแนวทางการลงทุนในประเด็นการพัฒนาสำคัญ สำหรับหน่วยปฏิบัตินำไปประกอบการจัดทำแผนระดับรอง แผนงาน/โครงการต่างๆ ให้มีความชัดเจนในการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการดำเนินงานตามแผนควรทำในลักษณะคู่ขนานทั้งภาครัฐและภาคีการพัฒนา

๔.๒ การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนระดับอื่นๆ ดังนี้

๔.๒.๑ กำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ เสนอต่อสาธารณชนอย่างชัดเจน นำไปสู่การกำหนดแผนงานโครงการ การระดมทรัพยากร และแนวทางการร่วมดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๑) การเตรียมคนไทยให้มีความรู้ตลอดชีวิต ๒) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย ๓) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมและธุรกิจเอกชนให้เป็นพลังร่วมในการพัฒนาสังคมไทย ๔) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม ๕) การส่งเสริมความร่วมมืออย่างเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค ๖) การเตรียมความพร้อมของไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ๗) การบริหารจัดการน้ำและที่ดินเพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ๘) การยกระดับขีดความสามารถในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ และ ๙) การบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

๔.๒.๒ บูรณาการประเด็นการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกันและจัดทำเป็นแผนการลงทุนการพัฒนา/แผนพัฒนาเฉพาะด้านที่ตอบสนองการพัฒนาในหลายมิติภายใต้ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ครอบคลุมสาระและบทบาทภาคีการพัฒนาที่กว้างขวาง มีแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนทั้งแผนงาน โครงการ งบประมาณดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้มีส่วนร่วม กระบวนการทำงาน และระยะเวลา เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ซึ่งต้องให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกบุคลากรในตำแหน่งสำคัญที่มีความรู้ความสามารถมาบริหารโครงการเพื่อให้สามารถทำงานได้ต่อเนื่อง โดยนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในแผนงานและโครงการเหล่านี้ โดย

๑) จัดทำแผนการลงทุนการพัฒนาในประเด็นที่มีความสำคัญลำดับสูง สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่แสดงให้เห็นถึงการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม ก่อให้เกิดผลการ พัฒนาในภาพรวม

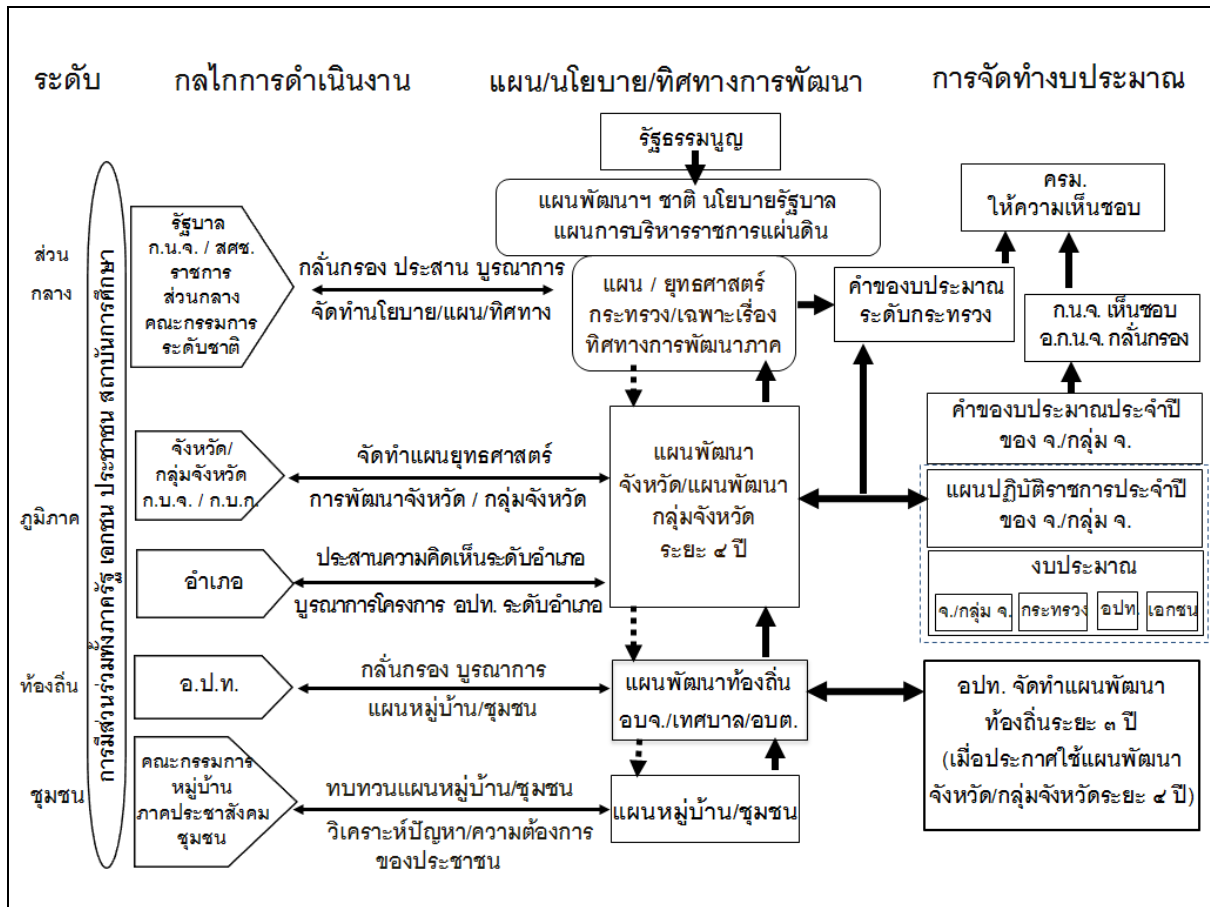
๒) นำประเด็นการพัฒนาที่ต้องแปลงเป็นโครงการขนาดใหญ่ อาทิ การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ขับเคลื่อนภายใต้หลักการการร่วมลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน (Public-Private Partnership : PPP) ที่สร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาประเทศ สามารถ ขยายการลงทุนขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทันการณ์ และเกิด ความคุ้มค่าของการลงทุน

๓) ผลักดันให้ประเด็นการพัฒนาในแต่ละยุทธศาสตร์แปลงสู่การปฏิบัติผ่านแผนงาน ระดับกระทรวงสู่พื้นที่ระดับต่างๆ ผสมผสานอยู่ในภารกิจหลักของหน่วยงานที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดชัดเจน โดย สศช. และหน่วยงานเกี่ยวข้องร่วมจัดทำและติดตามประเมินผลแผนดังกล่าวที่สะท้อนความสอดคล้องและ บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ รวมถึงให้ความสำคัญกับการบูรณาการ แผนงาน/โครงการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

๔.๒.๓ เชื่อมโยงแนวคิดพื้นฐาน ยุทธศาสตร์และประเด็นการพัฒนาสำคัญ ตลอดจน แผนพัฒนาเฉพาะด้านภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เข้ากับนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการ แผ่นดิน และแผนระดับต่างๆ การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ จะดำเนินการในหลาย ระดับตั้งแต่ต้นนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น/ชุมชน ตลอดจนแผนของภาคีการพัฒนาต่างๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่ทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จของยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ดังนี้

๑) รัฐบาลนำประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงและแผนพัฒนาเฉพาะด้าน ภายใต้ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นกรอบร่วมกับนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา จัดทำแผนการบริหาร ราชการแผ่นดินที่มีการประมาณการงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งระยะเวลาดำเนินการ และการ ติดตามประเมินผล หน่วยงานกลางนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ บูรณาการกับยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณ เป็นกรอบสำหรับกระทรวง/กรมพิจารณาใช้ประกอบการจัดทำคำของบประมาณสนับสนุน แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปีภายใต้ภารกิจหลักที่รับผิดชอบ

แผนภาพความเชื่อมโยงกลไก และกระบวนการของแผนชาติสู่แผนระดับพื้นที่

๒) สศช. จัดทำแนวทางการพัฒนาภาค ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติราชการประจำปีสำหรับการสนับสนุนงบประมาณ และภาคีการพัฒนาใช้ประกอบการจัดทำแผนให้สอดคล้องกัน

๓) กระทรวง/กรมที่มีหน่วยงานในภูมิภาคดำเนินการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด กระทรวง/กรม สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ลงสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการและแนวทางการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดว่าเมื่อแผนพัฒนาจังหวัดได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและประกาศใช้แล้ว การจัดทำแผนของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

๔) จังหวัด/กลุ่มจังหวัดจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาฯ รวมทั้งแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และแนวทางพัฒนาภาค ควบคู่กับการประมวลปัญหาและความต้องการของประชาชนทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่นและอำเภอ เพื่อวิเคราะห์กำหนดเป็นประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และสามารถดำเนินการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอแผนงาน/โครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเข้าสู่ระดับจังหวัด เทศบาลนครหรือเทศบาลเมืองที่มีศักยภาพสูงนำแนวคิด “การจัดระบบเมือง” ที่มุ่งการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรเมือง การอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเมืองและพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมที่สร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตรวจสอบสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน/ชุมชนในพื้นที่ นำมาวิเคราะห์จัดทำเป็นประเด็นการพัฒนาต่างๆ แล้วดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายภายใต้กฎหมายของท้องถิ่น ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ทำหน้าที่ประสานการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นภายในจังหวัด และผลักดันแผนงาน/โครงการที่เกินขีดความสามารถของท้องถิ่นและมีความสำคัญต้องดำเนินการ ให้อยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด

๔.๒.๔ จัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดลำดับความสำคัญของภารกิจหน่วยงานที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย

๑) สำนักงานประมาณและ สศช.หารือร่วมกันในการบูรณาการสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญลำดับสูง ไว้ในการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณระยะปานกลาง ๕ ปีและประจำปี รวมทั้งแนวทางการจัดทำแผนงาน/โครงการ และจัดทำรายงานติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศทั้งในระดับภาพรวม ระดับพื้นที่ และแผนงานโครงการสำคัญเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ทั้งในขั้นตอนการเสนอคณะรัฐมนตรีและการอภิปรายของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ก่อนนำเสนอรัฐสภาอนุมัติต่อไป

๒) สำนักงานประมาณ สศช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแนวทางพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และท้องถิ่นภายใต้แนวทางการพัฒนาภาคที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยสร้างกระบวนการให้ทุกกระทรวง จังหวัด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาฯ กับระบบงบประมาณของประเทศ ทั้งการจัดสรรงบประมาณแบบรายกระทรวง ตามวาระระดับชาติ และมิติพื้นที่ รวมทั้งกำหนดให้มีผู้แทนจากภาคีการพัฒนาทั้งภาคเอกชน และประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสมเข้าร่วมในกลไกและกระบวนการงบประมาณตั้งแต่การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง

๔.๒.๕ ผลักดันให้ภาคเอกชนนำประเด็นการพัฒนาสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ พิจารณาประกอบการจัดทำแผนการลงทุนทางธุรกิจ ที่สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างเห็นส่วนการพัฒนา และส่งเสริมให้ กรอ. เป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งให้ กรอ. ส่วนกลางกระจายความรับผิดชอบและภารกิจให้ กรอ.จังหวัด/กลุ่มจังหวัดมากขึ้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ชาติและความเชื่อมโยงในระดับพื้นที่

๔.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีการพัฒนาต่างๆ โดยกำหนดให้มีการผลักดันปัจจัยหลักให้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ดังนี้

๔.๓.๑ นำการศึกษาวิจัยมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติและทุกระดับ บูรณาการการทำงานของหน่วยงานระดับนโยบายและใช้ทรัพยากรในการวิจัยให้รองรับการพัฒนาทั้งส่วนกลางและพื้นที่ รวมถึงนำการวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ส่งเสริมการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) รวมถึงสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่มีภารกิจชัดเจนในพื้นที่ อาทิ อุทยานวิทยาศาสตร์ระดับภูมิภาค เป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยกับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน เพื่อนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม โดยเฉพาะการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงของแต่ละพื้นที่

๔.๓.๒ ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายต่างๆ ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับต่างๆ โดยปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพกลไกและเครื่องมือที่มีอยู่ให้มากขึ้น เป็นการลดอุปสรรคการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อาทิ เร่งแก้ไขเพิ่มเติมประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการคลังของภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส เร่งจัดทำนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ให้เป็นกรอบในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมีประสิทธิภาพ เร่งจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๓) และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๓) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมถึงเร่งออกพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. เพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

๔.๓.๓ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เลื่อนไหลระหว่างภาคีการพัฒนา สามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย นำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของแต่ละพื้นที่หรือจังหวัดที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

๔.๓.๔ จัดทำฐานข้อมูลการพัฒนาที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมพัฒนาในด้านต่างๆ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย เป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ สามารถนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงให้สอดคล้องกับแนวทางในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยเป็นการนำจุดเด่นของแต่ละส่วน ทั้งความรู้และประสบการณ์มาเสริมซึ่งกันและกัน

๔.๓.๕ สร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอย่างกว้างขวางทั้งระดับนโยบายและพื้นที่ โดยเปิดพื้นที่สาธารณะให้ทุกภาคีใช้ประโยชน์ในการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ อาทิ การจัดเวทีประชาคม การสานเสวนา รวมถึงใช้ช่องทางเครือข่ายออนไลน์ สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศ

๔.๔ การเพิ่มประสิทธิภาพกลไกรับผิดชอบการขับเคลื่อนแผนที่ชัดเจน สามารถขับเคลื่อนแผนที่พัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในระดับประเทศและระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สศช. ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่สร้างความเข้าใจ และประสานความร่วมมือระหว่างภาคีการพัฒนาต่างๆ และคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนระดับต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ให้สามารถผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดย

๔.๔.๑ เชื่อมโยงคณะกรรมการระดับชาติที่มีอยู่ให้นำยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มาเป็นกรอบการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยประสานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาสาขาได้ทำงานร่วมกันในลักษณะ “แนวราบ” ผ่านคณะกรรมการระดับชาติชุดต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงและเกี่ยวข้องกับงานหลากหลายมิติ อาทิ คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์แห่งชาติ คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (โลจิสติกส์) คณะกรรมการระดับชาติเหล่านี้จะต้องนำสาระ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มาเป็นกรอบในการดำเนินการ รวมทั้งคณะกรรมการระดับชาติชุดต่างๆ ควรรับผิดชอบเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับภาพรวมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ร่วมกัน

๔.๔.๒ ปรับกลไกและกระบวนการบริหารจัดการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทบทวนและประเมินบทบาทและผลการทำงานของกลไกที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสำคัญ ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการ หน่วยงานเจ้าภาพหลัก องค์กรมหาชน ตลอดจนกองทุนและเครื่องมือในการทำงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงให้เกิดความคล่องตัวและลดความซ้ำซ้อน ควบคู่กับการผลักดันให้รัฐบาลและหน่วยงานกลางทำหน้าที่ดูและระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ภาพรวมของประเทศ โดยกระทรวงมีบทบาทประสานแผนงาน แผนเงิน และแผนคน รวมทั้งสนับสนุนให้ส่วนราชการส่วนภูมิภาคผลักดันยุทธศาสตร์และแผนระดับรองในความรับผิดชอบสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน

๔.๔.๓ ขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาระดับประเทศและพื้นที่โดยให้จังหวัดเป็นจุดประสาน จากการที่จังหวัดมีหน้าที่ตามกฎหมายในการทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เชื่อมโยงกระบวนการและสาระของแผนทั้งในลักษณะจากบนลงล่าง ได้แก่ แผนพัฒนาประเทศ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการของกระทรวง และจากล่างขึ้นบน ได้แก่ แผนชุมชน แผนท้องถิ่น และแผนภาคเอกชน โดยแปลงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดตลอดจนประเด็นการพัฒนาสำคัญสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และมีกระบวนการทำงานที่สามารถบูรณาการภารกิจของหน่วยงานต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบของแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การรับมือภัยพิบัติ และการป้องกันอาชญากรรม

๔.๔.๔ ประสานและผลักดันให้กลไกนอกภาครัฐมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน การขับเคลื่อนการพัฒนาจะอาศัยการทำงานจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอ การแปลงแผนพัฒนาประเทศสู่การปฏิบัติจึงจำเป็นต้องสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในรูปของเครือข่ายการพัฒนา ทั้งภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ รวมถึงองค์กรอิสระต่างๆ อาทิ สภาเกษตรกร สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมัชชาปฏิรูป สหกรณ์ทุกรูปแบบโดยผ่านกระบวนการเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างพันธมิตรในการกำหนดและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ร่วมกัน

๔.๕ การเสริมสร้างบทบาทของทุกภาคส่วนให้สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคีต่างๆ โดยการพัฒนาขีดความสามารถของภาคีต่างๆ ให้มีศักยภาพ สามารถผลักดันและดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของแผนฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้อย่างเหมาะสม โดย

๔.๕.๑ พัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา สามารถรักษาและใช้สิทธิหน้าที่ความเป็นพลเมืองอย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นพลเมืองดีของสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ตามบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี และรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม โดยผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่สร้างประชาชนไทยให้มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างชาติไทยให้เจริญก้าวหน้าและสังคมสันติสุข

๔.๕.๒ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนกับภาคีการพัฒนาต่างๆ โดยพัฒนาความรู้และการจัดการความเสี่ยงให้ชุมชน เสริมด้วยความรู้จากภายนอกผ่านเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กว้างขวางในทุกระดับจากชุมชน ตำบล อำเภอและจังหวัด เกิดความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาและบริหารจัดการความเสี่ยงต่างๆ ส่งเสริมการรวมกลุ่มร่วมคิดร่วมทำในชุมชนอย่างกว้างขวาง สามารถทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของชุมชนท้องถิ่น ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยตนเอง และส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

๔.๕.๓ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ สามารถดำเนินงานตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แข็งแกร่ง มีการบริหารจัดการที่คล่องตัว ยืดหยุ่น ลดขั้นตอน และกำหนดกฎระเบียบที่เอื้อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและราบรื่น สามารถพึ่งตนเองได้เต็มที่ ขณะเดียวกัน ภาคราชการส่วนกลางทำหน้าที่กำกับดูแลให้ท้องถิ่นบริหารจัดการตนเองได้เต็มศักยภาพ สามารถคิดและตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ในการพัฒนาท้องถิ่น ถ่ายโอนภารกิจและบุคลากรจากส่วนกลางและภูมิภาคไปสู่ท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดและสร้างความชัดเจนในบทบาทภารกิจที่ท้องถิ่นต้องรับผิดชอบ เพิ่มขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงินการคลังท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและการสร้างธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น

๔.๕.๔ ผลักดันให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการอาชีวศึกษาในพื้นที่เข้าร่วมพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น โดยในระดับอุดมศึกษา เน้นบทบาทการนำองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยมาประยุกต์ใช้ และเป็นแกนประสานภาคส่วนอื่นๆ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างครบวงจร โดยใช้แนวคิดคลัสเตอร์เป็นเครื่องมือเชิงกระบวนการ รวมทั้งพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาให้เป็นแหล่งพัฒนาเทคโนโลยีและศูนย์เรียนรู้ทักษะเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

๔.๕.๕ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเสริมสร้างสังคมที่ดี ยึดหลักบรรษัทภิบาล เชื่อมโยงเป้าหมายทางธุรกิจกับการพัฒนาประเทศ ทำงานเชิงรุก และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยปรับแนวคิดภาคเอกชนให้สามารถทำงานร่วมกับชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษาได้อย่างเป็นพันธมิตร และสร้างเครือข่ายความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มธุรกิจต่างๆ นำไปสู่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน

๔.๕.๖ ส่งเสริมให้สื่อมวลชนพัฒนาบทบาทการเป็นสื่อกลางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ เป็นสื่อสาธารณะที่มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ความเป็นกลาง นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและสะท้อนความต้องการของประชาชน

๔.๕.๗ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมองค์กรพัฒนาเอกชนในการทำงานร่วมกับหน่วยงานส่วนภูมิภาค/ท้องถิ่น และภาคประชาสังคมอย่างเข้มแข็ง โดยภาครัฐสนับสนุนหรือเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ มากขึ้น เป็นการอาศัยข้อได้เปรียบขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านความยืดหยุ่นของกฎระเบียบ ความคล่องตัวของการทำงาน และความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕.๘ ปรับบทบาทและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐที่เอื้อต่อการพัฒนาโดยรวมและส่งเสริมหน่วยงานในภูมิภาคเป็นแกนประสานเครือข่ายและเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ ในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดต้องประสานความร่วมมือระหว่างภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถที่จะตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพในพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน ตลอดจนจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้บริหารยุทธศาสตร์เพื่อสร้าง “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ในทุกภาคส่วนของภาคีการพัฒนา เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การผลักดันประเด็นการพัฒนาสำคัญร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕.๙ เสริมสร้างความร่วมมือกับประชาคม และองค์การระหว่างประเทศ ในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในกรอบความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและในภูมิภาค นำไปสู่การสร้างความร่วมมือในประเด็นการพัฒนาสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นที่อยู่ภายใต้ข้อตกลงต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนการพัฒนาระหว่างกัน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านวิชาการและการสร้างนวัตกรรมสนับสนุนการพัฒนาทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๔.๖ การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑

๔.๖.๑ ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้า การประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามประเด็นการพัฒนายุทธศาสตร์และผลการพัฒนาในภาพรวม โดยใช้การติดตามประเมินผลเป็นเครื่องมือในการบริหารแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่การติดตามความก้าวหน้าของกระบวนการผลักดันแผนสู่การปฏิบัติต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนผลการพัฒนาอย่างชัดเจน ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง พร้อมทั้งประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีทุกปี

๔.๖.๒ กลไกการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑

๑) การติดตามประเมินผลการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติในภาพรวม สศช. ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการติดตามความก้าวหน้าการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สู่การปฏิบัติ พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการแปลงแผนฯ โดยนำวิธีการติดตามประเมินผลที่เหมาะสมมาใช้ และประสานการติดตามประเมินผลกับคณะกรรมการระดับชาติชุดต่างๆ รวมทั้งดำเนินการติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนาในภาพรวม และรายงานต่อคณะรัฐมนตรีทุกปี

๒) การติดตามประเมินผลการพัฒนาระดับพื้นที่ ดำเนินการโดยคณะกรรมการนโยบายบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) คณะกรรมการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค (กคภ.) และปรับระบบการตรวจราชการ ให้เป็นเครื่องมือในการกำกับและติดตามประเมินผลการแปลงแผนสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งกลไกกลางที่ประกอบด้วยผู้ตรวจราชการของกระทรวงต่างๆ มีอำนาจในการตรวจสอบ ตั้งแต่ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของภาคีในขั้นตอนการปฏิบัติ และประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณ รวมทั้งให้มีอำนาจในการเสนอแนะให้มีการทบทวนการจัดสรรงบประมาณในปีต่อไป

๓) เสริมสร้างกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนให้เข้มแข็ง โดยสนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมกลุ่มติดตามความก้าวหน้า ตรวจสอบความโปร่งใสและความสำเร็จของโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบโครงการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำข้อมูลที่น่าสนใจใช้ประกอบการตรวจสอบได้อย่างถูกต้องชัดเจน

๔.๖.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในทุกกระดับ สำหรับการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

๑) พัฒนาระบบฐานข้อมูลระดับภาพรวม โดยพัฒนาระบบโครงข่ายข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานระดับนโยบาย ในการติดตามผลการดำเนินงานตามประเด็นการพัฒนาสำคัญ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของฐานข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก

๒) จัดทำระบบฐานข้อมูลระดับพื้นที่ โดยส่งเสริมการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารที่บ่งชี้ศักยภาพบุคคล องค์กรชุมชน ชุมชน และประชาสังคมอย่างเป็นระบบภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้การสนับสนุนด้านวิชาการแก่ท้องถิ่นและชุมชนในการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการวางแผน และใช้ประโยชน์ในการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการพัฒนา ทั้งนี้การบริหารจัดการฐานข้อมูลให้ยึดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญ

๓) สร้างการเชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูลระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและท้องถิ่น ให้เป็นระบบที่เข้าใจได้ง่ายและใช้ประโยชน์ได้สะดวก เพื่อให้ทุกฝ่ายมีข้อมูลที่ต้องการแม่นยำ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและติดตามประเมินผลในระดับต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ

ฉบับที่ 8

(พ.ศ. 2555-2559)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ และการจัดทำนโยบายการวิจัยของชาติที่สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการนี้ วช. ได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค ใน 4 ภูมิภาคของประเทศ คือ ภาคเหนือ (17 จังหวัด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (6 จังหวัด) ภาคกลาง ซึ่งรวมภาคตะวันออก (26 จังหวัด) และภาคใต้ (14 จังหวัด) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในภูมิภาค รวมทั้งส่วนกลาง ได้มีส่วนร่วมบูรณาการแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน หน้าที่ของหน่วยงาน ความต้องการของพื้นที่และกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดใหญ่ รวมทั้งการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมุ่งให้ตอบสนอง ความต้องการผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรการวิจัยที่เชื่อมโยงอย่างบูรณาการในการพัฒนา ภูมิภาคและภาคส่วนต่างๆ และเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม ผลที่ได้จากการ จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาค ได้นำมาสู่การจัดทำ “นโยบายและ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)” ซึ่งได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมตาม ข้อเสนอแนะจากการประชุมระดมความคิดเห็นสาธารณะ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2553 และจากการ ขอรับความเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนับเป็นนโยบายและแผนแม่บทการวิจัยของชาติ

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และ ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) 4 ภูมิภาค ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีในการประชุม ปรีक्षा เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2554 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ วิจัย รวมทั้งใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำและประเมินข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐ ที่เสนอของบประมาณ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการลงทุน ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศให้มากขึ้น วช. จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “นโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)” ซึ่งได้ปรับปรุงให้สอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรี ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการใช้เป็นแนวทางวางแผนการวิจัยที่ ทุกภาคส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศแบบบูรณาการ อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้จากการวิจัย สู่สังคมฐานความรู้และสังคมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

(ศาสตราจารย์นายแพทย์สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ)
เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	I
Executive Summary	V
1. บทนำ	1
2. หลักการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	7
3. กระบวนการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	8
3.1 การพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค	8
3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค	9
3.3 การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	10
4. สาระสำคัญของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	10
4.1 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถ เพื่อการพัฒนาทางสังคม	13
4.2 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถ เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	18
4.3 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	24
4.4 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถ เพื่อการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย	28
4.5 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ เพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม ที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย	30
5. กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น	32

	หน้า
6. งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	37
7. ดัชนีชี้วัดที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	39
8. การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัย การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	40
9. สรุปนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)	45
ภาคผนวก บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค	51
● บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคเหนือ	53
● บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	58
● บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคกลาง	62
● บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคใต้	67

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สรุบบประมาณที่คาดว่าจะใช้ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จำแนกตามปีงบประมาณ	38
ตารางที่ 2 สรุบบประมาณที่คาดว่าจะใช้ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัย	39

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1	ความเชื่อมโยงของการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ	12
ภาพที่ 2	การเชื่อมโยงการบริหารและขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติระหว่างส่วนกลางและภูมิภาคร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายการวิจัยต่างๆ	42
ภาพที่ 3	ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติสู่เป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน	44

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดทำ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)” เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่างๆ และใช้เป็นกรอบทิศทางในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของบประมาณประจำปีตามมติคณะรัฐมนตรี โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค รวมทั้งความต้องการของพื้นที่ และสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

นโยบายการวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2554 นั้น เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ทั้งนี้ กรอบการดำเนินงานวิจัยจะเน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) โดยมีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและภาวะความเสี่ยงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ในขณะที่งบประมาณการวิจัยจะกระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งในภูมิภาค และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและการพัฒนาฐานศักยภาพการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน ซึ่งการดำเนินยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะมีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้น นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะเป็นพื้นฐานเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ และนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572)

วิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555-2559) คือ **“ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน”** โดยมีการกำหนดพันธกิจการวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) คือ **“พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”**

ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัยคือ สร้างเสริมองค์ความรู้ให้เป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของประเทศโดยการสร้างความเข้มแข็งของสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต และความผาสุกของประชาชน **มุ่งเน้น**การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต สวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ตลอดจนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ และการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 10 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 139,290 ล้านบาท (ร้อยละ 32) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง **มุ่งเน้น**การวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้ง สัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างสรรค์องค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) โดยดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 8 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 152,349 ล้านบาท (ร้อยละ 35) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม **มุ่งเน้น**การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมถึงการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วม

อย่างแท้จริง (Meaningful Public Participation) และการวิจัยที่เกี่ยวกับการรองรับและฟื้นฟูหลังภัยธรรมชาติและภัยพิบัติในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 4 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 34,823 ล้านบาท (ร้อยละ 8) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ อย่างสมดุลและเหมาะสม **มุ่งเน้น** การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศและสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 2 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 91,409 ล้านบาท (ร้อยละ 21) และในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาระบบและกลไกการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อบริหารจัดการความรู้ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ **มุ่งเน้น** การวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 2 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 17,411 ล้านบาท (ร้อยละ 4) และในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้พิจารณาจากยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ เพื่อนำมาพิจารณาจัดความสำคัญเป็นกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น โดยคำนึงถึงวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาประเทศโดยเร็วเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สามารถกำหนดกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น 13 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ (1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง (2) ความมั่นคงของรัฐ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล (3) การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ (4) การจัดการทรัพยากรน้ำ (5) ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก (6) เกษตรเพื่อความยั่งยืน (7) การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพ (8) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ (9) เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม (10) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (11) สังคมผู้สูงอายุ (12) ระบบโลจิสติกส์ และ (13) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ

ดังนั้น นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะมีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์การวิจัย

26 กลยุทธ์การวิจัย โดยคาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อดำเนินการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559) ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559 รวม 435,282 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วย งบประมาณภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงงบประมาณวิจัยจากแหล่งทุนวิจัยอื่น โดยตระหนักถึงข้อจำกัด ด้านงบประมาณภาครัฐ ความพร้อมของประเทศ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรการวิจัยและเครือข่ายภาคีการวิจัยที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวกับการวิจัย การสร้างความมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและทุกระดับ เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศ โดยเฉพาะการต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ และผลักดันให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น และสาธารณะ ตลอดจนมีการเชื่อมโยงในการนำผลการวิจัยไปสู่การลงทุนในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยมีระบบการติดตามและประเมินผลงานวิจัยให้เป็นไปตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ดัชนีที่คาดหวังเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2559 ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยของภาคเอกชน:ภาครัฐ เพิ่มขึ้นเป็น 1:1 บุคลากรทางการวิจัยของประเทศจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 10 คนต่อประชากร 10,000 คน สิทธิบัตรที่จดในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2554 จำนวนผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการในระดับสากลเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ผลงานวิจัยต่อยอดเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยในระดับชุมชน ท้องถิ่น และสาธารณะ เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2554

ในการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งมีการจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์การวิจัยตามแนวทางการพัฒนาประเทศในห้วงระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) รวมทั้งมีการพิจารณาจัดความสำคัญและหยิบยกกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นจากกลยุทธ์การวิจัยภายใต้ 5 ยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ รวมทั้งประสานการบริหารด้านงบประมาณเพื่อการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559 โดยโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับ 13 กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นและการวิจัยอื่นๆ ในกลยุทธ์การวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) จะได้รับการพิจารณาความสำคัญตามลำดับ

ภายใต้การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะก่อให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชนท้องถิ่นที่มุ่งให้มีการนำภูมิปัญญามาต่อยอดก่อให้เกิดผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น และมีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณะ ตลอดจนมีการเชื่อมโยงในการนำผลการวิจัยไปสู่การลงทุนในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความผาสุกของประชาชน และสร้างศักยภาพในด้านต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนสืบไป

Executive Summary

The Eighth National Research Policy and Strategy (2012-2016)

The Office of the National Research Council of Thailand has formulated “The Eighth National Research Policy and Strategy (2012-2016)” as a research implementation guideline for research agencies and a framework for the analysis of research proposals submitted by government agencies for annual budget allocation by the cabinet solutions. This is to ensure that these research proposals are in keeping with the current situations, the economic sufficiency philosophy, regional research strategies, local needs, and the directions of the Eleventh National Economic and Social Development Plan (2012-2016).

The National Research Policy (2012-2016), approved by the cabinet on 1 March 2011, places special emphasis on an integrative research policy that comply with the national development policy and strategy while promoting academic excellence and achieving a balanced and sustainable national development through participation of all parties. It accentuates the researches that comply with the National Research Strategy (2012-2026). Research projects will be prioritized by their significance and necessity to the course of the national development that is based on the principles of the economic sufficiency philosophy and on the country’s projected economic, social and environmental changes and risks. Research budgets are to be allocated to various agencies under various measures to encourage collaboration between the central and regional research agencies that will eventually lead to an establishment of research and development networks, specialized research centers, and joint research personnel development. The Eighth National Research Strategy (2012-2016) aims to create a unity and efficiency of research implementation under a systematic and constant monitoring and evaluation process. It will also provide a policy basis that corresponds with the national research system reform and the long-term National Research Policy (2010-2029).

The national research vision (2012-2016) is **“For Thailand to produce and utilize high quality researches for a balanced and sustainable national development”** while the national research mission (2012-2016) is **“To promote higher research potential and capability, develop useful knowledge bases, promote application and development of suitable and extensive body of knowledge, promote education and expansion of local wisdom for commercial and public utilization, promote**

development of better quality of life through efficient utilization of research resources and networks with participation from all relevant parties”

The Eighth National Research Policy and Strategy (2012-2016) comprises of:

Research Strategy 1: Development of social development potential and capability

The objective of this research strategy is to promote the body of knowledge that will provide a strong basis for national security through social empowerment, development and advancement of the quality of life and happiness of the Thai people.

The emphasis is on researches related to the development of educational quality, self-directed learning, culture, health and hygiene, quality of life, welfare for life security, good governance, social and regional empowerment and protection, promotion of community potential through community participation as well as promotion of potentials of youth, the disadvantaged, the disabled and the elderly, and promotion of national security. This strategy comprises of 10 research strategies with expected total budget of 139,290 million baht (32%). At regional level, this strategy may focus on the research issues, strategies and planning that requires local research findings.

Research Strategy 2: Development of economic development potential and capability

The objective of this research strategy is to promote the body of knowledge that will provide a strong basis for the development of potential and capability for a balanced and sustainable economic development based on the philosophy of economic sufficiency. **The emphasis** is on researches related to the development of efficient agricultural production that includes value-added creation for agricultural, forest and fishery products, including researches on the development and management of local knowledge and wisdom to provide foundations for a sustainable development of community economy and creative economy. Other focuses are on researches for efficient development of industrial products and the service industry which includes tourism, energy development, logistics, information technology and communications. Also taken into consideration for this research strategy are: Thailand’s competitive edges within the contexts of national and international changes, relations with neighboring countries, and development of relevant body of knowledge to support transition into the ASEAN Economic Communities (AEC) on the basis of sufficiency economy philosophy and development toward commercial and public utilization of research findings. This strategy comprises of 8 research strategies with expected total budget of 152,349 million baht

(35%). At regional level, this strategy may focus on the research issues, strategies and planning that requires local research findings.

Research Strategy 3: Conservation, promotion, and development of natural resources and environmental capital

The objective of this research strategy is to promote the body of knowledge and database for efficient and systematic management and development of the natural resource and environmental capitals through local and community participation.

The emphasis is on researches related to the management of natural resources and the environment, biodiversity, conservation and sustainable utilization of natural resources through people and society participation, development of the body of knowledge on soil resources, mineral resources, water resources, forest resources, aquatic animal resources as well as researches on sustainable sharing of resource utilization particularly through meaningful public participation, researches on post natural/disaster support and rehabilitation potentials at regional and local levels. This strategy comprises of 4 research strategies with expected total budget of 34,823 million baht (8%). At regional level, this strategy may focus on the research issues, strategies and planning that requires local research findings.

Research Strategy 4: Development of innovation and research personnel potential and capability

The objective of this research strategy is to promote the country's competitive edge and self-reliance through the utilization of science, technology and other forms of knowledge on a balanced and sustainable basis. **The emphasis** is on researches related to the development of the body of knowledge and expansion of national and public wisdom as well as the promotion of the country's research potentials. This strategy comprises of 2 research strategies with expected total budget of 91,409 million baht (21%). At regional level, this strategy may focus on the research issues, strategies and planning that requires local research findings.

Research Strategy 5: Reform of the national research system for the management of knowledge, research findings, innovations, inventions, resources, and national wisdom towards their commercial and public utilization through suitable strategies that will make them extensively available to the public and civil society

The objective of this research strategy is to develop the national research reform systems and mechanisms for unity and efficiency of the country's knowledge management. **The emphasis** is on researches related to the increase of the country's

research management efficiency and efficacy. This strategy comprises of 2 research strategies with expected total budget of 17,411 million baht (4%). At regional level, this strategy may focus on the research issues, strategies and planning that requires local research findings.

In prioritizing its target research groupings the Office of the National Research Council of Thailand has taken into consideration all five of the above research strategies together with the current crises and essential research/knowledge needed for their immediate solutions and rapid national development to support Thailand's participation in the ASEAN community. **NRCT had devided its research focuses into 13 categories as follows: 1) Application of sufficiency economy, 2) National stability and promotion of good governance, 3) Educational reform and learning creation, 4) Water resources, 5) Global warming and alternative energy, 6) Sustainable Agriculture, 7) Promotion of health, disease prevention, treatment and health rehabilitation, 8) Environmental management and development of natural resources diversity, 9) Innovative and major industrial technology, 10) Tourism management, 11) The elderly society, 12) Logistic systems, and 13) Reform of the national research system.**

The Eighth National Research Policy and Strategy (2012-2016) will be implemented to support the national development strategies and will comprise of 5 research strategies and 26 sub-strategies. The expected research budgets to be provided under the Eighth National Research Policy and Strategy (2012-2016) between the 2012-2016 fiscal years will total to 435,282 million baht. The budgets will come from the government, private and local administrative organization sectors as well as other sources. These budgets will be allocated with consideration to the government budget limitations and the level of national research preparedness. There will also be emphasis on efficient use of existing research resources and research networks, reduction of overlapping research budget allocation, and participation from all parties at all levels. These measures are designed to promote the country's research potential and capability, especially in the expansion and utilization of local wisdom for commercial purpose and the use of research findings for community, local and public benefits. Increased connectivity between research findings and commercial investment will be encouraged. Research monitoring and evaluation mechanism will be established to ensure achievement or research goals at appointed time. The expected performance indices at the end of the 2016 fiscal year include: an increase in the national research expenditure (in the

government, private and local sectors) of not less than 1% of the gross national product, an increase in the ratio of private to government research investment to 1:1, an increase of the country's research personnel to 10 researchers per 10,000 population, a 20% increase in nationally registered patents compared to the 2011 figure, a 30% increase in the number of papers published in international academic journals and a doubling of the number of research findings used for community, local and public benefits from the 2011 figure.

Under the National Research Strategy (2012-2016), the research strategies over the five year period will be selected from the above five research strategies and prioritized according to the pressing needs of the national development directions. The Office of the National Research Council of Thailand will act as a central collaborating agency for the implementation of the national research policy and strategy. It will also act as a liaising body for budgetary management under the National Research Policy and Strategy for 2012-2016 fiscal years. Priority will be given to research projects that comply with the 13 target research groupings and other research projects that are in line with the research strategies specified in the National Research Policy and Strategy (2012-2016).

The research monitoring and evaluation mechanism established under the Eighth National Research Policy and Strategy (2012-2016) will ensure high quality researches based on participation from the government, private and civil sectors as well as local community. The research focus will be on the expansion of local wisdom to produce more useful research outcome for economic, social, and public use. It is also expected that there will be more connectivity between research findings and commercial undertaking with the ultimate goals of promoting people's happiness, the country's development potential and competitive edge for a balanced and sustainable development.

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

1. บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นองค์กรกลางที่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2507 และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 315 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ในการเสนอแนะนโยบายทางการวิจัยของประเทศ และตามมติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 ที่กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การวางนโยบายและแผนวิจัยส่วนรวมร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดวงเงินงบประมาณประจำปี

2. การพิจารณาโครงการและแผนงานการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานวิจัยส่วนรวม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อน เพื่อการประสานงานและประสานประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อประหยัดงบประมาณแผ่นดินที่มีอยู่จำกัด ตลอดจนการติดตามผลโครงการวิจัยและแผนงาน ทั้งนี้ ให้พิจารณาในทางที่ไม่ให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิจัยต่างๆ ไป ด้วย และให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ ถือปฏิบัติต่อไป

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงได้จัดทำนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติเพื่อให้หน่วยงานวิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานวิจัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 โดยแต่ละฉบับ แบ่งเป็นช่วงเวลา 5 ปี ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 6 อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549

ต่อมารัฐบาลได้ริเริ่มให้มีการจัดทำแผนงบประมาณในเชิงบูรณาการเพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลักดันยุทธศาสตร์เฉพาะของรัฐบาล (Agenda) และนโยบายจำเป็นเร่งด่วนของรัฐบาลที่จำเป็นต้องดำเนินงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันหลายกระทรวงและหลายกลุ่มพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดและกลุ่มจังหวัด สำหรับในด้านการวิจัยนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการรวบรวมแผนงานและงบประมาณในเชิงบูรณาการของหน่วยงานการวิจัยต่างๆ ของประเทศ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2547 ให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลาง ในการจัดทำแผนงบประมาณการวิจัยเชิงบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 และเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้มีแผนงบประมาณเชิงบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 เรื่อง ยุทธศาสตร์งานด้านการวิจัย

โดยให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการรวบรวมแผน เสนอบประมาณในเชิงบูรณาการของหน่วยงานการวิจัยต่างๆ ของประเทศ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานวิจัยแบบบูรณาการระยะปานกลาง (พ.ศ. 2548-2550) และเผยแพร่ไปยังหน่วยงานวิจัยต่างๆ เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการจัดสรรงบประมาณการวิจัยของประเทศสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ซึ่งต่อมาได้มีการดำเนินการปรับ และจัดทำเป็นแผนการวิจัยแบบบูรณาการ ประจำปี พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา โครงการวิจัยแบบบูรณาการสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2549

การจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดทำขึ้นให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาของประเทศ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เพื่อใช้เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณการวิจัยของประเทศ สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2554

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดทำแผนงานและงบประมาณเพื่อการวิจัยในเชิงบูรณาการ ตามแนวคิดในการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting) ที่เชื่อมโยงระบบการวิจัยตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบการวิจัยของประเทศปรับตัวให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของสังคมและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และส่งผลให้ งานวิจัยโดยรวมมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดทำ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน 4 ปี โดยให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของ ส่วนราชการให้สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ตลอดจนแผนงาน/โครงการที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยให้หน่วยงานในทุกภาคส่วนได้ร่วมกันพิจารณาและนำแผนงานวิจัย/โครงการวิจัยไปบรรจุในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานกลาง ได้ดำเนินการจัดทำ “นโยบายและ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยเริ่มจากการจัดทำ **ยุทธศาสตร์การวิจัยของกลุ่มจังหวัดในระดับภูมิภาค 4 ภูมิภาค** เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในพื้นที่กลุ่มจังหวัด ได้มีส่วนร่วมบูรณาการแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน หน้าที่ของหน่วยงาน และ ความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) อันจะมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณการวิจัยที่ เชื่อมโยงอย่างบูรณาการในการพัฒนาภูมิภาคต่างๆ และทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนา ประเทศโดยรวม

ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2550 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการ “**นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย**

ของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)” และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ดำเนินการเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและมอบให้หน่วยงานต่างๆ นำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 เห็นชอบ **“นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)”** และให้กระทรวงและกรมต่างๆ แต่งตั้งคณะทำงานในระดับกระทรวง ระดับกรม เพื่อให้มีการจัดทำแผนการวิจัยของหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจัดทำขึ้น ซึ่งสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ดำเนินการเผยแพร่เนื้อหาสาระ ผลักดัน บริหารและขับเคลื่อนนโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ให้หน่วยงานต่างๆ เข้าใจเนื้อหาสาระต่างๆ ของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่าง เป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมาอย่างต่อเนื่อง โดยนโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ถือเป็นนโยบายและแผนแม่บทการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 7

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ดำเนินการผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานวิจัยต่างๆ สามารถนำไป ใช้ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกัน และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีผลคุ้มค่ากับงบประมาณการวิจัยที่ได้ จัดสรรเพื่อใช้การวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดี กับหน่วยงานวิจัยต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย ถึงสาระสำคัญของนโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) และแนวทางในการดำเนินงานที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกภูมิภาคของประเทศ โดยได้มีการจัดประชุม **“ปฐมทัศน์นโยบายและ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)”** ขึ้นในส่วนกลางคือที่กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2550 รวมทั้งได้จัดให้มี **“การประชุมเผยแพร่และผลักดันนโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) สู่การปฏิบัติ”** ในแต่ละภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 เพื่อให้หน่วยงาน วิจัยต่างๆ ได้รับทราบทิศทางการวิจัยและดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ด้วย

เพื่อให้การผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) สู่การปฏิบัติดำเนินการต่อไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจึงจัดให้มี **“การประชุมระดมความคิดเรื่อง การผลักดัน นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) สู่การปฏิบัติ แบบมีส่วนร่วม”** ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดร่วมกันในการขับเคลื่อน ประสานและเชื่อมโยง 10 กลุ่มเรื่องเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) การเชื่อมโยงการวิจัยลงสู่ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการวิจัย นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติยังได้จัดประชุม **การกำหนดกลไกการบริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) สู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม** ใน 4 ภูมิภาค ของประเทศขึ้นอีกด้วย โดยมีการประชุมระดมความคิดเพื่อการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์

การวิจัยของชาติ 5 ยุทธศาสตร์กับกลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วน 10 กลุ่มเรื่องตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ จัดลำดับความสำคัญของแผนงานวิจัยตามกลุ่มเรื่องเร่งด่วนได้ประเด็นวิจัยที่ควรวิจัยเร่งด่วนเพิ่มเติม และมีการจัดประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฯ ระดับภูมิภาค (จังหวัด ส่วนราชการ เอกชน ท้องถิ่น) ในจังหวัดนำร่อง 12 จังหวัด เพื่อให้ได้แนวทางและกลไกในการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฯ ระดับภูมิภาค 4 ภูมิภาค และแนวทางมาตรการเบื้องต้นในการลงทุนวิจัยในภาคเอกชน ขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ยังได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการนำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) สู่การปฏิบัติ ด้วย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์ของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาล ตลอดจนผลการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) และผลการติดตามประเมินผลการนำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) สู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงเห็นควรปรับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงเห็นควรให้มีการปรับระยะเวลาของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ให้มีระยะเวลาถึงในปี พ.ศ. 2554 ด้วย ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2552 ได้เห็นชอบ **“นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554)”** โดยครอบคลุมกลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วน 12 กลุ่มเรื่อง ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ทั้งนี้ การดำเนินการปรับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฯ ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ยังคงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในทุกภูมิภาคและเครือข่ายภาคีการวิจัยในระดับท้องถิ่นในการกำหนดทิศทางการวิจัยของประเทศ เพื่อเสริมสร้างบทบาทภาคีการวิจัยโดยคำนึงถึงผู้ทำวิจัยและผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย และเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐซึ่งรวมถึงฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติยังได้เริ่มจัดทำนโยบายและแผนแม่บทการวิจัยของชาติในเรื่องนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) โดยเป็นการร่วมวางนโยบายและแผนแม่บทการวิจัยของชาติที่มีกรอบการจัดโครงสร้างสำหรับงานวิจัยจากทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ศึกษาทางเลือกและกำหนดภาพอนาคตของประเทศใน 20 ปีข้างหน้า เพื่อนำมาจัดกระบวนการประสานการจัดการงานวิจัยทุกภาคส่วน ให้รองรับภารกิจสู่อนาคตที่มุ่งหวัง และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้พิจารณาถึงประเด็นวิจัยที่ผ่านการศึกษา ระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดประชุมกลุ่มเฉพาะเพื่อจัดวางเป้าหมายในอีก 20 ปีข้างหน้า ซึ่งสามารถกำหนดประเด็นวิจัยเบื้องต้น 8 ประเด็น ได้แก่ (1) พลังงานฐานชีวภาพและพืชพลังงาน (2) เทคโนโลยีชีวภาพ : ระดับ

มหภาคและจุลภาค (3) การบริหารจัดการน้ำ (4) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (5) รูปแบบการจัดการงานในอนาคตของสังคมไทย (6) การบริหารรัฐกิจร่วมระหว่างรัฐบาลท้องถิ่น และกลุ่มประชาสังคม (7) ความมั่นคงของประเทศ และ (8) การใช้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ซึ่งนำการพัฒนาการประดิษฐ์คิดค้นและนวัตกรรมสู่เชิงพาณิชย์

ในการจัดทำ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย” ที่ใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2559 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและมุ่งให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประกอบกับข้อจำกัดด้านงบประมาณภาครัฐ อีกทั้งยังได้นำผลจากการติดตามประเมินนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) เบื้องต้น มาประกอบการปรับแนวทางการดำเนินงาน ดังนั้นจึงได้จัดทำ **“นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)”** ขึ้น เพื่อให้เป็นนโยบายและแผนแม่บทการวิจัยของชาติที่รองรับการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ” อย่างแท้จริง สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ประสานให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานบริหารการวิจัย หน่วยงานให้ทุนวิจัย หน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่ประจำ ภาคเอกชน ตลอดจนท้องถิ่นร่วมกันพัฒนา “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ” ให้สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาของประเทศ ความต้องการของพื้นที่ แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) รวมทั้งนโยบายรัฐบาลและนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) และนโยบายและยุทธศาสตร์หรือแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่คำนึงถึงผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย โดยจะผลักดันการวิจัยของประเทศให้ก้าวหน้าและเข้มแข็ง อีกทั้งยังจะเอื้อให้การจัดทำข้อเสนอการวิจัยเพื่อเสนอของบประมาณประจำปีตามมติคณะรัฐมนตรีในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 เป็นไปอย่างถูกต้องทิศทาง และก่อให้เกิดผลงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของประเทศได้อย่างคุ้มค่า

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ได้มีมติเห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะองค์กรกลางทางการวิจัยของประเทศ และจากการสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านการวิจัย สามารถสรุปเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก ที่จะนำไปสู่การดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับกระบวนการทัศน์ให้เห็นว่า การวิจัยสำคัญต่อการพัฒนาเป็นการลงทุนของประเทศสามารถตอบสนองการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับปรุงระบบวิจัย ปรับองค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีการบูรณาการ ตั้งแต่ระดับโครงการวิจัย บุคลากร หน่วยงานร่วมวิจัย หน่วยงานบริหารจัดการ

และหน่วยงานนโยบาย เพื่อนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์นโยบายและแผนงานวิจัยของชาติแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การกำหนดงบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างพอเพียง ทัวถึง มีการจัดสรรให้สอดคล้องกับระบบวิจัยและแผนงานมีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบงบประมาณนั้นๆ และสามารถแยกประเภทงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานตามภารกิจ สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และมีศักยภาพในการปฏิบัติงานตามภารกิจสายอาชีพ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ ที่มีคุณลักษณะและวิธีการทำงานที่อาศัยความรู้และการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมถึงการพัฒนาอาชีพนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ที่ยังขาดแคลน เพื่อให้เป็นฐานกำลังสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิจัยเพื่อเสริมพลังซึ่งกันและกัน และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างมูลค่าแก่ผลผลิตการวิจัย การกระจายความรู้ผลผลิตงานวิจัย พัฒนาตำแหน่งและบริการห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain) ของผลผลิตเพื่อให้ผลงานให้เป็นที่รับรู้โดยกว้างขวาง ให้ผู้ใช้ประโยชน์สืบค้นเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งการนำไปใช้เชิงวิชาการหรือการนำไปสร้างนวัตกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการที่ให้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ มีเอกลักษณ์ จำหน่ายแข่งขันได้ รวมถึงมีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในรูปแบบของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีการจดทะเบียนคุ้มครอง แบ่งสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม รวมถึงการปกป้องสิทธิของผู้ประดิษฐ์คิดค้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเน้นการสร้างการทำงานแบบบูรณาการด้านการวิจัยในทุกองค์ประกอบ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการวิจัยในภาพรวม เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและบูรณาการงานวิจัยอย่างเหมาะสม พอเพียงสำหรับการพัฒนาในอนาคต และเป็นไปตามระบบมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาการวิจัยแบบก้าวกระโดด โดยการรับถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ หรือรับถ่ายทอดเทคโนโลยี จากทรัพยากรชาวไทยที่มีศักยภาพในต่างประเทศ ในการพัฒนาเฉพาะด้านที่ถูกกำหนดโดยยุทธศาสตร์ให้มีความสำคัญในลำดับต้นๆ หรือที่ประเทศมีความเข้มแข็งเป็นทุน หรือเป็นฐานการผลิตขนาดใหญ่ของโลกในปัจจุบัน

ในการนำไปสู่การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และองค์กรวิจัยของประเทศ ตลอดจนภาคส่วนต่างๆ ได้พิจารณาเห็นว่าประเด็นการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศที่ควรทำการศึกษาเร่งด่วน ประกอบด้วยมิตินโยบายการวิจัย มิติสนับสนุนทุนวิจัย มิติทุนอุดหนุนการวิจัย มิติสถาบันการวิจัย มิติบุคลากรวิจัย มิติโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการวิจัย มิติมาตรฐานการวิจัย มิติการจัดการผลผลิตการวิจัย และมิติการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่พึงประสงค์ของระบบวิจัยของประเทศ คือ

1. ได้ระบบวิจัยที่มีกลไกการขับเคลื่อนที่สามารถประสานทุกภาคส่วนของระบบให้มาทำงานสอดคล้องสัมพันธ์กันได้อย่างแท้จริง เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

2. เป็นระบบวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งที่ฝังตัว (Embedded) อย่างแนบแน่นอยู่ในองค์กร และสามารถทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงให้กับประเทศ โดยอาศัยฐานความรู้

3. มีการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของระบบในลักษณะที่เป็นปัจจุบัน (Real Time) และเป็นการทำงานกันอย่างแนบแน่น สามารถเชื่อมโยงเป็นระบบเครือข่ายที่มีเอกภาพและศักยภาพเพื่อนำไปสู่การมีระบบการวิจัยของประเทศที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

4. นำไปสู่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การวิจัย ทั้งระยะสั้น ระยะยาว

ดังนั้น การขับเคลื่อนและการขยายผลการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตามนโยบายรัฐบาลดังกล่าว ประกอบกับเพื่อให้ระบบวิจัยของประเทศมีความเข้มแข็ง เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองอย่างยั่งยืนบนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความเชื่อมโยงและร่วมมือในการทำงานอย่างเข้มแข็ง และเกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นสมควรร่วมกันขับเคลื่อนและขยายผลการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสะท้อนให้เกิดการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในระบบวิจัยของประเทศกับยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ จนเกิดเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ในการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2. หลักการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

การจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) มีฐานการจัดทำจากนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) การพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค และกรอบแนวคิดบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมุ่งให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) นโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานบริหารการวิจัย หน่วยงานให้ทุนวิจัย หน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่ประจำ ภาคเอกชน ตลอดจนท้องถิ่น อันจะทำให้เกิดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยที่เป็นภาพรวมของชาติ ได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมกันพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

3. กระบวนการการพัฒนาโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

ในการพัฒนาโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) นั้น มีฐานจากนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) ซึ่งได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยมุ่งให้ยุทธศาสตร์การวิจัยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยในหน่วยงาน และในท้องถิ่น ขณะเดียวกัน ยังมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งจากหน่วยงานที่มีภารกิจประจำตามหน้าที่ (Function) หน่วยงานที่มีภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติหรือรัฐบาล (Agenda) และหน่วยงานที่มีภารกิจในพื้นที่ (Area) ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับหน่วยงานและภูมิภาคเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานวิจัยและการบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาภูมิภาคต่างๆ อันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม ประการสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มุ่งหวังให้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) นี้ เป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.1 การพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค

การพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค 4 ภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยภาคเหนือ (17 จังหวัด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (19 จังหวัด) ภาคกลาง รวมภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร (26 จังหวัด) และภาคใต้ (14 จังหวัด) ได้อิงแนวทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดตามการจัดกลุ่มจังหวัด ที่อาศัยแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งพิจารณาถึง

- ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ความเกี่ยวเนื่องทางเศรษฐกิจ การผลิต การค้าและการลงทุน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และความได้เปรียบในการแข่งขันร่วมกัน
- ยุทธศาสตร์ของการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนร่วมกันของประเทศซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างจังหวัด

จากแนวทางจัดกลุ่มจังหวัดดังกล่าว ได้มีการกำหนดพื้นที่ดำเนินการเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในทุกภูมิภาคเพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในภาพรวม โดยการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยในภูมิภาค ได้ดำเนินการตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติกำหนด ซึ่งจัดทำขึ้นในแต่ละภูมิภาคและได้มีการดำเนินการสร้างความมีส่วนร่วมในระดับภูมิภาคมาโดยตลอด

3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค

การพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การเตรียมการ เป็นการประสานการดำเนินงานและเตรียมการในด้านต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงการกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยในแต่ละภูมิภาค เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่ครอบคลุมภาพรวมของประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 : การวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) เป็นการศึกษาวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และภัยคุกคาม (Threat) ของแต่ละจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อประมวลและจัดทำเป็นภาพรวมของแต่ละภูมิภาค และนำไปสู่การจัดทำเป็นภาพรวมของประเทศ

ขั้นตอนที่ 3 : การจัดทำวิสัยทัศน์การวิจัย (Vision) พันธกิจการวิจัย (Mission) และเป้าประสงค์ด้านการวิจัย (Research Strategic Goals) เป็นการดำเนินการโดยให้ทุกฝ่ายในแต่ละภูมิภาคมีส่วนร่วม

วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นการกำหนดสภาพด้านการวิจัยที่แต่ละภูมิภาค ต้องการจะเป็นในอนาคต ตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด โดยสะท้อนถึงความมุ่งมั่นเกี่ยวกับทิศทางและจุดยืนที่ต้องการผลักดันให้เกิดขึ้นเป็นจุดหมายปลายทางร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

พันธกิจการวิจัย (Mission) เป็นการกำหนดภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่แต่ละภูมิภาคต้องดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์การวิจัยที่กำหนดไว้

เป้าประสงค์ด้านการวิจัย (Research Strategic Goals) เป้าประสงค์ด้านการวิจัยของภูมิภาคเกิดจากการกำหนดเป้าหมายการวิจัยในระดับวิสัยทัศน์ของภูมิภาค ซึ่งมุ่งแสดงเป้าหมายที่ภูมิภาคดำเนินการให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 4 : การกำหนดกลยุทธ์การวิจัย (Research Strategies) เป็นการกำหนดแนวคิดหรือวิธีการอันบ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนตัวของแต่ละภูมิภาคว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายการวิจัยที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ตลอดจนศักยภาพของภูมิภาค

ขั้นตอนที่ 5 : การกำหนดแผนงานวิจัย (Research Plan) เป็นการนำกลยุทธ์การวิจัยไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของแผนงานวิจัย ซึ่งเป็นแผนงานที่มีความสัมพันธ์หรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดองค์รวม (Holistic Ideology) เป็นการวิจัยที่ครอบคลุมการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ การวิจัยขั้นทดลองที่มีความเป็นสหสาขาวิชาการ (Multidiscipline) บูรณาการ (Integrated) และครบวงจร (Complete Set) โดยมีเป้าหมายสุดท้ายที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้

ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ แผนงานวิจัยดังกล่าวมุ่งหมายให้เป็นแผนงานวิจัยที่ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ/หรือระดับนานาชาติ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนด้วย

3.3 การพัฒนาโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

การพัฒนาโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ดำเนินการโดยบูรณาการข้อมูลจากยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค พร้อมทั้งคำนึงถึงสถานภาพปัญหาและศักยภาพของภูมิภาคและประเทศ โดยได้นำข้อคิดเห็นจากหน่วยงานต่างๆ มาปรับปรุงและนำเสนอในการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) มาพัฒนาร่างฯ ให้ครอบคลุมนโยบายตลอดจนสอดคล้องกับแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัย พร้อมกันนี้ยังให้ความสำคัญในการจัดทำ “กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น” เพื่อเน้นให้ความสำคัญของการวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการผลงานวิจัยเพื่อการแก้ปัญหาและสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ รวมทั้งได้นำผลการติดตามประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) ที่อยู่ในระหว่างดำเนินการมาประกอบการปรับปรุงการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติด้วย

ดังนั้น นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จึงเป็นการพัฒนาโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยจากฐานภารกิจเดิมที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ โดยตระหนักถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งมุ่งลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวกับงานวิจัยและก่อให้เกิดการใช้งบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงความพร้อมของประเทศ วิฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น การใช้ทรัพยากรการวิจัยและเครือข่ายภาคีการวิจัยที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสร้างความร่วมมือร่วมทุกระดับเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศ โดยเฉพาะการต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นและสาธารณะให้มากขึ้น

4. สาระสำคัญของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

นโยบายการวิจัยของชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนดไว้บนพื้นฐานความต่อเนื่องจากนโยบายการวิจัยของชาติ พ.ศ. 2551-2554 ดังนี้

1. เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สามารถเชื่อมโยงกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ความต่อเนื่องของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ รวมทั้งนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572)

โดยการวิจัยจะตอบสนองความต้องการของชุมชนและปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาประเทศ พร้อมกับดำเนินการควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ อันเป็นรากฐานอันสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ มุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งจากหน่วยงานที่มีภารกิจประจำตามหน้าที่ (Function) ภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติหรือรัฐบาล (Agenda) และภารกิจในพื้นที่ (Area) ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับหน่วยงานและภูมิภาคเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานวิจัยและการบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาภูมิภาคต่างๆ อันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

2. ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ตลอดจนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกันเสนอแนะปฏิบัติ และติดตามผล เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในทุกภาคส่วนและทุกระดับของประเทศ อีกทั้งเพื่อส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยที่มีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและตอบสนองการพัฒนาประเทศมากขึ้น

3. เน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งมีการกำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและภาวะความเสี่ยงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุข ในระดับชุมชนและระดับประเทศ ตลอดจนเชื่อมโยงสู่การนำผลการวิจัยไปสู่การลงทุนในเชิงพาณิชย์ให้มากยิ่งขึ้น

4. จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้กระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งในภูมิภาค โดยมีกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน

5. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) อย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัยและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลการวิจัย รวมทั้งติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อการวิจัยให้เป็นไปตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

6. ให้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นพื้นฐานเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนของประเทศ

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงของการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ

นโยบายการวิจัยของชาติดังกล่าวรองรับวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ คือ “ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีพันธกิจการวิจัยของชาติ คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจการวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) รวม 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

4.1 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม

เป้าประสงค์การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้ให้เป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของประเทศ โดยการสร้างความเข้มแข็งของสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและความผาสุกของประชาชน

ตัวชี้วัด :

1. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีกระบวนการวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย สร้างเสริมองค์ความรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ เพื่อก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม และก่อให้เกิดผลกระทบทางสร้างสรรค์ในด้านการพัฒนาสังคม

2. งบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1

เป้าหมาย :

1. มีจำนวนผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและเชิงสาธารณะในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ เพิ่มขึ้น

2. มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 คิดเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้น

งบประมาณที่คาดว่าจะใช้	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	รวม
ล้านบาท	16,289	23,717	28,190	32,982	38,112	139,290

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต สวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ตลอดจนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ

และการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ โดยในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ รวม 10 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์การวิจัยที่ 1 ปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน ทั้งในและนอกระบบ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 1.1 การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา
- 1.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
- 1.3 การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิตอัตลักษณ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ
- 1.4 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
- 1.6 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมั่นคงทางอารมณ์ รวมทั้งความสามารถในการบริโภคสื่อและข่าวสารอย่างชาญฉลาด

กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลาย ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 2.1 การวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2 การวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และสร้างสรรค์งานศิลป์ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
- 2.3 การวิจัยเกี่ยวกับการมีคุณธรรมและจริยธรรม และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคม
- 2.4 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

กลยุทธ์การวิจัยที่ 3 ส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคอุบัติใหม่ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและจิตใจ การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 3.1 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและส่งเสริมการดูแลสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพ

- 3.2 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข
- 3.3 การวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนในภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ
- 3.4 การวิจัยเกี่ยวกับการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี
- 3.5 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันโรคอุบัติใหม่และโรคติดต่อที่ระบาดต่อเนื่องและโรคเรื้อรังที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมและครอบครัว
- 3.6 การวิจัยเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพและเสริมสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย
- 3.7 การวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- 3.8 การวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางสาธารณสุขและระบบการบริหารจัดการด้านบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ
- 3.9 การวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัยสำหรับผู้ให้บริการสุขภาพ
- 3.10 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็ก เยาวชนและสตรี โดยเน้นในระดับครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน ชุมชน และสังคม
- 3.11 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และการปลูกฝังจิตสำนึกเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน
- 3.12 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

กลยุทธ์การวิจัยที่ 4 พัฒนาและการคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 4.1 การวิจัยเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก เพื่อสร้างองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการคุ้มครองภูมิปัญญา
- 4.2 การวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุข

กลยุทธ์การวิจัยที่ 5 พัฒนาศักยภาพทางการกีฬา ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 5.1 การวิจัยเกี่ยวกับการกีฬาเพื่อการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี
- 5.2 การวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การกีฬา
- 5.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นเลิศทางการกีฬาเพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการกีฬา

กลยุทธ์การวิจัยที่ 6 พัฒนาขีดสมรรถนะ และศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และการบริหารรัฐกิจ บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 6.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชน
- 6.2 การวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย ระบบงานยุติธรรมของประเทศ และกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย
- 6.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตและการประพฤติมิชอบของภาคราชการ ภาคเอกชน และนักการเมือง
- 6.4 การวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและการบริหารรัฐกิจที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล
- 6.5 การวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงกลไกและกฎระเบียบภาครัฐเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6.6 การวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาครัฐกับเอกชนต่อการส่งเสริมภาคการเกษตร การผลิต การบริการ และการค้า
- 6.7 การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐ

กลยุทธ์การวิจัยที่ 7 จัดการปัญหาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน และปัญหาผู้มีอิทธิพล ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 7.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายบริหารจัดการปัญหาเสพติด
- 7.2 การวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 7.3 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยใช้มาตรการทางสังคม และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

กลยุทธ์การวิจัยที่ 8 ส่งเสริมความเข้มแข็งและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 8.1 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่น กระบวนการและกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาระเบียบชุมชน
- 8.2 การวิจัยเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต
- 8.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบกลไกการบริหารท้องถิ่น เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและความมั่นคงในการบริหารและเสริมสมรรถนะการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้การเปลี่ยนแปลง
- 8.4 การวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการออมและการสร้างหลักประกันรายได้ ตลอดจนความมั่นคงในครัวเรือน
- 8.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุ
- 8.6 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านประชาสังคม และการจัดการความรู้เพื่อขจัดความยากจนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม

- 8.7 การวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมของสังคมไทยอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์
- 8.8 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าบริการทางเพศ
- 8.9 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการว่างงาน ตลอดจนการจัดการงานและอาชีพ
- 8.10 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของแรงงานและการส่งเสริมทักษะทรัพยากรบุคคลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 8.11 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการองค์กรของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร ในระดับชุมชน ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ตลอดจนการสร้างการยอมรับในอาชีพเกษตรกรให้ดำรงอยู่
- 8.12 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการผังเมือง การจัดการชุมชนชนบท ชุมชนห่างไกล และการเชื่อมโยงการพัฒนาและความเจริญระหว่างจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน
- 8.13 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และแนวทางการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 8.14 การวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มคน โดยเฉพาะเยาวชน ผู้พิการและผู้สูงอายุ ให้มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ
- 8.15 การวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายด้านประชากรอย่างเหมาะสม

กลยุทธ์การวิจัยที่ 9 เสริมสร้างความมั่นคงและการป้องกันประเทศ และบูรณาการการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม การเมือง และความไม่เท่าเทียมในสังคม ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 9.1 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจและความเป็นธรรมกับชุมชนในการพัฒนาพื้นที่แบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการความขัดแย้ง ลดความเหลื่อมล้ำเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทย
- 9.2 การวิจัยเกี่ยวกับหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” คุณภาพชีวิตและสังคม การสร้างความปรองดอง การสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนและในประเทศ
- 9.3 การวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศ และการจัดการชายแดน
- 9.4 การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการและผลกระทบอันเนื่องมาจากผู้ลี้ภัยเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว และแรงงานต่างถิ่น
- 9.5 การวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพและประสิทธิภาพงานการข่าวและการประชาสัมพันธ์ภาครัฐและภาคเอกชน
- 9.6 การวิจัยเกี่ยวกับการยืดอายุการใช้งาน การผลิตและสร้างชิ้นส่วนอะไหล่ยุทโธปกรณ์ทดแทนการจัดหาจากต่างประเทศ

9.7 การวิจัยเกี่ยวกับหลักการและหลักนิยามเพื่อการใช้กำลังในการรักษาความมั่นคงและป้องกันประเทศในสถานการณ์ต่างๆ

9.8 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาแสนยานุภาพด้านต่างๆของประเทศ เช่น การพัฒนายุทธโศปกรณ์ เป็นต้น

9.9 การวิจัยเกี่ยวกับการดูแลรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทางบกทางทะเล และทางอากาศ

9.10 การวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อความมั่นคง

9.11 การวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายเพื่อการปกป้องและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางบกและทางทะเล และเพื่อรองรับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ทางบกและทะเล

9.12 การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการประกาศเขตพื้นที่แหลมทับหรือทับซ้อนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์การวิจัยที่ 10 วิจัยเพื่อการปฏิรูปประเทศไทยให้มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

10.1 การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไทย

10.2 การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อวางระบบการบริหารประเทศให้มีเสถียรภาพประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ในแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

10.3 การวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Connectivity) เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

4.2 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

เป้าประสงค์การวิจัย : สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นธรรมอย่างสร้างสรรค์ สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัด : 1. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีกระบวนการวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย สร้างเสริมองค์ความรู้ และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดผลกระทบทางสร้างสรรค์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

2. งบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2

เป้าหมาย

- : 1. มีจำนวนผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสาธารณะในระดับชุมชนท้องถิ่น และระดับประเทศ เพิ่มขึ้น
- 2. มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 คิดเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้น

งบประมาณที่คาดว่าจะใช้	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	รวม
ล้านบาท	17,816	25,941	30,833	36,074	41,685	152,349

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้ และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศ ภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างองค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) โดยดำเนินการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ โดยในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญในเรื่องต่าง ๆ รวม 8 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์การวิจัยที่ 1 สร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและการพึ่งพาตนเองของสินค้าเกษตร ประกอบด้วยแผนงานวิจัยดังนี้

1.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าว (รวมถึงข้าวพื้นเมือง) ยางพารา ข้าวโพด ปาล์มน้ำมัน อ้อย มันสำปะหลัง พืชผัก ผลไม้ และไม้ดอกไม้ประดับ

1.2 การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับปศุสัตว์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สุกร โคเนื้อ ไก่เนื้อ สัตว์ปีก และแพะ

1.3 การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง

1.4 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการเก็บเกี่ยว ผลผลิตทางการเกษตร

1.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานด้านการผลิตและผลิตภัณฑ์ ด้านการเกษตร

1.6 การวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาหารปลอดภัย

1.7 การวิจัยเกี่ยวกับอาหารไทย และการพัฒนาศักยภาพของอาหารไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจระหว่างประเทศและผลักดันสู่การเป็นครัวของโลก

1.8 การวิจัยเกี่ยวกับการผลิตเกษตรอินทรีย์

1.9 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีการตรวจสอบคุณภาพอาหารอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร

1.10 การวิจัยเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลผลิตการเกษตรหลังการเก็บเกี่ยว

1.11 การวิจัยเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพและการจัดการผลผลิตการเกษตร เพื่อการส่งออก

1.12 การวิจัยเกี่ยวกับไม้โตเร็วและไม่ยืนต้นในระบบฟาร์มเพื่อพัฒนาเป็น พืชเศรษฐกิจใหม่

1.13 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและ ผลิตภัณฑ์ด้านความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) รวมทั้งความปลอดภัยของภาชนะและ วัสดุสัมผัสอาหาร

1.14 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพของการเป็นฐานความมั่นคง ด้านอาหาร (Food Security)

1.15 การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบชลประทานที่เหมาะสมใน พื้นที่และการใช้น้ำชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.16 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาน้ำใต้ดินมาใช้เพื่อการเกษตร อุปโภคและ บริโภค

1.17 การวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ไทยกับต่างประเทศ

1.18 การวิจัยเกี่ยวกับมาตรการสงวนรักษาพื้นที่ที่เหมาะสมทางการเกษตร อย่างยั่งยืนเพื่อเพิ่มแนวทางปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศจากการรุกรานของกิจกรรมเมือง

กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 พัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

- 2.2 การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- 2.3 การวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และสินค้าของท้องถิ่น
- 2.4 การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการผลิตและการตลาดสินค้าในระดับชุมชนที่เหมาะสม โดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
- 2.6 การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเครือข่าย (Cluster) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ
- 2.7 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise - SME)

กลยุทธ์การวิจัยที่ 3 พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 3.1 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมเป้าหมาย
- 3.2 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพของการเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรม
- 3.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวัตถุดิบในประเทศและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตและการตลาด
- 3.4 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพด้านอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศ
- 3.5 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพเครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการทางการเกษตรสำหรับประเทศไทย
- 3.6 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างตลาดภายในประเทศ
- 3.7 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการนิคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนา เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในอนาคต
- 3.8 การวิจัยเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์การวิจัยที่ 4 พัฒนาศักยภาพระดับคุณภาพบริการในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 4.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมชาติ

- 4.2 การวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตาม
อัตลักษณ์ของท้องถิ่น
- 4.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อการจัดการ
ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง
- 4.4 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
ที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างรายได้และการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4.6 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 4.7 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงการสร้างคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม
- 4.8 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์
- 4.9 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
ทางทะเล
- 4.10 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพ
- 4.11 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
เชิงเกษตร ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมด้านการเกษตรและอาหาร
- 4.12 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
เชิงประวัติศาสตร์
- 4.13 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว
ที่เชื่อมโยงกับการจัดการประชุมและการจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ (MICE Tourism - Meeting
Intensive Convention Exhibition Tourism)

**กลยุทธ์การวิจัยที่ 5 พัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานชีวภาพและ
พลังงานทางเลือกอื่น** ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

- 5.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิต
พลังงานชีวภาพและพลังงานทางเลือกอื่น รวมทั้งการกำหนดเขตการผลิต (Zoning) พืชพลังงาน
- 5.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานชีวภาพ
- 5.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานทางเลือกอื่น
- 5.4 การวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและการประหยัดการใช้พลังงาน
ประเภทต่างๆ แบบมีส่วนร่วม
- 5.5 การวิจัยเกี่ยวกับพลังงานทดแทนในภาคการขนส่ง เพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการขนส่งทุกประเภท
- 5.6 การวิจัยเกี่ยวกับความมั่นคงทางพลังงาน

5.7 การวิจัยเกี่ยวกับแผนพัฒนาและจัดการพลังงานที่ตอบสนองต่อ
สนธิสัญญาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ

**กลยุทธ์การวิจัยที่ 6 ยกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้
บริการด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสาธารณะที่มีคุณภาพ** ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

6.1 การวิจัยเกี่ยวกับการยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการด้านโลจิสติกส์
และการขนส่งสาธารณะ

6.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพระบบขนส่ง
ผู้โดยสารทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

6.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านโลจิสติกส์
และการขนส่งสาธารณะ

6.4 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านโลจิสติกส์
และการขนส่งสาธารณะ

6.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโครงข่ายคมนาคม และการเชื่อมโยง
การคมนาคมขนส่งระหว่างภูมิภาคของไทยและระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN
Connectivity)

6.6 การวิจัยเกี่ยวกับระบบการจัดส่งและกระจายสินค้าที่มีมาตรฐาน
และการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการขนส่งผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ

6.7 การวิจัยเกี่ยวกับความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของวิธีการขนส่งต่าง ๆ

6.8 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการขนส่งระบบรางของประเทศ

6.9 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการขนส่งทางน้ำในประเทศ โดยครอบคลุม
ถึงด้านกายภาพ ชลศาสตร์ และอุทกวิทยา

**กลยุทธ์การวิจัยที่ 7 เพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของประเทศด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร** ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

7.1 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพขีดความ
สามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

7.2 การวิจัยเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง
หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้ให้บริการ

7.3 การวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชุมชน เพื่อผู้ด้อยโอกาส
และเพื่อความมั่นคงของประเทศ

7.4 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
เพื่อการแข่งขันและลดต้นทุน รวมทั้งรองรับนโยบายเสรีทางการค้า

7.5 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุปกรณ์โทรคมนาคมและ
เทคโนโลยีสารสนเทศ

7.6 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างศักยภาพและขีดความสามารถทางอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์

7.7 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายหรือแก้ไขปัญหาต่ออุปกรณ์หรือเครื่องมือในระบบการสื่อสาร ทั้งภาคพื้นดิน มหาสมุทร และอวกาศ

กลยุทธ์การวิจัยที่ 8 พัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

8.1 การวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางการเงินและแนวทางการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากวิกฤตการเงิน

8.2 การวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้า ข้อตกลงการค้าเสรี และการเชื่อมอาเซียนสู่สากล

8.3 การวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศเชิงรุกและสร้างสรรค์

8.4 การวิจัยเกี่ยวกับการค้าชายแดนในภูมิภาคต่างๆ

8.5 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพและการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

8.6 การวิจัยเกี่ยวกับระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor) ของอนุภูมิภาคที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

8.7 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันตก (Western Seaboard)

8.8 การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและกลไกที่เหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และการพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC)

8.9 การวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมของการรับการแข่งขันจากข้อตกลงระหว่างประเทศ และการเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับประเทศ

8.10 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างศักยภาพการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคด้านสุขภาพ (Health Hub) ด้านการแพทย์ (Medical Hub) ด้านการศึกษา (Education Hub) และด้านการบำรุงรักษาเครื่องบิน (Aeronautic Maintenance Hub) และด้านอื่นๆ ที่มีศักยภาพในอนาคต

8.11 การวิจัยเกี่ยวกับนโยบายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองระหว่างประเทศที่เหมาะสม

8.12 การวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อสร้างศักยภาพของประเทศในเวทีนานาชาติและสร้างอำนาจต่อรองให้กับประเทศ

4.3 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์การวิจัย : พัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูล เพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด :

1. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีกระบวนการวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย พัฒนาองค์ความรู้ และก่อให้เกิดผลกระทบทางสร้างสรรค์ในด้านการพัฒนาประเทศ

2. งบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3

เป้าหมาย :

1. มีจำนวนผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสาธารณสุข รวมทั้งการฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนและระดับประเทศ คิดเป็นสัดส่วนของงบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐทั้งหมดเพิ่มขึ้น

2. มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 เพิ่มขึ้น

งบประมาณที่คาดว่าจะใช้	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	รวม
ล้านบาท	4,072	5,929	7,047	8,245	9,528	34,823

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมถึงการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Meaningful Public Participation) และการวิจัยที่เกี่ยวกับการรองรับและฟื้นฟูหลังภัยธรรมชาติและภัยพิบัติในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ รวม 4 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์การวิจัยที่ 1 บริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

1.3 การวิจัยเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างคุณค่า (Value Creation) ของผลผลิตและทรัพยากรธรรมชาติ

1.4 การวิจัยเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหาการกีดกันทางการค้าและมาตรการอื่นๆ ระหว่างประเทศ

1.5 การวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศกับการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรทางการเกษตร ประมง และชายฝั่ง

1.6 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.7 การวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ที่สำคัญและมีความเปราะบางเชิงนิเวศ รวมทั้งการกักตุนคาร์บอน

1.8 การวิจัยเพื่อฟื้นฟูและเพิ่มความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน ป่าพรุ และทรัพยากรชายฝั่ง และการจัดการไฟป่า

1.9 การวิจัยเกี่ยวกับมลพิษ การจัดการมลพิษ และผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากมลพิษ รวมทั้งการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมและของชุมชน โดยเฉพาะการบริหารจัดการขยะในเมืองและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.10 การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน การสร้างเครือข่ายชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.11 การวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์พืชและการเพิ่มจำนวนสัตว์หรือสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์

1.12 การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดินและทรัพยากรธรณี ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 การวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรดินและวิทยาศาสตร์ทางดิน

2.2 การวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพและการบำรุงฟื้นฟูทรัพยากรดินให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์

2.3 การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม

2.4 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรธรณี

2.6 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับทางสังคมศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด

กลยุทธ์การวิจัยที่ 3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการและสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำของประเทศ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

3.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและพื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

3.2 การวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนและฝาย

3.3 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในเชิงบูรณาการศาสตร์ทางอุทกนิยามวิทยา อุทกวิทยาและชลศาสตร์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.4 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการบูรณาการระหว่างน้ำใต้ดินและน้ำผิวดินในการจัดการน้ำ

กลยุทธ์การวิจัยที่ 4 สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติจากธรรมชาติและอุตสาหกรรม รวมทั้งระบบบริหารจัดการน้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

4.1 การวิจัยเกี่ยวกับภัยพิบัติจากธรรมชาติ การสร้างองค์ความรู้และการป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติ และผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติธรรมชาติ

4.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบการพยากรณ์เตือนภัยและระบบการเฝ้าระวังเกี่ยวกับอุบัติเหตุทางธรรมชาติ

4.3 การวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและเกี่ยวข้องในพื้นที่ที่มีความเปราะบางหรือเสี่ยงต่อภัยพิบัติอันเกิดจากเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.4 การวิจัยเกี่ยวกับภัยพิบัติจากอุตสาหกรรมและสร้างองค์ความรู้และการป้องกันภัยจากอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology) และเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Technology / Green Technology)

4.5 การวิจัยเกี่ยวกับการรองรับสถานการณ์และการฟื้นฟูที่เหมาะสมเมื่อเกิดสาธารณภัย และภายหลังการเกิดภัยธรรมชาติและภัยพิบัติ

4.6 การวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของบุคลากรด้านสุขภาพในการจัดการและการฟื้นฟู เมื่อเกิดพิบัติภัยและสาธารณภัย

4.7 การวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพกาย จิต สังคมและจิตวิญญาณของผู้ประสบภัยพิบัติและสาธารณภัย

4.8 การวิจัยเกี่ยวกับการดูแลและฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติและสาธารณภัย

4.9 การวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรับสถานการณ์ภัยพิบัติและสาธารณภัย

4.4 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย

เป้าประสงค์การวิจัย : พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ อย่างสมดุลและเหมาะสม

- ตัวชี้วัด :**
1. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีกระบวนการวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย สร้างเสริมองค์ความรู้ ทั้งการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ อันก่อให้เกิดผลกระทบทางสร้างสรรค์ ในด้านการพัฒนาประเทศ
 2. งบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4

- เป้าหมาย :**
1. มีจำนวนผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสาธารณสุข ในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ เพิ่มขึ้น
 2. มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 คิดเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้น

งบประมาณที่คาดว่าจะใช้	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	รวม
ล้านบาท	10,690	15,564	18,500	21,644	25,011	91,409

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศและสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ โดยในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ รวม 2 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์การวิจัยที่ 1 พัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมสู่เชิงพาณิชย์รวมทั้งองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในวิทยาการต่างๆ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์และองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ วัสดุศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นาโนเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข สัตว์ทดลองและวิธีการอื่นเพื่อทดแทนการใช้สัตว์ เทคโนโลยีด้านอวกาศโทรคมนาคม เป็นต้น

1.2 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์และองค์ความรู้ใหม่ทางสังคมศาสตร์

1.3 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาการอื่นๆ

1.4 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้จากการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและของประเทศด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและเพื่อการพึ่งพาตนเอง

1.5 การวิจัยเกี่ยวกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาวัตกรรมและองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมที่เหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่นด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์

1.6 การวิจัยในเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ภาคการผลิตและเศรษฐกิจ

1.7 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ด้านเทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology) และเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Technology / Green Technology)

1.8 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชีวสารสนเทศ (Bioinformatics) ภูมิสารสนเทศ (Geoinformatics) และวิทยาการปัญญา (Cognitive Science) เพื่อการแข่งขันและรองรับนโยบายเขตการค้าเสรี

1.9 การวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการทหาร

กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 สร้างศักยภาพและความสามารถของทรัพยากรบุคคลทางการวิจัยในวิทยาการต่างๆ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 การวิจัยเกี่ยวกับความต้องการนักวิจัยในวิทยาการสาขาต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชน และการพัฒนาแผนความต้องการกำลังคนด้านการวิจัยของประเทศ

2.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักวิจัยรุ่นใหม่ นักวิจัย และนักบริหารการวิจัยให้มีมาตรฐานของวิชาชีพ ในวิทยาการต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนนักวิจัยในชุมชนท้องถิ่นในภาคประชาชน ที่ควรเน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ รวมถึงมีช่องทางความก้าวหน้าของอาชีพนักวิจัย

2.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ช่วยนักวิจัยในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

4.5 ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ เพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

เป้าประสงค์การวิจัย : พัฒนาระบบและกลไกการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อบริหารจัดการความรู้ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

- ตัวชี้วัด :**
1. จำนวนโครงการวิจัยที่จะสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ
 2. งบประมาณการวิจัยที่จัดสรรให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5
 3. สัดส่วนงบประมาณเพื่อการวิจัยระหว่างภาครัฐและเอกชน 1: 1

- เป้าหมาย :**
1. โครงการวิจัยที่จะสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะเป็นร้อยละ 80 ของโครงการวิจัยทั้งหมด โดยให้ภาคประชาสังคมมีบทบาทในการวิจัยด้วยตนเอง
 2. มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 เป็นร้อยละ 30 ของงบประมาณการวิจัย
 3. สัดส่วนงบประมาณเพื่อการวิจัยระหว่างภาครัฐและเอกชน 1 : 1 เป็น 50% ของงบประมาณการวิจัย

งบประมาณที่คาดว่าจะใช้	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	รวม
ล้านบาท	2,036	2,965	3,524	4,123	4,764	17,411

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ โดยในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ รวม 2 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์การวิจัยที่ 1 วิจัยเพื่อการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารการวิจัยของประเทศในแต่ระบบ ได้แก่ ระบบนโยบายการวิจัย ระบบสนับสนุนทุนวิจัย ระบบทุนอุดหนุนการวิจัยซึ่งครอบคลุมระบบการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยของประเทศ ระบบสถาบันการวิจัย ระบบบุคลากรวิจัย ระบบโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการวิจัย ระบบมาตรฐานการวิจัย ระบบการจัดการผลผลิตการวิจัย และระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

1.2 การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ ส่งการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ การใช้ประโยชน์โดยชุมชน ท้องถิ่น และสาธารณะ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

1.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัย (Research Network) เพื่อเสริมรอยต่อที่ขาดหาย (Missing Links) ของห่วงโซ่คุณค่าการวิจัย (Research Value Chain)

1.4 การวิจัยเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการวิจัยในภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

1.5 การวิจัยเกี่ยวกับระบบการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนในต่างประเทศ มาลงทุนวิจัยในประเทศ

1.6 การวิจัยเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองสิทธิประโยชน์และทรัพย์สินทางปัญญา และแนวทางการผลักดันสู่การสร้างทรัพย์สินทางปัญญา

1.7 การวิจัยเกี่ยวกับระบบทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์ การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์และสาธารณะ

1.8 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อสร้างความพร้อมและสร้างขีดความสามารถของประเทศ

1.9 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศงานวิจัยและระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารการวิจัยของประเทศ

1.10 การวิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาการสาขาต่างๆ ของประชาชน ตลอดจนการเข้าถึงองค์ความรู้ในประเทศและจากต่างประเทศ

1.11 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรวิจัยระดับชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยในระดับภูมิภาค

1.12 การวิจัยเกี่ยวกับระบบการบริหารการวิจัยในระดับภูมิภาค

1.13 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ คุณค่าทางภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ทางศิลปะ วัฒนธรรม ทัศนกรรม และความหลากหลายของกลุ่มคน สร้างมูลค่าสู่การตลาด ด้วยกระบวนการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ

1.14 การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้สู่การสื่อสารระดับชุมชน
ฐานราก ด้วยภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การจัดการอย่างเหมาะสม

1.15 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากลไกการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย
ที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเอกชน รวมทั้งต่างประเทศ

1.16 การวิจัยเกี่ยวกับนโยบายทางภาษีและการปฏิรูประบบกฎหมาย
ให้เอื้อต่อการประกอบการและการส่งเสริมการลงทุนวิจัยพัฒนาของภาคเอกชน

**กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 วิเคราะห์และประเมินผลเพื่อการพัฒนาศักยภาพ
และความสามารถด้านการวิจัยของประเทศที่มีประสิทธิภาพ** ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 การวิจัยเกี่ยวกับระบบการวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อการพัฒนา
ศักยภาพและความสามารถด้านการวิจัยของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานการวิจัยของประเทศ

2.3 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาดัชนีด้านการวิจัยที่เหมาะสมแก่การ
พัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและการพัฒนาประเทศ

5. กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น

จาก 5 ยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าว เมื่อพิจารณาความสำคัญกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น
โดยคำนึงถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้ เพื่อเร่งแก้ไขปัญหา
และนำไปสู่การเสริมสร้างและการพัฒนาประเทศโดยเร็ว ประการสำคัญ เพื่อบริการเข้าสู่
ประชาคมอาเซียน ซึ่งในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในกลุ่มเรื่องที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัย
ในพื้นที่ด้วย ดังนั้น จึงกำหนด **กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น 13 กลุ่มเรื่อง** และคาดว่าจะใช้
งบประมาณเพื่อการวิจัยปีละ ประมาณ 40,700 ล้านบาท ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกของชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง การนำ
แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาวัฒนธรรมและองค์ความรู้ ควบคู่ไปกับการประยุกต์
ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ขจัดความยากจน
และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งการต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์
และสาธารณะ ตลอดจนการจัดการงานและอาชีพในอนาคตของสังคมไทย

เป้าประสงค์ : สังคมมีความเข้มแข็ง ลดปัญหาความยากจน ลดปัญหาการว่างงาน
ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 3,600 ล้านบาท

2. ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไทย การปฏิรูปการเมืองทุกระดับ ความมั่นคงของรัฐ และความมั่นคงของมนุษย์ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม รัฐสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาสถานการณ์ชายแดนและการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการด้านความมั่นคง รวมทั้งการบริหารรัฐกิจร่วมระหว่างรัฐบาล ท้องถิ่น และกลุ่มประชาสังคม

เป้าประสงค์ : เกิดความมั่นคงในประเทศ เกิดความปรองดอง มีความสมานฉันท์ และเป็นธรรมในสังคม ประชาชนมีความผาสุก

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 4,500 ล้านบาท

3. การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้

การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา การจัดการศึกษา และรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เป้าประสงค์ : ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของประเทศ อันนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของสังคมฐานความรู้ในทุกระดับ และสร้างความพร้อมของประเทศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 2,700 ล้านบาท

4. การจัดการทรัพยากรน้ำ

การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ทั้งในและนอกระบบชลประทานของประเทศ ตลอดจนทรัพยากรน้ำระหว่างประเทศ ให้มีประสิทธิภาพและประหยัด รวมทั้งการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบต่าง ๆ ต่อการจัดการทรัพยากรน้ำในอนาคต รวมไปถึงข้อตกลงระหว่างประเทศ

เป้าประสงค์ : มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนและคุณภาพที่ดีของสิ่งแวดล้อม

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 1,900 ล้านบาท

5. ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก

การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทน พลังงานชีวภาพ พืชพลังงาน และพลังงานทางเลือก ที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่า ประหยัด มีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนข้อตกลงระหว่างประเทศและสนธิสัญญาต่างๆ

เป้าประสงค์ : สังคมมีความรู้และมีจิตสำนึกเกี่ยวกับผลกระทบอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศและการใช้พลังงานอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการประหยัดเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าพลังงาน ลดการขาดแคลนพลังงาน และลดมลพิษจากการใช้พลังงานรวมทั้งลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของประเทศ

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 2,000 ล้านบาท

6. เกษตรเพื่อความยั่งยืน

การวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและเพิ่มผลผลิตการผลิต เพื่อพัฒนาศักยภาพการส่งออกในกลุ่มสินค้าที่สร้างรายได้หลักจากการส่งออกและสร้างรายได้ให้กับชุมชน การวิจัยเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น และสาธารณะ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ มาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ ความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) และความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security)

เป้าประสงค์ : เพิ่มมูลค่าสินค้าและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน สร้างรายได้ให้กับประเทศ ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และสามารถสร้างให้เกิดอำนาจการต่อรองให้กับประเทศได้

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 6,900 ล้านบาท

7. การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพ

การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ระบบการบริหารจัดการด้านบริการสาธารณสุข ประสิทธิภาพการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การติดเชื้อ วิทยาการใหม่ทางสาธารณสุข การพึ่งพาตนเองและเสริมสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพในกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมถึงการวิจัยด้านการแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก และการวิจัยเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ

เป้าประสงค์ : คุณภาพชีวิตของประชาชนและระบบการจัดการสาธารณสุขดีขึ้น และมีความมั่นคงด้านสุขภาพของประเทศ

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 4,500 ล้านบาท

8. การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ และการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน การเชื่อมต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ และการเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ : มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนและสังคม มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมบนฐานความรู้

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 1,800 ล้านบาท

9. เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม

การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีที่สำคัญสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมทุกระดับเช่น กลุ่มธุรกิจ ขนาดกลาง ขนาดย่อม รวมไปถึงขนาดใหญ่ รวมทั้งอุตสาหกรรม Eco-Industry การวิจัยเพื่อเป็นการขึ้นนำการพัฒนาการประดิษฐ์คิดค้นและนวัตกรรมสู่เชิงพาณิชย์ รวมทั้งการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ : เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเทคโนโลยีที่นำไปสู่การพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่สนับสนุนภาคการผลิต ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 4,500 ล้านบาท

10. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับประชาคมอาเซียน

เป้าประสงค์ : สร้างคุณค่าจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างรายได้ให้กับชุมชน เพิ่มรายได้ให้กับประเทศ และนำไปสู่การสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 2,700 ล้านบาท

11. สังคมผู้สูงอายุ

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ การพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุและการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว/ชุมชน การพัฒนารูปแบบสถานดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมในบริบทสังคม วัฒนธรรมไทย ระบบและมาตรการส่งเสริมดูแล การจัดการ สวัสดิภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในสถาบันสังคมและชุมชน การนำศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาประเทศและภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สังคม

เป้าประสงค์ : ผู้สูงอายุมีศักยภาพที่พัฒนาขึ้นเพื่อสร้างคุณค่าให้กับสังคมตลอดจนมีสวัสดิการและสวัสดิภาพต่างๆ ในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 1,300 ล้านบาท

12. ระบบโลจิสติกส์

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์อย่างบูรณาการทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาประสิทธิภาพและมาตรการให้บริการด้านโลจิสติกส์ การพัฒนาบุคลากรด้านโลจิสติกส์ และระบบบริหารจัดการขนส่งที่เหมาะสมรวมทั้งการเชื่อมโยงระบบขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาคและเครือข่ายคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ความมั่นคง ตลอดจนส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าประสงค์ : ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 2,700 ล้านบาท

13. การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในมิติต่างๆ เช่น นโยบายการวิจัย งบประมาณการวิจัย ประเด็นการวิจัย สถาบันวิจัย บุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการวิจัย มาตรฐานการวิจัย การจัดการผลผลิตการวิจัย ฐานข้อมูลการวิจัย การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องในระบบวิจัย ซึ่งรวมถึงผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย การติดตามและประเมินผล กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิจัยเพื่อปรับปรุงกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และบุคลากรวิจัยสามารถให้บริการวิจัยและพัฒนา ถ่ายทอดเทคโนโลยี และแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับภาคเอกชน ชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจต่างๆ และอื่นๆ ทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค รวมทั้งการวิจัยด้านการตลาดต่างประเทศ ระบบทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเป็น

พื้นฐานอันมั่นคงในการพัฒนาประเทศสู่สังคมฐานปัญญา (Wisdom-Based Society) และนำไปสู่สังคมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy and Society) โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงการนำองค์ความรู้จากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- เป้าประสงค์** :
1. มีระบบการวิจัยของประเทศที่เข้มแข็ง มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพที่มีกลไกการขับเคลื่อนที่สามารถประสานทุกภาคส่วนของระบบให้มาทำงานสอดคล้องสัมพันธ์กันได้อย่างแท้จริง เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
 2. มีระบบวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งที่ฝังตัว (Embedded) อย่างแนบแน่นอยู่ในองค์กร และสามารถทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงให้กับประเทศโดยอาศัยฐานความรู้
 3. เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม โดยให้มีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างขีดความสามารถของประเทศและก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ทุกระดับ
 4. มีการเชื่อมโยงเพื่อการนำผลการวิจัยไปสู่การลงทุนในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น
 5. นำไปสู่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การวิจัย ทั้งระยะสั้น ระยะยาว

ประมาณการงบประมาณ : คาดว่าจะใช้ปีละ 1,600 ล้านบาท

6. งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ดำเนินการตามนโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

ในการผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะคำนึงความพร้อมของประเทศ สภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากวิกฤตการเงินที่ทั่วโลกต้องเผชิญอยู่ การใช้ทรัพยากรการวิจัยและเครือข่ายภาคีการวิจัยที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพการเน้นการบริหารจัดการงบประมาณวิจัยอย่างประหยัดภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยมุ่งลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวกับงานวิจัยและมุ่งก่อให้เกิดการใช้งบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างความมีส่วนร่วมทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และสาธารณะ ตลอดจนการเชื่อมโยงเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การลงทุนเชิงพาณิชย์ให้มาก

ยิ่งขึ้น ซึ่งในการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนั้น จะต้องระดมทรัพยากรการวิจัยและงบประมาณการวิจัยจากภาครัฐ จากภาคเอกชน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงงบประมาณเพื่อการวิจัยจากแหล่งทุนวิจัยอื่น เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งประมาณการว่างบประมาณที่คาดว่าจะใช้ ดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จากทุกภาคส่วน จะเป็นงบประมาณรวมทั้งสิ้น 435,282 ล้านบาท ดังนี้

ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ	กลยุทธ์การวิจัย	งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ (ล้านบาท)					
		2555	2556	2557	2558	2559	รวม
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 : การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางสังคม	10	16,289	23,717	28,190	32,982	38,112	139,290
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 : การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	8	17,816	25,941	30,833	36,074	41,685	152,349
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 : การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4	4,072	5,929	7,047	8,245	9,528	34,823
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 : การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย	2	10,690	15,564	18,500	21,644	25,011	91,409
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 : การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย	2	2,036	2,965	3,524	4,123	4,764	17,411
รวม	26	50,904	74,116	88,093	103,068	119,101	435,282

ตารางที่ 1 สรุบบงบประมาณที่คาดว่าจะใช้ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จำแนกตามปีงบประมาณ

ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ	กลยุทธการวิจัย	แผนงานวิจัย	งบประมาณที่คาดว่าจะใช้	
			(ล้านบาท)	สัดส่วน (%)
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 : การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางสังคม	10	67	139,290	32
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 : การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	8	81	152,349	35
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 : การอนุรักษ์ เสริมสร้างและพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4	31	34,823	8
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 : การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย	2	12	91,409	21
ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 : การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย	2	19	17,411	4
รวม	26	210	435,282	100

ตารางที่ 2 สรุปงบประมาณที่คาดว่าจะใช้ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัย

7. ดัชนีชี้วัดที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

ในการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) นี้ คาดว่าเมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ.2559 จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นดัชนีชี้วัดในเรื่องต่างๆ ดังนี้

7.1 ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยของประเทศ คาดว่าจะมีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ

7.2 การลงทุนด้านการวิจัยของภาคเอกชน คาดว่าจะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนด้านการวิจัยในภาคเอกชน ในสัดส่วนที่เท่ากันกับการลงทุนด้านการวิจัยภาครัฐ (1:1)

7.3 บุคลากรทางการวิจัยของประเทศ คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 10 คนต่อประชากร 10,000 คน

7.4 สิทธิบัตรที่จดในประเทศ คาดว่าจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2554

7.5 จำนวนผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการในระดับสากล คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2554

7.6 ผลงานวิจัยต่อยอดเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยในระดับชุมชน ท้องถิ่น และสาธารณะ คาดว่าจะเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

8. การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัย การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัย การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดการบริหารไว้ดังนี้

8.1 การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยในภาพรวม

ในการดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ที่ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งกำกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงผลสัมฤทธิ์ในแต่ละยุทธศาสตร์ให้เกิดเป็นผลสำเร็จในภาพรวมของด้านต่างๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนด้านการบริหารจัดการความรู้ โดยกำหนดกลไกการสร้างความมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชนท้องถิ่นในการวิจัย โดยมีจุดเน้นการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและภาวะความเสี่ยงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณะ ในระดับชุมชนและระดับประเทศ ตลอดจนเชื่อมโยงสู่การนำผลการวิจัยไปสู่การลงทุนในเชิงพาณิชย์ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ งบประมาณเพื่อการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2559 นี้ จะประกอบด้วยงบประมาณภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงงบประมาณวิจัยจากแหล่งทุนวิจัยอื่น โดยตระหนักถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณภาครัฐและความพร้อมของประเทศ อย่างไรก็ตาม อาจกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนวิจัยและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดำเนินยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติให้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง โดยเน้นการใช้ทรัพยากรการวิจัยและเครือข่ายภาคีการวิจัยที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและทุกระดับ

8.2 การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติระดับนโยบาย

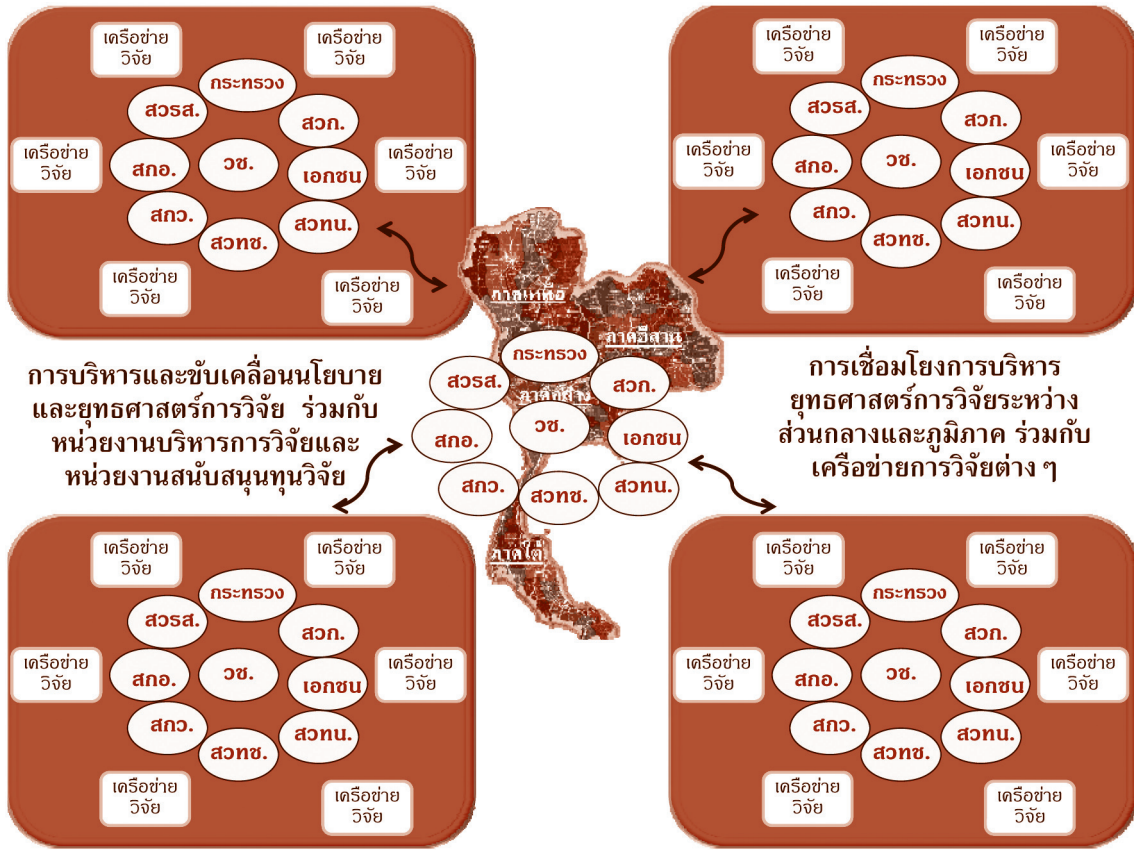
เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ไปบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน

และแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน รวมถึงแผนการดำเนินงานของภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางในการประสานและร่วมกำกับการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย งบประมาณสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการวิจัยของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการกิจด้านการวิจัยของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการซ้ำซ้อนด้านแผนงานวิจัยและงบประมาณวิจัย อันจะทำให้การดำเนินยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติเป็นไปอย่างคุ้มค่า

8.3 การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค

กำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนงานวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ไปบรรจุในแผนการปฏิบัติการของหน่วยงาน แผนการดำเนินงานของภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดให้มีระบบและกลไกการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค เช่น เครือข่ายวิจัยภูมิภาค หรือกำหนดรูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับภูมิภาค เป็นต้น ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยส่วนกลาง มีกระบวนการบริหารจัดการแบบบูรณาการ รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เป็นตัวแทนส่วนราชการในภูมิภาค ตลอดจนเครือข่ายอื่นๆ อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคิด การทำ และการลงทุนวิจัยขององค์กรเอกชน ภาคประชาชน และชุมชนท้องถิ่นในการวิจัยอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้มีการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในทุกระดับ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสำเร็จด้านการวิจัยในระดับภูมิภาคและชุมชน พัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันจะก่อให้เกิดผลตอบแทนต่อการพัฒนาภูมิภาคให้เข้มแข็ง สมดุล และยั่งยืน และนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอย่างกว้างขวาง

ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงการบริหารและขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติระหว่างส่วนกลางและภูมิภาคร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายการวิจัยต่างๆ

8.4 การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยระดับหน่วยงาน

ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) พร้อมทั้งกำหนดให้มีกลไกการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยระดับหน่วยงานหรือระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด โดยการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยระดับหน่วยงานหรือระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ที่อาจแต่งตั้งขึ้น โดยอาจกำหนดให้มี “ผู้รับผิดชอบการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัย (Chief Research Officer - CRO)” ขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับหน่วยงานหรือระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานหรือจังหวัด/กลุ่มจังหวัด มีระบบการบริหารการวิจัยที่ชัดเจน มีการเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านการวิจัยในหน่วยงานหรือจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีเอกภาพ ขณะเดียวกัน ก็ให้เกิดความเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ทุกหน่วยงานสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ และผลงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยให้กว้างขวาง เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และให้มีการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยในเชิงพาณิชย์ เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นและสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

8.5 การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การวิจัยในนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์การวิจัย และ 26 กลยุทธ์การวิจัย ดังนั้น การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ต้องมีการกำหนดกลไกการประสานการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์การวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 13 กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น โดยอาจกำหนดให้มีการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยในรูปคณะกรรมการ และมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนที่สามารถสนับสนุนให้เกิดพลังเสริมซึ่งกันและกัน (Synergy) ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นอกจากนี้ ยังมุ่งให้เชื่อมโยงกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ นโยบายและการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) รวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของหน่วยงานบริหารการวิจัย หน่วยงานให้ทุนวิจัย และหน่วยงานที่มีภารกิจวิจัยด้วย

ในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ทุกภาคส่วนควรคำนึงถึงประโยชน์ในภาพรวมของประเทศ โดยการยึดมั่นในหลักการและเป้าหมายการดำเนินการ และหากนำไปสู่การเจรจาต่อรองก็ควรเป็นการเจรจาต่อรองที่มีลักษณะเป็นการร่วมมือที่ได้ประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win) การเจรจาในลักษณะนี้มีผลทำให้คู่เจรจาเป็นมิตรแบบถาวรและยั่งยืน

ภาพที่ 3 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติสู่เป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

8.6 การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

ในการดำเนินภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ให้บรรลุผลสำเร็จ กำหนดให้มีแนวทางในการติดตามและประเมินผลงานวิจัย รวมทั้งติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยในทางปฏิบัติ ได้กำหนดแนวทางการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ดังนี้

8.6.1 การวัดผลการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย

ในการวัดผลการดำเนินงานตามแผนงานวิจัยของหน่วยงานต่างๆ มีการดำเนินการให้ครอบคลุมในมิติต่างๆ ได้แก่ ด้านประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์ตามแผนงานวิจัย ด้านคุณภาพ ด้านประสิทธิภาพ และด้านการพัฒนาองค์กร โดยมีการวัดผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ในระดับหน่วยงาน ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ทั้งนี้ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบการวัดผลการดำเนินงาน

8.6.2 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ

8.6.2.1 การติดตามความก้าวหน้าประจำปี (Annual Review) ดำเนิน

การติดตามความก้าวหน้าของตัวชี้วัดต่าง ๆ ในแต่ละยุทธศาสตร์ และดำเนินการประเมินผลในช่วงขณะมีการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติในแต่ละปี เพื่อนำไปสู่การพิจารณาทบทวนและปรับปรุงแผนการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้ แต่ละหน่วยงานอาจแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในระดับหน่วยงาน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมของประเทศ ซึ่งครอบคลุมการติดตามและประเมินผลงานวิจัย รวมทั้งการติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

8.6.2.2 การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดแผนงานวิจัย (Summative Evaluation) ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนงานวิจัยหรือเมื่อสิ้นสุดแผนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 รวมถึงดำเนินการนำผลงานวิจัยไปสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จ

8.6.3 การตรวจสอบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Surveillance)

การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ย่อมส่งผลบางประการต่อการบริหารแผนงานวิจัยและยุทธศาสตร์การวิจัยจึงจำเป็นต้องมีการทบทวน ตรวจสอบ วิเคราะห์ความเสี่ยง และประเมินสถานการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยเป็นระยะ ๆ ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อยุทธศาสตร์การวิจัยและการนำยุทธศาสตร์การวิจัยไปปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแผนงานวิจัยให้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน รวมทั้งแผนงานขององค์กรภาคเอกชนที่มีการทบทวนและปรับปรุง ทั้งนี้ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติของหน่วยงานที่จะจัดตั้งขึ้น จะทำหน้าที่วิเคราะห์และเสนอแนะการปรับปรุงแผนงานวิจัย ตลอดจนแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบการปรับปรุงแผนงานวิจัย ตลอดจนแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติในภาพรวม

9. สรุปนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดทำ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)” เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ และใช้เป็นกรอบทิศทางในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของบประมาณประจำปีตามมติคณะรัฐมนตรี โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค รวมทั้ง ความต้องการของพื้นที่

นโยบายการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความ เป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมี ส่วนร่วม ทั้งนี้ กรอบการดำเนินงานวิจัยจะเน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) โดยมีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยที่ สอดรับกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีจุดเน้นที่ สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและภาวะความเสี่ยงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ในขณะที่งบประมาณการวิจัยจะกระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้ง ในภูมิภาค และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วน ภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน ซึ่งการดำเนินยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะมีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีการติดตามประเมินผลอย่าง ต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้น นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะเป็นพื้นฐานเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ และนโยบายการวิจัย ของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572)

วิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) คือ **“ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน”** โดยมีการกำหนดพันธกิจการวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) คือ **“พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและ แพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและ เครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”**

สรุปยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ได้แก่

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนา ทางสังคม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัยคือ สร้างเสริมองค์ความรู้ให้เป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคง ของประเทศโดยการสร้างความเข้มแข็งของสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต และความ ผาสุกของประชาชน **มุ่งเน้น** การวิจัยเพื่อพัฒนาคูณภาพการศึกษา ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต สวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ตลอดจนการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม รวมทั้ง การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ และการ เสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 10 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อ การวิจัย รวม 139,290 ล้านบาท (ร้อยละ 32) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง **มุ่งเน้น** การวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้ง สัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างสรรคองค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) โดยดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 8 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 152,349 ล้านบาท (ร้อยละ 35) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม **มุ่งเน้น** การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมถึงการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Meaningful Public Participation) และการวิจัยที่เกี่ยวกับการรองรับและฟื้นฟูหลังภัยธรรมชาติและภัยพิบัติในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 4 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 34,823 ล้านบาท (ร้อยละ 8) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ อย่างสมดุลและเหมาะสม **มุ่งเน้น** การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศและสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 2 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 91,409 ล้านบาท (ร้อยละ 21)

และในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ พัฒนาระบบและกลไกการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อบริหารจัดการความรู้ของประเทศ อย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ **มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ** ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย 2 กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม 17,411 ล้านบาท (ร้อยละ 4) และในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัย กลยุทธ์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้พิจารณาจากยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ เพื่อนำมาพิจารณาจัดความสำคัญเป็นกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น โดยคำนึงถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาประเทศโดยเร็วเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สามารถกำหนด **กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น 13 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ (1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง (2) ความมั่นคงของรัฐ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล (3) การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ (4) การจัดการทรัพยากรน้ำ (5) ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก (6) เกษตรเพื่อความยั่งยืน (7) การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพ (8) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ (9) เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม (10) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (11) สังคมผู้สูงอายุ (12) ระบบโลจิสติกส์ และ (13) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ**

สรุปนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะมีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวม 26 กลยุทธ์การวิจัย ซึ่งประกอบด้วยงบประมาณภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงงบประมาณวิจัยจากแหล่งทุนวิจัยอื่น โดยตระหนักถึงข้อจำกัด ด้านงบประมาณภาครัฐ ความพร้อมของประเทศ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรการวิจัยและเครือข่ายภาคีการวิจัยที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การลดความซ้ำซ้อนในการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวกับการวิจัย การสร้างความมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและทุกระดับ เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศ โดยเฉพาะการต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ และผลักดันให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น และสาธารณะให้มากขึ้น โดยมีระบบการติดตามและประเมินผลงานวิจัยให้เป็นไปตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) จะก่อให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีการใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และ ชุมชนท้องถิ่นที่มุ่งให้มีการนำภูมิปัญญามาต่อยอด ก่อให้เกิดผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น และมีการนำไปใช้ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุข ตลอดจนมีการเชื่อมโยงในการนำผลการวิจัยไปสู่ การลงทุนในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความผาสุกของประชาชน และสร้าง ศักยภาพในด้านต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อการ พัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนสืบไป

ภาคผนวก

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค แบ่งออกตามภูมิภาคของประเทศเป็น 4 ภาค คือ ภาคเหนือ (17 จังหวัด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (19 จังหวัด) ภาคกลางซึ่งรวมภาคตะวันออก (26 จังหวัด) และภาคใต้ (14 จังหวัด) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในภูมิภาค รวมทั้งส่วนกลางได้มีส่วนร่วมบูรณาการแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน หน้าที่ของหน่วยงาน ความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งความต้องการผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณ และทรัพยากรการวิจัยที่เชื่อมโยงอย่างบูรณาการในการพัฒนาภูมิภาคและภาคส่วนต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม ผลที่ได้จากการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาคได้นำมาสู่การจัดทำ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)” ฉบับนี้ ซึ่งได้มีปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมระดมความคิดเห็นสาธารณะ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 และจากการขอรับความเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนี้ ยังได้ปรับปรุงให้สอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรีในการประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 โดยนับเป็นแผนแม่บทการวิจัยของชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหารยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคเหนือ

ภาคเหนือครอบคลุมเขตปกครอง 17 จังหวัด แบ่งเป็นภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด และภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 33 ของประเทศ ภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ที่มีพื้นที่ถึง 47 ล้านไร่ เป็นต้นกำเนิดลุ่มน้ำปิง วัง ยม และน่าน มีพื้นที่ 64 ล้านไร่ ให้ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยปีละ 26,913 ล้านลูกบาศก์เมตรที่มีความสำคัญต่อภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง และเป็นพื้นที่รวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่ามากกว่า 13 เผ่าพันธุ์ ส่วนภาคเหนือตอนล่างมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งผลิตข้าวเนื่องจากมีที่ราบลุ่มน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่เกษตรมากถึงร้อยละ 68.3 ของภาคเหนือทั้งหมด และเป็นแหล่งผลิตข้าวเป็นอันดับสองของประเทศ และภาคเหนือมีพื้นที่ติดต่อกับและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงและเชื่อมโยงสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน การค้าชายแดนของภาคเหนือเป็นการค้าเกินดุลตลอดมา มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 22.8 โดยมีพม่าเป็นประเทศคู่ค้าหลัก คิดเป็นร้อยละ 74.7 รองลงมาเป็นจีนตอนใต้ ร้อยละ 15.6 นอกจากนั้น ภาคเหนือยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ในอัตราที่สูงเกือบร้อยละ 19.9 ของผลิตภัณฑ์ภาค (Gross Regional Product-GRP) แต่แหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวยังกระจุกตัวอยู่เฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ถึงร้อยละ 54.9 เชียงรายร้อยละ 15.9 และพิษณุโลกร้อยละ 8.9

ภาคเหนือในปัจจุบันยังคงประสบกับปัญหาที่ต้องรอการแก้ไข ได้แก่ ปัญหาความมั่นคงในการถือครองที่ดินและขนาดที่ดินถือครองของเกษตรกรยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะเกษตรกรภาคเหนือตอนบนที่มีสัดส่วนการถือครองที่ดินเล็กที่สุดเพียง 8.8 ไร่ต่อครัวเรือน ในขณะที่ภาคเหนือตอนล่างมีสัดส่วนการถือครองที่ดินเฉลี่ย 29.7 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่เกษตรกรรมของภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทานถึงร้อยละ 68 ประชาชนยังคงเรียกร้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรสำคัญคือ ดิน น้ำ และป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ภาคเหนือมีครัวเรือนที่เป็นหนี้ร้อยละ 66.7 ในปี พ.ศ. 2551 มีหนี้สินเฉลี่ย 1.1 แสนบาทต่อครัวเรือน ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายส่งผลให้สัดส่วนคนจนของภาคเหนือยังคงสูงถึงร้อยละ 13.3 ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนคนจนของประเทศที่มีร้อยละ 8.9 ในปี พ.ศ. 2551 และภาคเหนือกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศถึง 19 ปี ขณะที่อัตราเพิ่มประชากรมีเพียงร้อยละ 9.6 ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านแรงงานในเชิงปริมาณในภาคอุตสาหกรรม โดยมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมเพียงร้อยละ 19.9 ของแรงงานทั้งภาค และแรงงานที่มีอยู่ยังขาดคุณภาพทางทักษะฝีมือ แรงงานในระบบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 55.3 และภาคเหนือมีการใช้แรงงานต่างด้าวชาวพม่า มากถึงร้อยละ 96.3 ของแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนในจังหวัดภาคเหนือ 2.6 แสนคน นอกจากนั้นภาคเหนือยังมีปัญหาในเชิงคุณภาพของระบบการศึกษา โดยเยาวชนในวัยศึกษายังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 และคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของภาคเหนือ

ยังได้มาตรฐานน้อยที่สุดรองจากภาคใต้ ด้านคุณภาพชีวิตและภาวะการเจ็บป่วยของประชากรในภาคเหนือ ภาวะความเจ็บป่วยของประชากรภาคเหนือยังคงเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 34.2 ของทั้งประเทศ และประชากรมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านโรคเอดส์สูงสุดในระดับประเทศคือ มีผู้ป่วยรายใหม่ 43.8 คนต่อประชากรแสนคน และที่สำคัญจังหวัดลำพูนมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงสุด 18 คนต่อประชากรแสนคน และในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบนได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองรุนแรงที่สุดในปี พ.ศ. 2551 โดยมีผู้ป่วยถึง 86,678 ราย และภาคเหนือตอนล่างมีการเจ็บป่วยจากสารเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ คือ 7.4 คนต่อประชากรแสนคน ปัญหาเหล่านี้จึงนำมาซึ่งความสามารถในการรองรับการพัฒนาโดยเฉพาะการรองรับการท่องเที่ยวในหลายๆ รูปแบบที่พื้นที่ภาคเหนือมีศักยภาพ แต่ยังมีปัญหาการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการปรับตัวที่ไม่ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง

การจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัย พ.ศ. 2555–2559 ของภาคเหนือ จึงกำหนด**วิสัยทัศน์** ด้านการวิจัยไว้ คือ **“ประชาชนภาคเหนือมีองค์ความรู้จากการวิจัย สร้างสรรค์ทรัพยากรมนุษย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสังคมธรรมาธิปไตย ด้วยฐานทรัพยากรชุมชนและท้องถิ่น ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสู่ความสัมพันธ์ประเทศเพื่อนบ้าน”** โดยมีพันธกิจการวิจัย 5 ประการคือ 1) เพิ่มคุณค่าทรัพยากรด้วยเศรษฐกิจพอเพียงเชิงสร้างสรรค์ 2) สร้างสรรค์คุณค่าการวิจัยเป็นองค์ความรู้สู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนภาคเหนือ 3) เชื่อมโยงภูมิปัญญา และวิทยาการสมัยใหม่สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ 4) พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมสนับสนุนการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ และ 5) พัฒนาระบบและกลไกบริหารจัดการเครือข่ายความรู้ของชุมชนและท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยและนวัตกรรม ภาคเหนือมี**เป้าประสงค์ของการวิจัย** ดังนี้ : 1) ใช้การวิจัยจำแนกจัดกลุ่มความสำคัญการสร้างสรรค์เศรษฐกิจที่สำคัญของท้องถิ่น จังหวัด และกลุ่มจังหวัด 2) ใช้การวิจัยเป็นองค์ความรู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดวิเคราะห์สถานการณ์ลดความขัดแย้งทางสังคม 3) ใช้องค์ความรู้จากการวิจัยสร้างสรรค์นวัตกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ 4) ใช้กระบวนการวิจัยแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาการจัดการน้ำ มลภาวะทางอากาศ และการจัดการขยะชุมชน และ 5) ใช้การวิจัยเป็นฐานข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

ประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคเหนือกำหนดไว้ 5 ประเด็น ตามลำดับดังนี้

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และองค์ความรู้แก้ไขปัญหาสังคมภาคเหนือ มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้พัฒนาบุคคลและการทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสม ด้วยภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การจัดการความขัดแย้งเสริมสร้างประชาธิปไตย ตลอดจนพัฒนาระบบสวัสดิการรองรับสังคมผู้สูงอายุ กำหนดกลยุทธ์การวิจัยไว้ 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การนำภูมิปัญญาและวิทยาการด้านการจัดการความมั่นคงเป็นฐานคิดสู่องค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรและชุมชน และสามารถสื่อสารสู่ชุมชนด้วยวิทยาการและ

เทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยการจัดการของท้องถิ่น 2) ปฏิรูปและจัดระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของท้องถิ่น เตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานและสังคมผู้สูงอายุ 3) เสริมสร้างระบบสวัสดิการชุมชน ดูแลสุขภาพชุมชนด้วยการปรับองค์กรให้บริการให้เหมาะสมกับคนท้องถิ่นและเชื่อมโยงศักยภาพผู้สูงอายุในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม และ 4) การจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบการคัดกรอง จำแนกบุคคลต่างด้าวกับคนไทยไร้สัญชาติ จัดระบบการใช้แรงงานต่างด้าว เฝ้าระวัง ป้องกันปัญหา รวมถึงการจัดระบบสวัสดิการแก่แรงงานต่างด้าวให้เหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชน

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า และลงทุนภาคเหนือสู่กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและอินโดจีน มุ่งเน้นการนำคุณค่าความหลากหลายของทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญา วัฒนธรรมชุมชนสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นเชื่อมโยงสู่กลุ่มธุรกิจสำคัญของภาคเหนือ และเชื่อมโยงตลาดทั้งในและต่างประเทศ มีกลยุทธ์การวิจัย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) สร้างคุณค่าจากผลผลิตการเกษตรและใช้ประโยชน์จากพืชพื้นบ้าน พืชท้องถิ่น พืชอาหารจากป่าเข้าสู่อุตสาหกรรมและระบบตลาดอย่างเป็นระบบ พร้อมกับสร้างระบบสวัสดิการและประกันรายได้ให้เกษตรกร เสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่และเครือข่ายเกษตรกร 2) นำเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีสร้างเศรษฐกิจให้ท้องถิ่นภาคเหนือสู่ตลาดท่องเที่ยวสากล 3) สร้างความเข้มแข็งกลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพสูงในภาคเหนือ และ 4) เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและตลาดเสรีการค้าระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนของภาคเหนือ มุ่งเน้นการผสมผสานวิทยาการและเทคโนโลยีเข้ากับภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม มี 3 กลยุทธ์การวิจัย ได้แก่ 1) การวิจัยสนับสนุนการจัดการระบบนิเวศลุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การจัดการสร้างนวัตกรรมการใช้น้ำ 2) สนับสนุนการจัดการเชิงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการ ต่อยอดภูมิปัญญาผสานวิทยาการสมัยใหม่ และ 3) วิจัยสนับสนุนการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อนจากกิจกรรมและวิถีชีวิต พัฒนาอุปกรณ์การเตือนภัยและดูแลสิ่งแวดล้อมชุมชน

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การวิจัยเพื่อสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การพึ่งตนเองและการจัดการพื้นที่เมือง ชนบทพื้นที่สูง และชายแดนภาคเหนือ มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการพื้นที่ให้เชื่อมโยงการพัฒนาและความเจริญ เสริมสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมี 4 กลยุทธ์การวิจัย ได้แก่ 1) การสนับสนุนจัดทำแผนแม่บทและแผนบริหารเมือง พื้นที่ชนบท พื้นที่สูง และพื้นที่ชายแดนรองรับประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 2) การพัฒนาระบบขนส่งในเมือง ระหว่างเมือง และโครงข่ายสู่ประเทศเพื่อนบ้าน 3) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและเทคโนโลยีชีวภาพสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การประหยัดพลังงาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 4) การวิจัยสนับสนุนระบบบริหารจัดการ และการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับประชาชนของท้องถิ่นเพื่อการขับเคลื่อนแผนชุมชนและการลงทุนในกิจการบริการสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบและกลไกบริหารเป็น ภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงของท้องถิ่นและจังหวัดภาคเหนือ มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นจัดระบบ ความรู้จากการวิจัยเพื่อการวางแผนพัฒนาและบริหารการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มี 3 กลยุทธ์ การวิจัย ได้แก่ 1) การวิจัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารและบทบาทขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาและการพัฒนาบริการสาธารณะในท้องถิ่น 2) การวิจัยการปรับ โครงสร้างการคลัง การปรับปรุงนโยบายท้องถิ่นเพื่อการลงทุนและการสื่อสารนโยบายสู่ท้องถิ่น และ 3) การวิจัยโครงสร้างการบริหารและการเสริมสร้างสมรรถนะท้องถิ่นทั้งด้านบุคลากร การจัดระบบกลไก และระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น

ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ และผลการประมวลความต้องการเสริม สร้างและพัฒนาภาคเหนือของภาคีเครือข่ายวิจัย ได้กำหนดประเด็นที่ควรมุ่งเน้นและเร่งด่วนของ ภาคเหนือขึ้นตามกลุ่มเรื่องวิจัยเร่งด่วน 13 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ **1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง** มุ่งวิจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาอาชีพ ลดปัญหาหนี้สิน และขจัดความยากจนให้กับชุมชนภาคเหนือ **2) ความมั่นคงของรัฐและการ เสริมสร้างธรรมาภิบาล** มุ่งวิจัยการผลักดันยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาท้องถิ่นสู่การบริหาร จัดการทรัพยากร และการเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนในทุกกระดับและทุกพื้นที่ **3) การปฏิรูป การศึกษา** มุ่งวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างเศรษฐกิจชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **4) การจัดการน้ำ** มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและระบบ เครือข่ายและโครงข่ายการจัดสรรน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ของภาคเหนือ และลดปัญหาภัยพิบัติจาก น้ำในพื้นที่ภาคกลางให้มีประสิทธิภาพและประหยัดภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน **5) การพัฒนา พลังงานทดแทน** มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาคุณภาพพลังงานชีวภาพและพลังงานทางเลือก การ สร้างทางเลือกจากการปลูกพืชพลังงาน การแปรรูปพืชพลังงาน และการใช้ไบโอเทคโนโลยีพัฒนา พลังงานระดับอุตสาหกรรมและชุมชน **6) เกษตรเพื่อความยั่งยืน** มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการ เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และเพิ่มผลผลิตการผลิตเพื่อพัฒนาศักยภาพสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้ หลักจากการส่งออกและสร้างรายได้ให้กับชุมชน รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และการพัฒนา คุณภาพสินค้า มาตรฐานสินค้า ตลอดจนความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) **7) การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ** มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ประสิทธิภาพการให้บริการทางการแพทย์ การติดเชื้อ วิทยาการใหม่ๆ รวมไปถึงการวิจัย ด้านบุคลากรการแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก **8) การบริหาร จัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ** มุ่งเน้นการวิจัย เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ การพัฒนา

คุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและการเชื่อมต่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ใหม่

9) เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยเฉพาะการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มธุรกิจสำคัญของภาคเหนือ

10) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวชุมชนและเครือข่ายชุมชน **11) สังคมผู้สูงอายุ** มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ระบบและมาตรการการส่งเสริม ดูแล การจัดการสวัสดิภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในสถาบันสังคมและชุมชน รวมทั้งการนำศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น และการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สังคม **12) ระบบโลจิสติกส์** มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์อย่างบูรณาการ ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้บริการ การพัฒนาบุคลากร และระบบบริหารจัดการขนส่งที่เหมาะสม รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาคและเครือข่ายคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ความมั่นคง ตลอดจนส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคเหนือ และ **13) การปฏิรูประบบวิจัยของภาคเหนือ** มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูประบบวิจัยที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อเชื่อมโยงระบบการวิจัยของประเทศในมิติต่างๆ เช่น นโยบายการวิจัยงบประมาณการวิจัย ประเด็นการวิจัย สถาบันวิจัย บุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการวิจัย มาตรฐานการวิจัย การจัดการผลผลิตการวิจัย ฐานข้อมูลการวิจัย การเชื่อมโยงระหว่างภาคี เครือข่ายการวิจัยไปจนถึงกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย การติดตามและประเมินผล

การบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยภาคเหนือเพื่อเป็นฐานความรู้สู่การจัดการตนเองของท้องถิ่นและจังหวัด จึงกำหนดให้มี *เครือข่ายวิจัยภูมิภาคทำหน้าที่ประสาน และวิเคราะห์นโยบายจากส่วนกลาง (Top down) สู่การปฏิบัติระดับภาค ด้วยการวิเคราะห์จัดทำประเด็นการวิจัยเร่งด่วนจากท้องถิ่นและจังหวัด (Bottom up) โดยเริ่มตั้งแต่ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ประสานงานรวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการงานวิจัยเข้าสู่ศูนย์การวิจัยระดับอำเภอเพื่อประมวลสู่ศูนย์การวิจัยระดับจังหวัด และศูนย์การวิจัยกลุ่มจังหวัด* ในส่วนของภาคเอกชนจะมีกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยโดยผ่านสภาอุตสาหกรรมและหอการค้าจังหวัดใน 17 จังหวัดภาคเหนือ โดยเน้นการสร้างนวัตกรรมด้านการเงิน การตลาด และการค้าสู่ประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคสุ่มน้ำโขงและกลุ่มประเทศอินโดจีน กระบวนการดำเนินงานเป็นการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายวิจัยในทุกกระดับ และทุกขั้นตอนของการดำเนินงานรวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการบริหารยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคเหนือ

บทสรุปสำหรับผู้บริหารยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเทศไทยมีการติดต่อและสัมพันธ์กับนานาประเทศทั่วโลก (Globalization) การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นในโลกย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยเช่นเดียวกัน ตัวอย่างในเชิงประจักษ์ คือ ภาวะโลกร้อนและภูมิอากาศแปรปรวน ตลอดจนปัญหาราคาน้ำมันซึ่งเป็นพลังงานฟอสซิลมีราคาสูงขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศไทยและในภาคย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชุมชนและสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนและชุมชนต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นอย่างมีความสุขในการพัฒนาคุณภาพที่ดีขึ้นและสังคมที่มีภูมิคุ้มกันพร้อมทั้งการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนั้นการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงได้มีการทำการศึกษาบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังศึกษาสภาพทั่วไปและศักยภาพตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาค แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลและวิเคราะห์สถานการณ์ในอนาคต (Scenario) จากนั้นนำไปผนวกกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติระยะสั้น (พ.ศ. 2551-2554) และนโยบายการวิจัยระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) และปฏิรูประบบการวิจัยในการจัดทำร่างฉบับที่ 1 ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้วนำไปสร้างการมีส่วนร่วมโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจำนวน 5 ครั้ง กระจายไปตามกลุ่มจังหวัดและภาครวมอีกหนึ่งครั้ง จากนั้นทำร่างฉบับที่ 2 ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) และจัดประชุมประชาพิจารณ์จึงกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นและประชาพิจารณ์ จำนวน 7 ครั้ง และเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรวมทั้งที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/ กลุ่มจังหวัด พร้อมทั้งนโยบายรัฐบาลและบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศบนพื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างผลงานที่เป็นองค์ความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นฐานของสังคมแห่งปัญญา (Wisdom-Based Society) ในการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

วิสัยทัศน์ : มุ่งองค์ความรู้จากการวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อการเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและภูมิภาคอย่างสมดุลและยั่งยืน

พันธกิจ ประกอบด้วย 1) สร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในการคงความสุขของประชาชนและเมืองน่าอยู่ 2) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมที่มีภูมิคุ้มกัน ควบคุมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล 3) พัฒนาขีดความสามารถ

ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน 4) การบริหารจัดการงานวิจัยและผลงานการวิจัยแบบธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์การวิจัย ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม ยุทธศาสตร์การวิจัยที่เป็นการมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้และทักษะควบคู่คุณธรรมจริยธรรมเพื่อความมั่นคงในชีวิตและอาชีพ รวมทั้งเกิดการคงความสุขในสังคมและชุมชนหรือเมื่อนำอยู่บนบริบทของภาคที่มีประชากรมากที่สุดแต่ขาดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและปัญหาด้านสุขภาพ พร้อมทั้งมีประชากรสูงวัยมากขึ้น อันนี้ส่งผลให้แนวโน้มเป็นสังคมพึ่งพิงและผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น รวมทั้งสถาบันครอบครัวอ่อนแอและมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีการรวมกลุ่มที่เป็นเอกลักษณ์และมีความโดดเด่นด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงได้กำหนดเป็น 13 กลยุทธ์การวิจัยมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต สวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ตลอดจนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม ตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ เพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐประเทศ และความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้เป็นการมุ่งพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและด้านการบริการบนบริบทของภาคที่ตั้งอยู่กลางกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงที่มีความพร้อมด้านระบบสาธารณสุขปกคลุม และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานทดแทน ตลอดจนมีข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นและได้รับการพัฒนาและสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนานจึงได้กำหนดเป็น 18 กลยุทธ์การวิจัยที่มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและประมง รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเชื่อมโยงกับประชาชนทำการวิจัยเพื่อขยายผล นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและการบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยีโดยดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูและพัฒนาตลอดจนการใช้ประโยชน์ ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่าง

สมดุลและยั่งยืนบนบริบทของภาคที่สภาวะอากาศโลกร้อนขึ้นทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลด และพื้นที่ดินเค็มจำนวนมาก การขยายตัวของชุมชนเมืองมากขึ้นอันมีผลให้เกิดมลพิษ แต่ภาคนี้เป็นแหล่งที่มีความหลากหลายด้านทรัพยากรธรรมชาติและมียุทธศาสตร์จำนวนมากที่ยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์รวมทั้งความโดดเด่นชาวดึกดำบรรพ์ ซึ่งกำหนดเป็น 10 กลยุทธ์วิจัยมุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างแท้จริง (Meaningful Public Participation) เพื่อป้องกันและลดความขัดแย้ง รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรน้ำ และภัยธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นพัฒนาและการนำความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ควบคู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคล จึงได้กำหนดเป็น 3 กลยุทธ์การวิจัยมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศเพื่อพัฒนาสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม ที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกาวิจัยและผลงานวิจัยด้วยการบริหารจัดการด้านการวิจัยให้เป็นฐานความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคมของภาคบนบริบทของภาคที่การวิจัยมีทุนสนับสนุนไม่เพียงพอ การวิจัยมีความซ้ำซ้อนและขาดการต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยไม่เต็มที่และมีนักวิจัยไม่เพียงพอ จึงกำหนดเป็น 3 กลยุทธ์การวิจัยที่มุ่งเน้นการวิจัยในการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัย การบริหารจัดการองค์ความรู้ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากรการวิจัยและภูมิปัญญา เพื่อใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์เมื่อนำมาพิจารณาจัดความสำคัญเป็นกลุ่มเรื่องที่ควรมุ่งเน้นโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและการเมือง ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้จากการวิจัยเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างพร้อมกับการพัฒนาภาคและประเทศให้ทันกับเหตุการณ์ สามารถกำหนดกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นตามบริบทของภาคจำนวน 8 กลุ่มเรื่อง คือ **1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนเข้มแข็ง 2) การป้องกันโรคและการดูแลสุขภาพ 3) การจัดการทรัพยากรน้ำ 4) การจัดการทรัพยากรดินและป่า 5) การพัฒนาด้านการเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร 6) ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก 7) ระเบียบเศรษฐกิจและสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 8) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว** จากกลุ่มเรื่องที่ควรมุ่งเน้นตามบริบทของภาคจำนวน 8 กลุ่มเรื่องนี้สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ

ภาพรวมจำนวน 13 กลุ่มเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง 2) ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล 3) การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ 4) การจัดการทรัพยากรน้ำ 5) ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก 6) เกษตรเพื่อความยั่งยืน 7) การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ 8) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากร ธรรมชาติ 9) เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม 10) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว 11) สังคมผู้สูงอายุ 12) ระบบโลจิสติกส์ และ 13) การปฏิรูประบบวิจัย

การแปลงยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมระดับท้องถิ่นและภาคนั้นจำเป็นต้องสร้างกลไกความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่ (Function) ต่างๆ รวมถึงหน่วยงานด้านนโยบาย หน่วยงานการสนับสนุนทุนวิจัย หน่วยงานปฏิบัติการวิจัยและหน่วยงานการใช้ผลงานวิจัยมาร่วมดำเนินการวิจัยอย่างมีธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น จังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด (Area) ทางด้านยุทธศาสตร์ (Agenda) นอกจากนี้ยังต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เป็นประจำทุกปีเพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน ตลอดจนแผนการดำเนินงานของภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการทบทวนและปรับปรุงขององค์กรวิจัยในภาคีเครือข่ายวิจัยของภาคและของประเทศต่อไป

ในการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดให้มี **“ระบบการบริหารการวิจัยภาคีเครือข่ายในระดับภูมิภาค : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” (เครือข่ายวิจัยภูมิภาค : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)** ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและบริหารจัดการยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ โดยให้มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคและส่วนกลางให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการติดตามยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้บรรลุผลสำเร็จ

บทสรุปสำหรับผู้บริหารยุทธศาสตร์การวิจัย

(พ.ศ. 2555-2559) : ภาคกลาง

ภาคกลางเป็นภูมิภาคที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยเนื่องจากเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงคือกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาชั้นนำทุกระดับ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์กลางของการบริหารประเทศ โดยเป็นที่ตั้งของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ของรัฐและรัฐวิสาหกิจ และยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานต่างๆ ของภาคเอกชน ทำให้ภาคกลางเป็นภูมิภาคที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อันนำมาสู่การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคกลางและการเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ กลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร และ 6 อนุภูมิภาค รวมทั้งสิ้น 26 จังหวัด คือ (1) กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 8 จังหวัด 2 อนุภูมิภาค ได้แก่ นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี อ่างทอง สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท (2) กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 13 จังหวัด 3 อนุภูมิภาค ได้แก่ ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครนายก สระแก้ว และปราจีนบุรี และ (3) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 4 จังหวัด 1 อนุภูมิภาค ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

ภาคกลาง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร เป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญอย่างสูงทางเศรษฐกิจ โดยเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของประเทศ คิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 71 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ขณะเดียวกัน กลุ่มจังหวัดภาคกลางยังมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงมากเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี โดยภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่มีบทบาทการผลิตหลักทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 72 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ซึ่งภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 9.8 ต่อปี และมีการลงทุนขยายตัวเฉลี่ยกว่า 300,000 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงงานนอกภาคเกษตรที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ กว่าร้อยละ 70 เป็นแรงงานที่มีระดับการศึกษาและมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าภาคอื่นๆ ด้วยนอกเหนือจากการผลิตจากภาคอุตสาหกรรมแล้ว ภาคบริการยังเป็นภาคที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคกลาง โดยในแต่ละปี ภาคกลางมีรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 85,000 ล้านบาท โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 35,800 ล้านบาท และจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประมาณ 49,200 ล้านบาท

จากการที่ภาคกลางมีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ การเป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศ มีความหลากหลายของการผลิตทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ มีความหลากหลายทางชีวภาพและมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง และมีความพร้อมทางภูมิศาสตร์ซึ่งเอื้อต่อการลงทุนและการส่งออก เป็นศูนย์กลางของการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพ มีการพัฒนาด้านคมนาคมและการขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงและกระจายสินค้าของภูมิภาค นอกจากนี้ ยังเป็นที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศ ซึ่งมีความก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยี ขณะเดียวกัน ภาคกลางสามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และอุตสาหกรรมเกษตร มีกรอบความร่วมมือกับต่างประเทศที่เกื้อหนุนต่อการค้า การลงทุน ในขณะที่นโยบายรัฐบาลมุ่งเน้นและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศ รวมถึงการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นและการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางจึงมีศักยภาพที่จะเป็นช่องทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและการค้าชายแดนสู่พม่า อินเดีย ตะวันออกกลาง และยุโรปในอนาคต และยังมีแหล่งพลังงานธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน สามารถกระจายต่อไปยังจังหวัดต่างๆ ในภาคอื่นได้

แม้ว่าภาคกลางจะได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในสัดส่วนสูง และมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่สำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคกลางยังปรากฏให้เห็นอยู่อย่างต่อเนื่องที่สำคัญได้แก่ 1) ปัญหาด้านการพัฒนา ซึ่งจากการวิเคราะห์ภาพรวมของภาคกลาง พบว่าปัญหาด้านการพัฒนาที่สำคัญคือปัญหาด้านการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ การบริหารจัดการ แรงงาน และสังคม **2) ปัญหาด้านการวิจัย** แม้ว่าภาคกลางจะมีศักยภาพและความพร้อมด้านการวิจัยสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ แต่จากการวิเคราะห์ภาพรวมของภาคกลาง ยังพบว่าปัญหาด้านการวิจัยที่สำคัญในภาคกลาง เช่น การขาดแคลนนักวิจัยที่มีคุณภาพในแต่ละสาขา การจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยในแต่ละสาขาที่ไม่พอเพียงแก่การสร้างองค์ความรู้เพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาเชิงรุก คุณภาพของผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลยังมีน้อย เป็นต้น **3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค** จากการที่ภาคกลางเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด รวมทั้งสิ้น 26 จังหวัด อันประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร และ 3 กลุ่มจังหวัด รวม 6 อนุภูมิภาค คือ **กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 อนุภูมิภาค กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 3 อนุภูมิภาค และกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 1 อนุภูมิภาค** ซึ่งในแต่ละอนุภูมิภาคได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายย่อยและมุ่งพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง สร้างจุดร่วมบนจุดต่างที่มีความหลากหลาย โดยมีกลไกการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นระบบราชการซึ่งมีความยืดหยุ่นน้อย และระบบความร่วมมือที่มีต้องอิงระบบราชการ กลุ่มจังหวัดต่างๆ มีความตื่นตัวในการรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการปรับระบบการบริหารราชการแผ่นดิน การพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวได้นำมาสู่การสร้างความร่วมมือในการผลิต การตลาด การขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในระดับท้องถิ่น ซึ่งยังต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะสร้างศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งของอนุภูมิภาค โดยมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันตามความเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคกลางต่อไป

ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากภาคกลางมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก ทั้งทางบกและทางทะเล ประกอบกับนโยบายการเมืองระหว่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านของรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี มาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เงื่อนไขและข้อจำกัดการพัฒนาต่างๆ ได้รับการปรับปรุงและแก้ไข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาค อีกทั้งกระแสการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาคอาเซียน ภูมิภาคเอเชีย-ยุโรป และบริบทของการลดอัตราภาษี (Free Trade Agreement, FTA) รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่การรวมตัวเป็นกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี พ.ศ. 2558 และการดำเนินการภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) ดังนั้น ภาคกลางจึงมุ่งตอบสนองยุทธศาสตร์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยกำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือด้านการพัฒนาแนวเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้ทั้งสองฝั่งต่อเนื่องไปสู่ภูมิภาคอื่น และเป็นฐานเศรษฐกิจด้านหน้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ของภาคกลางนี้ ได้ดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการวิจัยของภาคกลางขึ้น โดยพิจารณาถึงวิสัยทัศน์การพัฒนาของกลุ่มจังหวัดด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้แนวทางการดำเนินการกิจด้านการวิจัยในภาคกลางนั้นมีความชัดเจน สามารถนำผลงานวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้ไปดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค แผนปฏิบัติการราชการของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ตลอดจนความต้องการของภาคเอกชน ท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งแต่ละกลุ่มจังหวัดได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่มจังหวัดไว้

เมื่อนำภาพรวมของวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดมาระดมความคิดและสร้างความเข้าใจร่วมกัน จึงนำมาสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการวิจัยของภาคกลาง เพื่อแสดงถึงสภาพด้านการวิจัยที่ภาคกลางต้องการจะเป็นในอนาคต ตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด อันสะท้อนถึงความมุ่งมั่นเกี่ยวกับทิศทางและจุดยืนที่ต้องการผลักดันให้เกิดขึ้น เป็นจุดหมายปลายทางร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“สร้างและนำองค์ความรู้ไปสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน ให้เป็นภูมิภาคที่น่าอยู่และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ภาคกลางมีการกำหนดพันธกิจของกลุ่มจังหวัด ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นพันธกิจด้านการวิจัยที่ภาคกลางจะดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

“ศึกษาค้นคว้าวิจัยในทุกกระดับ โดยใช้ทรัพยากรร่วม พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการวิจัยในท้องถิ่น เพื่อนำความรู้มาสร้างมูลค่าเพิ่ม และเสริมคุณค่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง บนฐานความรู้อย่างแท้จริง”

ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ของภาคกลาง มุ่งให้เชื่อมโยงกับ “นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554)” ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งปัญหาและสถานการณ์ของประเทศ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคกลาง ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555-2559 ไว้รวม 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 28 กลยุทธ์การวิจัย โดยในแต่ละกลุ่มจังหวัดอาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต่อการผลงานวิจัยเฉพาะในพื้นที่ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) ของภาคกลาง ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม จำนวน 10 กลยุทธ์ กลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญ คือ ปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน ทั้งในและนอกระบบ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคอุบัติใหม่ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและจิตใจ การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาและการคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร พัฒนาศักยภาพทางการกีฬา พัฒนาขีดสมรรถนะและศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และการบริหารรัฐกิจ การจัดการปัญหาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาผู้มีอิทธิพล ส่งเสริมความเข้มแข็งและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม เสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ และบูรณาการการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และปฏิรูปการเมืองไทยให้มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ จำนวน 9 กลยุทธ์ กลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญ คือ สร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและประมง การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและการพึ่งพาตนเองของสินค้าเกษตรและประมง พัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน พัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว พัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานชีวภาพและพลังงานทางเลือกอื่น ยกกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้บริการด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสาธารณะที่มีคุณภาพ ยกกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้บริการขนส่งสาธารณะ เพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การเสริมสร้างและพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญ คือ บริหารจัดการและการใช้

ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟูบำรุงดิน รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดิน พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการและสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำของประเทศ และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติจากธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางวิทยาการและทรัพยากรบุคคล จำนวน 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญ คือ พัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ ทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในวิทยาการต่างๆ สร้างศักยภาพและความสามารถของทรัพยากรบุคคลในวิทยาการต่างๆ และพัฒนาและสร้างศักยภาพทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยี

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม จำนวน 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญ คือ พัฒนาระบบบริหารงานวิจัยของประเทศ ตลอดจนการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ และจากต่างประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ และวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านการวิจัยของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

จาก 5 ยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าว เมื่อพิจารณาความสำคัญของกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น โดยคำนึงถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้ เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและการพัฒนาภูมิภาคโดยเร็ว จึงกำหนดกรอบกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นในช่วง พ.ศ. 2555-2559 รวม 12 กลุ่มเรื่อง ดังนี้คือ 1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง 2) ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล 3) การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ 4) การจัดการทรัพยากรน้ำ 5) ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก 6) เกษตรเพื่อความยั่งยืน 7) การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ 8) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ 9) เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม 10) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว 11) สังคมผู้สูงอายุ และ 12) ระบบโลจิสติกส์

ในการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคกลาง กำหนดให้มี “ระบบการบริหารการวิจัยภาคีเครือข่ายในระดับภูมิภาค : ภาคกลาง” (เครือข่ายวิจัยภูมิภาค : ภาคกลาง) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและบริหารจัดการยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคกลางให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ โดยให้มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคและส่วนกลางให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของภาคกลางให้บรรลุผลสำเร็จ

บทสรุปสำหรับผู้บริหารยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาคใต้

วิสัยทัศน์การวิจัยภาคใต้

“ภายในปี พ.ศ. 2559 มิงานวิจัยเป็นฐานความรู้ที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนภาคใต้ ให้มีความสมดุล สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ โดยใช้ทุนทางทรัพยากรและเครือข่ายการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยภาคใต้ พ.ศ. 2555-2559 เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่างๆ ของประเทศและใช้เป็นกรอบทิศทางการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของบประมาณประจำปี ตามมติคณะรัฐมนตรีระหว่างปีงบประมาณ 2555-2559 โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) รวมทั้งความต้องการและศักยภาพของพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์การวิจัยภาคใต้ ปี พ.ศ. 2555-2559 เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด 3 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ (กลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันและกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้) ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาภูมิภาคใต้และประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน ที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยยุทธศาสตร์การวิจัยภาคใต้ ปี พ.ศ. 2555-2559 จะมีความเชื่อมโยงกับทั้งนโยบายเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ. 2553-2572) อย่างชัดเจน เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยของประเทศ มีทิศทางการวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดของภาคใต้มีความชัดเจน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยภาคใต้ ปี พ.ศ. 2555-2559 เป็น 5 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ 50 แผนงานวิจัย โดยในแต่ละยุทธศาสตร์การวิจัยได้มีการกำหนดกลยุทธ์ แผนงานวิจัยและตัวอย่างประเด็นการวิจัยที่เป็นความต้องการในการวิจัยในภาคใต้ช่วง 5 ปีดังนี้

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม

ภาคใต้ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและศาสนาสูง ในหลายจังหวัดของภาคใต้ยังมีจำนวนแรงงานต่างถิ่นและต่างด้าวเป็นจำนวนมาก กอปรกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเกิดความรุนแรงอย่างต่อเนื่องและมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อกระตือรือร้นชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ และเป็นเหตุจุดรั้งการพัฒนาในแทบทุกด้าน รวมทั้งการเกิดเป็นภาพลักษณ์ความไม่ปลอดภัยที่ส่งผลกระทบต่อ

ลงทุนและการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย นอกจากนี้ ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ดังนั้นการเสริมสร้างความสมานฉันท์และความมั่นคงในพื้นที่จึงเป็นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งในการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงต้องมุ่งเน้นการวิจัยในด้านการปฏิรูปศึกษา การเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการวิจัยความเข้าใจของ **‘คุณลักษณะเฉพาะ’ ของพื้นที่ : มิติทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่** ’ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 : การปฏิรูปการศึกษาทั้งในและนอกระบบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 2 : วิจัยเพื่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์และบูรณาการการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ กลยุทธ์ที่ 3 : การวิจัยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ กลยุทธ์ที่ 4 : วิจัยเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม กลยุทธ์ที่ 5 : วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และความมั่นคงของมนุษย์ โดยมี 18 แผนงานวิจัย คือ 1) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา 2) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น 3) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับภาคการผลิต 4) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจและความเป็นธรรมกับชุมชนในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 5) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างถิ่นและแรงงานต่างด้าว 6) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายและกติกาต่างๆ เพื่อความเป็นธรรมมาภิบาล 7) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับความสมานฉันท์ในพื้นที่และสร้างความเข้าใจ ความเป็นธรรมในการพัฒนาพื้นที่แบบมีส่วนร่วม 8) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ 9) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพทางเลือกของผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ 10) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในกลุ่มเด็กและเยาวชน 3 จังหวัดชายแดนใต้ 11) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติด 12) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 13) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 14) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรม 15) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) 16) แผนงานวิจัยด้านสุขภาพ 17) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 18) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ภาคใต้มีศักยภาพผลผลิตหลักที่หลากหลายชนิด ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน การประมง การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ข้าวพื้นเมือง ปศุสัตว์และไม้ผลเขตร้อนเช่น ลองกอง เงาะ มังคุด ส้มโอ ทูเรียน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตและเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศ อย่างไรก็ตาม ผลผลิตส่วนใหญ่ยังจำหน่ายในรูปแบบสินค้าปฐมภูมิที่มีมูลค่าต่ำ ฐานการผลิตแคบขาดประสิทธิภาพในการผลิต การแปรรูปและการบริหารจัดการ ดังนั้นจึงมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและนวัตกรรมกระบวนการผลิตทางการเกษตรและการประมง

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเนื่องจากสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งที่เป็น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลุ่มน้ำต่าง ๆ ตลอดจนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา ทำให้ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดในด้านการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ทั้ง 14 จังหวัด มีความหลากหลายมาก อีกประการหนึ่ง ภาคใต้มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงสองฝั่งทะเล (ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน) และเป็นเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบ IMT-GT แต่มีประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ พื้นที่มีลักษณะแคบและยาว ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ขาดการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมระหว่างฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามันรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชีย จึงมีเป้าประสงค์การวิจัยคือ การสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจในการแข่งขันบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าทั้งด้านการเกษตรและการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ปัจจัยเหล่านี้ เมื่อนำมาพิจารณากำหนดเป็นกลยุทธ์และแผนงานวิจัยแล้ว จะประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 : วิจัยเพื่อสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ปศุสัตว์และประมงและการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน กลยุทธ์ที่ 2 : วิจัยเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาทางการแพทย์ กลยุทธ์ที่ 3 : วิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ 4 : วิจัยเพื่อยกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้บริการด้านโลจิสติกส์ และ 15 แผนงานวิจัย ได้แก่ 1) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับยางพารา 2) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน 3) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับอาหารฮาลาล 4) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับไม้ผล 5) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง 6) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า : การแปรรูป 7) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับข้าวพื้นเมือง 8) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับสัตว์เศรษฐกิจ 9) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติเพื่อเป็นอาหารเสริมสุขภาพและการแพทย์ทางเลือก 10) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ธรรมชาติสู่การเป็นยารักษาโรค 11) แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่น 12) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว 13) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการตลาดของการท่องเที่ยว 14) แผนงานวิจัยการค้าและการขนส่ง และ 15) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์กลางโลจิสติกส์สู่ประชาคมอาเซียน 16) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้มีความหลากหลายสูง ทั้งที่เป็นภูเขา ทะเล ทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ป่าต้นน้ำ ทะเลสาบ พื้นที่น้ำจืด น้ำเค็ม น้ำกร่อย ดินเปรี้ยว ป่าพรุ แม่น้ำและลุ่มน้ำสายต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีเป้าประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลความรู้อย่างบูรณาการเพื่อการบริหารและการตัดสินใจทั้งในการพัฒนาและการแก้ปัญหาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลาย

ทางชีวภาพ การฟื้นฟู การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ/ลม/แสงอาทิตย์ ภัยธรรมชาติทั้งทางบกและทะเล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 : วิจัยเพื่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติธรรมชาติและการป้องกัน กลยุทธ์ที่ 2 : วิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ กลยุทธ์ที่ 3 : การวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 8 แผนงานวิจัย คือ 1) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการกักเซาะชายฝั่ง 2) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับอุบัติเหตุภัยธรรมชาติ 3) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการใช้น้ำ 4) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้ 5) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม 6) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะและการใช้ประโยชน์ 7) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน 8) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นและต่อยอดองค์ความรู้พื้นฐานตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยและพัฒนาขีดความสามารถนักวิจัยของประเทศในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 : วิจัยเพื่อสร้างศักยภาพและความสามารถของทรัพยากรบุคคลทางการวิจัย กลยุทธ์ที่ 2 : วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ และ 6 แผนงานวิจัย คือ 1) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักวิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น 2) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานักวิจัยท้องถิ่นอิสระ 3) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้าง องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อการแข่งขัน 4) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการต่อยอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นและต่อยอดองค์ความรู้พื้นฐาน 5) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสะอาด (Green Technology) 6) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา เทคโนโลยีด้านพลังงานทดแทน (Renewable Energy)

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

เป็นยุทธศาสตร์ที่มีเป้าประสงค์คือ การพัฒนาโครงสร้าง เครือข่ายการวิจัย ระบบและกลไกการบริหารจัดการความรู้ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ ท้องถิ่นและประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3 แผนงานวิจัยคือ 1) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเครือข่ายในการบริหารการวิจัย 2) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับระบบการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ 3) แผนงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการวิจัย

อนึ่ง เมื่อได้พิจารณาจากยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์การวิจัย 15 กลยุทธ์การวิจัยและ 50 แผนงานวิจัย เพื่อนำมาพิจารณาจัดความสำคัญเป็นกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น โดยคำนึงถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาพื้นที่โดยเร็ว สามารถพิจารณาเป็นกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นทั้งหมด 12 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง 2) ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล 3) ปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ 4) การจัดการทรัพยากรน้ำ 5) การพัฒนาพลังงานทดแทนและภาวะโลกร้อน 6) เกษตรเพื่อความยั่งยืน 7) การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ 8) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ 9) เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สำคัญเพื่อการเกษตรและอุตสาหกรรม 10) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและบริการ 11) สังคมผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส และ 12) ระบบโลจิสติกส์ (Logistics) และการส่งเสริมการค้าชายแดน

โดยสรุป ยุทธศาสตร์การวิจัยภาคใต้ ปี พ.ศ. 2555-2559 จะมีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ รวม 5 ยุทธศาสตร์การวิจัย 15 กลยุทธ์ 50 แผนงานวิจัย 12 กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นและตัวอย่างประเด็นการวิจัยต่างๆ ภายใต้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยภาคใต้ ปี พ.ศ. 2555-2559 อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นและมีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดและในระดับชุมชนท้องถิ่นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมากขึ้น อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความผาสุกของประชาชนและสร้างศักยภาพในด้านต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป

ในการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคใต้ กำหนดให้มี **“ระบบการบริหารการวิจัยภาคีเครือข่ายในระดับภูมิภาค : ภาคใต้” (เครือข่ายวิจัยภูมิภาค : ภาคใต้)** ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและบริหารจัดการยุทธศาสตร์การวิจัยของภาคใต้ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ โดยให้มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคและส่วนกลางให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของภาคใต้ให้บรรลุผลสำเร็จ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

โทร. 0 2525 4807-9, 0 2525 4853-5

โทรสาร 0 2525 4855

คำแถลงนโยบาย

ของ

คณะรัฐมนตรี

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คำสั่งแถลงนโยบาย

ของ

คณะรัฐมนตรี

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
วันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗

สารบัญ

	หน้า
ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี	ก
ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี	ข
คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี	๑
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗	
๑. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์	๓
๒. การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ	๔
๓. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ	๕
๔. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม	๖
๕. การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน	๗
๖. การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ	๘
๗. การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน	๑๓
๘. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม	๑๔
๙. การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุล ระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	๑๕
๑๐. การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ	๑๗
๑๑. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	๑๙

ประกาศ
แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งตามมติของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงทรงพระราชดำริว่า พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นผู้ที่เหมาะสมควรไว้วางพระราชหฤทัย ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี บริหารราชการแผ่นดินตั้งแต่วันที่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ เป็นปีที่ ๖๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พรเพชร วิชิตชลชัย

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ประกาศ
แต่งตั้งรัฐมนตรี

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ตามประกาศลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว นั้น

บัดนี้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เลือกสรรผู้ที่เหมาะสม ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเพื่อบริหารราชการแผ่นดินสืบไปแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ	เป็นรองนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
นายยงยุทธ ยุทธวงศ์	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
พลเอก ณะศักดิ์ ปภิวมาประกร	เป็นรองนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
นายวิษณุ เครืองาม	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล	เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายสุวัจน์ ตันยวรรธนะ	เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พลเอก อุดมเดช สีตบุตร	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
นายสมหมาย ภาษี	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
นายดอน ปรมต์ถวินัย	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การต่างประเทศ
นางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา

พลตำรวจเอก อดุลย์ แสงสิงแก้ว	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นายเปติพงศ์ พึ่งบุญ ณ ออยุธยา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นายพรชัย รุจิประภา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
นายณรงค์ชัย อัครเศรณี	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลป์ยะ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
นางอภิรดี ตันตราภรณ์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายสุธี มากบุญ	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
พลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
นายวีระ โรจน์พจนรัตน์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
นายพิเชฐ ดุรงคเวโรจน์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายเกษมพงษ์ กীরติกร	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
พลโท สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายรัชตะ รัชตะนาวิน	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายสมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ เป็นปีที่ ๖๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

คำแถลงนโยบาย
ของ
คณะรัฐมนตรี
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
วันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗

ท่านประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่เคารพ

ตามที่ได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้กระผมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ และแต่งตั้งรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น บัดนี้ คณะรัฐมนตรีพร้อมที่จะแถลงนโยบายก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว

ก่อนอื่น รัฐบาลใคร่ชี้แจงต่อท่านประธานและสมาชิกทุกท่านว่า การเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินครั้งนี้ แม้จะเป็นการใช้อำนาจและทำหน้าที่ตามกฎหมายดังที่รัฐบาลก่อน ๆ เคยปฏิบัติมา แต่ก็มีเงื่อนไขและเงื่อนไขบางประการอันทำให้รัฐบาลนี้แตกต่างจากรัฐบาลอื่น ๆ อยู่บ้าง ในด้านเงื่อนไข รัฐบาลนี้เข้ามาสืบทอดงานและสานต่อภารกิจจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เคยกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาของประเทศไว้ก่อนแล้วเป็น ๓ ระยะตั้งแต่เมื่อเข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

ในระยะแรกได้มุ่งระงับยับยั้งความแตกแยก ยุติการใช้กำลังและอาวุธสงคราม ก่อความรุนแรง แก้ไขผลกระทบจากการที่รัฐบาลและรัฐสภาก่อนหน้านี้ที่อยู่ในสภาพที่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติมากกว่า ๖ เดือน ตลอดจนได้เร่งแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชน และมุ่งนำความสุข ความสงบ กลับคืนสู่ประเทศเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญ ซึ่งก็ทำได้ผลสำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นเพียง ๒ เดือนก็ได้เข้าสู่ระยะที่สองด้วยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว การจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จนกระทั่งถึงการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดนี้ หลังจากนั้นคณะรักษาความสงบแห่งชาติก็ได้เริ่มลดบทบาทและภารกิจลงมาอยู่ในระดับการเป็นที่ปรึกษาและทำงานร่วมกับคณะรัฐมนตรีในการพิจารณาหรือแก้ไขปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ส่วนที่จะตามมาในเร็ววันคือ การจัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อออกแบบวางรากฐานทางการเมือง

เศรษฐกิจ และสังคม อันมั่นคงแก่ประเทศก่อนจะส่งผ่านไปสู่ระยะที่สาม คือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรและการจัดการเลือกตั้งทั่วไป เงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นพันธกิจที่รัฐบาลจะยังคงยึดมั่นและดำเนินการต่อไป

ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ตระหนักด้วยว่า แม้ความเร่งด่วนและความรุนแรงของปัญหาที่รอการแก้ไขเยียวยาจะมีมากเพราะสะสมทับทวีและค้างคามานานหลายปี เมื่อเทียบกับช่วงเวลานี้ซึ่งเหตุการณ์ยังไม่ปกติเรียบร้อยเสียทีเดียว และเทียบกับกรอบเวลาทำงานอันสั้น ทั้งประชาคมโลกก็กำลังเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยด้วยความห่วงใย แต่รัฐบาลจะไม่ถือว่าเงื่อนไขและเงื่อนไขดังกล่าวเป็นจุดอ่อนหรือข้อจำกัด กลับจะเป็นความท้าทายให้ต้องเร่งคิด เร่งทำ เพราะการคืนความสงบสุขแก่ประชาชนนั้น ยิ่งทำก่อน ทำจริงจัง และทำทันที จนบังเกิดผลสัมฤทธิ์เร็วที่สุดและยั่งยืนเท่าใด ยิ่งเป็นผลดีต่อประชาชนและประเทศชาติเร็วเท่านั้น การที่รัฐบาลนี้ไม่ได้จัดตั้งขึ้นจากพรรคการเมือง จึงไม่มีนโยบายของพรรคที่ใช้หาเสียงหรือหวังคะแนนประชานิยมมาเป็นฐานทางการเมือง ทุกท่านจึงไม่ต้องวิตกว่าจะมีการนำประเทศเข้าไปผูกพันจนเสียวินัยการคลังหรือเกิดภาระอนาคต และด้วยความที่มีความเป็นเอกภาพทางนโยบาย จึงไม่ต้องวิตกว่าการทำงานในแต่ละกระทรวงจะไม่บูรณาการสอดคล้องหรือพายเรือคนละที่ สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นพลังอำนาจหรือเกื้อหนุนให้รัฐบาลทำงานยากในเวลาสั้นได้อย่างราบรื่น ซึ่งกระผมในฐานะหัวหน้ารัฐบาลจะกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดมิให้การทำงานของรัฐบาลกลายเป็นภาระของประเทศเป็นอันขาด

โดยที่มาตรา ๑๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้กำหนดหน้าที่ของรัฐบาลไว้ ๓ ประการเป็นครั้งแรก คือ การบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินการให้มีการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ และการส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ ประหนึ่งจะส่งสัญญาณว่ามีได้ประสงค์ให้รัฐบาลอยู่ประคับประคองสถานการณ์ไปวัน ๆ เพียงเพื่อรอการเลือกตั้งทั่วไปเท่านั้น หากแต่ยังต้องดำเนินการเรื่องอื่น ๆ อันจำเป็นและขจัดปัญหาเร่งด่วนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สังคมปรารถนาอีกด้วย รัฐบาลจึงขอกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับหน้าที่ทั้ง ๓ ประการดังกล่าว

ท่านประธานที่เคารพ

ในด้านการบริหารราชการแผ่นดินอันเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย รัฐบาลมีนโยบายในเรื่องต่าง ๆ จำแนกเป็น ๑๑ ด้าน ซึ่งรัฐบาลได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศว่าด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักสำคัญ ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งทรงเน้นความพอดีพอสมพอควรแก่ฐานะความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันมาเป็นแนวคิด ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ แนวทางของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและความต้องการของประชาชนซึ่งแสดงออกมาโดยตลอดและน่าจะชัดเจนขึ้นในช่วงเวลาแห่งการออกแบบการปฏิรูปประเทศ

เป็นแนวทางการกำหนดนโยบาย โดยคำนึงถึงปัญหาของประเทศที่เราทุกคนรู้อยู่แก่ใจ คำนึงถึงเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาต่างข้างต้น คำนึงถึงความท้าทายที่รออยู่ข้างหน้า ได้แก่ การที่ประเทศต้องเร่งฟื้นตัวจากความบอบช้ำทางเศรษฐกิจ ความหวาดระแวงทางสังคมจนกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมือง การทุจริตประทุมิชอบในภาครัฐจนกลายเป็นสิ่งที่ผู้คนอดทนรอใจและเข็ดขยาด และการเคลื่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ต้องมีความพร้อมไม่ให้ใครอื่นมองว่าเราเป็นตัวปัญหาของประชาคม

ข้อสำคัญคือ นโยบายทุกด้านที่จะแถลงต่อไปนี้ต้องการสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรการปกครองทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นจนถึงประเทศ ต้องการเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนครอบคลุมปัญหาทั้งระยะเฉพาะหน้าที่ต้องทำทันที ระยะกลางที่จะทำต่อไปหรือต้องรอการใช้บังคับกฎหมาย และระยะยาว ซึ่งแม้จะไม่เห็นผลสำเร็จในเวลาอันใกล้ แต่รัฐบาลนี้เห็นควรต้องวางรากฐานเพื่อให้รัฐบาลข้างหน้าเข้ามาพิจารณารับช่วงได้อย่างต่อเนื่อง และประการสำคัญคือ ต้องการให้ประชาชนเกิดความชัดเจน รู้ล่วงหน้าว่าประเทศของเราจะก้าวไปทางไหน จะมีอะไรเกิดหรือไม่เกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้เพื่อจะได้เตรียมตัวได้ถูกต้อง ลำพังความไม่รู้นั้นเป็นวิชาขอยู่แล้ว แต่ความไม่รู้แม้แต่ในเรื่องใกล้ตัวทั้งที่เราเป็นเจ้าของประเทศ เจ้าของอिปีไทย เจ้าของภาคีอากร และบางครั้งยังเป็นเจ้าของทรัพย์สินอีกด้วย หากไม่ทราบแม้แต่ว่าผังเมืองใหม่ครอบคลุมถึงบริเวณใด และเพียงใด บ้านเรือนของเราจะถูกเวนคืนหรือไม่ ที่ดินของเราจะถูกจัดอยู่ในเขตพื้นที่สีใด มีข้อจำกัดการใช้ประโยชน์อย่างไร ถนนหนทางจะสร้างทางไหน เหตุใดระบบสาธารณสุขปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา จึงไม่สามารถบูรณาการการทำงานให้เสร็จในคราวเดียว เรื่องนี้รัฐจะยังส่งเสริมหรือยุติการส่งเสริมกันแน่ ประเทศไทยจะเป็นสังคมเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม การไม่มีคำตอบในปัญหาเหล่านี้ย่อมเป็นความทุกข์ของประชาชนที่เกี่ยวข้องซึ่งรัฐบาลต้องการให้นโยบายและแผนปฏิบัติราชการของแต่ละหน่วยงานที่จะทำต่อไปมีคำตอบดังกระผมจะกราบเรียนท่านประธานเป็นด้าน ๆ ไปดังนี้

๑. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามประเพณีการปกครองของไทย รัฐบาลจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งยวดในอันที่จะเชิดชูสถาบันนี้ไว้ด้วยความจงรักภักดีและปกป้องรักษาพระบรมเดชานุภาพ โดยจะใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางสังคมจิตวิทยา และมาตรการทางระบบสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ย่ำยีหรือประสังข์ร้าย มุ่งสั่นคลอนสถาบันหลักของชาติ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สำนึกและความผูกพันภักดีของคนอีกเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นจริงเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชน ทั้งจะสนับสนุนโครงการทั้งหลายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานทั้งหลายของรัฐเรียนรู้เข้าใจหลักการทรงงาน สามารถนำหลักดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการและการพัฒนา ตลอดจนเร่งขยายผลตามโครงการและแบบอย่าง

ที่ทรงวางรากฐานไว้ให้แพร่หลายเป็นที่ประจักษ์และเกิดประโยชน์ในวงกว้างอันจะช่วยสร้างความสมบูรณ์พูนสุขแก่ประชาชนในที่สุด

๒. การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ

๒.๑ ในระยะเร่งด่วน รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ ๕ ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการชายแดน การสร้างความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน โดยเน้นความร่วมมือเพื่อป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนโดยใช้กลไกทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งจะจัดระเบียบการพัฒนาตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน โดยใช้ระบบเฝ้าตรวจที่มีเทคโนโลยีทันสมัย กำหนดให้ปัญหายาเสพติด การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การกระทำอันเป็นโจรสลัด การก่อการร้ายสากลและอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด และจัดการปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ เช่น ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล การปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

๒.๒ เร่งแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาใช้ตามแนวทางกลยุทธานุภาพแบบสันติวิธี ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นพหุสังคม ขจัดการฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาได้

๒.๓ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและระบบป้องกันประเทศให้ทันสมัย มีความพร้อมในการรักษาอธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติ ปลอดภัยจากการคุกคามทุกรูปแบบ ส่งเสริมและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้ พร้อมทั้งนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติมาสนับสนุนการพัฒนาประเทศ การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการรักษาความมั่นคงภายในโดยมุ่งระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และนานาชาติ โดยเฉพาะอาเซียนและประชาคมโลก ให้สามารถดำเนินงานร่วมกันเป็นเครือข่ายได้

๒.๔ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักการที่ว่า นโยบายการต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายองค์รวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยจะนำกลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การคุ้มครองดูแลคนไทย และผลประโยชน์ของคนไทยในต่างแดน การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา วัฒนธรรม การค้า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเปิดโลกทัศน์ให้มีลักษณะสากล เป็นต้น

๓. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหาความขัดแย้ง และความเดือดร้อนทั้งหลายของประชาชน จึงมีนโยบายที่จะดำเนินการดังนี้

๓.๑ ในระยะเฉพาะหน้า จะเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง แก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน รวมทั้งสตรี ผู้ด้อยโอกาส และแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมาย พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพแรงงาน โดยให้แรงงานทั้งระบบมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน ทั้งจะเชื่อมโยงข้อมูลและการดำเนินการระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของพื้นที่และของประเทศโดยรวม นอกจากนี้ จะส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบที่ถูกกฎหมายมากขึ้น

๓.๒ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ รวมถึงปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง การทารุณกรรมต่อแรงงานข้ามชาติ การท่องเที่ยวที่เน้นบริการทางเพศและเด็ก และปัญหาคนขอทาน โดยการปรับปรุงกฎหมายข้อบังคับที่จำเป็นและเพิ่มความเข้มงวดในการระงับตรวจสอบ

๓.๓ ในระยะต่อไป จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการดูแลให้มีระบบการกักขังที่เป็นธรรมและการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ตามอัตภาพ พัฒนาศักยภาพ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ จัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรี และเด็ก

๓.๔ เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการมีงานหรือกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคต โดยจัดเตรียมระบบการดูแลในบ้าน สถานพักพิง และโรงพยาบาล ที่เป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว รวมทั้งพัฒนาระบบการเงินการคลังสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ

๓.๕ เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลายเนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมแก่แรงงานไทยและร่วมพัฒนาระบบ ความคุ้มครองทางสังคมของแรงงานอาเซียน

๓.๖ จัดระเบียบสังคม สร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และ
ธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป โดยใช้ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ตามนโยบาย
ของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติที่ได้ประกาศไว้แล้ว

๓.๗ แก้ปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและการรुक้าเขตป่าสงวน
โดยการกระจายสิทธิการถือครองให้แก่ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้รูก้า และออกมาตรการป้องกัน
การเปลี่ยนมือไปอยู่ในครอบครองของผู้ที่มีใจเกษตรกร ใช้เทคโนโลยีดาวเทียมสำรวจและวิธีการ
แผนที่ที่ทันสมัย แก้ไขปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนและแนวเขตพื้นที่ป่าที่ไม่ชัดเจน อันก่อให้เกิดข้อขัดแย้ง
ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ

๔. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์
และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กันดังนี้

๔.๑ จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญ
ทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถ
เรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะ
ที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพ
ในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้าน
การเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ

๔.๒ ในระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน
การศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา และปรับปรุง
และบูรณาการระบบการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้ยากจนหรือ
ด้อยโอกาส จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษา
ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่ง

๔.๓ ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษา
และการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพและความพร้อม โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคล
และบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

๔.๔ พัฒนาคอนกทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถ
มีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต
ปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรม
เข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา

การรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน

๔.๕ ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะโดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ

๔.๖ พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

๔.๗ ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม

๔.๘ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

๔.๙ สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน และวัฒนธรรมสากล และการสร้างสรรค์งานศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่เสาหลักวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและเพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

๔.๑๐ ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพเพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๕. การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน

รัฐบาลจะวางรากฐาน พัฒนา และเสริมความเข้มแข็งให้แก่การให้บริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชนโดยเน้นความทั่วถึง คุณภาพมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ดังนี้

๕.๑ วางรากฐานให้ระบบหลักประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรในทุกภาคส่วนอย่างมีคุณภาพโดยไม่มีความเหลื่อมล้ำของคุณภาพบริการในแต่ละระบบ และบูรณาการข้อมูลระหว่างทุกระบบหลักประกันสุขภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

๕.๒ พัฒนาระบบบริการสุขภาพ โดยเน้นการป้องกันโรคมามากกว่ารอให้ป่วย แล้วจึงมารักษา สร้างกลไกการจัดการสุขภาพในระดับเขตแทนการกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง ปรับระบบการจ้างงาน การกระจายบุคลากรและทรัพยากรสาธารณสุขให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และให้ภาคเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการจ้างบุคลากรเพื่อจัดบริการสาธารณสุขของรัฐ เป็นผู้กำกับดูแล สนับสนุนความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการพัฒนาระบบบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุข โดยส่งเสริมการร่วมลงทุนและการใช้ทรัพยากรและบุคลากรร่วมกันโดยมีข้อตกลงที่รัดกุมและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

๕.๓ เสริมความเข้มแข็งของระบบเฝ้าระวังโรคระบาด โดยเฉพาะโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำ โดยมีเครือข่ายหน่วยเฝ้าระวัง หน่วยตรวจวินิจฉัยโรค และหน่วยที่สามารถตัดสินใจเชิงนโยบายในการสกัดกั้นการแพร่กระจายได้อย่างทันท่วงที

๕.๔ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุในการจราจรอันนำไปสู่ การบาดเจ็บและเสียชีวิต โดยการร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในการตรวจจับเพื่อป้องกัน การรายงาน และการดูแลผู้บาดเจ็บ

๕.๕ ส่งเสริมการกีฬาเพื่อสุขภาพ ใช้กีฬาเป็นสื่อในการพัฒนาลักษณะนิสัยเยาวชนให้มีน้ำใจนักกีฬา มีวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายมารยาท และมีความสามัคคี อีกทั้งพัฒนา นักกีฬาให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติจนสร้างชื่อเสียงแก่ประเทศชาติ

๕.๖ ประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และปัญหาด้านการแพทย์และจริยธรรมของการอุ้มบุญ การปลูกถ่ายอวัยวะและสเต็มเซลล์ โดยจัดให้มีมาตรการและกฎหมายที่รัดกุม เหมาะสม กับประเด็นที่เป็นปัญหาใหม่ของสังคม

๕.๗ พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ และสาธารณสุข โดยจัดให้มีบุคลากรและเครื่องมือที่ทันสมัย และให้มีความร่วมมือทั้งระหว่าง หน่วยงานภายในประเทศและหน่วยงานต่างประเทศ โดยเฉพาะในการป้องกันและรักษา โรคที่มีความสำคัญ

๖. การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

ความไม่สงบทางการเมืองที่ดำเนินมานานกว่า ๖ เดือนจนถึงกลางปีนี้ มีผลให้ เศรษฐกิจชะลอตัวลงอย่างมาก แม้คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ดำเนินการกระตุ้นเศรษฐกิจ จนเริ่มฟื้นตัวแล้ว แต่ก็ยังไม่อาจขยายตัวเต็มตามศักยภาพ นอกจากนั้น ระบบเศรษฐกิจของไทย ยังมีจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงหลายเรื่อง เพื่อที่จะสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจให้สามารถขยายตัว ได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ตั้งแต่การจุกกัภาษซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ อย่างเต็มศักยภาพ ปัญหาหนี้ภาครัฐ การใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนปัญหาการใช้น้ำ ในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งขาดแคลนเป็นประจำในฤดูแล้ง ในขณะที่มีน้ำท่วมบ่อยครั้ง

ในฤดูฝน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ เป็น ๓ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันที ระยะต่อไปที่ต้องแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทที่ค้างคา อยู่ และระยะยาวที่ต้องวางรากฐานเพื่อความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๖.๑ ในระยะเร่งด่วน เร่งจ่ายงบลงทุนของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ยังค้างอยู่ก่อนที่จะพ้นกำหนดภายในสิ้นปีนี้ และสานต่อนโยบายงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจตามที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้จัดทำไว้ โดยติดตามให้มีการเบิกจ่ายอย่างคล่องตัวตั้งแต่ระดับ กระทรวงจนถึงระดับท้องถิ่น รวมทั้งจะดูแลไม่ให้มีการใช้จ่ายที่สูญเปล่า เพื่อช่วยสร้างงานและ กระตุ้นการบริโภค

๖.๒ สานต่อนโยบายงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจตามที่คณะรักษาความสงบ แห่งชาติได้จัดทำไว้ โดยนำหลักการสำคัญของการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ให้ความสำคัญในการบูรณาการงบประมาณและความพร้อมในการดำเนินงาน รวมทั้งนำแหล่งเงินอื่นมาประกอบการพิจารณาด้วย เพื่อขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประหยัด ไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพ ทบทวนภารกิจที่มีลักษณะไม่ยั่งยืนหรือสร้างภาระ หนี้สาธารณะของประเทศเกินความจำเป็น และแสดงรายการลงทุนในระดับจังหวัดเพื่อแสดง ความโปร่งใส เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ ตั้งแต่ระดับกระทรวงจนถึงระดับท้องถิ่น เพื่อช่วยสร้างงานและกระตุ้นการบริโภค โดยจะจัดให้มี ระบบและกลไกในการติดตามตรวจสอบไม่ให้มีการใช้จ่ายที่สูญเปล่า

๖.๓ กระตุ้นการลงทุนด้วยการเร่งพิจารณาโครงการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนักลงทุนยื่นขออนุมัติส่งเสริมการลงทุนไว้แล้วให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และนำโครงการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐานประเภทที่มีผลตอบแทนดี เช่น โครงการขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร มาจัดทำเป็นโครงการลงทุนร่วมกับเอกชน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีทั้งในวงการ ก่อสร้าง วงการอสังหาริมทรัพย์ และตลาดการเงิน

๖.๔ ดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การลด ต้นทุนการผลิต การช่วยเหลือในเรื่องปัจจัยการผลิตอย่างทั่วถึง การช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย ตลอดจนจนถึงการใช้กลไกตลาดดูแลราคาสินค้าเกษตรประเภทที่ราคาต่ำผิดปกติให้สูงขึ้นตามสมควร

๖.๕ ลดอุปสรรคในการส่งออกเพื่อให้เกิดความคล่องตัว เช่น ปรับปรุง วิธีการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานการผลิตระดับไร่นา เป็นต้น ให้สะดวกรวดเร็วขึ้น ตลอดจนลดขั้นตอนของกระบวนการด้านศุลกากรและเอกสารอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ระบบการส่งสินค้า เร็วขึ้น พร้อมทั้งแสวงหาตลาดที่มีศักยภาพเพื่อขยายฐานการส่งออกซึ่งครอบคลุมถึงการค้าชายแดน ที่มีความสำคัญมากขึ้น

๖.๖ ชักจูงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย โดยพิจารณา มาตรการลดผลกระทบจากการประกาศใช้กฎอัยการศึกในบางพื้นที่ที่มีต่อการท่องเที่ยวในโอกาสแรก ที่จะทำให้ได้ และสร้างสิ่งจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกื้อกูลต่อบรรยากาศการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวอันมีลักษณะโดดเด่นร่วมกันหรือจัดเป็นกลุ่มได้ เช่น กลุ่มธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสุขภาพ เช่น น้ำพุร้อน ธรรมชาติ ทั้งจะให้เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในประเทศทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ โดยเน้นการให้ความรู้และ เพิ่มมาตรฐานความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การควบคุมสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว

๖.๗ ในระยะต่อไป ประสานนโยบายการเงินและการคลังให้สอดคล้องกัน เพื่อที่จะสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจพร้อมกับการรักษาเสถียรภาพของราคาอย่างเหมาะสม

๖.๘ แก้ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนทั้งที่ท่วมเป็นบริเวณกว้างและท่วมเฉพาะพื้นที่ และปัญหาขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่และบางฤดูกาล ซึ่งนำความเสียหายและทุกข์ร้อนมาให้แก่ เกษตรกร โดยระดมความคิดเพื่อหาทางป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงดังเช่นเหตุการณ์น้ำท่วม ในปี ๒๕๕๔ และหาวิธีที่จะแก้ปัญหาน้ำท่วมเฉพาะพื้นที่ให้ลดลงโดยเร็ว ไม่กระทบต่อพืชผล ส่วนภาวะภัยแล้งจนเกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรนั้น รัฐบาลจะเร่งดำเนินการจัดสร้าง แหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายครอบคลุมทั่วพื้นที่เพาะปลูกให้มากที่สุด ซึ่งจะสามารถทำได้ในเวลา ประมาณ ๑ ปี

๖.๙ ปฏิรูปโครงสร้างราคาเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับต้นทุน และให้มีภาระภาษีที่เหมาะสมระหว่างน้ำมันต่างชนิดและผู้ใช้ต่างประเภท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้พลังงานของประเทศและให้ผู้บริโภคตระหนักว่าจะไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย รวมถึงดำเนินการ ให้มีการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบรอบใหม่ทั้งในทะเลและบนบก และดำเนินการ ให้มีการสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งจากการใช้ฟอสซิลเป็นเชื้อเพลิง และจากพลังงานทดแทนทุกชนิด ด้วยวิธีการที่เปิดเผยมุ่งโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นมิตรต่อ สภาวะแวดล้อม พร้อมทั้งร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาพลังงาน

๖.๑๐ ปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีให้จัดเก็บได้อย่างครบถ้วน โดยปรับปรุง โครงสร้างภาษีให้คงอัตราภาษีเงินได้ไว้ในระดับปัจจุบัน ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล แต่ปรับปรุง โครงสร้างอัตราภาษีทางด้านการค้าและขยายฐานการจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ ซึ่งจะเก็บจากทรัพย์สิน เช่น ภาษีมรดก ภาษีจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยให้มีผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยให้น้อยที่สุด รวมทั้งปรับปรุงการลดหย่อนภาษีเงินได้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีรายได้น้อย และยกเลิกการยกเว้น ภาษีประเภทที่เอื้อประโยชน์เฉพาะผู้ที่มีฐานะการเงินดี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

๖.๑๑ บริหารจัดการหนี้ภาครัฐที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งมีจำนวนสูงมากกว่า ๗๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และเป็นภาระงบประมาณใน ๕ ปีข้างหน้า อันจะทำให้เหลืองบประมาณเพื่อการลงทุนพัฒนาประเทศน้อยลง โดยประมวลหนี้เหล่านี้ให้ครบถ้วน หาแหล่งเงินระยะยาวมาสะสางหนี้ทั้งหมด และยืดระยะเวลาชำระคืนให้นานที่สุดเพื่อลดภาระของงบประมาณในอนาคต

๖.๑๒ ในระยะยาว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและคมนาคม ด้านคมนาคมทางบกโดยเริ่มโครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครและรถไฟฟ้าเชื่อมกรุงเทพมหานครกับเมืองบรีวารเพิ่มเติมเพื่อลดเวลาในการเดินทางของประชาชนและเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อตั้งฐานให้รัฐบาลต่อไปทำต่อได้ทันที ด้านคมนาคมทางอากาศโดยปรับปรุงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิระยะที่ ๒ ท่าอากาศยานดอนเมือง และท่าอากาศยานสากลในภูมิภาค ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ท่าอากาศยานในภูมิภาค เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณการจราจรทางอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการบินของประเทศ การซ่อมบำรุงอากาศยาน และการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการขนส่งทางอากาศให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากล รวมทั้งการใช้ท่าอากาศยานในภูมิภาคเสริมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานดอนเมือง เช่น ท่าอากาศยานอยู่ตะเภา เป็นต้น และด้านการคมนาคมทางน้ำโดยพัฒนาการขนส่งสินค้าทางลำน้ำและชายฝั่งทะเล เพื่อลดต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศ เริ่มจากการเร่งรัดพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่งที่ทำเรือแหลมฉบัง ท่าเรือชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและอันดามัน ตลอดจนผลักดันให้ท่าเรือในลำน้ำเจ้าพระยาและป่าสักมีการใช้ประโยชน์ในการขนส่งสินค้าภายในประเทศและเชื่อมโยงกับท่าเรือแหลมฉบัง รวมทั้งการขุดลอกร่องน้ำลึก

๖.๑๓ ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการในสาขาขนส่งที่มีการแยกบทบาท และภารกิจของหน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติที่ชัดเจน และจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลระบบราง เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานการให้บริการและความปลอดภัย โครงสร้างอัตราค่าบริการที่เป็นธรรม การลงทุน การบำรุงรักษา และการบริหารจัดการ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนากระบวนกรให้เป็นโครงข่ายหลักของประเทศ รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสาขาขนส่งและการประกอบกิจการโลจิสติกส์ให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และมีความชัดเจนในทางปฏิบัติ รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในภาคขนส่งเพิ่มขึ้น

๖.๑๔ พัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจที่ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและมาตรการที่จะแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูกิจการของรัฐวิสาหกิจที่มีปัญหาด้านการเงินและการดำเนินงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ตลอดจนพิจารณาความจำเป็นในการควบบทบาทการเป็นรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้รัฐวิสาหกิจเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐในการพัฒนาประเทศและพัฒนากลไกการกำกับดูแล

รัฐวิสาหกิจที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศส่วนรวม
คุ้มครองผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้บริการประชาชนได้ตามมาตรฐาน
ที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการบริหารจัดการหนี้ทั้งในส่วนที่รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจรับภาระอย่างโปร่งใส
และมีประสิทธิภาพเพื่อลดภาระทางการคลัง

๖.๑๕ ในด้านเกษตรกรรม ดำเนินการใน ๒ เรื่องใหญ่ คือ การปรับโครงสร้าง
การผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแบ่งเขตเพื่อปลูกพืชผล
แต่ละชนิด และการสนับสนุนให้สหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มบทบาทในฐานะ
ผู้ซื้อพืชผลจนถึงการแปรรูปและการส่งออกได้ แล้วแต่กรณี เพื่อให้สหกรณ์เป็นผู้ค้าขายสินค้า
เกษตรรายใหญ่อีกรายหนึ่ง ซึ่งจะช่วยคานอำนาจของกลุ่มพ่อค้าเอกชนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มี
ความสมดุลมากขึ้น

๖.๑๖ ในด้านอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้อง
กับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ เช่น ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ตั้งแต่ต้นน้ำ
จนถึงปลายน้ำ โดยการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และเป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่อาหารไทยบนฐานความรู้
ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ส่งเสริมการวิจัยเกษตรแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร
และแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประเทศ เป็นต้น ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ส่งเสริม
อุตสาหกรรมที่ใช้การออกแบบและสร้างสรรค์ และส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลเทคโนโลยีขั้นสูง
เพื่อปรับกระบวนการผลิตสู่ระบบอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติ

๖.๑๗ เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อมให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มองค์ความรู้ในด้าน
การปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาการบริหาร
จัดการภายในองค์กร ปรับโครงสร้างกลไกการสนับสนุนและการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมให้เป็นระบบและมีเอกภาพที่ชัดเจนทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการ
ทางการเงินและการลงทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และ
บริการ การตลาดและโอกาสในการลงทุนในต่างประเทศ

๖.๑๘ ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัล
ให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ทุกภาคเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้ทันโลกและสามารถ
แข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้ ซึ่งหมายรวมถึงการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์ดิจิทัลโดยตรง ทั้งผลิตภัณฑ์
ฮาร์ดแวร์ ผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์สื่อสารดิจิทัล อุปกรณ์โทรคมนาคมดิจิทัล และการใช้ดิจิทัล
รองรับการให้บริการของภาคธุรกิจการเงินและธุรกิจบริการอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคสื่อสาร
และบันเทิง ตลอดจนการใช้ดิจิทัลรองรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ ปรับปรุงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงให้ดูแลและผลักดัน

งานสำคัญของประเทศชาติในเรื่องนี้ และจะจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนเรื่องนี้
อย่างจริงจัง

๗. การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน

การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งจะมีผลใช้บังคับอย่างเต็มที่
ณ สิ้นปี ๒๕๕๘ จะเกิดประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก หากประเทศไทยเตรียมการ
ในเรื่องต่าง ๆ ให้พร้อม การเร่งดำเนินการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องความเชื่อมโยงด้านระบบ
การขนส่งและโลจิสติกส์ ด้านกฎระเบียบ การอำนวยความสะดวกทางการค้า การพัฒนาด้านชายแดน
และการเตรียมการด้านทรัพยากรมนุษย์ จะส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสของประเทศไทย
ในประชาคมอาเซียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนชาวไทยร่วมกับ
ประชาชนอาเซียน

๗.๑ เร่งส่งเสริมความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ในภูมิภาค
อาเซียนและขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ประโยชน์จากโครงข่าย
คมนาคมขนส่งและโทรคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างกันของอาเซียน ระบบการออกใบรับรอง/
ใบอนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันในอาเซียน รวมทั้ง
การสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากความตกลงทางการค้าการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือ
ในระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่มีผลใช้บังคับแล้ว เร่งขยายการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมกัน
ของสินค้าด้านการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโดยให้ความสำคัญต่อสินค้าที่ประเทศไทย
มีศักยภาพสูงโดยเฉพาะกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค รวมถึงการปรับกฎเกณฑ์การค้าและระบบ
พิธีการศุลกากรให้สะดวก ลดขั้นตอนต่าง ๆ หรือยกเลิกขั้นตอนบางเรื่อง และปรับระบบภาษี
และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อดึงดูดให้มีการตั้งสำนักงานปฏิบัติการประจำภูมิภาค
ที่กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า การลงทุน
ของภูมิภาคได้ในที่สุด

๗.๒ พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยทุกระดับ
โดยสอดคล้องกับข้อตกลงในการเคลื่อนย้ายในด้านสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และ
ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่เปิดเสรีมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย
ให้สามารถแข่งขันได้ รวมทั้งสามารถดำเนินธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการในประเทศสมาชิกอาเซียน
เพื่อนำไปสู่ความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานตลาดโลกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฐานการผลิตสินค้า
หลายชนิดและธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่ประเทศไทยได้เข้าไปลงทุนขยายฐานการผลิตในประเทศอื่น
ในอาเซียนมาเป็นเวลานานแล้ว ตลอดจนกลุ่มการผลิตที่ผู้ประกอบการของไทยเตรียมที่จะขยาย
ฐานการผลิตเพิ่มเติมอีกหลายชนิด ซึ่งช่วยให้ประเทศไทยมีฐานการผลิตสินค้าคุณภาพหลากหลาย
เพื่อขายในตลาดต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งในอาเซียนและในตลาดโลก และเป็นการช่วยเหลือประเทศ
เพื่อนบ้านในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม

๗.๓ พัฒนาแรงงานของภาคอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งแรงงานวิชาชีพ แรงงานมีทักษะ และแรงงานไม่มีทักษะ โดยการเร่งรัดและขยายผลการใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยคำนึงถึงความเป็นเอกภาพกับระบบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานวิชาชีพใน ๘ กลุ่มที่มีข้อตกลงการเปิดเสรีในอาเซียนควบคู่ไปกับการวางแผนด้านการผลิตให้เพียงพอ การยกระดับฝีมือแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น การส่งเสริมการพัฒนากระบวนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อใช้ในการประเมินค่าจ้างแรงงาน

๗.๔ เร่งพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน โดยเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ (GMS) แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) แผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนความร่วมมือแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) และแผนแม่บทความเชื่อมโยงในอาเซียนซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ในอาเซียนสัมฤทธิ์ผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

๗.๕ ต่อเชื่อมเส้นทางคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์จากฐานการผลิตในชุมชนสู่แหล่งแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงกับอาเซียน เพื่อยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการรายย่อยสู่ตลาดที่กว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่ต่าง ๆ ภายในประเทศด้วย

๗.๖ พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเริ่มจากการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน โดยปรับปรุงโครงข่ายระบบถนน พัฒนาระบบ National Single Window (NSW) และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะแรกให้ความสำคัญกับด่านชายแดนที่สำคัญ ๖ ด่าน ได้แก่ ปาดังเบซาร์ สะเดา อรัญประเทศ แม่สอด บ้านคลองลึก และบ้านคลองใหญ่ ซึ่งจะทำให้ระบบขนส่งและโลจิสติกส์สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและรองรับปริมาณการเดินทางและการขนส่งที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๘. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม

รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการวิจัย การพัฒนาต่อยอด และการสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การผลิตและบริการที่ทันสมัยดังนี้

๘.๑ สนับสนุนการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของประเทศเพื่อนำไปสู่เป้าหมายให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑ ของรายได้ประชาชาติและมีสัดส่วนรัฐต่อเอกชน ๓๐ : ๗๐

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศมีความสามารถในการแข่งขัน และมีความก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่นที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน และจัดระบบบริหารงาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยให้มีความเชื่อมโยง กับภาคเอกชน

๘.๒ เร่งเสริมสร้างสังคมนวัตกรรม โดยส่งเสริมระบบการเรียนการสอน ที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ การผลิตกำลังคน ในสาขาที่ขาดแคลน การเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน การให้บุคลากรด้านการวิจัย ของภาครัฐสามารถไปทำงานในภาคเอกชน และการให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม มีช่องทางได้เทคโนโลยีโดยความร่วมมือจากหน่วยงานและสถานศึกษาภาครัฐ

๘.๓ ปฏิรูประบบการให้สิ่งจูงใจ ระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรค ต่อการนำงานวิจัยและพัฒนาไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์ รวมทั้งส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาการวิจัย และพัฒนาในระดับภาคหรือกลุ่มจังหวัด เพื่อให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ผลักดันงานวิจัย และพัฒนาไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัยของรัฐ และภาคเอกชน

๘.๔ ส่งเสริมให้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของประเทศ เช่น ด้านพลังงาน สะอาด ระบบราง ยานยนต์ ไฟฟ้า การจัดการน้ำและขยะ ใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาวิจัย และ พัฒนา และนวัตกรรมของไทยตามความเหมาะสม ไม่เพียงแต่จะใช้เทคโนโลยีจากต่างประเทศ ส่งเสริมการใช้เครื่องมือ วัสดุ และสินค้าอื่น ๆ ที่เป็นผลจากการวิจัยและพัฒนาภายในประเทศ ในวงกว้าง โดยจัดให้มีนโยบายจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐที่เอื้ออำนวย เพื่อสร้างโอกาสการพัฒนา เทคโนโลยีของประเทศ ในกรณีที่ต้องจำเป็นต้องจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีจากต่างประเทศ จะให้มีเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคตด้วย

๘.๕ ปรับปรุงและจัดเตรียมให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านนวัตกรรมซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาที่สำคัญ ในการต่อยอดสู่การใช้เชิงพาณิชย์ของภาคอุตสาหกรรมให้มีความพร้อม ทันสมัย และกระจาย ในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การตั้งศูนย์วิเคราะห์ ห้องปฏิบัติการ สถาบัน และศูนย์วิจัย เป็นต้น

๙. การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ในปัจจุบันมีการบุกรุกที่ดินของรัฐและตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า พันธุ์พืช และแร่ธาตุ ถูกทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นอันมาก ทั้งปัญหาภาวะมลพิษ

โดยเฉพาะขยะประเภทต่าง ๆ ก็รุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบายจะรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนดังนี้

๙.๑ ในระยะเฉพาะหน้า เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐโดยนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำและพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ กำหนดพื้นที่แนวกันชนและที่ราบเชิงเขาให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การปลูกป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติและป้องกันการบุกรุกป่า ขยายป่าชุมชน และส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชนเพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศและการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ เช่น โครงการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นต้น

๙.๒ ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว สร้างโอกาสในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความมั่นคงทางด้านอาหาร สุขอนามัย สนับสนุนวิถีชีวิตของชุมชน และการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งให้การคุ้มครองเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางชีวภาพ

๙.๓ ในระยะต่อไป พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดิน และแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ เช่น กำหนดเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน พื้นที่ใดที่สงวนหรือกันไว้เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ก็ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด พื้นที่ใดสมควรให้ประชาชนใช้ประโยชน์ได้ก็จะผ่อนผันให้ตามความจำเป็นโดยใช้มาตรการทางการบริหารจัดการ มาตรการทางสังคมจิตวิทยา และการปลูกป่าทดแทนเข้าดำเนินการ ทั้งจะให้เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้อื่นอันเป็นบ่อเกิดของเศรษฐกิจชุมชนที่ต่อเนื่องเพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยที่ดินยังเป็นของรัฐ จะจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ จัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในที่ดินของรัฐ ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่ดินของรัฐและเอกชนให้มีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านที่ดินในภาพรวม และปรับปรุงกลไกภาษีเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน เร่งรัดการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้โดยไม่ต้องเป็นกรรมสิทธิ์ แต่รับรองสิทธิร่วมในการจัดการที่ดินของชุมชน กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของธนาคารที่ดินเพื่อให้เป็นกลไกในการนำทรัพยากรที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๙.๔ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จัดให้มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและมีกระบวนการบูรณาการแผนงานและงบประมาณร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนงาน

โครงการ ไม่เกิดความซ้ำซ้อน มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับทิศทางและนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยจัดตั้งหรือกำหนดกลไกในการบริหารจัดการน้ำพร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบของการบริหารจัดการน้ำและการเตือนภัย

๙.๕ เร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ชยะ และน้ำเสีย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะเป็นลำดับแรก ส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่วิกฤติ ซึ่งจะใช้ที่ดินของรัฐเป็นหลัก ในพื้นที่ใดที่สามารถจัดการขยะมูลฝอยโดยการแปรรูปเป็นพลังงาน ก็จะสนับสนุนให้ดำเนินการ ส่วนขยะอุตสาหกรรมนั้น จะวางระเบียบมาตรการการบริหารจัดการเป็นพิเศษ โดยกำหนดให้ทั้งในบ่อขยะอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามมาตรฐานและให้แยกเป็นสัดส่วนจากบ่อขยะชุมชน สำหรับขยะของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ จะพัฒนาระบบกำกับติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังไม่ให้มีการลักลอบทิ้ง รวมทั้งจัดการสารเคมี โดยลดความเสี่ยงและอันตรายที่เกิดจากการรั่วไหล และการเกิดอุบัติเหตุ ให้ความสำคัญในการจัดการอย่างครบวงจร และใช้มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด

ในระดับพื้นที่ จะเร่งแก้ไขปัญหในพื้นที่มาบตาพุดซึ่งเป็นฐานอุตสาหกรรมหลักของประเทศอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการลดและขจัดมลพิษ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลคุณภาพชีวิตประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุตสาหกรรม รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงขีดความสามารถโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

๑๐. การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

ระบบราชการเป็นระบบที่ใหญ่โตมหึมา ประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ และอำนาจตามตัวบทกฎหมาย ตลอดจนถึงพันธกิจอันกว้างขวางของเจ้าหน้าที่ซึ่งสามารถให้คุณให้โทษ ให้ความสะดวก หรือเป็นอุปสรรคต่อการทำมาหากินและการดำรงชีวิตได้ แต่น่าเสียดายว่า ในเวลาที่ผ่านมา ระบบราชการและเจ้าหน้าที่บางส่วนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งในสังคม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเพราะติดขัดที่กฎระเบียบ นานาประการซึ่งมีมาแต่อดีตและยังมีได้แก้ไขให้ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งยังไม่อาจใช้เป็นกลไกเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ เช่น เสียค่าใช้จ่ายสูง ใช้เวลามาก มีการขออนุญาตซ้ำซ้อน ใช้ระบบตรวจสอบที่ไม่จำเป็นจนเป็นภาระแก่ประชาชน บางครั้งมีการปล่อยปละละเลยสลับกับการเข้มงวดกวัดขั้น จัดระเบียบแบบไฟไหม้ฟาง มีการทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความไม่เป็นธรรมและเหลื่อมล้ำในสังคม ไม่จูงใจให้นักลงทุนเข้ามาประกอบการในประเทศ ดังที่ปรากฏในผลการสำรวจหรือรายงานประจำปีของหน่วยงานต่างประเทศบางแห่งเกี่ยวกับ

การจัดอันดับความน่าเชื่อถือและความสะดวกหรือยากง่ายในการทำธุรกิจในประเทศไทยมาแล้ว
รัฐบาลจึงมีนโยบายดังนี้

๑๐.๑ ปรับปรุงระบบราชการในด้านองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ
ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น ทบทวนการจัดโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่
ซ้ำซ้อนหรือล้าลั่นกันหรือมีเส้นทางการปฏิบัติงานที่ยืดยาว ปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้ทันสมัย
โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ แก้ไขกฎระเบียบให้โปร่งใส ชัดเจน สามารถบริการประชาชนได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดระบบอัตรากำลังและปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสม
และเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การบริหารจัดการภาครัฐแบบใหม่
การตอบสนองความต้องการของประชาชนในฐานะที่เป็นศูนย์กลาง และการอำนวยความสะดวก
แก่ผู้ใช้บริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นวางใจในระบบราชการ ลดต้นทุนดำเนินการของภาครัฐกิจ
เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ และการรักษาบุคลากรภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ
ไว้ในระบบราชการ โดยจะดำเนินการตั้งแต่ระยะเฉพาะหน้าไปตามลำดับความจำเป็น และตามที่
กฎหมายเอื้อให้สามารถดำเนินการได้

๑๐.๒ ในระยะแรก กระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการ
สาธารณะได้โดยรวดเร็ว ประหยัด และสะดวก ทั้งจะวางมาตรการทางกฎหมาย กำหนดผู้รับผิดชอบ
ที่ชัดเจน ขั้นตอนที่แน่นอน ระยะเวลาดำเนินการที่รวดเร็ว และระบบอุทธรณ์ที่เป็นธรรม โปร่งใส
มิให้เจ้าหน้าที่หลีกเลียง ประวิงเวลา หรือใช้อำนาจโดยมิชอบก่อให้เกิดการทุจริต การสูญเสียโอกาส
หรือสร้างความเสียหายแก่ประชาชนโดยเฉพาะนักลงทุน ในระยะเฉพาะหน้าจะเน้นการปรับปรุง
หน่วยงานให้บริการด้านการทำธุรกิจ การลงทุน และด้านบริการสาธารณะในชีวิตประจำวัน
เป็นสำคัญ

๑๐.๓ ยกกระต๊บบสมรรถนะของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพ สามารถ
ให้บริการเชิงรุกทั้งในรูปแบบการเพิ่มศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์จากประชาชนในต่างจังหวัดโดยไม่ต้อง
เดินทางเข้ามายังส่วนกลาง ศูนย์บริการสาธารณะแบบครบวงจรที่ครอบคลุมการให้บริการหลากหลาย
ซึ่งจะจัดตั้งตามที่ตั้งชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเดินทางไปติดต่อขอรับบริการได้โดยสะดวก
การให้บริการถึงตัวบุคคลผ่านระบบศูนย์บริการร่วม ณ จุดเดียว (One Stop Service) และ
ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์แบบ พัฒนาหน่วยงานของรัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
มีการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และมีระบบบูรณาการ

๑๐.๔ เสริมสร้างระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้ายบุคลากรภาครัฐ
วางมาตรการป้องกันการแทรกแซงจากนักการเมือง และส่งเสริมให้มีการนำระบบพิทักษ์คุณธรรม
มาใช้ในการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ

๑๐.๕ ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
และจิตสำนึกในการรักษาคำสัตย์สุจริตของความเป็นข้าราชการและความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับ

การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น สร้างภาระแก่ประชาชนเกินควร หรือเปิดช่องโอกาสการทุจริต เช่น ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง การอนุญาต อนุมัติ และการขอรับบริการจากรัฐ ซึ่งมีขั้นตอนยืดเยื้อ ใช้เวลานาน ชำช้า และเสียค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐและประชาชน

๑๐.๖ ปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับ โดยถือว่าเรื่องนี้เป็นวาระสำคัญเร่งด่วนแห่งชาติและเป็นเรื่องที่ต้องแทรกอยู่ในการปฏิรูปทุกด้าน ทั้งจะเร่งรัดการดำเนินการต่อผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในด้านวินัยและคดี รวมทั้งให้ผู้ใช้บริการมีโอกาสประเมินระดับความน่าเชื่อถือของหน่วยงานของรัฐ และเปิดเผยผลการประเมินต่อประชาชน ทั้งจะนำกรณีศึกษาที่เคยเป็นปัญหา เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การร่วมทุน การใช้จ่ายเงินภาครัฐ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติโดยมิชอบ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ การมีผลประโยชน์ขัดแย้งหรือทับซ้อน ซึ่งได้มีคำวินิจฉัยขององค์กรต่าง ๆ เป็นบรรทัดฐานแล้วมาเป็นบทเรียนให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประมวลเป็นกฎระเบียบหรือคู่มือในการปฏิบัติราชการ

๑๐.๗ ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีองค์กรภาคเอกชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสอดส่อง ฝ้าระวัง ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งจะวางมาตรการคุ้มครองพยานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ถูกแทรกแซงหรือขัดขวาง

๑๑. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ในสังคมที่อารยะ การยึดหลักนิติธรรมคือมีกฎหมายเป็นใหญ่ ไม่ใช่ตัวบุคคลหรืออำเภอใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปกครองย่อมเป็นสาระสำคัญ แต่หลักนิติธรรมจะเป็นที่ยอมรับนับถือได้มิใช่เพียงสักแต่ว่ามีกฎหมาย หากกฎหมายเหล่านั้นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของประชาชน เป็นธรรม คุ่มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งต้องมีกระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงได้ง่าย มีมาตรฐานตามหลักสากล ทันสมัยและเป็นธรรมด้วย มิฉะนั้นจะกลายเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งและการโกรธแค้นชิงชังไม่สิ้นสุด รัฐบาลจึงมีนโยบายในเรื่องดังกล่าวดังนี้

๑๑.๑ ในระยะเฉพาะหน้า จะเร่งปรับปรุงประมวลกฎหมายหลักของประเทศ และกฎหมายอื่น ๆ ที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ เป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การประกอบธุรกิจหรือไม่เอื้อต่อศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยจะใช้กลไกของหน่วยงานเดิมที่มีอยู่และระดมผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นคณะกรรมการที่จะจัดตั้งขึ้นเฉพาะกิจเป็นผู้เร่งดำเนินการ

๑๑.๒ เพิ่มศักยภาพหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความเห็นทางกฎหมายและจัดทำกฎหมายให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ภาคเอกชนและประชาชนได้ตามหลักเกณฑ์ที่จะเปิดกว้างขึ้น และให้บุคลากรของหน่วยงานทางกฎหมายมีส่วนให้ความรู้ เสริมศักยภาพในทางกฎหมายมหาชน การดำเนินคดีปกครอง การยกร่างกฎหมาย และการตีความกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและถือถือการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน

๑๑.๓ ในระยะต่อไป จะจัดตั้งองค์กรปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ปราศจากการแทรกแซงของรัฐ

๑๑.๔ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อเร่งรัดการดำเนินคดีทุกชั้นตอนให้รวดเร็ว เกิดความเป็นธรรม และมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันสามารถใช้ติดตามผลและนำไปใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมได้

๑๑.๕ ปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายและค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยให้เข้าถึงความเป็นธรรมได้ง่าย รวดเร็ว ส่งเสริมกองทุนยุติธรรมเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพ และเยียวยาผู้บริสุทธิ์หรือได้รับผลกระทบจากความไม่เป็นธรรม โดยเน้นความสุจริตและความมีประสิทธิภาพของภาครัฐ ความเป็นธรรมของผู้ได้รับผลกระทบ และการไม่แอบอ้างฉวยโอกาสโดยทุจริตจากระบบการช่วยเหลือดังกล่าว

๑๑.๖ นำมาตรการทางการเงิน ภาษี และการป้องกันการฟอกเงินมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แรงงานทาส การก่อการร้ายสากล ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ

ท่านประธานที่เคารพและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทุกท่าน

ในส่วนของภารกิจในด้านการดำเนินการให้มีการปฏิรูปในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นหน้าที่อีกประการหนึ่งของคณะรัฐมนตรี รัฐบาลเห็นว่า โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวได้มอบภารกิจหลักในการเสนอแนะเรื่องนี้แก่สภาปฏิรูปแห่งชาติ และได้กำหนดกรอบการปฏิรูปเพื่อออกแบบสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ไว้แล้วอย่างน้อย ๑๑ ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปกครองท้องถิ่น การศึกษา เศรษฐกิจ พลังงาน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สื่อสารมวลชน สังคม และอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงศิลปวัฒนธรรม กีฬา ค่านิยม วิถีชีวิต และการปรับตัวให้เข้ากับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งคณะรักษาความสงบ

แห่งชาติได้ดำเนินการในบางเรื่องเหล่านี้ไปบ้างแล้วด้วยการจัดให้มีการระดมความคิดจากภาคส่วนต่าง ๆ หลายครั้ง ทั้งยังมีข้อเสนอจากคณะบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ส่งเข้ามาอีกเป็นอันมาก ขณะนี้การสรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติซึ่งมีผู้สนใจเข้ารับการพิจารณาจากทั่วประเทศมากกว่า ๗,๐๐๐ คน ก็กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการ และคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะได้คัดเลือกจนได้จำนวนไม่เกิน ๒๕๐ คน เพื่อมาทำหน้าที่ออกแบบเสนอแนวทางการปฏิรูปเสมือนเป็นสถาบันกษัตริย์ของประเทศ คาดว่าการสรรหาและคัดเลือกสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติจะลุล่วงจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ภายในต้นเดือนตุลาคมนี้

รัฐบาลจึงมีนโยบายสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติหน้าที่ของสภาปฏิรูปแห่งชาติดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว มีความอิสระ ได้แนวทางที่เป็นรูปธรรม และบังเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยจะจัดให้มีกลไกการประสานงานและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ให้ข้อมูลการดำเนินการที่ทำอยู่แล้วและให้ความร่วมมือกับสภาดังกล่าว ทั้งยังพร้อมที่จะรับข้อเสนอการปฏิรูปมาพิจารณาดำเนินการภายใต้กรอบนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยจะถือว่าการปฏิรูปด้านการเมืองเป็นงานเร่งด่วนที่สุด และจะต้องทำควบคู่กับการจัดการปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งเพื่อให้การปฏิรูปครั้งนี้เกิดจากข้อเสนอที่กว้างขวาง มีความหลากหลาย สัมกับเป็นการสร้างประวัติศาสตร์ของประเทศ รัฐบาลจะพิจารณาจัดตั้งหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มปฏิรูปปัญหาบางเรื่องคู่ขนานกันไป แม้แต่บุคคลที่ได้รับการสรรหาเข้าไปถึงขั้นตอนสุดท้ายก่อนการคัดเลือกเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติตลอดจนบุคคลในจำนวนที่เหลืออยู่อีกหลายพันคน รัฐบาลก็จะตอบสนองเจตนารมณ์ที่ดีด้วยการสนับสนุนให้มีโอกาสร่วมออกแบบเสนอแนวทางการปฏิรูปในรูปแบบขององค์กรและกระบวนการอื่นที่เหมาะสม เพื่อสร้างบรรยากาศการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าใหม่ของประเทศให้ใกล้เคียงกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด ในส่วนของการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รัฐบาลก็พร้อมจะอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเสนอโดยไม่เข้าไปแทรกแซงใด ๆ

อย่างไรก็ตาม แม้สภาปฏิรูปแห่งชาติจะเป็นจุดสถาปนิกของประเทศดังกล่าว แต่การที่จะต้องลงมือทำหรือจัดการกับปัญหาบางเรื่องก็เป็นสิ่งเร่งด่วนที่ไม่อาจรอช้าได้ รัฐบาลจึงมีนโยบายจะปฏิรูปเรื่องเหล่านั้นไปพลางก่อน เช่น การศึกษา การยกระดับคุณภาพชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม การแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันและการประกอบสัมมาชีพ ราคาพืชผลการเกษตร การป้องกันและปราบปรามการทุจริต การงบประมาณมีลักษณะบูรณาการและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น เพื่อมิให้เสียโอกาสของประเทศหรือเกิดความเสียหายแก่ประชาชนดังที่แถลงไว้แล้วในนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ๑๑ ด้านข้างต้นและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทำก่อน ทำจริง ทำทันที ตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน

ท่านประธานที่เคารพ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ อันเป็นอีกหน้าที่หนึ่งนั้น นับแต่เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครอง ประเทศก็ได้ดำเนินการไปแล้วหลายเรื่องเช่นกัน โดยมีกองทัพ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ดำรงธรรมของกระทรวงมหาดไทย จังหวัด องค์การทางศาสนา สื่อมวลชน และภาคเอกชนเป็นจักรกลขับเคลื่อนที่สำคัญ รัฐบาลเชื่อว่า วิธีสานเสวนา เจรจาอย่างเปิดใจ ให้ความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่ตั้งดำเนินการมาแล้ว น่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งรวมแล้วก็คือ ยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานั่นเอง ดังนั้น รัฐบาลจะยังคงใช้หน่วยงานและวิธีการนี้ต่อไป แต่จะขยายเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งจะจัดเงื่อนไขอันเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสามัคคี ความสมานฉันท์และการอำนวยความสะดวกในทุกระดับ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การใช้อำนาจรัฐกดขี่ข่มเหงราษฎร ความไม่เป็นธรรมในการแต่งตั้งโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ การทุจริต การเลือกปฏิบัติ เป็นต้น

ท่านประธานและท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่เคารพ

นโยบายดังที่กระผมแถลงมานี้ เป็นกรอบใหญ่หรือแนวทางการทำงานของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายหรือหลักชัยอยู่ที่การสร้างสังคมที่มีการปฏิรูป มีความเป็นธรรม และไม่ทุจริต

อนึ่ง เมื่อการแถลงนโยบายสิ้นสุดลงแล้ว รัฐบาลยังจะได้ซักซ้อมความเข้าใจ แก่บรรดาเจ้าหน้าที่ซึ่งจะเป็นผู้ปฏิบัติจริงอีกครั้งหนึ่ง และโดยที่รัฐบาลตระหนักว่านโยบายนี้จะเป็นผลสัมฤทธิ์ต่อเมื่อมีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการรองรับอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติ ระยะเวลา วิธีการ และงบประมาณที่ชัดเจนสามารถใช้ติดตามการทำงานและตรวจราชการได้ รัฐบาลจะได้มอบหมายให้ทุกส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการเช่นว่านี้ โดยจำกัดกรอบเวลา ๑ ปีตามปีงบประมาณและระยะเวลาของรัฐบาล ทั้งนี้ จะให้หน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ติดตามและรายงานผลการดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติต่อไป ทั้งยินดีอย่างยิ่งหากสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อเป็นการติดตามนโยบายนี้อีกทางหนึ่งด้วย

เมื่อกล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ กระผมได้ย้ำหลายครั้งเรื่องการทำก่อน ทำจริง ทำทันที การแบ่งชั้นตอนการทำงานเป็นระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะต่อเนื่อง แต่เชื่อว่าท่านประธานและท่านสมาชิกเข้าใจได้เช่นเดียวกับรัฐบาลว่า ภาระหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินอันเป็นงานในปัจจุบันซึ่งจะต้องทำพร้อมกับการปฏิรูปด้านต่าง ๆ อันเป็นงานในอนาคต ขณะที่ยังต้องสร้าง

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมอันเหมาะแก่การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ซึ่งขาดหายไป ในอดีตมิใช่เป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่าย ปัญหาและอุปสรรคข้างหน้ายังมีอีกมาก ยิ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง จากสิ่งที่เคยชินและการหล่อหลอมความคิดเห็นของผู้คนที่เคยแตกต่างกันรุนแรงจนเกิดการต่อสู้กัน ให้เข้ามาใกล้เคียงกัน ยิ่งเป็นเรื่องใหญ่ แต่นี่คือสิ่งที่เรียกว่าปฏิรูป รัฐบาลขอสัญญาว่าจะใช้ความวิริยะ อุตสาหะ ความอดทนอดกลั้น ความรู้ความสามารถ และความซื่อสัตย์สุจริตฝ่าฟันปัญหาและ อุปสรรคทั้งปวงให้สมกับความไว้วางใจ และเวลา ที่รัฐบาลได้รับจากท่านอย่างเต็มกำลังความสามารถ หากจะขอเพิ่มเติมจากท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและพี่น้องประชาชนทั้งหลายในบัดนี้ก็คือ ความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด และร่วมทำ เพื่อว่าประเทศของเราจะได้ความสงบร่มเย็นเป็นสุข อยู่ในสภาพที่งดงามกลับคืนมาโดยเร็ว และก้าวต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงดังที่เราทั้งหลาย จะได้ช่วยกันออกแบบปฏิรูปต่อไป

ขอบคุณครับ

ดูข้อมูลได้ที่
พิมพ์ครั้งที่

จำนวนพิมพ์
พิมพ์ที่

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
พิมพ์เมื่อ

ISBN

http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm

๑

๙,๕๐๐ เล่ม

สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

นายสมชัย หิริกุลญะวณิชย์

เดือนกันยายน ๒๕๕๗

978-616-7749-03-7

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
www.cabinet.thaigov.go.th

พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

นโยบายการบริหารราชการ
พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๑. ปกป้อง เทิดทูน และพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์
๒. รักษาความมั่นคงของชาติและแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกกระดับ
๔. ป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด
๕. พิทักษ์รับใช้ให้บริการประชาชนในทุกมิติทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้อำนาจเป็นที่ยึดพิงพาของประชาชนได้อย่างแท้จริง
๖. อำนวยการจัดการจราจรอย่างเป็นระบบ ทันสมัยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
๗. บริหารจัดการให้ตำรวจดำรงชีพได้อย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี และเป็นที่ยึดพิงของประชาชน
๘. เติริมความพร้อมสูงสุดเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นโยบายการบริหารราชการ
พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

วิสัยทัศน์

“พิทักษ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นที่รักของประชาชน”

๑.ปกป้อง เทิดทูน และพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบัน พระมหากษัตริย์

๑.๑ รณรงค์ เทิดทูนและเสริมสร้างความสำนึกใน
พระมหากษัตริย์คุณให้คนในชาติมีความจงรักภักดีต่อสถาบัน
พระมหากษัตริย์

๑.๒ เฝ้าระวัง ตรวจสอบ ดำเนินการเกี่ยวกับการ
กระทำความผิดในการละเมิดสถาบันทุกด้าน และดำเนินคดี
โดยเด็ดขาด

๑.๓ พัฒนากลไกการถวายความปลอดภัยของสถาบัน
พระมหากษัตริย์ ให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๔ กำหนดมาตรการเชิงรุก เพื่อป้องกันการนำเสนอ
ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีลักษณะเนื้อหาไม่เหมาะสม และส่งผล
กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

๑.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

๒.รักษาความมั่นคงของชาติและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๑ เร่งรัด ติดตามจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิดต่อสถาบัน ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตลอดจนความผิดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบสวนขยายผลกลุ่มเครือข่ายในคดีความผิดที่มีการใช้อาวุธปืนสงคราม วัตถุระเบิดอย่างเฉียบขาดและจริงจัง

๒.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานการณ์ในภาวะวิกฤติการรักษาความสงบเรียบร้อย การชุมนุมเรียกร้องหรือต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยผลักดันให้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมในที่สาธารณะ เพื่อลดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

๒.๓ รณรงค์ เสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ร่วมกับศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป ให้เกิดขึ้นทั่วทุกพื้นที่ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อประเทศเพื่อนบ้านทุกระดับ เพื่อสร้างพันธมิตรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๒.๔ เร่งนำสันติสุขและความปลอดภัยกลับมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำกระแสพระราชดำรัส “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักปฏิบัติ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ขยายกลุ่มพันธมิตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

๒.๕ ควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กระทบต่อการดำรงชีวิตตามปกติของประชาชนน้อยที่สุด

๓. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบในทุกระดับ

๓.๑ กำหนดมาตรการแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบในทุกหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

๓.๒ ปลุกฝังค่านิยมให้แก่ข้าราชการตำรวจทุกระดับดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาจกต้องเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต

๓.๓ ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ติดตามเอาใจใส่มิให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริตประพตติมิชอบ โดยสังเกตการณ์ขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิด ซึ่งอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณี และต้องกวดขันควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพเป็นผลดีต่อทางราชการ

๓.๔ แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมความประพตติและวินัยข้าราชการตำรวจทั้งในระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการ กองบังคับการ และกองกำกับการ เพื่อให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบติดตามความประพตติผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานตามลำดับชั้น

๓.๕ ดำเนินการทางวินัยและกฎหมายอย่างเด็ดขาดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

๔. ป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๔.๑ ดำเนินการปราบปรามจับกุมผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ลำเลียงยาเสพติด ในทุกระดับอย่างจริงจัง โดยเน้นการสกัดกั้นที่จุดเสี่ยงและจุดผ่านตาม แนวชายแดน เพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นป้องกันมิให้เข้าสู่พื้นที่ชั้นใน รวมทั้งการสืบสวนปราบปรามเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนยกระดับมาตรฐานด้านการข่าวในการเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่าย ยาเสพติดต่างประเทศกับกลุ่มผู้ค้าภายในประเทศ

๔.๒ เร่งรัดดำเนินมาตรการยึดทรัพย์ มาตรการสมคบ และการฟอกเงิน กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามกฎหมาย โดยรวดเร็วและเป็นธรรม เพื่อทำลายสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ผลิต ผู้ค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๔.๓ แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันแก้ไข ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการ ต่างๆ และกำหนดมาตรการในการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยง โดยการ จัดระเบียบสังคมตามอำนาจหน้าที่ และเข้มงวดกวดขันอบายมุขในพื้นที่ อย่างจริงจังไม่ให้เป็นแหล่งมั่วสุมและแพร่ระบาดของยาเสพติด

๔.๔ เร่งรัดสืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับยาเสพติด มาดำเนินคดีตามกฎหมาย และประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด รายงานตัวเข้ารับการรักษาโดยสมัครใจเพื่อลดความต้องการยาเสพติด ในพื้นที่ลง พร้อมทั้งมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ

๔.๕ ควบคุม ดูแลความประพฤติของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับชั้น และป้องกันมิให้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ ความช่วยเหลือต่อขบวนการค้ายาเสพติดหรือเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง

๕. พื้ทักษ์รับใช้ให้บริการประชาชนในทุกมิตีหั้ง การรักษาควมสงบเรียบร้อย ควมปลอดภัยในชีวิต และทรีพีลีน และการอำนวยควมยุติธรรมเพื่อให้ ตำรวจเป็นทีฟั้งพาของประชาชนได้อย่างแท้จริง

๕.๑ ระดมสรรพกำลังให้สถานีตำรวจเพิ่มมาตรฐานการ
ปฏิบัติงานโดยเฉพาะการบริการรับใช้ประชาชนให้ได้รับความสะดวก
รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม ตามหลักธรรมมาภิบาล ทำให้ประชาชน
รู้สึกว่ำตำรวจเป็นมิตร มีความฟั้งพอใจ รักและศรัทธาตำรวจ

๕.๒ ยกระดับมาตรฐานการรักษาควมสงบเรียบร้อย
และการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ
ควมปลอดภัยชีวิต ร่างกาย และทรีพีลีนของประชาชน ตลอดจน
การปราบปรามการกระทำควมผิดอาชญากรรมเฉพาะทาง
เช่น การค้ำมมนุษย์ คดีควมผิดเกี่ยวกับทรีพยากรธรรมชาติ
อย่างจริงจ้ง โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการ
ปฏิบัติงาน เช่น กล้องวงจรปิด (CCTV) ระบบบอกตำแหน่งพิกัด
(GPS) กล้องติดรถยนต์สายตรวจ ฯลฯ

๕.๓ บังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยควมยุติธรรม
ทางคดีอาญาด้วยควมเสมอภาค เป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ
พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนโดยยึดหลักนิติรัฐและนิติธรรม
สร้างควมเชื่อมั่น ศรัทธาในกระบวนการสอบสวนดำเนินคดีอาญา
โดยกำหนดมาตรฐานการสอบสวน ให้เป็นทียอมรับของประชาชน
และหน่วยงานต่างๆ

๕.๔ เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานสายตรวจให้มีความพร้อมในการระงับเหตุและเพิ่มความถี่การตรวจเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัย ทั้งนี้ต้องพัฒนาระบบศูนย์รับแจ้งเหตุให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รับแจ้งเหตุได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และแจ้งต่อสายตรวจซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบให้ไปถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วที่สุด สถานีตำรวจต้องปรับปรุงภูมิทัศน์และที่พักรายตรวจหรือหน่วยบริการประชาชน(ป้อมตำรวจ) ให้มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One Stop Service)

๕.๕ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน โดยสถานีตำรวจต้องพร้อมรับฟังความคิดเห็นและสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

๖.อำนาจการจัดการจรรยาจรอย่างเป็นระบบ ทันสมัย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

๖.๑ บริหารจัดการจรรยาจรอย่างเป็นระบบ ให้ครอบคลุมทุกโครงสร้างจรรยาจร และบังคับใช้กฎหมายจรรยาจรอย่างเคร่งครัดต่อเนื่องและเท่าเทียมกัน

๖.๒ ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วางแผนในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางการจรรยาจรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

๖.๓ ยกกระดับมาตรฐานการจัดการจรรยาจร โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น กล้องตรวจจับการฝ่าฝืนสัญญาณไฟหรือสัญญาณจรรยาจรต่างๆ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพระบบใบสั่งจรรยาจรออนไลน์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

๖.๔ ปลุกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจรรยาจรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตสุภาพและยิ้มแย้มแจ่มใส แต่ยังคงบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดไม่เรียกรับผลประโยชน์ใดๆ

๖.๕ ดำเนินการทางวินัยและกฎหมายอย่างเด็ดขาดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจรรยาจรที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ ธรณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎจรรยาจร เมื่อกระทำผิดต้องยอมรับการดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย ไม่เสนอสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจจรรยาจรเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจรรยาจรละเว้นการดำเนินคดี

๗.บริหารจัดการให้ตำรวจตำรวจชีพได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และเป็นที่ยึดของประชาชน

๗.๑ ยกระดับสวัสดิการด้านความเป็นอยู่ของข้าราชการตำรวจ ให้อยู่ดีมีสุขแบบพอเพียง ตลอดจนสร้างที่พักอาศัยให้กับข้าราชการตำรวจและครอบครัวอย่างเพียงพอเหมาะสมตามแนวทาง “อยู่พอดี มีพอใช้ ใจเป็นสุข”

๗.๒ จัดหาอุปกรณ์ อาวุธยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ให้เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนกำลังพลตามสัดส่วนความหนาแน่นของประชากร และสภาพปัญหาอาชญากรรม

๗.๓ บริหารงานกำลังพลทั้งการแต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนเงินเดือน การปูนบำเหน็จความชอบ ตลอดจนการลงโทษทางวินัย โดยยึดหลักคุณธรรม โปร่งใส สร้างหลักเกณฑ์เป็นที่ยอมรับของข้าราชการตำรวจทุกระดับ

๗.๔ กำหนดมาตรการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาล ในการบริหารงาน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมให้แก่ข้าราชการตำรวจดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อลดภาระหนี้สิน และมีเงินออมไว้ใช้ในยามจำเป็น

๗.๕ ส่งเสริมภาพลักษณ์ กระบวนการ มาตรการในการดำเนินงานบริการรับใช้ประชาชน และผลการปฏิบัติงานให้ประชาชน ได้รับรู้ตามช่องทางสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศรัทธาของประชาชนที่มีต่อองค์กรตำรวจ

๘.เตรียมความพร้อมสูงสุดเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๘.๑ เร่งรัด ติดตาม การปฏิบัติของทุกหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๘.๒ พัฒนาหน่วยฝึกอบรมต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีความพร้อม มีมาตรฐาน มีขีดความสามารถรองรับการฝึกอบรมตำรวจให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

๘.๓ ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจทุกระดับ มีความรู้ ทักษะ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลในการสื่อสาร รวมทั้งภาษาของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๘.๔ ปรับปรุงสถานีตำรวจที่รับผิดชอบเส้นทางหลวงแผ่นดิน ซึ่งเชื่อมโยงโครงข่ายประเทศอาเซียน (Asian Highway Route) ให้มีความพร้อมในการให้บริการแก่ประชากรอาเซียน

๘.๕ เตรียมความพร้อมการบังคับใช้กฎหมาย การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อทำความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมทั้งประชาชนของทุกประเทศสมาชิก

“เราจะพร้อมใจกัน มอมตวามรัก สร้างตวามปรักษา
และตวามผาสูกแก่่มระชาชน”

พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธ์ุม่วง
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

CHARTER OF THE
ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS

PREAMBLE

WE, THE PEOPLES of the Member States of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), as represented by the Heads of State or Government of Brunei Darussalam, the Kingdom of Cambodia, the Republic of Indonesia, the Lao People's Democratic Republic, Malaysia, the Union of Myanmar, the Republic of the Philippines, the Republic of Singapore, the Kingdom of Thailand and the Socialist Republic of Viet Nam:

NOTING with satisfaction the significant achievements and expansion of ASEAN since its establishment in Bangkok through the promulgation of The ASEAN Declaration;

RECALLING the decisions to establish an ASEAN Charter in the Vientiane Action Programme, the Kuala Lumpur Declaration on the Establishment of the ASEAN Charter and the Cebu Declaration on the Blueprint of the ASEAN Charter;

MINDFUL of the existence of mutual interests and interdependence among the peoples and Member States of ASEAN which are bound by geography, common objectives and shared destiny;

กฎบัตรสมาคมแห่ง
ประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อารัมภบท

เรา บรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) โดยมีประมุขรัฐหรือหัวหน้ารัฐบาลของบรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นผู้แทน

รับทราบด้วยความพึงพอใจในความสำเร็จอย่างสูงและการขยายตัวของอาเซียน นับตั้งแต่มีการก่อตั้งขึ้นที่กรุงเทพมหานครด้วยการประกาศใช้ปฏิญญาอาเซียน

ระลึกถึงการตัดสินใจจัดทำกฎบัตรอาเซียน ตามแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการจัดทำกฎบัตรอาเซียน และปฏิญญาเซบูว่าด้วยแผนแม่บทของกฎบัตรอาเซียน

ตระหนักถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประชาชนและรัฐสมาชิกอาเซียนซึ่งมีความผูกพันกันทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนมีวัตถุประสงค์เดียวกันและชะตากรรมร่วมกัน

INSPIRED by and united under One Vision, One Identity and One Caring and Sharing Community;

UNITED by a common desire and collective will to live in a region of lasting peace, security and stability, sustained economic growth, shared prosperity and social progress, and to promote our vital interests, ideals and aspirations;

RESPECTING the fundamental importance of amity and cooperation, and the principles of sovereignty, equality, territorial integrity, non-interference, consensus and unity in diversity;

ADHERING to the principles of democracy, the rule of law and good governance, respect for and protection of human rights and fundamental freedoms;

RESOLVED to ensure sustainable development for the benefit of present and future generations and to place the well-being, livelihood and welfare of the peoples at the centre of the ASEAN community building process;

CONVINCED of the need to strengthen existing bonds of regional solidarity to realise an ASEAN Community that is politically cohesive, economically integrated and socially responsible in order to effectively respond to current and future challenges and opportunities;

COMMITTED to intensifying community building through enhanced regional cooperation and integration, in particular by establishing an ASEAN Community comprising the ASEAN Security Community, the ASEAN Economic Community and the ASEAN Socio-Cultural Community, as provided for in the Bali Declaration of ASEAN Concord II;

ได้รับแรงบันดาลใจและรวมกันภายใต้วิสัยทัศน์เดียวกัน อัตลักษณ์เดียวกัน และประชาคมที่มีความเอื้ออาทรเดียวกัน

รวมกันด้วยความปรารถนาเดียวกันและเจตจำนงร่วมกันที่จะดำรงอยู่ในภูมิภาคแห่งสันติภาพ ความมั่นคงและเสถียรภาพที่ถาวร มีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน มีความมั่งคั่งและความก้าวหน้าทางสังคมร่วมกัน และที่จะส่งเสริมผลประโยชน์อุดมการณ์ และความมุ่งมั่นปรารถนาที่สำคัญของเรา

เคารพความสำคัญพื้นฐานของมิตรภาพและความร่วมมือ และหลักการแห่งอธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน การไม่แทรกแซงกัน ชันทามติและเอกภาพในความหลากหลาย

ยึดมั่นในหลักการแห่งประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และธรรมาภิบาล การเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ตกลงใจที่จะทำให้แน่ใจถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์ของประชาชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต และ ตั้งมั่นให้ความเป็นอยู่ที่ดี การดำรงชีวิตและสวัสดิการของประชาชนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียน

เชื่อมั่นในความจำเป็นที่จะกระชับสายสัมพันธ์ที่มีอยู่ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับภูมิภาค เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่มีความเหนียวแน่นทางการเมือง การรวมตัวทางเศรษฐกิจ และมีความรับผิดชอบทางสังคม เพื่อที่จะตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพต่อความท้าทายและโอกาสในปัจจุบันและอนาคต

ผูกพันที่จะเร่งสร้างประชาคมโดยผ่านความร่วมมือและการรวมตัวในภูมิภาคที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาบาหลีว่าด้วยข้อตกลงอาเซียนฉบับที่ 2

HEREBY DECIDE to establish, through this Charter, the legal and institutional framework for ASEAN,

AND TO THIS END, the Heads of State or Government of the Member States of ASEAN, assembled in Singapore on the historic occasion of the 40th anniversary of the founding of ASEAN, have agreed to this Charter.

CHAPTER I PURPOSES AND PRINCIPLES

ARTICLE 1 PURPOSES

The Purposes of ASEAN are:

1. To maintain and enhance peace, security and stability and further strengthen peace-oriented values in the region;
2. To enhance regional resilience by promoting greater political, security, economic and socio-cultural cooperation;
3. To preserve Southeast Asia as a Nuclear Weapon-Free Zone and free of all other weapons of mass destruction;

ในการนี้ จึงตกลงที่จะจัดทำกรอบทางกฎหมายและทางสถาบันของอาเซียนโดยกฎบัตรนี้

และเพื่อการนี้ ประมุขรัฐหรือหัวหน้ารัฐบาลของรัฐสมาชิกอาเซียน ซึ่งมาประชุมกันที่สิงคโปร์ ในวาระประวัติศาสตร์ครบรอบ 40ปีของการก่อตั้งอาเซียน ได้เห็นชอบกับกฎบัตรอาเซียนนี้

หมวดที่ 1 ความมุ่งประสงค์และหลักการ

ข้อ 1 ความมุ่งประสงค์

ความมุ่งประสงค์ของอาเซียนคือ

1. เพื่อธำรงรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง และเสถียรภาพ กับทั้งเสริมสร้างคุณค่าทางสันติภาพในภูมิภาคให้มากขึ้น
2. เพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่นสู่สภาวะปกติของภูมิภาคโดยการส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
3. เพื่อธำรงรักษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และปราศจากอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงอื่นๆ ทุกชนิด

4. To ensure that the peoples and Member States of ASEAN live in peace with the world at large in a just, democratic and harmonious environment;

5. To create a single market and production base which is stable, prosperous, highly competitive and economically integrated with effective facilitation for trade and investment in which there is free flow of goods, services and investment; facilitated movement of business persons, professionals, talents and labour; and freer flow of capital;

6. To alleviate poverty and narrow the development gap within ASEAN through mutual assistance and cooperation;

7. To strengthen democracy, enhance good governance and the rule of law, and to promote and protect human rights and fundamental freedoms, with due regard to the rights and responsibilities of the Member States of ASEAN;

8. To respond effectively, in accordance with the principle of comprehensive security, to all forms of threats, transnational crimes and transboundary challenges;

9. To promote sustainable development so as to ensure the protection of the region's environment, the sustainability of its natural resources, the preservation of its cultural heritage and the high quality of life of its peoples;

10. To develop human resources through closer cooperation in education and life-long learning, and in science and technology, for the empowerment of the peoples of ASEAN and for the strengthening of the ASEAN Community;

4. เพื่อให้แน่ใจว่าประชาชนและรัฐสมาชิกของอาเซียนอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้โดยสันติในสภาวะที่เป็นธรรม มีประชาธิปไตยและและมีความปรองดองกัน

5. เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพ มั่งคั่ง มีความสามารถในการแข่งขันสูง และมีการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจซึ่งมีการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้า บริการ และการลงทุน การเคลื่อนย้ายที่ได้รับความสะดวกของนักธุรกิจ ผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้มีความสามารถพิเศษและแรงงาน และการเคลื่อนย้ายอย่างเสรียิ่งขึ้นของเงินทุน

6. เพื่อบรรเทาความยากจนและลดช่องว่างการพัฒนาภายในอาเซียนโดยผ่านความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความร่วมมือ

7. เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย เพิ่มพูนธรรมาภิบาล และหลักนิติธรรม ตลอดจนส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐสมาชิกของอาเซียน

8. เพื่อตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ ต่อสิ่งท้าทายทุกรูปแบบ อาชญากรรมข้ามชาติ และสิ่งท้าทายข้ามพรมแดนอื่นๆ

9. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้แน่ใจว่า ในภูมิภาคมีการคุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

10. เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยผ่านความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างพลังประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแห่งประชาคมอาเซียน

11. To enhance the well-being and livelihood of the peoples of ASEAN by providing them with equitable access to opportunities for human development, social welfare and justice;
12. To strengthen cooperation in building a safe, secure and drug-free environment for the peoples of ASEAN;
13. To promote a people-oriented ASEAN in which all sectors of society are encouraged to participate in, and benefit from, the process of ASEAN integration and community building;
14. To promote an ASEAN identity through the fostering of greater awareness of the diverse culture and heritage of the region; and
15. To maintain the centrality and proactive role of ASEAN as the primary driving force in its relations and cooperation with its external partners in a regional architecture that is open, transparent and inclusive.

ARTICLE 2 PRINCIPLES

1. In pursuit of the Purposes stated in Article 1, ASEAN and its Member States reaffirm and adhere to the fundamental principles contained in the declarations, agreements, conventions, concords, treaties and other instruments of ASEAN.

11. เพื่อเพิ่มพูนความเป็นอยู่ที่ดีและการดำรงชีวิตของประชาชนอาเซียนด้วยการให้ประชาชนมีโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการสังคม และความยุติธรรม
12. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มั่นคง และปราศจากยาเสพติด สำหรับประชาชนของอาเซียน
13. เพื่อส่งเสริมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการรวมตัวและการสร้างประชาคมของอาเซียน
14. เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนโดยผ่านการส่งเสริมความสำนึกถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมรดกของภูมิภาคยิ่งขึ้น และ
15. เพื่อธำรงไว้ซึ่งความเป็นศูนย์กลางและบทบาทเชิงรุกของอาเซียนในฐานะพลังขับเคลื่อนหลักในความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับหุ้นส่วนนอกภูมิภาค ในภาพแบบของภูมิภาคที่เปิดกว้าง โปร่งใส และไม่ปิดกั้น

ข้อ 2 หลักการ

1. ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุความมุ่งประสงค์ตามข้อ 1 อาเซียนและรัฐสมาชิกอาเซียนยืนยันและยึดมั่นในหลักการพื้นฐานที่ปรากฏในปฏิญญา ความตกลงอนุสัญญา ข้อตกลง สนธิสัญญา และตราสารอื่นๆ ของอาเซียน

2. ASEAN and its Member States shall act in accordance with the following Principles:

- (a) respect for the independence, sovereignty, equality, territorial integrity and national identity of all ASEAN Member States;
- (b) shared commitment and collective responsibility in enhancing regional peace, security and prosperity;
- (c) renunciation of aggression and of the threat or use of force or other actions in any manner inconsistent with international law;
- (d) reliance on peaceful settlement of disputes;
- (e) non-interference in the internal affairs of ASEAN Member States;
- (f) respect for the right of every Member State to lead its national existence free from external interference, subversion and coercion;
- (g) enhanced consultations on matters seriously affecting the common interest of ASEAN;
- (h) adherence to the rule of law, good governance, the principles of democracy and constitutional government;

2. ให้อาเซียนและรัฐสมาชิกอาเซียนปฏิบัติตามหลักการดังต่อไปนี้

- (ก) การเคารพเอกราช อธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน และอัตลักษณ์แห่งชาติของรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง
- (ข) ความผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกันในการเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคงและความ มั่งคั่งของภูมิภาค
- (ค) การไม่ใช้การรุกราน และการข่มขู่ว่าจะใช้หรือการใช้กำลังหรือการกระทำอื่นใดในลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ
- (ง) การอาศัยการระงับข้อพิพาทโดยสันติ
- (จ) การไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิกอาเซียน
- (ฉ) การเคารพสิทธิของรัฐสมาชิกทุกรัฐในการดำรงประชาชาติของตนโดยปราศจากการแทรกแซง การบ่อนทำลาย และการบังคับ จากภายนอก
- (ช) การปรึกษาหารือที่เพิ่มพูนขึ้นในเรื่องที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน
- (ซ) การยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล หลักการประชาธิปไตยและรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ

- (i) respect for fundamental freedoms, the promotion and protection of human rights, and the promotion of social justice;
- (j) upholding the United Nations Charter and international law, including international humanitarian law, subscribed to by ASEAN Member States;
- (k) Abstention from participation in any policy or activity, including the use of its territory, pursued by any ASEAN Member State or non-ASEAN State or any non-State actor, which threatens the sovereignty, territorial integrity or political and economic stability of ASEAN Member States;
- (l) Respect for the different cultures, languages and religions of the peoples of ASEAN, while emphasising their common values in the spirit of unity in diversity;
- (m) The centrality of ASEAN in external political, economic, social and cultural relations while remaining actively engaged, outward-looking, inclusive and non-discriminatory; and
- (n) Adherence to multilateral trade rules and ASEAN's rules-based regimes for effective implementation of economic commitments and progressive reduction towards elimination of all barriers to regional economic integration, in a market-driven economy.

- (ณ) การเคารพเสรีภาพพื้นฐาน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม
- (ญ) การยึดถือกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ที่รัฐสมาชิกอาเซียนยอมรับ
- (ฎ) การละเว้นจากการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใดๆ รวมถึงการใช้ดินแดนของตน ซึ่งดำเนินการโดยรัฐสมาชิกอาเซียนหรือรัฐที่มีใช้สมาชิกอาเซียนหรือผู้กระทำที่ไม่ใช่รัฐใดๆ ซึ่งคุกคามอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน หรือเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐสมาชิกอาเซียน
- (ฏ) การเคารพในวัฒนธรรม ภาษาและศาสนาที่แตกต่างกันของประชาชนอาเซียน โดยเน้น คุณค่าร่วมกันของประชาชนอาเซียนด้วยจิตวิญญาณของเอกภาพในความหลากหลาย
- (ฐ) ความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในความสัมพันธ์ภายนอกทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยคงไว้ซึ่งความมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน การมองไปภายนอก การไม่ ปิดกั้นและการไม่เลือกปฏิบัติ และ
- (ฑ) การยึดมั่นในกฎการค้าพหุภาคีและระบอบของอาเซียนซึ่งมีกฎเป็นพื้นฐาน สำหรับการปฏิบัติตามข้อผูกพันทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อไปสู่การขจัดอุปสรรคทั้งปวงต่อการรวมตัวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ในระบบเศรษฐกิจซึ่งขับเคลื่อนโดยตลาด

**CHAPTER II
LEGAL PERSONALITY**

**ARTICLE 3
LEGAL PERSONALITY OF ASEAN**

ASEAN, as an inter-governmental organisation, is hereby conferred legal personality.

**CHAPTER III
MEMBERSHIP**

**ARTICLE 4
MEMBER STATES**

The Member States of ASEAN are Brunei Darussalam, the Kingdom of Cambodia, the Republic of Indonesia, the Lao People's Democratic Republic, Malaysia, the Union of Myanmar, the Republic of the Philippines, the Republic of Singapore, the Kingdom of Thailand and the Socialist Republic of Viet Nam.

**ARTICLE 5
RIGHTS AND OBLIGATIONS**

1. Member States shall have equal rights and obligations under this Charter.
2. Member States shall take all necessary measures, including the enactment of appropriate domestic legislation, to effectively implement the provisions of this Charter and to comply with all obligations of membership.

**หมวดที่ 2
สภาพบุคคลตามกฎหมาย
ข้อ 3**

สภาพบุคคลตามกฎหมายของอาเซียน

อาเซียน ในฐานะองค์การระหว่างประเทศในระดับรัฐบาล ได้รับสภาพบุคคลตามกฎหมายโดยกฎบัตรนี้

**หมวดที่ 3
สมาชิกภาพ**

**ข้อ 4
รัฐสมาชิก**

รัฐสมาชิกอาเซียน ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

**ข้อ 5
สิทธิและพันธกรณี**

1. ให้รัฐสมาชิกมีสิทธิและพันธกรณีที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎบัตรนี้
2. ให้รัฐสมาชิกมีมาตรการที่จำเป็นทุกประการอันรวมถึงการออกกฎหมายภายในที่เหมาะสม เพื่ออนุวัติบทบัญญัติของกฎบัตรนี้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีทั้งหมดของรัฐสมาชิก

3. In the case of a serious breach of the Charter or non-compliance, the matter shall be referred to Article 20.

ARTICLE 6 ADMISSION OF NEW MEMBERS

1. The procedure for application and admission to ASEAN shall be prescribed by the ASEAN Coordinating Council.

2. Admission shall be based on the following criteria:

(a) location in the recognised geographical region of Southeast Asia;

(b) recognition by all ASEAN Member States;

(c) agreement to be bound and to abide by the Charter;
and

(d) ability and willingness to carry out the obligations of Membership.

3. Admission shall be decided by consensus by the ASEAN Summit, upon the recommendation of the ASEAN Coordinating Council.

4. An applicant State shall be admitted to ASEAN upon signing an Instrument of Accession to the Charter.

3. ในกรณีการละเมิดกฎบัตรอย่างร้ายแรง หรือการไม่ปฏิบัติตาม ให้การดำเนินการตามข้อ 20

ข้อ 6

การรับสมาชิกใหม่

1. กระบวนการในการสมัครและการรับสมาชิกของอาเซียนให้กำหนดโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

2. การรับสมาชิกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

(ก) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับว่าอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(ข) การยอมรับโดยรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง

(ค) การตกลงที่จะผูกพันและเคารพกฎบัตรนี้ และ

(ง) ความสามารถและความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีของสมาชิกภาพ

3. การรับสมาชิกให้ตัดสินโดยฉันทามติโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ตามข้อเสนอแนะของคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

4. รัฐผู้สมัครจะได้รับเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อได้ลงนามภาคยานุวัติสารกฎบัตรนี้

CHAPTER IV

ORGANS

ARTICLE 7 ASEAN SUMMIT

1. The ASEAN Summit shall comprise the Heads of State or Government of the Member States.
2. The ASEAN Summit shall:
 - (a) be the supreme policy-making body of ASEAN;
 - (b) deliberate, provide policy guidance and take decisions on key issues pertaining to the realisation of the objectives of ASEAN, important matters of interest to Member States and all issues referred to it by the ASEAN Coordinating Council, the ASEAN Community Councils and ASEAN Sectoral Ministerial Bodies;
 - (c) instruct the relevant Ministers in each of the Councils concerned to hold ad hoc inter-Ministerial meetings, and address important issues concerning ASEAN that cut across the Community Councils. Rules of procedure for such meetings shall be adopted by the ASEAN Coordinating Council;
 - (d) address emergency situations affecting ASEAN by taking appropriate actions;
 - (e) decide on matters referred to it under Chapters VII and VIII;

หมวดที่ 4

องค์กร

ข้อ 7

ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

1. ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนประกอบด้วยประมุขของรัฐ หรือหัวหน้ารัฐบาลของรัฐสมาชิก
2. ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน:
 - (ก) เป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายของอาเซียน
 - (ข) พิจารณาหารือ ให้แนวนโยบาย และตัดสินใจในประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของอาเซียน ในเรื่องสำคัญที่เป็นผลประโยชน์ของรัฐสมาชิก และในทุกประเด็นที่ได้มีการนำเสนอต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนโดยคณะกรรมการประสานงานอาเซียน คณะมนตรีประชาคมอาเซียน และองค์กรระดับรัฐมนตรีเฉพาะสาขา
 - (ค) สั่งการให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องในแต่ละคณะมนตรีที่เกี่ยวข้องให้จัดการประชุมเฉพาะกิจระหว่างรัฐมนตรี และหารือประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งคาบเกี่ยวระหว่างคณะมนตรีประชาคมอาเซียนต่างๆ ทั้งนี้ ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนรับกฎการดำเนินการประชุมดังกล่าว
 - (ง) สนองตอบสถานการณ์ฉุกเฉินที่กระทบต่ออาเซียนโดยดำเนินมาตรการที่เหมาะสม
 - (จ) ตัดสินใจในเรื่องที่มีการนำเสนอต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนภายใต้หมวดที่ 7 และ 8

- (f) authorise the establishment and the dissolution of Sectoral Ministerial Bodies and other ASEAN institutions; and
- (g) appoint the Secretary-General of ASEAN, with the rank and status of Minister, who will serve with the confidence and at the pleasure of the Heads of State or Government upon the recommendation of the ASEAN Foreign Ministers Meeting.

3. ASEAN Summit Meetings shall be:

- (a) held twice annually, and be hosted by the Member State holding the ASEAN Chairmanship; and
- (b) convened, whenever necessary, as special or ad hoc meetings to be chaired by the Member State holding the ASEAN Chairmanship, at venues to be agreed upon by ASEAN Member States.

**ARTICLE 8
ASEAN COORDINATING COUNCIL**

1. The ASEAN Coordinating Council shall comprise the ASEAN Foreign Ministers and meet at least twice a year.
2. The ASEAN Coordinating Council shall:
 - (a) prepare the meetings of the ASEAN Summit;
 - (b) coordinate the implementation of agreements and decisions of the ASEAN Summit;

(ด) อนุมัติการจัดตั้งและการยุบองค์การระดับรัฐมนตรีเฉพาะสาขาและสถาบันอื่นๆ ของอาเซียน และ

(ข) แต่งตั้งเลขาธิการอาเซียน ที่มีชั้นและสถานะเทียบเท่ารัฐมนตรีซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่โดยได้รับความไว้วางใจและตามความพอใจของประมุขของรัฐหรือหัวหน้ารัฐบาล ตามข้อเสนอแนะของที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน

3. ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

(ก) จัดประชุมสองครั้งต่อปี และให้รัฐสมาชิกซึ่งเป็นประธานอาเซียนเป็นเจ้าภาพ และ

(ข) เรียกประชุม เมื่อมีความจำเป็น ในฐานะการประชุมพิเศษหรือเฉพาะกิจ โดยมีประธานการประชุมเป็นรัฐสมาชิกซึ่งเป็นประธานอาเซียน โดยจัดในสถานที่ที่รัฐสมาชิกอาเซียนจะตกลงกัน

ข้อ 8

คณะมนตรีประสานงานอาเซียน

1. ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน และประชุมกันอย่างน้อยสองครั้งต่อปี
2. ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียน
 - (ก) เตรียมการประชุมของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน
 - (ข) ประสานการอนุวัติความตกลงและข้อตัดสินใจของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

- (c) coordinate with the ASEAN Community Councils to enhance policy coherence, efficiency and cooperation among them;
- (d) coordinate the reports of the ASEAN Community Councils to the ASEAN Summit;
- (e) consider the annual report of the Secretary-General on the work of ASEAN;
- (f) consider the report of the Secretary-General on the functions and operations of the ASEAN Secretariat and other relevant bodies;
- (g) approve the appointment and termination of the Deputy Secretaries-General upon the recommendation of the Secretary-General; and
- (h) undertake other tasks provided for in this Charter or such other functions as may be assigned by the ASEAN Summit.

3. The ASEAN Coordinating Council shall be supported by the relevant senior officials.

ARTICLE 9 ASEAN COMMUNITY COUNCILS

1. The ASEAN Community Councils shall comprise the ASEAN Political-Security Community Council, ASEAN Economic Community Council, and ASEAN Socio-Cultural Community Council.

- (ค)ประสานงานกับคณะมนตรีประชาคมอาเซียนต่างๆ เพื่อเพิ่มความสอดคล้องกันของ นโยบาย ประสิทธิภาพ และความร่วมมือระหว่างกัน
- (ง)ประสานการเสนอรายงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียน-ต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน
- (จ) พิจารณารายงานประจำปีของเลขาธิการอาเซียนเกี่ยวกับงานของอาเซียน
- (ฉ) พิจารณารายงานของเลขาธิการอาเซียนเกี่ยวกับหน้าที่และการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการอาเซียนและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (ช)เห็นชอบการแต่งตั้งและการพ้นจากหน้าที่ของรองเลขาธิการอาเซียน ตามข้อเสนอแนะของเลขาธิการอาเซียน และ
- (ซ) ปฏิบัติภารกิจอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรนี้ หรือหน้าที่อื่นที่อาจได้รับมอบหมายจากที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

3. ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนได้รับการสนับสนุนโดยเจ้าหน้าที่อาวุโสที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 9 คณะมนตรีประชาคมอาเซียน

1. ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยคณะมนตรีประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คณะมนตรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2. Each ASEAN Community Council shall have under its purview the relevant ASEAN Sectoral Ministerial Bodies.

3. Each Member State shall designate its national representation for each ASEAN Community Council meeting.

4. In order to realise the objectives of each of the three pillars of the ASEAN Community, each ASEAN Community Council shall:

- (a) ensure the implementation of the relevant decisions of the ASEAN Summit;
- (b) coordinate the work of the different sectors under its purview, and on issues which cut across the other Community Councils; and
- (c) submit reports and recommendations to the ASEAN Summit on matters under its purview.

5. Each ASEAN Community Council shall meet at least twice a year and shall be chaired by the appropriate Minister from the Member State holding the ASEAN Chairmanship.

6. Each ASEAN Community Council shall be supported by the relevant senior officials.

2. ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะมีองค์กระระดับรัฐมนตรีเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องในขอบข่ายการดำเนินงานของตน

3. ให้รัฐสมาชิกแต่ละรัฐแต่งตั้งผู้แทนของรัฐตนสำหรับการประชุมคณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะ

4. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละเสาหลักของเสาหลักทั้งสามของประชาคมอาเซียน ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะ

(ก) ทำให้แน่ใจว่ามีการอนุมัติการข้อตัดสินใจของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่เกี่ยวข้อง

(ข) ประสานการปฏิบัติงานของสาขาต่างๆ ที่อยู่ในขอบข่ายการดำเนินงานของตน และในประเด็นซึ่งคาบเกี่ยวกับคณะมนตรีประชาคมอื่นๆ และ

(ค) เสนอรายงานและข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายการดำเนินงานของตน

5. ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะประชุมกันอย่างน้อยสองครั้งต่อปี และมีประธานการประชุมเป็นรัฐมนตรีที่เหมาะสมจากรัฐสมาชิกซึ่งเป็นประธานอาเซียน

6. ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่อาวุโสที่เกี่ยวข้อง

**ARTICLE 10
ASEAN SECTORAL MINISTERIAL BODIES**

1. ASEAN Sectoral Ministerial Bodies shall:
 - (a) function in accordance with their respective established mandates;
 - (b) implement the agreements and decisions of the ASEAN Summit under their respective purview;
 - (c) strengthen cooperation in their respective fields in support of ASEAN integration and community-building; and
 - (d) submit reports and recommendations to their respective Community Councils.

2. Each ASEAN Sectoral Ministerial Body may have under its purview the relevant senior officials and subsidiary bodies to undertake its functions as contained in Annex 1. The Annex may be updated by the Secretary-General of ASEAN upon the recommendation of the Committee of Permanent Representatives without recourse to the provision on Amendments under this Charter.

**ARTICLE 11
SECRETARY-GENERAL OF ASEAN
AND ASEAN SECRETARIAT**

1. The Secretary-General of ASEAN shall be appointed by the ASEAN Summit for a non-renewable term of office of five years, selected from among nationals of the ASEAN Member States based on alphabetical rotation, with due consideration to integrity, capability and professional experience, and gender equality.

**ข้อ 10
องค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา**

1. ให้องค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา
 - (ก) ดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กรที่มีอยู่
 - (ข) อนุวัติการความตกลงและข้อตัดสินใจของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่อยู่ในขอบข่ายการดำเนินงานของแต่ละองค์กร
 - (ค) เสริมสร้างความร่วมมือในสาขาของแต่ละองค์กรให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อสนับสนุนการรวมตัวของอาเซียนและการสร้างประชาคมอาเซียน และ
 - (ง) เสนอรายงานและข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีประชาคมอาเซียนของแต่ละองค์กร
2. องค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาแต่ละองค์กรอาจมีเจ้าหน้าที่อาวุโสและองค์กรย่อยที่เกี่ยวข้องในขอบข่ายการดำเนินงานของตนตามที่ระบุในภาคผนวก 1 เพื่อดำเนินหน้าที่ของตน ภาคผนวกดังกล่าวอาจได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย โดยเลขาธิการอาเซียนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการของผู้แทนถาวร โดยไม่ต้องอิงใช้บทบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขภายใต้กฎบัตรนี้

**ข้อ 11
เลขาธิการอาเซียนและสำนักงานเลขาธิการอาเซียน**

1. ให้เลขาธิการอาเซียนได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งห้าปีที่ไม่สามารถต่ออายุได้ และให้ได้รับการเลือกจากคนชาติของรัฐสมาชิกอาเซียน บนพื้นฐานของการหมุนเวียนตามลำดับตัวอักษร โดยคำนึงตามสมควรถึงความซื่อสัตย์สุจริต ความสามารถ รวมถึงประสบการณ์ทางวิชาชีพ และความเท่าเทียมกันทางเพศ

2. The Secretary-General shall:

- (a) carry out the duties and responsibilities of this high office in accordance with the provisions of this Charter and relevant ASEAN instruments, protocols and established practices;
- (b) facilitate and monitor progress in the implementation of ASEAN agreements and decisions, and submit an annual report on the work of ASEAN to the ASEAN Summit;
- (c) participate in meetings of the ASEAN Summit, the ASEAN Community Councils, the ASEAN Coordinating Council, and ASEAN Sectoral Ministerial Bodies and other relevant ASEAN meetings;
- (d) present the views of ASEAN and participate in meetings with external parties in accordance with approved policy guidelines and mandate given to the Secretary-General; and
- (e) recommend the appointment and termination of the Deputy Secretaries-General to the ASEAN Coordinating Council for approval.

3. The Secretary-General shall also be the Chief Administrative Officer of ASEAN.

2. ให้เลขาธิการอาเซียน

- (ก) ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งระดับสูงนี้ โดยเป็นไปตาม บทบัญญัติของกฎบัตรฉบับนี้และตราสาร พิธีสาร และแนวปฏิบัติที่มีอยู่ของ อาเซียนที่เกี่ยวข้อง
- (ข) อำนวยความสะดวกและสอดส่องดูแลความคืบหน้าในการอนุวัติการความตกลงและ ข้อตัดสินใจของอาเซียน และเสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับงานของอาเซียน ต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน
- (ค) เข้าร่วมในการประชุมต่างๆ ของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน คณะมนตรีประชาคมอาเซียน คณะมนตรีประสานงานอาเซียน และองค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียน เฉพาะสาขา และการประชุมอาเซียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (ง) เสนอข้อคิดเห็นของอาเซียนและเข้าร่วมการประชุมกับภาคีภายนอกตาม แนวนโยบายที่ ได้รับความเห็นชอบและตามอำนาจหน้าที่ ที่เลขาธิการอาเซียนได้รับมอบหมาย และ
- (จ) เสนอแนะการแต่งตั้งและการพ้นจากหน้าที่ของรองเลขาธิการอาเซียนต่อคณะมนตรีประสานงานอาเซียน เพื่อให้ความเห็นชอบ

3. ให้เลขาธิการอาเซียนเป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของอาเซียนด้วย

4. The Secretary-General shall be assisted by four Deputy Secretaries-General with the rank and status of Deputy Ministers. The Deputy Secretaries-General shall be accountable to the Secretary-General in carrying out their functions.

5. The four Deputy Secretaries-General shall be of different nationalities from the Secretary-General and shall come from four different ASEAN Member States.

6. The four Deputy Secretaries-General shall comprise:

- (a) two Deputy Secretaries-General who will serve a non-renewable term of three years, selected from among nationals of the ASEAN Member States based on alphabetical rotation, with due consideration to integrity, qualifications, competence, experience and gender equality; and
- (b) two Deputy Secretaries-General who will serve a term of three years, which may be renewed for another three years. These two Deputy Secretaries-General shall be openly recruited based on merit.

7. The ASEAN Secretariat shall comprise the Secretary-General and such staff as may be required.

8. The Secretary-General and the staff shall:

- (a) uphold the highest standards of integrity, efficiency, and competence in the performance of their duties;

4. ให้เลขาธิการอาเซียนได้รับการสนับสนุนจากรองเลขาธิการอาเซียนสี่คน ซึ่งมีชั้นและสถานะของรัฐมนตรีช่วยว่าการ โดยให้รองเลขาธิการอาเซียนรับผิดชอบต่อเลขาธิการอาเซียนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

5. รองเลขาธิการอาเซียนทั้งสิ้นต้องมีสัญชาติที่แตกต่างจากเลขาธิการอาเซียนและมาจากรัฐสมาชิกที่แตกต่างกันสี่รัฐสมาชิกอาเซียน

6. ให้รองเลขาธิการอาเซียนสี่คน ประกอบด้วย

(ก) รองเลขาธิการอาเซียนสองคน ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีที่ไม่สามารถต่ออายุได้ ซึ่งได้รับเลือกจากคนชาติของรัฐสมาชิกอาเซียน บนพื้นฐานของการหมุนเวียนตามลำดับตัวอักษร โดยคำนึงตามสมควรถึงความซื่อสัตย์สุจริต คุณสมบัตินี้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเท่าเทียมกันทางเพศ และ

(ข) รองเลขาธิการอาเซียนสองคน ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี และอาจต่ออายุได้อีกสามปี ให้รองเลขาธิการอาเซียนสองคนนี้ได้รับการคัดเลือกโดยเปิดกว้างบนพื้นฐานของความรู้ความสามารถ

7. ให้สำนักเลขาธิการอาเซียนประกอบด้วยเลขาธิการอาเซียนและพนักงานตามที่จำเป็น

8. ให้เลขาธิการอาเซียนและพนักงาน

(ก) ยึดมั่นในมาตรฐานสูงสุดของความซื่อสัตย์สุจริต ความมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

- (b) not seek or receive instructions from any government or external party outside of ASEAN; and
- (c) refrain from any action which might reflect on their position as ASEAN Secretariat officials responsible only to ASEAN.

9. Each ASEAN Member State undertakes to respect the exclusively ASEAN character of the responsibilities of the Secretary-General and the staff, and not to seek to influence them in the discharge of their responsibilities.

**ARTICLE 12
COMMITTEE OF PERMANENT REPRESENTATIVES
TO ASEAN**

1. Each ASEAN Member State shall appoint a Permanent Representative to ASEAN with the rank of Ambassador based in Jakarta.
2. The Permanent Representatives collectively constitute a Committee of Permanent Representatives, which shall:
 - (a) support the work of the ASEAN Community Councils and ASEAN Sectoral Ministerial Bodies;
 - (b) coordinate with ASEAN National Secretariats and other ASEAN Sectoral Ministerial Bodies;

(ข) ไม่ขอหรือรับคำสั่งจากรัฐบาลหรือภาคีภายนอกอาเซียนใดๆ และ

(ค) ละเว้นจากการดำเนินการใด ซึ่งอาจมีผลสะท้อนถึงตำแหน่งหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักเลขาธิการอาเซียน ซึ่งรับผิดชอบต่ออาเซียนเท่านั้น

9. รัฐสมาชิกอาเซียนแต่ละรัฐรับที่จะเคารพต่อความรับผิดชอบของเลขาธิการและพนักงาน อันมีลักษณะเฉพาะของอาเซียน และจะไม่แสวงหาที่จะมีอิทธิพลต่อเลขาธิการอาเซียนและพนักงาน ในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบของบุคคลเหล่านั้น

ข้อ 12

คณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน

1. ให้รัฐสมาชิกอาเซียนแต่ละรัฐแต่งตั้งผู้แทนถาวรประจำอาเซียนหนึ่งคน ในชั้นเอกอัครราชทูตที่มีถิ่นพำนัก ณ กรุงจาการ์ตา
2. ผู้แทนถาวรประกอบรวมกันเป็นคณะกรรมการผู้แทนถาวร ซึ่งต้อง
 - (ก) สนับสนุนการทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียนและองค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา
 - (ข) ประสานงานกับสำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ และองค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาอื่นๆ

- (c) liaise with the Secretary-General of ASEAN and the ASEAN Secretariat on all subjects relevant to its work;
- (d) facilitate ASEAN cooperation with external partners; and
- (e) perform such other functions as may be determined by the ASEAN Coordinating Council.

ARTICLE 13
ASEAN NATIONAL SECRETARIATS

Each ASEAN Member State shall establish an ASEAN National Secretariat which shall:

- (a) serve as the national focal point;
- (b) be the repository of information on all ASEAN matters at the national level;
- (c) coordinate the implementation of ASEAN decisions at the national level;
- (d) coordinate and support the national preparations of ASEAN meetings;
- (e) promote ASEAN identity and awareness at the national level; and
- (f) contribute to ASEAN community building.

- (ค) ติดต่อประสานงานกับเลขาธิการอาเซียนและสำนักเลขาธิการอาเซียนใน
ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานของตน
- (ง) อำนวยความสะดวกความร่วมมือของอาเซียนกับหุ้นส่วนภายนอก และ
- (จ) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่อาจกำหนดโดยคณะกรรมการประสานงานอาเซียน

ข้อ 13
สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ

ให้รัฐสมาชิกแต่ละรัฐจัดตั้งสำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ ซึ่งต้อง

- (ก) ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลางแห่งชาติ
- (ข) เป็นหน่วยงานระดับชาติ ซึ่งเก็บรักษาข้อสนเทศในเรื่องที่ข้องเกี่ยวกับ
อาเซียน
- (ค) ประสานงานระดับชาติเกี่ยวกับการอนุวัติการข้อตัดสินใจของ
อาเซียน
- (ง) ประสานงานและสนับสนุนการเตรียมการระดับชาติของการประชุม
อาเซียน
- (จ) ส่งเสริมอัตลักษณ์และความสำนึกเกี่ยวกับอาเซียนในระดับชาติ และ
- (ฉ) มีส่วนร่วมสร้างประชาคมอาเซียน

ARTICLE 14
ASEAN HUMAN RIGHTS BODY

1. In conformity with the purposes and principles of the ASEAN Charter relating to the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms, ASEAN shall establish an ASEAN human rights body.
2. This ASEAN human rights body shall operate in accordance with the terms of reference to be determined by the ASEAN Foreign Ministers Meeting.

ARTICLE 15
ASEAN FOUNDATION

1. The ASEAN Foundation shall support the Secretary-General of ASEAN and collaborate with the relevant ASEAN bodies to support ASEAN community-building by promoting greater awareness of the ASEAN identity, people-to-people interaction, and close collaboration among the business sector, civil society, academia and other stakeholders in ASEAN.
2. The ASEAN Foundation shall be accountable to the Secretary-General of ASEAN, who shall submit its report to the ASEAN Summit through the ASEAN Coordinating Council.

ข้อ 14
องค์การสิทธิมนุษยชนอาเซียน

1. โดยสอดคล้องกับความมุ่งประสงค์และหลักการของกฎบัตรอาเซียนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ให้อาเซียนจัดตั้งองค์การสิทธิมนุษยชนอาเซียนขึ้น
2. องค์การสิทธิมนุษยชนอาเซียนนี้ต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งจะกำหนดโดยที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน

ข้อ 15
มูลนิธิอาเซียน

1. ให้มูลนิธิอาเซียนสนับสนุนเลขาธิการอาเซียนและดำเนินการร่วมกับองค์กรของอาเซียนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการส่งเสริมความสำนึกที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของอาเซียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน และการดำเนินการร่วมกันที่ใกล้ชิดระหว่างภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ในอาเซียน
2. ให้มูลนิธิอาเซียนรับผิดชอบต่อเลขาธิการอาเซียน ผู้ซึ่งต้องเสนอรายงานของมูลนิธิฯ ต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนผ่านคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

**CHAPTER V
ENTITIES ASSOCIATED WITH ASEAN**

**ARTICLE 16
ENTITIES ASSOCIATED WITH ASEAN**

1. ASEAN may engage with entities which support the ASEAN Charter, in particular its purposes and principles. These associated entities are listed in Annex 2.
2. Rules of procedure and criteria for engagement shall be prescribed by the Committee of Permanent Representatives upon the recommendation of the Secretary-General of ASEAN.
3. Annex 2 may be updated by the Secretary-General of ASEAN upon the recommendation of the Committee of Permanent Representatives without recourse to the provision on Amendments under this Charter.

**CHAPTER VI
IMMUNITIES AND PRIVILEGES**

**ARTICLE 17
IMMUNITIES AND PRIVILEGES OF ASEAN**

1. ASEAN shall enjoy in the territories of the Member States such immunities and privileges as are necessary for the fulfilment of its purposes.

หมวดที่ 5

องค์ภาวะที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

ข้อ 16

องค์ภาวะที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

1. อาเซียนอาจมีความสัมพันธ์กับองค์ภาวะซึ่งสนับสนุนกฎบัตรอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมุ่งประสงค์และหลักการของอาเซียน องค์ภาวะที่มีความสัมพันธ์เหล่านี้จะระบุอยู่ในภาคผนวก 2
2. ให้คณะกรรมการผู้แทนถาวรบัญญัติกฎการดำเนินงานและหลักเกณฑ์สำหรับการมีความสัมพันธ์ตามข้อเสนอแนะของเลขาธิการอาเซียน
3. ภาคผนวก 2 อาจได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยโดยเลขาธิการอาเซียนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้แทนถาวร โดยไม่ต้องใช้บทบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขภายใต้กฎบัตรนี้

หมวด 6

ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์

ข้อ 17

ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ของอาเซียน

1. ให้อาเซียนได้รับความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ในดินแดนของรัฐสมาชิกที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุความมุ่งประสงค์ของอาเซียน

2. The immunities and privileges shall be laid down in separate agreements between ASEAN and the host Member State.

ARTICLE 18
IMMUNITIES AND PRIVILEGES OF THE SECRETARY-GENERAL
OF ASEAN AND STAFF OF THE ASEAN SECRETARIAT

1. The Secretary-General of ASEAN and staff of the ASEAN Secretariat participating in official ASEAN activities or representing ASEAN in the Member States shall enjoy such immunities and privileges as are necessary for the independent exercise of their functions.

2. The immunities and privileges under this Article shall be laid down in a separate ASEAN agreement.

ARTICLE 19
IMMUNITIES AND PRIVILEGES OF THE PERMANENT
REPRESENTATIVES AND OFFICIALS ON ASEAN DUTIES

1. The Permanent Representatives of the Member States to ASEAN and officials of the Member States participating in official ASEAN activities or representing ASEAN in the Member States shall enjoy such immunities and privileges as are necessary for the exercise of their functions.

2. The immunities and privileges of the Permanent Representatives and officials on ASEAN duties shall be

2. ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์จะถูกกำหนดไว้ในความตกลงต่างหากระหว่างอาเซียนและรัฐสมาชิกเจ้าภาพ

ข้อ 18

ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ของเลขาธิการอาเซียนและพนักงานของ
สำนักเลขาธิการอาเซียน

1. ให้เลขาธิการอาเซียนและพนักงานของสำนักเลขาธิการอาเซียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ อันเป็นทางการของอาเซียนหรือทำการแทนอาเซียนในรัฐสมาชิก ได้รับความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระของตน
2. ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ภายใต้ข้อนี้ จะถูกกำหนดไว้ในความตกลงต่างหากของอาเซียน

ข้อ 19

ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ของผู้แทนถาวร
และเจ้าหน้าที่ที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของอาเซียน

1. ให้ผู้แทนถาวรของรัฐสมาชิกประจำอาเซียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐสมาชิกที่เข้าร่วม ในกิจกรรมต่างๆ อันเป็นทางการของอาเซียนหรือทำการแทนอาเซียนในรัฐสมาชิก ได้รับความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของตน
2. ให้ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์ของผู้แทนถาวรและเจ้าหน้าที่ที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของอาเซียนอยู่ภายใต้บังคับ

governed by the 1961 Vienna Convention on Diplomatic Relations or in accordance with the national law of the ASEAN Member State concerned.

CHAPTER VII DECISION-MAKING

ARTICLE 20 CONSULTATION AND CONSENSUS

1. As a basic principle, decision-making in ASEAN shall be based on consultation and consensus.
2. Where consensus cannot be achieved, the ASEAN Summit may decide how a specific decision can be made.
3. Nothing in paragraphs 1 and 2 of this Article shall affect the modes of decision-making as contained in the relevant ASEAN legal instruments.
4. In the case of a serious breach of the Charter or non-compliance, the matter shall be referred to the ASEAN Summit for decision.

ARTICLE 21 IMPLEMENTATION AND PROCEDURE

1. Each ASEAN Community Council shall prescribe its own rules of procedure.

ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. 1961 หรือเป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้อง

หมวด 7

การตัดสินใจ

ข้อ 20

การปรึกษาหารือและฉันทามติ

1. โดยหลักการพื้นฐาน ให้การตัดสินใจของอาเซียนอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือและฉันทามติ
2. หากไม่สามารถหาฉันทามติได้ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอาจตัดสินใจว่า จะทำการตัดสินใจเฉพาะเรื่องนั้นอย่างไร
3. ไม่มีความใดในวรรค 1 และ 2 ของข้อนี้กระทบถึงวิธีการตัดสินใจที่ระบุอยู่ในตราสารทางกฎหมายของอาเซียนที่เกี่ยวข้อง
4. ในกรณีที่มีการละเมิดกฎบัตรอย่างร้ายแรง หรือการไม่ปฏิบัติตาม ให้เสนอเรื่องดังกล่าวไปยัง ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อการตัดสินใจ

ข้อ 21

การอนุวัติการและขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ให้คณะมนตรีประชาคมอาเซียนแต่ละคณะบัญญัติกฎว่าด้วยขั้นตอนการดำเนินงานของตนเอง

2. In the implementation of economic commitments, a formula for flexible participation, including the ASEAN Minus X formula, may be applied where there is a consensus to do so.

CHAPTER VIII SETTLEMENT OF DISPUTES

ARTICLE 22 GENERAL PRINCIPLES

1. Member States shall endeavour to resolve peacefully all disputes in a timely manner through dialogue, consultation and negotiation.
2. ASEAN shall maintain and establish dispute settlement mechanisms in all fields of ASEAN cooperation.

ARTICLE 23 GOOD OFFICES, CONCILIATION AND MEDIATION

1. Member States which are parties to a dispute may at any time agree to resort to good offices, conciliation or mediation in order to resolve the dispute within an agreed time limit.
2. Parties to the dispute may request the Chairman of ASEAN or the Secretary-General of ASEAN, acting in an *ex-officio* capacity, to provide good offices, conciliation or mediation.

2. ในการอนุวัติการตามข้อผูกพันด้านเศรษฐกิจ อาจนำรูปแบบการเข้าร่วมแบบยืดหยุ่นรวมถึงรูปแบบอาเซียนที่ไม่รวมสมาชิกบางรัฐมาใช้ หากมีฉันทามติ

หมวด 8 การระงับข้อพิพาท

ข้อ 22

หลักการทั่วไป

1. รัฐสมาชิกต้องพยายามที่จะระงับข้อพิพาททั้งปวงอย่างสันติให้ทันท่วงที โดยผ่านการสนทนา การปรึกษาหารือ และการเจรจา
2. ให้อาเซียนจัดตั้งและดำรงไว้ซึ่งกลไกการระงับข้อพิพาทในทุกสาขาความร่วมมือของอาเซียน

ข้อ 23

คนกลางที่น่าเชื่อถือ การประนีประนอม และการไกล่เกลี่ย

1. รัฐสมาชิกที่เป็นคู่กรณีในข้อพิพาทอาจจะตกลงกันเมื่อใดก็ได้ที่จะใช้คนกลางที่น่าเชื่อถือ การประนีประนอม หรือการไกล่เกลี่ย เพื่อระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน
2. คู่กรณีในข้อพิพาทอาจร้องขอให้ประธานอาเซียน หรือเลขาธิการอาเซียน ทำหน้าที่โดยตำแหน่งเป็นคนกลางที่น่าเชื่อถือ ประนีประนอม หรือไกล่เกลี่ย

ARTICLE 24
DISPUTE SETTLEMENT MECHANISMS IN SPECIFIC
INSTRUMENTS

1. Disputes relating to specific ASEAN instruments shall be settled through the mechanisms and procedures provided for in such instruments.
2. Disputes which do not concern the interpretation or application of any ASEAN instrument shall be resolved peacefully in accordance with the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia and its rules of procedure.
3. Where not otherwise specifically provided, disputes which concern the interpretation or application of ASEAN economic agreements shall be settled in accordance with the ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism.

ARTICLE 25
ESTABLISHMENT OF DISPUTE SETTLEMENT MECHANISMS

Where not otherwise specifically provided, appropriate dispute settlement mechanisms, including arbitration, shall be established for disputes which concern the interpretation or application of this Charter and other ASEAN instruments.

ข้อ 24

กลไกระงับข้อพิพาทตามตราสารเฉพาะ

1. ให้ระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับตราสารเฉพาะของอาเซียนโดยกลไกและขั้นตอนการดำเนินการที่กำหนดไว้ในตราสารนั้นๆ
2. ให้ระงับข้อพิพาทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตีความหรือการใช้ตราสารอาเซียนใดๆ โดยสันติตามสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตามกฎการดำเนินงานของสนธิสัญญาดังกล่าว
3. ในกรณีที่มีได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเป็นการเฉพาะ ให้ระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการตีความหรือการใช้ความตกลงทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามพิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน

ข้อ 25

การจัดตั้งกลไกระงับข้อพิพาท

ในกรณีที่มีได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเป็นการเฉพาะ ให้มีการจัดตั้งกลไกระงับข้อพิพาทที่เหมาะสม รวมถึงการอนุญาโตตุลาการ สำหรับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการตีความหรือการใช้กฎบัตรนี้ และตราสารอาเซียนอื่นๆ

**ARTICLE 26
UNRESOLVED DISPUTES**

When a dispute remains unresolved, after the application of the preceding provisions of this Chapter, this dispute shall be referred to the ASEAN Summit, for its decision.

**ARTICLE 27
COMPLIANCE**

1. The Secretary-General of ASEAN, assisted by the ASEAN Secretariat or any other designated ASEAN body, shall monitor the compliance with the findings, recommendations or decisions resulting from an ASEAN dispute settlement mechanism, and submit a report to the ASEAN Summit.

2. Any Member State affected by non-compliance with the findings, recommendations or decisions resulting from an ASEAN dispute settlement mechanism, may refer the matter to the ASEAN Summit for a decision.

**ARTICLE 28
UNITED NATIONS CHARTER PROVISIONS AND
OTHER RELEVANT INTERNATIONAL PROCEDURES**

Unless otherwise provided for in this Charter, Member States have the right of recourse to the modes of peaceful settlement contained in Article 33(1) of the Charter of the United Nations or any other international legal instruments to which the disputing Member States are parties.

**ข้อ 26
ข้อพิพาทที่มีอาจะระงับได้**

ในกรณีที่ยังคงระงับข้อพิพาทมิได้ ภายหลังจากการใช้บทบัญญัติก่อนหน้านี้ในหมวดนี้ แล้ว ให้เสนอข้อพิพาทนั้นไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียน เพื่อตัดสิน

**ข้อ 27
การปฏิบัติตาม**

1. เลขานุการอาเซียนโดยการช่วยเหลือจากสำนักเลขาธิการอาเซียน หรือองค์กรอาเซียนอื่นๆ ที่ได้รับแต่งตั้ง ต้องสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ หรือข้อตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลจากกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน และเสนอรายงานไปยังที่ประชุมสุดยอดอาเซียน
2. รัฐสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ หรือข้อตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลจากกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน อาจส่งเรื่องให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสิน

**ข้อ 28
บทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติ และกระบวนการระหว่างประเทศอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้อง**

หากมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในกฎบัตรนี้ รัฐสมาชิกยังคงใช้ซึ่งสิทธิที่จะใช้วิธีการระงับข้อพิพาทอย่างสันติที่ระบุไว้ในข้อ 33(1) ของกฎบัตรสหประชาชาติ หรือตราสารกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ ที่รัฐสมาชิกคู่พิพาทเป็นภาคี

**CHAPTER IX
BUDGET AND FINANCE**

**ARTICLE 29
GENERAL PRINCIPLES**

1. ASEAN shall establish financial rules and procedures in accordance with international standards.
2. ASEAN shall observe sound financial management policies and practices and budgetary discipline.
3. Financial accounts shall be subject to internal and external audits.

**ARTICLE 30
OPERATIONAL BUDGET AND FINANCES
OF THE ASEAN SECRETARIAT**

1. The ASEAN Secretariat shall be provided with the necessary financial resources to perform its functions effectively.
2. The operational budget of the ASEAN Secretariat shall be met by ASEAN Member States through equal annual contributions which shall be remitted in a timely manner.
3. The Secretary-General shall prepare the annual operational budget of the ASEAN Secretariat for approval by the ASEAN Coordinating Council upon the recommendation of the Committee of Permanent Representatives.

**หมวด 9
งบประมาณและการเงิน**

**ข้อ 29
หลักการทั่วไป**

1. อาเซียนต้องกำหนดกฎและขั้นตอนการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
2. อาเซียนต้องปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทางการเงินที่ดีและระเบียบวินัยด้านงบประมาณ
3. บัญชีการเงินต้องได้รับการตรวจสอบภายในและภายนอก

ข้อ 30

งบประมาณสำหรับการดำเนินงานและการเงินของสำนักเลขาธิการอาเซียน

1. สำนักเลขาธิการอาเซียนต้องได้รับเงินที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. งบประมาณสำหรับการดำเนินงานของสำนักเลขาธิการอาเซียนต้องมาจากรัฐสมาชิกอาเซียนโดยค่าบำรุงประจำปีรัฐละเท่าๆ กัน ซึ่งจะต้องส่งให้ทันตามกำหนด
3. เลขาธิการต้องเตรียมงบประมาณสำหรับการดำเนินงานประจำปีของสำนักเลขาธิการอาเซียนเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะมนตรีประสานงานอาเซียนโดยคำแนะนำของคณะกรรมการผู้แทนถาวร

4. The ASEAN Secretariat shall operate in accordance with the financial rules and procedures determined by the ASEAN Coordinating Council upon the recommendation of the Committee of Permanent Representatives.

CHAPTER X ADMINISTRATION AND PROCEDURE

ARTICLE 31 CHAIRMAN OF ASEAN

1. The Chairmanship of ASEAN shall rotate annually, based on the alphabetical order of the English names of Member States.

2. ASEAN shall have, in a calendar year, a single Chairmanship by which the Member State assuming the Chairmanship shall chair:

- (a) the ASEAN Summit and related summits;
- (b) the ASEAN Coordinating Council;
- (c) the three ASEAN Community Councils;
- (d) where appropriate, the relevant ASEAN Sectoral Ministerial Bodies and senior officials; and
- (e) the Committee of Permanent Representatives.

3. สำนักเลขาธิการอาเซียนต้องปฏิบัติตามกฎและขั้นตอนการดำเนินงานทางการเงินที่กำหนดโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียน โดยคำแนะนำของคณะกรรมการผู้แทนถาวร

หมวด 10

การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน

ข้อ 31

ประธานอาเซียน

1. ให้หมุนเวียนตำแหน่งประธานอาเซียนทุกปี บนพื้นฐานของลำดับอักษรของชื่อภาษาอังกฤษของรัฐสมาชิก
2. ในหนึ่งปีปฏิทิน อาเซียนจะมีตำแหน่งประธานเดียว โดยรัฐสมาชิกที่รับตำแหน่งประธานนั้นจะทำหน้าที่เป็นประธานของ
 - (ก) การประชุมสุดยอดอาเซียน และการประชุมสุดยอดที่เกี่ยวข้อง
 - (ข) คณะมนตรีประสานงานอาเซียน
 - (ค) คณะมนตรีประชาคมอาเซียนทั้งสามคณะ
 - (ง) องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาและเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้อง ตามที่เหมาะสม และ
 - (จ) คณะกรรมการผู้แทนถาวร

**ARTICLE 32
ROLE OF THE CHAIRMAN OF ASEAN**

The Member State holding the Chairmanship of ASEAN shall:

- (a) actively promote and enhance the interests and well-being of ASEAN, including efforts to build an ASEAN Community through policy initiatives, coordination, consensus and cooperation;
- (b) ensure the centrality of ASEAN;
- (c) ensure an effective and timely response to urgent issues or crisis situations affecting ASEAN, including providing its good offices and such other arrangements to immediately address these concerns;
- (d) represent ASEAN in strengthening and promoting closer relations with external partners; and
- (e) carry out such other tasks and functions as may be mandated.

**ARTICLE 33
DIPLOMATIC PROTOCOL AND PRACTICES**

ASEAN and its Member States shall adhere to existing diplomatic protocol and practices in the conduct of all activities relating to ASEAN. Any changes shall be approved by the ASEAN Coordinating Council upon the recommendation of the Committee of Permanent Representatives.

ข้อ 32

บทบาทของประธานอาเซียน

รัฐสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนต้อง

- (ก) ส่งเสริมและเพิ่มพูนผลประโยชน์ และความเป็นอยู่ที่ดีของอาเซียนอย่างแข็งขัน รวมถึงความพยายามในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการริเริ่มทางนโยบาย การประสานงาน ฉันทามติ และความร่วมมือ
- (ข) ทำให้แน่ใจถึงความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน
- (ค) ทำให้แน่ใจถึงการตอบสนองต่อประเด็นเร่งด่วนหรือสถานการณ์วิกฤติที่มีผลกระทบต่ออาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วถึง รวมถึงเป็นคนกลางที่น่าเชื่อถือและจัดให้มีการจัดการอื่นเช่นว่า เพื่อสนองตอบข้อกังวลเหล่านี้โดยทันที
- (ง) เป็นผู้แทนของอาเซียนในการเสริมสร้างและส่งเสริมความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนภายนอกภูมิภาคให้ใกล้ชิดขึ้น และ
- (จ) ปฏิบัติภารกิจและหน้าที่อื่นที่อาจได้รับมอบหมาย

ข้อ 33

พิธีการและแนวปฏิบัติทางการทูต

อาเซียนและรัฐสมาชิกต้องยึดมั่นในพิธีการและแนวปฏิบัติทางการทูตที่มีอยู่ในการดำเนินกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน การเปลี่ยนแปลงใดๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีประสานงานอาเซียน โดยคำแนะนำของคณะกรรมการผู้แทนถาวร

**ARTICLE 34
WORKING LANGUAGE OF ASEAN**

The working language of ASEAN shall be English.

**CHAPTER XI
IDENTITY AND SYMBOLS**

**ARTICLE 35
ASEAN IDENTITY**

ASEAN shall promote its common ASEAN identity and a sense of belonging among its peoples in order to achieve its shared destiny, goals and values.

**ARTICLE 36
ASEAN MOTTO**

The ASEAN motto shall be: "*One Vision, One Identity, One Community*"

**ARTICLE 37
ASEAN FLAG**

The ASEAN flag shall be as shown in Annex 3.

ข้อ 34

ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน

ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ

หมวด 11

อัตลักษณ์และสัญลักษณ์

ข้อ 35

อัตลักษณ์ของอาเซียน

อาเซียนต้องส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมกันของตนและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในหมู่ประชาชนของตน เพื่อให้บรรลุชะตา เป้าหมาย และคุณค่าร่วมกันของอาเซียน

ข้อ 36

คำขวัญของอาเซียน

คำขวัญของอาเซียน คือ "*วิสัยทัศน์เดียว อัตลักษณ์เดียว ประชาคมเดียว*"

ข้อ 37

ธงอาเซียน

ให้ธงอาเซียนเป็นไปตามที่แสดงไว้ในภาคผนวก 3

**ARTICLE 38
ASEAN EMBLEM**

The ASEAN emblem shall be as shown in Annex 4.

**ARTICLE 39
ASEAN DAY**

The eighth of August shall be observed as ASEAN Day.

**ARTICLE 40
ASEAN ANTHEM**

ASEAN shall have an anthem.

**CHAPTER XII
EXTERNAL RELATIONS**

ARTICLE 41

CONDUCT OF EXTERNAL RELATIONS

1. ASEAN shall develop friendly relations and mutually beneficial dialogue, cooperation and partnerships with countries and sub-regional, regional and international organisations and institutions.
2. The external relations of ASEAN shall adhere to the purposes and principles set forth in this Charter.

ข้อ 38

ดวงตราอาเซียน

ให้ดวงตราอาเซียนเป็นไปตามที่แสดงไว้ในภาคผนวก 4

ข้อ 39

วันอาเซียน

ให้วันที่ 8 สิงหาคม เป็นวันอาเซียน

ข้อ 40

เพลงประจำอาเซียน

ให้อาเซียนมีเพลงประจำอาเซียน

หมวด 12

ความสัมพันธ์ภายนอก

ข้อ 41

การดำเนินความสัมพันธ์ภายนอก

1. อาเซียนต้องพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตร และช่องทางเจรจา ความร่วมมือ และความเป็นหุ้นส่วนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน กับนานาชาติ ประเทศ องค์การ และสถาบันระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ
2. ความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียนต้องยึดมั่นในความมุ่งประสงค์และหลักการที่วางไว้ในกฎบัตรนี้

3. ASEAN shall be the primary driving force in regional arrangements that it initiates and maintain its centrality in regional cooperation and community-building.

4. In the conduct of external relations of ASEAN, Member States shall, on the basis of unity and solidarity, coordinate and endeavour to develop common positions and pursue joint actions.

5. The strategic policy directions of ASEAN's external relations shall be set by the ASEAN Summit upon the recommendation of the ASEAN Foreign Ministers Meeting.

6. The ASEAN Foreign Ministers Meeting shall ensure consistency and coherence in the conduct of ASEAN's external relations.

7. ASEAN may conclude agreements with countries or sub-regional, regional and international organisations and institutions. The procedures for concluding such agreements shall be prescribed by the ASEAN Coordinating Council in consultation with the ASEAN Community Councils.

ARTICLE 42 DIALOGUE COORDINATOR

1. Member States, acting as Country Coordinators, shall take turns to take overall responsibility in coordinating and promoting the interests of ASEAN in its relations with the relevant Dialogue Partners, regional and international organisations and institutions.

3. อาเซียนจะเป็นพลังขับเคลื่อนหลักในการจัดการภูมิภาคที่อาเซียนได้ริเริ่มขึ้น และดำรงไว้ซึ่งความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาคและการสร้างประชาคม
4. ในการดำเนินความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียน รัฐสมาชิกต้องประสานงานและพยายามพัฒนาทำที่ร่วมและดำเนินการร่วมกัน บนพื้นฐานของเอกภาพและความสามัคคี
5. ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนกำหนดแนวนโยบายยุทธศาสตร์ของความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียนโดยการเสนอแนะของที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน
6. ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนต้องทำให้แน่ใจว่าความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียนดำเนินไปอย่างเสมอต้นเสมอปลายและเป็นไปในทางที่สอดคล้องกัน
7. อาเซียนอาจสามารถทำความตกลงกับนานาประเทศ หรือองค์การและสถาบันระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ กระบวนการทำความตกลงดังกล่าวให้กำหนดโดยคณะกรรมการประสานงานอาเซียนโดยการหารือกับคณะมนตรีประชาคมอาเซียน

ข้อ 42

ผู้ประสานงานกับคู่เจรจา

1. ในฐานะผู้ประสานงานประเทศ ให้รัฐสมาชิกผลัดกันรับผิดชอบในภาพรวมสำหรับการประสานงานและส่งเสริมผลประโยชน์ของอาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา-องค์การและสถาบันระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

2. In relations with the external partners, the Country Coordinators shall, inter alia:

- (a) represent ASEAN and enhance relations on the basis of mutual respect and equality, in conformity with ASEAN's principles;
- (b) co-chair relevant meetings between ASEAN and external partners; and
- (c) be supported by the relevant ASEAN Committees in Third Countries and International Organisations.

**ARTICLE 43
ASEAN COMMITTEES IN THIRD COUNTRIES
AND INTERNATIONAL ORGANISATIONS**

1. ASEAN Committees in Third Countries may be established in non-ASEAN countries comprising heads of diplomatic missions of ASEAN Member States. Similar Committees may be established relating to international organisations. Such Committees shall promote ASEAN's interests and identity in the host countries and international organisations.

2. The ASEAN Foreign Ministers Meeting shall determine the rules of procedure of such Committees.

2. ในความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนภายนอก นอกจากหน้าที่อื่นแล้ว ให้ผู้ประสานงานประเทศ
- (ก) เป็นผู้แทนอาเซียน และเพิ่มพูนความสัมพันธ์ บนพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกันและความเสมอภาค โดยสอดคล้องกับหลักการของอาเซียน
 - (ข) เป็นประธานร่วมในการประชุมที่เกี่ยวข้องระหว่างอาเซียนและหุ้นส่วนภายนอก และ
 - (ค) รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่สามและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 43

คณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่สามและองค์การระหว่างประเทศ

1. คณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่สามอาจจัดตั้งขึ้นในประเทศที่มีใช้สมาชิกอาเซียน ประกอบด้วยหัวหน้าคณะผู้แทนทางทูตของรัฐสมาชิกอาเซียน คณะกรรมการในลักษณะเดียวกันอาจจัดตั้งขึ้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การระหว่างประเทศต่างๆ คณะกรรมการ เช่นว่าต้องส่งเสริมผลประโยชน์และอัตลักษณ์ของอาเซียนในประเทศเจ้าภาพและองค์การระหว่างประเทศ
2. ให้ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกำหนดกฎการดำเนินงานของคณะกรรมการเช่นว่า

ARTICLE 44
STATUS OF EXTERNAL PARTIES

1. In conducting ASEAN's external relations, the ASEAN Foreign Ministers Meeting may confer on an external party the formal status of Dialogue Partner, Sectoral Dialogue Partner, Development Partner, Special Observer, Guest, or other status that may be established henceforth.
2. External parties may be invited to ASEAN meetings or cooperative activities without being conferred any formal status, in accordance with the rules of procedure.

ARTICLE 45
RELATIONS WITH THE UNITED NATIONS SYSTEM AND
OTHER INTERNATIONAL ORGANISATIONS AND INSTITUTIONS

1. ASEAN may seek an appropriate status with the United Nations system as well as with other sub-regional, regional, international organisations and institutions.
2. The ASEAN Coordinating Council shall decide on the participation of ASEAN in other sub-regional, regional, international organisations and institutions.

ข้อ 44

สถานภาพของภาคีภายนอก

1. ในการดำเนินความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียน ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอาจมอบสถานภาพอย่างเป็นทางการให้แก่ภาคีภายนอกในฐานะประเทศคู่เจรจา ประเทศคู่เจรจาเฉพาะสาขา หุ่นส่วนเพื่อการพัฒนา ผู้สังเกตการณ์พิเศษ ผู้ได้รับเชิญ หรือสถานภาพอื่นที่อาจจัดตั้งขึ้นต่อไป
2. ภาคีภายนอกอาจได้รับการเชิญให้เข้าร่วมการประชุมหรือกิจกรรมความร่วมมือโดยมีข้อกำหนดให้สถานภาพอย่างเป็นทางการใดๆ ตามกฎการดำเนินงาน

ข้อ 45

ความสัมพันธ์กับระบบสหประชาชาติ
และองค์การและสถาบันระหว่างประเทศอื่น

1. อาเซียนอาจขอสถานภาพที่เหมาะสมกับระบบสหประชาชาติ รวมทั้งกับองค์การและสถาบันระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศอื่น
2. ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาเซียนในองค์การและสถาบันระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศอื่น

ARTICLE 46

ACCREDITATION OF NON-ASEAN MEMBER STATES TO ASEAN

Non-ASEAN Member States and relevant inter-governmental organisations may appoint and accredit Ambassadors to ASEAN. The ASEAN Foreign Ministers Meeting shall decide on such accreditation.

CHAPTER XIII

GENERAL AND FINAL PROVISIONS

ARTICLE 47

SIGNATURE, RATIFICATION, DEPOSITORY AND ENTRY INTO FORCE

1. This Charter shall be signed by all ASEAN Member States.
2. This Charter shall be subject to ratification by all ASEAN Member States in accordance with their respective internal procedures.
3. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of ASEAN who shall promptly notify all Member States of each deposit.
4. This Charter shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit of the tenth instrument of ratification with the Secretary-General of ASEAN.

ข้อ 46

การรับผู้แทนของรัฐที่มีใช้สมาชิกอาเซียนประจำอาเซียน

รัฐที่มีใช้สมาชิกอาเซียนและองค์การระหว่างประเทศในระดับรัฐบาลที่เกี่ยวข้องอาจแต่งตั้งและส่งเอกอัครราชทูตเป็นผู้แทนประจำอาเซียน ให้ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการรับผู้แทนเช่นว่า

หมวด 13

บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย

ข้อ 47

การลงนาม การให้สัตยาบัน การเก็บรักษา และการมีผลใช้บังคับ

1. กฎบัตรนี้ต้องได้รับการลงนามโดยรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งหมด
2. กฎบัตรนี้ต้องได้รับการสัตยาบันจากรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งหมดตามกระบวนการภายในของแต่ละรัฐ
3. ให้เก็บรักษาสัตยาบันสารไว้กับเลขาธิการอาเซียน ซึ่งจะแจ้งให้รัฐสมาชิกทั้งหมดทราบถึงการมอบแต่ละฉบับโดยพลัน
4. กฎบัตรนี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่สามสิบต่อจากวันที่มีการส่งมอบสัตยาบันสารฉบับที่สิบให้แก่เลขาธิการอาเซียน

**ARTICLE 48
AMENDMENTS**

1. Any Member State may propose amendments to the Charter.
2. Proposed amendments to the Charter shall be submitted by the ASEAN Coordinating Council by consensus to the ASEAN Summit for its decision.
3. Amendments to the Charter agreed to by consensus by the ASEAN Summit shall be ratified by all Member States in accordance with Article 47.
4. An amendment shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit of the last instrument of ratification with the Secretary-General of ASEAN.

**ARTICLE 49
TERMS OF REFERENCE AND RULES OF PROCEDURE**

Unless otherwise provided for in this Charter, the ASEAN Coordinating Council shall determine the terms of reference and rules of procedure and shall ensure their consistency.

**ARTICLE 50
REVIEW**

This Charter may be reviewed five years after its entry into force or as otherwise determined by the ASEAN Summit.

**ข้อ 48
การแก้ไข**

1. รัฐสมาชิกใดๆ อาจเสนอข้อแก้ไขกฎบัตร
2. ข้อเสนอแก้ไขกฎบัตรต้องยื่นโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียนโดยฉันทามติต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสินใจ
3. ข้อแก้ไขกฎบัตรที่ได้ตกลงกันโดยฉันทามติโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียนต้องได้รับการสัตยาบันจากรัฐสมาชิกทั้งหมด ตามข้อ 47
4. ข้อแก้ไขใดๆ จะมีผลใช้บังคับในวันที่สามสิบต่อจากวันที่มีการส่งมอบสัตยาบันสารฉบับสุดท้ายต่อเลขาธิการอาเซียน

ข้อ 49

อำนาจและหน้าที่และกฎการดำเนินงาน

นอกจากจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในกฎบัตรนี้ ให้คณะมนตรีประสานงานอาเซียนกำหนดอำนาจหน้าที่และกฎการดำเนินงานและต้องทำให้แน่ใจว่าอำนาจหน้าที่และกฎว่าด้วยขั้นตอนการดำเนินงานมีความสอดคล้องกัน

ข้อ 50

การทบทวน

กฎบัตรนี้อาจได้รับการทบทวนห้าปีหลังจากที่มีผลใช้บังคับหรือตามที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

**ARTICLE 51
INTERPRETATION OF THE CHARTER**

1. Upon the request of any Member State, the interpretation of the Charter shall be undertaken by the ASEAN Secretariat in accordance with the rules of procedure determined by the ASEAN Coordinating Council.
2. Any dispute arising from the interpretation of the Charter shall be settled in accordance with the relevant provisions in Chapter VIII.
3. Headings and titles used throughout the Charter shall only be for the purpose of reference.

**ARTICLE 52
LEGAL CONTINUITY**

1. All treaties, conventions, agreements, concords, declarations, protocols and other ASEAN instruments which have been in effect before the entry into force of this Charter shall continue to be valid.
2. In case of inconsistency between the rights and obligations of ASEAN Member States under such instruments and this Charter, the Charter shall prevail.

**ข้อ 51
การตีความกฎบัตร**

1. เมื่อรัฐสมาชิกใดๆ ร้องขอ ให้สำนักงานเลขาธิการอาเซียนตีความกฎบัตร ตามกฎการดำเนินงานที่กำหนดโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียน
2. ให้ระงับข้อพิพาทใดๆ ที่เกิดจากการตีความกฎบัตรเป็นไปตามตาม บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในหมวด 8
3. หัวข้อและชื่อที่ใช้ในกฎบัตรมีไว้เพื่อวัตถุประสงค์สำหรับการอ้างอิงเท่านั้น

**ข้อ 52
ความต่อเนื่องทางกฎหมาย**

1. สนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง ข้อตกลง ปฏิญญา พิธีสาร และตราสารอาเซียนอื่นๆ ทั้งหมด ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วก่อนการมีผลใช้บังคับของกฎบัตรนี้ ให้มีผลใช้ต่อไป
2. ในกรณีที่เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างสิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิกอาเซียนภายใต้ตราสารดังกล่าวและกฎบัตรนี้ ให้ถือกฎบัตรเป็นสำคัญ

**ARTICLE 53
ORIGINAL TEXT**

The signed original text of this Charter in English shall be deposited with the Secretary-General of ASEAN, who shall provide a certified copy to each Member State.

**ARTICLE 54
REGISTRATION OF THE ASEAN CHARTER**

This Charter shall be registered by the Secretary-General of ASEAN with the Secretariat of the United Nations, pursuant to Article 102, paragraph 1 of the Charter of the United Nations.

**ARTICLE 55
ASEAN ASSETS**

The assets and funds of the Organisation shall be vested in the name of ASEAN.

ข้อ 53 ต้นฉบับ

ให้เก็บรักษาต้นฉบับภาษาอังกฤษของกฎบัตรนี้ที่ลงนามแล้วแก่เลขาธิการอาเซียน ซึ่งจะจัดทำสำเนาที่ได้รับการรับรองให้แก่รัฐสมาชิกแต่ละรัฐ

ข้อ 54

การจดทะเบียนกฎบัตรอาเซียน

ให้เลขาธิการอาเซียนจดทะเบียนกฎบัตรอาเซียนนี้กับสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ ตามข้อ 102 วรรค 1 ของกฎบัตรสหประชาชาติ

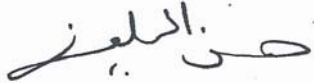
ข้อ 55

สินทรัพย์ของอาเซียน

ให้บรรดาสินทรัพย์และกองทุนต่างๆ ขององค์การระบุไว้ในนามของอาเซียน

Done in Singapore on the Twentieth Day of November in the Year Two Thousand and Seven, in a single original in the English language.

For Brunei Darussalam:

HAJI HASSANAL BOLKIAH
Sultan of Brunei Darussalam

For the Kingdom of Cambodia:

SAMDECH HUN SEN
Prime Minister

For the Republic of Indonesia:

DR. SUSILO BAMBANG YUDHOYONO
President

ทำ ณ สิงคโปร์ วันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 เป็นภาษาอังกฤษฉบับเดียว

สำหรับประเทศบรูไนดารุสซาลาม
ลายมือชื่อ

ฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์ มูอิซซัดดิน วัดเดาละห์
สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไนดารุสซาลาม

สำหรับราชอาณาจักรกัมพูชา
ลายมือชื่อ

สมเด็จพระอัครมหาเสนาบดีเดโช ฮุน เซน
นายกรัฐมนตรี

สำหรับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ลายมือชื่อ

ดร. ซูซีโล บัมบัง ยูไดโยโน
ประธานาธิบดี

For the Lao People's Democratic Republic:

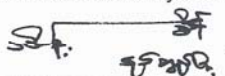
BOUASONE BOUPHAVANH
Prime Minister

For Malaysia:

DATO' SERI ABDULLAH AHMAD BADAWI
Prime Minister

For the Union of Myanmar:

GENERAL THEIN SEIN
Prime Minister

For the Republic of the Philippines:

GLORIA MACAPAGAL-ARROYO
President

สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลายมือชื่อ

บัวสอน บุบผาวัน

นายกรัฐมนตรี

สำหรับมาเลเซีย

ลายมือชื่อ

ดาโต๊ะ ศรี อับดุลลาห์ อาหมัด บาดาวี

นายกรัฐมนตรี

สำหรับสหภาพพม่า

ลายมือชื่อ

พลโท เต็งเส่ง

นายกรัฐมนตรี

สำหรับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ลายมือชื่อ

กลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย

ประธานาธิบดี

For the Republic of Singapore:

LEE HSIEN LOONG
Prime Minister

For the Kingdom of Thailand:

GENERAL SURAYUD CHULANONT (RET.)
Prime Minister

For the Socialist Republic of Viet Nam:

NGUYEN TAN DUNG
Prime Minister

สำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์

ลายมือชื่อ

ลี เซียน ลุง

นายกรัฐมนตรี

สำหรับราชอาณาจักรไทย

ลายมือชื่อ

พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (เกษียณ)

นายกรัฐมนตรี

สำหรับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ลายมือชื่อ

เหวียน เติน ซุง

นายกรัฐมนตรี

ANNEX 1

ASEAN SECTORAL MINISTERIAL BODIES

I. ASEAN POLITICAL-SECURITY COMMUNITY

1. ASEAN Foreign Ministers Meeting (AMM)

- ASEAN Senior Officials Meeting (ASEAN SOM)
- ASEAN Standing Committee (ASC)
- Senior Officials Meeting on Development Planning (SOMDP)

2. Commission on the Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone (SEANWFZ Commission)

- Executive Committee of the SEANWFZ Commission

3. ASEAN Defence Ministers Meeting (ADMM)

- ASEAN Defence Senior Officials Meeting (ADSOM)

4. ASEAN Law Ministers Meeting (ALAWMM)

- ASEAN Senior Law Officials Meeting (ASLOM)

5. ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime (AMMTC)

- Senior Officials Meeting on Transnational Crime (SOMTC)
- ASEAN Senior Officials on Drugs Matters (ASOD)
- Directors-General of Immigration Departments and Heads of Consular Affairs Divisions of Ministries of Foreign Affairs Meeting (DGICM)

ภาคผนวก 1

องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา

I. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

1. ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน

- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน
- คณะกรรมการประจำอาเซียน
- เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านการวางแผนการพัฒนา

2. คณะกรรมการเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- คณะกรรมการบริหารงานเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน

- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน

4. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านกฎหมาย

- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย

5. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ

- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ
- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสว่าด้วยเรื่องยาเสพติด
- ที่ประชุมผู้อำนวยการ กรมการตรวจคนเข้าเมือง และหัวหน้ากองการกงสุล ของกระทรวงต่างประเทศ

6. **ASEAN Regional Forum (ARF)**
- ASEAN Regional Forum Senior Officials Meeting (ARF SOM)

II. ASEAN ECONOMIC COMMUNITY

1. **ASEAN Economic Ministers Meeting (AEM)**
- High Level Task Force on ASEAN Economic Integration (HLTF-EI)
 - Senior Economic Officials Meeting (SEOM)
2. **ASEAN Free Trade Area (AFTA) Council**
3. **ASEAN Investment Area (AIA) Council**
4. **ASEAN Finance Ministers Meeting (AFMM)**
- ASEAN Finance and Central Bank Deputies Meeting (AFDM)
 - ASEAN Director-General of Customs Meeting (Customs DG)
5. **ASEAN Ministers Meeting on Agriculture and Forestry (AMAF)**
- Senior Officials Meeting of the ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry (SOM-AMAF)
 - ASEAN Senior Officials on Forestry (ASOF)
6. **ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM)**
- Senior Officials Meeting on Energy (SOME)

6. ที่ประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก
- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

II. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน
- คณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการร่วกลุ่มทางเศรษฐกิจ
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน
2. คณะกรรมการเขตการค้าเสรีอาเซียน
3. คณะกรรมาธิการเขตการลงทุนอาเซียน
4. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านการคลังอาเซียน
- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสธนาคารกลางและกระทรวงการคลังอาเซียน
 - ที่ประชุมอธิบดีศุลกากรอาเซียน
5. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้อาเซียน
- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้อาเซียน
 - เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านป่าไม้อาเซียน
6. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านพลังงานอาเซียน
- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านพลังงาน

7. **ASEAN Ministerial Meeting on Minerals (AMMin)**
 - ASEAN Senior Officials Meeting on Minerals (ASOMM)
8. **ASEAN Ministerial Meeting on Science and Technology (AMMST)**
 - Committee on Science and Technology (COST)
9. **ASEAN Telecommunications and Information Technology Ministers Meeting (TELMIN)**
 - Telecommunications and Information Technology Senior Officials Meeting (TELSOM)
 - ASEAN Telecommunication Regulators' Council (ATRC)
10. **ASEAN Transport Ministers Meeting (ATM)**
 - Senior Transport Officials Meeting (STOM)
11. **Meeting of the ASEAN Tourism Ministers (M-ATM)**
 - Meeting of the ASEAN National Tourism Organisations (ASEAN NTOs)
12. **ASEAN Mekong Basin Development Cooperation (AMBDC)**
 - ASEAN Mekong Basin Development Cooperation Steering Committee (AMBDC SC)
 - High Level Finance Committee (HLFC)
13. ASEAN Centre for Energy
14. ASEAN-Japan Centre in Tokyo

7. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านแร่ธาตุอาเซียน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านแร่ธาตุอาเซียน
8. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - คณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน
9. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านโทรคมนาคมและสารสนเทศอาเซียน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านโทรคมนาคมและสารสนเทศอาเซียน
 - คณะกรรมการผู้ตรวจด้านโทรคมนาคมอาเซียน
10. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านการขนส่งอาเซียน
 - การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านการขนส่ง
11. การประชุมรัฐมนตรีด้านการท่องเที่ยวอาเซียน
 - การประชุมองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียน
12. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอาเซียน-ลุ่มแม่น้ำโขง
 - คณะกรรมการเตรียมการประชุมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอาเซียน-ลุ่มแม่น้ำโขง
 - คณะกรรมการระดับสูงการคลัง
13. ศูนย์พลังงานอาเซียน
14. ศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น ณ กรุงโตเกียว

III. ASEAN SOCIO-CULTURAL COMMUNITY

1. **ASEAN Ministers Responsible for Information (AMRI)**
 - Senior Officials Meeting Responsible for Information (SOMRI)
2. **ASEAN Ministers Responsible for Culture and Arts (AMCA)**
 - Senior Officials Meeting for Culture and Arts (SOMCA)
3. **ASEAN Education Ministers Meeting (ASED)**
 - Senior Officials Meeting on Education (SOM-ED)
4. **ASEAN Ministerial Meeting on Disaster Management (AMMDM)**
 - ASEAN Committee on Disaster Management (ACDM)
5. **ASEAN Ministerial Meeting on the Environment (AMME)**
 - ASEAN Senior Officials on the Environment (ASOEN)
6. **Conference of the Parties to the ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution (COP)**
 - Committee (COM) under the COP to the ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution
7. **ASEAN Health Ministers Meeting (AHMM)**
 - Senior Officials Meeting on Health Development (SOMHD)

III. ประชาคม สังคม-วัฒนธรรมอาเซียน

1. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน
2. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนที่กำกับดูแลงานด้านวัฒนธรรมและศิลปะ
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนที่กำกับดูแลงานด้านวัฒนธรรมและศิลปะ
3. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการศึกษา
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการศึกษา
4. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านภัยพิบัติอาเซียน
 - คณะกรรมการด้านภัยพิบัติอาเซียน
5. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม
 - เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม
6. สมัชชารัฐภาคีต่อความตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษหมอกควันข้ามแดน
 - คณะกรรมการของสมัชชารัฐภาคีต่อความตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษหมอกควันข้ามแดน
7. ที่ประชุมรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข

8. **ASEAN Labour Ministers Meeting (ALMM)**
 - Senior Labour Officials Meeting (SLOM)
 - ASEAN Committee on the Implementation of the ASEAN Declaration on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers
9. **ASEAN Ministers on Rural Development and Poverty Eradication (AMRDPE)**
 - Senior Officials Meeting on Rural Development and Poverty Eradication (SOMRDPE)
10. **ASEAN Ministerial Meeting on Social Welfare and Development (AMMSWD)**
 - Senior Officials Meeting on Social Welfare and Development (SOMSWD)
11. **ASEAN Ministerial Meeting on Youth (AMMY)**
 - Senior Officials Meeting on Youth (SOMY)
12. **ASEAN Conference on Civil Service Matters (ACCSM)**
13. ASEAN Biodiversity Centre
14. ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance in Disaster Management (AHA Centre)
15. ASEAN Earthquakes Information Centre
16. ASEAN Specialised Meteorological Centre
17. ASEAN University Network (AUN)

8. ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านแรงงานอาเซียน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านแรงงานอาเซียน
 - คณะกรรมการการปฏิบัติตามปฏิญญาอาเซียนเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานอาเซียน
9. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจน
10. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา
11. ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านเยาวชน
 - ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านเยาวชน
12. กรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยเรื่องข้าราชการพลเรือน
13. ศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
14. ศูนย์ประสานงาน การจัดการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติ
15. ศูนย์ประชาสัมพันธ์ด้านแผ่นดินไหวอาเซียน
16. ศูนย์พยากรณ์อากาศอาเซียน
17. เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

ANNEX 2

ENTITIES ASSOCIATED WITH ASEAN

I. PARLIAMENTARIANS

ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA)

II. BUSINESS ORGANISATIONS

ASEAN Airlines Meeting
ASEAN Alliance of Health Supplement Association (AAHSA)
ASEAN Automotive Federation (AAF)
ASEAN Bankers Association (ABA)*
ASEAN Business Advisory Council (ASEAN-BAC)
ASEAN Business Forum (ABF)*
ASEAN Chamber of Commerce and Industry (ASEAN-CCI)
ASEAN Chemical Industries Council
ASEAN Federation of Textiles Industries (AFTEX)
ASEAN Furniture Industries Council (AFIC)
ASEAN Insurance Council (AIC)
ASEAN Intellectual Property Association (ASEAN IPA)
ASEAN International Airports Association (AAA)
ASEAN Iron & Steel Industry Federation
ASEAN Pharmaceutical Club
ASEAN Tourism Association (ASEANTA)
Federation of ASEAN Economic Associations (FAEA)

ภาคผนวก 2

องค์การที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

1. รัฐสภา

สมัชชารัฐสภาอาเซียน

2. องค์การภาคธุรกิจ

ที่ประชุมสายการบินอาเซียน

สมาคมส่งเสริมสุขภาพประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สมาคมยานยนต์แห่งอาเซียน

สมาคมธนาคารอาเซียน

สภาที่ปรึกษาธุรกิจอาเซียน

ที่ประชุมทางด้านธุรกิจของอาเซียน

สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมอาเซียน

สภาผู้ประกอบการธุรกิจเคมีอาเซียน

สมาพันธ์อุตสาหกรรมสิ่งทอแห่งอาเซียน

สภาการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์อาเซียน

สภาการประกันภัยอาเซียน

สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน

สมาคมทำอากาศยานระหว่างประเทศแห่งอาเซียน

สมาพันธ์อุตสาหกรรมเหล็กและแร่เหล็ก

ชมรมเภสัชแห่งอาเซียน

สมาคมการท่องเที่ยวประจำอาเซียน

สมาพันธ์แห่งสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Federation of ASEAN Shippers' Council
US-ASEAN Business Council

III. THINK TANKS AND ACADEMIC INSTITUTIONS ASEAN-ISIS Network

IV. ACCREDITED CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS

ASEAN Academics of Science, Engineering and Technology (ASEAN CASE)

ASEAN Academy of Engineering and Technology (AAET)

ASEAN Association for Clinical Laboratory Sciences (AACLS)

ASEAN Association for Planning and Housing (AAPH)

ASEAN Association of Radiologists (AAR)

ASEAN Chess Confederation (ACC)

ASEAN Confederation of Employers (ACE)

ASEAN Confederation of Women's Organisation (ACWO)

ASEAN Constructors Federation (ACF)

ASEAN Cosmetics Association (ACA)

ASEAN Council for Japan Alumni (ASCOJA)

ASEAN Council of Teachers (ACT)

ASEAN Federation for Psychiatric and Mental Health (AFPMH)

ASEAN Federation of Accountants (AFA)

ASEAN Federation of Electrical Engineering Contractors (AFEEC)

ASEAN Federation of Engineering Organization (AFEO)

ASEAN Federation of Flying Clubs (AFFC)

ASEAN Federation of Forwarders Associations (AFFA)

สมาพันธ์สภาผู้ส่งสินค้าทางเรืออาเซียน

สภาธุรกิจระหว่างสหรัฐ-อาเซียน

3. สถาบันวิชาการ

เครือข่ายสถาบันศึกษายุทธศาสตร์และนานาชาติระหว่างประเทศของอาเซียน

4. องค์กรภาคประชาสังคม

สถาบันการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งอาเซียน

สถาบันการศึกษาด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีของอาเซียน

สมาคมห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์แห่งอาเซียน

สมาคมวางแผนและการเคหะแห่งอาเซียน

สมาคมรังสีวิทยาอาเซียน

สมาพันธ์หมากรุกอาเซียน

สมาพันธ์นายจ้างอาเซียน

สมาพันธ์องค์กรสตรีอาเซียน

สมาพันธ์ผู้ก่อสร้างอาเซียน

สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางอาเซียน

สภานิสิตเก่าญี่ปุ่นแห่งอาเซียน

สภาอาจารย์แห่งอาเซียน

สหพันธ์จิตเวชศาสตร์และสุขภาพจิตแห่งอาเซียน

สหพันธ์นักบัญชีอาเซียน

สหพันธ์ผู้รับเหมาวิศวกรรมไฟฟ้าแห่งกลุ่มประเทศอาเซียน

สหพันธ์องค์กรวิศวกรรมแห่งอาเซียน

สหพันธ์สโมสรการบินแห่งอาเซียน

สมาพันธ์สมาคมผู้รับจัดการขนส่งสินค้าอาเซียน

ASEAN Federation of Heart Foundation (AFHF)
ASEAN Federation of Land Surveying and Geomatics (ASEAN FLAG)
ASEAN Federation of Mining Association (AFMA)
ASEAN Fisheries Federation (AFF)
ASEAN Football Federation (AFF)
ASEAN Forest Products Industry Club (AFPIC)
ASEAN Forestry Students Association (AFSA)
ASEAN Handicraft Promotion and Development Association (AHPADA)
ASEAN Kite Council (AKC)
ASEAN Law Association (ALA)
ASEAN Law Students Association (ALSA)
ASEAN Music Industry Association (AMIA)
ASEAN Neurosurgical Society (ANS)
ASEAN NGO Coalition on Ageing
ASEAN Non-Governmental Organizations for the Prevention of Drugs and Substance Abuse
ASEAN Oleochemical Manufacturers Group (AOMG)
ASEAN Orthopaedic Association (AOA)
ASEAN Paediatric Federation (APF)
ASEAN Para Sports Federation (APSF)
ASEAN Ports Association (APA)
ASEAN Thalassaemia Society (ATS)
ASEAN Valuers Association (AVA)
ASEAN Vegetable Oils Club (AVOC)
Asian Partnership for Development of Human Resources in Rural Asia (AsiaDHRRRA)
Committee for ASEAN Youth Cooperation (CAYC)
Federation of ASEAN Consulting Engineers (FACE)
Federation of ASEAN Public Relations Organizations (FAPRO)
Federation of ASEAN Shipowners' Associations (FASA)
Medical Association of Southeast Asian Nations Committee (MASEAN)

สหพันธ์มูลนิธิโรคหัวใจแห่งอาเซียน
สหพันธ์รางวัลและสำรวจที่ดินแห่งอาเซียน
สหพันธ์สมาคมเหมืองแร่แห่งอาเซียน
สหพันธ์การประมงแห่งอาเซียน
สหพันธ์ฟุตบอลอาเซียน
สมาคมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมป่าไม้แห่งอาเซียน
สมาคมนักศึกษาวิชาวนศาสตร์แห่งอาเซียน
สมาคมส่งเสริมและพัฒนาหัตถกรรมแห่งอาเซียน
สภาว่าวแห่งอาเซียน
สมาคมกฎหมายแห่งอาเซียน
สมาคมนักศึกษากฎหมายแห่งอาเซียน
สมาคมอุตสาหกรรมดนตรีแห่งอาเซียน
สมาคมศิษย์กรรมทางประสาธแห่งอาเซียน
สมาพันธ์องค์กรเอกชนว่าด้วยผู้สูงอายุแห่งอาเซียน
องค์กรเอกชนเพื่อการป้องกันการใช้ยาเสพติดและสารเสพติดแห่งอาเซียน
กลุ่มผู้ผลิตน้ำมันแห่งอาเซียน
สมาคมศิษย์กรรมกระดูกแห่งอาเซียน
สหพันธ์กุมารแพทย์แห่งอาเซียน
สหพันธ์กีฬาคนพิการแห่งอาเซียน
สมาคมท่าเรืออาเซียน
สมาคมโรคธาลัสซีเมีย
สมาคมผู้ประเมินราคาแห่งอาเซียน
สมาคมผู้ผลิตน้ำมันพืชแห่งอาเซียน
หุ้นส่วนเอเชียเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชนบทเอเชีย
คณะกรรมการความร่วมมือด้านเยาวชนอาเซียน
สหพันธ์ที่ปรึกษาด้านวิศวกรแห่งอาเซียน
สหพันธ์องค์กรประชาสัมพันธ์แห่งอาเซียน
สหพันธ์สมาคมเจ้าของเรืออาเซียน
คณะกรรมการสมาคมแพทย์แห่งชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Rheumatism Association of ASEAN (RAA)
Southeast Asia Regional Institute for Community and Education
(SEARICE)
Southeast Asian Studies Regional Exchange Program (SEASREP)
Foundation
Veterans Confederation of ASEAN Countries (VECONAC)

V. OTHER STAKEHOLDERS IN ASEAN

ASEANAPOL
Federation of Institutes of Food Science and Technology in ASEAN
(FIFSTA)
Southeast Asian Fisheries Development Centre (SEAFDEC)
Working Group for an ASEAN Human Rights Mechanism

สมาคมโรคไขข้ออักเสบแห่งอาเซียน

สถาบันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการศึกษาและชุมชน

มูลนิธิโครงการแลกเปลี่ยนระดับภูมิภาคว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

สมาพันธ์ทหารผ่านศึกของประเทศอาเซียน

5. กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ในอาเซียน

ที่ประชุมอธิบดีกรมตำรวจอาเซียน

สหพันธ์สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านอาหารแห่งอาเซียน

ศูนย์การพัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คณะทำงานว่าด้วยกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งอาเซียน

ANNEX 3

ASEAN FLAG

The ASEAN Flag represents a stable, peaceful, united and dynamic ASEAN. The colours of the Flag -- blue, red, white and yellow -- represent the main colours of the flags of all the ASEAN Member States.

The blue represents peace and stability. Red depicts courage and dynamism. White shows purity and yellow symbolises prosperity.

The stalks of padi represent the dream of ASEAN's Founding Fathers for an ASEAN comprising all the countries in Southeast Asia bound together in friendship and solidarity. The circle represents the unity of ASEAN.

ภาคผนวก 3

ธงอาเซียน

ธงอาเซียนแสดงถึงเสถียรภาพ สันติภาพ ความสามัคคีและพลวัตของอาเซียน สีของธง ได้แก่ น้ำเงิน แดง ขาว และเหลือง ซึ่งแสดงถึงสีหลักในธงชาติของบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด

น้ำเงิน แสดงถึงสันติภาพและเสถียรภาพ แดง บ่งชี้ความกล้าหาญและความก้าวหน้า ขาว แสดงความบริสุทธิ์ เหลือง เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรือง

รวงข้าวแสดงถึง ความใฝ่ฝันของบรรดาผู้ก่อตั้งอาเซียนให้มีอาเซียนที่ประกอบด้วย บรรดาประเทศทั้งหมดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผูกพันกันอย่างมีมิตรภาพและเป็นหนึ่งเดียว วงกลม แสดงถึงเอกภาพของอาเซียน

The specification of Pantone Colour adopted for the colours of the ASEAN Flag are:

Blue: Pantone 19-4053 TC
Red: Pantone 18-1655 TC
White: Pantone 11-4202 TC
Yellow: Pantone 13-0758 TC

For the printed version, the specifications of colours (except white) will follow those for the colours of the ASEAN Emblem, i.e.:

Blue: Pantone 286 or Process Colour 100C 60M 0Y 6K
Red: Pantone Red 032 or Process Colour 0C 91M 87Y 0K
Yellow: Pantone Process Yellow or Process Colour 0C 0M 100Y 0K

The ratio of the width to the length of the Flag is two to three, and the size specifications for the following Flags are:

Table Flag: 10 cm x 15 cm
Room Flag: 100 cm x 150 cm
Car Flag: 10 cm x 30 cm
Field Flag: 200 cm x 300 cm

รายละเอียดของแถบสีที่ได้รับการรับรองสำหรับสีของธงอาเซียน ได้แก่

น้ำเงิน: แถบสี 19-4053 TC
แดง: แถบสี 18-1655 TC
ขาว: แถบสี 11-4202 TC
เหลือง: แถบสี 13-0758 TC

สำหรับสีที่ใช้ในการพิมพ์ รายละเอียดของแถบสี (ยกเว้นสีขาว) ให้เป็นไปตามสีของดวงตราอาเซียน ได้แก่

น้ำเงิน: แถบสี 258 หรือสีชุด 100C 60M 0Y 6K
แดง: แถบสี แดง 032 หรือสีชุด 0C 91M 87Y 0K
เหลือง: แถบสีชุดสีเหลืองหรือสีชุด 0C 0M 100Y 0K

สัดส่วนของความกว้างต่อความยาวของธงคือสองต่อสาม และรายละเอียดของขนาดของธงมีดังนี้

ธงตั้งโต๊ะ: 10 ซม. x 15 ซม.
ธงประดับห้อง: 100 ซม. x 150 ซม.
ธงประจำรถ: 10 ซม. x 30 ซม.
ธงภาคสนาม: 200 ซม. x 300 ซม.

ANNEX 4
ASEAN EMBLEM

The ASEAN Emblem represents a stable, peaceful, united and dynamic ASEAN. The colours of the Emblem -- blue, red, white and yellow -- represent the main colours of the crests of all the ASEAN Member States.

The blue represents peace and stability. Red depicts courage and dynamism. White shows purity and yellow symbolises prosperity.

The stalks of padi represent the dream of ASEAN's Founding Fathers for an ASEAN comprising all the countries in Southeast Asia bound together in friendship and solidarity. The circle represents the unity of ASEAN.

The specification of Pantone Colour adopted for the colours of the ASEAN Emblem are:

Blue: Pantone 286

Red: Pantone Red 032

Yellow: Pantone Process Yellow

ภาคผนวก 4
ดวงตราอาเซียน

ดวงตราอาเซียนแสดงถึงเสถียรภาพ สันติภาพ ความสามัคคีและพลวัตของอาเซียน สีของธง ได้แก่ น้ำเงิน แดง ขาว และเหลือง ซึ่งแสดงถึงสีหลักในตราประจำชาติของ บรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด

น้ำเงิน แสดงถึงสันติภาพและเสถียรภาพ แดง บ่งชี้ความกล้าหาญและความก้าวหน้า ขาว แสดงความบริสุทธิ์ เหลือง เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรือง

รวงข้าวแสดงถึง ความใฝ่ฝันของบรรดาผู้ก่อตั้งอาเซียนให้มีอาเซียนที่ประกอบด้วย บรรดาประเทศทั้งหมดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผูกพันกันอย่างมีมิตรภาพและเป็นหนึ่งเดียว วงกลม แสดงถึงเอกภาพของอาเซียน

รายละเอียดของแถบสีที่ได้รับการรับรองสำหรับสีของดวงตราอาเซียน ได้แก่

น้ำเงิน: แถบสี 258

แดง: แถบสีแดง 032

เหลือง: แถบสีผสมแล้วสีเหลือง

For four-colour printing process, the specifications of colours will be:

Blue: 100C 60 M 0Y 6K (100C 60M 0Y 10K)

Red: 0C 91M 87Y 0K (0C 90M 90Y 0K)

Yellow: 0C 0M 100Y 0K

Specifications in brackets are to be used when an arbitrary measurement of process colours is not possible.

In Pantone Process Colour Simulator, the specifications equal to:

Blue: Pantone 204-1

Red: Pantone 60-1

Yellow: Pantone 1-3

The font used for the word "ASEAN" in the Emblem is lower-case Helvetica in bold.

สำหรับกระบวนการพิมพ์แบบสี่สี รายละเอียดของสีจะเป็น

น้ำเงิน: 100C 60M 0Y 6K (100C 60M 0Y 10K)

แดง: 0C 91M 87Y 0K (0C 90M 90Y 0K)

เหลือง: 0C 0M 100Y 0K

ให้ใช้รายละเอียดที่อยู่ในวงเล็บเมื่อการวัดใดๆ ของสีชุดนั้น ไม่สามารถทำได้

ในตัวจำลองแถบสีชุด ให้รายละเอียดเท่ากับ

น้ำเงิน: แถบสี 204-1

แดง: แถบสี 60-1

เหลือง: แถบสี 1-3

รูปแบบตัวอักษรที่ใช้สำหรับคำว่า "อาเซียน" ในดวงตราอาเซียนคือ Helvetica ตัวเล็ก หนา

DECLARATION OF ASEAN CONCORD II (BALI CONCORD II)

The Sultan of Brunei Darussalam, the Prime Minister of the Kingdom of Cambodia, the President of the Republic of Indonesia, the Prime Minister of the Lao People's Democratic Republic, the Prime Minister of Malaysia, the Prime Minister of the Union of Myanmar, the President of the Republic of the Philippines, the Prime Minister of the Republic of Singapore, the Prime Minister of the Kingdom of Thailand and the Prime Minister of the Socialist Republic of Viet Nam;

RECALLING the Declaration of ASEAN Concord adopted in this historic place of Bali, Indonesia in 1976, the Leaders of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) expressed satisfaction with the overall progress made in the region;

NOTING in particular the expansion of ASEAN to ten countries in Southeast Asia, the deepening of regional economic integration and the impending accession to the Treaty of Amity and Cooperation (TAC) by States outside Southeast Asia;

CONSCIOUS of the need to further consolidate and enhance the achievements of ASEAN as a dynamic, resilient, and cohesive regional association for the well being of its member states and people as well as the need to further strengthen the Association's guidelines in achieving a more coherent and clearer path for cooperation between and among them;

REAFFIRMING their commitment to the principles enshrined in the ASEAN Declaration (Bangkok, 1967), the Declaration on Zone of Peace, Freedom, and Neutrality (Kuala Lumpur, 1971), the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (Bali, 1976), the Declaration of ASEAN Concord (Bali, 1976), and the Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapons Free Zone (Bangkok, 1995);

COGNIZANT that the future of ASEAN cooperation is guided by the ASEAN Vision 2020, the Hanoi Plan of Action (1999-2004), and its succeeding Plans of Action, the Initiative for ASEAN Integration (IAI), and the Roadmap for the Integration of ASEAN (RIA);

CONFIRMING further that ASEAN Member Countries share primary responsibility for strengthening the economic and social stability in the region and ensuring their peaceful and progressive national development,

and that they are determined to ensure their stability and security from external interference in any form or manner in order to preserve their national interest in accordance with the ideals and aspirations of their peoples;

REAFFIRMING the fundamental importance of adhering to the principle of non-interference and consensus in ASEAN cooperation;

REITERATING that the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC) is an effective code of conduct for relations among governments and peoples;

RECOGNIZING that sustainable economic development requires a secure political environment based on a strong foundation of mutual interests generated by economic cooperation and political solidarity;

COGNIZANT of the interdependence of the ASEAN economies and the need for ASEAN member countries to adopt “Prosper Thy Neighbour” policies in order to ensure the long-term vibrancy and prosperity of the ASEAN region;

REITERATING the importance of rules-based multilateral trading system that is equitable and that contributes towards the pursuit of development;

REAFFIRMING that ASEAN is a concert of Southeast Asian nations, bonded together in partnership in dynamic development and in a community of caring societies, committed to upholding cultural diversity and social harmony;

DO HEREBY DECLARE THAT:

1. An ASEAN Community shall be established comprising three pillars, namely political and security cooperation, economic cooperation, and socio-cultural cooperation that are closely intertwined and mutually reinforcing for the purpose of ensuring durable peace, stability and shared prosperity in the region;

2. ASEAN shall continue its efforts to ensure closer and mutually beneficial integration among its member states and among their peoples, and to promote regional peace and stability, security, development and prosperity with a view to realizing an ASEAN Community that is open, dynamic and resilient;

3. ASEAN shall respond to the new dynamics within the respective ASEAN Member Countries and shall urgently and effectively address the challenge of translating ASEAN cultural diversities and different economic levels into equitable development opportunity and prosperity, in an environment of solidarity, regional resilience and harmony;

4. ASEAN shall nurture common values, such as habit of consultation to discuss political issues and the willingness to share information on matters of common concern, such as environmental degradation, maritime security cooperation, the enhancement of defense cooperation among ASEAN countries, develop a set of socio-political values and principles, and resolve to settle long-standing disputes through peaceful means;

5. The Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC) is the key code of conduct governing relations between states and a diplomatic instrument for the promotion of peace and stability in the region;

6. The ASEAN Regional Forum (ARF) shall remain the primary forum in enhancing political and security cooperation in the Asia Pacific region, as well as the pivot in building peace and stability in the region. ASEAN shall enhance its role in further advancing the stages of cooperation within the ARF to ensure the security of the Asia Pacific region;

7. ASEAN is committed to deepening and broadening its internal economic integration and linkages with the world economy to realize an ASEAN Economic Community through a bold, pragmatic and unified strategy;

8. ASEAN shall further build on the momentum already gained in the ASEAN+3 process so as to further draw synergies through broader and deeper cooperation in various areas;

9. ASEAN shall build upon opportunities for mutually beneficial regional integration arising from its existing initiatives and those with partners, through enhanced trade and investment links as well as through IAI process and the RIA;

10. ASEAN shall continue to foster a community of caring societies and promote a common regional identity;

DO HEREBY ADOPT:

The framework to achieve a dynamic, cohesive, resilient and integrated ASEAN Community:

A. ASEAN SECURITY COMMUNITY (ASC)

1. The ASEAN Security Community is envisaged to bring ASEAN's political and security cooperation to a higher plane to ensure that countries in the region live at peace with one another and with the world at large in a just, democratic and harmonious environment. The ASEAN Security Community members shall rely exclusively on peaceful processes in the settlement of intra-regional differences and regard their security as fundamentally linked to one another and bound by geographic location, common vision and objectives.

2. The ASEAN Security Community, recognizing the sovereign right of the member countries to pursue their individual foreign policies and defense arrangements and taking into account the strong interconnections among political, economic and social realities, subscribes to the principle of comprehensive security as having broad political, economic, social and cultural aspects in consonance with the ASEAN Vision 2020 rather than to a defense pact, military alliance or a joint foreign policy.

3. ASEAN shall continue to promote regional solidarity and cooperation. Member Countries shall exercise their rights to lead their national existence free from outside interference in their internal affairs.

4. The ASEAN Security Community shall abide by the UN Charter and other principles of international law and uphold ASEAN's principles of non-interference, consensus-based decision-making, national and regional resilience, respect for national sovereignty, the renunciation of the threat or the use of force, and peaceful settlement of differences and disputes.

5. Maritime issues and concerns are transboundary in nature, and therefore shall be addressed regionally in holistic, integrated and comprehensive manner. Maritime cooperation between and among ASEAN member countries shall contribute to the evolution of the ASEAN Security Community.

6. Existing ASEAN political instruments such as the Declaration on ZOPFAN, the TAC, and the SEANWFZ Treaty shall continue to play a pivotal role in the area of confidence building measures, preventive diplomacy and the approaches to conflict resolution.

7. The High Council of the TAC shall be the important component in the ASEAN Security Community since it reflects ASEAN's commitment to resolve all differences, disputes and conflicts peacefully.

8. The ASEAN Security Community shall contribute to further promoting peace and security in the wider Asia Pacific region and reflect ASEAN's determination to move forward at a pace comfortable to all. In this regard, the ARF shall remain the main forum for regional security dialogue, with ASEAN as the primary driving force.

9. The ASEAN Security Community is open and outward looking in respect of actively engaging ASEAN's friends and Dialogue Partners to promote peace and stability in the region, and shall build on the ARF to facilitate consultation and cooperation between ASEAN and its friends and Partners on regional security matters.

10. The ASEAN Security Community shall fully utilize the existing institutions and mechanisms within ASEAN with a view to strengthening national and regional capacities to counter terrorism, drug trafficking, trafficking in persons and other transnational crimes; and shall work to ensure that the Southeast Asian Region remains free of all weapons of mass destruction. It shall enable ASEAN to demonstrate a greater capacity and responsibility of being the primary driving force of the ARF.

11. The ASEAN Security Community shall explore enhanced cooperation with the United Nations as well as other international and regional bodies for the maintenance of international peace and security.

12. ASEAN shall explore innovative ways to increase its security and establish modalities for the ASEAN Security Community, which include, inter alia, the following elements: norms-setting, conflict prevention, approaches to conflict resolution, and post-conflict peace building.

B. ASEAN ECONOMIC COMMUNITY (AEC)

1. The ASEAN Economic Community is the realisation of the end-goal of economic integration as outlined in the ASEAN Vision 2020, to create a stable, prosperous and highly competitive ASEAN economic region in which there is a free flow of goods, services, investment and a freer flow of capital, equitable economic development and reduced poverty and socio-economic disparities in year 2020.

2. The ASEAN Economic Community is based on a convergence of interests among ASEAN members to deepen and broaden economic

integration efforts through existing and new initiatives with clear timelines.

3. The ASEAN Economic Community shall establish ASEAN as a single market and production base, turning the diversity that characterises the region into opportunities for business complementation making the ASEAN a more dynamic and stronger segment of the global supply chain. ASEAN's strategy shall consist of the integration of ASEAN and enhancing ASEAN's economic competitiveness. In moving towards the ASEAN Economic Community, ASEAN shall, inter alia, institute new mechanisms and measures to strengthen the implementation of its existing economic initiatives including the ASEAN Free Trade Area (AFTA), ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS) and ASEAN Investment Area (AIA); accelerate regional integration in the priority sectors; facilitate movement of business persons, skilled labour and talents; and strengthen the institutional mechanisms of ASEAN, including the improvement of the existing ASEAN Dispute Settlement Mechanism to ensure expeditious and legally binding resolution of any economic disputes. As a first step towards the realization of the ASEAN Economic Community, ASEAN shall implement the recommendations of the **High Level Task Force on ASEAN Economic Integration as annexed.**

4. The ASEAN Economic Community shall ensure that deepening and broadening integration of ASEAN shall be accompanied by technical and development cooperation in order to address the development divide and accelerate the economic integration of Cambodia, Lao PDR, Myanmar and Viet Nam through IAI and RIA so that the benefits of ASEAN integration are shared and enable all ASEAN Member Countries to move forward in a unified manner.

5. The realization of a fully integrated economic community requires implementation of both liberalization and cooperation measures. There is a need to enhance cooperation and integration activities in other areas. These will involve, among others, human resources development and capacity building; recognition of educational qualifications; closer consultation on macroeconomic and financial policies; trade financing measures; enhanced infrastructure and communications connectivity; development of electronic transactions through e-ASEAN; integrating industries across the region to promote regional sourcing; and enhancing private sector involvement.

C. ASEAN SOCIO-CULTURAL COMMUNITY (ASCC)

1. The ASEAN Socio-cultural Community, in consonance with the goal set by ASEAN Vision 2020, envisages a Southeast Asia bonded together in partnership as a community of caring societies.
2. In line with the programme of action set by the 1976 Declaration of ASEAN Concord, the Community shall foster cooperation in social development aimed at raising the standard of living of disadvantaged groups and the rural population, and shall seek the active involvement of all sectors of society, in particular women, youth, and local communities.
3. ASEAN shall ensure that its work force shall be prepared for, and benefit from, economic integration by investing more resources for basic and higher education, training, science and technology development, job creation, and social protection. The development and enhancement of human resources is a key strategy for employment generation, alleviating poverty and socio-economic disparities, and ensuring economic growth with equity. ASEAN shall continue existing efforts to promote regional mobility and mutual recognition of professional credentials, talents, and skills development.
4. ASEAN shall further intensify cooperation in the area of public health, including in the prevention and control of infectious diseases, such as HIV/AIDS and SARS, and support joint regional actions to increase access to affordable medicines. The security of the Community is enhanced when poverty and diseases are held in check, and the peoples of ASEAN are assured of adequate health care.
5. The Community shall nurture talent and promote interaction among ASEAN scholars, writers, artists and media practitioners to help preserve and promote ASEAN's diverse cultural heritage while fostering regional identity as well as cultivating people's awareness of ASEAN.
6. The Community shall intensify cooperation in addressing problems associated with population growth, unemployment, environmental degradation and transboundary pollution as well as disaster management in the region to enable individual members to fully realize their development potentials and to enhance the mutual ASEAN spirit.

We hereby pledge to our peoples our resolve and commitment to bring the ASEAN Community into reality and, for this purpose, task the concerned Ministers to implement this Declaration.

Done in Bali, Indonesia, on the Seventh Day of October in the Year Two Thousand and Three.

For Brunei Darussalam

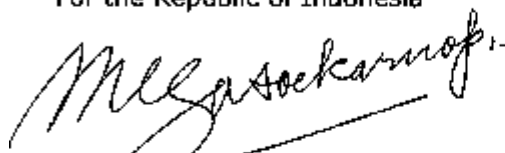
HAJI HASSANAL BOLKIAH
Sultan of Brunei Darussalam

For the Kingdom of Cambodia

SAMDECH HUN SEN
Prime Minister

For the Republic of Indonesia

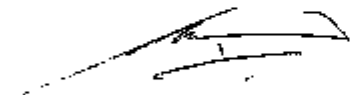
MEGAWATI SOEKARNOPUTRI
President

For the Lao People's Democratic Republic

BOUNNHANG VORACHITH
Prime Minister

For Malaysia

DR. MAHATHIR BIN MOHAMAD
Prime Minister

For the Union of Myanmar

GENERAL KHIN NYUNT
Prime Minister

For the Republic of the Philippines

GLORIA MACAPAGAL-ARROYO
President

For the Republic of Singapore

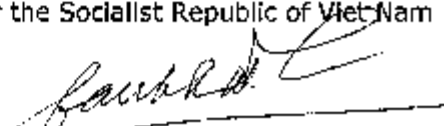
GOH CHOK TONG
Prime Minister

For the Kingdom of Thailand

DR. THAKSIN SHINAWATRA
Prime Minister

For the Socialist Republic of Viet Nam

PHAN VAN KHAI
Prime Minister

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พลตำรวจตรี วิเชียร ตันตะวิริยะ
การศึกษาปริญญาตรี - รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ปริญญาโท - พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
หลักสูตรผู้กำกับการรุ่นที่ 35
หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูงรุ่นที่ 26

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ - รองสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่ปิง จ. เชียงใหม่
- ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ - รองสารวัตรปราบปรามสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองพะเยา จ. พะเยา
- ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ - ผู้ช่วยนายเวรผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๓ จังหวัดลำปาง
- ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๔ - ผู้ช่วยนายเวรผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ
- ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ - สารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำพูน จ. ลำพูน
- ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ - สารวัตรป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรอำเภอคลองหลวง จ. ปทุมธานี
- ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๙ - รองผู้กำกับการป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรอำเภอคลองหลวง จ. ปทุมธานี
- ๑ เมษายน ๒๕๔๑ - รองผู้กำกับการป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรประตูน้ำจุฬาลงกรณ์ จ. ปทุมธานี
- ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๓ - รองผู้กำกับการป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปทุมธานี จ. ปทุมธานี
- ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ - ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอลาดบัวหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา
- ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๔ - ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอพุทธมณฑล จ. นครปฐม
- ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ - รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสงคราม
- ๑ เมษายน ๒๕๕๐ - รองผู้บังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค ๗ จังหวัดนครปฐม
- ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ - รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม
- ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ - ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ - ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายตำรวจราชสำนักเวร

- ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ - ผู้บังคับการอำนวยการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
- ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ - รองผู้บัญชาการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ตำแหน่งปัจจุบัน รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๗ จนถึงปัจจุบัน

ผลการปฏิบัติงานดีเด่น

๑. ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ ตำรวจภูธรภาค ๑ ในตำแหน่ง สารวัตร รองผู้กำกับการ เป็นระยะเวลา ๘ ปี และในเขตพื้นที่ ตำรวจภูธรภาค ๗ ในตำแหน่ง ผู้กำกับการ รองผู้บังคับการ เป็นระยะเวลา ๑๒ ปี โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการถวายความปลอดภัยองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมายพิเศษคือเป็นหัวหน้าฝ่ายรักษาความปลอดภัย และการจราจรในการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๑๓ และครั้งที่ ๑๔ และการประชุมสำคัญ ๆ ในระดับภูมิภาคอาเซียนที่จัดขึ้นในประเทศไทย
๒. ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการเข้าร่วมประชุมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เข้าร่วมการฝึก ร่วมเกี่ยวกับการฝึกช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาเซียน ๒๐๑๔ AHEX 14 ณ จังหวัดฉะเชิงเทรา เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนภัยพิบัติ ประจำปี ๒๕๕๖ ภายใต้กรอบการประชุมอาเซียนภายใต้กรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ARF DiEx 2013 (ไทย-สาธารณรัฐเกาหลี) จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๗-๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมดุสิตธานี ค่ายพระราม ๖ ค่ายนเรศวร อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง กรอบความร่วมมืออาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์
ผู้วิจัย พลตำรวจตรี วิเชียร ต้นตะวีริยะ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗
ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๗

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ จะเกิดการเคลื่อนไหวเข้าออกของประชาชนอาเซียนได้อย่างเสรีมากขึ้น ดังนั้นประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมาในด้านต่าง ๆ อาทิ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ แรงงานข้ามชาติ การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย และปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งแต่ละประเทศได้เล็งเห็นความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์ในการนำมาใช้เป็นกลไกหลักสำหรับเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะในเรื่องของปัญหาด้านภัยพิบัติครั้งร้ายแรงต่าง ๆ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ วาตภัย อุทกภัย โคลนถล่ม ดินถล่ม หรือเครื่องบินตก เป็นต้น โดยเฉพาะการเกิดแผ่นดินไหวที่เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย และเกิดคลื่นสึนามิ ทำให้มีผู้เสียชีวิตจาก ๑๓ ประเทศ จำนวนกว่า ๒๒๘,๖๐๐ คน เป็นต้น ภัยพิบัติเหล่านี้มีผลกระทบและความสูญเสียอย่างร้ายแรงให้กับประเทศสมาชิกหลายประเทศ ดังนั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord or Bali Concord I) ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีข้อตกลงว่า ให้ประเทศสมาชิกให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประเทศที่ประสบภัยตามกำลังและขีดความสามารถที่มีอยู่ และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management: ACDM) เพื่อวางข้อกำหนดและวิธีการให้ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ โดยการเสนอต่อที่ประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน ครั้งที่ ๓๓ ให้มีการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจในภูมิภาคอาเซียนขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ขององค์กรตำรวจอาเซียน ทั้งนี้ ได้มีการประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน ครั้งที่ ๑ ที่ โรงแรมแมนดาริน กรุงเทพฯ เพื่อร่วมกันร่างข้อตกลงในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจในภูมิภาคอาเซียน และมีการจัดการประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๒ ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งได้มีมติยอมรับข้อตกลงในการจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนขึ้นเป็นที่เรียบร้อย โดยได้มีการกำหนดทิศทางความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศสมาชิกทั้งในด้านบุคลากร และกระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน ทำให้ผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มีความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้ และสามารถนำไปเป็นหลักฐานประกอบการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงแห่งคดีต่อไป นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ความร่วมมือในการบ่งชี้เอกลักษณ์บุคคลของศพนิรนาม หรือผู้สูญหาย ในกรณีเกิดเหตุพิบัติภัยต่าง ๆ อีกด้วย ดังนั้น การกำหนดกรอบการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็งและชัดเจน โดยให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ และมีผู้ประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน มีการดำเนินงานตามแผนงานอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยให้ความร่วมมือกันด้านนิติวิทยาศาสตร์ของอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมและความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
๓. เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียนว่าที่ผ่านมามีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีความร่วมมือในลักษณะใดบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง ดังนั้นเมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้บรรลุภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบความร่วมมือที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกลุ่มประเทศสมาชิก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยทำการรวบรวมข้อมูลจากการประชุมร่วมกันของผู้นำ
 ตำรวจอาเซียน และการประชุมของคณะทำงานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนครั้งที่ ๑
 และ ครั้งที่ ๒ และข้อเสนอแนะโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน
 สัมภาษณ์เชิงรุกผู้ที่มีหน้าที่และมีความเชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในระดับผู้บริหาร และผู้
 ปฏิบัติ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือในงานด้านนิติ
 วิทยาศาสตร์ วิธีการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการกำหนดช่องทางการประสานงาน
 หรือหน่วยรับผิดชอบในการประสานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาวะแวดล้อมและความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน
 สภาวะแวดล้อม พบว่าในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่มีการทำความร่วมมือระหว่างองค์กรของตำรวจ
 อาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน มีเพียงการประสานความร่วมมือด้านการป้องกัน
 และปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติผ่านช่องทางจัดการประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียนเท่านั้น

จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค พบว่าปัญหาและอุปสรรคของอาเซียนที่อาจ
 ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนนั้น ได้แก่ ปัญหาความแตกต่างกันทาง
 การเมืองและการปกครอง ปัญหาความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาความแตกต่างด้าน
 ระบบการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาด้านภาษาที่ใช้การสื่อสาร และปัญหาด้านงบประมาณ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า การจัดตั้งเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์
 ตำรวจอาเซียนขึ้นมานั้น จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในภาพรวมของการรักษาความสงบเรียบร้อยของ
 ภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ทุกฝ่ายยอมรับและให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการทำกรอบข้อตกลงทั้งในด้านการ
 แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์ การพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ การวาง
 หลักการ วิธีการและเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานสากล และการ
 แลกเปลี่ยนการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างเสริม
 ประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกัน
 ในงานตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีต่าง ๆ ตามร้องขอ ซึ่งสามารถประสานงานผ่านช่องทาง

ของผู้ประสานงานของนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนของแต่ละประเทศ ช่วยให้การให้ความช่วยเหลือระหว่างกันทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนนั้นถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของประชาชนอาเซียน ซึ่งต้องอาศัยทั้งการบังคับใช้กฎหมายและการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยให้ครอบคลุมถึงการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบหาความจริงแห่งคดีของการก่ออาชญากรรมในภูมิภาคอาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีเหตุภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก อาทิ เหตุแผ่นดินไหว สึนามิ น้ำท่วม โคลนถล่ม หรือ เครื่องบินตก เป็นต้น

การร่วมมือกันด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือในด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการวางแผนการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลวัตถุระเบิด ฐานข้อมูลประวัติอาชญากรรมและลายนิ้วมือ และฐานข้อมูลดีเอ็นเอ เพื่อช่วยให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างองค์กรตำรวจของภูมิภาคอาเซียนได้ ทำให้การตรวจพิสูจน์และการติดตามผล เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ และมีกฎหมายระหว่างประเทศรองรับ โดยต้องคำนึงถึงห่วงโซ่วัตถุพยาน (Chain of custody) เป็นสำคัญ ดังนั้นกรอบความร่วมมือในระดับอาเซียน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ขององค์กรตำรวจในประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเกิดขึ้นนี้ จึงจำเป็นต้องมีความชัดเจนและรัดกุม เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน และมีกฎหมายรองรับ ทำให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย ได้มาตรฐาน ทำให้เกิดความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอาเซียนทั้งในด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

๑. ในระยะเริ่มต้น ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องร่วมกันดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนที่ได้กำหนดแนวทางไว้ให้เป็นรูปธรรม โดยการดำเนินงานสามารถทำได้โดยการกำหนดวิธีการในการประสานงานและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ไปยังประเทศสมาชิก มีการบูรณาการหลักการ วิธีการ และเทคนิคการตรวจพิสูจน์ให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากล สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วยการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างกัน โดยการแสวงหาการเพิ่มขีดความสามารถและการพัฒนาระบบงานนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ตลอดจนการ

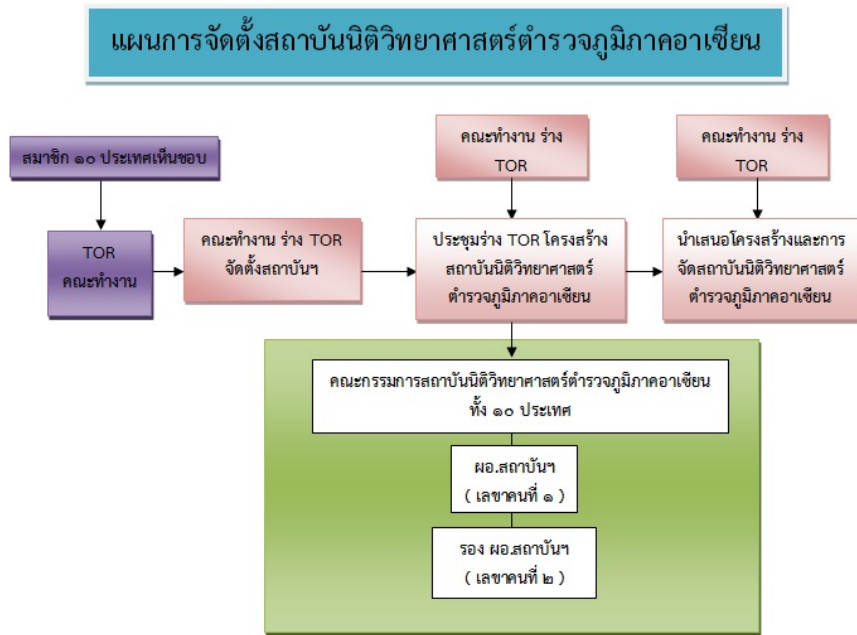
ประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการจัดการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะจัดตามความต้องการในแต่ละกรณี หรือตามความต้องการของประเทศคู่เจรจา

การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาต่าง ๆ ของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยการจัดประชุมเครือข่ายตำรวจนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์และมีการพัฒนาความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนการฝึกอบรม และการฝึกปฏิบัติ ด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพศักยภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องต่อไป

๒. ในระยะยาว การดำเนินงานของเครือข่ายนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องนี้ จะเป็นการวางรากฐานความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกอบรม ตลอดจนมาตรฐานบุคลากร มาตรฐานเครื่องมือ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นรูปแบบเดียวกัน ทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ ทำให้การตรวจพิสูจน์เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรากฐานความร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่นนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ของตำรวจอาเซียนได้ในอนาคต ตามเจตนารมณ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของตำรวจอาเซียนในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ขององค์กรตำรวจอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป ทั้งนี้ ซึ่งอาจวางแผนการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในอนาคตได้ดังแสดงในแผนภาพ ที่ ๑ และ ๒ ตามลำดับ

๓. ในอนาคตประเทศไทย จะต้องเข้ามามีบทบาทหลักในการผลักดันงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อาเซียน โดยสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่หลักในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของไทย จะต้องเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนให้เป็นรูปธรรม และต้องเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียนในประเทศไทย โดยการแสวงหาความร่วมมือกับจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ในการร่วมกันกำหนดกรอบ นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำนักงานตำรวจแห่งชาติใน , การเอื้อให้เกิดการจัดตั้งสถาบัน และรัฐบาลจะต้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ กำลังคน และอื่น ๆ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นผู้นำด้านนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจแห่งภูมิภาคอาเซียนในอนาคต

แผนภาพที่ ๑ แผนการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

แผนภาพที่ ๒ โครงสร้างองค์กรของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจอาเซียน

